ದೆಹಲಿಯ ಸುಲ್ತಾನರು

ಮೊದಲ ಮುಸ್ಲಿಂ ಆಕ್ರಮಣಗಳು:

- ಸಿಂಧ್ ರಾಜ್ಯವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ರಾಜ ದಾಹಿರನ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿತ್ತು. ಇವನು ಚಾಚನ ಮಗ.
- ದೇಬಲನ ಸರಕು ಕಳ್ಳರಿಂದ ಕುಪಿತವಾದ, ಇರಾಕ್‌ನ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿ ಅಲ್-ಹಜ್ಜಾಜನು ಈ ಭಾರತೀಯ ದೊರೆಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಕಲಿಸಿ ಶಿಕ್ಷೆ ಮಾಡಲು ಮಹಮದ್-ಬಿನ್ ಕಾಸಿಮ್‌ನನ್ನು ಕಳಿಸಿದ ಕ್ರಿ.ಶ. 712ರಲ್ಲಿ ರಾವೋರ ಬಳಿ ರಾಜಾ ದಾಹಿರನು ಸೋತು ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಟ್ಟನು.
- ಘಜ್ನಿಯ ರಾಜನಾದ ಸಬಕ್ತಗೀಸನು, ಓಹಿಂದದ ಷಾಹೀ ರಾಜನಾಗಿದ್ದ ಜಯಪಾಲನ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಣ ನಡೆಸಿದ. ಜಯಪಾಲನು ಅವಮಾನಕರ ಸಂಧಿಗೆ ಒಪ್ಪುವಂತೆ ಮಾಡಿದ.
- ಸಬಕ್ತಗೀನನ ನಂತರ ಮಹಮದ ಘಜ್ನಿಯು ರಾಜನಾದ. ಕ್ರಿ ಶ. 1001ರಲ್ಲಿ ಮಹಮ್ಮದ್ ಘಜ್ನಿಯು ಜಯಪಾಲನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದ, ಅವಮಾನ ತಾಳಲಾರದೆ ಜಯಪಾಲನು ಅಗ್ನಿಗೆ ಅರ್ಪಣೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮರಣ ಹೊಂದಿದನು.
- ಆನಂದಪಾಲನು ಜಯಪಾಲನ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ಬಂದ. ಕ್ರಿ.ಶ. 1008ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವೈಹಿಂದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅವನು ಮಹಮದನಿಗೆ ಸೋತ.
- ಕ್ರಿ.ಶ. 1014ರಲ್ಲಿ ಮಹಮದನು ಥಾಣೇಶ್ವರವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡು ಮಥುರಾದ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸುಟ್ಟುಹಾಕಿದ. ಕ್ರಿ.ಶ. 1018ರಲ್ಲಿ ಅವನು ಕನೌಜನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡ.
- ಕ್ರಿ.ಶ. 1022–23ರಲ್ಲಿ ಗ್ವಾಲಿಯರ್ ಮತ್ತು ಕಾಲಿಂಜರ್‌ಗಳು ಅವನ ವಶವಾದವು. ಕ್ರಿ.ಶ. 1025ರಲ್ಲಿ ಕಾಕಿವಾಡದಲ್ಲಿದ್ದ ಸೋಮನಾಥ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಿದ, ಕ್ರಿ.ಶ. 1000ದಿಂದ 1026ರ ವರೆಗೆ ಅವನು ಭಾರತದ ಮೇಲೆ 17 ಬಾರಿ ದಂಡಯಾತ್ರೆ ನಡೆಸಿದ.
- ಅಲ್ಬುರೂನಿಯ ಮಹಮದ ಘಜ್ನಿಯ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದ. ಅವನು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಗ್ರಂಥ, ಕಿತಾಬ್-ಉಲ್-ಹಿಂದ, ಅನ್ನು ಬರೆದ ಷಹನಾಮದ ಕರ್ತೃ. ಫಿರ್‌ದೌಸಿ ಮತ್ತು ಉತ್‌ಬಿಸಹ ಘಜ್ನಿ ಮಹಮ್ಮದ್ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದರು.
- ಕ್ರಿ.ಶ. 1191ರಲ್ಲಿ ಪೃಥ್ವಿರಾಜ್ ಚೌಹಾನನು ಮೊದಲನೆಯ ತರೈನ್ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಹಮದ ಘೋರಿಯನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದ ಕ್ರಿ.ಶ. 1192ರಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ತರೈನ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಹಮದ ಘೋರಿಯು ಪೃಥ್ವಿರಾಜ ಚೌಹಾನ್‌ನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಕೊಂದನು. ಪೃಥ್ವಿರಾಜ ಚೌಹಾನ್‌ನನ್ನು ಮೂರನೆಯ ಪೃಥ್ವಿರಾಜ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.
- ಅವನ ಸೇನಾಪತಿ ಭಕ್ತಿಯಾರ ಖಿಲ್ಜಿ ಬಿಹಾರದ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡಿ ನಲಂದ ಮತ್ತು ವಿಕ್ರಮಶಿಲಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸಿದನು.
- ಕ್ರಿ.ಶ. 1204ರಲ್ಲಿ ಅವನು ಸೇನರ ರಾಜಧಾನಿ ನಾಡಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಧಾಳಿ ಮಾಡಿದನು ರಾಜಾ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಸೇನನು ಓಡಿಹೋಗಬೇಕಾಯಿತು.

ಗುಲಾಮಿ ವಂಶ:

- ಈ ರಾಜವಂಶಕ್ಕೆ ಯಾಮಿನಿ ಅಥವಾ ಇಲ್ಬರಿತುರ್ಕ್ ವಂಶ ಎಂದು ಹೆಸರು.
- ಮಹಮದ ಘೋರಿಯ ಮರಣಾನಂತರ ತಾಜುದ್ದೀನ್ ಯಿಲ್ಡಿಜ್ ನಜೀರುದ್ದಿನ್ ಕೈಬಾಚಾ ಮತ್ತು ಕುತುಬುದ್ಧಿನ್ ಐಬಕ್‌ರ ನಡುವೆ ರಾಜ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಪೈಪೋಟಿ ನಡೆಯಿತು.
- ಈ ಸ್ಪರ್ಧೆಯಲ್ಲಿ ಕುತುಬುದ್ದೀನನು ಜಯಶಾಲಿಯಾಗಿ 25–6–1206ರಂದು ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನೇರಿದನು. ಮೂರು ವರ್ಷದ ನಂತರ ಅವನನ್ನು ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ರಾಜನೆಂದು ಅಂಗೀಕರಿಸಲಾಯಿತು. ಅವನು ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನೇನೂ ಹೊರಡಿಸಲಿಲ್ಲ.
- ಅವನ ರಾಜಧಾನಿ ಲಾಹೋರ್ ಆಗಿತ್ತು, ಅವನ ಔದಾರ್ಯದಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಲಾಖ್ ಭಕ್ಷ್ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿತ್ತು. ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಚರಿತ್ರಕಾರ ಹಸನ್ ನಿಜಾಮಿ ಅವನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದನು. ಅವನು ಕುವಾತ-ಉಲ್-ಇಸ್ಲಾಂ ಮಸೀದಿಯನ್ನು ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್‌ಹಾಯ್-ದಿನ್-ಕಾ ಜೊನ್‌ಪ್ರಾ ಮತ್ತು ಅಜಮೇರ್‌ಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ಮೊದಲಿನದು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಲಾದ ಮೊದಲ ಮಸೀದಿಯೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

downloaded from: www.kpscvaani.com
PDF processed with CutePDF evaluation edition www.CutePDF.com

- ಕುತುಬುದ್ದೀನನ ಮರಣಾನಂತರ ಆರಾಂಷಹಾನು ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನೇರಿದನು. ಆದರೆ, ಅವನನ್ನು ಸಿಂಹಾಸನದಿಂದ ಓಡಿಸಿ ಇಲ್‌ತುತ್‌ಮಿಷ್‌ನು ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನೇರಿ ಹೊಸ ಸುಲ್ತಾನನಾದನು.
- ಚೆಂಗೇಜ್‌ಖಾನನಿಂದ ಓಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಓಡಿಬಂದ ಜಲಾಲುದ್ದೀನ್ ಮಂಗಬರ್ನಿಗೆ ಆಶ್ರಯಕೊಡಲು ಇವನು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಆ ರೀತಿ ಮಾಡಿ ಇಲ್ತ್‌ಮಿಷನು ದೊಡ್ಡ ಗಂಡಾಂತರದಿಂದ ಪಾರಾದನು.
- ಕ್ರಿ.ಶ. 1228ರಲ್ಲಿ ಇಲ್ತುತ್ಮಿಷನು ಬಾಗ್ದಾದಿನ ಖಲೀಸಾನಿಂದ ಅಂಗೀಕಾರ ಮುದ್ರೆ ಪಡೆದುಕೊಂಡನು.
- ಕ್ರಿ.ಶ. 1226ರಲ್ಲಿ ಅವನು ರಣಥಂಬೋರನ್ನು, ಮಾಂಡೋರನ್ನೂ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಕ್ರಿ.ಶ. 1233ರಲ್ಲಿ ಮಾಳ್ವದ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡಿ ಭಿಲ್ಸಾವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಬಳಿಕ ಗ್ವಾಲಿಯರ್ ಮತ್ತು ಜಾಲೋರ್‌ಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದುಕೊಂಡನು.
- ಇವನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಶುದ್ಧ ಅರೇಬಿಕ್‌ನಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲಾಗಿದ್ದ ಬೆಳ್ಳಿಯ ನಾಣ್ಯವನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿದನು. ಆ ರೀತಿ ಮಾಡಿದವರಲ್ಲಿ ಅವನೇ ಮೊದಲಿಗ.
- ಅವನು ತುರ್ಕಾನ್–ಇ–ಚಹಲ್‌ಗಾನಿಯನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದನು.
- ಅವನ ಸಮಕಾಲೀನವಾದ ಚರಿತ್ರಕಾರ ಮಿನ್ಹಾಸ–ಉಸ್–ಸಿರಾಜನು ಅವನನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ.
- ಇಲ್ತತ್ಮಿಷನು ರಜಿಯಾಳನ್ನು ತನ್ನ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯೆಂದು ಘೋಷಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಅಮೀರರು ಅವನ ಘೋಷಣೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪದೆ ರುಕ್ಮುದ್ದೀನ್ ಫಿರೋಜ್‌ಷಾನನ್ನು ಸಿಂಹಾಸನ ಮೇಲೆ ಕೂರಿಸಿದನು, ನಂತರ ಅವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಿ ರಜಿಯಾ ಸುಲ್ತಾನಳಾದಳು.
- ರಜಿಯಾ ಅಬಿಸ್ಸೇನಿಯದ ಗುಲಾಮ ಜಮಾಲುದ್ದೀನ್ ಆಬುರ್‌ನನ್ನು ಅಮೀರ್ ಆಬುರ್ ಅಂದರೆ ಕುದುರೆಗಳ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದಳು.
- ರಜಿಯಾ (ಕ್ರಿ.ಶ. 1236–40)ಳ ನಂತರ ಮುಯಿಸುದ್ದೀನ್ ಬಹ್ರಾಂ ಷಾ (1240–42) ಅವನ ನಂತರ ಅಲಾಉದ್ದೀನ್ ಮಸೂದ್ ಷಾ (1242–46) ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನೇರಿದರು.
- 1246ರಲ್ಲಿ ನಜೀರುದ್ದೀನ್ ಮಹಮ್ಮದನು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದರೂ ನಿಜವಾದ ಅಧಿಕಾರ ಬಲ್ಬನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿತ್ತು.
- ಮಂಗೋಲರ ಧಾಳಿಯನ್ನು ತಡೆಯಲು ದಿವಾನ್–ಇ–ಅರ್ಜ್ ಅಂದರೆ ಸೈನ್ಯ ಇಲಾಖೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು.
- ಅವನು ಇರಾನ್‌ನಲ್ಲಿದ್ದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸಜ್ದಾ ಮತ್ತು ಸೈಬೋಸ್ ಅನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು. ತನ್ನ ವಂಶಾವಳಿಯ ಮೂಲವನ್ನು ಅಫ್ರಿಸಿಯಾಬ್‌ನವರೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದನು. ಅವನು ರಕ್ತ ಮತ್ತು ಕಬ್ಬಿಣದ ನೀತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದನು. ಮೇವಾಡ ರಾಜಪೂತ ದಾಂಧಲೆಕೋರರನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸಿದನು.
- ಅವನು ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಜಿಲ್–ಇ–ಇಲಾಹಿ ಎಂದು ಅಂದರೆ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ದೇವರ ನೆರಳು ಎಂದು ಕರೆದುಕೊಂಡನು. ನಫೀರ–ಅಮೀರ್–ಉಲ್–ವೇಮಿನ ಎಂದರೆ ಕಲೀಫರ ಬಲಗೈ ಎಂದು ಕೂಡ ಕರೆದುಕೊಂಡನು.
- ಅವನು ತುಗ್ಗಿಸ ದಂಗೆಯನ್ನು ಅಡಗಿಸಿ ಬುಗ್ರಾಖಾನನ್ನು ಬಂಗಾಳದ ಹೊಸ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ನೇಮಿಸಿದನು.
- ಪರ್ಶಿಯಾದ ನೌರೇಜ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು.
- ಅವನು ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ಆಶ್ರಯದಾತನಾಗಿದ್ದು, ಅಮೀರ್ ಖುಸ್ರುವಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಆಶ್ರಯ ಕೊಟ್ಟು ಅವನನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಗೌರವಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.
- 1286ರಲ್ಲಿ ಬಲ್ಬನ್ನನ ನಿಧನದ ನಂತರ ಕೈಕುಬಾದ್ (1287–90) ಮತ್ತು ಕಾಯುಮಾರರು ಅಲ್ಪ ಅಲ್ಪ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸುಲ್ತಾನರಾದರು. ಮೂರು ತಿಂಗಳ ನಂತರ ಕಾಯುಮಾರ್ಸನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಟ್ಟು ಕೊನೆಯ ಇಬ್ಬ ಕೊಲೆಯಾಯಿತು. ನಂತರ ಜಲಾಲುದ್ದೀನ್ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನೇರಿದನು.

ಖಿಲ್ಜಿ ವಂಶ :

- ದರ್ವೇಶನಾದ ಸಿದಿಮೌಲಾನನ್ನು ಸುಲ್ತಾನನ ಆಜ್ಞೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಆನೆಯ ಕಾಲಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಿ ಕೊಲ್ಲಲಾಯಿತು. ಕಾರಾದ ಬಳಿ ಅವನನ್ನು ಆಲುಗುರುಷಸ್ಸನು (ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನ್ ಖಿಲ್ಜಿ) ಕೊಲೆ ಮಾಡಿದನು.

downloaded from: www.kpscvaani.com

- ರಾಯಕರಣ್ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಗುಜರಾತನ್ನು ಕ್ರಿ.ಶ. 1297ರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಾಉದ್ದೀನನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಅವನು ಅನ್ಹಿಲ್‌ಪಾರಾ ಮತ್ತು ಸೋಮನಾಥನನ್ನು ವಜಾ ಮಾಡಿ ರಾಯ್‌ಕರಣಿನ ಪತ್ನಿ ಕಮಲಾದೇವಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾದನು. ಅವನು ಮಲ್ಲಿಕ್ ಕಾಪುರ್‌ನನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿದು ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದನು.
- ಕ್ರಿ.ಶ. 1300ರಲ್ಲಿ ಅವನು ರಣಥಂಬೋರನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಆಗ ಹಮೀರ ದೇವನು ರಣಥಂಬೋರಿನ ರಾಜನಾಗಿದ್ದನು. ರಾಣಿ ವಾಸದವರೆಲ್ಲಾ ಜೋಹರ್ ಪದ್ಧತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದರು. ಇದನ್ನು ಅಮೀರ ಖುಸ್ರು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅದೇ ಮೊದಲ ಬಾರಿ ಪರ್ಶಿಯನ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಜಾಹರ್ ವರ್ಣಿತವಾಯಿತು.
- ಕ್ರಿ.ಶ. 1303ರಲ್ಲಿ ರತನ್ ಸಿಂಗನ ದೊರೆತನದಲ್ಲಿದ್ದ ಚಿತ್ತೂರು ವಶವಾಯಿತು. ಕೆಲವು ಚರಿತ್ರಕಾರರು, ರತನಸಿಂಹನ ರಾಣಿ ಪದ್ಮಿನಿಯ ಮೇಲೆ ಸುಲ್ತಾನನಿಗಿದ್ದ ವ್ಯಾಮೋಹವೇ ಅವನ ಆಕ್ರಮಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದರಾದರೂ, ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನನ ಸೈನ್ಯ ಚಿತ್ತೂರಿನ ಮೂಲಕ ಹಾದು ಹೋಗಲು ಅವಕಾಶ ಕೊಡದಿದ್ದುದೇ ಸುಲ್ತಾನನ ಕೋಪಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಬಿಸರ್‌ಖಾನನು ಚಿತ್ತೂರಿನ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ನೇಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟನು. ಚಿತ್ತೂರಿಗೆ ಖಿಸ್ರಾಬಾದ್ ಎಂದು ಹೆಸರೂ ಇಟ್ಟಿದ್ದಾಯಿತು. ಮಾರ್ನಾರ್ ಮತ್ತು ಜಾಲೋರ್‌ಗಳೂ ಸುಲ್ತಾನನ ವಶವಾದವು.
- ದಖ್ಖನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿಕ್ ಕಾಪುರನು ದೇವಗಿರಿಯ ಮೇಲೆ (ಕ್ರಿ.ಶ. 1306–1307), ಹೊಯ್ಸಳವೀರ ಬಲ್ಲಾಳನ ಮೇಲೆ (ಕ್ರಿ.ಶ. 1310) ಮತ್ತು ಪಾಂಡ್ಯರ ವೀರಪಾಂಡ್ಯನ ಮೇಲೆ (ಕ್ರಿ.ಶ. 1311) ದಾಳಿ ಮಾಡಿದನು. ಕ್ರಿ.ಶ. 1313ರಲ್ಲಿ ದೇವಗಿರಿಯು ಎರಡನೆಯ ಬಾರಿ, ಶಂಕರ ದೇವನ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಆಕ್ರಮಣಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಯಿತು. ರಾಜಾ ಶಂಕರ ದೇವನು ಕೊಲೆಯಾದನು. ಅಮೀರ್ ಖುಸ್ರುವಿನ ಪ್ರಕಾರ ಮಲ್ಲಿಕ್ ಕಾಪುರನಿಗೆ ಮಲಿಕ್ ನಾಯಿಬ್ ಎಂಬ ಬಿರುದು ದೊರೆಯಿತು.
- ಅಲ್ಲಾಉದ್ದೀನನು ತನ್ನ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿ ಅನೇಕ ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದನು. ಇನಾಮತಿಯ ಮತ್ತು ವಕ್ಫ್‌ಗಳಿಗಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಬರೀದರನ್ನು (ಹೊಸ ವರದಿಗಾರರನ್ನು) ಮತ್ತು ಮುನ್ಹಿ (ಗೂಢಚಾರರನ್ನು ಗೂಢಚಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಲು ನಿಯಮಿಸಿಕೊಂಡನು. ಶ್ರೀಮಂತರು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಭೇಟಿಯಾಗುವುದು ಮತ್ತು ಅವರವರಲ್ಲಿ ವಿವಾಹ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನೇ ರ್ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ನಿರ್ಬಂಧಿಸಲಾಯಿತು. ಕುಡಿತ ಮತ್ತು ಜೂಜುಗಳೂ ನಿರ್ಬಂಧಿತವಾದವು. ಅವನು ಟರ್ಕಿಯವರಲ್ಲದವರನ್ನು ಸೇನೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡನು.
- ಖಾಲ್ಸಾ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಜಮೀನ್ದಾರಿ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ರದ್ದುಗೊಳಿಸಿದನು, ದೋಖ್ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಇಕ್ತಾ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು, ಭೂಮಿಯ ವಿಸ್ತಾರದ ಮೇಲೆ ನಿಗದಿಪಡಿಸಲಾಯಿತು. ಕಂದಾಯವನ್ನು ಉತ್ಪನ್ನದ ಐದನೇ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿ ನಿಗದಿಪಡಿಸಲಾಯಿತು. ಕಿಸ್ಮತ್–ಇ–ಖುಲಿ(ಮುಖ್ಯಸ್ಥನ ಮೇಲೆ ತೆರಿಗೆ)ಯನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಿ ಘರಿ (ಮನೆಯ ಮೇಲೆ ತೆರಿಗೆ) ಮತ್ತು ಮೇನಿನ ಮೇಲೆ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಲಾಯಿತು.
- ಸೈನ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಮತ್ತು ಚೆಹ್ರಾ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಲಾಯಿತು. ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ವರ್ಷಕ್ಕೆ 238 ಟಂಕಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅರಿಜ್–ಇ–ಮಮ್ಮಾಲಿಕ್‌ನನ್ನು ದಿವಾನ್–ಇ–ಅರ್ಸ್ ಎಂದು ನೇಮಿಸಲಾಯಿತು.
- ಅವನು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದನು. ಪದಾರ್ಥಗಳ ಬೆಲೆಗಳನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದನು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಗೋಧಿ ಒಂದು ಮಣಕ್ಕೆ 7.5 ಜಿಟಾಟ್, ಬಾರ್ಲಿ ಮಣಕ್ಕೆ 4 ಜಿಟಾಲ್ ಅಕ್ಕಿ ಮಣಕ್ಕೆ 5 ಜಿಟಾಟ್ ಮುಂತಾಗಿ.
- ದಿವಾನ್–ಇ–ರಿಯಾಸತ್ ಮೂರು ತರಹದ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿತು. 1) ಷಹಾನಾ–ಇ–ಮಂಡಿ (ಕಾಳುಗಳು ಮಾರುಕಟ್ಟೆ) 2) ಸರಾಯ್–ಇ–ಅದಲ್ (ದಿನಸಿಗಳ ಮತ್ತು ಬಟ್ಟೆಗಳ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ) ಮತ್ತು ದನಕರುಗಳ, ಕುದುರೆಗಳ, ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮತ್ತು ಗುಲಾಮರ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಸಂಗ್ರಹಣೆಯನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಲಾಗಿತ್ತು.
- ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನ್ ಖಿಲ್ಜಿಯು ಅಲೈಮೀನಾರ್, ಅಲೈದರ್ವಾಜಾ, ಸಿರಿ ಪಟ್ಟಣ, ಮಹಲ್ ಹಜಾರ್ ಸತೂನ್ ಮತ್ತು ಜಮೈಯತ್ ಖಾನಾ ಮಸೀದಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು.
- ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ನಿಗದಿತ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದ ಮೊದಲನೆಯ ದೆಹಲಿ ಸುಲ್ತಾನನಾದನು.
- ಬಾಕಿ ವಸೂಲಿಗಾಗಿ ದಿವಾನ್–ಇ–ಮುಸ್ತಕರಾಜವನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದನು.

downloaded from: www.kpscvaani.com

- ಅವನ ನಂತರ, ಅವನ ಮಗ ಮುಬಾರಕ್ ಖಿಲ್ಜಿ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನೇರಿದನು. ತನ್ನನ್ನು ಖಲೀಫ್ ಎಂದು ಘೋಷಿಸಿಕೊಂಡು, ಆತ್‌ವಸಿಕ್ ಬಿಲ್ಲಾ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಕೊಟ್ಟುಕೊಂಡನು. ಇವನು ಕೊಲೆಯಾಗಿ ನಸೀರುದ್ದೀನ್ ಖುಸ್ರು ಷಾ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನೇರಿದನು. ದೆಹಲಿಯ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತ ಒಬ್ಬನೇ ಮತಾಂತರಗೊಂಡ ಹಿಂದೂ ಇವನಾಗಿದ್ದನು.

ತುಘಲಕ್ ವಂಶ

- ನಜ್ಜೀರುದ್ದೀನ್ ಷಾಹನನ್ನು ಕೊಂದು ಘಾಸಿಯಾಲಿಕ್ ಅಥವಾ ಘಿಯಾಸುದ್ದೀನ್ ತುಗ್ಲಕ್ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನೇರಿದನು. ಇವನ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಕ್ರಿ.ಶ. 1320–1325ರವರೆಗೆ ನಡೆಯಿತು.
- ಇವನು ತನ್ನ ಮಗ ಜಾನಾಖಾನನನ್ನು (ಮಹಮದ ಬಿನ್–ತುಗಲಕ್) ವಾರಂಗಲ್ಲಿಗೆ ಕಳಿಸಿದನು. ಜಾನಾಖಾನ್‌ನು ಒರಿಸ್ಸಾದ ಜಾಜ್ ನಗರಕ್ಕೆ ದಂಡೆತ್ತಿಹೋದನು.
- ನೀರಾವರಿ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಮೊದಲ ಸುಲ್ತಾನ್ ಘಿಯಾಸುದ್ದೀನ್.
- ದೆಹಲಿಯ ಹತ್ತಿರ ತುಘಲಖಾಬಾದ್ ಎಂಬ ಬಲವಾದ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿದನು.
- ಒಂದು ಮರದ ಕಟ್ಟಡ ಕುಸಿದು ಬಿದ್ದು ಘಿಯಾಸುದ್ದೀನನು ಮರಣ ಹೊಂದಿದಾಗ ಮಹಮದ–ಬಿನ್–ತುಘಲಕ್‌ನು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದನು.
- ಇವನ ಆಡಳಿತದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೆಹಲಿ ಸಲ್ತನತ್‌ನಲ್ಲಿ ಹದಿಮೂರು ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಿದ್ದವು. ಅವು ಯಾವುವೆಂದರೆ ದೆಹಲಿ, ದೇವಗಿರಿ, ಮುಲ್ತಾನ್, ಲಾಹೋರ್, ಸಿರ್ಸಾ, ಗುಜರಾತ್, ಅವಧ್ ಕನೌಜ್, ಲಕ್ನೋಟಿ, ಬಿಹಾರ್, ಮಾಳ್ವ, ಜಾಜ್ ನಗರ, ದ್ವಾರಸಮುದ್ರ ಅವುಗಳನ್ನು ಮುಕ್ತಾ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.
- ಜಿಯಾವುದ್ದೀನ್ ಬರ್ನಿಯು ಅವನ ಐದು ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಚಳುವಳಿಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾನೆ.
- ಅವನು ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ದೆಹಲಿಯಿಂದ ದೇವಗಿರಿಗೆ (ದೌಲತಾಬಾದ್‌ಗೆ) ವರ್ಗಾಯಿಸಿದನು. ಕ್ರಿ.ಶ. 1330 ರಲ್ಲಿ ಕಂಚಿನ ಸಾಂಕೇತಿಕ ನಾಣ್ಯವನ್ನು ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ತಂದನು.
- ಮಂಗೋಲರ ದಾಳಿಯನ್ನು ಹೊಡೆದೊಡಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಖುರಾಸಾನ್ ಮತ್ತು ಇರಾಕ್‌ಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದ್ದನು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಜಮಾವಣೆ ಮಾಡಿದನು. ನಂತರ ಅದನ್ನು ಕೈಬಿಟ್ಟನು, ನಂತರ ಆ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕೈಬಿಟ್ಟನು.
- ಚೀನಿಯರ ಒತ್ತುವರಿಗಳನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಲು ಕುಮಾಂಗ್ ಬೆಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕರಾಚಿಲ್ ದಂಡಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು. ಅವನ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ತುಂಬಾ ಏಟು ಬಿತ್ತು.
- ಕಾಂಗ್ರಾ ಮೇಲಿನ ಧಾಳಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು.
- ಅವನು ಕೃಷಿಯಲ್ಲೂ ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ತಂದನು. ಅವನು ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ಉತ್ಪನ್ನದಲ್ಲಿ ಅರ್ಧದಷ್ಟು ಎಂದು ನಿಗದಿ ಮಾಡಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಉತ್ಪನ್ನ ಆಗಲಿ, ಆಗದಿರಲಿ, ಕೊಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ದೋಆಬ್ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಲ ಕ್ಷಾಮ ಬಂದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸರ್ಕಾರದ ಸಹಾಯ ಬಂದುದು ತುಂಬಾ ತಡವಾಗಿ.
- ಅವನು ದಿವಾನ್–ಇ–ಅಮಿರ್‌ಕೋಹಿ ಎಂಬ ಹೊಸ ಇಲಾಖೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿದನು. ಕೃಷಿಕರು ಉತ್ತಮ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಲು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದನು. ರೈತರಿಗೆ ಸೊಂಧಾರ ಸಾಲಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು.
- ಭಾರತದ ಬಹುಭಾಗ ಕ್ಷಾಮ ಮತ್ತು ಪ್ಲೇಗಿನಿಂದ ಜರ್ಜರಿತವಾಗಿದ್ದಾಗ ದೆಹಲಿಗೆ 100 ಕಿ. ಮೀ. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಸ್ವರ್ಗದಾರಿಗೆ ಬದಲಾಯಿಸಿದ.
- ಕ್ರಿ.ಶ. 1336ರಲ್ಲಿ ಹರಿಹರ ಮತ್ತು ಬುಕ್ಕರು ವಿಜಯನಗರ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.
- ಕ್ರಿ.ಶ. 1347ರಲ್ಲಿ ಹಸನನು ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಬಹುಮನಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.
- ಅವನ ರಾಜ್ಯಭಾರದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಅನೇಕ ದಂಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಥಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ದಂಗೆಯನ್ನು ಅಡಗಿಸಲು ಹೋದಾಗ ಅವನು ಮೃತನಾದನು.
- ಮಹಮದ್–ಬಿನ್–ತುಘ್ಲಕ್‌ನ ನಂತರ ಫಿರೋಜಷಾ ತುಘ್ಲಕ್ ಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕೆ ಬಂದನು. (1351–1388)

downloaded from: www.kpscvaani.com

- ಇವನು ಬಂಗಾಳದ ಮೇಲೆ ಎರಡು ಅಯಶಸ್ವಿ ಆಕ್ರಮಣಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದನು. ಅವನು ಜಾಜ್ ನಗರದ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡಿದನು. ನಾಗರಕೋಟೆಯ ಮೇಲೆ ನಡೆದ ಧಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಅಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಅವನು ಪುರಿಯ ಜಗನ್ನಾಥ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಿದ್ದನು. ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದ 1300 ಕೈಬರಹದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಪರ್ಶಿಯನ್‌ಗೆ ಅರಿಜುದ್ದೀನ್ ಖಾನ್‌ನು ದಲೈಲ್-ಇ-ಫಿರೂಜ್ ಷಾಹಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರಗೊಳಿಸಿದನು.
- ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಜೆಜಿಯಾ ಕಂದಾಯದಿಂದ ವಿನಾಯಿತಿಗೊಳಿಸಲು ನಿರಾಕರಿಸಿದನು. ಇವನು ಅನೇಕ ಮುಸ್ಲಿಂ ಕಟ್ಟಾ ಪಂಥಗಳನ್ನು ನಿರ್ಬಂಧದಲ್ಲಿಟ್ಟನು, ಅಮಾನುಷ ಶಿಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಇವನು ನಿಷೇಧಿಸಿದನು. ಮುಸ್ಲಿಂ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಸಂತರ ಗೋರಿಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವುದನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಿದನು. ಕುರಾನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೊಬ್ಬನನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ಸಾಯಿಸಿದನು.
- ಅವನ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಗುಲಾಮರನ್ನು ನೇಮಿಸಿಕೊಂಡನು. ಅವನು ದಿವಾನ್-ಇ-ಬಂದಗಾನ್ (ಗುಲಾಮರ ಇಲಾಖೆ) ಇಲಾಖೆಯನ್ನು ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು.
- ಅವನು ಹಿಸ್ಸಾರ್, ಫಿರೋಜ್, ಫಿರೋಜಾಬಾದ್ ಮತ್ತು ಜಾನ್‌ಪುರಗಳಂತಹ ನಗರಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದನು. ತೋಪರಾ ಮತ್ತು ಮೀರತ್‌ನಲ್ಲಿದ್ದ ಅಶೋಕನ ಶಿಲಾಸ್ಥಂಭಗಳನ್ನು ದೆಹಲಿಗೆ ತರಿಸಿದನು.
- ಇವನು ಅನೇಕ ಕಾಲುವೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. 1) ಸಿರ್ಸಾದಿಂದ ಹಾನ್ಸಿವರೆಗೆ 2) ಸಟ್ಲೇಜ್‌ನಿಂದ ದಿಪಾಲ್‌ಪುರ ವರೆಗೆ 3) ಯಮುನಾದಿಂದ ಸಿರ್‌ಮೂರವರೆಗೆ.
- ಇವನ ಆಡಳಿತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಖರಜ್ ಎಂದರೆ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಮೇಲೆ ಶೇಕಡಾ 10ರ ಶುಲ್ಕ, ಜಕಾತ (ಮುಸಲ್ಮಾನರಿಗಾಗಿ ಭಿಕ್ಷೆ) ಜೆಸ್ಮಿಯಾ ಖಾಮ್ರ (ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ ಸಂಪತ್ತಿನ ಶೇಕಡಾ 20ಭಾಗ ಮತ್ತು ಷರ್ಟ್ (ನೀರಾವರಿಯ ಮೇಲಿನ ತೆರಿಗೆ) ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು.
- ಇವನು ದಿವಾನ್-ಇ-ಖೈರತ್ ಮತ್ತು ದಾರ್-ಉಲ್-ಷಫಾ ಅಂದರೆ ಉಚಿತ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು.
- ಇವನು ಎರಡು ಹೊಸ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಚಲಾವಣೆಗೆ ತಂದನು, ಆಧಾ (ಜಿಟಾಟ್‌ದ ಅರ್ಧ ಭಾಗ) ಮತ್ತು ಭಿಖ್ (ಜಿಟಾಟ್‌ದ ಕಾಲುಭಾಗ) ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಇತರ ನಾಣ್ಯಗಳೆಂದರೆ ಸಷ್ಣನಿ (ಆರು ಜಿಟಾಟ್‌ಗಳು) ಹಸ್ತಹನಿ (48 ಜಿಟಾಟ್‌ಗಳು)
- ಫಿರೋಜ್‌ನ ಮುಖ್ಯ ಪದ್ಧತಿ ಷಹ್ನ.
- ಇವನು ಫಾತುಹತ್-ಇ-ಫಿರೋಜ್ ಷಾಹಿ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದನು.
- ಇವನು ಈಜಿಪ್ಟಿನ ಖಲೀಫನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಪಾರ ಗೌರವ ಹೊಂದಿದ್ದನು. ತನ್ನನ್ನು ಖಲೀಫನ ನಂತರದ ಅಧಿಕಾರಿ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದನು. ಎರಡು ಬಾರಿ ಖಲೀಫ್‌ನಿಂದ ಗೌರವ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದನು.
- ಅಲ್ಲಾಉದ್ದೀನನಿಂದ ನಿಲ್ಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ಜಾಗೀರ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಪುನ: ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು.
- ಇವನ ನಂತರ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಮಹಮದ್‌ಖಾನ್ ಎರಡನೆಯ ಘಿಯಾಸುದ್ದೀನ್ ತುಘ್ಲಕ್‌ಷಾ, ಅಬುಬಕ್ರ್, ನಸೀರುದ್ದೀನ್ ಮಹಮ್ಮದ್ ಹುಮಾಯೂನ್ ಮತ್ತು ಕೊನೆಗೆ ನಸೀರುದ್ದೀನ್ ಮಹಮ್ಮದ್ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನೇರಿದನು.
- ನಸೀರುದ್ದೀನ್ ಮಹಮದನು ಮಲ್ಲಿಕ್ ಪರ್ವರ್ ಎಂಬುವವನಿಗೆ ಮಲಿಕ್ ಉಸ್ ಷಾರ್ಕ್ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಮಲಿಕ್ ಪರ್ವರ್, ಜಾನ್‌ಪುರದಲ್ಲಿ ಷರ್ಕಿ ರಾಜ ವಂಶವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು.
- ನಜೀರುದ್ದೀನ್ ಮಹಮ್ಮದ್ ಆಡಳಿತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ. 1398ರಲ್ಲಿ ತೈಮೂರನು ಭಾರತದ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿದನು.
- ಮಹಮದನ ಸಾವಿನ ನಂತರ ದೌಲತ್ ಖಾನ್ ಲೋಧಿಯು ಸುಲ್ತಾನನಾದನು. ಆದರೆ ಅವನು ಖಿಸ್ರ್‌ಖಾನ್‌ನಿಂದ ಸೋಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟನು. ಖಿಸ್ರ್‌ಖಾನನು ಸೈಯ್ಯದ ವಂಶವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು.
- ಇವನ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿ ಮೂಬಾರಕ್ ಷಹನು ಯಹ್ಯಾಬಿನ್ ಅಹ್ಮದ್ ಸಿರ್ ಹಿಂದಿಸ್ ತಾರೀಖ್-ಇ-ಮುಬಾರಕ್ ಷಾಹಿಯ ಪ್ರತಿಪಾದಕನಾಗಿದ್ದನು.
- ಕೊನೆಯ ಸೈಯದ್ ವಂಶದ ಅಲಾಉದ್ದೀನ್ ಆಲಂಷಹನು ಬಹ್ಲೋತ್ ಲೋಧಿಯಿಂದ ಸೋಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟನು. ಬಹ್ಲೋತ್ ಲೋಧಿಯು ಲೋಧಿಯಿಂದ ಸೋಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟನು. ಬಹ್ಲೋತ್ ಲೋಧಿಯು ಲೋಧಿ ರಾಜ ವಂಶವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು.

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಲೋಧಿಗಳು:

- ಇವರು ಭಾರತವನ್ನಾಳಿದ ಪ್ರಥಮ ಆಫ್ಘನ್ನರು ಬಹ್ಲೋಲ್ ಲೋಧಿಯು ಷರ್ಕಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ತನ್ನ ವಶಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡನು. ಬಹೋಲಿ ತಾಮ್ರದ ನಾಣ್ಯವನ್ನು ಚಲಾವಣೆಗೆ ತಂದನು. ಇವನು 1451ರಿಂದ 1489ರ ವರೆಗೆ ಆಳಿದನು.
- ಇವನ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿ ಸಿಕಂದರ್ ಲೋಧಿ (1489-1517). ಇವನ ತಾಯಿ ಹಿಂದೂ ಆಗಿದ್ದಳು.
- ಇವನು ಹೊಸ ಅಳತೆಯ ಗಜವನ್ನು ಚಲಾಯ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತಂದನು. ಇದಕ್ಕೆ ಛಜ್-ಇ-ಸಿಕಂದರಿ ಎಂದು ಹೆಸರಿತ್ತು. ಇವನು 1504ರಲ್ಲಿ ಆಗ್ರಾ ನಗರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದನು. ಇವನು ನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನು. ಇವನು ಗುತರುಬಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಪರ್ಶಿಯನ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆದನು. ಇವನ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಬೆಲೆ ತುಂಬಾ ಅಗ್ಗವಾಗಿತ್ತು.
- ಇವನ ನಂತರ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದವನು ಇಬ್ರಾಹಿಂ ಲೋಧಿ (ಕ್ರಿ.ಶ. 1517-26). ಇವನನ್ನು ಮೋನಾರದ ರಾಣಾಸಿಂಗನು ಸೋಲಿಸಿದನು. ಇವನು ಪಾಣಿಪತ್ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಬಾಬರ್‌ನ ಕೈಲೂ ಕ್ರಿ.ಶ. 1526ರಲ್ಲಿ ಸೋತನು. ಪಂಜಾಬಿನ ರಾಜಪ್ರತಿನಿಧಿ ದೌಲತ್‌ಖಾನ್ ಲೋಧಿಯು ಬಾಬರ್‌ನನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿದ್ದನು.

ಆಡಳಿತ :

- ಸುಲ್ತಾನ್ ಎಂಬ ಬಿರುದು ಟರ್ಕಿಯ ಅರಸರಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಈ ಬಿರುದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದವರಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯವನು ಮಹಮ್ಮದ್ ಘಜ್ನಿ ಎಲ್ಲಾ ಅಧಿಕಾರವೂ ಸುಲ್ತಾನನ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದಿತ್ತು. ಇವರು ಖಲೀಫ್‌ನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಮೀರ ಖುಸ್ರುವು ಅಲ್ಲಾಉದ್ದೀನನನ್ನು ಖಲೀಫಾ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಮುಬಾರಕ್‌ಷಾನು ತನ್ನನ್ನು ಆಲ್-ವಾಸಿಕ್-ಬಿಲ್ಲಾ ಎಂದು ಕರೆದುಕೊಂಡನು. ಹಾಜಿ ಸರಾರಿಯು ಮಹಮ್ಮದ್ ಬಿನ್ ತುಘಲಕ್‌ನಿಗೆ ಅಧಿಕಾರ ಪತ್ರವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದನು. ಫಿರೋಜ್ ತುಘಲಕ್‌ನಿಗೂ ಈ ಅಧಿಕಾರರೂಢ ಪತ್ರ ದೊರೆತಿತ್ತು.

ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪ :

- ಕುವಾತ್-ಉಲ್-ಇಸ್ಲಾಂ ಈ ಕಟ್ಟಡವನ್ನು ಒಂದು ಹಿಂದೂ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಪಾಯದ ಮೇಲೆ ಕಟ್ಟಲಾಗಿತ್ತು. ಕುತುಬುದ್ದೀನ್ ಐಬಕ್‌ನು ಇದನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ಇಂಡೋ-ಇಸ್ಲಾಮಿಕ್ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ ಪ್ರಥಮ ಮಸೀದಿ ಇದು.
- ಅರಾಯಿ ದಿನಕಾ ಜೋಪ್ರಾ ಇದನ್ನು ಕುತುಬುದ್ದೀನ್ ಐಬಕ್‌ನು ಅಜ್ಮೀರದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಪ್ರೌಢ ವಿದ್ಯಾಲಯವಾಗಿತ್ತು.
- ಕುತುಬ್ ಮಿನಾರ್ ಇದು ಷೇರ್ ಕುತುಬುದ್ದೀನ್ ಭಕ್ತಿಯಾರ ಕಾಶಿಯ ಸ್ಮರಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಕುತುಬುದ್ದೀನ್ ಐಬಕ್‌ನಿಂದ ಕಟ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಐಬಕ್‌ನು ಒಂದು ಅಂತಸ್ತನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ಇದನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿದವನು ಇಲ್ತಮಷ್, ಇದಕ್ಕೆ ಸಿಡಿಲು ಬಡಿದಾಗ ಫಿರೋಜ್ ತುಘಲಕ್‌ನು ಇದನ್ನು ದುರಸ್ತಿ ಮಾಡಿಸಿದನು. ಸಿಕಂದರ್ ಲೋಧಿ ಸಹ ಇದನ್ನು ದುರಸ್ತು ಮಾಡಿಸಿದ್ದನು. ಇದು ನಾಲ್ಕು ಅಂತಸ್ತುಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿತ್ತು. ಫಿರೋಜನು ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಂತಸ್ತಿನ ಬದಲು ಎರಡು ಸಣ್ಣ ಅಂತಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು.
- ಇಲ್ತುಮಷ್‌ನ ಗೋರಿ ಇದು ಕುಹಾತುಲ್ ಇಸ್ಲಾಂ ಮಸೀದಿಯ ಬಳಿ ಇದೆ.
- ಸುಲ್ತಾನ್ ಗರ್ಹಿ ಇಲ್ತುಮಷ್‌ನಿಂದ ಅವನ ಮಗ ನಸಿರುದ್ದೀನ್ ಮಹಮದ್‌ನ ಸಮಾಧಿಯ ಮೇಲೆ ಇದನ್ನು ಕಟ್ಟಲಾಯಿತು. ಇದು ಕುತುಬ್ ಮೀನಾರ್‌ದಿಂದ ಮೂರು ಮೈಲಿಗಳ ದುರದಲ್ಲಿದೆ. ಇಲ್ತುತ್ಮಿಷ್‌ನಿಗೆ ಗೋರಿ ನಿರ್ಮಾಣದ ಪಿತಾಮಹ ಎಂಬ ಬಿರುದು ಬಂದಿರುವುದು ಸರಿಯಾಗಿಯೇ ಇದೆ.
- **ಅಲೈದರ್ವಾಜಾ:** ಇದನ್ನು ಅಲ್ಲಾಉದ್ದೀನ್ ಖಿಲ್ಜಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದನು.
- **ಸಿರಿ:** ಇದನ್ನು ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನ್ ಖಿಲ್ಜಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದನು.
- **ಹೌಸಖಾಸ್:** ಇದನ್ನು ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನ್ ಖಿಲ್ಜಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದನು.
- **ಮಹಲ್ ಹಜಾರ್ ಸತೂನ್:** ಇದನ್ನು ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನ್ ಖಿಲ್ಜಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದನು.

downloaded from: www.kpscvaani.com

- **ಜಮೈತ್ ಖಾನಾ ಮಸೀದಿ:** ಕಟ್ಟಿಸಿದವನು ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನ್ ಖಿಲ್ಜಿ.
- **ತುಘಲಕಾಬಾದ್:** ದೆಹಲಿಯ ಮೂರನೆಯ ನಗರ ಘಿಯಾಸುದ್ದೀನ್ ತುಘಲಕ್ ಕಟ್ಟಿಸಿದನು.
- **ಜಹಾನ್‌ಪನಾಹ:** ದೆಹಲಿಯ ನಾಲ್ಕನೆ ನಗರ ಮಹಮದ ಬಿನ್ ತುಘಲಕ್ ಕಟ್ಟಿಸಿದನು.
- **ಫಿರೋಜಾಬಾದ್:** ದೆಹಲಿಯ ಐದನೆಯ ನಗರ ಫಿರೋಜ ಷಹಾ ತುಘಲಕ್ ಕಟ್ಟಿಸಿದ್ದು.
- **ಖಾನ್–ಇ–ಜಹಾನ್ ಮಕಬೂತ್‌ನ ಗೋರಿ:** ಇದು ಕ್ರಿ.ಶ. 1368ರಲ್ಲಿ ಜಾನಾಷಹಾನಿಂದ ಕಟ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಅಷ್ಟಭುಜಾಕೃತಿಯ ಗೋರಿ.
- **ಸಿಕಂದರ ಲೋಧಿಯ ಗೋರಿ:** ಇದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಗುಮ್ಮಟಗಳಿವೆ.

ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ರಾಜ್ಯಗಳು:

ಮಾಳ್ವ:

- ಕ್ರಿ.ಶ. 1400ರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪ್‌ಖಾನನು ಮಾಳ್ವದ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಹುಷಾಂಗ ಷಹ ಎಂಬ ಬಿರುದಿನೊಡನೆ ಏರಿದನು. ಅವನು ಮಾಂಡುವನ್ನು ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಇವನು ಕ್ರಿ.ಶ. 1435ರಲ್ಲಿ ವಿದಿವಶವಾದನು. ಇವನನ್ನು ಮಾಂಡುವಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಮೃತಶಿಲೆಯ ಗೋರಿಯಲ್ಲಿ ಹೂಳಲಾಯಿತು.
- ಎರಡನೆಯ ಮಹಮದ್ ಖಿಲ್ಜಿಯು ಮೇದಿನಿರಾಯನನ್ನು ತನ್ನ ವಜೀರನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು, ಇವನು ಗುಜರಾತಿನ ಬಹದೂರ್ ಷಾಹನಿಂದ ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಟ್ಟನು.
- ಖಾನ್ ಬಹಾದ್ದೂರನು ರೂಪಮತಿಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿದನು. ಅವನು ಸಂಗೀತ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಪದ್ಯಗಳಿಗೆ ಹೆಸರಾಗಿದ್ದನು.
- ಕ್ರಿ.ಶ. 1562ರಲ್ಲಿ ಅಕ್ಬರನು ಮಾಳ್ವವನ್ನು ಮೊಗಲ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡನು.

ಜಾನ್‌ಪುರ:

- ಜಾನ್‌ಪುರ ಪಟ್ಟಣ ಫಿರೋಜ್ ತುಘ್ಲಕ್‌ನಿಂದ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು.
- ಕೊನೆಯ ತುಘ್ಲಕ್ ದೊರೆ ಸುಲ್ತಾನ್ ಮಹಮದ್ ಮಲಿಕ್ ಸರ್ದಾರ್ ಎಂಬುವನಿಗೆ ಮಲ್ಲಿಕ್–ಉಸ್–ಷರ್ಕ್ (ಪೂರ್ವದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ) ಎಂಬ ಬಿರುದು ಕೊಟ್ಟನು ಮತ್ತು ಪೂರ್ವದ ಪ್ರಾಂತ್ಯಕ್ಕೆ ರಾಜ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ನೇಮಿಸಿದನು.
- ವಿದ್ಯೆಗೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ಸಿರಾಜ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ ಅಥವಾ ಪೂರ್ವದ ಸಿರಾಜ್ ಎಂದು ಹೆಸರು ಬಂದಿತು.

ಗುಜರಾತ:

- ಕ್ರಿ.ಶ. 1297ರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಾಉದ್ದೀನನು ದೆಹಲಿ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಗುಜರಾತನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡನು.
- ಗುಜರಾತಿನಲ್ಲಿ ಮುಜಫರಷಹಾನು ಮುಜಾಪುರಿ ರಾಜ ವಂಶವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು.
- ಅಹ್ಮದಷಹನು ಅಹ್ಮದಾಬಾದ್ ನಗರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದನು. ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಪಾಟ್ನಾದಿಂದ ಅಹಮದಾಬಾದಿಗೆ ಬದಲಾಯಿಸಿದನು.
- ಮಹಮದ ಬೆಗ್ರಾ (1449–1511) ಅಹಮದ್ ಷಹನ ಮೊಮ್ಮಗ. ಅವನು ಗಿರ್ವಾರ ಮತ್ತು ಚಂಪಾಸೇರ್‌ಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ.
- ಅವನು ಈಜಿಪ್ತಿನವರೊಡನೆ ಸ್ನೇಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್‌ರನ್ನು ಎದುರಿಸಿದನು. ಅವನು ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್‌ರಿಂದ ಸೋಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟನು.
- ಬಹದೂರ ಷಹನ ಬಳಿ ಇದ್ದ ಅತ್ಯಂತ ಚತುರ ತುಪಾಕಿ ಹಾರಿಸುವವನಾಗಿದ್ದ ರೂಮಿಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ಚಿತ್ತೋರ್‌ನ್ನು ಗೆದ್ದನು. ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು ಬಹದೂರಷಹನನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸಿ ಕೊಂದರು.
- ಮೂರನೆಯ ಮುಜಫರ್‌ನ ಆಡಳಿತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಬರನು ಗುಜರಾತನ್ನು ತನ್ನ ವಶಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡನು.

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಬಂಗಾಳ :

- ಘಿಯಾಸುದ್ದೀನ್ ಅಜಿಂಷಹನು ಚೀನಾದೊಡನೆ ರಾಯಭಾರ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿದ್ದನು. ಅವನು ನ್ಯಾಯ ದೊರಕಿಸಿಕೊಡುವುದರಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಒಳ್ಳೆಯ ಹೆಸರನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದನು.
- ರಾಜಾ ಗಣೇಶ (ಅಥವಾ ಕಂಸ) ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಹಲವು ಕಾಲ ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡನು. ಅವನು ಇಬ್ರಾಹಿಂ ಷಾ ಷರ್ಕಿಯಿಂದ ಓಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟನು.
- ಅಲ್ಲಾಉದ್ದೀನ್ ಹುಸೇನ್ ಷಹನು ಸತ್ಯಪೀರ್ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು. ಇವನು ಆಸ್ಥಾನವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದ್ದವರಲ್ಲಿ ರೂಪ ಮತ್ತು ಸನಾತನ ಅವರೂ ಸೇರಿದ್ದರು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ವಿಜಯ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಮೂಲಾಧರ ಪ್ರಭುವಿಗೆ ಗುಣರಾಜಖಾನ ಎಂಬ ಬಿರುದು ದೊರೆಯಿತು.
- ಕ್ರಿ.ಶ. 1575ರಲ್ಲಿ ಅಕ್ಬರನು ಬಂಗಾಳವನ್ನು ತನ್ನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡನು.

ಕಾಶ್ಮೀರ :

- ಸಿಕಂದರ್‌ನು ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾಗಿ ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದ ದೊರೆ. ಇವನನ್ನು ಬುಟ್ಲಿಖಾನ್ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವನು ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತಾಂತರವನ್ನು ಬಲವಂತನಾಗಿ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಇವನ ಆಡಳಿತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ದೇವಾಲಯಗಳು ಅಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸಲ್ಲಪಟ್ಟವು. ಇವನು ಕ್ರೂರ ಸತಿ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಿದನು.
- ಮುಸಲ್ಮಾನೇತರರ ಮೇಲೆ ಹೇರುತ್ತಿದ್ದ ಜೆಸಿಯಾ ತಲೆಗಂದಾಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಿದ ಸುಲ್ತಾನರಲ್ಲಿ ಇವನು ಮೊದಲಿಗನು.
- ಇವನನ್ನು ಕಾಶ್ಮೀರದ ಅಕ್ಬರ್ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವನು ಜೈನಾ ಸರೋವರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು.

ಅಸ್ಸಾಂ:

- ಶಂಕರದೇವನು ರಾಜಾ ಶೃಂಗನನ್ನು ವೈಷ್ಣವನನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿದನು.

ಮೇವಾಡ್:

- ರಾಣಾಕುಂಭನು ಮಾಳ್ವದ ಮಹಮದ ಖಿಲ್ಜಿಯ ಎದುರು ತಾನು ಗೆದ್ದುದರ ಸ್ಮರಣಾರ್ಥವಾಗಿ ವಿಜಯಸ್ತಂಭ ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ಅವನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮಂಡನನಿದ್ದುದು ಅವನು ವಾಸ್ತುವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಸಾದ ಮಂಡನ ರೂಪಮಂಡನ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಬರೆದನು. ರಾಣಾ ಸಂಗನು ಮಾಳ್ವದ ಎರಡನೆಯ ಮಹಮದ್‌ನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು. ಅವನು ಘಟೋಲಿಯ ಇಬ್ರಾಹಿಂ ಲೋಧಿಯನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು. ಅವನು 1527ರಲ್ಲಿ ಕಣ್ವಾಹದಲ್ಲಿ ಬಾಬರ್‌ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸೋತನು.

ಖಾನದೇಶ:

- ಮಾಲಿಕ ರಾಜನು ಫರೂಕಿ ರಾಜವಂಶವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು. ನಾಸಿರ ಖಾನನು ಬರ್ಹಾನ್‌ಪುರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದನು.

ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ :

- ಕ್ರಿ.ಶ. 1336ರಲ್ಲಿ ಹರಿಹರ ಮತ್ತು ಬುಕ್ಕರಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಅವರು ಈ ಮೊದಲು ವಾರಂಗಲ್ಲಿನ ಕಾಕತೀಯ ದೊರೆ. ಪ್ರತಾಪರುದ್ರನ ಕೆಳಗೆ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದು ಸಲ ಕಾಕತೀಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ದೆಹಲಿ ಸುಲ್ತಾನರು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಹಕ್ ಬಂದು ವಿಜಯವಿರುಪಾಕ್ಷಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದ ವಿಜಯನಗರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹಕ್‌ಬುಕ್ಕರ ಗುರು ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ. ಫಾದರ್ ಹೆರಾಸ್‌ರ ಪ್ರಕಾರ, ಅವರು ಹೊಯ್ಸಳರ ಮೂರನೆಯ ವೀರ ಬಲ್ಲಾಳನ ಬಳಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದರು.

- ಮೊದಲನೆಯ ಹರಿಹರನು ಸಂಗಂ ರಾಜವಂಶವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು. ಅವನು ಹೊಯ್ಸಳ ಮತ್ತು ಕದಂಬ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು. ಕುಮಾರ ಕಂಪನ ಕೈಕೆಳಗೆ ಅವನು ಕಳಿಸಿದ ಸೈನ್ಯ ಮದುರೆಯನ್ನು ಗೆದ್ದುಕೊಂಡಿತು. ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಗಂಗಾದೇವಿ ಮಧುರಾ ವಿಜಯಂ ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದಳು.

downloaded from: www.kpscvaani.com

- ಒಂದನೇ ದೇವರಾಯನು ತನ್ನ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ 10,000 ಮುಸ್ಲಿಮರನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಈ ರೀತಿ ಮಾಡಿದ ಮೊದಲ ವಿಜಯನಗರದ ದೊರೆ ಅವನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು ಫಿರೋಜ್‌ಷಾನು ಮಾಡಿದ ಧಾಳಿಯನ್ನು ಎದುರಿಸಿದನು. ತುಂಗಾಭದ್ರಾ ನದಿಗೆ ಒಂದು ಅಣೆಕಟ್ಟನ್ನು, ಹರಿಹರ ನದಿಗೆ ಒಂದು ಅಣೆಕಟ್ಟೆಯನ್ನು ಅವನು ಕಟ್ಟಿದನು.
- ಎರಡನೆಯ ದೇವರಾಯನು ಗಜ ಬೇಟೆಕಾರ ಪ್ರೌಢ ದೇವರಾಯ ಮುಂತಾದ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದನು. ಅವನು ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ ಮೇಲೆ ಒಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಬರೆದನು.
- ಅಬ್ದುಲ್ ರಜಾಕನು ಅವನ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದನು.
- ತುಳುವ ವಂಶವು ವೀರನರಸಿಂಹನಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಅವನು ಮಹಾನಾಟಕ ಸುಧಾನಿಧಿಯನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ಮತ್ತು ಬೀದರಗಳ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿ ಬಹುಮನಿ ಸುಲ್ತಾನನಿಗೆ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಪುನ: ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ ದೊರಕಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಯವನರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪನಾಚಾರ್ಯ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಪಡೆದನು.
- ಅವನು ಅಭಿನವ ಭೋಜ, ಆಂದ್ರ ಪಿತಾಮಹ, ಆಂದ್ರ ಭೋಜ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದನು. ಅವನು ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಅಮುಕ್ತ ಮಾಲ್ಯದ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು, ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಜಾಂಬವತಿ ಕಲ್ಯಾಣಂ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದನು.
- ಅವನ ಆಸ್ಥಾನವು ಅಷ್ಟದಿಗ್ಗಜರಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾಗಿತ್ತು. ಪೆದ್ದಣ್ಣನು ಮನು ಚರಿತಂ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ತೆನಾಲಿರಾಮನು ಪಾಂಡುರಂಗ ಮಹಾತ್ಮನ್ನು ಬರೆದನು.
- ಅವನು ಹೊಸದಾದ ಪಟ್ಟಣ ನಾಗಲಾಪುರಂ ಕಟ್ಟಿದನು. ಹಜಾರ ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ವಿಠಲ ಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು.
- ಸದಾಶಿವರಾಯನ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ಅಧಿಕಾರ ರಾಮರಾಯನ ಕೈಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಕ್ರಿ.ಶ. 1565ರಲ್ಲಿ ಬೀರಾರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದೆಲ್ಲ ದಖ್ಖನ್ ಸುಲ್ತಾನರು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿ, ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ತಾಳಿಕೋಟೆ ಅಥವಾ ರಕ್ಕಸ ತಂಗಡಿ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರವನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದರು. ಆನಂತರ ವಿಜಯನಗರ ರಾಜಧಾನಿ ಪೆನುಗೊಂಡೆಗೆ ಬಂದಿತು. ಆನಂತರ ಎರಡನೆಯ ವೆಂಕಟನು ಚಂದ್ರಗಿರಿಯನ್ನು ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು.

ವಿಜಯನಗರ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದ ರಾಯಭಾರಿಗಳು

ಯಾತ್ರಿಕರು	**ದೇಶ**	**ರಾಜ**
ಅಬ್ದುರ್ ರಜಾಕ್	ಪರ್ಶಿಯಾ	ದೇವರಾಯ–1
ನಿಕೆತಿನ್	ಬಹುಮನಿ ಮತ್ತು ವಿಜಯನಗರ	ಮಹಮ್ಮದ ಷಾ–3
ಬರ್ಬೋಸ್	ಪೋರ್ಚುಗಲ್	ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ
ಪಾಯಸ್	ಪೋರ್ಚುಗಲ್	ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ
ನ್ಯೂನಿಸ್	ಪೋರ್ಚುಗಲ್	ಅಚ್ಯುತರಾಯ
ವರ್ತೆಮಾ	ಇಟಲಿ	ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ

ಮುಹತ್ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದ ಯೂರೋಪಿಯನ್ನರು

ರಾಲ್ಫ್ ಎಚ್	1588	ಅಕ್ಬರ್
ವಿಲಿಯಂ ಹಾಕಿನ್ಸ್	1608	ಜಹಾಂಗೀರ್
ವಿಲಿಯಂ ಎಚ್	1608	ಜಹಾಂಗೀರ್
ಜಾನ್ ಜೋರ್ಡಿಯನ್	1608	ಜಹಾಂಗೀರ್
ವಾಷಿಂಶಟನ್	1612	ಜಹಾಂಗೀರ್
ಥಾಮಸ್‌ರೋ	1615	ಜಹಾಂಗೀರ್
ಟ್ರಾವೆನಿಯರ್	1640	ಶಾಹಜಹಾನ್
ಬರ್ನಿಯರ್	1657	ಔರಂಗಜೇಬ್
ಪೀಟರ್ ಮಂಡಿ	–	ಶಾಹಜಹಾನ

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಪ್ರವಾಸಿಗಳು :

- **ನಿಕೋಲೋಕೋಟಿ:** ಒಂದನೆಯ ದೇವರಾಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಟಲಿಯಿಂದ ಬಂದ ಪ್ರವಾಸಿ, ಅವನು ವಿಜಯನಗರದ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಸತಿ ಪದ್ಧತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.
- **ಅಬ್ದುಲ್ ರಜಾಕ್:** ಖುರಾಖಾನಿನ ಸುಲ್ತಾನ್ ಷಾರುಕ್‌ನ ರಾಯಭಾರಿಯಾಗಿ ಎರಡನೆಯ ದೇವರಾಯನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದನು. ವಿಜಯನಗರದ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಆಸ್ಥಾನವನ್ನು ಅವನು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಬರೆದ ಗ್ರಂಥ ಮಜ್ಮಹುತ್ ಬಹರೈನ.
- **ಡೋಮಿಂಗೋಸ್ ವಾಯಸ್:** ಅವನು ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಭೇಟಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದನು. ಅದು ವಜ್ರಗಳಿಗೆ ಹೆಸರಾಗಿತ್ತು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.
- **ನ್ಯೂನಿಜ್:** ಪೋರ್ಚುಗೀಸನಾದ ಈತ ಅಚ್ಯುತರಾಯನ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದನು. ಅವನು ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸರು ಇಲಿಗಳು ಮತ್ತು ಹಲ್ಲಿಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.
- **ಬರ್ಬೋಸಾ:** ಪೋರ್ಚುಗೀಸಿನವನಾದ ಇವನು ಕೃಷ್ಣ ದೇವರಾಯನ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದ್ದನು.
- **ನಿಕಿಟನ್:** (ಕ್ರಿ.ಶ. 1415) ಒಂದನೇ ದೇವರಾಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭೇಟಿ ಮಾಡಿದ್ದ ರಷ್ಯದ ಯಾತ್ರಿಕ ಅವನು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಪಯಣ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.
- **ಬಹುಮನಿ ರಾಜ್ಯ:** ಬಹುಮನಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದವನು ಜಫರ್‌ಖಾನ. ಅವನು ಅಲಾಉದ್ದೀನ್ ಹಸನ್‌ಗೆಂಗು ಬಹುಮನ್‌ಷಾ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡನು. ಅವನು ಗುಲ್ಬರ್ಗಾವನ್ನು ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ಅಹಸನಾಬಾದ್ ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟನು.
- **ಅಹಮದ್‌ಷಾ ನಾಲಿ:** ಇವನು ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಬೀದರ್‌ಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಿದನು. ಅವನು ವಿಜಯನಗರದ ಮೇಲೆ ಯಶಸ್ವಿ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಮಾಳ್ವದಿಂದ ನಡೆದ ಆಕ್ರಮಣವನ್ನು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿಸಿದನು.
- **ಹುಮಯೂನ್‌ಷಾ:** ಇವನು ಮಹಮದ್ ಗವಾನ್‌ನನ್ನು ತನ್ನ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಯನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸಿದನು. ಇವನು ಅನೇಕ ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದನು.
- **ಸುಲ್ತಾನ್ ಷಂಷುದ್ದೀನ್ ಮಹಮದ್:** ಇವನು ಮಹಮದ್ ಗವಾನ್‌ನನ್ನು ಗಲ್ಲಿಗೇರಿಸಿದನು.
- ಕೊನೆಯ ದೊರೆ ಕಲೀಮುಲ್ಲಾನ ಸಾವಿನ ನಂತರ ಈ ವಂಶ ಕೊನೆಗೊಂಡಿತು.
- ಬಿಜಾಪುರದ ಇಬ್ರಾಹಿಂ ಆದಿಲ್‌ಷಹಾನನ್ನು ಜಗದ್ಗುರು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.

ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವಾಸ್ತು ಕಲೆ:

- **ಅತರಾಂದೇವಿ ಮಸೀದಿ:** ಇದನ್ನು ಜಾನ್‌ಪುರದಲ್ಲಿ ಇಬ್ರಾಹಿಂಷಾ ಷರ್ಕಿಯು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ಇದರ ವಿಶೇಷತೆ ಏನೆಂದರೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಮಸೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆಯಾಗಿರುವ ಗುಮ್ಮಟಗಳಿಲ್ಲ.
- **ಮಾಂಡು:** ಇಲ್ಲಿ ಹುಷಾಂಗಷಹನ ಗೋರಿ ಜಾಮಿ ಮಸೀದಿ, ಹಿಂದೋಳ ಮಹಲ ಮತ್ತು ಜಹಾಜ್ ಮಹಲ್‌ಗಳಿವೆ.
- **ಅದೀನಾ ಮಸೀದಿ:** ಇದನ್ನು ಪಾಂಡುವಾದಲ್ಲಿ ಸಿಕಂದರ ಷಹ ಕಟ್ಟಿಸಿದ.
- **ಛೋಟಾ ಸೋನಾ ಮಸೀದಿ:** ಹುಸೇನ್‌ಷಹನ ಆಡಳಿತದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗೌರ್‌ನಲ್ಲಿ ವಾಲಿ ಮಹಮದನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು.
- **ಬಾರಾಸೋನಾ ಮಸೀದಿ:** ಗೌರ್‌ನಲ್ಲಿ ಮಸ್ರತ್‌ಷಹ ಕಟ್ಟಿಸಿದನು.
- **ಜಾಮೀ ಮಸೀದಿ:** ಗುಲ್ಬರ್ಗಾದಲ್ಲಿದೆ.
- **ಮಹಮದ ಗವಾನನ ಕಾಲೇಜು:** ಬೀದರನಲ್ಲಿದೆ.
- **ಗೋಲ್‌ಗುಂಬಜ್:** ಬಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿರುವ ಮಹಮದ್ ಆದಿಲ್‌ಷಹನ ಗೋರಿ.
- **ಇಬ್ರಾಹಿಂ ರೋಜಾ:** ಎರಡನೆಯ ಇಬ್ರಾಹಿಂನ ಗೋರಿ. ಇದನ್ನು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ತಾಜ್‌ಮಹಲ್ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುವುದು.

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಆರ್ಥಿಕ ಪದ ಪುಂಜಗಳು:

- ಖರಾಜ : ಹಿಂದೂ ಸಾಮಂತರಿಂದ ಮತ್ತು ಭೂಮಾಲೀಕರಿಂದ ವಸೂಲಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಭೂಕಂದಾಯ
- ಖಾಲ್ಸಾ : ರಾಜನಿಗೆ ಸೇರಿದ ಭೂಮಿ
- ಇಕ್ತಾಸ್ : ಅನುಯಾಯಿಗಳಿಗೆ ಅದರಲ್ಲೂ ವೈದ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟಿರುವ ಭೂಮಿ
- ಖಾಸ್ : ಯುದ್ಧದ ನಂತರ ಲೂಟಿಗಳಿಂದ ಬಂದ ದ್ರವ್ಯ
- ಘರಿ : ಮನೆಗಂದಾಯ
- ಚರೈ : ಗೋಮಾಳದ ಮೇಲಿನ ತೆರಿಗೆ/ಮೇಯಿಸುತ್ತಿದ್ದುದಕ್ಕೆ
- ಕಿಸ್ಮತ್ ಇಖೋಟಿ : ತಮಗಾಗಿಯೇ ವಸೂಲು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು ಪ್ರಜೆಗಳ ಮೇಲೆ ವಿಧಿಸುತ್ತಿದ್ದ ತೆರಿಗೆ
- ಆಕತ್ತ : ಭಿಕ್ಷೆಗಾಗಿ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಮೇಲೆ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದ ತೆರಿಗೆ
- ಘನಿಮಾ : ಯುದ್ಧದ ಲೂಟಿಯಲ್ಲಿನ ಪಾಲು ಐದರಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಭಾಗ
- ಮುಜಾರಿ : ರೈತ
- ಬಾಲಹಾರ : ಹಳ್ಳಿಯ ಕೀಳು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವ
- ಖುತ್ ಮತ್ತು ಮುಕದ್ದಂ : ಹಳ್ಳಿಯ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ
- ಸೋನಧಾರ : ಮಹಮದ್ ಬಿನ್ ತುಘಲಕ್‌ನು ಕೊಟ್ಟ ಸಾಲ
- ವಾಕ್ಸಾ : ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ನೀಡಿದ ಭೂಮಿಯ ಉಂಬಳಿ
- ಮಿಲ್ಕ್ ಅಥವಾ ಇನಾಂ : ನಿರಂತರ ಅನುಭೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಕೊಟ್ಟ ಜಮೀನು
- ಖೆತ್ ಬಲ್ಯಾ : ನಿಂತಿರುವ ಬೆಳೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಗದಿಪಡಿಸಲಾದ ತೆರಿಗೆ
- ರಾಸ್ ಬಟಾತ : ಹೊಟ್ಟು ತೆಗೆದಿರುವ ಕಾಳು ಅಥವಾ ಧಾನ್ಯ
- ಮಸಾಹತ್ : ಭೂಮಿಯ ಅಳತೆಯ ಮೇಲೆ ಆಧಾರವಾದದ್ದು
- ನಸ್ಕ್ : ಅಂದಾಜಿನ ಮೇಲೆ ನಿಗದಿಯಾದದ್ದು
- ಮುಕ್ತಾಲ್ : ಮಿಶ್ರ ಪದ್ಧತಿ

ಸುಲ್ತಾನರು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆಡಳಿತ ಪದ-ಪುಂಜಗಳು

- ಅಮೀರ್ : ನಲವತ್ತು ಅಮೀರರ ಗುಂಪು ಚಹತ್‌ಗಿನ್ ಎಂದು ಹೆಸರಿತ್ತು. ಇಲ್ತಮಿಷನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವರು ತುಂಬಾ ಪ್ರಬಲರಾಗಿದ್ದರು. ಬಲ್ಬನ್ನನು ಅವರ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ರದ್ದುಪಡಿಸಿದನು.
- ಮಜ್ಲಿಸ-ಇ-ಖಲ್ವತ್ : ನೆಚ್ಚಿನ ಸ್ನೇಹಿತರ ಮತ್ತು ನಂಬಿಕಸ್ಥ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಸಮಿತಿ ಈ ಸಮಿತಿ ಸುಲ್ತಾನನಿಗೆ ಸಲಹೆ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪಲೇಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವೇನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ.
- ವಜೀರ್ : ಅವನು ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ, ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿ ಕಚೇರಿಯ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಖರ್ಚು, ವೆಚ್ಚ, ಆದಾಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ದಿವಾನ-ಇ-ವಿಜಾರತ್ ಎಂಬ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿ ಕಚೇರಿ ತುಘ್ಲಕ್‌ರ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಪ್ರಭಾವ ಶಾಲಿಯಾಗಿತ್ತು.

downloaded from: www.kpscvaani.com

- ಮುಸ್ತಾಫಿ–ಇ–ಮಮ್ಮಾಲಿಕ : ಲೆಖ್ಖ ಪತ್ರಗಳ ಮತ್ತು ಖರ್ಚಿನ ವಿಭಾಗದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನಾಗಿದ್ದನು (ಆಡಳಿತ)
- ಮುಫ್ರಿನ್–ಇ–ಮಮ್ಮಾಲಿಕ : ಲೆಖ್ಖ ಪತ್ರಗಳ ಮತ್ತು ಆದಾಯದ ವಿಭಾಗದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ
- ಖಾಸಿನ್ : ಕೋಶಾಧ್ಯಕ್ಷ
- ಮಜಂದಾರ : ಅವನು ಸಾಲಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಆದಾಯ ವೆಚ್ಚಗಳನ್ನು ಸರಿದೂಗಿಸುತ್ತಿದ್ದನು
- ದಿವಾನ್–ಇ–ವಾಕುಫ್ : ಜಲಾಲುದ್ದೀನ್ ಖಿಲ್ಜೀಯ ಈ ವಿಭಾಗವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು ಆದಾಯ–ಖರ್ಚುಗಳ ಸಂಬಂಧದ ಲೆಖ್ಖಪತ್ರಗಳ ವಿಭಾಗ
- ದಿವಾನ್–ಇ–ಮುಸ್ತಖರಾಜ್ : ಇದನ್ನು ಅಲ್ಲಾಉದ್ದೀನ್ ಖಿಲ್ಜೀಯ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು ಆದಾಯದ ಸಂಗ್ರಹದ ಸಂಬಂಧದ ಇಲಾಖೆ ವಸೂಲಾತಿ ಇಲಾಖೆ
- ಬಾರ್–ಇ–ಖಾಸ್ : ಆಸ್ಥಾನಿಕರನ್ನು ಖಾನ್, ಮಲ್ಲಿಕ್ ಮುಂತಾದವರನ್ನು ಸುಲ್ತಾನನು ಇಲ್ಲಿ ಭೇಟಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.
- ಬಾರ್–ಇ–ಆಮ್ : ಸುಲ್ತಾನನು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಜಾಗ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಜೆಗಳಿಂದ ಅಹವಾಲುಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.
- ದಿವಾನ್–ಇ–ರಸಲತ್ : ಮೇಲ್ಮನವಿಗಳ ವಿಭಾಗ
- ದಿವಾನ್–ಇ–ಅರ್ಜ್ : ಸೈನ್ಯದ ಇಲಾಖೆ ಇದರ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ ಅರಿಜ್–ಇ–ಮಮ್ಮಾಲಿಕ್
- ದಿವಾನ್–ಇ–ಇನ್ಷಾ : ಪತ್ರ ವ್ಯವಹಾರದ ಇಲಾಖೆ
- ದಿವಾನ್–ಇ–ಬಂದಗನ್ : ಗುಲಾಮರ ಇಲಾಖೆ (ಫಿರೋಜ್ ಷಾ ತುಘಲಕ್)
- ದಿವಾನ್–ಇ–ಅಮೀರಕೋಹಿ : ವ್ಯವಸಾಯದ ಇಲಾಖೆ (ಮಹಮದ ಬಿನ್ ತುಘಲಕ್)
- ದಿವಾನ್–ಇ–ಖೈರತ್ : ಧಾರ್ಮಿಕ ದತ್ತಿ ಇಲಾಖೆ (ಫಿರೋಜ ಷಾ ತುಘಲಕ್)
- ದಿವಾನ್–ಇ–ವಾಜಿರ–ಇ–ಮಮ್ಮಾಲಿಕ್ : ಉಪಪ್ರಧಾನಿ
- ದಿವಾನ್–ಇ–ಇಸ್ತಿಹಿಕಾರ : ದತ್ತಿಗಳು–ದಾನಗಳು ಮತ್ತು ಟಂಕಸಾಲೆಯ ಇಲಾಖೆ
- ಅಮೀರ್–ಇ–ಬೆಹ್ರ್ : ದೋಣಿಗಳ ಇಲಾಖೆ
- ಭಕ್ತಿ–ಇ–ಫಾಜ್ : ಸೇನೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಳ ಕೊಡುವ ಅಧಿಕಾರಿ
- ಖಾಸಿ–ಉಲ್–ಹಜರ್ : ಉಚ್ಚನ್ಯಾಯಾಧೀಶ
- ಮುಫ್ತಿ : ಕಾನೂನು ವಿವರಣೆ ಮಾಡುವವರು– ನ್ಯಾಯವಾದಿಗಳು
- ಕೋಟೆನಾಲ್ : ಶಾಂತಿ ಮತ್ತು ಕಾನೂನು ಸಂರಕ್ಷಕರು
- ಮುಹ್ರಾಸಿಬ್ : ಜನರ ನಡವಳಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಗಾ ಇಟ್ಟಿರುವವರು
- ಬರೀದ್ : ಗುಪ್ತಚರರು
- ವಾಕಿಯಾ–ನಾವಿಸ್ : ಸುದ್ದಿಯ ವರದಿಗಾರರು
- ಅಮಿರ್ : ಜಿಲ್ಲಾ ಆಡಳಿತದ ನಿರ್ವಹಣಾಧಿಕಾರಿ

ವಿಜಯನಗರದ ಆಡಳಿತ

- ಪ್ರಧಾನಿ : ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿ
- ದಂಡನಾಯಕ : ತುಂಬಾ ಉನ್ನತ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು
- ಮುದ್ರಕರ್ತ : ರಾಜ್ಯದ ನಾಣ್ಯ ಚಲಾವಣೆಯ ಅಧಿಕಾರಿ
- ಕಡಮ್ಮೆ:ಇರ್ಮೈ:ವಾದಿ : ತೆರಿಗೆಯ ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳು

downloaded from: www.kpscvaani.com

- ಅಠವಣೆ : ಭೂಕಂದಾಯ ಇಲಾಖೆ
- ಖಾಂದಚಾರ : ದಂಡನಾಯಕನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿದ್ದ ಸೈನ್ಯ ಇಲಾಖೆ
- ಸೇನಾತೀನ್ಯ : ಗ್ರಾಮಲೆಕ್ಕಿಗ
- ತಳರ : ರಕ್ಷಣಾ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಕಾವಲುಗಾರ
- ಆಯಗರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ : ಗ್ರಾಮಗಳ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಹನ್ನೆರಡು ಜನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಆ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಕಂದಾಯವಿಲ್ಲದ ಭೂಮಿ ಅನುಭೋಗಕ್ಕೆ ದೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು.
- ನಾಯಕರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ : ರಾಜನು ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತರಾಗಿದ್ದವರಿಗೆ ಭೂಮಿ ಹಂಚುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವರಿಗೆ ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ಬೇಕಾದರೂ ಅನುಭವಿಸುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಇರುತ್ತಿತ್ತು.
- ಅಮರಂ : ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಅಥವಾ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಜನರನ್ನು ಒದಗಿಸಬೇಕೆಂದು ಬದ್ಧರಾಗಿದ್ದವರು ಅಮರನಾಯಕರು, ಅವರಿಗೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕೊಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರಿಗೆ ಅಮರ ನಾಯಕರೆಂದು ಹೆಸರು.
- ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ವಿವಿಧ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿತ್ತು : ರಾಜ್ಯ, ಮಂಡಲ, ಚಾವಡಿ, ಮುಂತಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ಉಪವಿಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ನಾಡು, ಸೀಮೆ, ಹಳ್ಳಿ, ಸ್ಥಳ ಎಂದ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲೂ ತಮಿಳು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಂ, ಪಾರ್ರು, ನಾಡು, ಪಳ್ಳಿ ಎಂದು ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿತ್ತು.

ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನ (ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ)

- ವಿಪುಲು : ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು, ಪುರೋಹಿತರು
- ರಾಜಲು : ಕ್ಷತ್ರೀಯರು (ವರ್ತಕರೂ ಸಹ)
- ನಾಲವಜಾತಿಯವರು : ಶೂದ್ರರು
- ವಿಸ್ರವಿನೋದಿನ : ಕುಶಲ ಕರ್ಮಿಗಳು
- ವೇದಂಗೈ : ಬಲಗೈಯವರು
- ಇಡಂಗಲ್ : ಎಡಗೈಯವರು
- ಬೆಸಭಾಗ : ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಕೂಲಿ ಮಾಡುವವರು–ಉಚಿತವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವರ ಮೇಲಿನ ಉಸ್ತುವಾರಿ ಅಧಿಕಾರಿ
- ವರಹ : ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ನಾಣ್ಯಗಳು

:ಮೊಘಲರು:

ಬಾಬರ್:

- ಕ್ರಿ.ಶ. 1527ರಲ್ಲಿ ಬಾಬರನು ರಾಣಾಸಂಗನನ್ನು ಕನ್ವ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿದನು. ಬಾಬರನು ಜೆಹಾದ್ ಘೋಷಿಸಿ ಘಾಸಿ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡನು.
- ಕ್ರಿ.ಶ. 1528ರಲ್ಲಿ ಚಾಂದೋರಿಯ ಮೊದಿನಿ ರಾಯ್‌ನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು.
- ಕ್ರಿ.ಶ. 1529ರಲ್ಲಿ ಘಾಘ್ರಾ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅಫಘನ್‌ರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು.

downloaded from: www.kpscvaani.com

- ಇವನ ಮರಣಾನಂತರ ಇವನನ್ನು ಆಗ್ರಾದ ಆರಾಂಬಾಗ್‌ನಲ್ಲಿ ಹೂಳಲಾಯಿತು. ನಂತರ ಇವನ ಶವವನ್ನು ಕಾಬೂಲಿಗೆ ಸಾಗಿಸಲಾಯಿತು.
- ಇವನು ತನ್ನ ನೆನಪುಗಳನ್ನು ತುರ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ತುಜುಕ್-ಇ-ಬಾಬ್ರಿ ಅಥವಾ ಬಾಬರ್‌ನಾಮಾ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಬರೆದನು.
- ತುಜಕ್-ಇ-ಬಾಬ್ರಿಯನ್ನು ಅಬ್ದುರ್ ರಹೇಂಖಾನ್-ಇ-ಖಾನನು ಪರ್ಶಿಯನ್ ಭಾಷೆಗೆ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿದನು.

ಹುಮಾಯೂನ್:

- (ಕ್ರಿ.ಶ. 1530-1556) ಹುಮಾಯೂನನು ಬಾಬರ್‌ನ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನೇರಿದನು. ಇವನ ಸೋದರ ಕುಮಾನನು ಕಾಬುಲ್, ಕಂದಹಾರ್ ಮತ್ತು ಪಂಜಾಬ್‌ಗಳಿಗೆ ಗವರ್ನರ್ ಆಗಿ ನೇಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟನು.
- ಇವನು ದಿವಾಪನಾಹ ಹೊಸ ನಗರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು.
- ಕ್ರಿ.ಶ. 1539ರಲ್ಲಿ ಚೌಸನಲ್ಲಿ ಷೇರ್‌ಷಾಹನಿಂದ ಹುಮಾಯೂನನು ಸೋತನು.
- ಇವನು ಮತ್ತೇ ಷೇರ್‌ಷಾಹನಿಗೆ ಕನೌಜ್ ಅಥವಾ ಬಿಲ್‌ಗ್ರಾಮ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸೋತು ದೆಹಲಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಓಡಿ ಹೋಗಬೇಕಾಯಿತು.
- ಇವನು ಮತ್ತೇ ಬಂದು 1555ರಲ್ಲಿ ಲಾಹೋರ್‌ನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಕ್ರಿ.ಶ. 1555ರಲ್ಲಿ ಸಿರಹಿಂದ್ ಬಳಿ ಆಫ್ಘನ್‌ರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು. 1555ರಲ್ಲಿ ಜುಲೈ 25ರಂದು ತನ್ನ ಕಿರೀಟವನ್ನು ಪುನ: ಧರಿಸಲು ಇವನಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಕ್ರಿ.ಶ. 1556ರಲ್ಲಿ ಅವನ ಗ್ರಂಥಾಲಯದ ಮೆಟ್ಟಲುಗಳಿಂದ ಬಿದ್ದು ಸಾವನ್ನಪ್ಪಿದನು.

ಅಕ್ಬರ್ :

- ಇವನು ಅಮರಕೋಟ್‌ನಲ್ಲಿ ವಿರಾಸಾಲ್ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದನು.
- ಕಲನಗರದಲ್ಲಿ ಹದಿಮೂರು ವರ್ಷದವನಾಗಿದ್ದಾಗ ಇವನು ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ನಡೆಯಿತು. ಬೈರಾಂಖಾನನು ಇವನ ರಾಜಪ್ರತಿನಿಧಿ ಅಂದರೆ ಇವನ ಪರವಾಗಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದನು.
- ಬೈರಾಂಖಾನನ ರಾಜ್ಯಭಾರ 1556ರಿಂದ 1560ರವರೆಗೆ ನಡೆಯಿತು. ಪಾಟನ್‌ನಲ್ಲಿ ಮೂಬಾರಿಕ್‌ಖಾನನು ಅವನನ್ನು ಕೊಂದನು.
- ಅವನ ವಿಧವೆ ಅಕ್ಬರನನ್ನು ಮದುವೆಯಾದಳು. ಬೈರಾಂಖಾನ್ ಅಬ್ದುರ್-ರಹೀಂ-ಖಾನ್-ಇ-ಖಾನಾ.
- ಕ್ರಿ.ಶ. 1581ರಲ್ಲಿ ಮಿರ್ಜಾ ಹಕೀಂನಿಂದ ಕಾಬೂಲನ್ನು ಗೆದ್ದುಕೊಂಡನು. ಕಂದಹಾರನ್ನು 1595ರಲ್ಲಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡನು. 1593ರಲ್ಲಿ ಖಾನ್‌ದೇಶ ಅಕ್ಬರನ ವಶವಾಯಿತು. 1600ರಲ್ಲಿ ಚಾಂದ ಬೀಬಿಯ ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಇದ್ದರೂ ಅಹಮದ್ ನಗರ ಇವನ ವಶವಾಯಿತು. ಅಕ್ಬರನ ಕೊನೆಯ ಯುದ್ಧ 1601ರಲ್ಲಿ ಅಸಿರ್‌ಘರನ ಮೇಲೆ.
- ಗುಜರಾತಿನ ದಂಗೆಯನ್ನು ಅಡಗಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಅಬ್ದುರ್ ರಹೀಮನಿಗೆ ಖಾನ್-ಇ-ಖಾನಾ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಕೊಡಲಾಯಿತು.
- ಅಕ್ಬರನು 1563ರಲ್ಲಿ ಯಾತ್ರಿಕರ ಮೇಲಿನ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಿದನು. 1564ರಲ್ಲಿ ಜೆಸ್ಸಿಯಾ ತಲೆ ಕಂದಾಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಿದನು.
- 1575ರಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಚರ್ಚೆಗಳಿಗಾಗಿ ಇಬಾದತ್-ಖಾನಾವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ಪುರುಷೋತ್ತಮಹಾಸ (ಹಿಂದು) ಮಹಾರಾಜಿ ರಾನಾ (ಪಾರ್ಸಿ) ಹರಿವಿಜಯ ಸೂರಿ (ಜೈನ) ಮಾನ್ಸರೇಟ್ ಮತ್ತು ಅಕ್ಯಾನಿನಾ (ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನರು) ಚರ್ಚೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.
- ಫೈಜಿಯು ಅಕ್ಬರನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ್ದ ಖುತ್ಬಾವನ್ನು 1579ರಲ್ಲಿ ಅಕ್ಬರನು ಓದಿದನು.
- 1579ರಲ್ಲಿ ಮಜಿರ ಘೋಷಣೆ ಆಯಿತು. ಅಕ್ಬರನು ಇಮಾಂ-ಇ-ಆದಿಲ್ ಆದನು. 1582ರಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಚರ್ಚೆಗಳು ನಿಂತುಹೋದವು. ಇಬಾದತ್ ಖಾನಾ ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು.
- ಕ್ರಿ.ಶ. 1582ರಲ್ಲಿ ತೌಹಿದ್-ಇ-ಇಲಾಹಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.

downloaded from: www.kpscvaani.com

- ಅಬುಲ್ ಫಜಲ್‌ನನ್ನು ಬೀರ್‌ಸಿಂಗ ಬುಂಡೆಲಾ ಕೊಲೆ ಮಾಡಿದನು.
- ಆಮಶಂಕೆಯ ಕಾಯಿಲೆಯಿಂದ ಅಕ್ಬರನು ಮರಣ ಹೊಂದಿದನು. ಅವನನ್ನು ಸಿಕಂದಾರಾದಲ್ಲಿ ಹೂಳಲಾಯಿತು.
  - ಅವನ ಆಡಳಿತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು 12 ಸುಬೇದಾರ್‌ಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿತ್ತು.

ಜಹಾಂಗೀರ:

- ಇವನು ಜೋಧಾ ಬಾಯಿಯ ಮಗ. ಇವನು ಭಗವಾನ್ ದಾಸನ ಮಗಳು ಮಾನಾಬಾಯಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾದನು. ಅವರ ಮಗ ಖುಸ್ರು.
- ಅವನನ್ನು ಆಗ್ರಾದಲ್ಲಿ 1605ರಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಏರಿಸಲಾಯಿತು.
- ಇವನು 1611ರಲ್ಲಿ ಮೆಹರ್ ಉನ್ನಿಸಾಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಅವಳಿಗೆ ನೂರ್‌ಜಹಾನ್ ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟನು. ಅವಳ ತಂದೆ ಗಿಯಾಸ್‌ಸಬೇಗ್‌ನಿಗೆ ಇತ್ಮದುದ್ದೌಲಾ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಕೊಡಲಾಯಿತು.
- ಕ್ರಿ.ಶ. 1615ರಲ್ಲಿ ಮೇವಾಡದ ಅಮರ ಸಿಂಹನು ವಶವಾದನು. ಮಲಿಕ್ ಅಂಬರನು ಅಹಮದ ನಗರವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಯಶಸ್ವಿಯಾದನು. 1620 ಜಹಾಂಗೀರ್ ಕಾಂಗ್ರವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು.
- ಬ್ರಿಟಿಷರು ಅವನ ರಾಜ್ಯಾಡಳಿತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಚಲಿಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಭೇಟಿಕೊಟ್ಟರು. ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ಹಾಕಿನ್ಸ್ ಮತ್ತು ಥಾಮಸ್‌ರೋ ಅವನ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದರು.
- ಸಿಖ್ಖರ ಐದನೆಯ ಗುರು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ದಂಗೆಯೆದ್ದ ರಾಜಕುಮಾರ ಖುಸ್ರುವಿಗೆ ಬೆಂಬಲ ನೀಡಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಮರಣದಂಡನೆ ವಿಧಿಸಿದನು.
- 1622ರಲ್ಲಿ ಕಂದಹಾರವನ್ನು ಪರ್ಶಿಯದ ಷಾ ಅಬ್ಬಾಸನಿಂದ ವಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು.

ಷಾಜಹಾನ್ :

- (1627–58) ಷಹಜಹಾನನು ಜಹಾಂಗೀರನ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯಾದನು. ಇವನ ತಾಯಿ ಜಗತ್ತ ಗೇಸಾಯ್. ಇವನು ಚಿಕ್ಕವನಾಗಿದ್ದಾಗ ಇವನ ಹೆಸರು ಖುರ್ರಂ.
- ಕ್ರಿ.ಶ. 1607ರಲ್ಲಿ ಜಹಾಂಗೀರನು ಇವನಿಗೆ 8000 ಮನ್‌ಸಭ್ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನು.
- ಕ್ರಿ.ಶ. 1612ರಲ್ಲಿ ಇವನು ಅರ್ಜುಮಾನಂದ್ ಬಾನು ಬೇಗಂಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾದನು. ಇವಳು ನಂತರ ಮಮ್ತಾಜ್ ಮಹಲ್ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಳಾದಳು.
- 1632ರಲ್ಲಿ ಇವನು ಪೋರ್ಚುಗೀಸರನ್ನು ಹೂಗ್ಲಿ ಬಳಿ ಸೋಲಿಸಿದನು.
- 1636ರಲ್ಲಿ ಇವನು ಅಹಮದ್‌ನಗರವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು.
- ಷಾಜಹಾನನ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಫ್ರೆಂಚ್ ಪ್ರವಾಸಿಗಳಾದ ಬರ್ನಿಯರ್ ಮತ್ತು ಟಾವರ್ನಿಯರ್ ಮತ್ತು ಇಟಲಿಯ ಪ್ರವಾಸಿ ಮನುಸಿ ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಷಹಜಹಾನನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದ ಕ್ಷಾಮದ ಬಗ್ಗೆ ಮುಂಡಿಯು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ.
- ಕ್ರಿ.ಶ. 1638ರಲ್ಲಿ ಕಂದಾಹಾರ್‌ನಲ್ಲಿದ್ದ ಪರ್ಶಿಯದ ಗವರ್ನರ್ ಆಲಿಮರ್ದನ್‌ಖಾನ್ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಮೊಘಲರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಮತ್ತೇ 1649ರಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಪರ್ಶಿಯನರು ಪಡೆದುಕೊಂಡರು.

ಔರಂಗಜೇಬ್:

- ಷಹಜಹಾನನ ಮರಣದ ನಂತರ ಶೂಜಾ ತಾನೇ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಎಂದು ರಾಜಮಹಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಘೋಷಿಸಿಕೊಂಡನು. ಅವನನ್ನು ದಾರಾನ ಮಗನಾದ ಸುಲೇಮಾನ್‌ಸಿಕೋ ಸೋಲಿಸಿದನು.
- ಮುರಾದನು ಅಹ್ಮದಾಬಾದಿನಲ್ಲಿ ಕಿರೀಟ ಧಾರಣೆ ಮಾಡಿದನು. ಮುರಾದ ಮತ್ತು ಔರಂಗಜೇಬರು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು.
- ಔರಂಗಜೇಬ್ ಮತ್ತು ಮುರಾದರು 1658ರಲ್ಲಿ ಧಾರಾಮತ್‌ನಲ್ಲಿ ಜಸವಂತ್‌ಸಿಂಗ್ ಮತ್ತು ಕಾಸಿಂಖಾನರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದರು. ಅವರು ಮತ್ತೆ ದಾರಾನನ್ನು ಸಾಮುಘರ್‌ನಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿದರು. ಈ ಯುದ್ಧ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರದ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಬಿಡಿಸಿದಂತೆಯೇ ಆಯಿತು.
- ಕ್ರಿ.ಶ. 1659ರಲ್ಲಿ ಔರಂಗಜೇಬನು ಶೂಜಾನನ್ನು ಖಜನಾಹ್‌ನಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿದನು.

downloaded from: www.kpscvaani.com

- ಕ್ರಿ.ಶ. 1659ರಲ್ಲಿ ದೇವ್‌ರಾಯದೌರನಲ್ಲಿ ದಾರಾನನ್ನು ಔರಂಗಾಬಾದನಲ್ಲಿ ಔರಂಗಜೇಬನು ಸೋಲಿಸಿದನು. ದಾರಾನನ್ನು ಹುಮಾಯೂನನ ಗೋರಿಯ ಬಳಿ ಹೂಳಲಾಯಿತು.
- ದೌರ ಯುದ್ಧದ ನಂತರ ಔರಂಗಜೇಬನ ಎರಡನೇ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ನಡೆಯಿತು. ಷಹಜಹಾನನು 1666ರಲ್ಲಿ ಮರಣ ಹೊಂದಿದ್ದನು. ಔರಂಗಜೇಬನು 1659ರಲ್ಲಿ ಮರಣ ಹೊಂದಿದನು. ಔರಂಗಜೇಬನು 1659ರಲ್ಲಿ ಅಲಂಗೀರ್ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಧರಿಸಿದನು.
- ಕ್ರಿ.ಶ. 1662ರಲ್ಲಿ ಔರಂಗಜೇಬನ ಸೇನಾಧಿಪತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಸಮರ್ಥವಾದ ಮೀರ್‌ಜುಮ್ಲಾ ಮೇಲೆ ಧಾಳಿ ನಡೆಸಿದನು. ಅನುಕೂಲಕರ ಶಾಂತಿ ಒಪ್ಪಂದ ಆಗಿದ್ದರೂ ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮೊಘಲರಿಗೆ ತುಂಬಾ ನಷ್ಟವಾಗಿತ್ತು. 1663ರಲ್ಲಿ ಡಾಕ್ಕಾಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಮೀರ್‌ಜುಮ್ಲಾ ಸತ್ತುಹೋದನು. ಕೇವಲ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯದ ನಂತರ ಅಹೋಮರು ನಾಮರೂಪವನ್ನು ಪುನ: ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡರು.
- ಷಯಿಸ್ತಖಾನನು ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ ಹಡಗು ಕಳ್ಳರನ್ನು ಅಡಗಿಸಿ ಸೋನಾದೀಪ್ ಮತ್ತು ಚಿತ್ತಗಾಂಗ್ ದ್ವೀಪಗಳನ್ನು ವಶಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡನು.
- ಕ್ರಿ.ಶ. 1667ರಲ್ಲಿ ಅಕ್ಮಲ್‌ಖಾನ್‌ನ ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲಿ ಆಫ್ರಿದಿಗಳು ದಂಗೆಯೆದ್ದರು.
- ಖುಷ್-ಹಲ್‌ಖಾನನ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಖಟ್ಟಕರು ಶಸ್ತ್ರಸಜ್ಜಿತರಾಗಿ ದಂಗೆಯೆದ್ದರು.
- ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಝುರೋಕಾ ದರ್ಶನ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ರದ್ದುಗೊಳಿಸಿದನು. ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯನ್ನು ಬಂಗಾರದಲ್ಲಿ ತೂಗುವ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದನು. ಜ್ಯೋತಿರ್ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನು ಜ್ಯೋತಿಷಿಗಳನ್ನು ರದ್ದು ಮಾಡಿದನು. ತನ್ನ ನಾಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಮಾ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಿದನು. ನಾರೋಜ್ ಅನ್ನು ನಿರ್ಬಂಧಿಸಿದನು.
- ಔರಂಗಜೇಬನನ್ನು ದರ್ವೇಶ್ ಎಂದು ಜಿಂದಾಪೀರ್ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವನು ಸತಿ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.
- 1679ರಲ್ಲಿ ಜೆಸಿಯಾ ತಲೆ ಕಂದಾಯವನ್ನು ಪುನ: ಹಾಕಿದನು.
- ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ವಿರುದ್ಧ ಮೊದಲ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ 1679ರಲ್ಲಿ ಗೋಕಲ ಎನ್ನುವವನ ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲಿ ಜಾಲರ ದಂಗೆ ನಡೆಯಿತು. 1685ರಲ್ಲಿ ಅವರು ಮತ್ತು ರಾಜಾರಾಮನ ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲಿ ದಂಗೆಯೆದ್ದರು. ರಾಜಾರಾಮನು ಸಿಕಂದರಾದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಬರನ ಗೋರಿಯನ್ನು ಲೂಟಿ ಮಾಡಿದನು. ನಂತರ ಚುರಾಮನ್ ಸಹ ದಂಗೆ ಎದ್ದನು.
- 1672ರಲ್ಲಿ ಸತ್ನಾಮಿಗಳು ಮತ್ತೆ ದಂಗೆ ಎದ್ದರು. ಅವರು ಮೊದಲು ಮೆವಾತ್ ಮತ್ತು ನರ್ನೌತ್‌ನಲ್ಲಿದ್ದ ಹಿಂದೂ ಭಕ್ತರಾಗಿದ್ದರು ತುಂಬ ಸಾಧು ಸ್ವಭಾವದವರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ವ್ಯವಸಾಯ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಾರಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದವರು. ಈ ದಂಗೆಗೆ ಪ್ರಚೋದನೆಯಾದುದು ಮುಘಲ್ ಕಾಲಾಳು ಒಬ್ಬನಿಂದ ಸತ್ನಾಮಿಯೊಬ್ಬನಿಂದ ಕೊಲೆಯಾದುದು.
- ಸಿಖ್ಖರು ಗುರುನಾನಕನಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಒಂದು ಧಾರ್ಮಿಕ ಪಂಥ ಅವನ ನಂತರ ಗುರು ಅಂಗದ್ ಮತ್ತು ಗುರು ಅಮರಸರು ಬಂದರು. ಅನಂತರ ಬಂದ ಸಿಖ್ಖರ ಗುರು ರಾಮದಾಸ್. ಅಕ್ಬರನು ಈ ಗುರುವಿನ ಬಗ್ಗೆ ತುಂಬಾ ಗೌರವವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಅಕ್ಬರನು ಅಮೃತಸರದಲ್ಲಿ ಒಂದಷ್ಟು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಿಖ್ಖರ ದೇವಾಲಯ ಬಂಗಾರದ ದೇವಸ್ಥಾನ ನಿರ್ಮಿವಾಯಿತು.
- ಗುರು ಅರ್ಜುನದೇವ (1581–1606) ಆದಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದವರು. ಅವರು ರಾಜಕುಮಾರ ಖುಸ್ರುವಿಗೆ ಬೆಂಬಲ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಕುಪಿತನಾದ ಜಹಾಂಗೀರನು 1606ರಲ್ಲಿ ಗುರುವನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಿದನು.
- ಗುರು ಹರಗೋವಿಂದ (1606–45) ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ತನ್ನ ಸುತ್ತ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡನು. ಅವನು ಅಮೃತಸರದ ಬಳಿ ಸಂಗಮದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮೊಗಲ್ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು. 1634ರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಕಿರಾತಪುರಕ್ಕೆ ಬದಲಾಯಿಸಿದನು.
- ಅವರ ನಂತರ ಹರ್‌ರಾಯ್ ಮತ್ತು ಹರ್‌ಕಿಷನ್ ಸಿಖ್ಖರ ಗುರುಗಳಾದರು. ಇವರ ನಂತರ ತೇಗ ಬಹದ್ದೂರ ಸಿಖ್ಖರ ಗುರು ಆದರು. ಅವರನ್ನು 1675ರಲ್ಲಿ ಔರಂಗಜೇಬನು ಮರಣದಂಡನೆಗೆ ಈಡುಮಾಡಿದನು.

downloaded from: www.kpscvaani.com

- ಗುರುಗೋವಿಂದಸಿಂಗನು ಶುದ್ಧೀಕರಣ ಅಥವಾ ಜ್ಞಾನ ಸ್ನಾನದ (ಸಹುತ) ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದನು. ಅದನ್ನು ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡವರನ್ನು ಖಾಲ್ಸಾ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕ್ರಿ.ಶ. 1708ರಲ್ಲಿ ನಂದೂರ್‌ನಲ್ಲಿ ಅಫ್ಘನ್‌ನೊಬ್ಬನು ಅವರನ್ನು ಇರಿದುಕೊಂದನು.
- ಕಪೂರ್‌ಸಿಂಗ್ ದಲ್ ಖಾಲ್ಸಾವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು.
- ಔರಂಗಜೇಬನ ರಜಪುತ್ ನೀತಿಯಿಂದ ರಜಪೂತರು ದೂರವಾದರು, ಜಸವಂತಸಿಂಗನ ಮರಣದ ನಂತರ, ಔರಂಗಜೇಬನು ಜೋಧಪುರದ ಟಿಕಾವನ್ನು ಜಸವಂತಸಿಂಗನ ಸೋದರಳಿಯ ಇಂದರ ಸಿಂಗ್‌ನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟನು. 1698ರಲ್ಲಿ ಅಜಿತ್‌ಸಿಂಗನನ್ನು ಮೇವಾಡದ ಅರಸನನ್ನಾಗಿ ಅಂಗೀಕರಿಸಲಾಯಿತು.
- ಔರಂಗಜೇಬನ ದಖ್ಖನ್ನಿನ ನೀತಿಯನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು. ಮೊದಲನೆಯ ಭಾಗ (1658ರಿಂದ 1668)ವನ್ನು ಜೈಸಿಂಗನು ರೂಪಿಸಿದನು. ಮೊಗಲರು 1665ರಲ್ಲಿ ಬಿಜಾಪುರಕ್ಕೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕುವುದರಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಜೈಸಿಂಗನು 1667ರಲ್ಲಿ ಮರಣ ಹೊಂದಿದನು. ಆದರೆ ಷೋಲಾಪುರವನ್ನು ಲಂಚಕೊಟ್ಟು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡ.
- ಎರಡನೆಯ ಭಾಗ 1668ರಿಂದ 1684ರವರೆಗಿನದು. ಇದು ಗೋಲ್ಕೊಂಡ, ಶಿವಾಜಿ ಮತ್ತು ಬಿಜಾಪುರಗಳು ಮಾಡಿಕೊಂಡ ತ್ರಿಪಕ್ಷ ಒಪ್ಪಂದದಿಂದ ಅಯಶಸ್ವಿಯಾಯಿತು. ಈ ತ್ರಿಪಕ್ಷ ಒಪ್ಪಂದದಲ್ಲಿ ಮಾದಣ್ಣ ಮತ್ತು ಅಕ್ಕಣ್ಣರು ತುಂಬಾ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿದರು.
- ಮೂರನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬಿಜಾಪುರ 1686ರಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಗೋಲ್ಕೊಂಡ 1687ರಲ್ಲಿ ಕೈವಶವಾಯಿತು.
- ನಾಲ್ಕನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಂಗಮೇಶ್ವರದಲ್ಲಿ ಸಂಬಾಜಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದದ್ದು ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅವನ ಕೊಲೆ ಮಾಡಿದ್ದು ಸೇರಿವೆ.

ಮೊಘಲರ ಆಡಳಿತ :

- 1570ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಮನಸಬ್ದಾರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತು ಭೂಮಾಲೀಕ ವರ್ಗವನ್ನು ಸಂಘಟಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮಾಡಿದ್ದಾಗಿತ್ತು. ಮನಸಬ್ದಾರರಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 66 ದರ್ಜೆಗಳಲ್ಲಿರಬೇಕೆಂದಿದ್ದರೂ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಇದ್ದುದು 33 ಮಾತ್ರ.
- ಮನಸಬ್ದಾರ ಎಂದರೆ ಒಂದು ಅಂತಸ್ತನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವರು ಎಂದರ್ಥ. ಇದರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಬಗೆಯದು. ಅವುಗಳಿಂದ ಅವರ ದರ್ಜೆ ನಿಗದಿಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಜಾಟನಿಂದ ಮನಸಬ್ದಾರರಲ್ಲಿ ಅವರ ಅಂತಸ್ತು ಮತ್ತು ಆಡಳಿತದ ಮೆಟ್ಟಿಲು ಮೆಲ್ಮಟ್ಟದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಸ್ಥಾನ ನಿಗದಿತವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಪವಾರ ಎಂಬುದು ಮನಸುಬ್ದಾರರು ಹೊಂದಿದ್ದ ಸೈನ್ಯದ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿತ್ತು.
- ಇನ್ನೊಂದು ವಿಂಗಡಣೆಯಲ್ಲಿ 500 ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕೂ ಕಡಿಮೆ ಜಾಟಗಳ ಸ್ತರವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದವರು ಮನಸಬ್ದಾರ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಜಾಟಸ್ತರ 500ರಿಂದ 2500ರವರೆಗೂ ಇದ್ದವರು ಅಮೀರ್ ಎಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು ಅಮಿರ್–ಇ–ಉಮ್ದಾ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದರು.
- ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸವಾರನಿಗೂ ಮನಸಬ್ದಾರನು ಎರಡು ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಸಾಕಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕುದುರೆಗಳ ಆರು ವಿಂಗಡಣೆ ಮತ್ತು ಹೊಸತರ ಕತ್ತೆಗಳ ಐದು ವಿಂಗಡಣೆ ಇದ್ದಿತ್ತು.
- ಅಹಾದಿಗಳು ಎಂದರೂ ಸಾರ್ವಜನಿಕರಾಗಿದ್ದು ಗೌರವಸ್ಥರಾಗಿದ್ದು ಸೈನಿಕರಾಗಿದ್ದವರು. ಜಹಾಂಗೀರನು ದೌಸ್ಸಾ ಸಿಹ್‌ಅಸ್ಪಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದನು. ಪವಾರರ ಸರಾಸರಿ ವೇತನವನ್ನು ಅವನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿದನು.
- ಷಹಜಹಾನನು ತಿಂಗಳ ಸಂಬಳದ ವೇತನಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದನು.

ಭೂಕಂದಾಯ:

- ಅಕ್ಬರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮೂರು ತರಹದ ಭೂಮಿ ಇದ್ದಿತ್ತು. 1) ಖಾಲ್ಸಾ ಅಥವಾ ರಾಜನಿಗೆ ಸೇರಿದ ಭೂಮಿ 2) ಜಾಗೀರ ಭೂಮಿ, ಶ್ರೀಮಂತರು, ಆಢ್ಯರು ಮುಂತಾದವರಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದ, ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ಅವರು ವಸೂಲಿ ಮಾಡಿ ಅದರಲ್ಲಿನ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಕಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. 3) ಸಯೂತ್‌ಘಲ್ ಭೂಮಿ ಇದನ್ನು ಉಚಿತವಾಗಿ ಕೊಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

downloaded from: www.kpscvaani.com

- ಮೊಘಲರ ಭೂಕಂದಾಯವೆಂದರೆ ಬೆಳೆಯ ಮೇಲಿನ ತೆರಿಗೆಯ ಹೊರತು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿನ ತೆರಿಗೆಯಾಗಲಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಬಾಡಿಗೆಯಾಗಲಿ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ.
- ನಸ್ಕ್ ಅಥವಾ ಕಂಕಟ ಎಂದರೆ, ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ವಸೂಲು ಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಬೆಳೆಯನ್ನು ಅಂದಾಜು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಅಂದಾಜಿನ ಮೇಲೆ ತೆರಿಗೆ ನಿರ್ಧಾರವಾಗುತ್ತಿತ್ತು.
- ಮುಕ್ತ ಪದ್ಧತಿ ಇದು ನಿರ್ಧರಿತವಾದ ನಿಖರ ತೆರಿಗೆ ಇದನ್ನು ನಗದಿನ ರೂಪದಲ್ಲೇ ಕೊಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.
- ತೋದರಮಲ್ ಮತ್ತು ಮುಜಫರಖಾನ್ ತುರ್ಬಾತಿ ಇಬ್ಬರೂ ಪ್ರಮುಖ ಕಂದಾಯದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದರು.
- ದಹಪಾಲಾ ಪದ್ಧತಿ: ಇದಕ್ಕೆ ಜಬ್ತಿ ಪದ್ಧತಿ ಎಂದು ಹೆಸರಾಗಿತ್ತು. ಇದೇ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪೆನಿಯವರು ರೈತವಾರಿ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲೂ ಅನುಸರಿಸಿದರು. ಈ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವರ್ಗದ ಜಮೀನಿನಲ್ಲೂ ಸರಾಸರಿ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಒಂದು ಭಾಗಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟು ಎಂದು ನಿಗದಿಪಡಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಈ ಸರಾಸರಿಯನ್ನು ಹತ್ತು ವರ್ಷದ ಬೆಳೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ನಿರ್ಧಾರಪಡಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಬೆಳೆಗೂ ಈ ರೀತಿ ನಿರ್ಧರಿತವಾದ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟು ಸರಾಸರಿ ಎಂಬ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಉತ್ಪನ್ನವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಅದರ ಮೂರನೆಯ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಸರ್ಕಾರದ ತೆರಿಗೆ ಎಂದು ನಿಗದಿಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕಂದಾಯವನ್ನು ಬೆಳೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗಿದ್ದರೂ, ಅದರ ಸರ್ಕಾರ ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದ್ದ ಬೆಲೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ನಗದನ್ನು ಕೊಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು.
- ಭೂಮಿಯ ಅಳತೆಯನ್ನು ಮೊದಲು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಜರಿಬ್ ಪದ್ಧತಿಯ ಹಗ್ಗದಿಂದ ಅಳೆಯುವ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿ, ಕಬ್ಬಿಣದ ಉಂಗುರಗಳಿಂದ ಹಿಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟ ಬೊಂಬುಗಳಿಂದ ಅಳೆಯುವ ಪದ್ಧತಿ ಶುರುವಾಯಿತು. ಅಳತೆಯ ಪ್ರಮಾಣ ಇಲ್ಲಾಹಿ ಗಜದಲ್ಲಿತ್ತು.
- ಪೋಲಜ್ ಭೂಮಿ ಎಂದರೆ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಎರಡು ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯುತ್ತಿದ್ದಂತಹ ಭೂಮಿ.
- ಸರೋತಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಯ ನಂತರ ಒಂದು ವರ್ಷ ಏನು ಬೆಳೆಯದೆ ಬಿಡಬೇಕಾಗುತ್ತಿತು.
- ಚಚಾರ್ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮೂರು ಅಥವಾ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಫಸಲು ತೆಗೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.
- ಬಂಜರು ಭೂಮಿ ಎಂದರೆ ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲದ್ದು.
- ನಾನಕರ: ಫಸಲಿನ ಹತ್ತನೆಯ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಜಮೀನ್ದಾರನಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಇದಕ್ಕೆ ನಾನಕರ ಎಂದು ಹೆಸರಿತ್ತು.
- ಮಲಿಕಾನಾ: ಇದು ತೆರಿಗೆಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಸವಲತ್ತುಗಳಿಗೆ ಬೇರೆ ಇಡುತ್ತಿದ್ದ ಶೇಕಡಾ 25 ಭಾಗ.
- ಮುಜೇರಿಯನ್: ಕೆಳಜಾತಿ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಭೂಮಿರಹಿತ ಕೂಲಿಗಾರರು ಮತ್ತು ಬೆಳೆಯಲ್ಲಿನ ಪಾಲುದಾರರು.
- ಖುದ್‌ಕಾಪ್ತಾ: ಭೂಮಿಯಲ್ಲೇ ನೆಲೆಸಿ ವ್ಯವಸಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವರು.
- ಸಹಿರಾಸ್ತಾ: ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸದೆ ವ್ಯವಸಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವರು.
- ಬಾಲಹಾರರು: ಕಡಿಮೆ ದರ್ಜೆಯ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವರು.
- ಬೇಗಾರ: ಬಲವಂತದ ಕೂಲಿ ಕೆಲಸ.
- ಧೆನ್‌ಕಾಲಿ, ಚರಸ್, ಸಕಿಯು: ನೀರಾವರಿಗೆ ಉಪಯೋಗವಾಗತಕ್ಕವು.

ಷೇರ್‌ಷಹ:

- ಷೇರ್‌ಷಹನ ಚಿಕ್ಕಂದಿನ ಹೆಸರು ಫರಿದ್
- ಅವನು ದಕ್ಷಿಣ ಬಿಹಾರದಲ್ಲಿ ಗವರ್ನರನಾಗಿದ್ದ ಆಫ್ಘನ್ ಬಹಾರ್ ಖಾನ್ ಲೋಹಾನಿಯ ಹತ್ತಿರ ಸೇವೆಗೆ ಸೇರಿದನು. ಅವನು ಫರೀದನಿಗಿತ್ತ ಬಿರುದು ಷೇರ್‌ಖಾನ್.
- ಷೇರ್‌ಷಹನ ಕೊನೆಯ ಯುದ್ಧ ಕಾಲಿಂಜರ ಮೇಲೆ ಅವನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾದನು. ಆದರೆ 1545ರಲ್ಲಿ ಸಿಡಿಮದ್ದು ಸ್ಫೋಟವಾಗಿ ವಿಧಿವಶನಾಗುತ್ತಾನೆ.
- ಇವನ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ಬಂದವನು ಇವನ ಮಗ ಇಸ್ಲಾಂ ಷಹ.
- ಹುಮಾಯೂನನು ಸಿಕಂದರ್ ಸೂರಿಯನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ 1555ರಲ್ಲಿ ದೆಹಲಿಯನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡನು.

downloaded from: www.kpscvaani.com

- ಷೇರ್‌ಷಹನು ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಕೇಂದ್ರಿಕೃತವಾಗಿದ್ದ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು.
- ಅವನು ತನ್ನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು 47 ಸರ್ಕಾರ (ಜಿಲ್ಲೆ)ಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿದ್ದನು. ಒಂದೊಂದು ಸರ್ಕಾರವು ಪರಗಣ (ಉಪಜಿಲ್ಲಾ ವಿಭಾಗ)ಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದವು. ಹಳ್ಳಿ ಅಥವಾ ಗ್ರಾಮ ಆಡಳಿತದ ಕನಿಷ್ಠಮಯ ಘಟಕವಾಗಿತ್ತು. ಅವನು ಸ್ಥಳೀಯ ಅಪರಾಧಗಳಿಗೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಗ್ರಾಮದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳಿಯ ಜಮೀನ್ದಾರರನ್ನು ಜವಾಬುದಾರರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನು.
- ಇವನು ಅನೇಕ ಸರಾಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ಸರಾಯಿಗಳೆಂದರೆ ಪ್ರಯಾಣಿಕರ ತಂಗುದಾಣ.
- ಇವನು ಸೋನರ್‌ಗಾಂವನಿಂದ ಅಟಕ್‌ಗೆ ರಾಜ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು.
- ಇವನು ಭೂಕಂದಾಯದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಜಬ್ತಿ–ಇ–ಹರ್‌ಸಾಲ್ (ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಕಂದಾಯ ನಿರ್ಧಾರ) ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಮಾಡಿ ಉತ್ತಮಪಡಿಸಿದನು. ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಜರಿಬ್ ಎಂಬ ಮಾಪನವನ್ನು ಬಳಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.
- ಇವನು ಭೂಕಂದಾಯಕ್ಕೆ ಎರಡು ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು. ಪ್ರತಿ ರೈತನು ಕೊಡಬೇಕಾದ ಕಂದಾಯಕ್ಕೆ ಪಟ್ಟಾ ಮತ್ತು ಕಬೂಲಿಯಾತ್ ಒಪ್ಪಂದ.
- ಬೆಳ್ಳಿ ರೂಪಾಯಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದವರಲ್ಲಿ ಇವನು ಮೊದಲಿಗನು (ಒಂದು ರೂಪಾಯಿಗೆ 64 ಡಾಂಗಳಿದ್ದವು.) ಬಂಗಾರದ ನಾಣ್ಯ ಅಶ್ರಫಿಯನ್ನು ಚಲಾವಣೆಗೆ ತಂದನು.
- ಇವನು ಪುರಾನಾ ಕ್ವಿಲಾವನ್ನು ಮತ್ತು ಸಸರಾಂನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು.
- ಮಲಿಕ್ ಮಹಮದ ಜಯಾಸಿಯು ತನ್ನ ಪದ್ಮಾವತ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಇವನ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸಿದನು.

ಮೊಘಲ್ ವಾಸ್ತು:

- ಬಾಬರನಿಗೆ ಕಟ್ಟಡಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ಸಮಯವಿರಲಿಲ್ಲ, ಆದರೂ ಇವನು ಎರಡು ಮಸೀದಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ರೋಹಿಲ್‌ಖಂಡದ ಸಂಭಾತ್‌ನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮತ್ತು ಪಾಣಿಪತ್ತದ ಕಾಬೂಲಿನಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಆಗ್ರಾದ ಹಳೆಯ ಲೋಧಿ ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ಇವನು ಕಟ್ಟಿದ ಇನ್ನೊಂದು ಮಸೀದಿ ಉಳಿದಿದೆ.
- ಹುಮಾಯೂನನು ತನ್ನ ಅರಮನೆ ದಿನಸನಾಹವನ್ನು ಜಾಮಿಲಿ ಮಸೀದಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು.
- ಹುಮಾಯೂನನ ಗೋರಿಯನ್ನು ಅವನ ಪತ್ನಿ ಹಾಜಿ ಬೇಗಂ ಕಟ್ಟಿಸಿದಳು. ಇದು ತಾಜಮಹಲಿನ ಮೊದಲ ರೂಪದಂತಿದೆ. ದುಂಡನೆಯ ಆಕಾರದ ಎರಡು ಗುಮ್ಮಟಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.
- ಇವನು ಆಗ್ರಾ ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ಮನಮಂದಿರದ ತರಹ ಹಿಂದೂ ವಿನ್ಯಾಸದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಜಹಾಂಗೀರ್ ಮಹಲನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು.
- ಪಂಚಮಹಲ್ ಬೌದ್ಧವಿಹಾರದ ವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.
- ಇವನು ಮರಿಯಂ ಅರಮನೆಯನ್ನು ಶೇಖ್ ಸಲೀಂ ಚಿಸ್ತಿಯ ಗೋರಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ಸಿಕಾಂದ್ರಾದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಗೋರಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದನು. ಅದನು ಜಹಾಂಗೀರನು ಪೂರೈಸಿದನು.
- ಜಹಾಂಗೀರನ ಆಡಳಿತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವನ ಪತ್ನಿ ನೂರ್‌ಜಹಾನಳು ತನ್ನ ತಂದೆ ಇತ್ಮದುದ್ದೌಲನ ಗೋರಿಯನ್ನು ಆಗ್ರಾದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದಳು. ಉದಯಪುರದ ಗೋಲಮಂಡಲ್ ದೇವಸ್ಥಾನದ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಆಧರಿಸಿ, ಪಿತ್ರದುರಾವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಈ ಗೋರಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಲಾಯಿತು.
- ಜಹಾಂಗೀರನು ಲಾಹೋರ್‌ನಲ್ಲಿ ಮೋತಿ ಮಸೀದಿಯನ್ನು ಲಾಹೋರ್‌ನ ಬಳಿ ಷಹದಾರಾದ ಬಳಿ ತನ್ನ ಗೋರಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು.
- ಷಹಾಜನನು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ತಾಜಮಹಲನ್ನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಮಮ್ತಾಜ್ ಮಹಲಳ ಸ್ಮೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ಇದರ ಮುಖ್ಯ ಶಿಲ್ಪಿಗಳೆಂದರೆ, ಉಸ್ತಾದ್ ಅಹ್ಮದ್ ಲಾಹೋರಿ, (ಇವನು ನಾದಿರ್–ಉಲ್–ಅಸಾರ್ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಪಡೆದನು. ಮೀರ್ ಅಬ್ದುಲ್ ಕರೀಂ ಇಸಾಖಾನ್ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕರಾಮತ್‌ಖಾನ್.

downloaded from: www.kpscvaani.com

- ಇವನು ಕೆಂಪುಕೋಟೆಯನ್ನು ಅದರದೇ ಆದ ದಿವಾನ್-ಇ-ಖಾಸ್ ಮತ್ತು ದಿವಾನ್-ಇ-ಆಮ್ ಗಳೊಂದಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಸಿದನು.
- ಅವನು ಮಯೂರ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಬೇಬದತ್ ಖಾನನ ಮೂಲಕ ರಚಿಸಿದನು. ಇದರ ಮೇಲೆ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗ ಎಂಬುದಿದ್ದರೆ ಅದು ಇಲ್ಲಿದೆ ಎಂಬ ಅಮೀರ್ ಖುಸ್ರುವಿನ ಪದ್ಯವನ್ನು ಕೆತ್ತಿಸಿದನು.
- ಔರಂಗಜೇಬನು ದೆಹಲಿಯ ಕೆಂಪುಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ಮೊತಿ ಮಸೀದಿಯನ್ನು ಲಾಹೋರಿನಲ್ಲಿ ಬಾದಷಾಹೀ ಮಸೀದಿಯನ್ನು ಔರಂಗಾಬಾದಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನದೇ ಗೋರಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು.

ಮೊಘಲ್ ಚಿತ್ರಕಲೆ :

- ಹೆರಾತ್‌ನ ಬಿಹ್ಜಾದ್‌ನ ಶಿಷ್ಯ ಮೀರ್ ಸಯ್ಯಿದ್ ಅಲಿ ಇವನನ್ನು ಪೂರ್ವದ ರಾಫೇಲ್ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ಖ್ವಾಜಾ ಅಬ್ದುಸ್ ಸಮದ್ ಇಬ್ಬರೂ ಹುಮಾಯೂನನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದರು. ದಾಸಾನ-ಇ-ಅಮೀರ್ ಹಂಜಾದಲ್ಲಿನ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಲು ಇವರ ನಿರ್ದೇಶನ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ, ಸಲಹೆಗಳಿದ್ದವು.
- ಅಕ್ಬರನ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಬ್ದುರ್ ಸಮದ್ ಫರೂಕ್ ಬೇಗಂ, ಖುಸ್ರು ಖುಲಿ, ಜಂಷೆಡ್, ಬಾಸವಾನ್, ಲಾವಕೇಸು ಮುಕುಂದ, ಹರಿವಂಶ ಮತ್ತು ದಶ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖ ಚಿತ್ರಕಲೆಗಾರರಾಗಿದ್ದರು.
- ದಶ್ಯಂತನು ರಜ್ಮೆನಾಮಾ (ಪರ್ಶಿಯನ್ ಮಹಾಭಾರತ)ವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದನು.
- ಅಬ್ದುಸ್ ಸಮದನಿಗೆ ಶ್ರೀಂಕಲಾಂ ಎಂಬ ಬಿರುದು ದೊರೆತಿತ್ತು.
- ಒಂದು ಸಮಗ್ರ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ, ಯಾರು ಯಾರು ಯಾವುದನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳುವಷ್ಟು ಚಿತ್ರಕಲೆಯ ಜ್ಞಾನ, ಸೂಕ್ಷ್ಮಗ್ರಾಹಿ ಜಹಾಂಗೀರನಿಗೆ ಇದ್ದಿತ್ತು. ಚಿತ್ರಕಾರರ ಹೆಸರನ್ನು ಅವನು ಸಲೀಸಾಗಿ ಹೇಳಬಲ್ಲವನಾಗಿದ್ದನು.
- ಅವನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅಗಾರೆಜಾ, ಹೆರಾತನ ಅಬುಲ್ ಹಸನ್, ಮಹಮದ್ ನಾದಿರ್, ಮಹಮದ್ ಮುರಾದ್, ಉಸ್ತಾದ್ ಮನ್ಸೂರ್, ಬಿಷನ್ದಾಸ್, ಮನೋಹರ್, ಗೋವರ್ಧನ್ ಮುಂತಾದವರು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.
- ಅವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೀನಿಯೇಚರ್ ಪೈಂಟಿಂಗ್ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಚಿತ್ರಕಲೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಂಡಿತ್ತು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಕಲೆಯ ಮೇಲೆ ಐರೋಪ್ಯರ ಪ್ರಭಾವವೂ ಬೀಳತೊಡಗಿತು.
- ಉಸ್ತಾದ್ ಮನ್ಸೂರನು ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಚಿತ್ರ ಬರೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ನಿಪುಣತೆ ಪಡೆದಿದ್ದರೆ, ಬಿಷನ್ದಾಸ್ ವ್ಯಕ್ತಿ ಚಿತ್ರಣದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಕುಶಲಿಯಾಗಿದ್ದನು.
- ಜಹಾಂಗೀರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಲಿನ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿ ಅಥವಾ ದೈವೀಸಭೆಯು ಚಿತ್ರಣ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.
- ದಾರಾಶಿಕೋನನು ಕಲೆಗಳ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕನಾಗಿದ್ದನು ಇದು ಲಂಡನ್ನಿನ ಇಂಡಿಯಾ ಆಫೀಸಿನಲ್ಲಿ ಸುರಕ್ಷಿತನಾಗಿ ಇಡಲಾಗಿರುವ ಅವನ ಆಲಂ ಚಿತ್ರಕಲೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹದಿಂದ ದೃಢಪಟ್ಟಿದೆ.

ರಾಜಾಸ್ತಾನಿ ಚಿತ್ರಕಲೆ :

- ಕಿಷನ್‌ಘಡ್ ಶೈಲಿಯ ಚಿತ್ರಕಲೆ ರಾಜಾ ಸಾವಂತ್‌ನ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತು. ಇವನನ್ನು ಕವಿ ನಾಗರಿದಾಸ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಬಾನಿಥಾನಿಯನ್ನು ನಿಹಾಲ್ ಚಂದ್ರನು ಚಿತ್ರಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಡಿಸಿದನು. ಇದಕ್ಕೆ ಭಾರತದ ಮೋನಾಲಿಸಾ ಎಂಬ ಬಿರುದಿದೆ. ಚಿತ್ರಕಲೆಯ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಆರಿಸಿಕೊಂಡ ಪ್ರಕಾರಗಳೆಂದರೆ ರಾಗ-ರಾಗಿಣಿ ರಾಧಾ ಕೃಷ್ಣ ಮುಂತಾದವು. ಈ ಪ್ರಕಾರದ ಇತರ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಚಿತ್ರಕಾರರೆಂದರೆ ಸುರಧ್ವಜ ಅಮೀರಚಂದ್, ಚೋಟು, ಧನ್ನಾ ಮುಂತಾದವರಿದ್ದಾರೆ.
- ಚಿತ್ರಕಲೆಯಲ್ಲಿನ ಜೈಪುರ ಪ್ರಕಾರವು ರಾಜಾ ಜಯಸಿಂಹನ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಿತು. ಲೆಡ್‌ನಿಂದ ಚಿತ್ರ ಬಿಡಿಸುವುದು ಈ ಪ್ರಕಾರದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಸಾಹಿಬೆರಾಂ ಮೊಹಮದ ಸೂರ್, ಚಿತ್ತಾಲಾಲ ಮುಂತಾದವರು ಈ ಪ್ರಕಾರಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು, ಜೈಪುರಿ, ಭಿತ್ತಿವರ್ಣಚಿತ್ರಗಳ (ಮೂರಾತ್ಸ) ಆರಾಯೇಷ್ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿತ್ತು.
- ಜೋಧಪುರದಲ್ಲಿ ಮಾರವಾಡ್ ಪ್ರಕಾರವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿತ್ತು. ಈ ಪ್ರಕಾರದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಚಿತ್ರಶಿಲ್ಪಿಗಳೆಂದರೆ ಶಿವದಾಸ್ ಭಟ್ಟಿ ಕಿಷನ್‌ದಾಸ್ ಭಟ್ಟಿ ದೇವದಾಸ್ ಭಟ್ಟಿ ಮುಂತಾದವರು.
- ಬುಂಡಿ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಚಿತ್ರೀಕರಣಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಧ್ಯಾನ್ಯವಿದ್ದಿತ್ತು.

downloaded from: www.kpscvaani.com

- 1680ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬಿಕಾನೇರ ಪ್ರಕಾರವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿತ್ತು. ಇದು ಉಸ್ತಾಕಲಾ ಅಂದರೆ ಒಂಟೆಯ ಚರ್ಮದ ಮೇಲೆ ಮಾಡಿದ್ದ ವರ್ಣಶಿಲ್ಪಕ್ಕೆ ಹೆಸರಾಗಿತ್ತು. ಈ ವಿಧಾನವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಿದವನು ಹಮೀದುದ್ದೀನ್ ಉಸ್ತಾ, ಈ ಪ್ರಕಾರದ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕಲಾವಿದನೆಂದರೆ ರುಕ್ಮುದ್ದೀನ್, ಇದು ಮೊಘಲ್ ಶೈಲಿಯ ಚಿತ್ರಕಲೆಯಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತವಾಗಿತ್ತು.
- ಮೇವಾಡ್ ಪ್ರಕಾರವು ಜೈನ ಮತ್ತು ಗುಜರಾತಿ ಶೈಲಿಗಳ ಮಿಶ್ರಣ. ಈ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ವರ್ಣಚಿತ್ರಕಾರರೆಂದರೆ ನಿಧುರುದ್ಧಿನ ಮತ್ತು ಮನೋಹರ್.
- ಕೋಟಾ ಪ್ರಕಾರದ ವರ್ಣಚಿತ್ರ ಶೈಲಿಯು ರಾಂಸಿಂಗನ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಿತು. ರಾಜರುಗಳ ವ್ಯಕ್ತಿ ಚಿತ್ರಣ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಚಿತ್ರಣಗಳಿಗೆ ಈ ಪ್ರಕಾರ ಹೆಸರಾಗಿದೆ.
- ಜೈಸಲ್ಮೇರ್ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಆತ ಮೊಘಲ್ ಶೈಲಿಯ ಪ್ರಭಾವ ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದ್ದಾಗಿದೆ. ಇದು ಕಾಲಗ್ರಾ ಶೈಲಿಯಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತವಾಯಿತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಬಂಗಾರದ ವರ್ಣದ ಉಪಯೋಗ ಎದ್ದು ಕಾಣುವಂತಹುದು.
- ಆಳ್ವಾರ ಶೈಲಿಯ ಚಿತ್ರಕಲೆಯಲ್ಲಿ ದಂತದ ಮೇಲಿನ ಚಿತ್ರರಚನೆ ತುಂಬಾ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದದ್ದು ದಾಲ್‌ಚಂದ್, ಬಲದೇವ್, ರಾಂಸಹಾಯ ಈ ಶೈಲಿಯ ಚಿತ್ರಕಾರರಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಹೆಸರಿನವರು.

ಸಂಗೀತ :

- ಸಂಗೀತ ರತ್ನಾಕರ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದವನು ಶಾಙ್ಗದೇವ.
- ರಾಣಾಸಿಂಗನು ಸಂಗೀತರಾಜ್ ಮತ್ತು ಸಂಗೀತ ಮೀಮಾಂಸ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ ಸಂಗೀತ ರತ್ನಾಕರದ ಮೇಲೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಬರೆದನು.
- ತುರ್ಕರು ರಬಾಬ್ ಮತ್ತು ಸಾರಂಗಿಗಳನ್ನು ಭಾರತಕ್ಕೆ ತಂದರು.
- ಅಮೀರ ಖುಸ್ರು ಸಿತಾರ ವಾದ್ಯವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದನು. ಅಮೀರ ಖುಸ್ರು ಘೋರಾ, ಐಮನ್ ಮತ್ತು ಸನಂ ರಾಗಗಳನ್ನು ಸೃಜಿಸಿದನು. ಖಯಾಲ್, ತರಾನಾ ಮತ್ತು ಕವಾಲ್‌ಗಳನ್ನು ಸೃಜಿಸಿದವನೂ ಅವನೇ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ಹುಸೇನ್ ಮತ್ತು ಜಾನ್‌ಪುರಿ ರಾಗಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದವನು ಹುಸೇನಷಾ ಶಿರ್ಕಿ.
- ರಾಜಮಾನಸಿಂಗ ತೋಮರನ್ನು ದ್ರುವದ್ ಅನುನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು ಮತ್ತು ಮನ್ ಕಾತುಹಾಲ್ ಅನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದನು.
- ಬೈಜುಬಾನ್ರಾ, ಗುಜರಾತಿಗೆ ಬಹದೂರ್ ಷಾಹನ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋದನು.
- ಗ್ವಾಲಿಯರ್‌ನ ತಾನ್‌ಸೇನನು ದೀಪಕ ಮತ್ತು ಮಲ್ಹಾರ್ ರಾಗಗಳನ್ನು ಸೃಜಿಸಿದನು.
- ಅಕ್ಬರ್ ನಗಾರಿ ಬಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಔರಂಗಜೇಬನು ನಿಷ್ಣಾತ ವೀಣಾವಾದಕನಾಗಿದ್ದನು.
- ಮಹಮದ ಶಾ ರಂಗೀಲ ಉತ್ತಮ ಹಾಡುಗಾರನೂ ನರ್ತಕನೂ ಆಗಿದ್ದನು.

ಭಕ್ತಿ ಚಳುವಳಿಗಳು :

- ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಆಳ್ವಾರರು–ವೈಷ್ಣವ ಸಂತರು ಮತ್ತು ನಾಯನಾರಗಳು–ಶೈವ ಸಂತರು ಭಕ್ತಿ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ಜನಪ್ರಿಯಗೊಳಿಸಿದರು.
- ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಕ್ರಿ.ಶ. 788ರಲ್ಲಿ ಕೇರಳದ ಕಾಲಡಿಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಅವರು ಅದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು. ಅವರು ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ ಮತ್ತು ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳ ಮೇಲೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಬರೆದರು. ಅವರು ತುಂಬಾ ಉಧೃತ ವಾಕ್ಯ ಎಂದರೆ ಬ್ರಹ್ಮ ಸತ್ಯಂ ಜಗನ್ಮಿಥಾ ಜೀವೋ ಬ್ರಹ್ಮೆವ ನಾಸರ ಅಂದರೆ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ನಿಜವಾದ ಸತ್ಯವೆಂದು ದೃಶ್ಯ ಪ್ರಪಂಚವು ಮಾಯೆಯೆಂದೂ ವೈಯುಕ್ತಕ ಜೀವಾತ್ಮನು ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಅಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಏನೂ ಅಲ್ಲವೆಂದು, ಅವರ ಪ್ರಕಾರ ಜ್ಞಾನದಿಂದಲೇ ಮೋಕ್ಷ. ಅವರು ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ಮೇಲೂ ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಬರೆದರಲ್ಲದೆ ಉಪದೇಶ ಸಾಹಸ್ರಿ, ವಿವೇಕ ಚೂಡಾಮಣಿ ಮತ್ತು ಭಜ ಗೋವಿಂದಂ ಸ್ತೋತ್ರ ಮುಂದಾವನ್ನು ಬರೆದರು.
- ಅವರು ಶೃಂಗೇರಿ, ದ್ವಾರಕಾ, ಪುರಿ, ಬದ್ರೀನಾಥಗಳಲ್ಲಿ ಮಠಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಕಂಚಿಮಠವನ್ನು ಅವರೇ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರೆನ್ನುವುದರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿವಾದವಿದೆ.

downloaded from: www.kpscvaani.com

- ಶ್ರೀ ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ಶ್ರೀಪೆರಂಬದೂರಿನಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಅವರು ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ಮಾಯಾವಾದವನ್ನು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ವಿಶಿಷ್ಟ ದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು. ಅವರು ಶ್ರೀ ವೈಷ್ಣವ ಪಂಥವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಅವರು ಶ್ರೀ ಭಾಷ, ವೇದಾರ್ಥ ಸಂಗ್ರಹ, ವೇದಾಂತ ಸಾರ, ವೇದಾಂತ ದೀಪ ಮತ್ತು ಗೀತ ಭಾಷ್ಯ ಇವುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ಅವರು ಭಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಮೋಕ್ಷ ಎಂದು ಸಾರಿದರು. ಯಾದವ ಪ್ರಕಾಶರು ಅವರ ಗುರುಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ಪ್ರಪತಿ ಮಾರ್ಗವನ್ನು (ದೇವರಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಶರಣಾಗುವುದು) ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು.
- ಶ್ರೀ ಕಂಠಾಚಾರ್ಯರು ಶಿವಾದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು. ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು. ಅವರು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಲ್ಯಾಣಪುರದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು.
- ನಿಂಬಾರರಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ವ್ರಜ (ಮಧುರಾ)ದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಅವರು ದ್ವೈತಾ ದ್ವೈತಾ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು. ಅವರು ಭೇದಾಭೇದ ತತ್ವವನ್ನು ಪುಷ್ಟೀಕರಿಸಿದರು. ಅವರು ಸನಕ್ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.
- ವಲ್ಲಭಾಚಾರ್ಯರು ಕ್ರಿ.ಶ. 1479ರಲ್ಲಿ ವಾರಣಾಸಿಯಲ್ಲಿ ಜನಸಿದರು. ಅವರು ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಇದ್ದರು, ಅವರು ಶುದ್ಧಾದ್ವೈತವಾದವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು. ಅವರ ತತ್ವಕ್ಕೆ ಪುಷ್ಟಿಮಾರ್ಗ ಎಂದು ಹೆಸರು. ರುದ್ರ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು.
- ಹರಿದಾಸ ಪುರಂದರದಾಸ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.
- ಲಿಂಗಾಯತ್ ಪಂಥವನ್ನು ಬಸವಣ್ಣನವರು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಈ ಪಂಥಕ್ಕೆ 'ವೀರಶೈವರು' ಎಂಬ ಹೆಸರು ಇದೆ
- ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರನು ಭಾವಾರ್ಥ ದೇಸಿಕವನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ಇದನ್ನು ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರಿ ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈತನ ಇನ್ನೊಂದು ರಚನೆ ಅಮೃತಾನುಭವ. ಅವನು ವಾರ್ಕರಿ ಪಂಥಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು. ಈ ಪಂಥದವರು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಎರಡು ಬಾರಿ ಪಂಢರಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ವಿಠೋಬನ ದರ್ಶನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.
- ನಾಮದೇವನು ಕುಂಬಾರನಾದ ಷೇರಾ ಕ್ಷೌರಿಕವಾದ ಸೇನ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯನಾದ ಚೋರಾ ಕೆಲಸಗಿತ್ತಿ ಜನಾಬಾಯಿ ಮುಂತಾದ ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದನು. ನಾಮದೇವನ ಅಭಂಗಗಳನ್ನು ಗುರುಗ್ರಂಥ ಸಾಹಿಬ್‌ನಲ್ಲೂ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.
- ತುಕಾರಾಮನು ಜನ್ಮತ: ಶೂದ್ರನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು ಶಿವಾಜಿಯ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದನು. ವಾರ್ಕರಿ ಪಂಥದ ಸ್ಥಾಪಕನು ಇವನು. ಈತ ಹಿಂದೂ ಮುಸ್ಲಿಂ ಐಕ್ಯತೆಗೆ ಶ್ರಮಿಸಿದನು.
- ದಾಸ ಭೋಧವನ್ನು ರಚಿಸಿದವರು ಸಮರ್ಥರಾಯ ದಾಸರು. ಇವರು ಶಿವಾಜಿಯ ಗುರುಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಪರಮಾರ್ಥ ಪಂಥವನ್ನು ಇವರು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು.
- ಚೈತನ್ಯ ಅಥವಾ ವಿಶ್ವಂಭರ ಮಿಶ್ರ ದಾಸಮನಿ ಪಂಥಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು. ಅವರು ಅಭೆಂತ್ರಭೇದ ಭೇದವಾದವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು. ಅವರು ಹೆಚ್ಚಿನ ಜೀವಮಾನದ ಕಾಲವನ್ನು ಒರಿಸ್ಸಾದಲ್ಲಿ ಶೋದನೆಯಲ್ಲಿ ಕಳೆದರು. ಕೃಷ್ಣದಾಸ ಕವಿರಾಜ ಎಂಬುವನು ಚೈತನ್ಯ ಚರಿತಾಮೃತ ಎಂಬ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಚೈತನ್ಯರ ಜೀವನಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವರು ಯಾವಾಗಲೂ ಸಂಕೀರ್ತನ ಎಂದರೆ ಸಮುದಾಯ ಭಜನೆಯನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ವಿದ್ಯಾಭೂಷಣವನ್ನು ಗೋವಿಂದ ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಬರೆದನು. ಅವನ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ಗೌಡಿಯ ವೈಷ್ಣವ ಪಂಥ ಎಂಬ ಪಂಥವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಅವರು ಪುರಿಯಲ್ಲಿ ನಿಧನ ಹೊಂದಿದರು.
- ರಾಮಾನಂದರು ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಅಲಹಾಬಾದಿನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದು ವಾರಣಾಸಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ರಾಮಾನಂದ ಪಂಥವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಅವರ ಹನ್ನೆರಡು ಜನ ಶಿಷ್ಯರೆಂದರೆ, ಅನಂತಾನಂದ, ಕಬೀರ, ಪೀಪಾ, ಭಾವಾನಂದ, ಸೂಬಾ, ಸುರ್ಸುರ, ಪದ್ಮವಲಸ, ವರಹರಿ, ರಾಯಿದಾಸ್, ಧನ್ನಾ, ಸೇನಾ ಮತ್ತು ಸುರ್ಸುರನ ಪತ್ನಿ.
- ರಾಮನಂದರ ಭೋಧನೆಗಳು ಎರಡು ಶಾಖೆಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿತ್ತು. ಮಡಿವಂತಿಕೆಯದು ಮತ್ತು ಉದಾರವಾದಿಯಾದದ್ದು, ಮಡಿವಂತಿಕೆಯ ಶಾಖೆಯನ್ನು ಭಾಟಮಾಲದ ಕರ್ತೃ ನಾಭಾದಾಸ ಮತ್ತು ರಾಮಚರಿತ ಮಾನಸದ ಕರ್ತೃ ತುಳಸಿದಾಸರು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸಿದರೆ ಕಬೀರ ಮತ್ತು ನಾನಕರು ಉದಾರವಾದಿ ಪಂಥವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸಿದರು.
- ದಾದು ದಯಾಳ್, ಅಹಮದಾಬಾದಿಗೆ ಸೇರಿದವರಾಗಿದ್ದರೂ ಅವರು ನೆಲೆಸಿದ್ದು ರಾಜಸ್ಥಾನದ ನರೈನಾದಲ್ಲಿ ಅವರ ಶಿಷ್ಯರು ಸುಂದರದಾಸ್, ರಜ್ಜಬ್, ದಖನ್ ಮತ್ತು ನದೀದಿ.

downloaded from: www.kpscvaani.com

- ಸತ್ನಾಮಿ ಪಂಥವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದವರು ಜಗಜೀವನದಾಸ.
- ಮೀರಾಬಾಯಿಯು ಮೇವಾಡದ ರಜಪೂತ್ ರಾಜಕುಮಾರಿ. ಅವಳು ಮದುವೆಯಾದದ್ದು ರಾಣಾಸಿಂಗನ ಜೇಷ್ಠಪುತ್ರ ಭೋಜರಾಜನನ್ನು ಆಕೆ ಕೃಷ್ಣ ಭಕ್ತಿಗಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಳಾಗಿದ್ದಳು.

ಸೂಫಿ ಚಳುವಳಿ:

- 'ಸೂಫಿ' ಎಂಬ ಪದ ಬಂದಿರುವುದು ಸೂಫ ಅಂದರೆ ಉಣ್ಣೆ ಎಂಬ ಪದದಿಂದ, ಇವರ ಪೀರ್ ಅಥವಾ ಉಪದೇಶಕ ಇದ್ದುದ್ದು ಮರಣಶಯ್ಯೆಯಲ್ಲಿರುವ ರೋಗಿಗಳ ವೈದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಆ ವೈದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಕನ್‌ಕ್ಯಾಹ್ ಎಂಬ ಹೆಸರಿತ್ತು. ಅವರು ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಹೊಂದಿ ಸಾಮ ಎಂಬ ಆ ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನರಾಗಿ ಭಾವಾವೇಶವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿದ್ದರು.
- ಪಿತೌಬಾ ಎಂದರೆ ದುಷ್ಕೃತ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಡುವುದು.
- ತವಖ್ಖುಲ್ ಎಂಬುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ತೃಪ್ತರಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಕವಾಗಿತ್ತು.
- ಅವರು ಎರಡು ಶಾಖೆಗಳಲ್ಲಿ ಕವಲಾದರು. ಬಾಷರಾ ಎಂದರೆ ಇಸ್ಲಾಂನ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವವರು, ಬೇಷರಾ ಎಂದರೆ ಷರಾದ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾಗಿ ಪಾಲಿಸದೆ ಇದ್ದವರು.
- ಇವರಲ್ಲಿ ಗುಹ್ರವರ್ದಿ ಶಾಖೆಯ ಷೇರ್ ಷಹಾಬುದ್ದೀನ್ ಷುಹ್ರವರ್ದಿಯಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇದರ ಸ್ಥಾಪನೆಯನ್ನು ಮುಲ್ತಾನಿನ ಷೇ ಬಹಾವುದ್ದೀನ ಜಕಾರಿಯಾ ಮಾಡಿದರು.
- ಚಿಸ್ತಿ ಪಂತರಿಗೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾಗಿ ಷಹ್ರವರ್ದಿ ಪಂಥದವರು ತುಂಬಾ ಹೆಚ್ಚಿನ ಉಪವಾಸ ವ್ರತಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ದೇಹದಂಡನೆಯಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಇಲ್ಲದವರು-ಅವರು ಮುಸ್ಲಿಂ ಶ್ರೀಮಂತರೊಡನೆ ಸಲೀಸಾಗಿ ಬೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲೂ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.
- ಇಲ್ತಮಷ್‌ನು ಷೇರ್ ಬಹ್ರಾವುದ್ದೀನನಿಗೆ ಷೇರ್-ಉಲ್-ಇಸ್ಲಾಂ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು.
- ಫಿರ್ದಸಿ ಶಾಖೆಯನ್ನು ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ ಬದ್ರುದ್ದೀನ್ ಸಮರ್‌ಕಂಡಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು. ಈ ಶಾಖೆಯ ತುಂಬಾ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾದ ಸೂಫಿ ಸಂತ ಎಂದರೆ ಪಾಟ್ನಾದ ಷರ್ಫುದ್ದೀನ್ ಅಹ್ಮದ್ ಯಾಹ್ಯಮಸೀರಿ.
- ಆತ ಮಹಮದ್ ಬಿನ್-ತುಘಲಕ್ ಮತ್ತು ಫೆರೋಜ್ ಷಾತುಘ್ಲಕ್‌ರ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದ್ದನು. ಆತ ನಂಬಿದ್ದುದು ಸರ್ವಬ್ರಹ್ಮ ವಾದಾತ್ಮಕವಾದ ಅದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ.
- ಚಿಸ್ತಿ ಶಾಖೆಯನ್ನು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದವರು ಮೊಯಿನುದ್ದೀನ್ ಚಿಸ್ತಿ. ಅವರು ನೆಲೆಸಿದ್ದು ಅಜಮೇರದಲ್ಲಿ, ಅವರ ಶಿಷ್ಯರು ಹಮೀದುದ್ದೀನ ನಾಗೌರಿ ಅವರ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿ ಫರೀದ್ದುದ್ದೀನ್ ಮಹಮದ್ ಅವರ ಶಿಷ್ಯ ಜಿಯಾ ನಕ್ಷರಿ.
- ಕುತುಬ್ ಮೀನಾರ್‌ನ್ನು ಚಿಸ್ತಿ ಶಾಖೆಯ ಸೂಫಿ ಸಂತ ಕುತುಬುದ್ದೀನ ಭಕ್ತಿಯಾರ ಕಾಕಿ ಅವರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಲಾಗಿದೆ.

- ಮೀರ ಅತಿಷ್ : ಫಿರಂಗಿಗಳ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ
- ದರೋಗ-ಇ-ಡಾಕ್‌ಚೌಕಿ : ಪತ್ರ ವ್ಯವಹಾರ-ಅಂಚೆ ಇಲಾಖೆಯ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ.
- ಮುಸ್ತಾಫಿ : ಲೆಕ್ಕ ಪತ್ರಗಳ ತನಿಖಾಧಿಕಾರಿ
- ನಸೀರ್-ಇ-ಖಯತುಬ : ಸಾರ್ವಭೌಮರ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ
- ಮುಸ್ರೀಫ್ : ಕಂದಾಯದ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ
- ಮೀರಬಹ್ರಿ : ನೌಕಾಸೈನ್ಯದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ
- ಮೀರ್‌ಬಾರ : ಅರಣ್ಯಗಳ ಮುಖ್ಯಾಧಿಕಾರಿ
- ವಕಾ-ಇ-ನವೀಸ್ : ವರದಿಗಾರರು
- ಮೀರ್ ಅರ್ಜಿ : ಅರ್ಜಿಗಳ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಕ
- ಮೀರ್ ಮುನ್ಸಿಲ್ : ಮಾಸ್ಟರ್ ಜನರಲ್
- ಮೀರ್ ತೋಜಕ್ : ಸಮಾರಂಭಗಳ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ

downloaded from: www.kpscvaani.com

- ಕೊತ್ವಾಟ್ : ಶಾಂತಿಶಿಸ್ತು, ಪಾಲನೆ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಯಮದ ವರ್ತನೆಯ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ
- ಫೌಜದಾರ್ : ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಶಿಸ್ತು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಪಾಲನೆ.
- ಮುಫ್ತಿ : ಮಹಮದೀಯ ಕಾನೂನಿನ ಪಾಲಕ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರ
- ಮೀರ್‌ಅದ್ಲ್ : ನ್ಯಾಯ ತೀರ್ಮಾನಗಳ ಕರಡು ಪ್ರತಿಯ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯ ತೀರ್ಮಾನಗಳ ಪ್ರಕಟಣೆ
- ಅಮಲ್‌ಗುಜಾರ್ : ಪರದಣ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಶಿಸ್ತಿನ ಪಾಲನೆ
- ಅಮಿತ್ : ವಿವಾದಗಳಲ್ಲಿ (ಸಿವಿಲ್) ಮತ್ತು ಕಂದಾಯದ ವಿವಾದಗಳಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯಾಂಗಾಧಿಕಾರಿ

ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಭಾರತದ ಗ್ರಂಥಗಳು

- ಕಿತಾಬ್–ಉಲ್–ಹಿಂದ್ : ಅಲ್‌ಬೇರುನಿ
- ತಾರೀಖ್–ಇ–ಯಾಮಿನ : ಉತ್‌ಬಿ
- ತಾಜ್–ಉಲ್–ಮಸಿರ್ : ಹಸನ್ ನಿಜಾಮಿ
- ತಬಾಕತ್–ಇ–ನಾಸಿರಿ : ಮಿನ್ಹಾಸ್–ಉಲ–ಸಿರಾಜ
- ತುಘ್ಲಕಸಾಮಾ : ಅಮೀರ ಖುಸ್ರು
- ತಾರೀಖ್–ಇ–ಅಲೈ : ಅಮೀರ ಖುಸ್ರು
- ಮಿಲಾಹ್–ಉಲ್–ಫುತು : ಅಮೀರ ಖುಸ್ರು
- ತಾರೀಖ್–ಇ–ಫಿರೋಜಷಾಹಿ : ಬರಾನಿ
- ಫತ್ವಾ–ಇ–ಜಿಹಂದಾರಿ : ಬರಾನಿ
- ಫೌತುಹಟ್–ಇ–ಫಿರೋಜ್ ಷಾಹಿ : ಫಿರೋಜ್ ಷಾಹ್ ತುಘಲಕ್
- ತಾರಿಖ–ಇ–ಫಿರೋಜ್ ಷಾಹಿ : ಷಾನ್ಸ–ಇ–ಸಿರಾಜ್–ಅತಿಫ್
- ತಾರೀಖ–ಇ–ಮುಬಾರಷಾ : ಅಹ್ಮದಸಿರ್‌ಹಿಂದಿ
- ಫುತು–ಉಸ–ಸಲಾಟಿನ : ಇಸಾಮಿ
- ರೆಹಾಲಾ : ಇಟ್ನಬತೂತಾ
- ಬಾಬರ್ ನಾಮಾ : ಬಾಬರ್
- ತಾರಿಖ್–ಇ–ರಷೀದಿ : ಮಿರ್ಜಾ ಹೈದರ್
- ಹುಮಾಯೂನ ನಾಮಾ : ಗುಲ್‌ಬಂದನ್ ಬೇಗಂ
- ತಾರೀಖ್–ಇ–ಹುಮಾಯೂನ್ : ಜಾಹರ್ ಅಫ್ತಬ್ಚಿ
- ತಾರೀಖ–ಇ–ಷೇರಷಾಹಿ : ಅಬ್ಬಾಸಖಾನ್ ಸೆರ್ವಾನಿ
- ಅಕ್ಬರನಾಮಾ : ಅಬುಲ್ ಫಜಲ್
- ಮುಂಪಖುತ್ : ಬದೌನಿ
- ತಬಕತ–ಇ–ಅಕ್ಬರಿ : ನಿಜಾಮುದ್ದಿನ ಅಹ್ಮದ್
- ಬಾದಷಾಹನಾಮ್ : ಅಬ್ದುಲ ಹಮೀದ ಲಾಹೋರಿ
- ಅಲಾಂಗಿರನಾಮ್ : ಮಿರ್ಜಾ ಮಹಮದ ಕಾಸಿಂ
- ಮಷ್ಕಾ–ದಿಲ್‌ಖುಷ್ : ಭೀಮಸೇನ್
- ಫೌತುಹತ್ ಅಲಂಗಿರಿ : ಈಶ್ವರದಾಸ
- ಖುಲಾಸಾತ್–ಇ–ತವಾರಿಕ್ : ಸುಜನ–ರಾಯ–ಖತ್ರಿ

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಮರಾಠರ ಏಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಭಾರತದ ವಿಚ್ಛೇದ್ರೀಕರಣ

ಶಿವಾಜಿ ಮರಾಠರಲ್ಲಿ ಭೋನ್ಸ್ಲೆ ವಂಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು ಆತನ ತಂದೆ ಷಹಾಜಿ ಭೋನ್ಸ್ಲೆ ಅಹಮದ್ ನಗರದ ನಿಜಾಂಶಾಹಿ ಆಡಳಿತಗಾರರ ಕೈಕೆಳಗೆ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದ. ಅಹಮದ ನಗರದ ಪತನದ ಷಹಜಿ ಬಿಜಾಪುರದ ಸೇವೆಗೆ ಸೇರಿದ. ಅವನಿಗೆ ಇಬ್ಬರು ಹೆಂಡತಿಯರಿದ್ದರು. ಶಿವಾಜಿ ಮೊದಲು ತೋರಣವನ್ನು ಗೆದ್ದನು. 1646ರಲ್ಲಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ ಭಂಡಾರದಿಂದ ರಾಯಗಢದ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ.

ಮುಂದಿನ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಚಾಕನ್ ಕೊಂಡಣ ಮತ್ತು ಪುರಂದರಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡ. ನಂತರ 1656ರಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರರಾವ್ ಮೋರೆಯಿಂದ ಜನ್ನಿಯನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡ. ನಂತರ ಬಂದರುಗಳಾದ ಕಲ್ಯಾಣ ಮತ್ತು ಭಿವಂಡಿಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದುಕೊಂಡ. ದಾಮನ್‌ನಲ್ಲಿದ್ದ ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ ವಸತಿಯ ಮೇಲೆ ಧಾಳಿ ಮಾಡಿ ಅವರು ಕಪ್ಪವನ್ನು ಕೊಡುವಂತೆ ಮಾಡಿದ. 1659ರಲ್ಲಿ ಬಿಜಾಪುರದ ಆಲಿಅದಿಲ್‌ಷಹನು ಶಿವಾಜಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಕಲಿಸಲು ಅಫ್ಜಲ್ ಖಾನನನ್ನು ಕಳಿಸಿದ ಶಿವಾಜಿಯು ಅಫ್ಜಲ್‌ಖಾನನನ್ನು ತನ್ನ ವ್ಯಾಘ್ರ ನಖದಿಂದ ಕೊಂದನು.

ದಖ್ಖನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಮೊಗಲ್‌ರ ರಾಜಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿದ್ದ ಶೈಸ್ತಾಖಾನನನ್ನು ಮರಾಠರ ಅಧಿಕಾರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಮೇಲೆ ಧಾಳಿ ಮಾಡಲು ಔರಂಗಜೇಬನು ಕಳಿಸಿದನು. ಇವರ ಯುದ್ಧ 1663ರವರೆಗೂ ಮುಂದುವರಿಯಿತು. 1663ರ ಏಪ್ರಿಲ್ 14ರಂದು ಶೈಸ್ತಾಖಾನನ ಶಿಬಿರದ ಮೇಲೆ ಶಿವಾಜಿಯು ಮಿಂಚಿನ ಧಾಳಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಶೈಸ್ತಾಖಾನನು ಗಾಯಗೊಂಡು ಹೆದರಿದನು. ಔರಂಗಜೇಬನು ಅವನಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯೆಂದು ಬಂಗಾಳಕ್ಕೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಿದನು.

ಮರಾಠರ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ವಿನಾಶಗೊಳಿಸಲು ಔರಂಗಜೇಬನು ಮಿರ್ಜಾರಾಜಾ ಜೈಸಿಂಗನನ್ನು ಕಳಿಸಿದನು. ಎರಡು ತಿಂಗಳ ಯುದ್ಧದ ನಂತರ ಶಿವಾಜಿ ಶಾಂತಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡಿದನು. 1665ರ ಜೂನ್ 24ರಂದು ಪುರಂಧರ ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕೆ ಸಹಿಯಾಯಿತು. ಈ ಒಪ್ಪಂದದಿಂದ ಶಿವಾಜಿ ತನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿದ್ದ 35 ಕೋಟೆಗಳ ಪೈಕಿ 23ನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟನು. ಶಿವಾಜಿಯ ಮಗ ಸಂಭಾಜಿಗೆ 5000 ಜನರ ಮನಸಬದಾರಿಕೆ ದೊರೆಯಿತು.

ಶಿವಾಜಿಯ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ 1674ರ ಜೂನ್ 16ರಂದು ರಾಯಘಡದಲ್ಲಿ ಅದ್ದೂರಿಯಾಗಿ ನಡೆಯಿತು. ಅವನ ಮಹಾರಾಜ ಛತ್ರಪತಿ ಎಂಬುದಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡನು.

ಸಂಭಾಜಿಯು ಶಿವಾಜಿಯ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯಾದನು (1680–89). ಅವನು ಸಡಿಲ ನಡವಳಿಕೆಯವನಾಗಿದ್ದನು. ಜನಪ್ರಿಯನಾಗೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಕವಿಕಲಶ ಎಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ತನ್ನ ಆಪ್ತ ಸಲಹೆಗಾರನನ್ನಾಗಿ ನಿಯಮಿಸಿಕೊಂಡನು.

ಔರಂಗಜೇಬನ ದಂಗೆಯೆದ್ದ ಮಗ ರಾಜಕುಮಾರ ಅಕ್ಬರನು ಇವರಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆದಿದ್ದನು. 1689ರಲ್ಲಿ ಮೊಘಲ್ ಸೇನಾಪತಿ ಮುಖರ್ರಬ್ ಖಾನನು ಸಂಭಾಜಿಯನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು. ಅವನೂ ಅವನ ಮಂತ್ರಿ ಕವಿಕಲಶನು ಮೃತರಾದರು. ಸಂಭಾಜಿಯ ಪತ್ನಿ ಯೇಸುಬಾಯಿ ರಾಯಗಢ್ ಕೋಟೆಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಅಸಮರ್ಥಳಾದಳು. ಆಕೆಯ ಮಗ ಶಾಹುವೂ ಬಂಧಿಗಳಾದರು.

ಸಂಬಾಜಿಯ ನಂತರ ರಾಜಾರಾಮನು ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯಾದನು. ಅವನು ತನ್ನ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಜಿಂಜಿ ಕೋಟೆಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಿದನು. ನಿಷ್ಠಾವಂತ ಮರಾಠ ನಾಯಕರಾದ ರಾಮಚಂದ್ರ ಪಂತ್, ಪ್ರಹ್ಲಾದ್ ನೀರಾಜಿ, ಪರಶುರಾಮ್ ತ್ರಿಯಂಬರ್ಕ್, ಸಂಕರ್ಜಿ ನಾರಾಯಣ, ಸಂತಾಜಿ, ಘೋರ್ಪಡೆ, ಧನಾಜಿ ಜಾಧವ ಮುಂತಾದವರು ಮುಘಲರಿಗೆ ವಿಪರೀತ ಕಿರುಕುಳ ಕೊಟ್ಟರು.

ರಾಜಾರಾಮನ ಮರಣಾನಂತರ ಅವನ ಪತ್ನಿ ಧೈರ್ಯಶಾಲಿಯೂ, ಧೀಮಂತೆಯೂ ಆದ ತಾರಾಬಾಯಿ, ಅವನ ಅಪ್ರಾಪ್ತ ವಯಸ್ಸುಳ್ಳ ಮಗ ಎರಡನೆಯ ಶಿವಾಜಿಗೆ ರಕ್ಷಕಳಾದಳು.

ಔರಂಗಜೇಬನ ಮಗ ಅಜಂಷಹಾನು ಶಾಹುವನ್ನು 1707ರಲ್ಲಿ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿ ಅವರ ಸಲಹೆಗಾರ ಜುಲ್ಫಿಕಾರಖಾನ್ ಮರಾಠರಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಯುದ್ಧ ತೊಡಗುವುದೆಂದು ಆಶಿಸಿದರು. 1707ರಲ್ಲಿ ಖೇಡ್ ಎಂಬ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ತಾರಾಬಾಯಿ ಸೋಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟಳು. 1708ನೇ ಇಸವಿ ಜನವರಿ 12ರಂದು ಸಾತಾರಾದಲ್ಲಿ ಶಾಹು ಪಟ್ಟಾಭಿಷಿಕ್ತನಾದನು.

downloaded from: www.kpscvaani.com

1714ರಲ್ಲಿ ರಾಜಾರಾಮನ ಎರಡನೆಯ ಹೆಂಡತಿ ರಾಜಾಬಾಯಿಯು ತಾರಾಬಾಯಿಯನ್ನು ಅವನ ಮಗನನ್ನು ಬಂಧನದಲ್ಲಿಟ್ಟು ತನ್ನ ಮಗ ಎರಡನೆಯ ಸಂಬಾಜಿಯೊಡನೆ ಕೊಲ್ಹಾಪುರದಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವೂ ಮಾಡಿದಳು. 1731ರ ವರ್ಷಾ ಒಪ್ಪಂದದಿಂದ ಇದು ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಕೊಲ್ಹಾಪುರವನ್ನು ದಕ್ಷಿಣ ಮರಾಠ ಒಕ್ಕೂಟ ಎಂದು ಒಪ್ಪಲಾಯಿತು.

ಮರಾಠರ ಆಡಳಿತ:

ಮರಾಠರ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಅಹಮದನಗರದಲ್ಲಿ ಮಲಿಕ್ ಅಂಬರನು ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟಿದ್ದ ಮತ್ತು ಬಹುಮನಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಮದ ಗವಾನನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿತು. ಮರಾಠ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಅಥವಾ ಮುತ್ಕನಿಕಾಡಿಂ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು.

ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳನ್ನು ಮಹಲ್ ಅಥವಾ ಸುಖಾ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಮರಾಠರು ಚೌತಾ ಅಥವಾ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಒಂದು ಭಾಗದ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಭೂಕಂದಾಯವಾಗಿ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಪರದೇಶಮುಖಿ ಅಥವಾ ನಿಗದಿತ ಭೂಕಂದಾಯದ ಹತ್ತನೆಯ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಒಂದು ನಗರದ ಅಥವಾ ಗ್ರಾಮದ ಪ್ರಜೆಗಳು ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಇದನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದುದು ಅವರು ಮರಾಠ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ತಮ್ಮ ಪರ ದೇಶಮುಖ ಅಥವಾ ಪಾಲಕ ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡದ್ದಕ್ಕಾಗಿ.

ಪೇಶ್ವಾ ಅಥವಾ ಮುಖ್ಯಪ್ರಧಾನ: ಈತ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದ. ರಾಜ್ಯದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಆಡಳಿತದ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಈತನ ಮೇಲಿತ್ತು.

ಅಮಾತ್ರ; ಈತ ಹಣಕಾಸಿನ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದ. ಆದಾಯ ಮತ್ತು ಖರ್ಚು ಎರಡರ ನಿರ್ವಹಣೆ ಈತನ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಿದ್ದು ಆದಾಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು ಇವನ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿತ್ತು.

ಮಂತ್ರಿ ಅಥವಾ ವಾರೆಯನವಿಸ್: ಆಸ್ಥಾನದ ನಡವಳಿಕೆಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸುತ್ತಿದ್ದವನು. ಈತ ರಾಜನ ದಿನನಿತ್ಯದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ದಾಖಲೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ರಾಜನ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಇವನ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಿತ್ತು.

ಸಚಿವ ಅಥವಾ ಸುರ್ನವಿಸ್: ಈತ ರಾಜನ ಕಚೇರಿಯ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನಾಗಿದ್ದು, ರಾಜನ ಪತ್ರವ್ಯವಹಾರ, ರಾಜನ ಆಜ್ಞೆಗಳು, ರಾಜನ ಸೂಚನೆಗಳು ಮುಂತಾದವನ್ನು ಜಾರಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ.

ಸುಮಂತ ಅಥವಾ ದಬೀರ: ಇವನು ವಿದೇಶಿ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದ. ಇವನು ರಾಜನಿಗೆ ವಿದೇಶಿಗಳೊಡನೆ ವ್ಯವಹಾರ, ಯುದ್ಧ ಮತ್ತು ಶಾಂತಿ ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಲಹೆ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ, ಇವನು ವಿದೇಶಿ ರಾಯಭಾರಿಗಳನ್ನು ಭೇಟಿಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಮತ್ತು ವಿದೇಶಿಗಳಿಗೆ ರಾಯಭಾರಿಗಳನ್ನು ಕಳಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಸೇನಾಪತಿ ಅಥವಾ ಪಾರ್–ಇ–ನೌಬತ್ ಇವನು ಸೇನೆಯ ಮುಖ್ಯ ದಂಡನಾಯಕನಾಗಿದ್ದ.

ಪಂಡಿತರಾವ್ ಅಥವಾ ದಾನಾಧ್ಯಕ್ಷ: ಈತ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಷಯಗಳು, ದತ್ತಿಗಳು ರಾಜನ ದೇಣಿಗೆಗಳು, ಧಾರ್ಮಿಕ ದತ್ತಿಗಳು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ.

ನ್ಯಾಯಾಧೀಶ: ಈತ ಪ್ರಧಾನ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶನಾಗಿದ್ದ ಎಲ್ಲಾ ವ್ಯವಹಾರ ಸಂಬಂಧವಾದ ಮತ್ತು ಅಪರಾಧಗಳ ಸಂಬಂಧವಾದ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ, ರಾಜನನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಇವನದೇ ಅಂತಿಮ ತೀರ್ಮಾನವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ರಾಜಾರಾಮನು ಹೊಸ ಹುದ್ದೆ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿದ.

ನ್ಯಾಯಾಧೀಶ ಮತ್ತು ಪಂಡಿತರಾವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದೆಲ್ಲಾ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಂಗ್ರಹವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಚೌಥಾಯದಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ 25 ಭಾಗ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ, ಶೇಕಡಾ 66 ಭಾಗ ಮೋಕಾಸಾ ಮತ್ತು ಸರಂಜಾಮುಗಳಿಗೆ ಅಭ್ಯಾಸ ಸಹೋತ್ತಾ ಎಂದು ಸಚಿವರಿಗೆ ಮತ್ತು ಶೇಕಡಾ 3 ಭಾಗ ವಾಡಗೌಡರಿಗೆ ಸಂದಾಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಸರಂಜಾಮಿ ಪದ್ಧತಿ ಎಂದರೆ ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಸಂಬಳದ ಬದಲು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಭೂಕಂದಾಯದ ಭಾಗ.

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಶಿವಾಜಿಯ ಅಷ್ಟ ಪ್ರಧಾನರು

• ಪೇಶ್ವಾ ಅಥವಾ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಧಾನ	:	ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿ
• ಅಮಾತ್ಯ ಅಥವಾ ಮಜುಂದಾರ	:	ಅರ್ಥ ಮಂತ್ರಿ
• ಮಂತ್ರಿ ಅಥವಾ ವಾಕಿಯಾನವಿಸ್	:	ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಕಾರ್ಯಭಾರವನ್ನು ದಾಖಲೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.
• ಸಚಿವ ಅಥವಾ ಸುರನಾಲಿಸ್	:	ರಾಜರ ಕಾರ್ಯ ಇಲಾಖೆಯ ಮತ್ತು ಪತ್ರ ವ್ಯವಹಾರದ ಮೇಲುಸ್ತುವಾರಿ
• ಸುಮಂತ ಅಥವಾ ದಬೀರ	:	ವಿದೇಶಾಂಗ ಮಂತ್ರಿ
• ಸೇನಾಪತಿ ಅಥವಾ ಪಾರ್-ಇ-ನೌಖತ್	:	ಮುಖ್ಯ ದಂಡನಾಯಕ
• ಪಂಡಿತರಾವ ಅಥವಾ ದಂಡಾಧ್ಯಕ್ಷ	:	ರಾಜನಿಗೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಲಹೆಗಾರ
• ನ್ಯಾಯಾಧೀಶ	:	ಮನವಿಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವ ಉಚತಮ ನ್ಯಾಯಪೀಠ (ಅದರ ನಂತರ ಮನವಿ ರಾಜನಿಗೆ ಮಾತ್ರ)

ಪೇಶ್ವೆಗಳು:

ಬಾಲಾಜಿ ವಿಶ್ವನಾಥ: (1712–20) ಶಾಹು ತನ್ನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಗಟ್ಟಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಇವನು ಅವನಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದ. ಇವನು 1719ರಲ್ಲಿ ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ ಸೈಯದ್ ಹುಸೇನ್ ಆಲಿಯೊಡನೆ ಈ ದೆಹಲಿ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು.

ಒಂದನೆಯ ಬಾಜೀರಾವ್: ಇವನು ಹಿಂದು ಪದಪಾದಶಾಹಿ ಅಥವಾ ಹಿಂದು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಗುರಿಯನ್ನು ಜನಪ್ರಿಯಗೊಳಿಸಿದನು. ನಿಜಾಮನನ್ನು ಫಾಲಖೇಡದ ಬಳಿ ಸೋಲಿಸಿದನು. ನಿಜಾಮನ ಸೋಲಿನ ನಂತರ ದುರ್ರಾಸರೈ ಒಪ್ಪಂದ ಆಯಿತು.

ಭೋಪಾಲ್ ಯುದ್ಧದಲ್ಲೂ ನಿಜಾಮನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು. ಬಾಲಾಜಿ ಬಾಜೀರಾಯನು (1740–61) ಆಲಿವರ್ದಿ ಖಾನನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು. ಇವನ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಪರಮಾಧಿಕಾರ ಪೇಶ್ವೆಗಳ ಕೈಗೆ 1750ರ ಸಂಗೋಲಾ ಒಪ್ಪಂದದ ನಂತರ ಬಂದಿತ್ತು. ಮೂರನೆಯ ಪಾಣಿಪತ್ ಯುದ್ಧ 1761ರಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು.

ಮಾಧವರಾಯನ (1761–62) ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮರಾಠ ರಾಜ್ಯವು ಸ್ವತಂತ್ರ ರಾಜ್ಯಗಳಾಗಿ ಹೋಳಾದವು. ಇಂದೂರಿನಲ್ಲಿ ಹೋಳಾರ್ಕ್ಯ ನಾಗಪುರದಲ್ಲಿ ಭೋಸ್ಲೆ, ಗ್ವಾಲಿಯರ್‌ದಲ್ಲಿ ಸಿಂಧ್ಯ ಮತ್ತು ಬರೋಡಯಲ್ಲಿ ಗಾಯಕವಾಡ್ ಸ್ವತಂತ್ರರಾದರು.

ಔರಂಗಜೇಬನ ನಂತರದ ಮೊಘಲರು:

ಇವನು ಹಿಂದೂಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಸಹನೆಯ ಮನೋಭಾವ ಹೊಂದಿದ್ದನು. ಜೆಸಿಯಾವನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಾಕಿದನು. ಮೇವಾಡ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಗರಗಳ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡನು. ಶಾಹುವನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದನು. ಮೊಘಲ್ ಚರಿತ್ರಕಾರ ಖಾಫಿಖಾನನು ಅವನಗೆ ಷಹಾ-ಇ-ಬೇಖಬರ್ ಎಂದು ಕರೆದನು.

ಜಹಾಂದರ್ ಷಹನ ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರಗಳಾಗಿದ್ದ ಲಾತ್‌ಕನ್ಸಾರ್ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾಗಿದ್ದಳು. 1713ರಲ್ಲಿ ಫರೂಕ್ಸಿಯರನು ಜಹಾಂದರ ಷಹನನ್ನು ಆಗ್ರಾದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿದನು. ಇವನ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಕನ್ಸಾರ ಖಾನನು ಈ ರೀತಿ ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ "ಗೂಬೆಯು ಗುರುಡನ ಗೂಡಿನಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವ್ಯ ಮಾಡಿತ್ತು. ಬುಲ್‌ಬುಲ್ ಪಕ್ಷಿಯ ಭಾಗವನ್ನು ಕಾಗೆಯು ಆಕ್ರಮಿಸಿತ್ತು" ಎಂದು. ಫರೂಕ್ಸಿಯಾರನು ಸೈಯದ್ ಸೋದರರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಅವನು ಸೈಯದ್ ಅಬ್ದುಲ್ಲಾಖಾನನನ್ನು ತಜೀರನನ್ನು ಹುಸೇನ ಆಲಿಖಾನನನ್ನು ಮೀರ ಭಕ್ಷಿಯನ್ನಾಗಿಯೂ ನಿಯಮಿಸಿದನು. ಜುಲ್ಫಿಕಾರ ಖಾನನು ಕೊಲೆಯಾದನು.

downloaded from: www.kpscvaani.com

1717ರಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಭೌಮನು ಯಾವುದೇ ವಿವೇಚನೆಯಿಲ್ಲದೆ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪೆನಿಗೆ ಉದಾರವಾದ ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ನೀಡಿದನು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಬಂಗಾಳದ ಮೂಲಕ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಕಪ್ಪು ತೆರಿಗೆಯ ವಿನಾಯಿತಿಯೂ ಸೇರಿತ್ತು. ಹುಸೇನ್ ಆಲಿಯು ಬಾಲಾಜಿ ವಿಶ್ವನಾಥನೊಡನೆ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಕದನಕ್ಕೆ ಮರಾಠರ ಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಅನೇಕ ಉದಾರವಾದ ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು.

1719ರಲ್ಲಿ ಸೈಯದ ಸೋದರರು ಮರಾಠಾ ಸೈನ್ಯದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಫರೂಕ್ಸಿಯಾರನ್ನು ಕೊಂದುಹಾಕಿದರು. ಸಯ್ಯದ ಸೋದರರು ಜಚ್ಚಿಯಾವನ್ನು ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ತೆಗೆದುಹಾಕಿ ತುಂಬಾ ಸ್ಥಳಗಳಿಂದ ಯಾತ್ರಿಕರ ಮೇಲಿನ ಕರವನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಿದರು. ಫರೂಕ್ಸಿಯಾರನ ನಂತರ ಸೈಯದ ಸೋದರರು ರಫಿ–ಉದ್–ದಜತ್‌ನನ್ನು ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಅವನು ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳಲ್ಲೇ ಕ್ಷಯರೋಗದಿಂದ ಸತ್ತನು.

1719ರಲ್ಲಿ ರಫಿ–ಉದ್–ದೌಲನು ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನೇರಿದನು. ಅವನು ಎರಡನೆಯ ಷಹಜಹಾನನೆಂದು ಕರೆಸಿಕೊಂಡನು. ಸೈಯದ್ ಸೋದರರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಮಹಮದ್ ಷಹನು (1719–48) ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಏರಿದನು. ಇವನಿಗೆ ಷೋಷನ್ ಅಖ್ತರ್ ಎಂದು ಹೆಸರಿತ್ತು.

1739ರಲ್ಲಿ ನಾದಿರಷಹನು ಭಾರತದ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಣ ನಡೆಸಿದನು. ಮುಹಮದ್ ಷಹನು ನರ್ತನದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಆಸಕ್ತಿ ಹೊಂದಿದವನಾಗಿದ್ದು ನಿಷ್ಣಾವಂತನಾದ ಕಥಕ ನರ್ತಕನೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕುಡಿತದಲ್ಲಿ ಅವನು ಹೆಚ್ಚು ಆಸಕ್ತಿವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ರಂಗೀಲಾ ಎಂದು ಅಡ್ಡಹೆಸರು ಬಂದಿತ್ತು.

ಮುಹಮದ್ ಷಹನು ಅಹ್ಮದಷಹನಿಗೆ ಉಧಾಭಾಯಿ ಎಂಬ ನರ್ತಕಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗ. ಅಹಮದಷಾ ಅಬ್ದಾಲಿಯು ದೆಹಲಿಯ ಮೇಲೆ ಅನೇಕ ಬಾರಿ ದಾಳಿ ನಡೆಸಿದನು. ಪಂಜಾಬ ಮತ್ತು ಮುಲ್ತಾನ್‌ಗಳನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಲಾಯಿತು. ಮರಾಠರು ಮಾಳ್ವ ಮತ್ತು ಬುಂದೇಲಖಂಡಗಳನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಂಡರು. ಅವನ ವಜೀರನಾದ ಇಮಾದ್–ಉಲ್–ಮುಲ್ಕಾನು ಅವನ ಕಣ್ಣು ಕೀಳಿಸಿ ಎರಡನೆಯ ಅಲಂಗೀರನನ್ನು ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಿದನು.

ರಾಜಕುಮಾರ ಆಲಿಗೌಹರನು ಎರಡನೆಯ ಷಾಆಲಂ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಧರಿಸಿದನು. ಅವನು ಬಿಹಾರದ ಗಥೌಲಿಯಲ್ಲಿ ಷಜಾಉದ್ದೀನನ ರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಅನಭಿಷಕ್ತನಾದನು. ಇನ್ನೊಬ್ಬ ರಾಜಕುಮಾರ ಮೂರನೆಯ ಷಹಜಾನನು ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ ಅಭಿಷಕ್ತನಾದನು. ಷಾಆಲಮನು 12 ವರ್ಷ ದೇಶಭ್ರಷ್ಟನಾಗಿರಬೇಕಾಯಿತು. 1764 ಬಕ್ಸಾರ್ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ಸೋತು ಅಲಹಾಬಾದಿನಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಪಂಚಣಿದಾರನಾಗಿ ಹಲವು ವರ್ಷ ಕಳೆದನು. ಅಲಹಾಬಾದ್ ಒಪ್ಪಂದದ ಪ್ರಕಾರ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಷಾಆಲಮನಿಗೆ ಅಲಹಾಬಾದ್ ಮತ್ತು ಕಾರಾಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ, ಬಂಗಾಳದಿಂದ 26 ಲಕ್ಷ ವಾರ್ಷಿಕ ವರಮಾನವೂ ದೊರೆಯಿತು.

ಒಂದು ಫರ್ಮಾನಿನ ಮೂಲಕ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಗಳಿಸಿದ್ದೆಲ್ಲವನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟನು. ಬಂಗಾಳ, ಬಿಹಾರ ಮತ್ತು ಒರಿಸ್ಸಾಗಳ ದಿವಾನಿಯನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟನು. 1803ರಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷರು ದೆಹಲಿಯನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡರು. ಎರಡನೆಯ ಅಕ್ಬರನ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಜಾರಾಮಮೋಹನರಾಯ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿಗೆ ಹೊರಟನು.

ಬಂಗಾಳ

1700ರಲ್ಲಿ ಔರಂಗಜೇಬನು ಮುರ್ಷಿದ್ ಕುಲಿಖಾನನನ್ನು ಬಂಗಾಳದ ದಿವಾನನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸಿದನು. ಫರೂಕ್ಸಿಯಾರನ್ನು 1717ರಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಸುಬೇದಾರನನ್ನಾಗಿ ನೇಮಕ ಮಾಡಿದನು. ಅವನು ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಢಾಕಾದಿಂದ ಮುರ್ಷಿದಾಬಾದಿಗೆ ಬದಲಾಯಿಸಿದನು. ಷಜಾಉದ್ದೀನನು ಮುರ್ಷಿದ ಕುಲಿಖಾನನ ಅಳಿಯ. 1737ರಲ್ಲಿ ಬಿಹಾರವನ್ನು ಬಂಗಾಳಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಲಾಯಿತು. ಆಗ ಬಂಗಾಳದ ನವಾಬರು ಬಂಗಾಳ, ಬಿಹಾರ ಮತ್ತು ಒರಿಸ್ಸಾಗಳನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದರು.

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಷುಜಾನ ಮಗ ಸರಫರಾಜ್‌ಖಾನನನ್ನು ಆಲಿವರ್ದಿಖಾನನು ಕೊಲೆಮಾಡಿದನು. ಆಲಿರ್ದಿಖಾನನು ಬಿಹಾರದ ಉಪ ರಾಜ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿದ್ದನು. 1757ರ ಜೂನ 27ರಂದು ಪ್ಲಾಸಿ ಕದನ ನಡೆಯಿತು. ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮೀರ್ ಜಾಫರ್ ಮತ್ತು ರಾಯದುರ್ಲಭರ ನಂಬಿಕೆದ್ರೋಹ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಂತು. ಮೋಹನ ಲಾಲ್ ಮತ್ತು ಮೀರ್ ಮದನ್ ನಿಷ್ಠರಾಗಿ ಉಳಿದರು. ಮೀರ್ ಜಾಫರ್‌ನ ಮಗನಾದ ಮೀರಾನನು ಸಿರಾಜುದ್ದೌಲನನ್ನು ಸೆರೆ ಹಿಡಿದು ಕೊಂದು ಹಾಕಿದನು.

ಮೀರ್ ಜಾಫರ್‌ನು ಇಂಗ್ಲಿಷರಿಗೆ ಅವರ ಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ 24 ಪರಗಣಗಳ ಜಮೀನ್ದಾರಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಅದಲ್ಲದೆ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಅನೇಕ ಉಡುಗೊರೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಭಾರತದ ಭವಿಷತ್ತಿಗೆ, ಪ್ಲಾಸಿ ಕದನದ ಪರಿಣಾಮ ದೂರಗಾಮಿ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ತಂದಿತು. ಮೀರ್ ಜಾಫರ್‌ನ ಆಡಳಿತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಸಂಪತ್ತು ಭಾರತದಿಂದ ಬ್ರಿಟನ್ನಿಗೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಅವನು ಬಿಹಾರದ ಡೆಪ್ಯೂಟಿ ಗವರ್ನರ್ ರಾಜಾರಾಮ ನಾರಾಯಣ ಮತ್ತು ದಿವಾನ ರಾಯದುರ್ಲಭನ ವಿರೋಧ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡನು.

ಬ್ರಿಟಿಷರನ್ನು ಬದಲಿಸಿ ಡಚ್ಚರನ್ನು ತರಲು ಅವನು ಅನೇಕ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದನು. ಆದರೆ ಡಚ್ಚರು 1759ರಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ಸೋತರು. ಮೀರ್ ಜಾಫರನನ್ನು ಮೀರ್ ಕಾಸಿಮನನ್ನು ಕೂಡಿಸಲಾಯಿತು. ಮೀರ್ ಕಾಸಿಮನು ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ಬರ್ದ್ವಾನ್, ಮಿಡ್ನಾಪುರ ಮತ್ತು ಚಿತ್ತಗಾಂಗ್‌ಗಳ ಜಮೀನ್ದಾರಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಅವನು ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಮುರ್ಷಿದಾಬಾದನಿಂದ ಮಾಂಘೀರ್‌ಗೆ ಬದಲಾಯಿಸಿದನು. ಅವನು ದಸ್ತಕದ ದುರುಪಯೋಗವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದನು ಮತ್ತು ಆಂತರಿಕ ವ್ಯಾಪಾರದ ಮೇಲಿದ್ದ ತೆರಿಗೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತೆಗೆದುಹಾಕಿದನು. ಇದನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷರ ಇಚ್ಛೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಮಾಡಿದನು, ಇದನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದು ಭಾರತೀಯ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ.

ಇವನ ಆಡಳಿತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೂ ಮತ್ತು ಮೀರ್ ಕಾಸಿಂ, ಅವಧನ ಸಿರಾಜುದ್ದೌಲ, ಮುಘಲ್ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಎರಡನೆಯ ಷಾಆಲಂಗೂ ಬಕ್ಸಾರ ಯುದ್ಧ ನಡೆಯಿತು. ಹೆಕ್ಟರ ಮನ್ರೋನ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಈ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮೂವರು ಮಿತ್ರರ ವಿರುದ್ಧ ಗೆದ್ದರು. ಅಲಹಾಬಾದ ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕೆ ಸಹಿಯಾಯಿತು. ಸಿರಾಜುದ್ದೌಲ್ ಮತ್ತು ಷಹಾಆಲಾ ಸಹಿ ಹಾಕಿದರು. ಮೀರ್ ಜಾಫರ್‌ನು ಬಂಗಾಳದ ನವಾಬನಾಗಿ ಪುನ: ಅಧಿಕಾರ ಪಡೆದನು. ಮೀರ್ ಜಾಫರ್ 1765ರಲ್ಲಿ ಸತ್ತನು.

ಮೀರ್ ಜಾಫರ್‌ನ ಮರಣದ ನಂತರ ಇಂಗ್ಲಿಷರು ಅವನ ಅಪ್ರಾಪ್ತ ವಯಸ್ಸಿನ ಮಗ ನಜ್ಮ-ಉದ್-ದೌಲ್‌ನನ್ನು ಅವನ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರು. ಅವನು ಬ್ರಿಟಿಷರ ಕೈಗೊಂಬೆಯಾಗಿದ್ದನು, 1772ರಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ನಿವೃತ್ತಿ ವೇತನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಬ್ರಿಟಿಷರು ನೇರವಾಗಿ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ತಮ್ಮ ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು.

ಅವಧ್:

ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಮೊಹಮದ್ ಷಾಹನು ಅವಧ್‌ದ ಗವರ್ನರ್ ಆಗಿ ಸಾದತ್‌ಖಾನ ಬುರ್ಹಾನ್ ಉಲ್‌ಮುಲ್ಕನನ್ನು ನೇಮಿಸಿದನು. ನಂತರ 1722ರಲ್ಲಿ ಅವನು ಸ್ವತಂತ್ರನಾದನು. ಸಫ್ದರ್ ಗಂಜನು ಸಾದತ್‌ಖಾನನ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ಬಂದನು. ಅವನು ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ವಜೀರನಾಗಿ 1748ರಲ್ಲಿ ನೇಮಕಗೊಂಡನು. ಅಂದಿನಿಂದ ಅವದ್‌ನ ನವಾಬನು ನವಾಬ್ ವಜೀರ್ ಎಂದು ಹೆಸರಾದನು.

ಅವನ ಸರ್ಕಾರದ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಅಧಿಕಾರ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹಿಂದೂ ಆಗಿದ್ದ ನವಾಚರಾಯ ಹೊಂದಿದ್ದನು. ಸಫ್ಧರ ಗಂಜನ ನಂತರ ಷುಜಾ ಉದ್‌ದೌಲನು ಅವಧನ ನವಾಬ ಮತ್ತು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ವಜೀರನು ಆದನು. ಅವನು ಬಕ್ಸಾರ್ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪಾಲುಗೊಂಡಿದ್ದನು. ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ಅಲಹಾಬಾದ್ ಮತ್ತು ಜತೆಗೆ ಇನ್ನೂ ಅಧಿಕವಾದ ತಪ್ಪು ದಂಡಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾಯಿತು. ಬನಾರಸ್ ಒಪ್ಪಂದವನ್ನು ವಾರೆನ್ ಹೇಸ್ಟಿಂಗ್ಸ್‌ನೊಡನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಅಲಹಾಬಾದ್ ಮತ್ತು ಕಾರಾಗಳು ನವಾಬನಿಗೆ ಮಾರಾಟವಾಯಿತು. ಅವನು ಬ್ರಿಟಿಷರ ಸಹಾಯದಿಂದ ರೋಹಿಲ್ಲಾರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ 1774ರಲ್ಲಿ ರೋಹಿಲ್ ಖಂಡವನ್ನು ಅವಧಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡನು.

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಅಸಫುದ್ದೌಲನು ಬ್ರಿಟಿಷರೊಡನೆ ಸೈಜಾಬಾದ್ ಒಪ್ಪಂದವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಇದರಿಂದ ಅವನ ಮೇಲಿನ ಹೊರೆ ಜಾಸ್ತಿಯಾಯಿತು. ಇವನು ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಫೈಜಾಬಾದಿನಿಂದ ಲಕ್ನೋವಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಿದನು. ಅವನ ಆಡಳಿತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವಧದ ಬೇಗಂಗಳ ಜತೆ ನವಾಬ್ ವಜೀರನು ವಾರೆನ್ ಹೇಸ್ಟಿಂಗ್‌ನ ಸಹಾಯದೊಡನೆ ಸರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ಅವರಿಂದ ದೊಡ್ಡ ಮೊತ್ತದ ಹಣ ವಸೂಲು ಮಾಡಿತೊಡಗಿದನು.

ಸಾದತ್ ಅಲಿಯು ಲಾರ್ಡ್ ವೆಲ್ಲೆಸ್ಲಿಯೊಡನೆ 1801ರಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ವಿಸ್ತರಣಾ ಒಪ್ಪಂದವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಇದರಿಂದ ನವಾಬನ ಅರ್ಧ ಆಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶ ಕೈತಪ್ಪಿತ್ತು. ಅದರ ಬದಲು ಅವನ ಅಧಿಕ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು ಬ್ರಿಟಿಷರ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಯಿತು. ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇದು ಮೊದಲನೆಯ ವಿಸ್ತರಣಾ ಒಪ್ಪಂದ ಆಗಿತ್ತು. ಅವಧದ ಕೊನೆಯ ನವಾಬ ವಜೀದ್ ಆಲಿಷಾ 1856ರಲ್ಲಿ ಡೌಲ್‌ಹೌಸಿಯು ಅವಧವನ್ನು ಕೈವಶಮಾಡಿಕೊಂಡು, ನವಾಬನಿಗೆ ನಿವೃತ್ತಿವೇತನ ನೀಡಿ ಕಲ್ಕತ್ತಾಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿಬಿಟ್ಟನು. ಅವನು ತನ್ನ ಸುಖಲೋಲುಪ ಜೀವನಕ್ಕೂ, ಸಂಗೀತ ಮತ್ತು ಹಾಡುಗಳ ಆಸಕ್ತಿಗೂ ಹೆಸರಾಗಿದ್ದನು.

ಹೈದರಾಬಾದ್:

ನಿಜಾಂ ಉಲ್‌ಮುಲ್ಕ್ ಅಸಫ್‌ಜಾ ಮೊದಲ ಹೆಸರು ಬಿನ್‌ಕ್ವಿಲಿಚ್‌ಖಾನ್. ಅವನು 1724ರಲ್ಲಿ ಹೈದ್ರಾಬಾದ್ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿದನು. ಸಾಮ್ರಾಟ ಮೊಹಮದ್ ಷಹನು ಅವನಿಗೆ ಅಸಫ್‌ಝಾ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಪೂರಕ ಚಂದ ಎಂಬ ಹಿಂದು ಅವನ ದಿವಾನನಾಗಿದ್ದನು. ನಿಜಾಂ ಆಲಿಯು ಲಾರ್ಡ್ ವೆಲ್ಲೆಸ್ಲಿಯೊಡನೆ 1798ರಲ್ಲಿ ಸಬ್ಸಿಡಿಯರಿ (ವಿಸ್ತರಣಾ) ಒಪ್ಪಂದವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಇದು ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಮೊದಲನೆಯ ಸಬ್ಸಿಡಿಯಿರಿ ಒಪ್ಪಂದ.

ನಜೀರ್ ಉದ್‌ದೌಲನು 1829ರಿಂದ 59ರವರೆಗೆ ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸಿದನು. 1853ರಲ್ಲಿ ಡಾಲ್ ಹೌಸಿಯು ಬೀರಾರನ್ನು ಸಬ್ಸಿಡಿಯಿರಿ ಮೊತ್ತಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುವಂತೆ ಒತ್ತಾಯಪಡಿಸಿದನು.

ಕರ್ನಾಟಕ:

ಸಾಚತುಲ್ಲಾಖಾನನು ಆರ್ಕಾಟನ್ನು ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿ ಹೊಂದಿ ಕರ್ನಾಟಕವನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿದನು. ಅವನು ತನ್ನ ಸೋದರಳಿಯ ದೋಸ್ತ್ ಆಲಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಪ್ರಭು ನಿಜಾಮನ ಅನುಮತಿ ಇಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನು. ದೋಸ್ತ್ ಅಲಿಯಾಸ್ ಮರಾಠರಿಂದ ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಟ್ಟನು. ಅವನ ನಂತರ ಸಫ್ದರ್ ಆಲಿಯು ಬಂದನು. 1749ರಲ್ಲಿ ಚಂದಾಸಾಹೇಬನು ಅನುರುದ್ದೀನನು ಫ್ರೆಂಚರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಕೊಂದು ಗಾದಿಯನ್ನು ಏರಿದನು. ಬ್ರಿಟಿಷರ ಮಿತ್ರರಿಂದ ಅವನು ಕೊಲೆಗೀಡಾಗಿ, ಬ್ರಿಟಿಷರು 1753ರಲ್ಲಿ ಮಹಮ್ಮದ್ ಆಲಿಯನ್ನು ಗಾದಿಯ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಿದರು. ಲಾರ್ಡ್ ವೆಲ್ಲೆಸ್ಲಿಯು 1801ರಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯ ನವಾಬನಿಗೆ ನಿವೃತ್ತಿ ವೇತನದ ಏರ್ಪಾಟು ಮಾಡಿ, ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕೈವಶ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು.

ಜಾಟರು:

ಜಾಟರಾಜ್ಯ, ಭರತಪುರವು ಚುರಾಮನ್ ಮತ್ತು ಬದಾನ್ ಸಿಂಹನಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಜಾಟರ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರ ತನ್ನ ಅತಿ ಉಚ್ಛ್ರಾಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಲುಪಿದ್ದು ಸೂರಜಮಲ್‌ನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಅವನು ಜಾಟರ ಪ್ಲೇಟೋ ಎಂದು ಅಸಮುದಾಯದ ಯೂಲಿಸಿಸ್ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದನು. ಅವನ ರಾಜ್ಯವು ಆಗ್ರಾ ಮಥುರಾ, ದೆಹಲಿ ಮತ್ತು ಆಲಿಘಡ್ ಜಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿತ್ತು. ಅವನ ನಂತರ ಈ ಜಾಟ ರಾಜ್ಯವು ಅವನತಿ ಹೊಂದಿತು.

ಸಿಖ್ಖರು:

ಸೂಕರ ಚಿಕಿಯೂ ಮಿಸ್ಲನ ರಣಜೀತ್ ಸಿಂಗನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಿಖ್ ಅಧಿಕಾರಶಾಹಿಯೂ ತನ್ನ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಮಟ್ಟ ಮುಟ್ಟಿತ್ತು. 1799ರಲ್ಲಿ ರಣಜೀತ್ ಸಿಂಗನು ತನ್ನದೇ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಲಾಹೋರ್ ಅವನ ರಾಜಕೀಯ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿತ್ತು. ರಣಜೀತಸಿಂಗನು 1808ರಲ್ಲಿ ಸಟ್ಲೇಜ್ ನದಿಯನ್ನು ದಾಟಿದಾಗ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಮಧ್ಯಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದರು. ಲಾರ್ಡ್ ಮಿಂಟೋ ಕಾಲದಲ್ಲಿ 1809ರಲ್ಲಿ ರಣಜೀತ್ ಸಿಂಗನು ಅಮೃತಸರ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು. 1809ರಲ್ಲಿ ಅಬ್ದಾಲಿಯ ಮೊಮ್ಮಗ ಷಾಷುಜಾನು ಪದಚ್ಯುತಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಾಗ ರಣಜಿತ ಸಿಂಗನು ಅವನಿಗೆ ಸಿಂಹಾಸನ

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಪುನ: ಪಡೆಯಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದನು. ಅವನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಕೋಹಿನೂರ ವಜ್ರವನ್ನು ಪಡೆದನು. ಅವನು 1839ರಲ್ಲಿ ನಿಧನ ಹೊಂದಿದನು.

ರಣಜೀತ ಸಿಂಗನ ಮರಣದ ನಂತರ ಬಂದ ಮೂರು ಜನ ಅರಸರು ಖರಕ್‌ಸಿಂಗ್, ಸೋನಿಹಾಲ್‌ಸಿಂಗ್ ಮತ್ತು ಷೇರ್‌ಸಿಂಗರು ಆರು ವರ್ಷದ ಒಳಗೆ ಕೊಲೆಯಾದರು. ಐದು ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಿನ ದಿಲೀಪ್‌ಸಿಂಗ್ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯಾದನು. ಅವನ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷರು ಪಂಜಾಬಿನ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿದರು. 1846ರ ಲಾಹೋರ್ ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕೆ ಸಹಿ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಸರ್‌ಹೆನ್ರಿ ಲಾರೆನ್ಸ್, ಪಂಜಾಬಿನ ರೆಜಮೆಂಟ್ ಆದನು. 1849ರಲ್ಲಿ ದಿಲೀಪ್ ಸಿಂಗನನ್ನು ಸಿಂಹಾಸನದಿಂದ ಇಳಿಸಿ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಪಂಜಾಬನ್ನು ತಮ್ಮ ವಶಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು. ದಿಲೀಪ್‌ಸಿಂಗ್ ಮತ್ತು ಅವನ ತಾಯಿ ರಾಶಿ ಚೆಂಡಾಲ್ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿಗೆ ಕಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟರು. ಸರ್ ಜಾನ್ ಲಾರೆನ್ಸ್‌ನು ಪಂಜಾಬಿನ ಪ್ರಥಮ ಚೀಫ್ ಕಮೀಷನರ್ ಆದನು.

ರಜಪೂತರು:

18ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ರಜಪೂತ ದೊರೆಯೆಂದರೆ ಅಂಬರದ ರಾಜಾ ಸವಾಯ ಜಯಸಿಂಹ. ಅವನು ಜಯಪುರ ನಗರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಅದನ್ನು ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಕಲೆಗಳ ಕೇಂದ್ರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ. ಅವನು ದೆಹಲಿ, ಜೈಪುರ, ಉಜ್ಜೈನ್, ವಾರಣಾಸಿ ಮತ್ತು ಮಥುರಾಗಳಲ್ಲಿ ವೇದ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ. ಜ್ಯೋತಿ ವಿಜ್ಞಾನದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಾನೇ ಗುಣಿಸಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಗಣಕ ಪಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಜಿಸ್ ಮೊಹಮದ ಷಾಹಿ ಎಂದು ಅವಕ್ಕೆ ಹೆಸರು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ, ಯೂಕೆಡನ ರೇಖಾಗಣಿತದ ಮೂಲ ತತ್ವಗಳು ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ಭಾಷಾಂತರ ಮಾಡಿದ. ಅದೇ ರೀತಿ ಸೇಸಿಯರನ ಲಾಗರಿತ್ ನಿರ್ಮಿತಿ ಮತ್ತು ಉಪಯೋಗ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃಕ್ಕೆ ಭಾಷಾಂತರ ಮಾಡಿದ. ಅವನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸುಧಾರಕನು ಆಗಿದ್ದ.

ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು:

ವಾಸ್ಕೋಡಗಾಮನು ಕೇಪ್ ಭೂಶಿರದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದನು. ಅವನು 1498ರ ಮೇ 17ರಂದು ಕ್ಯಾಲಿಕಟ್ ಬಂದರನ್ನು ತಲುಪಿದನು. 1502ರಲ್ಲಿ ಅವನು ಎರಡನೆಯ ಬಾರಿ ಬಂದಾಗ ಕಲ್ಲಿಕೋಟೆ ಕೊಚ್ಚಿ ಮತ್ತು ಕಣ್ಣಾನೂರುಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಥಮ ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ ಗವರ್ನರ್ ಎಂದರೆ ಫ್ರಾನ್ಸಿಸ್ಕೊ ಆಲ್‌ಮಿಡಾ, ಎರಡನೆಯ ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ ಗವರ್ನರ್ ಆಲ್ಫೇನೋ–ಡಾ–ಆಬ್ಬುಕರ್ಕ್ ಬಿಜಾಪೂರದ ದೊರೆಯಿಂದ 1510ರಲ್ಲಿ ಗೋವಾವನ್ನು ಗೆದ್ದುಕೊಂಡನು.

ನಿನೋ–ಡ–ಕುನ್ಹನು ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಕೊಚ್ಚಿಯಿಂದ ಗೋವಾಕ್ಕೆ 1503ರಲ್ಲಿ ಬದಲಾಯಿಸಿದನು. ಗುಜರಾತನ್ ದೊರೆ ಬಹದೂರ್‌ಷಹನಿಂದ ಡಿಯು ಮತು ಬಸ್ಸಿನ್‌ಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡನು. ಷಹಜಹಾನನ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ 1613ಲ್ಲಿ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು ಹೂಗ್ಲಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡರು. 1661ರಲ್ಲಿ ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ ದೊರೆ, ತನ್ನ ಸೋದರಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾದುದಕ್ಕೆ ಬಳುವಳಿಯಾಗಿ ಮುಂಬೈಯನ್ನು ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಎರಡನೆಯ ಚಾರ್ಲ್ಸ್‌ನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟನು.

ಮರಾಠರು 1739ರಲ್ಲಿ ಸಾಲಪಟ್ಟಿ ಮತ್ತು ಬಸ್ಸೀನ್‌ಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡರು. ಗೋವಾ ಮತ್ತು ದಾಮನ್‌ಗಳು 1661ರಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರ ಅವನತಿಗೆ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಅವರು ಧಾರ್ಮಿಕ ಅಸಹಿಷ್ಣುತೆ, ಕಳ್ಳತನ, ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿನ ಕುತಂತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಬ್ರೆಜಿಲ್‌ನ ಪತ್ತೆಹಚ್ಚುವಿಕೆ.

ಡಚ್ಚರು:

1602ರ ಮಾರ್ಚ್‌ಯಲ್ಲಿ ಡಚ್ ಇಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪೆನಿಯು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ವೆರಿನಿಡ್ಜ್ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪೆನಿ (VOC) ಎಂಬುದು ಅದರ ಹೆಸರು. ಡಚ್ಚರು 1605ರಲ್ಲಿ ಮಚಲಿಪಟ್ಟಣಂದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮೊದಲನೆಯ

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಕಾರ್ಖಾನೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಡಚ್ಚರ ಅಂತಿಮ ಸೋಲು, 1759ರಲ್ಲಿ ಬೇದುರಾಂದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೂ ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೂ ನಡೆದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಆಯಿತು.

ಇಂಗ್ಲಿಷರು:

ವರ್ತಕ ಸಾಹಸಿಗಳು ಎಂಬ ವರ್ತಕರ ಗುಂಪೊಂದು 1599ರಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪನಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಜಹಾಂಗೀರನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸರ್ ಥಾಮಸ್‌ರೋ ಒಂದನೇ ಜೇಮ್ಸ್‌ನ ರಾಯಭಾರಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು ವ್ಯಾಪಾರ ನಡೆಸಲು ಮತ್ತು ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲು ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಫರ್ಮಾನ ಮೂಲಕ ಪಡೆದನು.

ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪೆನಿಯು ಎರಡನೆಯ ಚಾರ್ಲ್ಸ್‌ನಿಂದ ವಾರ್ಷಿಕ ಬಾಡಿಗೆ10 ಪೌಂಡಗಳ ಮೇಲೆ ಮುಂಬೈಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿತ್ತು. ಇದು ನಡೆದದ್ದು 1668ರಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿಮ ತೀರದಲ್ಲಿ ಮುಂಬೈ ಕಂಪೆನಿಯ ಕೇಂದ್ರ ಕಚೇರಿಯಾಯಿತು. 1639ರಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಗಿರಿಯ ರಾಜನಿಂದ ಮದ್ರಾಸಿನ ನಿವೇಶನವನ್ನು ಫ್ರಾನ್ಸಿಸ್‌ಡೇ ಪಡೆದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಪೋರ್ಟಸೆಂಟ್ ಜಾರ್ಜ್ ಎಂದು ಹೆಸರಿಡಲಾಯಿತು. ಅವನ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಮದ್ರಾಸ್, ಕೋರಮಂಡಲ, ಕಡಲತೀರದಲ್ಲಿ ಮಚಲೀಪಟ್ಟಣಂ ಬದಲು ಮದರಾಸು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಕೇಂದ್ರವಾಯಿತು.

1690ರಲ್ಲಿ ಜಾಚ್ ಚುರ್ನಾಕನು ಸುತನಾತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾರ್ಖಾನೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಮೂರು ಹಳ್ಳಿಗಳು ಸುತನಾತಿ, ಕಲ್ಲಿಕೋಟೆ ಮತ್ತು ಗೋವಿಂದಪುರಗಳ ಜಮೀನ್ದಾರಿಯನ್ನು ಚಾರ್ನಾಕನು ಪಡೆದನು. ಈ ಹಳ್ಳಿಗಳು ಭವಿಷ್ಯದ ಕಲ್ಕತ್ತಾ ನಗರವಾಗಿ ಬೆಳೆದವು. ಕೋಟೆಯಾಗಿ ಬಲಪಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಸುತನಾತಿ, ಫೋರ್ಟ್ ವಿಲಿಯಂಸ್ ಆಯಿತು.

1715ರಲ್ಲಿ ಕಲ್ಕತ್ತಾದ ಗವರ್ನರ್ ಜಾನ್ ಸುರ್ಮನ್ ಮತ್ತು ವಿಲಿಯಂ ಹ್ಯಾಮಿಲ್ಟನ್ ಸೇರಿ ಫರೂಕ್ಸಿಯರನಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ಕಾಯಿಲೆಯನ್ನು ಗುಣಪಡಿಸಿ 1717ರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಫರ್ಮಾನವನ್ನು ಪಡೆದರು. ಇದು ಕಂಪೆನಿಯ ಮ್ಯಾಗ್ನಕಾರ್ಟ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಫ್ರೆಂಚರು:

14ನೆಯ ಲೂಯಿಯ ಸಚಿವನಾಗಿದ್ದು ನಂತರ ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಟ್ಟನು. 1664ರಲ್ಲಿ ಕಂಪೆನಿಲೆ ಡೆಸ್ ಇಂಡೆಸ್ ಒರಿಯಂಟೆಲ್ಸ್ ಅನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು. 1668ರಲ್ಲಿ ಫ್ರಾನ್ಸಿನ ಕ್ಯಾರನ್ ಎಂಬುವನು ಸೂರತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಫ್ರೆಂಚ ಕಾರ್ಖಾನೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು. 1669ರಲ್ಲಿ ಮರಾತಾ ಎಂಬುವನು ಮಚಲಿಪಟ್ಟಣಂದಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ಫ್ರೆಂಚ್ ಕಾರ್ಖಾನೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು. ಪ್ರಾಂಕಾರ್ಯ ಮಾಲಿವನನು ಪುದುಚೇರಿಯ ಮೊದಲ ಗವರ್ನರ್ 1690ರಲ್ಲಿ ಬಂಗಾಳದ ಮೊಘಲ ಗವರ್ನರ್ ಶೈಸ್ತಾಖಾನನಿಂದ ಚಂದ್ರನಾಗೋರವನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಯಿತು.

1742ರಲ್ಲಿ ಫ್ರೆಂಚ್ ಗವರ್ನರ್ ಆಗಿ ಡೂಪ್ಲೆಯ ಆಗಮನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್–ಫ್ರೆಂಚ್ ಸಂಘರ್ಷಕ್ಕೆ ನಾಂದಿಯಾಯಿತು. ಇದು ಪ್ರಾರಂಭವಾದದ್ದು ಕರ್ನಾಟಕ ಯುದ್ಧಗಳಿಂದ, ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಅವರು ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ಸೋಲಬೇಕಾಯಿತು.

ಡೇವರು:

1616ರಲ್ಲಿ ಡೇವರು ತಮ್ಮ ಈಸ್ಟ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪೆನಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಅವರು ತಮಿಳುನಾಡಿನ ಟ್ಯಾಂಕ್ವಿಬಾರ್ (1620) ಮತ್ತು ಬಂಗಾಳದ ಪೆರಾಂಪುರಗಳಲ್ಲಿ (1676) ತಮ್ಮ ವಸತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅವರ ಕೇಂದ್ರ ಪೆರಾಂಪುರ್ ಆಗಿದ್ದಿತ್ತು. 1845ರಲ್ಲಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿದ್ದುದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಿತು.

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಮಧ್ಯಯುಗದ ಭಾರತದ ಪ್ರಮುಖ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು

- ಆಲ್–ಮಸೂದಿ : ಹತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದ ಅರಬ್ ಪ್ರವಾಸಿ, ಇವನು ಭಾರತದ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.
- ಆಲ್ಬೆರೂನಿ : ಮಹಮದ್ ಘಜ್ನಿಯ ಜತೆಗೆ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದನು. ಅವನು ಬರೆದ ಪುಸ್ತಕ ತಫ್ರಿಹಕ್–ಇ–ಹಿಂದ್.
- ಅಬ್ದುಲ್ ರಜಾಕ್ : 15ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದ ಪರ್ಶಿಯನ್ ಪ್ರವಾಸಿ. ಅವನು ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ.
- ಅಭಾಸ್ ಖಾನ್‌ಷೆರಾನಿ : ಷೇರ್‌ಷಹನ ಕಾಲದ ಚರಿತ್ರಕಾರ. ಇವನು ಬರೆದ ಗ್ರಂಥ ತಾರಿಕ್–ಇ–ಷೇರ್‌ಷಾಹಿ.
- ಅಬುಲ್ ಫಜಲ್ : ಇವನು ಅಕ್ಬರನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ನವರತ್ನಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು. ಇವನು ಬಹುದೊಡ್ಡ ವಿದ್ವಾಂಸ, ಕವಿ ಮತ್ತು ಚರಿತ್ರಕಾರ. ಇವನು ಬರೆದ ಗ್ರಂಥಗಳು ಅಕ್ಬರ್‌ನಾಮಾ ಮತ್ತು ಐನ್–ಇ–ಅಕ್ಬರಿ.
- ಅಹ್ಮದ ಷಾ ಅಬ್ದಾಲಿ : ಇವನು ಆಫ್ಘಾನಿಸ್ತಾನದಿಂದ ಬಂದು ಭಾರತದ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿದನು. 1761ರಲ್ಲಿ ಮರಾಠರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು.
- ಭಕ್ತಿಯಾರ್ ಖಿಲ್ಜಿ : ಮಹಮದ್ ಘೋರಿಯ ದಂಡನಾಯಕ ಘೋರಿಗೆ ಬಂಗಾಳವನ್ನು ಗೆದ್ದುಕೊಟ್ಟನು. ಬಂಗಾಳದ ಸೇನ ವಂಶವನ್ನು ನುಚ್ಚುನೂರು ಮಾಡಿದನು.
- ಭಾರ್‌ಮಲ್ : ಅಂಬರ್ ರಾಜ್ಯದ ರಾಜ, ಅವನ ಮಗಳನ್ನು ಅಕ್ಬರನು ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದನು. ಭಗವಾನ್‌ದಾಸ್ ಈತನ ಪುತ್ರ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಂಗ್ ಅವನ ಮೊಮ್ಮಗ.
- ಬಿಷನ್‌ದಾಸ್ : ಜಹಾಂಗೀರನ ಆಸ್ಥಾನದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಚಿತ್ರಕಾರ.
- ಚೈತನ್ಯ : ಭಕ್ತಿ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿ ಜನಪ್ರಿಯ ಮಾಡಿದವನು. ಇವನು ಕೃಷ್ಣನ ಆರಾಧಕ.
- ಚಾಂದ್‌ಬೀಬಿ : ಅಹಮದ್ ನಗರದ ನಿಜಾಂಷಾಹಿ ಅರಸನ ಮಗಳು. ಇವಳನ್ನು ಬಿಜಾಪುರದ ಆದಿಲ್‌ಷಾಹಿ ಅರಸನು ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದನು. ವಿಧವೆಯಾದ ಇವಳೂ ತನ್ನ ಗಂಡನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಮೊಘಲರೊಡನೆ ಹೋರಾಡಿದಳು. ಅವಳ ಆಸ್ಥಾನಿಕರೇ ಅವಳನ್ನು ಕೊಂದು ಹಾಕಿದರು.
- ಛತ್ರಪಾಲ : ಔರಂಗಜೇಬನ ಮರಣಾನಂತರ ಛತ್ರಪಾಲನು ಒಂದು ಸ್ವತಂತ್ರ್ಯ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಅವನು ಮೊಘಲರ ಅಧಿಕಾರದ ವಿರುದ್ಧ ದಂಗೆ ಎದ್ದನು.
- ಬಿನ್–ಕ್ವಿಲಿಚ್‌ಖಾನ್ : ಮುಘಲ್ ಆಸ್ಥಾನದ ತುಂಬಾ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿ ನಜೀರ್. ನಿಜಾಂಉಲ್ ಮುಲ್ಕ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದನು. ಕಾಲಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಇವನು ಹೈದ್ರಾಬಾದಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರ ನಿಜಾಂಶಾಹಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ.
- ಬೈರಾಂಖಾನ್ : ಹುಮಾಯೂನನ ನಿಷ್ಠಾವಂತ ಸೇವಕ. ಅಕ್ಬರನು ತನ್ನ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ಹೇಮುವನ್ನು ಸೋಲಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದ.

downloaded from: www.kpscvaani.com

- ದಾರಾಸಿಸಿಕೊ : ಇವನು ಷಹಜಾಹನನ ಮೊದಲ ಮಗ. ಅವನು ಉದಾತ್ತಿಯು ಸಹಿಷ್ಣುವೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಅವನ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ಹಿಂದಿ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಗಳಿಂದ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಪರ್ಶಿಯನ್ ಭಾಷೆಗೆ ಭಾಷಾಂತರ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಅವನು ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಿಂದ ತುಂಬಾ ಪ್ರಭಾವಿತನಾದ ಅವುಗಳನ್ನು ಓದಲು ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಲಿತ. ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರದ ಕಲಹದಲ್ಲಿ ಅವನು ಸೋತು ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಟ್ಟ.
- ದೇವಪಾಲ (810–850) : ಧರ್ಮಪಾಲನ ಮಗನೂ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯೂ ಆದನು. ಅವನು ಗುರ್ಜರ ಪ್ರತೇಹಾರರು ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರೊಡನೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು. ಅವನು ಬೌದ್ಧನಾಗಿದ್ದು, ನಲಂದ ಮತ್ತು ವಿಕ್ರಮಶಿಲಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಶ್ರಮಿಸಿದನು.
- ಧ್ರುವ (780–793) : ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ ಧೈರ್ಯಶಾಲಿ ಅರಸ, ಗಂಗ ವಂಶದ ರಾಜರನ್ನು ಪಲ್ಲವ ವಂಶದ ರಾಜರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದ, ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ ಔನ್ನತ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ. ಉತ್ತರದ ಧರ್ಮಪಾಲ, ವತುರಾಜ ಮುಂತಾದವರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದ.
- ಫಿರ್‌ದೌಸಿ : ಮಹಮದ ಘಜ್ನಿಯ ಆಸ್ಥಾನದ ಕವಿಯಾಗಿದ್ದ, ಇವನು ಷಹನಾಮಾವನ್ನು ಬರೆದ.
- ಗುರುಗೋವಿಂದ್ ಸಿಂಗ್ : ಸಿಖ್ಖರ ಹತ್ತನೆಯ ಗುರು. ಅವನು ಖಾಲ್ಸಾ ದಳವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಸಿಖ್ಖರನ್ನು ಶೂರರು ಯುದ್ಧೋತ್ಸಾಹಿಗಳು ಆದ ಸಮುದಾಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ.
- ಗೋಕುಲ್ : ಹದಿನೇಳನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಮಥುರಾದ ಜಾಟರು ಗೋಕುಲನ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ದಂಗೆಯೆದ್ದರು. ತಿಲ್‌ಪತ್ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅವನು ಸೋತನು.
- ಮೂರನೆಯ ಗೋವಿಂದ (793–814) : ಇವನು ಧ್ರುವನ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿ. ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ನಾಗಭಟ್ಟನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ, ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಕೇರಳ, ಪಲ್ಲವ ಗಂಗ ಮತ್ತು ಪಾಂಡ್ಯರ ಸೈನ್ಯಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಒಂದುಗೂಡಿಸಿ ಲಂಕಾದ ಮೇಲೆ ವಿಜಯ ಸಾಧಿಸಿದನು.
- ಇಲ್ತಮಷ್ : ಇವನು ಗುಲಾಮನಾಗಿದ್ದನು. ಕುತುಬುದ್ದೀನ್ ಐಬಕ್‌ನ ಅಳಿಯನೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಟರ್ಕಿಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು. ಹೊಸ ಜಾಗಗಳನ್ನು, ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದನು. ಕುತುಬ್ ಮಿನಾರದ ನಿರ್ಮಾಣವನ್ನು ಪೂರೈಸಿದನು.
- ಇಬ್ನ್ ಬತೂತಾ : ಆಫ್ರಿಕಾದ (ಮೊರಕ್ಕೆ) ಪ್ರವಾಸಿ, ಭಾರತದ ಕುರಿತಾದ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ರಿಹಾಲಾ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದನು.
- ಒಂದನೆಯ ಹರಿಹರ : ವಾರಂಗಲ್ಲಿನ ಕಾಕತೀಯ ದೊರೆಗಳ ಸಾಮಂತನಾಗಿದ್ದನು. 1336ರಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರ ರಾಜ್ಯವಂಶವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು.
- ಹಸನ ಗಂಗು : ಬಹುಮನಿ ರಾಜ್ಯದ ಸ್ಥಾಪಕ, ಇವನ ಹೆಸರು ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನ್ ಬಹುಮನ್‌ಷಾ ತುಘಲಕ ರಾಜ ವಂಶದೊಡನೆ ತನ್ನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕಡಿದುಕೊಂಡನು.

downloaded from: www.kpscvaani.com

- ಗುರುನಾನಕದೇವ : 1469ರಲ್ಲಿ ಈಗ ಪಾಕಿಸ್ತಾನದಲ್ಲಿರುವ ತಳವಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನು. ಸಿಖ್ ಮತದ ಸ್ಥಾಪಕ, ಜಾತಿ ಭೇದವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿ ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರೀತಿಯ ಮೇಲೆ ಒತ್ತುಕೊಟ್ಟವನು. ಈತನ ಉಪದೇಶಗಳು ಆದಿ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿವೆ.
- ಜಯಚಂದ್ರ : ಕನೌಜಿನ ದೊರೆ, 1194ರಲ್ಲಿ ಮೊಹಮದ ಘೋರಿಯಿಂದ ಸೋಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟನು.
- ಖಾಜಾಮೊಯಿನುದ್ಧೀನ್ ಚಿಸ್ತಿ : 12ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಸೂಫಿ ಸಂತ ಅಜ್ಮೀರದಲ್ಲಿ ಚಿಸ್ತಿಯ ಪಂಥವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದವನು.
- ಇಸ್ಲಾಂಷಾ : ಕಾನೂನಿನ ನಿಯಮಾವಳಿಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದ.
- ಕರ್ಕೋಟ ವಂಶದ ಲಲಿತಾದಿತ್ಯ : ಇವನು 724ರಿಂದ 760ರ ವರೆಗೆ ಕಾಶ್ಮೀರದ ರಾಜನಾಗಿದ್ದ ಇವನು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದ ಗಡಿಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಅನೇಕ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ. ಅವನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ್ದರಲ್ಲಿ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾದದ್ದು ಮಾರ್ತಾಂಡ ಮಂದಿರ.
- ಮಲ್ಲಿಕಾಫುರ್ : ಅಲಾಉದ್ದೀನ್ ಖಿಲ್ಜಿಯ ಸೇನೆಯ ದಂಡನಾಯಕ. ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತವನ್ನು ಅಲ್ಲಾಉದ್ದೀನ ಖಿಲ್ಜಿಗೆ ಗೆದ್ದುಕೊಟ್ಟನು. ಅವನು ಮೊದಲು ಹಿಂದು ಆಗಿದ್ದ. ನಂತರ ಮುಸಲ್ಮಾನನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿತನಾಗಿ ಅಲ್ಲಾಉದ್ಧಿನನ ಗುಜಾತ್ ಆಕ್ರಮಣದಲ್ಲಿ ಗುಲಾಮನಾಗಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿದ್ದ.
- ಮಹಮದ್ ಗವಾನ್ : ಬಹುಮನಿ ರಾಜನಿಗೆ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದ. ಅವನು ದಕ್ಷಿಣ ಆಡಳಿತಗಾರನಾಗಿದ್ದನು.
- ಮಲಿಕ್ : ಇವನು ಸಿರಿಯನಿಂದ ಗುಲಾಮನಾಗಿ ಬಂದವನು.ಇವನು ಮೇಲೇರುತ್ತಾ ಬಂದು ಅಹಮದ್ ನಗರ ರಾಜ್ಯದ ಮಂತ್ರಿಪದವಿಗೆ ಏರಿದ. ಇವನು ಬಹಳ ದಕ್ಷನಾಗಿ ರಾಜ್ಯಾಡಳಿತ ನಡೆಸಿದ. ಮರಾಠರು ಮತ್ತು ಮೊಘಲರು ಇಬ್ಬರೊಡನೆಯೂ ಯುದ್ಧಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ.
- ಮಿರ್ಜಾಘಿಯಾಸ್ ಬೇಗ್ : ಇವನು ನೂರ್ ಜಹಾನಳ ತಂದೆ. ಇವನಿಗೆ ಇತ್ಮದುದ್ದೌಲಾ ಎಂಬ ಬಿರುದು ಬಂದಿತು. ನೂರ್‌ಜಹಾನಳು ಇವನ ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಆಗ್ರಾದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದಳು.
- ಮೊಬತ್‌ಖಾನ್ : ಇವನು ಜಹಾಂಗೀರನ ದಕ್ಷ ಸೇನಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದನು. ನೂರ್ ಜಹಾನಳು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಕೊನೆಗೆ ಅವನನ್ನು ಅಡಗಿಸಿದಳು.
- ಮೊಹಮದ್‌ಷಾ ರಂಗೀಲಾ : ಇವನು ಔರಂಗಜೇಬನ ಮೊಮ್ಮಗನು, ಜಹಾಂಗೀರ್ ಷಹನ ಮಗನೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಔರಂಗಜೇಬನ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಗಳೆಲ್ಲರು ಅಶಕ್ತರು. ಅಸಮರ್ಥರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಇವನ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾದಿರ್‌ಷಹನು ದೆಹಲಿಯ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಣ ನಡೆಸಿದನು. ಮೊಹಮದ ಷಾ ರಂಗೀಲಾ ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದವನಾಗಿದ್ದನು.

downloaded from: www.kpscvaani.com

- ಮೆಹರುನ್ನಿಸಾ : ಮಿರ್ಜಾ ಘಿಯಾಸ್‌ಬೇಗನ ಮಗಳು ಇವಳು ವಿಧವೆಯಾದ ನಂತರ ಬೇಗಂ ಹಮೀದಾ ಬಾನೋಳ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿದ್ದಳು. ಜಹಾಂಗೀರನು ಇವಳನ್ನು ನೋಡಿ 1611ರಲ್ಲಿ ಮದುವೆಯಾದನು. ಇವಳು ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಇವಳಿಗೆ ನೂರ್-ಇ-ಜಹಾನ್ ಎಂಬ ಬಿರುದು ದೊರೆಯಿತು.
- ಮುರ್ಷಿದ್ ಕುಲಿಖಾನ್ : ಇವನು ಬಂಗಾಳದ ಸ್ವತಂತ್ರ ರಾಜನಾಗಿದ್ದನು. ನಂತರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇವನು ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರ ನವಾಬಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು.
- ಮಾದಣ್ಣ ಮತ್ತು ಅಕ್ಕಣ್ಣ : ಇವರು ಗೋಲ್ಕೊಂಡ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು. ಇವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸೋದರರಾಗಿದ್ದರು. ಇವರು ಮೊಘಲರಿಂದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿದರು.
- ನಾಮದೇವ : ಭಕ್ತಿ ಪಂಥವನ್ನು ಜನಪ್ರಿಯಗೊಳಿಸಿ, ಜಾತಿಗಳನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಸಂತ.
- ಕುತುಬುದ್ದೀನ್ ಭಕ್ತಿಯಾರ್ ಕಾಕಿ : ಹದಿಮೂರನೆಯ ಶತಮಾನದ ಸೂಫಿ ಸಂತ.
- ರಾಣಾ ಕುಂಭ : 15ನೆಯ ಶತಮಾನದ ರಜಪೂತ್ ದೊರೆ, ಚಿತ್ತೋರಿನಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತಿ ಸ್ತಂಭವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು.
- ನಿಕಾಲೋಕೋಟಿ : 15ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ಕೊಟ್ಟ ಇಟಲಿಯ ಪ್ರವಾಸಿ ಈತ ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.
- ಕುತುಬುದ್ದೀನ್ ಐಬಕ್ : ಮೊಹಮದ ಘೋರಿಯ ಗುಲಾಮ ಇವನನ್ನು ಮೊಹಮ್ಮದ ಘೋರಿಯು ಭಾರತದ ಸುಲ್ತಾನನ್ನಾಗಿ ನಿಯಮಿಸಿದನು.
- ರಾಣಾ ಸಂಗ : ಮೇವಾಡದ ರಜಪುತ ದೊರೆ, ತುಂಬಾ ಶೂರನೂ ಸಾಹಸಿಯೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಆದರೆ 1527ರಲ್ಲಿ ಬಾಬರನು ಇವನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು.
- ರಾಮಾನಂದ : ವಾರಣಾಸಿಯ ಸಂತ ಜಾತಿಯ ಭೇದವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಭಕ್ತಿಯ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಿದನು. ಇವನ ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಮನಾದ ಕಬೀರ್, ಹರಿಜನನಾದ ರೈದಾಸ್, ಜಾಲನಾಥ ಧನ್ಯ ಇದ್ದರು.
- ರಾಜಾತೋದರಮಲ್ : ಅಕ್ಬರನ ಕಂದಾಯ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಇವನು ಹತ್ತು ವರ್ಷದ ಭೂಕಂದಾಯದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಜಬ್ತಿ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು. ಷೇರ್‌ಷಹಾನಿಗೂ ಇವನು ಕಂದಾಯದ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದನು.

downloaded from: www.kpscvaani.com

- ರಾಜಾರಾಂ : ಜಾಟರ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿ ನಾಯಕನಾಗಿದ್ದನು. 1685ರಲ್ಲಿ ಔರಂಗಜೇಬನ ವಿರುದ್ಧ್ ದಂಗೆಯೆದ್ದನು. 1688ರಲ್ಲಿ ಸಿಂಗಾಂದ್ರಾವನ್ನು ಲೂಟಿ ಮಾಡಿ ನಾಶಮಾಡಿದನು. ಇವನು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಮೊಗಲ್‌ರಿಂದ ಸೋಲಿಸ್ಪಟ್ಟನು
- ರಾವತ್ ಜೇಮ್ಸ್ : ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅಧಿಕಾರಿ ಬಂಗಾಳದ ಭೂಪಟವನ್ನು ತಯಾರಿಸಿದನು. ಭಾರತದ ಭೂಗೋಳದ ಜನಕ ಎಂದು ಇವನನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.
- ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯ : ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ತಮಿಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದರು. ಇವರು ಭಕ್ತಿಪಂಥದ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಿದರು. ಇವರು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದು ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು.
- ತೈಮೂರ್ : ಇವನು 1398ರಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿದನು. ಇವನು ಮಂಗೋಲಿಯದವನು, ಇವನು ದೆಹಲಿ ಮತ್ತು ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಲೂಟಿ ಮಾಡಿದನು, ಕೊಳ್ಳೆ ಹೊಡೆದನು.
- ಷೇರ್‌ಷಹಾ : ಇವನ ಚಿಕ್ಕಂದಿನ ಹೆಸರು ಫರೀದ ಎಂದು. ಇವನು ಆಫ್ಘನ್ ದಂಡನಾಯಕ ಹುಮಾಯೂನನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ತಾನೇ ರಾಜನಾದನು. ಇವನು ಐದು ವರ್ಷ ರಾಜ್ಯಭಾರ ನಡೆಸಿದನು. ಇವನು ರೈತರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಏರ್ಪಾಟು ಮಾಡಿದನು.
- ನಾದಿರ್‌ಷಾ : ಇವನು 1739ರಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿದನು. ಇವನು ದೆಹಲಿಯನ್ನು ಲೂಟಿ ಮಾಡಿ, ಕೊಳ್ಳೆ ಹೊಡೆದು ಕೋಹಿನೂರ ವಜ್ರವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ.
- ಷಾ ಅಬ್ದುಲ್ ಲತೀಫ್ : ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಿಂಧಿ ಕವಿ,
- ಶಂಕರದೇವ : ಅಸ್ಸಾಮಿನ ವೈಷ್ಣವ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪಂತ ಮತ್ತು ಸುಧಾರಕ. ಇವನು ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಧಾನವೆಂದು ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿ ಹಿಂಸೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು, ಉಳಿದ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ.
- ವತ್ರರಾಜ : (775–800) ಗುರ್ಜರರ ಪ್ರತೀಹಾರ ವಂಶದ ಉತ್ತಮ ಅರಸು. ಇವನು ಮಧ್ಯ ರಾಜಪುಟಾಣವನ್ನು ಗೆದ್ದು, ಕನೌಜಿನ ಇಂದ್ರಾಯುದ್ಧವನ್ನು ಧರ್ಮಪಾಲವನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು. ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ರಾಜವಂಶದ ಧ್ರುವನಿಂದ ಸೋಲನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದನು.
- ವಾರಿಸ್‌ಷಹಾ : 18ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪಂಜಾಬಿ ಕವಿ, ಹೀರ್–ರಾಂಜಾ ಎಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪ್ರೇಮ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದವನು.
- ವಿಜ್ಞಾನೇಶ್ವರ : ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಹಿಂದು ಕಾನೂನು ವಿದ್ವಾಂಸ, ಇವನು ಮಿತಾಕ್ಷರ ಪದ್ಧತಿಯ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ.
- ಜಿಯಾಉದ್ದಿನ್ ಬರನಿ : ಇವನು ಚರಿತ್ರಕಾರ ಮತ್ತು ವಿದ್ವಾಂಸ. ಇವನು ತರೀಕ್–ಇ–ಫಿರೋಜ್–ಷಾಹಿ ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದನು.

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಭಾರತದ ಪುರಾತನ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಮಾಹಿತಿ

ಪುರಾತನ ಶಿಲಾಯುಗ (ಕ್ರಿ.ಪೂ.5,00,000 ದಿಂದ 8000)

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮಾನವನ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಕುರುಹುಗಳು ಕ್ರಿ.ಪೂ. 5,00,000 (ಐದು ಲಕ್ಷ ವರ್ಷದ) ಹಿಂದಿನವರೆಗೂ ಹೋಗುತ್ತವೆ.

ಪೇಲಿಯೋಲಿಥಿಕ್ ಯುಗದ ಮಾನವರ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಕುರುಹುಗಳು ಗಂಗಾ ಮತ್ತು ಸಿಂಧೂ ನದಿಯ ಮೆಕ್ಕಲುಮಣ್ಣಿನ ಭೂಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೆ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗಗಳಲ್ಲೂ ಕಾಣಿಸಿಗುತ್ತವೆ. ಈ ಜನ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು ಕತ್ತರಿಸುವ, ಕೆತ್ತುವ ಕೊಯ್ಯುವ ತರಚಿಹಾಕುವ ಮತ್ತು ಭಾಗ ಮಾಡುವ ಎಲ್ಲಾ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಬೆಣಚುಕಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಈ ಜನಕ್ಕೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ 'ಬೆಣಚುಕಲ್ಲಿನ ಮಾನವರು' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಪೇಲೆಯೋಲಿಥಿಕ್ ವಿಭಾಗದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಪಶುಪಾಲನೆಯೂ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿತ್ತು.

ಈ ಯುಗದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಾನವಕುಲ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಪೇಲಿಯೋಲಿಥಿಕ್ ನೀಗ್ರಿಟೋ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರೆಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಪೇಲಿಯೋಲಿಥಿಕ್ ಯುಗದ ಆದಿಭಾಗ ಅಥವಾ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದಲ್ಲಿ, ಕೈಕೊಡಲಿಗಳೂ ಕತ್ತರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಒಡೆಯುವ ಮಚ್ಚುಗಳು ಮುಂತಾದ ಶಿಲಾ ಉಪಕರಣಗಳ ಬಳಕೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಉಪಕರಣಗಳು ಈಗ ಪಾಕಿಸ್ತಾನದಲ್ಲಿರುವ ಸೋಲನ್ ಮತ್ತು ಸೋನ್ ನದಿ ಕಣಿವೆಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಭಾರತದ ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶದ ಮಿರ್ಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿನ ಬೆಲಾನ್ ಕಣಿವೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬಂದಿದೆ.

ಮಧ್ಯ ಪೇಲಿಯೋಲಿಥಿಕ್ ಪ್ರಮುಖ ಲಕ್ಷಣಗಳೆಂದರೆ ತೆಳುವಾದ ಹಲಗೆಗಳ ರೀತಿಯ ಕೊಚ್ಚುವ ಶಿಲಾಉಪಕರಣಗಳು ಕೊರೆಯುವ ಉಪಕರಣಗಳು ಮೊನಚಾದ ಅಲುಗಿರುವ ಉಪಕರಣಗಳು ಇಂಥ ಉಪಕರಣಗಳು ಕಂಡು ಬರುವ ನವೇಶನಗಳು ಸೋನ್ , ನರ್ಮದಾ ಮತ್ತು ತುಂಗಾಭದ್ರ ನದಿ ಕಣಿವೆಗಳಲ್ಲಿವೆ.

ಪೇಲಿಯೋಲಿಥಿಕ್ ಯುಗದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಕತ್ತರಿಸುವ ಮತ್ತು ಕೊಚ್ಚುವ ಶಿಲಾಉಪಕರಣಗಳು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಉಪಕರಣಗಳು ಆಂದ್ರಪ್ರದೇಶ, ಕರ್ನಾಟಕ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಭೂಪಾಲ್ ಮತ್ತು ಛತ್ತೀಸ್‌ಘಡ್ ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದಿವೆ.

ಪುರಾತನ ಶಿಲಾಯುಗದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗ (ಕ್ರಿ.ಶ. 10000 – 6000)

ಇದನ್ನು ಮೆಸೋಲಿಥಿಕ್ ಯುಗ ಎಂದೂ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಯುಗದಲ್ಲಿನ ಗಮನಾರ್ಹ ಉಪಕರಣಗಳೆಂದರೆ, ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಮೊನಚಾದ ತುದಿಗಳುಳ್ಳ ಉಪಕರಣಗಳು ಕೊರೆಯುವ ರೀತಿಯ ಉಪಕರಣಗಳು ಮುಂತಾದ ಶಿಲಾಉಪಕರಣಗಳು ಈ ಯುಗದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಸ್ಯಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುವ ಪದ್ಧತಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿದೆ.

ಈ ಯುಗದ ಕುರುಹುಗಳು ಕಂಡು ಬರುವ ನಿವೇಶನಗಳೆಂದರೆ ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳದ ಬಿರ್‌ಭಾನ್‌ಪುರ, ತಮಿಳುನಾಡಿನ ತಿರುನಲೋಲಿ, ಮಧ್ಯ ಪ್ರದೇಶದ ಬೆಲಾನ್ ಕಣಿವೆ, ಬಾಗೋರ್, ತೆಆರೆ, ಲಂಘ್ನೇಜ್ ಗಂಜ್ ಸರಾಯ ಸಹರ ರಾಯ್ ಮುಂತಾದವು.

downloaded from: www.kpscvaani.com

ನವಶಿಲಾಯುಗ (ಕ್ರಿ.ಶ. 6000–1000)

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನವಶಿಲಾಯುಗ ಕ್ರಿ.ಪೂ. 6000ಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಕಂಡುಬಂದಿಲ್ಲ. ದಕ್ಷಿಣ ಮತ್ತು ಪೂರ್ವ ಭಾರತಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಪೂ. 1000 ದಷ್ಟು ಇತ್ತೀಚಿನದು.

ಈ ಯುಗದಲ್ಲೂ ಜನರು ಶಿಲೆಯ ಉಪಕರಣಗಳ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತರಾಗಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬೆಣಚು ಕಲ್ಲಿನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳ ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಷ್ಕೃತವಾದ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚು ನಯವಾದ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ನವಶಿಲಾಯುಗದ ಜನ ಭೂಮಿಯ ಬೇಸಾಯ ಮಾಡುತಿದ್ದರು. ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ರಾಗಿ ಹುರುಳಿ ಮುಂತಾದ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ದನಗಳು, ಕುರಿಗಳು, ಮೇಕೆ, ಆಡುಗಳನ್ನು ಗೃಹೋಪಯೋಗಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳಾಗಿ ಸಾಕಿ ಬೆಳೆಸಿ ಪಾಲನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಅವರಿಗೆ ಬೆಂಕಿನ ಉಪಯೋಗ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದು ಹೇಗೆಂದು ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಅವರಿಗೆ ಮಡಕೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಮೊದಲು ಕೈಯಿಂದಲೇ ಅವುಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ನಂತರ ಕುಂಬಾರನ ಚಕ್ರದಿಂದ ಅದನ್ನು ತಯಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ತಾವು ತಯಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮಣ್ಣಿನ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಣ್ಣ ಹಾಕುತಿದ್ದರು.

ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದದು ಒಂದೇ ಲೋಹ, ಅದು ಬಂಗಾರ ಅವರು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು ಗುಹೆಗಳಲ್ಲಿ, ಗುಹೆಗಳ ಗೋಡೆಗಳನ್ನು ಬೇಟೆಯ ದೃಶ್ಯಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ನೃತ್ಯದ ದೃಶ್ಯಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಣಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ದೋಣಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಕಲೆಯೂ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಅವರಿಗೆ ನೂಲುವುದು, ನೇಯುವುದು ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಹತ್ತಿ ಮತ್ತು ಉಣ್ಣೆಗಳನ್ನು ನೂಲ್ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ನೇಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ನವಶಿಲಾಯುಗದ ಸ್ಪಸ್ಯ ಕುರುಹುಗಳು ಎಂದರೆ ಅವರು ಸತ್ತವರನ್ನು ಹೂಳಲು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಗೋರಿಗಳು.

ಈ ನವಶಿಲಾಯುಗದ ಪ್ರಸಿದ್ದ ನವೇಶನಗಳೆಂದರೆ ಜಮ್ಮು ಮತ್ತು ಕಾಶ್ಮೀರದಲ್ಲಿನ ಬುಜುಹೋಂ ಮತ್ತು ಗುಫ್‌ಕ್ರಾಲ್ ಇವುಗಳು, ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ವಸತಿ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಕಲ್ಲಿನ ಉಪಕರಣಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಇರುವ ಗೋರಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ದವಾಗಿವೆ ಇವುಗಳಲ್ಲದೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಮಸ್ಕಿ, ತಕ್ಕಲುಕೋಟಾ ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿ, ತಮಿಳುನಾಡಿನ ಪೈಯಾಂಪಲ್ಲಿ ಆಂದ್ರಪ್ರದೇಶದ ಪೆಕ್ಲಿಹಾಲ್ ಮತ್ತು ಉಂಟೇರು ಮೇಘಾಲಯದ ಗ್ಯಾರೋ ಬೆಟ್ಟಗಳು, ಬಿಹಾರದ ಚಿರಾಂದ್, ಆಮ್ರಿ, ಕೊಲಿಡಿಗೆ ಮತ್ತು ಮೆಹರಘರ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಯುಗದ ನವೇಶನಗಳಾಗಿವೆ.

ಕೋಲ್ಡಿಹ್ಯಾದಲ್ಲೂ ಮೂರು ಯುಗಗಳ, ನವಶಿಲಾಯುಗ ಚಾಲ್ಕೋಲಿಥಿಕ್ ಮತ್ತು ಕಬ್ಬಿಣದ ಯುಗಗಳ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳು ದೊರೆತಿವೆ. ಮಣ್ಣಿನ ಮಡಕೆ ತಯಾರಿಕೆ ಕುಂಬಾರಿಕೆಯ ಕೌಶಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಚೋಪ್ನಿ ಮಾಂಡೋ ವಿಶ್ವದಲ್ಲೇ ಅತ್ಯಂತ ಹಳೆಯ ನವೇಶನಗಳಾಗಿವೆ.

ಕಬ್ಬಿಣ ತಾಮ್ರಗಳ ಮಿಶ್ರ ಬಳಕೆಯ ಯುಗ

ಈ ಯುಗಕ್ಕೆ ಚಾಲ್ಕೋಲಿಥಿಕ್ ಯುಗ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ ಇದು ಶಿಲಾಯುಗವೂ ಹೌದು, ತಾಮ್ರದ ಯುಗವೂ ಹೌದು. ಶಿಲಾಉಪಕರಣಗಳ ಜತೆ ತಾಮ್ರದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಕೈಕೊಡಲಿಗಳು ಇತರ ಉಪಕರಣಗಳು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದವು.

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಈ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಜನರು ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಮಣ್ಣಿನ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣದ ಮತ್ತು ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದ ಮಣ್ಣಿನ ಪಾತ್ರೆಗಳು ತುಂಬಾ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿದ್ದವು. ಇವುಗಳನ್ನು ಕುಂಬಾರರ ಚಕ್ರದ ಮೂಲಕ ತಯಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು, ಮತ್ತು ಇವುಗಳ ಮೇಲೆ ಬಿಳಿಯ ಬಣ್ಣದ ನಕಾಶೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಾಲುವೆಯಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸಿದಂತಹ ಮಡಿಕೆ, ಕುಡಿಕೆಗಳು, ನಿಲುವುಗಳ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟಂತಹ ಆಹಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಪೀಠಗಳ ಮೇಲೆ ಇಡಲ್ಪಟ್ಟ ಪಾತ್ರೆಗಳು, ಬೋಗುಣಿಗಳು ಮುಂತಾದವು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬಂದಿದೆ.

ಈ ಯುಗದ ಜನರಿಗೆ ಸುಟ್ಟ ಇಟ್ಟಿಗೆಗಳ ಪರಿಚಯ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇವರದು ಗ್ರಾಮೀಣ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆ ಆಗಿತ್ತು.

ಈ ಯುಗದ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಪ್ರಮುಖ ನಿವೇಶನಗಳೆಂದರೆ ರಾಜಸ್ತಾನದ ಆಹಾರ ಮತ್ತು ಗೆಲುಂಡ್, ಮಹಾರಷ್ಟ್ರದ ಜೋರ್ವೆ, ನೆನಾಸಾ, ದೈಮಾಬಾದ್, ಇನಾಂಗಾನ್ ನವದಾತೋಟಿ, ಸೋನ್‌ಗಾಂವ್, ನಾಸಿಕ ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳದ ಪಾಂಡುರಾಜಿಕ್ ಥಿಭಿ, ಬಿಹಾರದ ಚಿರಾಂಡ್, ಮತ್ತು ಮಧ್ಯ ಪ್ರದೇಶದ ಕಯಾಥಾ ಮತ್ತು ಎರಾನ್.

ಪುರಾತತ್ವ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಕೆಲವು ಪದಪುಂಜಗಳು, ಸಹಪ್ರಯೋಗಗಳು

ಬೂದಿಗುಡ್ಡಗಳು: ಸಗಣಿ ಮುಂತಾದ ಪಶು ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳು, ಕೊಟ್ಟಿಗೆಗಳಲ್ಲಿನ ಪಶುಗಳು, ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳು ಮುಂತಾದವುಗಳು ಸಂಗ್ರಹಗೊಂಡು ಸುಟ್ಟು ಹೋಗಿರುವ ಗುಡ್ಡಗಳು ಇವು ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣದ ನವಶಿಲಾಯುಗದ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿದೆ.

ಕಪ್ಪು ಮತ್ತು ಕೆಂಪು ಮಣ್ಣಿನ ಪಾತ್ರೆಗಳು: ಪಾತ್ರೆ ಒಳಭಾಗ, ಪಾತ್ರೆಯ ಹೊರಭಾಗದ ಮೇಲ್ಭಾಗವು ಕಪ್ಪಾಗಿದ್ದು ಪಾತ್ರೆಯ ಹೊರಪದರದ ತೆಳಭಾಗ ಕೆಂಪಗಿರುವ ಪಾತ್ರೆಗಳು, ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಪಾತ್ರೆಗಳು ಕ್ರಿ.ಪೂ. 2000ದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಶಕದ ಆದಿಭಾಗದ ವರೆಗೂ ಕಾಣಸಿಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ಲಿಸೈಸೀನ್: ಈಗಿನ (ಅಂದರೆ ಹೊಲೋಸೀನ ಯುಗದ) ಭಾರಚನಾಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಕಾರ ಯುಗದ ಹಿಂದಿನ ಯುಗವಾದ ಪ್ಲಿಸೋಸೀನ್ ಯುಗ ಈ ಯುಗದಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ಎತ್ತು, ನಜವಾದ ಆನೆ, ನಿಜವಾದ ಕುದುರೆಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡವು.

ಪ್ರೈಟೋ ಹಿಸ್ಟಾರಿಕ್ ಕಾಲ: ಭೂಮಿಯ ಆದಿಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ಸಮಯ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಆದಿಕಾಲದ ವರೆಗಿನ ಸಮಯ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನವಶಿಲಾಯುಗದ ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದ ಹಿಡಿದು (ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇದರ ಸಮಯ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿಲ್ಲ ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಪೂ. ಆರನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮಹಾಜನಪದಗಳ ಕಾಲದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಕಾಲದವರೆಗೆ) ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಿಂಧೂ ಕಣಿವೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಕಾಲವೂ ಸೇರಿದೆ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬರವಣಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದ್ದು ದಾಖಲೆಗಳು ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ, ಇಷ್ಟು ಮುಂದುವರಿಯದಿದ್ದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಕಾಲದ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲಮಾನವೂ ಸೇರಿದೆ.

ಹೋಲೋಸಿನ್: ಪ್ಲಿಸ್ಟೋಸೀನ್ ಕಾಲಮಾನದ ಮುಂದಿನ ಕಾಲಮಾನ ಇಂದಿನವರೆಗೂ ಇರುವ ಕಾಲಮಾನ ಇದು ಸುಮಾರು 10000 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.

ಮೆಗಾಲಿತ್ : ಬೃಹತ್ ಶಿಲೆಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಸ್ಮಾರಕಗಳು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಡಾಲ್ಮೆನ್‌ಗಳು, ಹಳ್ಳದಲ್ಲಿನ ಗೋರಿಗಳು, ಶಿಲಾಪಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿನ ಗೋರಿಗಳು ಕೊಡೆಯ ತರಹದ ಕಲ್ಲುಗಳು ಹೆಡೆಯ ತರಹದ ಕಲ್ಲುಗಳು ಮುಂತಾದವು ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ.

ಮಧ್ಯಕಾಲಿನ ಶಿಲಾಯುಗ: ಆದಿ ಶಿಲಾಯುಗಕ್ಕೂ ಅಂತ್ಯ ಶಿಲಾಯುಗಕ್ಕೂ ಮಧ್ಯ ಭಾಗದ ಕಾಲದ ಗಮನಾರ್ಹ ಅಂಶವೆಂದರೆ, ನುಣುಪಾದ ಕೌಶಲ್ಯ ಪೂರಿತವಾದ ಕಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಸಿಂಧೂ ನದಿಯ ನಾಗರಿಕತೆ (ಕ್ರಿಪೂ. 2350– ಕ್ರಿಪೂ. 1750)

ಪಶ್ಚಿಮ ಪಂಜಾಬಿನಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ದಯಾರಾಮ ಸಹನಿ 1921ರಲ್ಲಿ ಹರಪ್ಪವನ್ನು ಉತ್ಕನನ ಮಾಡಿದರು. 1826ರಲ್ಲಿ ಚಾರ್ಲ್ಸ್ ಮೇಸನ್ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಕಂಡುಹಿಡಿದರು. ಸಿಂಧೂ ನದಿಯ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಭೌಗೋಳಿಕ ಪ್ರದೇಶವು ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಮಂಡ (ಜಮ್ಮು ಕಾಶ್ವೀರ) ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ದಹಿಮಾಬಾದ್ (ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ) ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಆಲಂಗಿರ್‌ಪುರ್ (ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶ) ಮತ್ತು ಪಶ್ವಿಮದಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತ ಜಂಡರ್ (ಬಲೂಚಿಸ್ತಾನ್) ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಸಿಂಧೂ ನದಿಯ ನಾಗರೀಕತೆಯ ಸುಮಾರು 1500 ಪಟ್ಟಣಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲಾಗಿದ್ದು, ಅದರಲ್ಲಿ 971 ಪಟ್ಟಣಗಳು ಭಾರತದಲ್ಲಿದ್ದು, 400 ಪಾಕಿಸ್ತಾನದಲ್ಲಿದ್ದು, 2 ಅಪಘಾನಿಸ್ತಾನದಲ್ಲಿವೆ. ಕೋಟುದಿಜಿ ಕಾಲಿಬಂಗಾನ ಮತ್ತು ಬನವಾಲಿ ಪೂರ್ವ ಹರಪ್ಪನ ಹಂತಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೆ, ಲೋತಾಲ್, ಸುರ್‌ಕೊಟಾಡಾ, ಹರಪ್ಪ, ಬನವಾಲಿ ನಂತರದ ಹರಪ್ಪನ ಹಂತಕ್ಕೆ ಸೇರಿವೆ, ಹರಪ್ಪ ನಾಗರೀಕತೆಯು ಕಂಚಿನ ಯುಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೆ.

ಸಿಂಧೂ ನದಿಯ ನಾಗರೀಕತೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಪಟ್ಟಣಗಳು

- ಹರಪ್ಪ ಇದು ಪಾಕಿಸ್ತಾನದ ಮಾಂತೆಗಮೆರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಇದು ರಾವಿ ನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲಿದೆ.
- ಶವ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಗಳು ಹರಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.
- ಕಂಚಿನ ಅಳತೆ ಮಾಡುವ ಸಾಧನವು ಹರಪ್ಪ ನಾಗರೀಕತೆಯಲ್ಲಿದೆ.
- ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಬೆಳ್ಳಿಯನ್ನು ಬಳಕೆ ಮಾಡಿರುವುದು ಹರಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದಿದೆ.
- ಬೃಹತ್ ಭತ್ತದ ಕಣಜ ಹರಪ್ಪದ ಅತ್ಯಂತ ದೊಡ್ಡ ರಚನಾಕೃತಿಯಾಗಿದೆ.
- ಹರಪ್ಪ ನಾಗರೀಕತೆಯ ಜನರು ಜೈನ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಕೆಂಪು ಸುಣ್ಣದ ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ಪುರುಷ ನಗ್ನ ಚಿತ್ರಗಳು ಹರಪ್ಪದಲ್ಲಿವೆ.

ಉತ್ಖಲನಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ನಾಯಕರು

ಕ್ರ. ಸಂ.	ನಿವೇಶನ	ಉತ್ಖಲನದ ನಾಯಕರು	ಈಗ ನಿವೇಶನ ಎಲ್ಲಿದೆ
1.	ಹರಪ್ಪ	ದಯಾರಾಂಸಹಾನ (1921)	ಮಾಂಟಿಗಾಮರಿ – ಪಾಕಿಸ್ತಾನ ಪಂಜಾಬ
2.	ಮೊಹೆಂಜೋದಾರೋ	ರಾಖೆಲ್‌ದಾಸ್ ಬ್ಯಾನರ್ಜಿ (1922)	ಸಿಂಧ್ ಪಾಕಿಸ್ತಾನ
3.	ಕಾಲಿಬಂಗಾನ್	ಅಮಲಾನಂದ ಘೋಷ್ ಬಿ.ಬಿ. ಲಾಲ್	ಹನುಮಾನಘರ, ರಾಜಸ್ತಾನ
4.	ಲೋಥಾಲ	ಎಸ್. ಆರ್. ರಾವ್. 1957	ಅಹ್ಮದಾಬಾದ್ (ಗುಜರಾತ್)
5.	ಬನವಾಲಿ	ಆರ್. ಎಸ್. ಬಿಸ್ಟ 1973	ಹಿಸ್ಸಾರ (ಹರಿಯಾಣ)
6.	ರಂಗಪುರ	ಎಂ. ಎಸ್. ವತ್ಸ 1953	ಗುಜರಾತ್ (ಮದಾರ ನದಿಯ ಹತ್ತಿರ)
7.	ರೋಪಾರ್	ವೈ.ಡಿ. ಶರ್ಮ (1955–56)	ಪಂಜಾಬ ಸಟ್ಲೆಜ ನದಿ ದಡ
8.	ಅಲಂಗೀರಪುರ	ವೈ.ಡಿ. ಶರ್ಮ (1955–56)	ಮೀರತ್ (ಹಿಂದೋಣ ನದಿ)
9.	ಕೋಟ್–ದಿಜೆ	ಘುರೆ (1835)	ಸಿಂಧ್ (ಪಾಕಿಸ್ತಾನ್)
10.	ಸುತ್ಕಾಗೆಂಡೋರ್	ಎಸ್ಟೈನ್ ಮತ್ತು ಜಾರ್ಜ ಡೇಲ್ಸ್	ಬಲೂಚಿಸ್ತಾನ (ದಶರ್ ನದಿ)
11.	ಸುಕೊಟಾಟಾ	ಜಿ.ಪಿ. ಜೋಷಿ (1964)	ಗುಜರಾತ್ (ಕಥ ಮೈದಾನ)
12.	ಚಾಬಕೋಟ್	ಮ್ಯಾಕೆ 1935	ಬಲೂಚಿಸ್ತಾನ
13.	ಚಮ್ದುದಾರೋ	ಎನ್.ಜಿ. ಮ್ಮಜುಂದಾರ್ 1931	ಸಿಂಧ್ (ಪಾಕಿಸ್ತಾನ್)
14.	ಆಲಿಮುರಾದ	ಕೆ.ಎಂ. ಕಜರ್	ಸಿಂಧ್ (ಪಾಕಿಸ್ತಾನ್)

downloaded from: www.kpscvaani.com

15.	ಮಿಟಾಥೈ	ಪಂಜಾಬ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಲಯ	ಭಿವಾನ
16.	ರಾಖಿ ಗರ್ಹಿ	ಸೂರಜ್ ಭಾಗ	ಜಿಂದ್ (ಹರಿಯಾಣ)
17.	ಸುಟ್ಕಖೋ	ಡೈಲ್ಸ್ 1962	ಪೆರಿಸ್‌ನಂದ 8 ಕಿ. ಮೀ. ದೂರ
18.	ಮಂದಾ	ಜನಪತಿ ಜೋಷಿ	ಅಖ್ನೂರ್
19.	ದೃಷದವತಿ	ಚಿತಾಂಗ್	
20.	ಸದಾನರಾ	ಗಂಡರ್	

ನದಿ ದಡಗಳ ಹತ್ತಿರದ ಪಟ್ಟಣಗಳು

ಕ್ರ. ಸಂ.	*ಪಟ್ಟಣಗಳು*	*ನದಿಗಳು*
1.	ಮೆಹೊಂಜೋದಾರೊ	ಸಿಂಧೂ
2.	ಹರಪ್ಪ	ರಾವಿ
3.	ಬನವಾಲಿ	ಘಘರ್
4.	ಕಾಲಿಬಂಗಾ	ಘಘರ್
5.	ಲೋಥಾತ್	ಭೋಗವ್

ಮೊಹೆಂಜೊದಾರೊ

- ಇದು ಸಿಂಧ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಲರ್ಕಾನ್ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿದೆ.
- ಇದು ಸಿಂಧೂ ನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲಿದೆ.
- ಇದು ಸಿಂಧೂ ನದಿಯ ನಾಗರೀಕತೆಯ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಪಟ್ಟಣವಾಗಿದೆ.
- ಸಿಂಧ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮೊಹೆಂಜೊದಾರೊ ಎಂದರೆ 'ಮಡಿದವರ ದಿಬ್ಬ' ಎಂದರ್ಥ.
- ಬೃಹತ ಸ್ನಾನದ ಕೊಳ ಮೊಹೆಂಜೊದಾರೊದಲ್ಲಿರುವ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸ್ಥಳವಾಗಿದೆ.
- ಬೃಹತ್ ಭತ್ತದ ಕಣಜವು ಮೊಹೆಂಜೊದಾರೊದಲ್ಲಿರುವ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಕಟ್ಟಡವಾಗಿದೆ.
- ಬಹು ಸ್ತಂಭಗಳುಳ್ಳ ಸಭಾ ಭವನವು ಮೊಹೆಂಜೊದಾರೊದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.
- ಮೃದು ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ಗಡ್ಡದಾರಿ ಪುರುಷನ ಚಿತ್ರ, ಹುಡುಗಿ ನೃತ್ಯ ಮಾಡುವ ಕಂಚಿನ ಚಿತ್ರ, ಪಶುಪತಿ ಶಿವನ ಮುದ್ರೆಗಳು ಮೊಹೆಂಜೊದಾರೊದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.
- ಚಿಪ್ಪಿನಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ಅಳತೆಯ ಸಾಧನಗಳು ಮೊಹೆಂಜೊದಾರೊದಲ್ಲಿವೆ.
- ಸ್ತ್ರೀ ಮತ್ತು ಪುರುಷರ ಅಸ್ತಿಪಂಜರಗಳನ್ನು ಹೂಳುವುದು ಮೊಹೆಂಜೊದಾರೊದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಸತಿ ಸಹಗಮನ ಪದ್ಧತಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿತ್ತು ಎಂಬುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಚನ್ನುದಾರೊ

- ಇದು ಸಿಂಧ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿದೆ.
- ಇದು ಸಿಂಧೂ ನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲಿದ್ದು, 1931ರಲ್ಲಿ ಎನ್.ಜಿ. ಮುಜಿಂದಾರ ಉತ್ಖನನ ಮಾಡಿದರು.
- ಇದು ಗೋಪುರವೇ ಇಲ್ಲದ ಸಿಂಧೂ ನದಿಯ ನಾಗರೀಕತೆಯ ಪಟ್ಟಣವಾಗಿದೆ.
- ಶಾಹಿಯ ಮಡಿಕೆಯು ಚನ್ನುದಾರೊದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.
- ಮುತ್ತುರತ್ನಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವ ಕಾರ್ಖಾನೆ ಚನ್ನುದಾರೊದಲ್ಲಿದೆ.

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಕಾಳಿಬಂಗಾನ

- ಇದು ರಾಜಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದು, ಸರಸ್ವತಿ ನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲಿದೆ.
- ಗದ್ದೆಗಳನ್ನು ಉಳುಮೆ ಮಾಡುವುದು ಕಾಳಿಬಂಗಾನನಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.
- ಅಗ್ನಿ ಕುಂಡಗಳು, ಒಂಟೆಯ ಅವಶೇಷಗಳು, ಮಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಶವವನ್ನು ಹೂಳುವುದು ಕಾಳಿಬಂಗಾನನಲ್ಲಿದೆ.
- ಕಾಳಿಬಂಗಾನನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮನೆಯು ಬಾವಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು ಇತಿಹಾಸಕಾರರಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.
- ಜೇಡಿ ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ಅಳತೆಯ ಸಾಧನಗಳು ಕಾಳಿಬಂಗಾನನಲ್ಲಿವೆ.

ಲೋಥಾಲ್

- ಇದು ಗುಜರಾತ್‌ನಲ್ಲಿದ್ದು, ಭೊಗವ ನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲಿದೆ.
- ಕೃತಕ ಹಡಗುಕಟ್ಟೆ ಲೋಥಾಲ್‌ನಲ್ಲಿದೆ.
- ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರ ಅಸ್ತಿಪಂಜರಗಳನ್ನು ಹೂಳುವ ನಿದರ್ಶನಗಳು ಲೋಥಾಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.
- ಚೆಸ್ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿಗಳು ಸಿಂಧೂ ನದಿಯ ನಾಗರೀಕತೆಯ ಲೋಥಾಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.
- ಸಿಂಧೂ ನದಿಯ ನಾಗರೀಕತೆಯಲ್ಲಿ ಭತ್ತವನ್ನು ಲೋಥಾಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.
- ದಂತದಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ಅಳತೆಯ ಸಾಧನಗಳು ಲೋಥಾಲ್‌ನಲ್ಲಿವೆ.
- ಜೇಡಿ ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ಕುದುರೆಯ ಅವಶೇಷಗಳು ಲೋಥಾಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.
- ಭತ್ತದ ತವಡು, ಮುತ್ತುರತ್ನಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳು, ಪಂಚತಂತ್ರದ ಕಥೆಯನ್ನು ನೆನಪಿಸುವ ಚಿತ್ರಣಗಳು ಲೋಥಾಲ್‌ನಲ್ಲಿವೆ.

ದೊಲಾವೀರ

- ಇದು ಗುಜರಾತಿನ ರನ್ ಆಫ್ ಕಚ್‌ನಲ್ಲಿದೆ.
- ಇದು ಸಿಂಧೂ ನದಿಯ ನಾಗರೀಕತೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಹಿಡಿದ ಇತ್ತೀಚಿನ ಪಟ್ಟಣವಾಗಿದೆ.

ಸುರಕೊಟಾಡಾ

- ಇದು ಗುಜರಾತ್‌ನ ಕಚ್‌ನಲ್ಲಿದೆ.
- ಕುದುರೆಯ ಅವಶೇಷಗಳು ಸುರಕೊಟಾಡಾದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.
- ಸುರಕೊಟಾಡಾದಲ್ಲಿ ಕೆಳಪಟ್ಟಣವು ಕೋಟೆಯಿಂದ ಆವೃತ್ತವಾಗಿದೆ.

ಬನವಾಲಿ

- ಇದು ಹರಿಯಾಣಾದ ಹಿಸ್ಸಾರ್ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿದೆ.
- ಇದನ್ನು ಆರ್.ಎಸ್.ಬಿಸ್ಟ್ ಉತ್ಖನನ ಮಾಡಿದರು.
- ಜೇಡಿಮಣ್ಣಿನಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ನೇಗಿಲು ಬನವಾಲಿಯಲ್ಲಿದೆ.
- ಮಾತೃದೇವತೆಗಳ ಮೂರ್ತಿಯು ಬನವಾಲಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.
- ಬನವಾಲಿಯಲ್ಲಿ ಬಾರ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸಾಸಿವೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.

ಕೊಟುದಿಜಿ

- ಇದು ಪಾಕಿಸ್ತಾನದಲ್ಲಿ ಸಿಂಧೂ ನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲಿದೆ.
- ಅಗ್ನಿ ಅನಾಹುತದಿಂದಾಗಿ ನಾಶವಾದ ಸಿಂಧು ನದಿಯ ನಾಗರೀಕತೆಯ ಪಟ್ಟಣವಾಗಿದೆ.
- ಪಂಚಮಾತ್ರಿಕೆಗಳು ಕೊಟುದಿಜಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.
- ಮಣ್ಣಿನ ಮಹಡಿಯ ಮೇಲೆ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ನೀರಿನ ಜಾರುಗಳು ಕೊಟುದಿಜಿಯಲ್ಲಿದೆ.

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಸಿಂಧೂ ನದಿಯ ನಾಗರೀಕತೆಯ ಪಟ್ಟಣಗಳ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಕಾಲಾನುಕ್ರಮ

ಹರಪ್ಪ	1921	ದಯಾರಾಮ ಸಹನಿ
ಮೊಹೆಂಜೊದಾರೊ	1922	ಆರ್.ಡಿ. ಬ್ಯಾನರ್ಜಿ
ಚನ್ನುದಾರೊ	1927	ಆರ್.ಎಲ್.ಸ್ಟೀನ್.
ಕಾಳಿಬಂಗಾನ	1953	ಅಮಲಾನಂದ್ ಘೋಷ್
ಲೋಥಾಲ್	1957	ಎಸ್.ಆರ್. ರಾವ್
ಬನವಾಲಿ	1973	ಆರ್.ಎಸ್. ಬಿಸ್ಟ್

ಸಿಂಧೂ ನದಿಯ ನಾಗರೀಕತೆಯ ಪಟ್ಟಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ಪಟ್ಟಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಸಿಂಧೂ ನದಿಯ ನಾಗರೀಕತೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದೆ. ಮೇಲ್ಪಟ್ಟಣವು ಕೋಟೆಯಿಂದ ಆವೃತ್ತವಾಗಿದ್ದು, ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿದೆ. ಕೆಳಪಟ್ಟಣವು ಪಶ್ಚಿಮಾಭಿಮುಖವಾಗಿದ್ದು, ಯಾವುದೇ ಕೋಟೆಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಸಿಂಧೂ ನದಿಯ ನಾಗರೀಕತೆಯ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರವೇಶ ದ್ವಾರಗಳು (Side Entrance) ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಕಿಟಕಿಯ ಮುಖವು ಮುಖ್ಯ ರಸ್ತೆಯ ಕಡೆಗೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ಒಳಚರಂಡಿಯು ಸಿಂಧೂ ನದಿಯ ನಾಗರೀಕತೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಗೋಪುರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಣವು ಕೋಟೆಗಳಿಂದ ಆವೃತ್ತವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಒಣ ಶೌಚಾಲಯಗಳು ಮೊಹೆಂಜೊದಾರೊದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.

ಹರಪ್ಪದ ಜನತೆ

ಹರಪ್ಪದ ಜನರು ಮೆಡಿಟೇರೆನಿಯನ್ ಮತ್ತು ಪ್ರೋಟೋಆಸ್ಟ್ರೋಲೈಡ್ ಪಂಗಡಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ತರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಶ್ರಮ ವಿಭಜನೆ, ಕಾರ್ಮಿಕ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆಯ ಹರಪ್ಪ ನಾಗರೀಕತೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಹರಪ್ಪನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರು ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹರಪ್ಪ ಜನರು ಹತ್ತಿ ಮತ್ತು ಉಣ್ಣೆ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಚಿನ್ನ, ಬೆಳ್ಳಿ, ತಾಮ್ರ, ದಂತ, ಚಿಪ್ಪು ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಗಳು

ಮೂರ್ತಿ ಪೂಜೆಯು ಹರಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಮಾತೃದೇವತಾ ಆರಾಧನೆ ಹರಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಹರಪ್ಪ ನಾಗರೀಕತೆಯ ಪ್ರಮುಖ ದೇವತೆ ಪಶುಪತಿ ಶಿವವಾಗಿದೆ. ಪಶುಪತಿ ಶಿವದ ಸುತ್ತ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಸುತ್ತುವರೆದಿವೆ, ಅವುಗಳೆಂದರೆ ಆನೆ, ಹುಲಿ, ಘೇಂಡಾಮೃಗ ಮತ್ತು ಎಮ್ಮೆ. ಯೋ ಪೂಜೆಯು ಸಿಂಧೂ ನದಿಯ ನಾಗರೀಕತೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಸಿಂಧೂ ನದಿಯ ನಾಗರೀಕತೆಯ ಜನರು ಅರಳಿ ಮರ ಮತ್ತು ಎಮ್ಮೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಹರಪ್ಪದ ಲಿಪಿ

ಹರಪ್ಪದ ಲಿಪಿಯು ಚಿತ್ರಲಿಪಿಯಾಗಿದೆ, ಹರಪ್ಪದ ಜನರು ಬಲದಿಂದ ಎಡಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಎಡದಿಂದ ಬಲಕ್ಕೆ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಹರಪ್ಪದ ಜನರು ಮುದ್ರೆಯನ್ನು ಮೃದು ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ತಯಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಸುಮಾರು 2000 ಹರಪ್ಪನ ಮುದ್ರೆಗಳು ಕಂಡುಬಂದಿವೆ. ಮುದ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಡುಬ್ಬದ ಗೂಳಿಯ ಚಿತ್ರಗಳಿವೆ. ಸಿಂಧೂ ನದಿಯ ನಾಗರೀಕತೆಯ ಜನರಿಗೆ ತಾಮ್ರ, ಕಂಚು, ಚಿನ್ನ ಮತ್ತು ಬೆಳ್ಳಿ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಬಳಕೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದು ಕಬ್ಬಿಣದ ಬಳಕೆ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಹರಪ್ಪದ ಆರ್ಥಿಕತೆ

ಹರಪ್ಪದ ಆರ್ಥಿಕತೆಯು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕೃಷಿ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವಾಗಿದ್ದು, ವ್ಯಾಪಾರ ಮತ್ತು ವಾಣಿಜ್ಯಗಳಿಂದ ಬೆಂಬಲಿತವಾಗಿದೆ. ಗೋಧಿ ಮತ್ತು ಬಾರ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿನ ಪ್ರಮುಖ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಭತ್ತವನ್ನು ಬೆಳೆಯುವುದು ರಂಗಪೂರ ಮತ್ತು ಲೋಥಾಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿತ್ತು. ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಗೋಧಿಯನ್ನು ಹರಪ್ಪದ ಜನರು ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಸಿಂಧೂ ನದಿಯ ನಾಗರೀಕತೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಸ್ತು ವಿನಿಮಯ ಪದ್ಧತಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿತ್ತು. ಮೆಸಾಪೊಟೆಮಿಯಾ ಮತ್ತು ಮೆಲೂಹಾ ಪ್ರಮುಖ ವ್ಯಾಪಾರ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿವೆ.

ಹರಪ್ಪದ ಪ್ರಮುಖ ಆಮದುಗಳು

ತವರ	ಬಿಹಾರ
ಚಿನ್ನ	ಅಪಘಾನಿಸ್ತಾನ, ಪರ್ಶಿಯಾ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕ
ಬೆಳ್ಳಿ	ಅಪಘಾನಿಸ್ತಾನ ಮತ್ತು ಪರ್ಶಿಯಾ

ಹರಪ್ಪದ ಪ್ರಮುಖ ರಫ್ತುಗಳು

ಹತ್ತಿ ಬಟ್ಟೆಗಳು, ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು, ಮಡಿಕೆಗಳು, ದಂತದ ಸರಕು ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಮೆಸಾಪೆಟೊಮಿಯಾ ಮಧ್ಯ ಏಷಿಯಾ ಅಪಘಾನಿಸ್ತಾನ ಮತ್ತು ಬಹರಿನ್‌ಗಳಿಗೆ ರಫ್ತು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಸಿಂಧೂ ನದಿಯ ನಾಗರೀಕತೆಯ ಅವನತಿಗೆ ಕಾರಣಗಳು

- ಆರ್ಯನ್ನರ ಆಕ್ರಮಣವು ಸಿಂಧೂ ನದಿಯ ನಾಗರೀಕತೆಯ ಅವನತಿಗೆ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಮೊರ್ಟಿಮರ್ ವೀಲ್‌ರ ಪ್ರಕಾರ, ಆರ್ಯನ್ನರ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ದೇವತೆ ಇಂದ್ರ. ಸಿಂಧೂ ನದಿಯ ನಾಗರೀಕತೆಯ ಅವನತಿಗೆ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.
- ನೈಸರ್ಗಿಕ ವಿಕೋಪಗಳಾದ ಭೂಕಂಪ, ನೆರೆಹಾವಳಿ, ಬರಗಾಲ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಸಿಂಧೂ ನದಿಯ ನಾಗರೀಕತೆಯ ಅವನತಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.
- ಸರಸ್ವತಿ ನದಿಯು ಬತ್ತಿ ಹೋಗುವುದರಿಂದ ಕೃಷಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ನಿಂತುಹೋಗುತ್ತವೆ, ಇದರಿಂದ ಸಿಂಧೂ ನದಿಯ ನಾಗರೀಕತೆಯ ಅವನತಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ವೇದಗಳ ಕಾಲ (ಕ್ರಿ.ಪೂ.1500 ಕ್ರಿ.ಪೂ.600)

ಆರ್ಯನ್ನರ ಆಗಮನ

ಆರ್ಯನ್ನರು ಮೂಲತ: ಮಧ್ಯ ಏಷಿಯಾ ಅಥವಾ ಯೂರೇಷಿಯದವರಾಗಿದ್ದು, ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಏಷಿಯಾ ಮತ್ತು ಯೂರೋಪ ಖಂಡಗಳಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಆರ್ಯನ್ನರು ಮೊದಲಿಗೆ ಇರಾನ್ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ನಂತರ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಋಗ್ವೇದವು ಆರ್ಯನ್ನರ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ.

ಆರ್ಯನ್ನರ ಮೂಲಸ್ಥಾನ

ಆರ್ಯನ್ನರ ಮೂಲಸ್ಥಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಇತಿಹಾಸಕಾರರಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿವೆ:

ಜರ್ಮನ್ ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿ	ಪ್ರೊ: ಪೆಂಕಾ
ಟಿಬೇಟ್	ದಯಾನಂದ ಸರಸ್ವತಿ
ಆರ್ಕ್ಟಿಕ್ ಪ್ರದೇಶ	ಬಾಲಗಂಗಾಧರ ತಿಲಕ್
ಮಧ್ಯ ಏಷಿಯಾ	ಮ್ಯಾಕ್ಸ್ ಮುಲರ್
ಸಪ್ತಸಿಂಧೂ ಪ್ರದೇಶ	ಎ.ಸಿ.ದಾಸ್.
ಆಸ್ಟ್ರೋ ಅಂಗೇರಿ ಪ್ರದೇಶ	ಮ್ಯಾಕ್ ಡೊನಾಲ್ಡ್

ಆರ್ಯನ್ ಅಂದರೆ ಭಾಷೆಗಳ ಗುಂಪನ್ನು ಮಾತನಾಡುವ ಒಂದು ಜನಾಂಗವಾಗಿದೆ. ಆರ್ಯನ್ನರ ಬಗ್ಗೆ ಋಗ್ವೇದವು ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುವ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ಸಾಹಿತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಋಗ್ವೇದದ ಪ್ರಕಾರ, ಆರ್ಯನ್ನರು ಸಪ್ತಸಿಂಧೂ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಯೂರಿದ್ದಾರೆ. ಪುರಾತನ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಭಾರತವನ್ನು 5 ವಿಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿದೆ:

1) ಮಧ್ಯ ದೇಶ — ಸರಸ್ವತಿ ಮತ್ತು ರಾಜಮಹಲ್ ಬೆಟ್ಟಗಳವರೆಗೆ ಹರಡಿತ್ತು.

downloaded from: www.kpscvaani.com

2) ಉತ್ತರ ಪಥ	ವಾಯುವ್ಯ ಭಾರತ
3) ಅಪರಾಂತ	ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾರತ
4) ದಕ್ಷಿಣ ಪಥ	ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತ
5) ಪೂರ್ವ ದೇಶ	ಪೂರ್ವ ಭಾರತ

ನದಿಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಪುರಾತನ ಹೆಸರುಗಳು

1) ರಾವಿ	ಪರೊಶಿಣಿ
2) ಜೀಲಂ	ವಿಟಾಸ್ಥ
3) ಬಿಯಾಸ್	ಬಿಪಾಸ್
4) ಸಟ್ಲೇಜ್	ಸತುದ್ರಿ
5) ಗಗ್ಗರ	ಸರಸ್ವತಿ
6) ಕಾಬೂಲ್	ಕುಬ
7) ಸ್ವಾತ್	ಸುವಾಸ್ತು
8) ಚಿನಾಬ್	ಅಸಿಕಿನ್
9) ಗೋಮಾಲ್	ಗೋಮತಿ
10) ಕುರ್ರಮ್	ಕುರುಮಿ

ಋಗ್ವೇದಗಳ ಕಾಲ 1500–1000 ಕ್ರಿ.ಪೂ.

ಋಗ್ವೇದವು ಆರ್ಯನ್ನರ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುವ ಪ್ರಮುಖ ಆಧಾರಗಳಾಗಿವೆ, ಇಂದ್ರ ಋಗ್ವೇದಗಳ ಕಾಲದ ಪ್ರಮುಖ ದೇವತೆಯಾಗಿದ್ದು ಪುರಂದರ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ದಶರಾಜರುಗಳ ಯುದ್ಧವು ದಶರಾಜರುಗಳು ಮತ್ತು ಭರತರ ನಡುವೆ ನಡೆದಿದ್ದು, ದಶರಾಜರುಗಳು ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಗಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ದಶರಾಜರುಗಳ ಯುದ್ಧವು ರಾವಿ ನದಿಯ ನೀರಿನ ಹಂಚಿಕೆಗಾಗಿ ನಡೆದಿತ್ತು.

ಋಗ್ವೇದ ಕಾಲದ ರಾಜಕೀಯ

ಏಕಾದಿಪತ್ಯ ಸರಕಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿತ್ತು ರಾಜನು ಬುಡಕಟ್ಟು ಪಂಗಡದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನಾಗಿದ್ದು ಅವನನ್ನು ರಾಜನ್ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವನ ಹುದ್ದೆಯು ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ರಾಜನು ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗದ ರಕ್ಷಕನಾಗಿದ್ದು, ಅವನನ್ನು ಜಾನ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಜನು ದನಗಳಿಗಾಗಿ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಹೊರತು, ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ರಾಜನಿಗೆ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಸಭೆಗಳು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವುಗಳೆಂದರೆ:

1) ಸಭಾ	ಹಿರಿಯರ ಸಭೆ (ಕಾರ್ಯಾಂಗದ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿತ್ತು)
2) ಸಮಿತಿ	ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಭೆ (ಶಾಸಕಾಂಗದ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿತ್ತು)
3) ವಿದಾತ್ತ	ಅತ್ಯಂತ ಹಳೆಯ ಸಭೆ (ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿತ್ತು)

ರಾಜನು ಜನರಿಂದ ಐಚ್ಛಿಕ ಉಡುಗೊರೆಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ. ಅದಕ್ಕೆ ಬಲಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಪ್ರಮುಖ ಅಧಿಕಾರಗಳು

ಪುರೋಹಿತ	ಪೂಜಾರಿ
ಸೇನಾನಿ	ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳ ಗವರ್ನರ್
ಕ್ಷತ್ರಿ	ರಾಜ್ಯಮನೆತನದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಸ್ತಪತಿ	ಸೇನಾ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ
ಸ್ಪಾಸ	ಗೂಢಚಾರಿ
ವಜ್ರಪತಿ	ಗೋಮಾಳದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ
ಗ್ರಮಾನಿ	ಗ್ರಾಮಗಳ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ

ಋಗ್ವೇದ ಕಾಲದ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ಋಗ್ವೇದ ಕಾಲದ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕೃಷಿ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ. ಋಗ್ವೇದ ಕಾಲದ ಪ್ರಮುಖ ಆಹಾರ ಯವ (ಬಾರ್ಲಿ). ಪಶುಸಂಗೋಪನೆ ಋಗ್ವೇದಗಳ ಕಾಲದ ಪ್ರಮುಖ ಕಸುಬಾಗಿದೆ. ಭೂಮಿಗಳ ಖಾಸಗಿ ಒಡೆತನ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ, ಋಗ್ವೇದ ಕಾಲದ ಜನರಿಗೆ ತಾಮ್ರ ಮತ್ತು ಕಂಚಿನ ಬಳಕೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಋಗ್ವೇದವು ಬಡಗಿಗಳು, ನೇಕಾರರು, ಚಮ್ಮಾರರು ಮುಂತಾದವರ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ.

ಋಗ್ವೇದ ಕಾಲದ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ಪಿತೃಪ್ರಧಾನ ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬವು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿತ್ತು, ಕುಟುಂಬವು ಮೂಲ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಸಂಘಟನೆಯಾಗಿತ್ತು. ಕುಟುಂಬದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನನ್ನು ಕುಲಪತಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಋಗ್ವೇದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಸ್ಥಾನಮಾನವು ಪುರುಷರ ಸ್ಥಾನಮಾನಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾಗಿತ್ತು. ಮಹಿಳೆಯರು ಸಭಾ ಮತ್ತು ಸಮಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ವಿಧವಾ ಪುನರ್ವಿವಾಹದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಋಗ್ವೇದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿಯೋಗ ಪದ್ದತಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿತ್ತು. ಬಹುಪತ್ನಿತ್ವ ಮತ್ತು ಬಹುಪತಿತ್ವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಋಗ್ವೇದ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಮಹಿಳಾ ಗುಲಾಮರನ್ನು ಪುರೋಹಿತರಿಗೆ ಉಡುಗೊರೆಯಾಗಿ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಋಗ್ವೇದ ಕಾಲದ ಧಾರ್ಮಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ಏಕದೇವತಾರಾಧನೆ ಋಗ್ವೇದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಋಗ್ವೇದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜನರು ಆಹಾರ ಸಂಪತ್ತು ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಹೊರತು ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಏಳಿಗೆಗಾಗಿ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ವೇದಗಳ ನಂತರದ ಕಾಲ ಕ್ರಿ.ಪೂ. 1000 – ಕ್ರಿ.ಪೂ. 600

ವೇದಗಳ ನಂತರದ ಇತಿಹಾಸ ಪ್ರಮುಖ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಾದ ಸಾಮವೇದ, ಯಜುರ್ವೆದ, ಅಥರ್ವಣವೇದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಳು, ಅರಣ್ಯಕಗಳು ಮತ್ತು ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿತ್ತು.

ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ಪ್ರಮುಖ ವೇದಗಳ ಸಭೆಗಳು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡವು. ರಾಜತ್ವವು ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಹಿರಿಯ ಮಗನಿಗೆ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ವೇದಗಳ ನಂತರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಜರುಗಳು ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮಹತ್ವಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಂದ ಯುದ್ಧಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಹೊರತು, ಹಸುಗಳಿಗಾಗಿ ಅಲ್ಲ.

ರಾಜಸುಯ, ವಾಜಪೇಯ, ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಾಗಗಳು ವೇದಗಳ ನಂತರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ವೇದಗಳ ನಂತರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವ ದೊರೆಗಳನ್ನು ಸಾಮ್ರಾಟ್, ಪಶ್ಚಿಮದ ದೊರೆಗಳನ್ನು ಸ್ವಾರತ್, ಉತ್ತರದ ದೊರೆಗಳನ್ನು ವಿರಾಟ್ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣದ ದೊರೆಗಳನ್ನು ಭೋಜ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ವೇದಗಳ ನಂತರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತೆರಿಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವವನಿಗೆ ಬಾಗದುಗ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಸಮಗ್ರಹಿತ್ರಿ ಖಜಾನೆ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದ.

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ಕಬ್ಬಿಣದ ಸಂಶೋಧನೆಯಿಂದ ಕೃಷಿಯು ಜನರ ಮುಖ್ಯ ಕಸುಬಾಗಿತ್ತು. ಭತ್ತ ಮತ್ತು ಗೋಧಿ ವೇದಗಳ ನಂತರದ ಕಾಲದ ಆಹಾರ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಕಬ್ಬಿಣವನ್ನು ಕ್ರಿ.ಪೂ. 1000ರಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಇದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಗಾಂಧಾರ, ಧಾರವಾಡ, ಬಲುಚಿಸ್ತಾನ, ಪೂರ್ವ ಪಂಜಾಬ ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶದ ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿತ್ತು. ವೇದಗಳ ನಂತರದ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಅರಬ್ಬಿ ಸಮುದ್ರ ಮತ್ತು ಹಿಂದೂ ಮಹಾಸಾಗರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಸತ್ಪತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣವು ಲೇವಾದೇವಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕುರಿತು ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುತ್ತದೆ. ನಿಸ್ಕಾ ಶತಮಾನ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣಾಲಾ ವೇದಗಳ ನಂತರದ ಕಾಲದ ಪ್ರಮುಖ ವಿನಿಮಯ ಮಾಧ್ಯಮಗಳಾಗಿವೆ.

ವೇದಗಳ ನಂತರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜವು 4 ವರ್ಣಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಮಹಿಳೆಯರ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ಶೋಚನಿಯವಾಗಿತ್ತು. ಮಹಿಳೆಯರು ಸಭಾ ಮತ್ತು ಸಮಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ವೇದಗಳ ನಂತರದ ಕಾಲದ ವಿವಾಹ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ವೇದಗಳ ನಂತರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ 8 ರೀತಿಯ ವಿವಾಹ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

1. **ಅನುಲೋಮ ವಿವಾಹ ವ್ಯವಸ್ಥೆ:** ಮೇಲ್ಜಾತಿಯ ಹುಡುಗ ಕೆಳಜಾತಿಯ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಅನುಲೋಮ ವಿವಾಹ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ.
2. **ಪ್ರತಿಲೋಮ ವಿವಾಹ:** ಮೇಲ್ಜಾತಿಯ ಹುಡುತಿ ಕೆಳಜಾತಿಯ ಹುಡುಗನನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಲೋಮ ವಿವಾಹ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ.

ಗೌತಮ ಬ್ರಹ್ಮ ಸೂತ್ರವು 8 ವಿಧದ ವಿವಾಹ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕುರಿತು ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುತ್ತದೆ.

1)	ಬೃಹ್ಮ	ಏಕವರ್ಣೀಯ ಮದುವೆ
2)	ದೈವ	ತಂದೆಯು ಮಗಳನ್ನು ಪುರೋಹಿತನಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣೆಯಾಗಿ ನೀಡುತ್ತಾನೆ
3)	ಅರ್ಸ	ವಧುದಕ್ಷಿಣೆಯಾಗಿ ಹಸು ಮತ್ತು ಎತ್ತನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.
4)	ಪ್ರಜಾಪತಿ	ವಧುದಕ್ಷಿಣೆ ಮತ್ತು ವರದಕ್ಷಿಣೆರಹಿತ ವಿವಾಹ
5)	ಗಂದರ್ವ	ಸ್ವಯಂವರ ವಿವಾಹ
6)	ಅಸುರ	ಹಣ ನೀಡಿ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದು
7)	ಪೈಶಾಚ	ಹುಡುಗಿ ನಿದ್ದೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಮತ್ತು ಪಾನಮತ್ತಳಾಗಿರುವಾಗ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು
8)	ರಾಕ್ಷಸ	ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವುದು

ಧಾರ್ಮಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ವೇದಗಳ ನಂತರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರ ಮತ್ತು ಅಗ್ನಿ ದೇವತೆಗಳು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡವು. ಪ್ರಜಾಪತಿ, ವಿಷ್ಣು, ರುದ್ರ ಪ್ರಮುಖ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡವು. ಮೂರ್ತಿಪೂಜೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಜನರು ದೇವರನ್ನು ಭೌತಿಕ ಅಕಾಂಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ವೇದಗಳ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳು

ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಳು, ಅರಣ್ಯಕಗಳು ಮತ್ತು ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳನ್ನು ಶೃತಿಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಋಗ್ವೇದ

ಋಗ್ವೇದವು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದೇವತೆಗಳ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ 1028 ಶ್ಲೋಕಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು 10 ಮಂಡಲಗಳಾಗಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಋಗ್ವೇದವು ರಾಜಕೀಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಋಗ್ವೇದದ ಪುರುಷ ಸೂಕ್ತದಲ್ಲಿ 4 ವರ್ಣಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಇದು 10ನೇ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿದೆ. ಗಾಯತ್ರಿ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಋಗ್ವೇದದಿಂದ ಪಡೆಯಲಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಸೂರ್ಯದೇವತೆ ಸಾವಿತ್ರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಋಗ್ವೇದದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆರ್ಯ ನೇತ್ರರನ್ನು ಪಾನೀಸ್ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ತಾಮ್ರ ಮತ್ತು ಕಂಚಿನ ಬಗ್ಗೆ ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಋಗ್ವೇದದ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಹೋತ್ರಿ ಪುರೋಹಿತರು ಪಠಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಸಾಮವೇದ

ಸಾಮವೇದವು ಋಗ್ವೇದದ ಪದ್ಯಗಳ ಪುನರಾವರ್ತನೆಯಾಗಿದೆ. ಭಾರತೀಯ ಸಂಗೀತದ ಮೂಲ ಸಾಮವೇದವಾಗಿದೆ. ಸಾಮವೇದದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಉದ್‌ಗತ್ರಿ ಪುರೋಹಿತರು ಪಠಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಯಜುರ್ವೇದ

ಇದು ಯಜ್ಞ ಯಾಗಗಳ ಆಚರಣೆಯ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿರುವ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಬಲಿದಾನಗಳ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪಠಿಸಲಾಗುತಿತ್ತು. ಯಜುರ್ವೇದವನ್ನು 2 ವಿಧಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಶುಕ್ಲ ಯಜುರ್ವೇದ ಮತ್ತು ಶ್ವೇತ ಯಜುರ್ವೇದ.

ಅಥರ್ವಣ ವೇದ

ಇದು ಮಾಟ ಮಂತ್ರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಭಾರತೀಯ ಔಷಧಿಗಳ ಮೂಲ ಅಥರ್ವಣ ವೇದವಾಗಿದೆ.

ನಾಲ್ಕು ಉಪವೇದಗಳಿವೆ:

ಋಗ್ವೇದ	ಆಯುರ್ವೇದ
ಸಾಮವೇದ	ಗಂದರ್ವ ವೇದ
ಯಜುರ್ವೇದ	ಧನುರ್ವೇದ
ಅಥರ್ವಣ ವೇದ	ಶಿಲ್ಪ ವೇದ

ಋಗ್ವೇದ ಯಜುರ್ವೇದ ಮತ್ತು ಸಾಮವೇದಗಳನ್ನು ತ್ರಯ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತಿತ್ತು.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಳು

ಪುರೋಹಿತರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿರುವ ಗದ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ವಿವರಣಾತ್ಮಕ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಳು ತ್ಯಾಗ ಬಲಿದಾನಗಳ ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ವಿಧಿ ವಿಧಾನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುತ್ತವೆ. ಭಾರತೀಯ ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರದ ಮೂಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಳಾಗಿವೆ. ಸತ್ಪತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣವು ಪ್ರಥಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಾಹಿತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಯಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ ರಚಿಸಿದನೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಇದರ ಪ್ರಕಾರ, ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗದೆ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಲೇವಾದೇವಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಬಗ್ಗೆ ಸತ್ಪತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣದಲ್ಲಿ ಉಲೇಖವಿದೆ. ಲೇವಾದೇವಿ ಗಾರನನ್ನು ಕುಸಿದಿನ್ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಐತ್ರಿಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ರಾಜತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಇದು ರಾಜಶ್ರೀಯ ಯಜ್ಞ ಮತ್ತು 4 ವರ್ಣಗಳ ನಡುವೆ ಕೆಲಸದ ಹಂಚಿಕೆ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಗೋಪಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣವು ಕೊನೆಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಾಹಿತ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಅರಣ್ಯಕಗಳು

ಇವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಳ ಉಪಸಂಹಾರ ರೂಪವಾಗಿದೆ. ಅರಣ್ಯಕಗಳು ಅರಣ್ಯ ಗ್ರಂಥಗಳಾಗಿದ್ದು ಅರಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಋಷಿ ಮುನಿಗಳು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು

ಇವು ಹಿಂದೂ ತತ್ವಜ್ಞಾನದ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿವೆ. ಒಟ್ಟು 108 ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಿವೆ.

ವೇದಗಳು	**ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಳು**	**ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು**
ಋಗ್ವೇದ	ಐತ್ರೇಯ ಮತ್ತು ಕೌಶಿಟಿಕಿ	ಐತ್ರೇಯ ಮತ್ತು ಕೌಶಿಟಿಕಿ
ಸಾಮವೇದ	ತಂಡ್ಯಾ ಮತ್ತು ಜೈಮಿನಿಯಾ	ಚಂದ್ಯೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಕೇನಾ
ಯಜುರ್ವೇದ	ತೈತ್ರೀಯ ಸತ್ವತ	ತೈತ್ರೀಯ ಕಥಾ ಇಸಾ ಶ್ವೇತ ವಸ್ತರ ಬ್ರಹದರಣ್ಯಕ
ಅಥರ್ವವೇದ	ಗೋಪತ	ಪ್ರಶ್ನಾ ಮುಂಡಕ ಮಾಂಡುಕ್ಯ

ಐತ್ರೀಯ ಉಪನಿಷತ್ತು ಕರ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಪುನರ್ಜನ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ಕೌಶಿಟಿಕಿ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಅಹಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ಮಿಯನ್ನು ಬ್ರಹದರಣ್ಯಕ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಿಂದ ಪಡೆಯಲಾಗಿದೆ. ಚಂದೋಗ್ಯ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನ ಬಗ್ಗೆ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಸತ್ಯ ಮೇವ ಜಯತೆಯನ್ನು ಮುಂಡಕ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಿಂದ ಪಡೆಯಲಾಗಿದೆ. ಮಾಂಡುಕ್ಯ ಉಪನಿಷತ್ತು ಅತ್ಯಂತ ಚಿಕ್ಕ ಉಪನಿಷತ್ತಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ 12 ಮಂತ್ರಗಳಿವೆ. 4 ಆಶ್ರಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿಗಳು ಜಬಲೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿದೆ. ಸ್ವರ್ಗ ಮತ್ತು ನರಕದ ಬಗ್ಗೆ ಕಥೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ.

ವೇದಾಂಗಗಳು

ವೇದಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಬಳಸುವ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳನ್ನು ವೇದಾಂಗಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟು 6 ವೇದಾಂಗಗಳಿವೆ. 1) ಕಲ್ಪ ಧಾರ್ಮಿ ಆಚರಣೆಗಳು 2) ಶಿಕ್ಷಾ ಉಚ್ಚಾರಣೆ 3) ವ್ಯಾಕರಣ 4) ನಿರುಪ್ತಾ 5) ಛಂದಸ್ಸು 6) ಜ್ಯೋತಿಷ

ದರ್ಶನಗಳು

ಇವು ಭಾರತೀಯ ತತ್ವಜ್ಞಾನದ 6 ಮಜಲುಗಳಾಗಿವೆ:

1)	ಸಂಖ್ಯಾಶಾಸ್ತ್ರ	ಕಪಿಲ
2)	ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರ	ಪತಂಜಲಿ
3)	ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರ	ಗೌತಮ
4)	ವೈಶೇಷಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರ	ಕನ್ನಡ
5)	ಪೂರ್ವ ಮಿಮಾಂಶ	ಜೈಮಿನಿ
6)	ಉತ್ತರ ಮಿಮಾಂಶ	ಭದ್ರಾಯನ

ರಾಜಕೀಯ ಪರಿಭಾಷೆಗಳು:

- ಪುರೋಹಿತ – ಧಾರ್ಮಿಕ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಡುವಾತ
- ಸೇನಾನಿ – ಸೈನ್ಯದ ಮುಖ್ಯಾಧಿಕಾರಿ
- ಸೂತ – ರಥವನ್ನು ಓಡಿಸುವವನು
- ಭಾಗದುಶ್ಥ – ಕಂದಾಯ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವನು
- ಸಂಗೃಹೇತಿ – ಕೋಶಾಧ್ಯಕ್ಷ
- ಕ್ಷತ್ರಿ – ಗೃಹನಿರ್ವಾಣೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಸಲಕರಣೆಗಳು ಸರಂಜಾಮು, ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರಿ

downloaded from: www.kpscvaani.com

- ರತ್ನಿ – ಪುರೋಹಿತ, ಸೇನಾನಿ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮಿಣ ಮುಂತಾದ ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪದ.
- ಅಕ್ಷಪಾದ – ಪಗಡೆಯಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ರಾಜನ ಸಂಗಾತಿಯಾಗುತಿದ್ದವ
- ಗೋನಿಕರತ್ನ – ಯಾವುದಾದರನ್ನು ಅರಸಿ ಅಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಇರುತ್ತಿದ್ದ ರಾಜನ ಸಂಗಾತಿ
- ತಕ್ಷನ್ – ಬಡಗಿ ಮರದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವ
- ರಥಕಾರ – ರಥಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವವ
- ಪುರಪತಿ – ಮಟ್ಟಿನ ಕೋಟೆಗಳ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಧಿಕಾರಿ
- ವ್ರಜಪತಿ – ದನಗಳು ಮೇಯುವ ಜಾಗಗಳನ್ನು ಗೋವಾಳುಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಅಧಿಕಾರಿ
- ಉಗ್ರ – ಪೋಲಿಸ್ ಅಧಿಕಾರಿ. ಅಪರಾಧಿಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟ ಅಧಿಕಾರ
- ಜೀವಸ್ವಭಾ – ಅಪರಾಧಿಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು
- ಮಧ್ಯಮಾಸಿ – ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯವರ್ತಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅಧಿಕಾರಿ
- ಪಾಲಗಲ – ಒಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆಗೆ ಓಡಾಡಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ದೂತ ಸಂದೇಶ ವಾಹಕ
- ಕ್ಲೇತ್ರಾಸದ – ಬಿತ್ತನೆಗೆ ಜನರಿಗೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹಂಚುತ್ತಿದ್ದ ಅಧಿಕಾರಿ
- ಮಹಿಷಿ – ರಾಜನ ಪ್ರಧಾನರಾಣಿ
- ದೂತ – ಸಂದೇಶ ವಾಹಕ
- ಅಧಿಕರ್ತಾ – ರಾಜನಂದ ನೇಮಕಗೊಂದ ಗ್ರಾಮಾಧಿಕಾರಿ
- ಸ್ಥಪತಿ – ಒಂದು ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ
- ಗೋಪ – ರಾಜ
- ಭಾಗ/ಅಂಶ – ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದು ಬಂದಿದ್ದರಲ್ಲಿ ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ಸಾಧಾರಣ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ದೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಸಾಲ
- ಬಲಿ – ರಾಜನಗೆ ಸ್ವೈಚ್ಛೆಯಿಂದ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಣಿಕೆಗಳು
- ಗರಿಷ್ಠ – ಪದದ ಈ ಅರ್ಥ ಹಸುಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುವವನು ಎಂದು ಈ ಪದವನ್ನು ಹಸುಗಳಿಗಾಗಿ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.
- ವಿಧಾತಾ – ತುಂಬಾ ಪುರಾತನವಾದ ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ಸಭೆ
- ಗಣ – ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ಸಭೆ
- ರಾಜನ್ – ರಾಜ ಅಥವಾ ಪ್ರಮುಖನಿಗೆ ಅನ್ಯಯವಾಗುತ್ತದೆ.
- ಸಭಾ – ಸಮಾಜದ ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ಜನರಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಭೆ
- ಸಭ್ಯ – ಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯ
- ಸಮಿತಿ – ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಸಭೆ
- ವಿಷಾಹ – ಸಮಿತಿಯ ಸದಸ್ಯರು
- ಗ್ರಾಮ – ಹಳ್ಳಿ
- ಜನ – ಬುಡಕಟ್ಟು
- ಜೋಷ್ಠ – ಮುಖ್ಯಸ್ಥ
- ರಾಜಕರ್ತಿ – ಪದದ ಅರ್ಥ ರಾಜರನ್ನು ಮಾಡುವವರು ಎಂದು ಗ್ರಾಮಿಣಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ
- ಸಜಾತಾ – ಕುಲಬಾಂಧವರು
- ತ್ರಸದಪ್ಪು – ದಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದ ಆರ್ಯರ ಪ್ರಮುಖ

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಹೊಸ ಧರ್ಮಗಳ ಉದಯ

ಕ್ರಿ.ಪೂ. 6ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಹೊಸ ಮತಗಳು ಉದಯವಾಗಿದ್ದವು. ಚೀನಾದಲ್ಲಿ ಕನ್‌ಫ್ಯೂಶಿಯಸ್, ಇರಾನ್‌ನಲ್ಲಿ ಜೊರಾಸ್ಟರ್ ಮತ್ತು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧ ಮತ್ತು ಜೈನ ಧರ್ಮಗಳು ಉದಯವಾದವು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡಲು ಜೈನ ಮತ್ತು ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದವು.

ಜೈನ ಧರ್ಮ

ಜೈನಧರ್ಮವು ಅದರ 24ನೇ ತೀರ್ಥಂಕರನಾದ ವರ್ಧಮಾನ ಮಹಾವೀರನ ನಂತರ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆಯಿತು. ಜೈನ ಧರ್ಮಧ ಮೊದಲನೇ ತೀರ್ಥಂಕರ ವೃಷಭನಾಥ, ಜೈನಧರ್ಮದ 24 ತೀರ್ಥಂಕರುಗಳೆಂದರೆ

ಜೈನ ತೀರ್ಥಂಕರರು

1.	ಋಷಭದೇವ	2.	ಅಜಿತನಾಥ
3.	ಸಂಭವನಾಥ	4.	ಅಭಿನಂದನ
5.	ಸುಮಿತನಾಥ	6.	ಪದ್ಮಪ್ರಭು
7.	ಸುಪಾರ್ಶ್ಯನಾಥ	8.	ಸುರಿಧಿ
9.	ಚಂದ್ರಪ್ರಭು	10.	ಶೀತಲನಾಥ
11.	ಶ್ರೇಯಾಂಪನಾಥ	12.	ವಸುಪೂಜ್ಯ
13.	ವಿಮಲನಾಥ	14.	ಅನಂತನಾಥ
15.	ಧರ್ಮನಾಥ	16.	ಶಾಂತಿನಾಥ
17.	ಕುಂತುನಾಥ	18.	ಅರನಾಥ
19.	ಮಲ್ಲಿನಾಥ	20.	ಮುನಿಸುಪುತನಾಥ
21.	ನೇಮಿನಾಥ	22.	ಅರಿಷ್ಟನೇಮಿ
23.	ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥ	24.	ಮಹಾವೀರ

ವರ್ಧಮಾನ ಮಹಾವೀರನು ಕ್ರಿ.ಪೂ. 540ರಲ್ಲಿ ಬಿಹಾರದ ಮುಜಾಫರಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕುಂದ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ. ತಂದೆ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥ, ತಾಯಿ ತ್ರಿಶಾಲದೇವಿ, (ಇವಳು ಬಿಹಾರದ ಲಿಚವಿ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವಳು) ಹೆಂಡತಿ ಯಶೋಧ, ಮಗಳು ಅನೋಜ, ಅಳಿಯ ಜಮೇಲಿ (ಮಹಾವೀರನ ಅನುಯಾಯಿ).

ತನ್ನ 30ನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಮನೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದ ವರ್ಧಮಾನ ಮಹಾವೀರನು 12 ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಅಲೆದಾಡಿ 42ನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯಜುಪಾಲಿಕ ನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಜೃಂಬೀಣಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಸಾಲ್ ವೃಕ್ಷದ ಕೆಳಗಡೆ ಜ್ಞಾನೋದಯವಾಗುತ್ತದೆ. ವರ್ಧಮಾನ ಮಹಾವೀರ ಮನೆ ತ್ಯಜಿಸಲು 3 ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣಗಳಿವೆ: 1) ರೋಗರುಜಿದಿಂದ ನರಳುತ್ತಿರುವ ಒಬ್ಬ ವೃದ್ಧನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾನೆ. 2) ಶವವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾನೆ. 3) ಒಬ್ಬ ಧಾರ್ಮಿಕ ಭಿಕ್ಷುಕನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾನೆ.

ವರ್ಧಮಾನ ಮಹಾವೀರನ ಭೋಧನೆಗಳು

1) ವಿಶ್ವವು 2 ಅಂಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. 1. ಜೀವ 2. ಆತ್ಮ
2) ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ಕರ್ಮ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯವನಾಗಿ ಮತ್ತು ಕೆಟ್ಟವನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ.
3) ಅಹಿಂಸೆ, ಸತ್ಯ, ಅಪರಿಗ್ರಹ, ಕಳ್ಳತನ ಮಾಡದೆ ಇರುವುದು ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದ ಇತರ ಭೋಧನೆಗಳು

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಜೈನ ಧರ್ಮದ ತ್ರಿರತ್ನಗಳು

1) ಸರಿಯಾದ ನಡತೆ 2) ಸರಿಯಾದ ನಂಬಿಕೆ ಮತ್ತು ಸರಿಯಾದ ಜ್ಞಾನ. ವರ್ಧಮಾನ ಮಹಾವೀರನಿಗೆ 11 ಜನ ಅನುಯಾಯಿಗಳಿದ್ದರು. ಅವನ ಅನುಯಾಯಿಗಳನ್ನು ಗಣಧರಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಜೈನ ಧರ್ಮದ ಸಮ್ಮೇಳನಗಳು

ಸ್ಥಳ	**ಅಧ್ಯಕ್ಷರು**	**ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ**
ಪಾಟಲೀಪುತ್ರ	ಸ್ತುಲಬಾಹು	ಶ್ವೇತಾಂಬರ ಪಂಥ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು.
ವಲ್ಲಭಿ	ದೇವವರ್ಧಿ	12 ಅಂಗಗಳು ಮತ್ತು 12 ಉಪಾಂಗಗಳ ರಚನೆಯಾಯಿತು.

.

ಮೊದಲನೇ ಜೈನ ಧರ್ಮದ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಜೈನ ಧರ್ಮವು 2 ಪಂಗಡಗಳಾಗಿ ವಿಭಜನೆಯಾಯಿತು. 1) ಶ್ವೇತಾಂಬರರು 2) ದಿಗಂಬರರು, ಶ್ವೇತಾಂಬರರು ಸ್ತುಲಬಾಹುವಿನ ಅನುಯಾಯಿಗಳಾಗಿದ್ದು ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಬಿಳಿ ವಸ್ತ್ರ ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ. ದಿಗಂಬರರು ಭದ್ರಬಾಹುವಿನ ಅನುಯಾಯಿಗಳಾಗಿದ್ದು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ. ಭದ್ರಬಾಹು ಕಲ್ಪಸೂತ್ರ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥ ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಜೈನ ಧರ್ಮ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆಯಲು ಭದ್ರಬಾಹು ಕಾರಣನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಮೌರ್ಯ ವಂಶದ ಸ್ಥಾಪಕ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತ ಮೌರ್ಯ ತನ್ನ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳನ್ನು ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳದಲ್ಲಿ ಜೈನ ಮುನಿ ಭದ್ರಬಾಹುವಿನೊಂದಿಗೆ ಸಲ್ಲೇಖನ ವ್ರತದೊಂದಿಗೆ ಕಳೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಜೈನ ಧರ್ಮದ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರ್ವಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟು 14 ಪೂರ್ವಗಳು 12 ಅಂಗಗಳಿವೆ. ಇವು ಜೈನ ಧರ್ಮದ ಮೊದಲನೇ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾದವು. ಪ್ರಮುಖ ಅಂಗಗಳೆಂದರೆ: 1) ಆಚಾರಾಂತ ಸೂತ್ರ 2) ಮೂಲ ಸೂತ್ರ 3) ಚತಸೂತ್ರ. ಮಹಾವೀರನು ಅರ್ಧಮಾಗದಿಯಲ್ಲಿ ಭೋದಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪಾಳಿ ಭಾಷೆ ಅಳವಡಿಸಲಾಯಿತು. ಅಪಭ್ರಮಸವನ್ನು ಜೈನ ಧರ್ಮದ ಮೊದಲ ವ್ಯಾಕರಣ ಸಾಹಿತ್ಯವೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಜೈನ ಧರ್ಮವು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.

ಜೈನ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಮುಖ ಶಿಲ್ಪ ಕಲೆಗಳು

ಜೈನ ಧರ್ಮದ ತೀರ್ಥಂಕರರ ಮೂರ್ತಿಗಳು ಮತೂರದ ಕಂಕಲಿತೀರಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಗಂಗರು ಜೈನ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡಿದರು. 4ನೇ ರಾಚಮಲ್ಲನ ಮಂತ್ರಿ ಚಾವುಂಡರಾಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳದ ಗೋಮಟೇಶ್ವರನ ಮೂರ್ತಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿತ್ತು. ಇದು ವಿಶ್ವದಲ್ಲೇ ಅತಿ ಎತ್ತರವಾದ ಏಕಶಿಲಾವಿಗ್ರಹವಾಗಿದೆ. ಇದರ ಎತ್ತರ 57.8 ಅಡಿಗಳಾಗಿವೆ. ಇದರ ಮುಖ್ಯಶಿಲ್ಪಿ ಅರಿಷ್ಟನೇಮಿ, ಇದು ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳದಲ್ಲಿ ವಿಂದ್ಯ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿದೆ. ಇದು ಕ್ರಿ.ಶ. 973ರಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಯಿತು. ಅಮೃತಶಿಲೆಯಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಜೈನ ದೇವಾಲಯಗಳು ರಾಜಸ್ತಾನದ ಮೌಂಟ್ ಅಬು ಮತ್ತು ಗುಜರಾತಿನ ಗಿರ್ನಾರ ಬೆಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ದೀಪಾವಳಿಯು ಜೈನ ಧರ್ಮದ ಹೊಸ ವರ್ಷವಾಗಿದೆ.

ಜೈನ ಧರ್ಮದ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ತೀರ್ಥಂಕರರನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಚಿಹ್ನೆಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ವೃಷಭನಾಥ	ಎತ್ತು
ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥ	ಹಾವು
ವರ್ಧಮಾನ ಮಹಾವೀರ	ಸಿಂಹ

ಖಾರಾವೇಳನ ಹತ್ತಿಗುಂಪ ಶಾಸನವು ಜೈನ ಧರ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಚಾಲುಕ್ಯರು ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರು ಮತ್ತು ಕದಂಬರು ಜೈನ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣರಾದರು.

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮ

ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮದ ಸ್ಥಾಪಕನಾದ ಗೌತಮ ಬುದ್ದ ಕ್ರಿ.ಪೂ. 563ರಲ್ಲಿ ಕಪಿಲ ವಸ್ತುವಿನ ಲುಂಬಿನಿ ವನದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ. ತಂದೆ ಶುದ್ದೋಧನ, ತಾಯಿ ಮಾಯಾದೇವಿ, ಹೆಂಡತಿ ಯಶೋಧರ, ಮಗ ರಾಹುಲ, ಕುದುರೆ ಕಂಟಕ, ಕುದುರೆ ಸವಾರ ಚನ್ನ, ಆನಂದ ಮತ್ತು ಉಪಾಲಿ, ಅನುಯಾಯಿಗಳು ಪ್ರಜಾಪತಿ ಗೌತಮಿ ಸಾಕುತಾಯಿ, ಆಂಬ್ರಪಾಲಿ ಎನ್ನುವ ವೇಶ್ಯೆಯು ಗೌತಮ ಬುದ್ದನನ್ನು ನೋಡಿ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾದಳು. ಅಂಗುಲಿ ಮಾಲಾ ರಾಕ್ಷಸ ಸ್ವಭಾವದವನಾಗಿದ್ದು ಗೌತಮ ಬುದ್ಧನಿಂದ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾದ. ಚಂದ ಗೌತಮ ಬುದ್ಧನಿಗೆ ಹಂದಿ ಮಾಂಸ ಮತ್ತು ಕೊಳೆತ ಅಣಬೆ ನೀಡಿ ಅವನ ಆರೋಗ್ಯ ಕೆಡಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಗೌತಮ ಬುದ್ಧನು ತನ್ನ 29ನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಮನೆ ತ್ಯಜಿಸಿದ್ದ. 6 ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಅಲೆದಾಡಿ 35ನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಬಿಹಾರದ ಬುದ್ಧಗಯಾದ ಭೋಧಿ ವೃಕ್ಷದ ಕೆಳಗಡೆ ನಿರಂಜನಾ ನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಜ್ಞಾನೋದಯವಾಯಿತು. ಬುದ್ಧ ಎಂದರೆ 'ಜ್ಞಾನೋದಯ' ಎಂದರ್ಥ. ಬುದ್ಧನನ್ನು ಏಷಿಯಾದ ಬೆಳಕು ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಗೌತಮ ಬುದ್ಧನ ಭೋಧನೆಗಳು

ಜಗತ್ತು ದು:ಖದಿಂದ ಕೂಡಿದೆ.

ಆಸೆಯೇ ದು:ಖಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಕಾರಣ.

ಆಸೆಯನ್ನು ಜಯಿಸುವುದರಿಂದ ದು:ಖವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಬಹುದು.

ಇದನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಗೌತಮ ಬುದ್ಧನು ಅಷ್ಟಾಂಗ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ: 1) ಸರಿಯಾದ ನಡತೆ 2) ಸರಿಯಾದ ಜೀವನಕ್ರಮ 3) ಸರಿಯಾದ ಪ್ರಯತ್ನ 4) ಸರಿಯಾದ ಮಾತು 5) ಸರಿಯಾದ ಮನಸ್ಸು 6) ಸರಿಯಾದ ಧ್ಯಾನ 7) ಸರಿಯಾದ ತಿಳಿವಳಿಕೆ 8) ಸರಿಯಾದ ಚಿಂತನೆ.

ಗೌತಮ ಬುದ್ಧನ ಭೋಧನೆಗಳನ್ನು ಆರ್ಯ ಸತ್ಯಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮದ ಸಮ್ಮೇಳನಗಳು

ಸ್ಥಳ	**ಅಧ್ಯಕ್ಷರು**	**ವರ್ಷ**	**ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ**
ರಾಜಗ್ರಹ	ಮಹಾಕಷ್ಯಪ	483 ಕ್ರಿ.ಪೂ.	ಇದು ಮಗಧ ವಂಶದ ಅಜಾತ ಶತ್ರುವಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಡೆದಿತ್ತು. ಮೊದಲನೇ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ವಿನಯ ಪೀಠಕ ಮತ್ತು ಸುತ್ತ ಪೀಠಕಗಳು ರಚನೆಯಾಗಿದ್ದವು.
ವೈಶಾಲಿ	ಸಭಕಮಿ	383 ಕ್ರಿ.ಪೂ.	ಇದು ಶಿಸುನಾಗ ವಂಶದ ಕಾಲಾಶೋಕನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಡೆದಿತ್ತು.
ಪಾಟಲೀ ಪುತ್ರ	ಮುಗಲಿಪುತ್ತತ್ತಿಸ	250 ಕ್ರಿ.ಪೂ.	ಇದು ಮೌರ್ಯ ವಂಶದ ಅಶೋಕನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಡೆದಿತ್ತು.
ಕಾಶ್ಮೀರದ ಕುಂಡಲಿವನ	ವಸುಮಿತ್ರ	1ನೇ ಶತಮಾನ	ಇದು ಕುಶಾನ ವಂಶದ ಕನಿಷ್ಕನ ಕಾಲದಲಿ ನಡೆದಿತ್ತು. ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮದ 4ನೇ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮವು 4 ಪಂಗಡಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಣೆಯಾಗಿತ್ತು.

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮದ ಪವಿತ್ರ ಗ್ರಂಥಗಳು

ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮದ ಪವಿತ್ರ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ತ್ರೀಪಿಟಕಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. 1) ವಿನಯ ಪೀಟಕ 2) ಸುತ್ತ ಪೀಟಕ 3) ಅಭಿಧಮ ಪೀಟಕವು ಬೌದ್ಧಧರ್ಮದ 3ನೇ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾಯಿತು.

ಬುದ್ಧನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಪ್ರಮುಖ ಘಟನೆಗಳು ಮತ್ತು ಅದರ ಚಿಹ್ನೆಗಳು

ಜನನ	ತಾವರೆ ಮತ್ತು ಎತ್ತು
ಮಹಾಪರಿತ್ಯಾಗ	ಕುದುರೆ
ಜ್ಞಾನೋದಯ	ಭೋಧಿವೃಕ್ಷ
ಮೊದಲ ಪ್ರವಚನ	ಚಕ್ರ
ಮಹಾಪರಿನಿರ್ವಾಹಣ	ಸ್ತೂಪ

ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮದ ತ್ರಿರತ್ನಗಳು

ಬುದ್ಧ, ಧಮ, ಸಂಗ

4ನೇ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮದ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮವು 2 ಪಂಗಡಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಣೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ಹೀನಯಾನ ಮತ್ತು ಮಹಾಯಾನ. ಹೀನಯಾನ ಪಂಥದವರು ಬುದ್ಧನನ್ನು ಮಾನವನಂತೆ ನಂಬುತ್ತಿದ್ದರು. ಬುದ್ಧನನ್ನು ಚಿಹ್ನೆಗಳಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಪಾಳಿ ಭಾಷೆ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಹಾಯಾನ ಪಂಥದವರು ಬುದ್ಧನನ್ನು ದೇವರೆಂದು ನಂಬುತ್ತಿದ್ದರು, ಬುದ್ಧನ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು, ಮಹಾಯಾನ ಪಂಥದವರು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿದರು. ಹೀನಯಾನ ಪಂಥವು ಶ್ರೀಲಂಕಾ ಮತ್ತು ಬರ್ಮಾದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆಯಿತು. ಮಹಾವಸ್ತು ಹೀನಾಯನ ಪಂಥದ ಪ್ರಮುಖ ಗ್ರಂಥವಾಗಿದೆ. ಮಹಾಯಾನ ಪಂಥವು ಚೀನಾ ಮತ್ತು ಜಪಾನ್‌ನಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. 8ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಪಾಲರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ವಜ್ರಯನ ಪಂಥವು ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂತು.

ವಜ್ರಯನ ಪಂಥದವರು ಪುನರ್ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದರು. ಇದು ಸಿಕ್ಕಿಂ, ಟಿಬೇಟ್ ಮತ್ತು ಭೂತಾನ್‌ನಲ್ಲಿದೆ. ವಿಕ್ರಮಶೀಲ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವು ವಜ್ರಯನ ಪಂಥದ ಪ್ರಮುಖ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಲಲಿತ ವಿಸ್ತಾರ ಮಹಾಯಾನ ಪಂಥದ ಪ್ರಮುಖ ಗ್ರಂಥವಾಗಿದ್ದು ಇದು ಬುದ್ದನ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯಾಗಿದೆ. ಮಂಜೂಶ್ರೀ ಮೂಲಕಲ್ಪ ವಜ್ರಯನ ಪಂಥದ ಪ್ರಮುಖ ಗ್ರಂಥವಾಗಿದೆ. ಮಹಾಯಾನ ಪಂಥದ ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಪಂಥವನ್ನು ನಾಗಾರ್ಜುನ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿದ. ಇವನು ಕನಿಷ್ಕನ ಸಮಕಾಲೀನ. ಇವನು ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಕಾರಿಕ ಎನ್ನುವ ಗ್ರಂಥ ಬರೆದ. ನಾಗಾರ್ಜುನನನ್ನು ಭಾರತದ ಐನ್‌ಸ್ಟೀನ್ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇವನು ರಸರತ್ನಾಕರ ಮತ್ತು ಸತಶಾಸ್ತ್ರ ಎನ್ನುವ ಗ್ರಂಥ ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮದ ಯೋಗಚರ ಪಂಥವನ್ನು ಮೈತ್ರೇಯನಾಥ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿದ ಲಂಕಾವತಾರ ಸೂತ್ರ ಯೋಗಚಾರ ಪಂಥದ ಪ್ರಮುಖ ಗ್ರಂಥವಾಗಿದೆ.

ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮದ ಅವನತಿಗೆ ಕಾರಣಗಳು

1) ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ದೊರೆ ಪುಶಮಿತ್ರ ಸಂಗ ಮತ್ತು ಹೂನರ ಮಿಹಿರಕುಲ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮದ ಅವನತಿಗೆ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣರಾದರು.
2) ಶೈವರ ದೊರೆ ಗೌಡ ದೇಶದ ಶಶಾಂಕ ಭೋಧಿ ವೃಕ್ಷ ನಾಶಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ.
3) ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮದ ಮುನಿಗಳು ಪಾಳಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸಂಸ್ಕೃತ ಅಳವಡಿಸುತ್ತಾರೆ.
4) ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮದ ವಿಹಾರಗಳು ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿದ್ದವು.
5) ಟರ್ಕಿಯನ್ನರ ಆಕ್ರಮಣದಿಂದ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮ ಅವನತಿ ಹೊಂದಿತು.

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಮಹಾ ಜನಪದಗಳ ಕಾಲ ಕ್ರಿ.ಪೂ. 652 ಕ್ರಿ.ಪೂ. 325

ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮದ ಅಂಗೂಟರ ನಿಕಾಯ ಪೂರ್ವ ಮೌರ್ಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ 16 ಮಹಾ ಜನಪದಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುತ್ತದೆ.

ಮಹಾಜನಪದಗಳು	ರಾಜಧಾನಿ
ಕಾಶಿ	ವಾರಣಾಸಿ ಅಥವಾ ಬನಾರಸ
ಕೋಸಲ	ಸ್ರಾವಸ್ತಿ ಮೊದಲ ರಾಜಧಾನಿ ಅಯೋಧ್ಯ(ಅಜಾತ ಶತ್ರು ಕೋಸಲದ ದೊರೆ ಪ್ರಸನಜಿತನ ಸಹೋದರಿಯನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗುತ್ತಾನೆ.)
ಅಂಗ	ಚಂಪಾ
ಮಗಧ	ರಾಜಗ್ರಹ
ವಜ್ಜಿ	ವೈಶಾಲಿ
ಮಲ್ಲ	ಮಲ್ಲ ಎರಡು ರಾಜಧಾನಿಗಳಿವೆ: 1) ಪಾವ 2) ಕುಸಿನಾರ (ಗೌತಮ ಬುದ್ಧ ಕುಸಿನಾರದಲ್ಲಿ ಮಹಾಪರಿನಿರ್ವಾಣ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.)
ಚಡ್ಡಿ	ಸುಕ್ತಿಮತಿ
ವಸ್ಸ	ಕೌಸಂಬಿ (ಗೌತಮ ಬುದ್ಧನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಸ್ಸವನ್ನು ಉದಯಿನ್ ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ)
ಕುರು	ಇಂದ್ರಪ್ರಸ್ಥ
ಪಾಂಚಾಲ	ಕಾಂಪಿಲ್ಯ
ಮತ್ಸ್ಯ	ವಿರಾಟನಗರ
ಸುರಸೇನ	ಮಥುರಾ
ಅಸ್ಮಕ	ಪೋತಾನ
ಗಾಂಧಾರ	ತಕ್ಷಶಿಲ
ಕಾಂಬೋಜ	ರಾಜಪುರ

ಮಗಧದ ಏಳಿಗೆ

ಮಗಧವನ್ನು ಆಳಿದ ಮೊದಲ ರಾಜಮನೆತನ ಹಾರ್ಯಾಂಕ ಮನೆತನವಾಗಿದೆ. ಇದರ ಸ್ಥಾಪಕ ಬಿಂಬಸಾರ ಇವನು ಗೌತಮ ಬುದ್ಧನ ಸಮಕಾಲೀನ ಇವನ ರಾಜಧಾನಿ ರಾಜಗ್ರಹವಾಗಿದೆ. ಇವನ ಮೊದಲ ಹೆಂಡತಿ ಕೋಸಲದ ದೊರೆ ಪ್ರಸೇನಜಿತನ ಸಹೋದರಿ ಕೋಸಲ. ಎರಡನೇ ಹೆಂಡತಿ ಚಲ್ಲನ. ಲಿಚವಿ ದೊರೆ ಚೇತಕನ ಮಗಳು. ಮೂರನೇ ಹೆಂಡತಿ ಪಂಜಾಬಿನ ಮಾತ್ರವಂಶದ ಮಗಳು. ಬಿಂಬಸಾರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವಂತಿಯು ಮಗಧದ ಪ್ರಮುಖ ಶತ್ರುವಾಗಿತ್ತು. ತನ್ನ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಂಬಸಾರನು ಆವಂತಿಯ ಜೊತೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಸಿದ್ದ. ಆವಂತಿಯ ದೊರೆ ಪ್ರಜೊತ್ತನ್ನು ಕಾಮಾಲೆಯಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವನ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ವೈದ್ಯ ಜೀವಕನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದ್ದ.

ಅಜಾತ ಶತ್ರು ಕ್ರಿ. ಪೂ. 492 – ಕ್ರಿ.ಪೂ. 460

ಇವನು ತನ್ನ ತಂದೆ ಬಿಂಬಸಾರನನ್ನು ಕೊಂದು ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದ. ಇವನು ಮಿಲಿಟರಿ ಪರಾಕ್ರಮಗಳಿಂದ ತನ್ನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ವಿಸ್ತರಿಸಿದ. ರಾಜಗ್ರಹ ಕೋಟೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಕೋಸಲ ಮತ್ತು ವಜ್ಜಿಯನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡ.

ಉದಯನ್ ಕ್ರಿ.ಪೂ. 460 ಕ್ರಿ.ಪೂ. 444

ಇವನು ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ರಾಜಗ್ರಹದಿಂದ ಪಾಟಲಿಪುತ್ರಕ್ಕೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಿದ. ಇವನೇ ಪಾಟಲಿಪುತ್ರವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಾಟಲಿಪುತ್ರವನ್ನು ಜಲದುರ್ಗವೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತಿತ್ತು. ಇದು ಗಂಗಾ ಗಂಡಕ ಮತ್ತು ಸೋನ್ ನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲಿದೆ.

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಶಿಸುನಾಗ ವಂಶ

ಆರ್ಯಾಂಕ ವಂಶದ ನಂತರ ಶಿಸುನಾಗ ವಂಶವು ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಶಿಸುನಾಗನು ಆರ್ಯಾಂಕ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಸಚಿವನಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಇವನು ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಪಾಟಲಿಪುತ್ರದಿಂದ ವೈಶಾಲಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಿದ. ಕಾಲಾಸೋಕ ಶಿಸುನಾಗನ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿ, 2ನೇ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮದ ಸಮ್ಮೇಳನ ಶಿಸುನಾಗನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವೈಶಾಲಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು. ನಂದರು ಶಿಸುನಾಗರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ನಂದರನ್ನು ಭಾರತದ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪಕನೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ನಂದ ವಂಶದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ದೊರೆ ಮಹಾಪದ್ಮನಂದ ಇವನಿಗೆ ಎಕರತ್ ಎನ್ನುವ ಬಿರುದಿದೆ. ಚಂದ್ರಗುಪ್ತ ಮೌರ್ಯನು ನಂದ ವಂಶದ ಕೊನೆಯ ದೊರೆ. ಧನನಂದನನ್ನು ಸೋಲಿಸುವ ಮೂಲಕ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತ ಮೌರ್ಯ, ಮೌರ್ಯ ವಂಶ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿದ.

ಮೌರ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ

ಚಂದ್ರಗುಪ್ತ ಮೌರ್ಯ ನಂದರ ಕೊನೆಯ ದೊರೆ ಧನನಂದನನ್ನು ಸೋಲಿಸುವ ಮೂಲಕ ಮೌರ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿದ.

ಮೌರ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಅಧ್ಯಯನದ ಮೂಲಗಳು

1) ಸಾಹಿತಿಕ ಮೂಲಗಳು: ಕೌಟಿಲ್ಯನ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರವು ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ರಾಜನೀತಿ ತತ್ವಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ. ಕೌಟಿಲ್ಯನ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ 1909ರಲ್ಲಿ ಆರ್. ಶಾಮಶಾಸ್ತ್ರಿ ಸಂಶೋಧನೆ ಮಾಡಿದರು.

2) ಮೇಗಸ್ತನಿಸ್‌ನ ಇಂಡಿಕಾ: ಮೇಗಸ್ತನಿಸ್ ಗ್ರೀಕರ ಸೆಲ್ಯುಕಸ್ ನಿಕೇಟರ್‌ನ ರಾಯಭಾರಿಯಾಗಿದ್ದು, ಚಂದ್ರಗುಪ್ತ ಮೌರ್ಯನ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದ. ಮೇಗಸ್ತನಿಸ್ ತನ್ನ ಇಂಡಿಕಾದಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಗುಲಾಮಗಿರಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಿದ್ದರು.

3) ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪರ್ವನ್ ಹೇಮಚಂದ್ರ

4) ವಾಯುಪುರಾಣ ಮತ್ತು ಮಸ್ಸೆ ಪುರಾಣ

5) ವಿಶಾಖದತ್ತನ ಮುದ್ರ ರಾಕ್ಷಸ

6) ಕಲ್ಲನನ ರಾಜತರಂಗಿಣಿ (ಇದು ಕಾಶ್ಮೀರದ ಇತಿಹಾಸವಾಗಿದೆ)

7) ಕಥಾಸರಿತ ಸಾಗರ ಸೋಮದೇವ

8) ಬೃಹತ್ ಕಥಾಕೋಶ ಕ್ಷಮೇಂದ್ರ

9) ಕೌಮುದಿ ಮಹೋತ್ಸವ ವಜ್ಜಿಕಾ ಅಥವಾ ಕಿಶೋರಿಕಾ

10) ದ್ವೀಪ ವಂಶ ಮತ್ತು ಮಹಾವಂಶ ಶ್ರೀಲಂಕಾದ ಗ್ರಂಥಗಳು

11) ಜಾತಕ ಕಥೆಗಳು

ಶಾಸನಗಳು

ಅಶೋಕನ ಶಾಸನಗಳು ಮೌರ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುತ್ತವೆ. ಅಶೋಕನ ಶಾಸನಗಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಿ ಅರೇಮಿಕ್ ಮತ್ತು ಕರೋಷ್ಠಿ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಶಾಬಾಸಗಿರಿ ಮತ್ತು ಮನ್ಸರದಲ್ಲಿರುವ ಶಾಸನಗಳು ಕರೋಷ್ಠಿ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿದ್ದು, ತಕ್ಷಶೀಲ ಮತ್ತು ಕಂದಹಾರದ ಶಾಸನಗಳು ಅರೇಮಿಕ ಮತ್ತು ಗ್ರೀಕ್ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಉಳಿದಿರುವ ಅಶೋಕನ ಶಾಸನಗಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಿ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಿಯನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ಭಾರತೀಯ ಲಿಪಿಗಳ ತಾಯಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಮಸ್ಕಿ ಶಾಸನ

ಇದು ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಮಸ್ಕಿ ಗುಜ್ಜರ ನಿಟ್ಟೂರು ಮತ್ತು ಉದ್ದೆಗೊಳಂ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಅಶೋಕನನ್ನು ದೇವನಾಂಪ್ರಿಯ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ.

ಬಾಬ್ರು ಶಾಸನ

ಬಾಬ್ರು ಶಾಸನವು ಅಶೋಕನು ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮದ ತ್ರೀರತ್ನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ನಂಬಿಕೆ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸದೇ ಅಶೋಕನು ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಮಗಧದ ರಾಜನೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಈ ಶಾಸನದ ಪ್ರಕಾರ, 3ನೇ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮದ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಉಪಗುಪ್ತ ಅಥವಾ ಮೊಗಲಿಪುತ್ತತ್ತೀಸ ಅಶೋಕನನ್ನು ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಮತಾಂತರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಸನ್ನತಿ ಶಾಸನ

ಇದು ಕರ್ನಾಟಕದ ಗುಲಬರ್ಗಾ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಇದು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿರುವ ಅಶೋಕನ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಶಾಸನವಾಗಿದೆ. ಈ ಶಾಸನವು ಅಶೋಕನು ಆಂಧ್ರ ದೇಶವನ್ನು ಜಯಿಸಿದ ಕುರಿತು ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುತ್ತದೆ.

ದೌಲಿ ಮತ್ತು ಜೌಗಡ ಶಾಸನ

ಇದು ಓರಿಸ್ಸಾದಲ್ಲಿದ್ದು, ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರು ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ಎಂಬುದಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ನಾಗಾರ್ಜುನ ಗೂಹಾ ಶಾಸನ

ಇದು ಬಿಹಾರದಲ್ಲಿದ್ದು, ಅಶೋಕ ಈ ಶಾಸನವನ್ನು ತನ್ನ ಮೊಮ್ಮಗ ದಶರಥನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದನು.

ಬಾರ್ಬರ ಗೂಹಾ ಶಾಸನ

ಇದು ಬಿಹಾರದಲ್ಲಿದ್ದು, ಅಶೋಕ ಈ ಶಾಸನವನ್ನು ಅಜೀವಿಕ ಪಂಥದವರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಗಿರ್ನಾರ ಅಥವಾ ಜೂನಾಗರ ಶಾಸನ

ಈ ಶಾಸನವನ್ನು ಶಾಕರ ದೊರೆ 1ನೇ ರುದ್ರದಾಮನ್ ರಚಿಸಿದ್ದ. ಇದು ಗುಜರಾತ್‌ನ ಗಿರ್ನಾರ್ ತಪ್ಪಲಿನಲ್ಲಿದೆ. ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ಶಾಸನವಾಗಿದೆ. ಈ ಶಾಸನದ ಪ್ರಕಾರ, ಚಂದ್ರಗುಪ್ತ ಮೌರ್ಯನ ಗವರ್ನರ್ ಪುಶಗುಪ್ತ ಸುದರ್ಶನ ಸರೋವರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಅಶೋಕನ ಬಂಡೆಗಲ್ಲು ಶಾಸನ

ಅಶೋಕನ 13 ಬಂಡೆಗಲ್ಲು ಶಾಸನಗಳಿವೆ, ಇವು ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಬ್ರಾಹ್ಮಿ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿವೆ.

I, II	ಅಶೋಕನಿಗೆ ಮನುಷ್ಯ, ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇದ್ದ ಕಳವಳದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುತ್ತದೆ.
III	ನೈತಿಕ ಸಂಹಿತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುತ್ತದೆ.
IV	ಅಶೋಕನ ಅಹಿಂಸೆ
V	ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಧರ್ಮಮಹಾಮಾತ್ರಗಳನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡಿದ ಕುರಿತು ಮಾಹಿತಿ
VI	ಜನರ ಕಲ್ಯಾಣ
VII, VIII	ಬೌದ್ಧ ಗಯಾಕ್ಕೆ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ
IX	ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಗಳು
X XI	ಧರ್ಮದ ಕುರಿತು ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುತ್ತದೆ.
XII	ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಹಿಷ್ಣುತೆ
XIII	ಕಳಿಂಗ ಯುದ್ಧ
XIV	13 ಶಾಸನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ

downloaded from: www.kpscvaani.com

ವಿದೇಶಿ ಮೂಲಗಳು

ಮೆಗಸ್ಥನಿಸ್	ಇಂಡಿಕಾ
ಪೆರಿಪ್ಲಸ್ ಆಫ್ ಎರಿತ್ರೀಯನ್ ಸಿ	ಅನಾಮಿಕ
ನ್ಯಾಚ್ಯುರಲ್ ಹಿಸ್ಟರಿ	ಪ್ಲಿನಿ
ನ್ಯಾಚ್ಯುರಲ್ ಜಿಯಾಗ್ರಫಿ	ಟಾಲೋಮಿ

ನಾಣ್ಯಗಳು

ಮೌರ್ಯರ ನಾಣ್ಯಗಳು ಮುದ್ರೆ ಗುರುತಿನ ನಾಣ್ಯಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ನಾಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪಶುಪಕ್ಷಿಗಳ ಚಿತ್ರ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.

ಮೌರ್ಯರ ರಾಜಕೀಯ ಇತಿಹಾಸ

ಚಂದ್ರಗುಪ್ತ ಮೌರ್ಯ

1) ಚಂದ್ರಗುಪ್ತ ಮೌರ್ಯನ ಮೂಲದ ಬಗ್ಗೆ ಇತಿಹಾಸಕಾರರಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿವೆ. ಹೇಮಚಂದ್ರನ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪರ್ವನ್ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತ ಮೌರ್ಯನು ಒಬ್ಬ ನವಿಲು ಸಾಕುವವರ ಮಗ ಎಂಬುದಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.
2) ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮೂಲಗಳ ಪ್ರಕಾರ, ಚಂದ್ರಗುಪ್ತ ಮೌರ್ಯ ಒಬ್ಬ ಶೂದ್ರನಾಗಿದ್ದ.
3) ವಿಶಾಖದತ್ತನ ಮುದ್ರರಾಕ್ಷಸದ ಪ್ರಕಾರ, ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನನ್ನು ಕುಲಹೀನ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.
4) ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮದ ಮೂಲದ ಪ್ರಕಾರ, ಚಂದ್ರಗುಪ್ತ ಮೌರ್ಯ ಒಬ್ಬ ಕ್ಷತ್ರೀಯನಾಗಿದ್ದ.

ನಂದರ ಕೊನೆಯ ದೊರೆ ಧನನಂದನನ್ನು ಸೋಲಿಸುವ ಮೂಲಕ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತ ಮೌರ್ಯ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮೌರ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ. ಕ್ರಿ.ಪೂ. 305ರಲ್ಲಿ ಗ್ರೀಕರ ಸೆಲ್ಯುಕಸ್ ನಿಕೇಟನನ್ನು ಸೋಲಿಸುವ ಮೂಲಕ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತ ಮೌರ್ಯ ಕಾಬೂಲ್, ಹೆರಾಟ್, ಗಾಂಧಾರ ಮತ್ತು ಬಲುಚಿಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ.

ಚಂದ್ರಗುಪ್ತ ಮೌರ್ಯ ತನ್ನ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಜೈನ ಧರ್ಮದ ಅನುಯಾಯಿಯಾಗಿದ್ದ. ಜೈನ ಮುನಿ ಭದ್ರ ಬಾಹುವಿನೊಂದಿಗೆ ಸಲ್ಲೇಖನ ವೃತದೊಂದಿಗೆ ಕೊನೆಯ ದಿನ ಕಳೆದನೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಬಿಂದುಸಾರ ಕ್ರಿ.ಪೂ. 300 – ಕ್ರಿ.ಪೂ. 273

ಇವನನ್ನು ಅಮಿತ್ರ ಗಾತ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅಮಿತ್ರ ಗಾತ ಎಂದರೆ ಶತ್ರುಗಳ ವಿನಾಶಕ ಎಂದರ್ಥ. ಬಿಂದುಸಾರನು ಸಿರಿಯದ ದೊರೆ ಒಂದನೇ ಆಂಟಿಯೊಕಸ್ ಜೊತೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಸಿದ್ದ. ಬಿಂದುಸಾರನ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಅವನ ರಾಯಭಾರಿ ಡೈಮಾಕಸ್ ಭೇಟಿ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಬಿಂದುಸಾರ ತನ್ನ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅಜೀವಿಕ ಪಂಥದ ಅನುಯಾಯಿಯಾಗಿದ್ದ. ಅಜೀವಿಕ ಪಂಥದ ಜೋತಿಷ್ಯ ಪಿಂಗಳ ವಸ್ಸ ಬಿಂದುಸಾರನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದ.

ಅಶೋಕ ಕ್ರಿ.ಪೂ. 273 ಕ್ರಿ.ಪೂ.232.

ಬಿಂದುಸಾರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಶೋಕನು ತಕ್ಷಶೀಲ ಮತ್ತು ಉಜ್ಜಯನಿಯ ಗವರ್ನರ್ ಆಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮದ ಮೂಲದ ಪ್ರಕಾರ, ಅಶೋಕನು ತನ್ನ 99 ಸಹೋದರರನ್ನು ಕೊಂದು ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದನೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಕ್ರಿ.ಪೂ. 269ರಲ್ಲಿ ಅಶೋಕನ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವಾಯಿತು. ಕ್ರಿ.ಪೂ. 261ರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಕಳಿಂಗ ಯುದ್ಧದ ನಂತರ ಅಶೋಕನು ದಿಗ್ವಿಜಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಧರ್ಮ ವಿಜಯದ ಕಡೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಒಲವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಶೋಕನ ಮರಣಾನಂತರ ಮೌರ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ 2 ಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಣೆಯಾಯಿತು. ಪೂರ್ವ ಭಾಗವನ್ನು ದಶರಥನು ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗವನ್ನು ಕುನಾಲನು ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸಿದ.

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಅಶೋಕನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಘಟನೆಗಳ ಕಾಲಾನುಕ್ರಮ:

ಕ್ರಿ.ಪೂ. 269	ಅಶೋಕನ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ
ಕ್ರಿ.ಪೂ. 261	ಕಳಿಂಗ ಯುದ್ಧ
ಕ್ರಿ.ಪೂ. 258	ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಮತಾಂತರ
ಕ್ರಿ.ಪೂ. 250	3ನೇ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮದ ಸಮ್ಮೇಳನ
ಕ್ರಿ.ಪೂ. 248	ಲುಂಬಿಣಿಗೆ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ
ಕ್ರಿ.ಪೂ. 232	ಅಶೋಕನ ಮರಣ

ಅಶೋಕನ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಮುಖ ತತ್ವಗಳು:

1. ಆತ್ಮ ಸಂಯಮ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೇಲಿನ ಹತೋಟಿ.
2. ಭಾವಶುದ್ಧಿ ಸದಾಲೋಚನೆಗಳು
3. ಕೃತಜ್ಞತೆ
4. ತೀವ್ರವಾದ ಭಕ್ತಿ
5. ಕರುಣೆ
6. ಶುದ್ಧವಾಗಿರುವುದು ಶುಚಿಯಾಗಿರುವದು
7. ಸತ್ಯ
8. ಶುಶ್ರೂಷೆ ಸೇವೆ
9. ದಾನ
10. ಸಂಪ್ರತಿಪತ್ತಿ ಇತರರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದು
11. ಅಪಿಚಿತ್ತಿ ಇತರರನ್ನು ಗೌರವಿಸುವುದು.
12. ಕಳಿಂಗದ ಧೌಲಿ ಮತ್ತು ಜಾಗಡಗಳ ಶಾಸನಗಳು ಎಲ್ಲ ಮಾನವರೂ ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ಎಂಬ ಉಲ್ಲೇಖ ಹೊಂದಿದೆ.
13. ಕೊನೆಯ ಮೌರ್ಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿ, ಬೃಹದ್ರಥ, ಪುಷ್ಪಮಿತ್ರ, ಸುಂಗನಂದ ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಟ್ಟು ಪುಷ್ಯಮಿತ್ರಸುಂಗ, ಸುಂಗ ರಾಜವಂಶವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ,

ಮೌರ್ಯ ವಂಶದ ಕೊನೆಯ ದೊರೆ ಬೃಹದ್ರಥ್, ಅವನನ್ನು ಶುಂಗ ವಂಶದ ಪುಷ್ಯಮಿತ್ರ ಸುಂಗ ಹತ್ಯೆಗೈಯುವ ಮೂಲಕ ಮೌರ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಪತನವಾಗುತ್ತದೆ.

ಮೌರ್ಯರ ಆಡಳಿತ

ಮೌರ್ಯರ ಆಡಳಿತವು ಅತ್ಯಂತ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಆಡಳಿತವಾಗಿತ್ತು. ಆಡಳಿತಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು 5 ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ:

1) ಉತ್ತರಪಥ ರಾಜಧಾನಿ – ತಕ್ಷಶೀಲ
2) ಅವಂತಿ ರಾಜಧಾನಿ – ಉಜ್ಜಯನಿ
3) ದಕ್ಷಿಣಪಥ – ಸುವರ್ಣಗಿರಿ
4) ಕಳಿಂಗ – ತೊಸಳಿ
5) ಪ್ರಾಚ್ಯಾಪಥ – ಪಾಟಲಿಪುತ್ರ

ಪ್ರಾಂತೀಯ ಗೌರ್ನರ್‌ಗಳನ್ನು ಕುಮಾರಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳನ್ನು ಜಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರನ್ನು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿತ್ತು. ಜಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿತ್ತು.

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಗ್ರಾಮಗಳಿಗೆ ಗೋಪ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಗೋಪಗಳ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನನ್ನು ಸ್ಥಾನೀಕ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಗ್ರಾಮವು ಅತ್ಯಂತ ಚಿಕ್ಕ ವಿಭಾಗವಾಗಿದೆ.

ಮೌರ್ಯರ ಕಾಲದ ಪ್ರಮುಖ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು:

ಮಹಾಮಾತ್ಯಸ	ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿ
ಅಮಾತ್ಯ	ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಅಧಿಕಾರಿ
ಸಿತಾಧ್ಯಕ್ಷ	ಕೃಷಿ ಅಧಿಕಾರಿ
ಪನ್ಯಾ ಅಧ್ಯಕ್ಷ	ವಾಣಿಜ್ಯ ಅಧೀಕ್ಷಕ
ನವಾಧ್ಯಕ್ಷ	ಹಡಗುಗಳ ಅಧೀಕ್ಷಕ
ಆಕಾರ ಅಧ್ಯಕ್ಷ	ಗಣೀ ಅಧೀಕ್ಷ
ಸಮರ್ಥ	ಕಂದಾಯ ಸಂಗ್ರಹಣಗಾರ
ಸನ್ನಿದತ್ತ	ಮುಖ್ಯ ಖಜಾನೆ ಅಧಿಕಾರಿ
ಗುದಪುರುಷ	ಗೂಢಚಾರಿಗಳು
ರಾಜುಕಾಸ	ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಆಡಳಿತ

ಮೌರ್ಯ ಸಮಾಜ

ಮೇಗಸ್ತನೀಸ್ 7 ಜಾತೀಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುತ್ತದೆ. ತತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳು, ರೈತರು, ಸೈನಿಕರು, ಗ್ರಾಮೀಣ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು, ಕುಶಲಕರ್ಮಿಗಳು, ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟ್‌ಗಳು ಮತ್ತು ಕೌನ್ಸಿಲರ್‌ಗಳು.

ತೆರಿಗೆ

ತೆರಿಗೆಯು ಉತ್ಪನ್ನದ 1/4 ಅಥವಾ 6/1 ಭಾಗವಾಗಿತ್ತು. ಪ್ರಮುಖ ತೆರಿಗೆಗಳೆಂದರೆ

ಭಾಗ ಭೂ ತೆರಿಗೆ

ಪಿಂಡಾಕಾರ	ಗ್ರಾಮಗಳೀಗೆ ವಿಧಿಸಿದ ತೆರಿಗೆ
ಕರ	ಆಹಾರ ಮತ್ತು ಹೂದೋಟಗಳಿಗೆ ವಿಧಿಸಿದ ತೆರಿಗೆ
ಹಿರಣ್ಯ	ಹಣದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ತೆರಿಗೆ

ಕಲೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ

ಮೌರ್ಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಿಲೆಗಳ ಶಿಲ್ಪ ಭಾರತೀಯ ಕಲೆಯ ಪ್ರಧಾನ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹೊಂದಿತು. ಇದರ ಉದಾಹರಣೆಯೆಂದರೆ ಅಶೋಕನ ಏಕ ಶಿಲೆಗಳ ಸ್ತಂಭಗಳು. ಒಂದೊಂದು ಕಂಬವೂ ಒಂದೇ ಶಿಲೆಯ ಕಂಬವಾಗಿದ್ದು ಇನ್ನೊಂದು ಏಕ ಶಿಲೆಯ ಪೀಠದ ಮೇಲೆ ನಲ್ಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಕಲ್ಲುಗಳು ತುಂಬಾ ನಯವಾದ ನುಣುಪಾದ ಮೇಲ್ಮೈಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಅವುಗಳ ಗಾತ್ರದ ಆಯ್ಕೆ ತುಂಬಾ ಪ್ರಮಾಣಬದ್ಧವಾಗಿ ಸುಂದರವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ನುಣುಪು ಹೊಳೆಯುವ ನುಣುಪಾಗಿತ್ತು.

ಸಾರನಾಥ ಸ್ತಂಭದ ನಾಲ್ಕು ಶಿಲಾಸಿಂಹಗಳು, ಅದರೊಳಗಿರುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಸಣ್ಣ ಚಿತ್ರಗಳು ಅಪ್ರತಿಮ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಶಕ್ತಿಶಾಲಿ ಶಿಲ್ಪವಾಗಿವೆ. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಲ್ಲುಗಳು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಥುರಾ ಮತ್ತು ಚುನಾರ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಅಶೋಕನು ಬಹು ಸಂಖ್ಯಾ ಸ್ತೂಪಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ಅವುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಸುಮಾರು 84,000 ಇರಬಹುದು ಎಂದು ಅಂದಾಜಿಸಲಾಗಿದೆ.

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಪ್ರಾಯಶ: ಮೌರ್ಯರು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದ ಪರಂಪರಾಣಿತ ಅತ್ಯಮೂಲ್ಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕೊಡುಗೆಯೆಂದರೆ ಗಯಾದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಬಾರ್‌ಬರ ಬೆಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿರುವ ಗುಹೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ನಯಮಾಡುವ ಕಲೆ ಅದರ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಪ್ರಸಿದ್ದವಾದ ಮರದಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾದಂತೆ ಕಾಣುವ ಗುಹೆಗಳೆಂದರೆ ಲೋಮಸ ಋಷಿಯ ಮತ್ತು ಸುದಾಮನ ಗುಹೆಗಳು.

ಅಶೋಕ ಮತ್ತು ಮೊಮ್ಮಗ ದಶರಥ ಬಿಹಾರದ ನಾಗರ್ಜುನ ಬೆಟ್ಟಗಳು ಕೆಲವು ಗುಹೆಗಳನ್ನು ದೇವಿಕರಿಗಾಗಿ ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದರು. ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಸಿದ್ದವಾದ ಕಲಾರೂಪವೆಂದರೆ ಬೇಸನಗರ ಮತ್ತು ದೋಡರ್ ಗಂಜ್‌ಗಳ ಯಕ್ಷ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಿನಳಿಯರು, ವಿಪುಲವಾಗಿ ದೊರೆತಿರುವ ತುಂಬಾ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿದ್ದ ಕುಂಬಾರಿಕೆ ಕೃತಿ ಉತ್ತರದ ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣದ ನುಣುಪು ಮಾಡಿದ ಪಾತ್ರೆ ಪಡಗಗಳು ಮತ್ತು ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಕಲಾಕೃತಿಗಳು ಈ ಕಾಲದ ಕಲಾ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಇನ್ನೊಂದು ಜನಪ್ರಿಯ ಮತ್ತು ಜಾನಪದ ಭಾಗ ಮೌರ್ಯ ನಿವೇಶನಗಳಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣಿನ ಕಲಾ ಕೃತಿಗಳು ಬಹುವಾಗಿ ದೊರೆತಿವೆ. ಇವು ವಿವಿಧ ಗಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿವೆ, ಮಾತೃ ಸ್ವರೂಪಿ ದೇವತೆಯ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ರೂಪಿಸುವ ಕಲೆ ಪುರಾತನವಾಗಿದ್ದು ಚರಿತ್ರೆಯ ಪೂರ್ವಕಾಲದಿಂದಲೂ ಬಂದಿದ್ದು ಅಂಥ ಕೃತಿಗಳು ಮೌರ್ಯ ನಿವೇಶನಗಳಲ್ಲು ದೊರೆತಿವೆ.

ಶುಂಗಾರು

ಪುಷ್ಯಮಿತ್ರ ಶುಂಗ ಶುಂಗ ವಂಶದ ಸ್ಥಾಪಕ. ಮೌರ್ಯರ ಕೊನೆಯ ದೊರೆ ಬೃಹದ್ರತನನ್ನು ಸೋಲಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಪುಷ್ಯಮಿತ್ರ ಶುಂಗನು ಶುಂಗ ವಂಶವನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಪತಾಂಜಲಿ ಪುಷ್ಯಮಿತ್ರನ ಆಸ್ಥಾನದ ಕವಿ, ಅವನು ಮಹಾಭಾಷೆಯ ಕತ್ಯ. ಕಳಿಂಗದ ದೊರೆ ಕಾರವೇಳನು ಪುಷ್ಯಮಿತ್ರ ಶುಂಗನನ್ನು ಸೋಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕಾರವೇಳನು ಜೈನ ಮುನಿ ವೃಷಭನಾಥನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕಳಿಂಗಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾನೆ. ಅಗ್ನಿಮಿತ್ರನು ಪುಷ್ಯಮಿತ್ರನ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿ. ಕಾಳಿದಾಸ ನಾಟಕ, ಮಾಳವಿಕಾಗ್ನಿ ಮಿತ್ರದ ನಾಯಕನೇ ಪುಷ್ಯಮಿತ್ರ ಶುಂಗ. ಅಗ್ನಿಮಿತ್ರನ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿ ಭಾಗವತ, ಭಾಗವತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಗವದ್‌ಗೀತೆ ರಚನೆಯಾಯಿತು. ಶುಂಗ ವಂಶದ ಕೊನೆಯ ದೊರೆ ದೇವಭೂತಿ. ಅವನನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಚಿವನಾದ ದೇವಭೂತಿಯು ಹತ್ಯೆಗೈಯುತ್ತಾನೆ.

ಇಂಡೋಗ್ರೀಕರು

ಇಂಡೋಗ್ರೀಕರನ್ನು ಬ್ಯಾಕ್ಟೇರಿಯನ್ಸ್ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. 1ನೇ ಡೆರಿಯಸ್ ಇಂಡೋಗ್ರೀಕರ ಪ್ರಥಮ ದೊರೆ. ಮ್ಯಾನಂದರ ಅಥವಾ ಮಿಲಿಂದ ಇಂಡೋಗ್ರೀಕರ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ದೊರೆ. ಇವನನ್ನು ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ನಾಗಸೇನಾ ಮತಾಂತರ ಮಾಡಿದ. ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಮತಾಂತರವಾದುದನ್ನು ಮಿಲಿಂದಪನದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಚಿನ್ನದ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದ ಕೀರ್ತಿ ಇಂಡೋಗ್ರೀಕರಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಇಂಡೋಗ್ರೀಕರು ಖಗೋಳ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲಿಗರು.

ಶಕರು

ಶಕರನ್ನು ಸ್ಕಿತಿಯನ್ಸ್ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇವರು ಇಂಡೋಗ್ರೀಕರ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಗಳು. 1ನೇ ರುದ್ರಾಮನ್ ಇಂಡೋಗ್ರೀಕರ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ದೊರೆ. ಇವನು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಗಿರ್ನಾ ಶಾಸನವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಮೌರ್ಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸುದರ್ಶನ ಸರೋವರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದಾನೆ.

ಪಾರ್ಥಿಯನ್ನರು

ಇವರ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ದೊರೆ ಗೊಂಡೊಫರ್ನ ಇವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೈಂಟ್‌ತೋಮ್ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಧರ್ಮ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಪಡಿಸಿದ.

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಕುಶಾನರು

ಕುಶಾನರನ್ನು ಎವುಚಿಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇವರು ಪಾರ್ಥಿಯನ್ನರ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಕುಶಾನ ವಂಶದ ಸ್ಥಾಪಕ 1ನೇ ಕುಜಾಲಕಡಕಿಸ್. ಕನಿಷ್ಕ ಕುಶಾನರ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ದೊರೆಯಾಗಿದ್ದು, ಕ್ರಿ.ಶ. 78ರಲ್ಲಿ ಶಕ ಯುಗವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ. ಕುಶಾನರ ರಾಜಧಾನಿ ಪೇಶಾವರ್. ಇವನಿಗೆ ದೇವಪುತ್ರ ಎನ್ನುವ ಬಿರುದಿದೆ. ಇವನು ಚೀನಾದ 3 ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. 1) ಕಾಸ್ಗರ 2) ಯಾರ್ಖಂಡ ಮತ್ತು ಖೊತಾನ್. ಇವನು ಮಹಾಯಾನ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮದ ಅನುಯಾಯಿ. ಇವನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಾಗಾರ್ಜುನ ವಸುಮಿತ್ರ ಮತ್ತು ಅಶ್ವಘೋಷ್ ಇದ್ದರು. ಅಶ್ವಘೋಷನು ಸುಂದರ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದ. ಕನಿಷ್ಕನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ಬಿಹಾರ, ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶ, ಮಾಳ್ವ, ರಜಪೂತಾನ, ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ, ಪಂಜಾಬ ಮತ್ತು ಕಾಶ್ಮೀರಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. 4ನೇ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮದ ಸಮ್ಮೇಳನ ಕನಿಷ್ಕನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಾಶ್ಮೀರದ ಕುಂಡಲಿ ವನದಲ್ಲಿ ನಡೆದಿತ್ತು.

ಕನಿಷ್ಕನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮ ಚೀನಾ, ತಿಬೇಟ್, ಮಂಗೋಲಿಯಾ, ಜಪಾನ, ಕೋರಿಯಾ ಮುಂತಾದ ಕಡೆ ಹಬ್ಬಿತ್ತು. ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಕನಿಷ್ಕನು ನೀಡಿದ ಕೊಡುಗೆಯಿಂದ ಅವನನ್ನು ಎರಡನೇ ಅಶೋಕ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕಲ್ಹಣನ ರಾಜತರಂಗಿಣಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಅಶೋಕನು ಕಾಶ್ಮೀರದಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಕಪುರ ಎನ್ನುವ ಪಟ್ಟಣ ನಿರ್ಮಿಸಿದ. ಕುಶಾನರ ಕೊನೆಯ ದೊರೆ ವಾಸುದೇವ. ಇವನು ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪ್ರಚಾರಪಡಿಸಿದ. ಕುಶಾನರು ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಚಿನ್ನದ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದರು. 2ನೇ ಕಡಪಿಸ್‌ನಾ ನಾಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವ ಮತ್ತು ಎತ್ತುಗಳ ಚಿತ್ರವಿದೆ. ಕನಿಷ್ಕನ ನಾಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರೀಕ್ ದೇವತೆ ಎಲಿಯೊಡರಸ್ ಚಿತ್ರಗಳವೆ. ಕುಶಾನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ರೋಮನ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದೊಂದಿಗೆ ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಸಿತ್ತು. ಇವರ ಪ್ರಮುಖ ರಫ್ತುಗಳೆಂದರೆ ಸಾಂಬಾರು ಪದಾರ್ಥ ಮತ್ತು ಜವಳಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು, ಪ್ರಮುಖ ಆಮದುಗಳೆಂದರೆ ಚಿನ್ನ, ಬೆಳ್ಳಿ, ತಾಮ್ರ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಗಾಂಧಾರ ಶೈಲಿ: ಗಾಂಧಾರ ಶೈಲಿಯ ಶಿಲ್ಪಕಲೆ ಮತ್ತು ಇತರ ಕಲೆಗಳ ಭಾರತದ ವಾಯುವ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಪೂ. 1ನೇಯ ಶತಮಾನದಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ. 5ನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ಉಚ್ಚಾಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಈ ಶೈಲಿಗೆ ಆಶ್ರಯದಾತರಾಗಿದ್ದವರು ಶಕರು ಮತ್ತು ಕುಷಾನರು ಅದರಲ್ಲೂ ಕಾನಿಷ್ಕ. ಇದು ಹೆಚ್ಚು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಹಾಯಾನ ಬೌದ್ಧ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿದ್ದಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ಇದಕ್ಕೆ ಗ್ರೀಕ್ ಬೌದ್ಧ ಶೈಲಿ ಎಂದು ಹೆಸರಿದೆ. ಇದರ ಅವಶೇಷಗಳು ತಕ್ಷಶಿಲಾ ಅಫಘನಸ್ತಾನ ಮತ್ತು ವಾಯುವ್ಯ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬಂದಿವೆ. ಈ ಶಿಲ್ಪಗಳನ್ನು ಕಪ್ಪು ಶಿಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಡೆಯಲಾಗಿತ್ತು. ಈ ಮೂರ್ತಿಗಳು ದಪ್ಪ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಮಡಿಕೆಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವಂತಹ ಶಿಲಾಮೂರ್ತಿಗಳು.

ಅವಶೇಷಗಳು ಪೇಷಾವರ, ರಾವಲ್ಪಿಂಡಿ ಮತ್ತು ಕಾಬೂಲ್ ಕಣಿವೆಗಳಲ್ಲಿನ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ವಿಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದಿವೆ.

ಮಥುರಾಶೈಲಿ: ಈ ಶೈಲಿ ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶದ ಮಥುರಾದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಪೂ. 2ನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಂಡು ಕ್ರಿ.ಶ. ಒಂದನೆಯ ಶತಮಾನದವರೆಗೂ ಬೆಳೆಯಿತು. ಇಲ್ಲಿ ಚುಕ್ಕೆಗಳಿರುವ ಕೆಂಪುಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಮೂರ್ತಿಶಿಲ್ಪಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಪದ್ಮಾಸನ ಹಾಕಿ ಬೆತ್ತಲೆಯಾಗಿ ಕುಳಿತು ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ತೀರ್ಥಂಕರರ ಅನೇಕ ಶಿಲ್ಪಗಳು ದೊರೆತಿವೆ.

ಮೊದಮೊದಲು ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಬುದ್ಧನ ಮತ್ತು ಬೋಧಿಸತ್ವದ ವಿಗ್ರಹಗಳು ಮೂಲಸಜ್ಜೆಗಳಿಂದ ಮೈ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿರುವ ಧಾರ್ಮಿಕತೆ ಏನೂ ಇಲ್ಲದ ಮೂರ್ತಿ ಶಿಲ್ಪಗಳಂತೆ ಕಂದು ಬರುತ್ತವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕತೆ ಕಂಡು ಬಂದಿದ್ದು ಆನಂತರ. ಮೂರ್ತಿ ಶಿಲ್ಪಗಳ ಹಿಂದೆ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಧಾರ್ಮಿಕತೆ ಕೊಡುವ ಕಲೆಯ ಶೈಲಿ ಮಥುರಾ ಶೈಲಿಯಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಕೆಲವು ಮೂರ್ತಿಶಿಲ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಶೀತ ಮತ್ತು ಎಷ್ಟು ಬಟ್ಟೆ ಬರೇ ಆಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಶಿಲ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತಿ ಮತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯರು ಅವರೊಟ್ಟಿಗಿದ್ದಾರೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ದೇವತೆಗಳ ಬೇರೆ ಮೂರ್ತಿ ಶಿಲ್ಪಗಳು ದೊರೆತಿವೆ. ಕಣ್ಮನಗಳನ್ನು ಸೆಳೆದು ಹಿಡಿದಿರುವ ಶಿಲ್ಪಗಳೆಂದರೆ ಯಕ್ಷಣಿ, ನಾಗಿಣಿ, ಅಪ್ಸರೆಯರು ಮುಂತಾದ ಸ್ತ್ರೀ ಮೂರ್ತಿಗಳು.

ರಾಜರ ಮೂರ್ತಿಗಳು ಕುಷಾಣ ರಾಜರ ವಿಗ್ರಹ ಶಿಲ್ಪಗಳು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಥುರೆಯ ಹತ್ತಿರವಿರುವ ಮತ್ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾನಿಷ್ಕನ ವಿಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ತಲೆ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

ಅಮರಾವತಿ ಶೈಲಿ: ಗೋದಾವರಿ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣಾ ನದಿಗಳು ಕೆಳಭಾಗದ ಕಣಿವೆಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಪೂ. 2ನೆ ಶತಮಾನದಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ. ನಾಲ್ಕನೆಯ ಶತಮಾನದ ವರೆಗೂ ಉಚ್ಛ್ರಾಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಈ ಶೈಲಿಯ ಮುಖ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳೆಂದರೆ ಅಮರಾವತಿ, ನಾಗಾರ್ಜುನಕೊಂಡ ಜಗ್ಗಯ ಪೇಟೆಗಳು, ಇದರಲ್ಲಿ ಬಿಳಿಯ ಅಮೃತ ಶಿಲೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಬೌದ್ಧ ವಿಗ್ರಹ ಶಿಲ್ಪಗಳು, ಅಮರಾವತಿಯ ಮಹಾನ್‌ಸ್ತೂಪ ಸುಣ್ಣ ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಲೂ ಕೆತ್ತಿದ ಬುದ್ಧನ ಜೀವನ ಘಟನೆಗಳು ಶಿಲ್ಪಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಣಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಇದರ ಜತೆ ಒಂಟೊಂಟಿಯಾಗಿ ನಿಂತ ಬುದ್ಧನ ವಿಗ್ರಹ ಶಿಲ್ಪಗಳೂ ಇವೆ. ಅಮರಾವತಿಯಲ್ಲ ಧಾರ್ಮಿಕ ಅಥವಾ ಧರ್ಮ ಪ್ರಧಾನವಾದ ವಿಗ್ರಹ ಶಿಲ್ಪಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸದೇ ಇರುವ ಚಿತ್ರಣಗಳ ಶಿಲ್ಪಗಳೇ ಜಾಸ್ತಿ ಇವೆ.

ಗುಪ್ತ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ

ಶ್ರೀಗುಪ್ತ ಗುಪ್ತ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಸ್ಥಾಪಕ. ಗುಪ್ತರ ಕಾಲವನ್ನು ಭಾರತದ ಚರಿತ್ರೆಯ ಸುವರ್ಣಯುಗವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ. ಗುಪ್ತರ ಕಾಲವನ್ನು ಭಾರತದ ಚರಿತ್ರೆಯ ಸುವರ್ಣಯುಗವೆನ್ನಲು ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣವೆಂದರೆ:

1) ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ನೀಡಿದ ಕೊಡುಗೆಗಳು
2) ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಚಿನ್ನದ ನಾಣ್ಯಗಳು ಗುಪ್ತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಿದ್ದವು
3) ಕಲೆ ಮತ್ತು ಶಿಲ್ಪಕಲೆಗೆ ಗುಪ್ತರು ನೀಡಿದ ಕೊಡುಗೆ

ಗುಪ್ತ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಅಧ್ಯಯನದ ಮೂಲಗಳು

1) **ಶಾಸನಗಳು**

ಅಲಹಾಬಾದ ಸ್ಥಂಭ ಶಾಸನ, ಇದು ಸಮುದ್ರ ಗುಪ್ತನಿಗೆ ಸೇರಿದ ಸ್ಥಂಭ ಶಾಸನವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ರಚಿಸಿದವ ಹರಿಸೇನ. ಅಲಹಾಬಾದ ಶಾಸನ ಸಮುದ್ರಗುಪ್ತನ ಸಾಧನೆ ಮತ್ತು ಪರಾಕ್ರಮದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುತ್ತದೆ.

2) ಇರಾನ ಸ್ಥಂಭಶಾಸನ

ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸತಿಸಹಗಮನ ಪದ್ಧತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುವ ಮೊದಲ ಶಾಸನವಾಗಿದೆ. ನಳಂದ ಮತ್ತು ಗಯಾ ಶಾಸನಗಳು ಸಮುದ್ರಗುಪ್ತನ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುತ್ತವೆ.

3) ಮೆಹರೌಲಿ ಕಬ್ಬಿಣದ ಸ್ಥಂಭ ಶಾಸನ

ಇದು ದೆಹಲಿಯ ಕುತುಬ್‌ಮಿನಾರದ ಹತ್ತಿರವಿದೆ. ಇದು 2ನೇ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನಿಗೆ ಸೇರಿದ ಶಾಸನವಾಗಿದೆ. ಇದು ಪುರಾತನ ಲೋಹ ನೈಪುಣ್ಯತೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ.

4) ಉದಯಗಿರಿ ಗುಹಾ ಶಾಸನ

ಇದು 2ನೇ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದು ಒರಿಸ್ಸಾದಲ್ಲಿದೆ. ಇದು 2ನೇ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನ ಸಾಧನೆ ಮತ್ತು ಪರಾಕ್ರಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುತ್ತದೆ.

downloaded from: www.kpscvaani.com

5) ಪವಾರಪುರ ತಾಮ್ರದ ಶಾಸನ

ಇದು ಬುದ್ಧಗುಪ್ತನಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದು ಪುರಾತನ ಕಾಲದ ಭೂಮಾನ್ಯ ಪದ್ಧತಿ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುತ್ತದೆ.

ಸಾಹಿತ್ಯಗಳು

2ನೇ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನವರತ್ನಗಳು ಎನ್ನುವ ಕವಿಗಳು ಇದ್ದರು. ಕಾಳಿದಾಸ 2ನೇ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದ, ಮಾಳವಿಕಾಜ್ಞಿಮಿತ್ರ, ಅಬಿಜ್ಞಾನ ಶಾಕುಂತಲಂ, ಮೇಗಧೂತಂ ಋತುಸಂಹಾರ, ಕುಮಾರ ಸಂಭವ ವಿಕ್ರಮವಂಶ ಇವು ಇವನ ಪ್ರಮುಖ ಗ್ರಂಥಗಳು.

ವಿಶಾಖದತ್ತನ ಮುದ್ರಾರಕ್ಷಸ ಮತ್ತು ದೇವಿ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತಂ, ವಿಶಾಖದತ್ತನ ದೇವಿಚಂದ್ರಗುಪ್ತಂ, ಕಾಮಾಂದಕನ ನೀತಿಸಾರ, ಇದು ಕೌಟಿಲ್ಯನ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಗ್ರಂಥವಾಗಿದೆ. ಭಾಸನ ಸ್ವಪ್ನವಾಸದತ್ತ, ವರಗವೀರನ ಬೃಹಸಮಿತ ಇದು ಖಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರದ ವಿಶ್ವಕೋಶವಾಗಿದೆ. ದಂಡಿನ ದಶಕುಮಾರ ಚರಿತ, ಆರ್ಯಭಟ್ಟನ ಆರ್ಯಭಟಿಂ ಮತ್ತು ಸೂರ್ಯ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಬೃಹ್ಮಗುಪ್ನ ಬೃಹಸ್ಪದ ಸಿದ್ದಾಂತ ಮತ್ತು ಕಂದಕಾದ್ಯಕ, ಪಾನಿನಿಯ ಅಷ್ಟಧ್ಯಯಿ, ವಾತ್ಸಾಯನನ ಕಾಮಸೂತ್ರ

ವಿದೇಶಿ ಮೂಲಗಳು

2ನೇ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಫಾಯಿಯಾನ್ ಮತ್ತು ಇತ್ಸಿಂಗ್ ಚೀನಾ ದೇಶದ ರಾಯಭಾರಿಗಳು ಆಗಮಿಸಿದ್ದರು. ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸಲು ಫಾಯಿಯಾನ್ 2ನೇ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದ್ದ, ಇವನು ಫಕೋಕಿ ಎನ್ನುವ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದ.

ವಿದೇಶಿ ಲೇಖಕರು:

ಪಾಹಿಯಾನ:

ಈತ ಚೀನ ಯಾತ್ರಿಕ ಎರಡನೆಯ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡಿದ, ಅವನ ಪ್ರಧಾನ ಉದ್ದೇಶ ಇದ್ದುದ್ದು ಬೌದ್ಧ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅದರ ಅಧ್ಯಯನ. ಆತ ಭಾರತದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಅದರಲ್ಲೂ ಬೌದ್ಧರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ವಿವರಣೆ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ.

ಕಾಸ್ಮಾಸ್:

ಈತ ಗ್ರೀಸನ ಬೌದ್ಧ ಭಿಕ್ಷು, ಭಾರತ ಮತ್ತು ಸಿಂಹಳಗಳಿಗೆ ಭೇಟಿಕೊಟ್ಟು ಆತನ ಕೃತಿ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ ಟೋಪೋಗ್ರಫಿ.

ಹೂಯೆನ್ಸ್ ತ್ಸಾಂಗ್:

ಬೌದ್ಧ ಚೀನ ಪ್ರವಾಸಿ ಈತ ಹರ್ಷವರ್ಧನನ ರಾಜ್ಯಭಾರಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡಿದ ಹರ್ಷವರ್ಧನನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನ ಇದ್ದು, ಆತನ ಪುಸ್ತಕದ ಹೆಸರು ಸಿ–ಯು–ಕಿ ಎಂದು.

ಇತ್ಸಿಂಗ್:

ಈತ ಚೀನಿ ಪ್ರವಾಸಿ ನಳಂದದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ ಆತನ ಪುಸ್ತಕ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮದ ವಿವರಣೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮಲಯದಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ.

ಸುಲೈಮಾನ:

9ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಭೇಟಿಕೊಟ್ಟ ಅರಬ್ಬಿ ಪ್ರವಾಸಿ, ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರು, ಪಾಲರು ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಕಾರರ ವರ್ಣನೆಯಿದೆ.

downloaded from: www.kpscvaani.com

ನಾಣ್ಯಗಳು

ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಚಿನ್ನದ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದ ಕೀರ್ತಿ ಗುಪ್ತರಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. 1ನೇ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನು ತನ್ನ ರಾಣಿ ಕುಮಾರದೇವಿ ಚಿತ್ರಗಳ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದ್ದ. ಸಮುದ್ರಗುಪ್ತನ ನಾಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವೀಣೆ, ಬಿಲ್ಲುಬಾಣಗಳ ಜೊತೆ ಆಟ ಆಡುತ್ತಿರುವ ಚಿತ್ರಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. 2ನೇ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನು ಜಿನಾರ್ ನಾಣ್ಯವನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದ್ದ.

ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ

ಶೂನ್ಯ ಮತ್ತು ದಶಮಾಂಶ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದ ಕೀರ್ತಿ ಗುಪ್ತರಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಆರ್ಯಭಟ ತನ್ನ ಸೂರ್ಯ ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯಗ್ರಹಣ ಮತ್ತು ಚಂದ್ರಗ್ರಹಣಗಳಿಗೆ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದ. ಆರ್ಯಭಟನ ಪ್ರಕಾರ, ಭೂಮಿಯು ತನ್ನ ಕಕ್ಷದ ಸೂತ್ತಲೂ ತಿರುಗುತ್ತದೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದ. ಬ್ರಹ್ಮಗುಪ್ತನು ನ್ಯೂಟನ್ ಗುರುತ್ವಾಕರ್ಷಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಿದ್ದ.

ಗುಪ್ತರ ರಾಜಕೀಯ ಇತಿಹಾಸ

ಶ್ರೀಗುಪ್ತ ಗುಪ್ತ ವಂಶದ ಸ್ಥಾಪಕ. ಇವನ ನಂತರ ಗಟೋತ್ಕಚ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಇವರಿಗೆ ಮಹಾರಾಜಾಧಿರಾಜಾ ಎನ್ನುವ ಬಿರುದಿದೆ. ಇವನ ನಂತರ 1ನೇ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದ.

1ನೇ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತ

ಇವನನ್ನು ಗುಪ್ತ ವಂಶದ ನಿಜವಾದ ಸ್ಥಾಪಕನೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ತಾನು ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದದ್ದನ್ನು ಆಚರಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ. 320ರಲ್ಲಿ ಗುಪ್ತ ಶಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ. 1ನೇ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನ ನಂತರ ಸಮುದ್ರಗುಪ್ತ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದ.

ಸಮುದ್ರಗುಪ್ತ

ಇವನು ಗುಪ್ತ ವಂಶದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ದೊರೆ. ವಿ.ಎಸ್.ಸ್ಮಿತ್ ಇವನನ್ನು 'ಭಾರತದ ನೆಪೋಲಿಯನ್' ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದರು. ಇವನಿಗೆ 100 ಕದನಗಳ ಸಿಂಹ ಎನ್ನುವ ಬಿರುದಿದೆ. ಅಲಹಾಬಾದ ಶಾಸನವು ಸಮುದ್ರಗುಪ್ತನ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುತ್ತದೆ. ವೀರಸೇನಾ ಸಮುದ್ರಗುಪ್ತನ ಸೇನಾಧಿಕಾರಿ, ಹರಿಸೇನಾ ಮತ್ತು ವಸುಬಂಧು ಸಮುದ್ರಗುಪ್ತನ ಆಸ್ಥಾನ ಕವಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಸಮುದ್ರಗುಪ್ತನು ದಕ್ಷಿಣ ಪಥದ 12 ಜನ ದೊರೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಆರ್ಯವೃತ್ತದ 9 ಜನ ದೊರೆಗಳನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು. ಶ್ರೀಲಂಕಾದ ದೊರೆ ಮೇಘವರ್ಮನಿಗೆ ಬೌದ್ಧಗಯಾದಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮದ ವಿಹಾರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು ಸ್ಥಳ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಸಮುದ್ರಗುಪ್ತನು ಗುಪ್ತರ ಸುವರ್ಣಯುಗಕ್ಕೆ ಭದ್ರ ಬುನಾದಿ ಹಾಕುತ್ತಾನೆ.

ಸಮುದ್ರಗುಪ್ತನ ಮರಣಾನಂತರ 2ನೇ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನು ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದ. ಇವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗುಪ್ತ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸುವರ್ಣಯುಗವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಾಡಾಗುತ್ತದೆ. 2ನೇ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನಿಗೆ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯ ಎನ್ನುವ ಬಿರುದಿದೆ. ವಿಶಾಖದತ್ತನ ದೇವಿಚಂದ್ರಗುಪ್ತಂ 2ನೇ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುತ್ತದೆ. 2ನೇ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನ ಸಹೋದರ ರಾಮಗುಪ್ತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಾಖರ ದೊರೆ ಬಾಸನ ಗುಪ್ತ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ನಡೆಸಿದ್ದ. 2ನೇ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನು ಶಾಖರ ದೊರೆ ಬಾಸನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ತನ್ನ ಸಹೋದರನ ಹೆಂಡತಿ ದ್ರುವದೇವಿಯನ್ನು 2ನೇ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನು ವಿವಾಹವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಫಾಯಿಯಾನ ಮತ್ತು ಇತ್ಸಿಂಗ್ 2ನೇ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದ್ದ. 2ನೇ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನು ದಿನಾರ್ ಎಂಬ ಚಿನ್ನದ ನಾಣ್ಯವನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದ್ದ. 2ನೇ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನ ನಂತರ ಕುಮಾರಗುಪ್ತ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದ.

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಕುಮಾರಗುಪ್ತ

ಕುಮಾರಗುಪ್ತನು ನಳಂದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ. ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರ 1ನೇ ಕುಮಾರಗುಪ್ತನು ಝಾನ್ಸಿಯ ಜಿವಘರ್‌ನಲ್ಲಿ ದಶವತಾರ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದ. 1ನೇ ಕುಮಾರಗುಪ್ತನ ನಂತರ ಸ್ಕಂದಗುಪ್ತ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಗಿರ್ನಾರ್ ಅಥವಾ ಮೆಹೊಕೆಲಿ ಶಾಸನ 2ನೇ ಸ್ಕಂದ್ರಗುಪ್ತನ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುತ್ತದೆ. 2ನೇ ಸ್ಕಂದಗುಪ್ತನು ಸುದರ್ಶನ ಸರೋವರವನ್ನು ಪುನ: ನಿರ್ಮಿಸಿದ. ಗುಪ್ತ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ಹೂಣರ ದಾಳಿಯ ನಂತರ ಪತನವಾಯಿತು. ಹೂಣರ ದೊರೆಗಳಾದ ತೋರಮಾಣ ಮತ್ತು ಮಿರ್‌ಕುಲಂ ಗುಪ್ತ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ನಡೆಸಿದ್ದರು. ಗುಪ್ತರ ಕೊನೆಯ ದೊರೆ ಶ್ರೀಗುಪ್ತ.

ಗುಪ್ತರ ಆಡಳಿತ

ಏಕಾಧಿಪತ್ಯ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಗುಪ್ತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ರಾಜನಿಗೆ ಮಂತ್ರಿ ಮಂಡಲಂ ಅಥವಾ ಮಂತ್ರಿ ಪರಿಷತ್ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಭೂಕಂದಾಯ ಉತ್ಪನ್ನದ 1/4 ಅಥವಾ 6/1 ಭಾಗವಾಗಿತ್ತು. ಭಾಗಾಕಾರ ಮತ್ತು ಉದ್ರಾಂಗ ಪ್ರಮುಖ ತೆರಿಗೆಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿತ್ತು.

ಕ್ಷೇತ್ರ	ಕೃಷಿ ಭೂಮಿ
ಕಿಲಾ	ಬಂಜರು ಭೂಮಿ
ಅಪರತ	ಅರಣ್ಯ ಭೂಮಿ
ಗೋಮಾಳ	

ಹುಲ್ಲುಗಾವಲು

ಪಾಹರಪುರ ಶಾಸನದ ಪ್ರಕಾರ ಭೂಮಿಯು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ರಾಜ್ಯದ ಒಡೆತನದಲ್ಲಿತ್ತು.

ಗುಪ್ತರ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅಹಿಂಸೆ ಮತ್ತು ಸಸ್ಯಹಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿತ್ತು. ಮಾತೃ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಗುಪ್ತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶೂದ್ರರ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಸುಧಾರಣೆಯಾಯಿತು. ಫಾಯಿಯಾನ್ ಚಾಂಡಾಲರ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಿದ್ದ. ಅಂತರಜಾತಿ ವಿವಾಹ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಯಜ್ಞಾವಲ್ಕ ಸ್ಮೃತಿಯು ಕಾಯಸ್ತ ಜಾತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಇವರು ಭೂದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಹುಪತ್ನಿತ್ವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಉತ್ತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿತ್ತು. ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ಮಹಿಳೆಯರು ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಸತಿಪದ್ಧತಿ ಮತ್ತು ವಿಧವಾ ವಿವಾಹ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿತ್ತು.

ಧಾರ್ಮಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ವೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮ, ಭಗವತ ಧರ್ಮ ಗುಪ್ತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿತ್ತು. ಗುಪ್ತರ ಪ್ರಮುಖ ದೇವತೆ ವಾಸುದೇವ ಕೃಷ್ಣ. ಗುಪ್ತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ ಪೂಜೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿತ್ತು.

ವ್ಯಾಪಾರ ಮತ್ತು ವಾಣಿಜ್ಯ

ಗುಪ್ತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಂತರಿಕ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವ್ಯಾಪಾರ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಗುಪ್ತರ ಕಾಲದ ಪ್ರಮುಖ ಬಂದರುಗಳೆಂದರೆ ಗಂಟಶಾಲಾ, ಕೇದಾರ ಮತ್ತು ತಾಮ್ರಲಿಪ್ತಿ. ಚಿನ್ನ, ಬೆಳ್ಳಿ, ತಾಮ್ರ, ತವರ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಪ್ರಮುಖ ಆಮದುಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಮಥುರ ಮತ್ತು ವಾರಣಾಸಿ ಇವರ ಕಾಲದ ಪ್ರಮುಖ ವ್ಯಾಪಾರ ಕೇಂದ್ರಗಳು. ಗುಪ್ತರು ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಚಿನ್ನದ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕೆ ದಿನಾರ್‌ಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಗುಪ್ತರ ಕಾಲದ ಶಿಲ್ಪಕಲೆ

ನಾಗರ ಮತ್ತು ದ್ರಾವಿಡ ಶಿಲ್ಪಕಲೆ ಗುಪ್ತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿತ್ತು. ನಾಗರ ಮತ್ತು ದ್ರಾವಿಡ ಶಿಲ್ಪಕಲೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಲಕ್ಷಣಗಳೆಂದರೆ: 1) ಸಮತಟ್ಟಾದ ಛಾವಣಿಯುಳ್ಳ ಚೌಕಾಕಾರದ ದೇವಾಲಯ 2) ಎರಡು ಮಹಡಿಯನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಸಮತಟ್ಟಾದ ಛಾವಣಿಯುಳ್ಳ ಚೌಕಾಕಾರದ ದೇವಾಲಯ 3) ಸಮತಟ್ಟಾದ ಛಾವಣಿಯನ್ನು ಚೌಕಾಕಾರದ ದೇವಾಲಯದ ಮೇಲೆ ವೃತ್ತಾಕಾರದ ಗೋಪುರ 4) ಆಯತಾಕಾರದ ದೇವಾಲಯ ಗುಪ್ತರ ಪ್ರಮುಖ ಶಿಲ್ಪಕಲೆಗಳು ಅಜಂತಾ ಎಲ್ಲೋರ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶದ ಬಾಗ್ ಗುಹೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಜಾನ್ಸಿಯ ದಿಯೊಗರ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ದಶವತಾರ ದೇವಾಲಯವು ಗುಪ್ತರ ಶಿಲ್ಪಕಲೆಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡಿದಿದೆ.

ವರ್ಧನ ವಂಶ

ಪ್ರಭಾಕರ ವರ್ಧನ ಪುಷ್ಯಭೂತಿ ವಂಶದ ಮೊದಲ ದೊರೆ. ವರ್ಧನರ ರಾಜಧಾನಿ ಥಾನೇಶ್ವರ. ಹರ್ಷವರ್ಧನನಿಗೆ ಶಿಲಾದಿತ್ಯ ಎನ್ನುವ ಬಿರುದಿತ್ತು. ಇವನು ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಕನೋಜಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಿದನು. ಇವನು ಬಾದಾಮಿ ಚಾಲುಕ್ಯರ ದೊರೆ 2ನೇ ಪುಲಕೇಶಿಯಿಂದ ಸೋಲಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮದ ಮಹಾಯಾನ ಪಂಥವನ್ನು ಪ್ರಚಾರ ಪಡಿಸಲು ಮತ್ತು ಹ್ಯೂಯನ್‌ತ್ಸಾಂಗ್‌ನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸಲು ಹರ್ಷವರ್ಧನ ಎರಡು ಮಹಾಸಭೆಗಳನ್ನು ಕನೋಜ ಮತ್ತು ಪ್ರಯಾಗನಲ್ಲಿ ನಡೆಸುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಯಾಗ ಸಭೆಯನ್ನು ಮಹಾಮೋಕ್ಷ ಪರಿಷತ್ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಹರ್ಷವರ್ಧನ ಚೀನಾದೊಂದಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ, ಇವನು ಚೈನಾದ ದೊರೆ ಸಾಂಗನ ಸಮಕಾಲೀನ ತಾಯ್ಸುಂಗ್ ಹ್ಯೂಯನ್‌ತ್ಸಾಂಗನನ್ನು ಹರ್ಷವರ್ಧನನ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದನು. ಹರ್ಷವರ್ಧನನು 3 ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ: 1) ಪ್ರಿಯದರ್ಶಿಕ ರತ್ನಾವಳಿ ನಾಗಾನಂದ ಬಾಣಭಟ್ಟನ ಹರ್ಷವರ್ಧನನ ಆಸ್ಥಾನದ ಕವಿ ಇವನು ಹರ್ಷಚರಿತ ಕಾದಂಬರಿ ಮತ್ತು ಪಾರ್ವತಿ ಪರಿಣಯೆಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದ. ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ವೇತನ ನೀಡುವ ಬದಲು ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನವಾಗಿ ನೀಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಹರ್ಷವರ್ಧನನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಹರ್ಷವರ್ಧನನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಅತ್ಯಂತ ಹೀನಾಯವಾಗಿತ್ತು. ವಿಧವಾ ಪುನರ್ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಅನುಮತಿಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಾಣಭಟ್ಟನ ಹೇಳಿಕೆಯ ಪ್ರಕಾರ ವರದಕ್ಷಿಣೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿತ್ತು.

ಸಂಗಮ ಕಾಲ

ಸಂಗಮ ಯುಗವು ಮೌರ್ಯರ ನಂತರ ಮತ್ತು ಗುಪ್ತರ ಪೂರ್ವದ ಕಾಲವಾಗಿದೆ. ಸಂಗಮ ಎನ್ನುವುದು ತಮಿಳಿನಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ರೂಪವಾಗಿದ್ದು, ಸಂಘಟನೆ ಎಂದರ್ಥ. ಸಂಗಮ ಸಾಹಿತ್ಯವು 3 ರಾಜ್ಯಮನೆತನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಅವೆಂದರೆ ಚೋಳರು, ಚೇರರು ಮತ್ತು ಪಾಂಡ್ಯರು. ಅಶೋಕನ 2ನೇ ಮತ್ತು 3ನೇ ಬಂಡೆಗಲ್ಲು ಶಾಸನವು ಈ 3 ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಈ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ತಮಿಲಕ್ಕಮ್ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಂಗಮ ಸಾಹಿತ್ಯ

ಸಂಗಮ ಎಂದರೆ ತಮಿಳು ಕವಿಗಳ ಗುಂಪು ಎಂದರ್ಥ. ಸಂಗಮ ಸಾಹಿತ್ಯ 2 ಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು:

1) ಮೆಲಕನಕ್ಕು 18 ಬೃಹತ್ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳು
2) ಪಡಿನಿಕ್ಕಿಲುಕನಕು 18 ಸಣ್ಣ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳು

ಪ್ರಾರಂಭದ ಸಂಗಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ತೋಲ್ಕಪಿಯಂ ಆಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ರಚಿಸಿದವರು ತೋಲ್ಕಪಿಯಂ.

ಎಟ್ಟುಗೊಟ್ಟಯ	ಕವಿತೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹ
ಪಟ್ಟುಪತ್ತು	ಸಣ್ಣಕವಿತೆಗಳು
ಪನ್ನಿರು ಪಾದಲಂ	ವ್ಯಾಕರಣಗಳ ಗ್ರಂಥ

3 ಪ್ರಮುಖ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳು ಶಿಲಾಪ್ಪಾದಿಕಾರಂ, ಮನಿಮೆಗಲೈ ಮತ್ತು ಶಿವಗಸಿಂತಾಮಣಿ. ತಿರುಕುಲನ್ನು 5ನೇ ವೇದ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುವುದು. ಇದನ್ನು ರಚಿಸಿದವನು ತಿರುವಳ್ಳುವರ.

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಸಂಗಮ ಪದಗಳು

ಇನಾಡಿ	ಸೈನ್ಯದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ
ವಲ್ಲಲಸ್	ಶ್ರೀಮಂತ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು
ಇರಾಯಿಕರಾಯಿ	ಭೂತೆರಿಗೆ
ಪೆರುಂಡರಂ	ಉನ್ನತ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು
ಶಿರುತುರಂ	ಕಿರಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು
ವೆಡರ್ಸ್	ಬೇಟೆಗಾರರು
ಕುರುವಾರ್ಸ್	ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗ

ಸಂಗಮ ಕಾಲದ ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ಸಂಗಮ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಏಕಾಧಿಪತಿಗಳನ್ನು ವೆಂಡಾಸ್ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯ ಏಕಾಧಿಪತ್ಯ ಸಂಗಮ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿತ್ತು. ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಮಂಡಲಂಗಳೆಂದು, ಮಂಡಲಗಳನ್ನು ನಾಡುಗಳೆಂದು, ನಾಡುಗಳನ್ನು ಉರುಗಳೆಂದು ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿತ್ತು.

3 ಪ್ರಮುಖ ಸಂಗಮ ಸಭೆಗಳು:

1)	ಮಧುರೈ	ಅಗಸ್ತ್ಯ (ತಮಿಳು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪಿತಾಮಹ)
2)	ಕವಟಪುರಂ ಅಥವಾ ಹಲವಾಯಿ	ಅಗಸ್ತ್ಯ ಮತ್ತು ತೊಲಕಪಿಯರ್
3)	ಮಧುರೈ	ನಕಿರಾರ್

ಸಂಗಮ ಯುಗವನ್ನು ತಮಿಳು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸುವರ್ಣಯುಗ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾತ್ತದೆ. ರೋಮನ್ನರು ಅಗಸ್ಟಸನ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಮುಜರಿಸ್‌ನಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದರು.

ಇತರ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಗಳು

ಪಾಂಡ್ಯರು: ಪಾಂಡ್ಯರು ದಕ್ಷಿಣ ತಮಿಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಯೂರಿದ್ದರು. ಪಾಂಡ್ಯರ ರಾಜಧಾನಿ ಮಧುರೈ, ಇದು ವೈಗಯಿ ನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲಿದೆ. ಇದರ ಮುಖ್ಯ ಬಂದರು ಕೊರ್‌ಕೈ. ಇವರ ರಾಷ್ಟ್ರ ಲಾಂಛನ ಮೀನು. ಅಶೋಕನ ಶಾಸನಗಳು ಮತ್ತು ಮೇಗಸ್ಥನಿಸನ ಇಂಡಿಕಾದಲ್ಲಿ ಇವರ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಮೇಗಸ್ಥನಿಸನ ಇಂಡಿಕಾದ ಪ್ರಕಾರ ಪಾಂಡ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ಮುತ್ತುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದಿತ್ತು.

ಚೋಳರು

ಚೋಳರು ಉತ್ತರ ತಮಿಳುನಾಡು ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಆಂದ್ರಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದರು. ಚೋಳರ ರಾಜಧಾನಿ ಉರಯಿಯುರು. ಪುಹಾರ ಅಥವಾ ಕಾವೇರಿ ಪಟ್ಟಣ ಚೋಳರ ಪ್ರಮುಖ ಬಂದರಾಗಿತ್ತು. ಇವರ ರಾಷ್ಟ್ರಲಾಂಛನ ಹುಲಿ. ಕರಿಕಾಳ ಚೋಳ ಇವರ ಪ್ರಮುಖ ದೊರೆ. ಇವನು ಶಿಲಾಪಾದಿಕರ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ನಾಯಕನಾಗಿದ್ದ. ಇವನು ಪುಹಾರನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ಶ್ರೀಲಂಕಾದ ಮೇಲೆ ದಂಡೆಯಾತ್ರೆ ನಡೆಸಿ ಪಾಂಡ್ಯರು ಮತ್ತು ಚೇರರ ಮೇಲೆ ಸಾರ್ವಭೌಮ ಸಾಧಿಸುತ್ತಾನೆ. ಚೋಳರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉರಯಿಯುರು ಮುತ್ತುರತ್ನಗಳಿಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದಿತ್ತು.

ಚೇರ

ಇವರು ಆಧುನಿಕ ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಯೂರಿದ್ದರು. ಇವರ ರಾಜಧಾನಿ ವಜ್ಜಿ ಅಥವಾ ಕರೂರ, ಇವರ ಮುಖ್ಯ ಬಂದರು ಮುಜರಿಸ್, ಇವರ ರಾಷ್ಟ್ರಲಾಂಛನ ಬಿಲ್ಲು. ಇವರ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ದೊರೆ ಸೆಂಗ್ಯೂಟವನ.

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಶಾತವಾಹನರು

ಶಾತವಾಹನರನ್ನು ಆಂಧ್ರರು ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಐತ್ರೀಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣವು ಶಾತವಾಹನರನ್ನು ವಿಶ್ವಮಿತ್ರರ ಮಕ್ಕಳೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಅಶೋಕ ಶಾಸನಗಳು ಶಾತವಾಹನರನ್ನು ಆಂದ್ರ ಬ್ರತ್ಯೂಸ್ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಶಾತವಾಹನರ ಮೊದಲ ದೊರೆ ಶಿಮುಖ, ಅವರ ರಾಜಧಾನಿ ಶ್ರೀಕಾಕುಲಂ, 1ನೇ ಶಾತಕರ್ಣಿಯು ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗ ಮತ್ತು ರಾಜಶ್ವಿಯೋಗವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಶಾತವಾಹನರ 17ನೇ ದೊರೆ ಹಾಲ. ಇವನು ಗತಸಪ್ತ ಸತಿ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥ ಬರೆದಿದ್ದ. ಗೌತಮಿ ಪುತ್ರ ಶಾತಕರ್ಣಿಯು ಶಾತವಾಹನರ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ದೊರೆಯಾಗಿದ್ದು, ನಾಸಿಕ ಶಾಸನವು ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುತ್ತದೆ. ನಾಸಿಕ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಏಕಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿತ್ತು. ಗೌತಮಿಪುತ್ರ ಶಾತಕರ್ಣಿಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಮಾಳ್ವ, ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣ, ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಬಿರಾರ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಕೊಂಕಣವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿತ್ತು.

ಗೌತಮಿಪುತ್ರ ಶಾತಕರ್ಣಿಗೆ ತ್ರಿಸಮುದ್ರ ತೊಯಪಿತ ವಾಹನ ಎಂಬ ಬಿರುದಿದೆ. ಗೌತಮಿಪುತ್ರ ಶಾತಕರ್ಣನ ನಂತರ ವಶಿಷ್ಟ ಪುತ್ರ ಪುಲಮಾಯು ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಇವನು ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಶ್ರೀಕಾಕುಲಂನಿಂದ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಔರಂಗಬಾದ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪೈಠಾನ್‌ಗೆ ಹಸ್ತಾಂತರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಯಜ್ಞಶ್ರೀ ಶಾತಕರ್ಣಿ ಶಾತವಾಹನ ವಂಶದ ಕೊನೆಯ ದೊರೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮತ್ತು ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮದ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ ಭೂದಾನ ಮಾಡಿದ ಮೊದಲ ರಾಜಮನೆತನವಾಗಿದೆ. ಶಾತವಾಹನರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು 'ಆಹಾರ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಅಮಾತ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಮಹಾಮಾತ್ಯಗಳೆಂದು, ಪ್ರಾಂತೀಯ ಗೌರ್ನರ್‌ಗಳೆಂದು ಸೇನಾಪತಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಗೌಲಾಮಿಕ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಶಾತವಾಹನರ ಆಡಳಿತ ಭಾಷೆ ಪ್ರಾಕೃತ. ಕಾರ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಚೈತ್ಯಗಳು ಶಾತವಾಹನರಿಗೆ ಸೇರಿವೆ.

ಗುಪ್ತರ ನಂತರ ಕಾಲ

ಬಾದಾಮಿ ಚಾಲುಕ್ಯರು ಕ್ರಿ.ಶ. 543ರಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ. 755. ಸ್ಥಾಪಕ 1ನೇ ಪುಲಕೇಶಿ. ಇವರ ರಾಜಧಾನಿ ಬಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಾದಾಮಿ. 2ನೇ ಪುಲಿಕೇಶಿಯು ಇವರ ಪ್ರಮುಖ ದೊರೆಯಾಗಿದ್ದ. ಇವನ ಆಸ್ಥಾನ ಕವಿ ರವಿಕೀರ್ತಿ. ಐಹೊಳೆ ಶಾಸನವು 2ನೇ ಪುಲಿಕೇಶಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಪರ್ಶಿಯಾದ ದೊರೆ 2ನೇ ಖುರ್ಶುನ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ರಾಯಭಾರಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದ್ದ. ಹ್ಯೂನ್‌ತ್ಸಾಂಗನು ಇವನ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದ್ದ. ಇವನು ಹರ್ಷವರ್ಧನನ್ನು ನರ್ಮದಾ ನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಸೋಲಿಸಿ ಪರಮೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಗಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇವನು ಪಲ್ಲವರ ದೊರೆ 1ನೇ ಮಹೇಂದ್ರ ವರ್ಮನನ್ನೂ ಸೋಲಿಸುತ್ತಾನೆ. 2ನೇ ಪುಲಕೇಶಿಯು ಪಲ್ಲವರ ದೊರೆ 1ನೇ ನರಸಿಂಹವರ್ಮನೆದುರು ಸೋಲಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ. 2ನೇ ಪುಲಿಕೇಶಿಯ ಸಹೋದರ ಕುಬ್ಜವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ್ ವೆಂಗಿ ಚಾಲುಕ್ಯರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. 2ನೇ ವಿಜಯಾದಿತ್ಯನು ಪಾಪನಾಥ ಮತ್ತು ವಿರುಪಾಕ್ಷ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ. ಚಾಲುಕ್ಯರ ಕೊನೆಯ ದೊರೆ 2ನೇ ಕೀರ್ತಿವರ್ಮ. ಇವನು ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ ದೊರೆ ದಂತಿದುರ್ಗನಿಂದ ಸೋಲಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಬಾದಾಮಿ ಚಾಲುಕ್ಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವೆಸರ ಶಿಲ್ಪಕಲೆ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿತ್ತು.

ಪಲ್ಲವರು

ಸಿಂಹವಿಷ್ಣು ಪಲ್ಲವ ವಂಶದ ಸ್ಥಾಪಕ. ಇವರ ರಾಜಧಾನಿ ಇವನ ಆಸ್ಥಾನ ಕವಿ ಬಾರವಿ. ಇವನು ಕಿರಾತಾರ್ಜುನ್ಯವನ್ನು ಬರೆದ 1ನೇ ಮಹೇಂದ್ರ ವರ್ಮನು ಮಟ್ಟವಿಲ್ಲಾಸವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ. ಇವನಿಗೆ ವಿಚಿತ್ರ ಚಿತ್ತ ಎನ್ನುವ ಬಿರುದಿದೆ. 1ನೇ ಮಹೇಂದ್ರ ವರ್ಮನಿಗೆ ಚಿತ್ರಕಾರಪುಲಿ ಎನ್ನುವ ಬಿರುದಿದೆ. ಉತ್ತರ ಆರ್ಕಾಟ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ಬ್ರೈರವಕೊಂಡ ಕಲ್ಲಿನ ದೇವಾಲಯವನ್ನು, ಅನಂತೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದಾನೆ. 1ನೇ ನರಸಿಂಹ ವರ್ಮ ಪಲ್ಲವರ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ದೊರೆ. ಇವನಿಗೆ ವಾತಾಪಿಕೊಂಡ ಎನ್ನುವ ಬಿರುದಿದೆ. ಇವನು ಚೋಳರು, ಚೋರರನ್ನು ಮತ್ತು ಪಾಂಡ್ಯರನ್ನು ಸೋಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇವನು ಶ್ರೀಲಂಕಾಕ್ಕೆ ರಾಯಭಾರಿಯನ್ನು ಕಳಿಸಿದ್ದ. ಹ್ಯೂಯನ್‌ತ್ಸಾಂಗ್ ಇವನ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದ್ದ. ಇವನು ಮಾಮಲ್ಲಪುರ ಎನ್ನುವ ಪಟ್ಟಣ ನಿರ್ಮಿಸಿದ. 2ನೇ ನರಸಿಂಹವರ್ಮನನ್ನು ರಾಜಸಿಂಹ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇವನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ದಂಡಿನ ಎನ್ನುವ ಕವಿಯಿದ್ದ. ಇವನು ದಶಕುಮಾರ ಚರಿತವನ್ನು ಬರೆದ

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಇವನು ಶೋರ್ ದೇವಾಲಯ, ಈಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ, ಮುಕಂದ ದೇವಾಲಯ ಮತ್ತು ಕಾಂಚಿಯಲ್ಲಿ ಕೈಲಾಸನಾಥ ದೇವಾಲಯ ನಿರ್ಮಿಸಿದ. ಇವನು ಚೀನಾಕ್ಕೆ ರಾಯಭಾರಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದ್ದ. 2ನೇ ನಂದಿವರ್ಮನು ಮುಕ್ತೇಶ್ವರ ಮತ್ತು ಮಾಟಂಗೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಕಂಚಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ. ಆದಿತ್ಯಚೋಳ ಪಲ್ಲವರ ಕೊನೆಯ ದೊರೆ. ಸಂಸ್ಕೃತವು ಪಲ್ಲವರ ಆಡಳಿತ ಭಾಷೆಯಾಗಿತ್ತು.

ಚಾಳುಕ್ಯ ಮತ್ತು ಪಲ್ಲವರ ಕೊಡುಗೆಗಳು

ಚಾಲುಕ್ಯರ ಕಲೆ : ಡೆಕ್ಕನ್ ಅಥವಾ ವೇಸರ ಶೈಲಿಯ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಶಿಲ್ಪವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿದರು. ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಗಾರೆಯಿಂದ ಜೋಡಿಸಿ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವ ಕಲೆಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಿದರು.
ಅಜಂತಾದ ಗುಹೆಗಳಲ್ಲಿನ ಭಿತ್ತಿಚಿತ್ರಗಳು: ಒಬ್ಬ ಪರ್ಶಿಯನ್ ರಾಯಭಾರಿಯನ್ನು ಎರಡನೆಯ ಪುಲಕೇಶಿಯ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಐಹೊಳೆ ದೇವಾಲಯಗಳು: ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಮುಖ ದೇವಾಲಯಗಳು ಲಾಡ್‌ಖಾನ ದೇವಸ್ಥಾನ, ದುರ್ಗಾ ದೇವಸ್ಥಾನ ಹುಚ್ಚಿಮಲ್ಲಿ ಗುಡಿ ಮತ್ತು ಮೇಗಲದ ಜೈನ ದೇವಾಲಯ
ಬಾದಾಮಿ ದೇವಾಲಯಗಳು: ಮೇಲಗಟ್ಟಿ ಶಿವಾಲಯ ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕು ಬಂಡೆಗಳಿಗೆ ಕೊರೆದ ಹಜಾರಗಳು (ಮೂರು ಹಿಂದು ಮತ್ತುಒಂದು ಜೈನ)

ಪಟ್ಟದ ಕಲ್ಲಿನ 10 ದೇವಾಲಯಗಳು: ನಾಲ್ಕು ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿವೆ ಆರು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಪ್ರಾಧಾನವಾದ್ದು ಪಾದನಾಥ, ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಮತ್ತು ಸಂಗಮೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯಗಳು.

ಪಲ್ಲವರ ಕಲೆ ಮತ್ತು ಶಿಲ್ಪ: ನಾಲ್ಕು ಘಟ್ಟಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ರಾಜನ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ.

ಪಾಲರು

ಗೋಪಾಲ ಪಾಲ ವಂಶದ ಸ್ಥಾಪಕ. ಪಾಟಲೀಪುತ್ರ ಪಾಲರ ರಾಜಧಾನಿ. ಧರ್ಮಪಾಲ, ಸೋಮಪುರ ವಿಹಾರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದ. ಇವನು ವಿಕ್ರಮಶೀಲ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದ. ದೇವಪಾಲು ಶೈಲೇಂದ್ರದ ದೊರೆ ಶ್ರೀ. ವಿಜಯೇಂದ್ರನಿಗೆ ನಳಂದದಲ್ಲಿ ವಿಹಾರ ನಿರ್ಮಿಸಲು ಅನುಮತಿ ನೀಡಿದ್ದ. ಇವನು ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಮೊಂಗೇರಿಗೆ ಹಸ್ತಾಂತರಿಸಿದ್ದ. 1ನೇ ಮಹಿಪಾಲನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಾಲ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ಪುನಶ್ಚೇತನಗೊಂಡಿತ್ತು.

ರಾಜೇಂದ್ರ ಚೋಳನು ಪೂರ್ವ ಬಂಗಾಳವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದ್ದ. ರಾಮಪಾಲನ ಆಸ್ಥಾನದ ಕವಿ ಸಂಧ್ಯಕರನಂದಿ ರಾಮಪಾಲ ಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದ.

ಪ್ರತಿಹಾರರು

1ನೇ ನಾಗಭಟ್ಟ ಈ ವಂಶದ ಸ್ಥಾಪಕ. ಭೋಜ ಅಥವಾ ಮಿರಭೋಜನನ್ನು ನಿಜವಾದ ಸ್ಥಾಪಕನೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇವನು ಪ್ರತಿಹಾರರ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ದೊರೆ. ಅರಬ್ಬ ವ್ಯಾಪಾರಿ ಸುಲೇಮಾನ್ ಇವನ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದ್ದ. ಗ್ವಾಲಿಯರ ಶಾಸನವು ಇವನಿಗೆ ಆದಿವರಹ ಎನ್ನುವ ಬಿರುದನ್ನು ನೀಡಿತ್ತು. ಮಹೀಂದ್ರಪಾಲ ತನ್ನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಮಗಧ ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ಬಂಗಾಳಕ್ಕೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿದ. ಇವನ ಆಸ್ಥಾನದ ಕವಿ ರಾಜಶೇಖರ. ಇವನು ಕಾವ್ಯಮಿಮಾಂಸ ಮತ್ತು ಕರ್ಪೂರಿ ಮಂಜೂರಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದ. ಬಾಗ್ದಾದಿನ ಅಲ್ಮಸೂದಿಯು ಇವನ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಮಹಿಪಾಲನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ 3ನೇ ಇಂದ್ರ ಕನೋಜವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದ್ದ. ಜೋಧಪುರದಲ್ಲಿರುವ ಒಸ್ಸಿಯಾನ ದೇವಾಲಯವು ಪ್ರತಿಹಾರರಿಗೆ ಸೇರಿದೆ.

ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರು

ದಂತಿದುರ್ಗ ಈ ವಂಶದ ಸ್ಥಾಪಕ. ಚಾಲುಕ್ಯರ ಕೊನೆಯ ದೊರೆ 2ನೇ ಕೀರ್ತಿವರ್ಮನನ್ನು ಸೋಲಿಸುವ ಮೂಲಕ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇವನು ಎಲ್ಲೋರದ ದಶವತಾರ ದೇವಾಲಯ ನಿರ್ಮಿಸಿದ. 1ನೇ

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಕೃಷ್ಣನು ಮೈಸೂರು ಮತ್ತು ವೆಂಗಿ ಚಾಲುಕ್ಯನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದ. ಇವನು ಏಕಶಿಲ ಕೈಲಾಸನಾಥ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ. ಅಮೋಘವರ್ಷನು ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಎಲ್ಲೋರದಿಂದ ಮಾನ್ಯಖೇತಕ್ಕೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಿದ. ಇವನು ರತ್ನಮಾಲೀಕವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದ. ಅಮೋಘವರ್ಷನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಶ್ರೀ ವಿಜಯ ಕವಿರಾಜ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ರಚಿಸಿದ. ಹರಿಸೇನಾ, ಜಿನಸೇನಾ ಮತ್ತು ಗುಣಭದ್ರ ಇವನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದರು. ಮಹಾವೀರ ಆಚಾರ್ಯನು ಗಣಿತಸಾರ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ರಚಿಸಿದ. 3ನೇ ಇಂದ್ರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅರಬ್ಬ್ ಯಾತ್ರೀಕ ಅಲ್‌ಮಸೂದಿ ಅವನ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದ್ದ. 3ನೇ ಕೃಷ್ಣನು ತಕ್ಕೋಲಂ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಚೋಳರ ದೊರೆ 1ನೇ ಪಾರಂತಕನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದ. ಇವನು ರಾಮೇಶ್ವರಂನ ಕೃಷ್ಣೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ. ಕಾರ್ಕ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ ಕೊನೆಯ ದೊರೆಯಾಗಿದ್ದು, ಕಲ್ಯಾಣ ಚಾಲುಕ್ಯರ ದೊರೆ ತೈಲ ಇವನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದ.

ರಜಪೂತ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ

ಪ್ರಥ್ವಿರಾಜ ರಾಸೊ ಬರೆದ ಚಾಂದ್ ಬರದಾಯಿ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಅಗ್ನಿಕುಳ ಪಂಗಡಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುತ್ತದೆ.

ಪ್ರತಿಹಾರರು	ದಕ್ಷಿಣ ರಾಜಸ್ಥಾನ
ಚೌಹಾನರು	ಪೂರ್ವರಾಜಸ್ಥಾನ ಅಜ್ಮೀರ ಮತ್ತು ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಚೌಹಾನರ ದೊರೆ 2ನೇ ಅಜಯ ರಾಜ ಅಜಯಮೇರು ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ. 3ನೇ ವಿಗ್ರಹ ರಾಜ ದೆಹಲಿಯನ್ನು ತೋಮರನಿಂದ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. 3ನೇ ಪೃಥ್ವಿರಾಜನು ಚೌಹಾನರ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ದೊರೆ. ಇವನು ಚಂದೇಲರು, ಚಾಲುಕ್ಯರು ಮತ್ತು ಗಹದ್ವಾಲಗಳನ್ನು ಸೋಲಿಸುತ್ತಾನೆ. 1191 ಮತ್ತು 1192ರಲ್ಲಿ ನಡೆದ 1 ಮತ್ತು 2ನೇ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಹಮ್ಮದ್ ಘೋರಿಯನ್ನು ತರಯನ್ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಥ್ವಿರಾಜ ವಿಜಯ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಜಯಾನಕನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಸೋಲಂಕಿಗಳು

ಇವರನ್ನು ಗುಜರಾತಿನ ಚಾಲುಕ್ಯರೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ಸ್ಥಾಪಕ 1ನೇ ಮೂಲ ರಾಜನಾಗಿದ್ದನು. ಕಾತಿಯಾವಾಡ ಇವರ ರಾಜಧಾನಿ, 1025ರಲ್ಲಿ 1ನೇ ಭೀಮನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಹಮ್ಮದ ಘಜ್ನಿಯು ಸೋಮನಾಥ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ನಿರ್ನಾಮ ಮಾಡಿದ.

ಇವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಮಲನು ಜೈನ ದೇವಾಲಯ ವಿಮಲ ವಸಾಯಿ ಮತ್ತು ಮೌಂಟ್ ಅಬೂವಿನ ಆದಿನಾಥ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ. ಜಯಸಿಂಹ ಸಿದ್ಧರಾಜ ಸೋಲಂಕಿಗಳ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ದೊರೆ. ಇವನು ಪರಮಾರರು, ಚೌಹಾನರು, ಚಂದೇಲರು ಮತ್ತು ಕಲ್ಯಾಣಿ ಚಾಲುಕ್ಯರನ್ನು ಸೋಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸಿದ್ಧಾಪುರದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ರುದ್ರಮಹಾಕಾಳಿ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ. ಕುಮಾರ ಪಾಲನು ಜೈನಧರ್ಮದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಅನುಯಾಯಿ. ಹೇಮಚಂದ್ರ ರೋಟ್ ಸಿದ್ಧ ಹೇಮಚಂದ್ರ 2ನೇ ಮೂಲರಾಜನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಹಮ್ಮದ್ ಘೋರಿಯು ರುದ್ರಮಹಾಕಾಳಿ ದೇವಾಲಯದ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ನಡೆಸಿದ್ದ. ಕರ್ಣದೇವ ಗುಜರಾತಿನ ಕೊನೆಯ ಹಿಂದೂ ದೊರೆ ಅಲ್ಲಾವುದ್ಧೀನ ಖಿಲ್ಜಿಯನ್ನು ಸೋಲಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಪರಮಾರರು

ಈ ವಂಶದ ಸ್ಥಾಪಕ ಉಪೇಂದ್ರ, ಭೋಜದೇವ ಈ ವಂಶದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ದೊರೆ. ಇವನು ಟರ್ಕರನ್ನು ಸೋಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇವನು ದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತಿ ದೇವಾಲಯ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದ. ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪುರಸ್ಕಾರವು ಇವನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ. ಪರಮಾರರ ಕೊನೆಯ ದೊರೆ ಮಾಲಕದೇವ. ಇವನನ್ನು ಅಲ್ಲಾವುದ್ಧೀನ ಖಿಲ್ಜಿ ಸೋಲಿಸುತ್ತಾನೆ.

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಬುಂದೇಲಖಾಂಡಾದ ಚಂದೇಲರು

ಇವರ ರಾಜಧಾನಿ ಖಜರಾಹೊ ಯಶೋವರ್ಮನ್ ಕಾಜುರಾವ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ಚತುರ್ಭುಜ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ. ಚಂದೇಲರ ದೊರೆ ದಂಗ ವಿಶ್ವನಾಥ, ಜಿನನಾಥ ಮತ್ತು ದೀನನಾಥ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಖಜೂರಾಹೊ ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಾನೆ. ಖಜುರಾಹೊ ದೇವಾಲಯಗಳು ಜೈನ ಶೈವ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೆ.

ಕನೋಜನ ಗಹದ್ವಾಲಗಳು

ಗೋವಿಂದ ಚಂದ್ರ ಗಹದ್ವಾಲಗಳ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ದೊರೆ. ಇವನು ಚಾಂದೇಲರು ಮತ್ತು ಕಲಚೂರಿಗಳನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದ. ಜಯಚಂದ್ರ ಅವನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರ ಎಂಬ ಕವಿಯಿದ್ದ ಅವನು ವಿಷದ ಚರಿತವನ್ನು ರಚಿಸಿದ. 1193ರಲ್ಲಿ ಮಹಮ್ಮದ ಘೋರಿಯು ಜಯಚಂದ್ರನನ್ನು ಚಂದಾವರ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿದ.

ತೋಮರರು

ಹರಿಯಾಣ ಇವರ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿತ್ತು. ಅನಂಗಪಾಲ ತೋಮಾರು ದಿಲ್ಲಿಕಾ ಎಂಬ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದಿದ್ದ ನಂತರ ಅದು ದೆಹಲಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇವನು ಚೌಹಾನ ವಂಶದ 3ನೇ ವಿಗ್ರಹರಾಜನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದ.

ಗಂಗರು

ಅನಂತವರ್ಮ ಚೊಡಗಂಗ ಗಂಗಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ. ಇವನು ಕ್ರಿ.ಶ. 11ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಪೂರಿ ಜಗನ್ನಾಥ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ. ಕ್ರಿ.ಶ. 1250ರಲ್ಲಿ 1ನೇ ನರಸಿಂಹ ವರ್ಮನು ಕೋಣಾರ್ಕನ ಸೂರ್ಯ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ. ಗಂಗರ 4ನೇ ರಾಚಮಲ್ಲನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವನ ಮಂತ್ರಿ ಚಾವುಂಡರಾಯ ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳದಲ್ಲಿ ಗೋಮಟೇಶ್ವರ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ.

ಚೋಳರು

ಪಾರಾಂತಕ ಚೋಳ ವಂಶದ ಸ್ಥಾಪಕ. ಇವನು ಪಲ್ಲವರ ಪಾಳೆಗಾರ, ಇವನಿಗೆ ಮಧುರೈ ಕೊಂಡ ಎನ್ನುವ ಬಿರುದಿದೆ. ಇವನು ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ 3ನೇ ಕೃಷ್ಣನಿಂದ ಸೋಲಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಉತ್ತರ ಮೆರೂರ ಶಾಸನವು 1ನೇ ಪಾರಾಂತಕನಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದು, ಇದು ಚೋಳರ ಸ್ಥಳೀಯ ಸರಕಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. 1ನೇ ಚೋಳ ಅಧಿಕಾರವು 1ನೇ ರಾಜರಾಜನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉತ್ತುಂಗಕ್ಕೇರಿತ್ತು ಇವನು ಚೇರರ ನೌಕಾದಳವನ್ನು ಕಡೂಲಾರ ಸಲಾಯಿ ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿದ್ದ. ಇವನು ಮಾಲ್ಡೀಸನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡ. ಇವನು ಶ್ರೀವಿಜಯ ದೊರೆಗೆ ನಾಗಪಟ್ಟಂನಲ್ಲಿ ಚೂಡಾಮಣಿ ವಿಹಾರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು ಅನುಮತಿ ನೀಡಿದ್ದ. ಇವನು ರಾಜರಾಜೇಶ್ವರ ಮತ್ತು ಬೃಹದೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದ.

1ನೇ ರಾಜೇಂದ್ರ

ಇವನು ಶ್ರೀಲಂಕಾವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಉತ್ತರ ಭಾರತವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಇವನಿಗೆ ಗಂಗೈಕೊಂಡ ಎನ್ನುವ ಬಿರುದಿದೆ. ಇವನು ಹೊಸ ರಾಜಧಾನಿ ಗಂಗೈಕೊಂಡ ಚೋಳಪುರಂನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಾನೆ. ರಾಜ್ಯಕೀಯ ಮತ್ತು ವಾಣಿಜ್ಯ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಚೀನಾಕ್ಕೆ ರಾಯಭಾರಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾನೆ. 1ನೇ ಕುಲತುಂಗ ಚೋಳ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನು ವ್ಯಂಗಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಒಗ್ಗೂಡಿಸಿದನು. ಇವನು ಚೀನಾಕ್ಕೆ ರಾಯಭಾರಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದ್ದ. ಕಂಬನು ಇವನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದ, ಇವನು ತಮಿಳು ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಬರೆದ. 2ನೇ ರಾಜರಾಜನು ಚೋಳರ ಕೊನೆಯ ದೊರೆಯಾಗಿದ್ದು, ಚೋಳರ ಆಡಳಿತದ ಪ್ರಮುಖ ಮೂಲ ಸ್ಥಳೀಯ ಸರ್ಕಾರವಾಗಿತ್ತು. ಚೋಳ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಮಂಡಲ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳನ್ನು ಒಳನಾಡುಗಳನ್ನಾಗಿ, ಒಳನಾಡುಗಳನ್ನು ಕುರಂಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ. 3 ವಿಧದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಭೆ ಚೋಳರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿತ್ತು.

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಊರು	ತೆರಿಗೆ ವಿಧಿಸುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಗ್ರಾಮ
ಸಭಾ	ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಉಡುಗೊರೆಯಾಗಿ ನೀಡಿದ ಗ್ರಾಮಗಳು
ನಗರಂ	ವ್ಯಾಪಾರ ಕೇಂದ್ರಗಳು

ಸ್ಥಳೀಯ ಸಭೆಗಳನ್ನು ನಾಡು ಸಭೆಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಅಗ್ರಹಾರ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ನೀಡಿದ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಭೂದಾನ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

ವ್ಯಾಪಾರ ಮತ್ತು ವಾಣಿಜ್ಯ

ಚೋಳರು ಅರೇಬಿಯ, ಚೀನಾ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಲಂಕಾಗಳೊಂದಿಗೆ ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳ ಸಂಘಟನೆಗಳನ್ನು ಐನೋರ್‌ವರ್ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಸಮುದ್ರ ತೀರದ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳನ್ನು ಅಂಜೂರ್‌ನಾಮ್ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಕಲೆ ಮತ್ತು ಶಿಲ್ಪಕಲೆ

ಚೋಳರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದ್ರಾವಿಡ ಶಿಲ್ಪಕಲೆ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿತ್ತು. ಇದರ ಪ್ರಮುಖ ಲಕ್ಷಣಗಳೆಂದರೆ ವಿಮಾನ, ಮಂಟಪಗಳು ಮತ್ತು ಗೋಪುರಂಗಳು ಚೋಳ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿತ್ತು. ತಂಜಾವೂರ್‌ದಲ್ಲಿರುವ ಬೃಹದೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯವು ಚೋಳ ಶಿಲ್ಪಕಲೆಗೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಮಧ್ಯಕಾಲಿನ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಎತ್ತರದ ದೇವಾಲಯವಾಗಿದೆ ಮದ್ರಾಸ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ಚಿದಂಬರಂ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿರುವ ನಟರಾಜನ ಕಂಚಿನ ಮೂರ್ತಿ ಚೋಳ ಶಿಲ್ಪಕಲೆಗೆ ಪ್ರಮುಖ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ.

ಪಶ್ಚಿಮದ ಚಾಲುಕ್ಯರು

ತೈಲ ಇದರ ಸ್ಥಾಪಕ ಇವನು ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ ಕಾರ್ಕನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದ್ದ. 1ನೇ ಸೋಮೇಶ್ವರ ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಮಲ್ಕಡ್‌ನಿಂದ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಿದ. 2ನೇ ಸೋಮೇಶ್ವರನನ್ನು ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯ ಸೋಮೇಶ್ವರನೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇವನು ಚಾಲುಕ್ಯ ವಿಕ್ರಮ ಶಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು. 4ನೇ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನು ಇವರ ಶ್ರೇಷ್ಠ ದೊರೆ. ಬಿಲ್ಲನ ವಿಕ್ರಮ ಚರಿತ ವಿಜ್ಞಾನೇಶ್ವರ ಮಿತಕ್ಷರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದ. 3ನೇ ಸೋಮೇಶ್ವರನು ಮನಸೋಲ್ಲಾಸವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದ. ಪೂರ್ವದ ವೆಂಗಿ ಚಾಲುಕ್ಯರು, ಇದರ ಸ್ಥಾಪಕ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ. 3ನೇ ವಿಜಯೇತನು ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಲಾರ್ಡ್ ಆಫ್ ದಕ್ಷಿಣ ಪಥ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಚೋಳ ಚಾಲುಕ್ಯ ವಂಶಗಳು ಕುರತುಂಗನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದಾದವು.

ದೇವಗಿರಿ ಯಾದವರು

5ನೇ ಬಿಲ್ಲನು ಯಾದವ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿದ. ಸಿಂಹನ ಇವರ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ದೊರೆಯಾಗಿದ್ದನು. ಸಾರಂಗದೇವ ಸಂಗೀತ ರತ್ನಾಕರ ಎನ್ನುವ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದ. ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನ ಖಿಲ್ಜಿ ಯಾದವರ ದೊರೆ ರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದ್ದ. ಮಲ್ಲಿಕಾಫುರ ಯಾದವರ ದೊರೆ ಶಂಕರದೇವರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದ್ದ.

ವಾರಂಗಲನ ಕಾಕತಿಯರು

1ನೇ ಬೆಟ ಮೊದಲ ದೊರೆ. ಇವರ ರಾಜಧಾನಿ ಹನುಮನಕೊಂಡ. ರುದ್ರದೇವನು ಹನುಮನಕೊಂಡ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ. ಇವನು ಹೊಸ ಪಟ್ಟಣ ಉರುಗಲನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದ. ಗಣಪತಿದೇವ ವಾರಂಗಲಪಟ್ಟವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದ. ಇವನು ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ವಾರಂಗಲಕ್ಕೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಿದ್ದ. ಪ್ರತಾಪರುದ್ರ ಕೊನೆಯ ದೊರೆ. ಇವನು ನೀತಿಸಾರವನ್ನು ಬರೆದ.

downloaded from: www.kpscvaani.com

ದ್ವಾರಸಮುದ್ರದ ಹೊಯ್ಸಳರು

1ನೇ ಬಲ್ಲಾಳ ಇದರ ಸ್ಥಾಪಕ ಇವರ ರಾಜಧಾನಿ ದ್ವಾರಸಮುದ್ರ ಅಥವಾ ಹಳೆಬೀಡು, ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ ಅಥವಾ ಬೆಟಗನು ಹೊಯ್ಸಳ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ನಿಜವಾದ ಸ್ಥಾಪಕನಾಗಿದ್ದ. ಮೂಲತ ಇವನೊಬ್ಬ ಜೈನ, ನಂತರ ವೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮದ ಅನುಯಾಯಿಯಾದ. ಇವನು ಹಳೆಬೀಡಿನಲ್ಲಿರುವ ಹೊಯ್ಸಳೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದ. 3ನೇ ಬಲ್ಲಾಳನು ಮಲ್ಲಿಕಾಫರನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದ್ದ.

ಸಾಹಿತ್ಯಗಳು

ಆಸ್ಥಾನದ ಕವಿಗಳು	ದೊರೆಗಳು
ರವಿಕೀರ್ತಿ	2ನೇ ಪುಲಕೇಶಿ
ಭಾವುಭತಿ	ಕನುಜ ಯಶೋವರ್ಮ
ವಕಪತಿ	ಯಶೋವರ್ಮ
ಹರಿಸೇನಾ	ಸಮುದ್ರಗುಪ್ತ
ದಂಡಿನ	2ನೇ ನರಸಿಂಹವರ್ಮ (ಪಲ್ಲವ)
ಭಾರವಿ	ಸಿಂಹವಿಷ್ಣು
ರಾಜಶೇಖರ	1ನೇ ಮಹೇಂದ್ರಪಾಲ
ಸಾಮದೇವ	2ನೇ ಪ್ರಥ್ವಿರಾಜ
ಕಾಳಿದಾಸ	2ನೇ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತ
ಅಮರಸಿಂಹ	2ನೇ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತ
ಚಾಂದ್‌ಬರದಾಯಿ	3ನೇ ಪ್ರಥ್ವಿರಾಜ
ಜಯಂಕಾರ	3ನೇ ಪ್ರಥ್ವಿರಾಜ
ಗುಂಡಯ್ಯ	ಹಾಲ
ಮಹಾವೀರಾಚಾರ್ಯ	ಅಮೋಘವರ್ಷ
ಕಂಬನ್	ಕುಲೊಟುಂಗ
ಮೀರ್ ಹಸನ್ ದೆಹಲ್ವಿ	ಅಲ್ಲಾವುದ್ಧೀನ ಖಿಲ್ಜಿ

ಗ್ರಂಥಗಳು ಮತ್ತು ಲೇಖಕರು

ರಾಮಚರಿತಂ	ಸಂಧ್ಯಾಕರ್‌ನಂದಿ
ಅಮೀರಕಾವ್ಯ	ನ್ಯಾಯಚಂದ್ರ
ಜಿಯೋಗ್ರಾಫಿ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ	ಟಾಲೋಮಿ
ಬೃಹತ್ ಕಥಾಕೋಷ	ಕ್ಷಮೇಂದ್ರ
ಬುದ್ಧ ಚರಿತ	ಅಶ್ವಘೋಷ
ಕೌಮುದಿ ಮಹೋತ್ಸವ	ವಜ್ಜಿಕಾ

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಸೂರ್ಯ ಸಿದ್ಧಾಂತ	ಆರ್ಯಭಟ
ಪಂಚಸಿದ್ಧಾಂತಿಕ ಬೃಹತ್ ಸಮ್ಮಿತ	ವರಗಮೇರ
ಕಾಮಸೂತ್ರ	ವಾತ್ಸಾಯನ
ಗೌಡವಾಹು	ವಾಗ್ಪತಿ
ಶಿಶುಪಾಲವಧ	ಮಾಘ
ವಿಕ್ರಮಾಂಗ ದೇವಚರಿತ	ಬಿಲ್ಲಣ
ಸಿದ್ದಾಂತ ಶಿರೊಮಣಿ	ಭಾಸ್ಕರ ಆಚಾರ್ಯ
ರಸರತ್ನಾಕರ	ನಾಗಾರ್ಜುನ
ರಾಜಮಾರ್ತಾಂಡ	ಭೋಜ
ಕಿರಾತಾರ್ಜಿನಿಯ	ಭಾರವಿ

ಕನೌಜಿನ ಘಡವಾಲರು:

- ಚಂದ್ರದೇವನು ಈ ವಂಶದ ಮೊದಲ ರಾಜ
- ಗೋವಿಂದ ಚಂದ್ರನು ಮುಸಲ್ಮಾನರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ತನ್ನ ತಂದೆ ಮದನ ಚಂದ್ರನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡನು.
- ಜಯಚಂದ್ರನು ಬಂಗಾಳದ ದೊರೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣಸೇನನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸೋಲನ್ನುನುಭವಿಸಿದನು. ಕ್ರಿ.ಶ. 1193ರಲ್ಲಿ ಮಹಮದ ಘೋರಿಯು ಘಡವಾಲದ ಮೇಲೆ ಧಾಳಿ ನಡೆಸಿ ಅವರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಜಯಚಂದ್ರನನ್ನು ಚಂದವಾರ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕೊಂದನು.

ಚಂದೇಲರು:

- ಚಂದೇಲರು ಬುಂದೇಲುಖಂಡದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದರು.
- ಈ ರಾಜವಂಶ ನಾಯಕನಂದ ಕ್ರಿ.ಶ. 9ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಆದಿ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಯಿತು. ಇವರ ರಾಜಧಾನ ಖಜುರಾಹೋ ಆಗಿದ್ದಿತ್ತು.
- ಚಂದೇಲ ವಂಶದ ಪ್ರಥಮ ಸ್ವತಂತ್ರ ದೊರೆ ಧಂಗ ಎಂಬುವನು ಇವನು ಮಹಾರಾಜಾಧಿರಾಜ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡನು.

ಹಿಂದುಶಾಹಿ ರಾಜವಂಶ:

- ಇದನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದವನು ಶಾಹಿ ವಂಶದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಂತ್ರಿ ಕಲ್ಲರ್ ಎಂಬುವನು ಇದರ ಸ್ಥಾಪನೆ ಕ್ರಿ.ಶ. 9ನೆಯ ಶತಮಾನದ ದ್ವಿತೀಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಆಯಿತು.
- ರಾಜತರಂಗಿಣಿಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲರ್‌ನನ್ನು ಲಾಲಿಯಶಾಹಿ ಎಂದು ಸಂಭೋದಿಸಿ ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ತುಂಬಾ ಪ್ರಬಲ ರಾಜರುಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.
- ಇವನು ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಕಾಬೂಲಿನಂದ ಉದ್ ಬಂದಕ್ಕೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಿದನು.
- ಕ್ರಿ. ಶ. ಹತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಜಯಪಾಲನು ಹಿಂದುಶಾಹಿ ವಂಶದ ರಾಜನಾದನು.
- ಜಯಪಾಲನು, ಆನಂದಪಾಲಿ, ತ್ರಿಲೋಚನಪಾಲಿ ಮತ್ತು ಭೀವಪಾಲನು ಘಜ್ನಿಯ ರಾಜರಾಗಿದ್ದ ಸಬಕ್ತಗೀನ್ ಮತ್ತು ಮಹಮದರೊಡನೆ ಹೋರಾಡಿದರು. ಕ್ರಿ.ಶ. 12ನೇಯ ಶತಮಾನದ ಆದಿ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಘಜ್ನಿಯ ಮಹಮದನು ಹಿಂದೂ ಶಾಹಿಯ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸಿದರು.

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಕಾಶ್ಮೀರ ರಾಜ್ಯ:

- ಕ್ರಿ.ಶ. 12ನೇಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಹಣನು ರಾಜ ತರಂಗಿಣಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಶ್ಮೀರದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆದನು.
- ನಾಗಾ ಕಾರ್ಕೋಟ ವಂಶವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದವನು ದುರ್ಲಭವರ್ಧನನು ಇವನು ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಹ್ಯೂಎನ್‌ತ್ಸಾಂಗ್ನು ಕಾಶ್ಮೀರಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ಕೊಟ್ಟನು.
- ಲಲಿತಾದಿತ್ಯ ಮುಕ್ತಾಪೀಡನು ಈ ರಾಜ ವಂಶದ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿ ರಾಜನಾಗಿದ್ದನು. ಇವನ ಪ್ರಧಾನ ಗೆಲುವೆಂದರೆ ಕನೌಜಿನ ಯಶೋವರ್ಮನ ಮೇಲೆ ಮಾರ್ತಾಂಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಸೂರ್ಯದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಇವನು ಕಲ್ಪಿಸಿದನು.
- ಉತ್ಪಲರಾಜ ವಂಶವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದವನು ಅವಂತಿವರ್ಮ ಈ ರಾಜವಂಶ ಕ್ರಿ.ಶ. 980 ರಿಂದ 1003 ರ ವರೆಗೆ ಆಳಿದ ರಾಣಿ ದಿಡ್ಡಳಿಗೆ ಹೆಸರಾದುದು.
- ಸಂಗ್ರಾಮ ರಾಜನು ಅಯೋಹಾರ ರಾಜವಂಶವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು. ಶುಸುದ್ಧಿನನು ಕಾಶ್ಮೀರದ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು.

ದೇವಗಿರಿಯ ಯಾದವರು:

- ಈ ರಾಜವಂಶ ಭಿಲ್ಲಮನಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಯಿತು. ಇವನು ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿದ್ದ ದೇವಗಿರಿ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು.
- ಇವನ ಮಗ ಸಿಂಘಣನು ಈ ರಾಜ ವಂಶದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಪುರುಷ ರಾಜನಾಗಿದ್ದನು. ಇವನು ಉತ್ತರಕ್ಕೂ, ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಆಳ್ವಿಕೆಯೊಳಗೆ ತಂದನು.

ವಾರಂಗಲ್ಲಿನ ರಾಕತೀಯರು:

- ಇವರು ಮೊದಲು ಚಾಳುಕ್ಯರ ಸಾಮಂತರಾಜರಾಗಿದ್ದರು.
- ಮೂರನೆಯ ರುದ್ರನು ಚಾಳುಕ್ಯರ ಮೂರನೆಯ ತೈಲವನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಘೋಷಿಸಿದನು.

ದ್ವಾರಸಮುದ್ರದ ಹೊಯ್ಸಳರು:

- ಇದನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದವನು ನಾರಿಸಕಣ
- ಕ್ರಿ. ಶ. 1189 ರಲ್ಲಿ ಯಾದವರ ಐದನೆಯ ಭಿಲ್ಲಮನು ಚಾಳುಕ್ಯರ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಸೋಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದಾಗ ಈ ವಂಶದ ದೊರೆ ಎರಡನೆಯ ಬಲ್ಲಾಳನು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಘೋಷಿಸಿದನು. ಇವನು ಕ್ರಿ.ಶ. 1220 ರ ವರೆಗೆ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದನು.

ಮಧುರೈನ ಪಾಂಡವರು:

- ಪಾಂಡ್ಯರ ಅಧಿಕಾರ ಕ್ರಿ. ಶ. 6ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕದುಂಗೇಗನಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು ರಾಜ ಅರಕೇಸರಿ ಮಾರನ ವರ್ಮನು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿದನು.
- ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ಕ್ಷೀಣದೆಸೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಈ ಪಾಂಡ್ಯ ವಂಶದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಮಾರವರ್ಮನ ಸುಂದರ ಪಾಂಡ್ಯನು ಮತ್ತೆ ಉಚ್ಛ್ರಾಯಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಂದನು.
- ಜಿಟಾವರ್ಮನ ಸುಂದರ ಪಾಂಡ್ಯನು ಮೂರನೆಯ ರಾಜೇಂದ್ರ ಚೋಳನು ತನ್ನ ಮೇಲ್ಮೈಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು. ಇವನು ಹೊಯ್ಸಳರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹೋಯ್ಸಳ ದೊರೆ ಸೋಮೇಶ್ವರನು ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡನು. ಇವನು ಸಿಂಹಳದ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಣ ನಡೆಸಿ ಅದರ ಉತ್ತರ ಭಾಗವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು.
- ಮಾರವರ್ಮನ ಕುಲಶೇಖರ ಪಾಂಡ್ಯನು ಚೋಳರಾಜ್ಯವನ್ನು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡನು.

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಒರಿಸ್ಸಾದ ಗಂಗರು:

- ಅನಂತವರ್ಮನ್ ಚೋಡ್ ಗಂಗದೇವನು ಪುರಿಯ ಜಗನ್ನಾಥ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು.
- ಒಂದನೆಯ ನರಸಿಂಹನು ಕರ್ನಾಟಕದ ಸೂರ್ಯದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದನು.

ಕಪಿಲೇಂದ್ರನು ಗಜಪತಿ ರಾಜವಂಶವನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿದನು.

ಪ್ರಾಚೀನ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಮುಖ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು

ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡರ್: ಈತ ಗ್ರೀಸನ ಮ್ಯಾಸಿಡೋನಿಯಾದ ರಾಜ ಅವನು ಗೆಲುವಿಗಾಗಿ ಕ್ರಿ.ಪೂ. 327–326 ರಲ್ಲಿ ಹೊರಟು ಭಾರತವನ್ನು ತಲುಪಿದ ಈತ ವಾಯುವ್ಯ ಭಾರತದ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಪಂಜಾಬ ಅನ್ನು ಬೀಯಾಸ ನದಿಯ ಉತ್ತರದ ದಂಡೆಯ ವರೆಗೆ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡ.

ಅಜಾತಶತೃ: ಈತನು ಬಿಂಬಸಾರನ ಮಗ ಇವನು ಪಾಟಲೀಪುತ್ರ ನಗರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು ಮತ್ತು ಮಗಧದ ಎಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿದನು.

ಆರಿಸೇನ : ಇವನು ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡರ್ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ಯುದ್ಧಗಳ ವಿವರಣೆ ನೀಡಿದ ಮಹಾನ ಇತಿಹಾಸಕಾರ.

ಅಶ್ವಘೋಷ: ಇವನು ಬೌದ್ಧ ಸನ್ಯಾಸಿ, ಕಾನಿಷ್ಕನನ್ನು ಬೌದ್ಧ ಮತಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿದವನು. ಇವನು ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ಬುದ್ಧ ಚರಿತ, ಸೂತ್ರಲಂಕಾರ ಮತ್ತು ಸೌಚಿದರಾನಂದ ಇವನ ಕೃತಿಗಳು

ಅಮರಸಿಂಹ: ಇವನು ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿದ್ವಾಂಸ, ಅಮರಕೋಶವನ್ನು ಇವನು ರಚಿಸಿದನು.

ಆರ್ಯಭಟ್ಟ: ಇವನು ಜ್ಯೋತಿರ್ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಗಣಿತ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ, ಇವನು ಭೂಮಿ ಗುಂಡಗಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಿದನು. ಇವನು ಸೂರ್ಯಗ್ರಹಣ ಹಾಗೂ ಚಂದ್ರಗ್ರಹಣಗಳು ಕಾರಣಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿದನು. ಇವನ ಕೃತಿ ಆರ್ಯಭಟೀಯ.

ಬಿಂಬಸಾರ: ಕ್ರಿ. ಪೂ. 6ನೇ ಶತಮಾನ) ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿ ದೊರೆ. ಇವನು ಹರ್ಯಂಕ ವಂಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು. ಇವನು ಮಗಧ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಆಳಿದನು.

ಪಂದ್ರಗುಪ್ತ: ಇವನು ಗುಪ್ತ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಕೊನೆಯ ಶಕ್ತಿಶಾಲಿ ಅರಸು ಇವನ ನಂತರ ಹೂಣರು ಈ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿ ತುಂಡರಿಸಿದರು.

ಭಂಡಿ: ಇವನು ರಾಜ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು. ರಾಜ್ಯ ವರ್ಧನನನು ಶಶಾಂಕನಂದ ಕೊಲ್ಲಜಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಹರ್ಷವರ್ಧನನು ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನೇರಲು ಇವನು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದನು.

ಎರಡನೆಯ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತ: (ಕ್ರಿ. ಪೂ. 380–141) ಇವನು ಸಮುದ್ರಗುಪ್ತನ ಮಗ ಮತ್ತು ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿ ಇವನು ತನ್ನ ಒಳಿತಾದ ನಿರಂಕುಸ ಪ್ರಭುತ್ವ ಧೈರ್ಯ ಮತು ಮಾನವೀಯತೆಗಳಿಗೆ ಹೆಸರಾದವನು ಇವನು ವಿಜ್ಞಾನ, ಕಲೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತುಗಳ ಆಶ್ರಯದಾತನಾಗಿದ್ದನು. ಕಾಳಿದಾಸ, ಭವಭೂತಿ, ಧನ್ವಂತ್ರಿ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಇವನ ಆಸ್ಥಾನವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದ್ದರು. ಇವನ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಸಾಧನೆಯೆಂದರೆ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಶಕರ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಅಂತ್ಯಗೊಳಿಸಿದ್ದು.

ಚರಕ: ಇವನು ಆಯುರ್ವೇದದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣಾತ, ಚರಕ ಸಂಹಿತ ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದ, ಆಯುರ್ವೇದ ವೈದ್ಯ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಐತ್ಯಕೀಯ ವಿಭಾಗವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ.

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಅಮೋಘವರ್ಷ: (ಕ್ರಿ.ಪೂ. 814–800) ಇವನು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ಅರಸು. ಇವನು ಜೈನ ಮತದವನು ಇವನು ಕಲೆ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಆಶ್ರಯವಾಗಿದ್ದನು.

ಧರ್ಮಪಾಲ: ಇವನು ಪಾಲರಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಅರಸ, ಇವನು ಕ್ರಿ.ಶ. 770 ರಿಂದ 815 ರ ವರೆಗೆ ಅನೇಕ ಯುದ್ಧಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು ಅವನು ವಿಕ್ರಮಶಿಲಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು.

ದಂತಿದುರ್ಗ: ಇವನು ವಾತಾಪಿಯ ಚಾಳುಕ್ಯರೊಡನೆ ತನ್ನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕಡಿದುಕೊಂಡನು, ಎಂಟನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ರಾಜವಂಶವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು.

ಧನನಂದ: ಇವನು ಮಗಧಧ ತುಂಬಾ ಶಕ್ತಿಶಾಲಿ ಅರಸ ಇವನ ಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದಅಲೆಕ್ಸಾಂಡರ ಇವನ ಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಇವನು ಜನರ ಮೇಲಿನ ಕ್ರೌರ್ಯಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಇವನ ಧರ್ಮ ನೀತಿಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಜನರಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಅಪ್ರಿಯನಾಗಿದ್ದನು.

ಗೌತಮಬುದ್ಧ: (ಕ್ರಿ.ಪೂ. ಆರನೆಯ ಶತಮಾನ) ಇವನು ನೇಪಾಳದ ಕಣಿವೆಯಲ್ಲಿ ಕಪಿಲವಸ್ತುವಿನ ಲುಂಬಿನಿಯ ಒಂದು ತೋಟದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನು ಇವನಿಗೆ, ಬಿಹಾರದಲ್ಲಿ ಭೋಧಗಯಾದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಕುತಿದ್ದಾಗ, ಸುಜಾತ ಎಂಬಾಕೆ ಅವನಿಗೆ ಪಾಯಸವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಾಗ ಜ್ಞಾನೋದಯವಾಯಿತು. ಇದಾದ ನಂತರ ಇವನು ಬುದ್ದನೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟನು. ಇವನು ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶದ ದೇವಪ್ರಯೋಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕುಶಿನಗರ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಮಹಾಪರಿನಿರ್ವಾಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು.

ಗೋರಖನಾಥ: ನಾಥಪಂಥಿ ಚಳುವಳಿಯ ಮೂಲ ಪುರುಷ

ಒಂದನೇ ಡೇರಿಯಸ್: ಕ್ರಿ. ಪೂ. ಆರನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಮೇಲೆ ಧಾಳಿ ನಡೆಸಿದ ಇರಾನಿನ ದೊರೆ ಇವನು ಪಂಜಾಬ್ ಮತ್ತು ಸಿಂಧ್‌ಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು 22ನೆ ಕ್ಷತ್ರಪವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು.

ಗೌತಮೀಪುತ್ರ ಶಾತಕರ್ಣಿ: ಎರಡನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಬಲವಾದ ಶಾತವಾಹನ ವಂಶದ ರಾಜ ಗೌತಮೀಪುತ್ರ ಶಾತಕರ್ಣಿ, ಇವನು ಶಕಕ್ಷತ್ರಪ ವೆಹಪಾನ್ ಅನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಶಾತವಾಹನ ರಾಜವಂಶವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು.

ಹರಿಷೇಣ: ಪ್ರಯಾಗ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಗ್ರಂಥದ ರಚನಾಕಾರ.

ಖಾರವೇಲ: ಇವನು ಕ್ರಿ.ಶ. ಮೊದಲನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕಳಿಂಗದ ಅರಸನಾಗಿದ್ದನು. ಇವನು ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಜೈನ ಯಾತ್ರೆಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿನ ಆಸಕ್ತಿಗೆ ಮತ್ತು ಅಭಿರುಚಿಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದವನು, ಹಂಥಿಗುಂಫಾ ಶಿಲಾಶಾಸನ ಇವನ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಕನಿಷ್ಕಾ: (ಕ್ರಿ.ಶ. ಮೊದಲನೆಯ ಶತಮಾನ) ಶಕ ಸಂವತ್ಸರ ಅನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಕುಶಾನ ವಂಶದ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಬಲನಾದ ರಾಜ. ಇವನು ಕಾಶ್ಮೀರದ ಬಳಿಯ ಕುಂದಲವನದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಬೌದ್ಧ ಮಹಾ ಸಮಾವೇಶವನ್ನು ನಡೆಸಿದನು.

ಕರಿಕಾಲ: ಕ್ರಿ.ಪೂ. ಮೊದಲನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಪುಹಾರ ಪಟ್ಟಣ (ಕಾವೇರಿ ಪಟ್ಟಣಂ) ವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಚೋಳ ದೊರೆ. ಇವನು ತುಂಬಾ ಸಮರ್ಥವಾದ ನೀರಾವರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಏರ್ಪಾಟು ಮಾಡಿದನು.

ಕೌಟಿಲ್ಯ: ಈತನಿಗೆ ವಿಷ್ಣುಗುಪ್ತ ಅಥವಾ ಚಾಣಿಕ್ಯ ಎಂದೂ ಹೆಸರಿದೆ, ರಾಜ ನೀತಿ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಈತ ತುಂಬ ಚಾಣಕ್ಷನಾಗಿದ್ದನು. ಅದರಲ್ಲಿ ಬಹುದೊಡ್ಡ ವಿದ್ವಾಂಸನಾಗಿದ್ದನು. ಇವನು ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ಎಂಬ ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ಮೈಕೆವಾಲಿ ರಚಿಸಿದ (ದಿಪ್ರಿನ್ಸ (ರಾಜಕುಮಾರ) ಎಂಬ ಕೃತಿಯ ತರಹವೇ ಇದು ರಾಜನೀತಿಯನ್ನು ವಿಸ್ಕೃತಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಇವನ ದಿಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತ ಮೌರ್ಯನು ನವಮಂದರನು ಸೋಲಿಸಿದನು.

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಕಾಳಿದಾಸ: ಇವನು ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕವಿ, ನಾಟಕಕಾರ ಇವನು ರಘುವಂಶ ಮತ್ತು ಕುಮಾರ ಸಂಭವ ಎಂಬ ಪುರಾಣದ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಅಭಿಜ್ಞಾನ ಶಾಕುಂತಲಂ ವಿಕ್ರಮೊರ್ವಶೀಯಂ, ಮಾಳವಿಕಾಗ್ನಿಮಿತ್ರ ಎಂಬ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಮೇಘದೂತಂ, ಋತುಸಂಹಾರಂ ಎಂಬ ಖಂಡಕಾವುಗಳನ್ನು ಬರೆದನು.

ಕಂಬನ್: ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಶತಮಾನದ ಈ ತಮಿಳುಕವಿ ಕಂಬರಾಮಾಯಣಂ ಎಂಬ ಹೆಸರಾಗಿರುವ ರಾಮಾಯಣ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದನು.

ಕಲ್ಹಣ: ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಕಾಶ್ಮೀರ ಕವಿ ಮತ್ತು ಇತಿಹಾಸಕಾರ ಪ್ರಪ್ರಥಮ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಗ್ರಂಥ ರಾಜತರಂಗಿಣಿಯನ್ನು ಇವನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ನರಸಿಂಹ ವರ್ಮನ್: ಇವನು ಪಲ್ಲವ ರಾಜನಾದ ಮಹೇಂದ್ರ ವರ್ಮನ ಮಗ ಇವನು ಒಬ್ಬ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ರಾಜನಾಗಿದ್ದ, ಇವನು ಪುಲಕೇಶಿಯನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಕೊಂದನು ಶ್ರೀಲಂಕಾದ ಹಲವು ಭಾಗವನ್ನು ಇವನು ಗೆದುಕೊಂಡನು. ಇವನು ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಕಲೆಗಳಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಆಶ್ರಯದಾತನಾಗಿದ್ದನು.

ಮಿಹಿರಭೋಜ: ಒಂಬತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಪ್ರತಿಹಾರ ವಂಶದ ರಾಜ ಪ್ರತಿಹಾರರ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಆಕಾಶದೆತ್ತರಕ್ಕೆ ತಂದರಾಜ.

ಮಾರ್ಕೋಪೋಲೊ: 13ನೇಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿದ ವೈಮಾನಿಕ ಯಾತ್ರಿಕ.

ಮೀನಾಂಡರ್: ಕ್ರಿ. ಪೂ. ಎರಡನಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಆಕ್ರಮಣಕಾರನಾಗಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದವನು ಭಾರತದ ವಾಯುವ್ಯ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದು ಸಯಾಲ್ ಕೋಟೆಯನ್ನು ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಬೌದ್ಧ ಭಿಕ್ಷು ನಾಗಸೇನನು ಇವನನ್ನು ಬೌದ್ಧ ನನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿದನು. ಇವನ ಹೆಸರು ಮಿಳಿಂದನೆಂದಾಯಿತು ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇವನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಮಿಲಿಂದಪನ್ಹೊ ದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದೆ.

ನಾಗಾರ್ಜುನ: ಭಾರತದ ವಾಯುವ್ಯದ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಿದ ಬೌದ್ಧ ಸನ್ಯಾಸಿ ಇವನು ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಎಂಬ ತತ್ವವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದನು.

ಮುಖ್ಖಳಿ ಗೋಪಾಲ್: ಕ್ರಿ.ಪೂ. ಆರನೆಯ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿ ಇವನು ವೈಯಕ್ತಿಕತೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದನು. ಇವನು ಆ ಜೀವಿಕ ಪಂಗಡದ ಸ್ಥಾಪಕ.

ಮಿಹಿರಗುಳು: ತೋರಮಾನನ ನಂತರ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದವನು ಇವನು ಇವನು ತುಂಬಾಕ್ರೂರಿ. ಇವನು ಕಾಶ್ಮೀರ ಮತ್ತು ಮಾಳ್ವಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದನು. ಆದರೆ ಯಶೋಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಬಾಲಾದಿತ್ಯರು ಇವನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದರು.

ಸ್ಕಂದಗುಪ್ತ: ಇವನು ಮೊದಲನೆಯ ಕುಮಾರಗುಪ್ತನ ಮಗ, ಇವನು ಸಾರ್ವಜನಕರಿಗೆ, ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತಹ ಅನೇಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿದನು. ಸುದರ್ಶನ ಸರೋವರವನ್ನು ರಿಪೇರಿ ಮಾಡಿಸಿದನು. ಗುಪ್ತ ರಾಜರಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲನಾಗಿದ್ದ ಕೊನೆಯ ಗುಪ್ತರಾಜ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನು.

ಶುಶ್ರುತ: ಆಯುರ್ವೇದ ವೈದ್ಯ ಪದ್ಧತಿಯ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವೈದ್ಯ. ಇವನು ಆಯುರ್ವೇದಲ್ಲಿ ಧನ್ವಂತರಿ ಶಾಖೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು. ಪ್ಲಾನೆಂಕ್–ಸರ್ಜರಿ ದೇಹದ ಒಂದು ಭಾಗದಿಂದ ಚರ್ಮವನ್ನು ತೆಗೆದು ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಗಕ್ಕೆ ಜೋಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಇವನು ನಿಷ್ಣಾತನಾಗಿದ್ದನು.

ಎರಡನೆಯ ಪುಲಕೇಶಿ: ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಹರ್ಷವರ್ಧನನ್ನು ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಮಹೇಂದ್ರ ವರ್ಮನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದ ವಾತಾಪಿಯ ಚಾಣುಕ್ಯರ ವಂಶದ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಭಾವಿರಾಜ.

downloaded from: www.kpscvaani.com

ರವಿಕೀರ್ತಿ: ಎರಡನೆಯ ಪುಲಕೇಶಿಯ ಆಸ್ಥಾನದ ಕವಿ. ಐಹೊಳೆ ಶಾಸನವನವನ್ನು ರಚಿಸಿದವನು ಇವನು.

ರಾಜಶೇಖರ:ಇವನು ಪ್ರತಿಹಾರ ರಾಜ ಮಹೇಂದ್ರಪಾಲನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಕರ್ಪೂರ ಮಂಜರಿ ಕೃತಿಯ ಕರ್ತೃ.

ವಿಜಯಾಲಯ: ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಚೋಳ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದವನು ಇವನು.

ಪ್ಲೀನ: ಲ್ಯಾಟಿನ ಇತಿಹಾಸಕಾರ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಚರಿತ್ರೆ ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಬರೆದವನು. ಮೌರ್ಯರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇವನ ಬರವಣಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಗಳಿವೆ.

ಪುಷ್ಯಮಿತ್ರಸಂಗ: ಕೊನೆಯ ಮೌರ್ಯ ದೊರೆಯನ್ನು ಕೊಂದು ಕ್ರಿ.ಪೂ. 185ರಲ್ಲಿ ಸಂಗ ರಾಜ ವಂಶವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದವನು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಿ, ಎರಡು ಬಾರಿ ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಇವನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಹೊರಭಾಗಗಳಲ್ಲಿದಗದ ವಿದೇಶಿಯರನ್ನು ಹೊಡೆದೋಡಿಸಿದನು.

ಸೆಂಗುಟ್ಟವನ್: ಕ್ರಿ. ಪೂ. ಒಂದನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕೇರಳದ ಮೇಲೆ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಬಲ ಪೇರ ದೊರೆ.

ಶ್ರೀಗುಪ್ತ: ಕ್ರಿ.ಶ. ಮೂರನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಗುಪ್ತ ವಂಶವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಗುಪ್ತ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಯಾಗದಿಂದ ಅಯೋಧ್ಯಯವರೆಗೂ ವಿಸ್ತರಿಸಿದ.

ಸುದಾಸ: ಇವನ ಹೆಸರಿನ ಉಲ್ಲೇಖ, ಒಳ್ಳೆಯ ಪ್ರಜೆಗಳ ರಾಜನೆಂದು ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನು ಇವನ ಪುರೋಹಿತನಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಇವನು ವಿಪಖಾ ಮತ್ತು ಶತದ್ರಿ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡ. ಇವನು ವಶಿಷ್ಠವನ್ನು ತನ್ನ ಪುರೋಹಿತನನ್ನಾಗಿ ನಿಯಮಿಸಿದ, ಪರುನ್ನೀ ನದಿಯ ದಡದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನು ಇವನ ಎದುರು ಅನೇಕ ರಾಜರನ್ನು ಸಂಘಟನೆ ಮಾಡಿದ, ಈ ಹತ್ತು ಜನ ರಾಜರೊಡನೆ ನಡೆದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸುದಾಸ ಜಯಶಾಲಿಯಾದ.

ವರ್ಧಮಾನ ಮಹಾವೀರ: (ಕ್ರಿ.ಪೂ. ಆರನೆಯ ಶತಮಾನ) ಜೈನ ಧರ್ಮದ 24ನೆಯ ತೀರ್ಥಂಕರನಾದ ವರ್ಧಮಾನ ಮಹಾವೀರ ಬಿಹಾರದ ವೈಶಾಲಿಯ ಬಳಿಯ ಕುಂದ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ, ಇವನು ಪಂಚಮಾವೃತ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಜೈನ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ, ಇವನು ತನ್ನ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದವನಾದುದರಿಂದ ಜಿನ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟವು.

ಪಾಣಿನಿ: ಇವನು ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿದ್ವಾಂಸ ವ್ಯಾಕರಣದಲ್ಲಿ ಅದ್ಯತೀಯ ವಿದ್ವಾಂಸ ಇವನು ಭಾರತದ ಮೇಲೆ ಗ್ರೀಕರು ನಡೆಸಿದ ಆಕ್ರವ್ಮಣಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ನರಾಹಮಿಹಿರ: ಇವನು ಪ್ರಸಿದ್ದಾವಾದ ಜ್ಯೋತಿಷಿ ಮತ್ತು ಭೂಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ ತಜ್ಞ, ಇವನ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಕೃತಿ ಬೃಹತ್ ಸಂಹಿತ.

ಯಶೋವರ್ಮ: ಆರನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಮಾಳ್ವವನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾರತವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ರಾಜ. ಇವನು ಹೂಣರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು.

ಶಂಕರಚಾರ್ಯ: ಭಾರತದ ದೊಡ್ಡ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿ, ಕ್ರಿ. ಶ. 780 ರಲ್ಲಿ ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವರು. ಅದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿ ಪ್ರಚುರಪಡಿಸಿದರು. ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅಂತರಂಗದ ಭಕ್ತಿಯ ಉಪಾಸನೆಗಳ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹೂಡಿದರು.

ಬಸವ: ಲಿಂಗಾಯತ ಚಳುವಳಿಯ ಸ್ಥಾಪಕರು. ಇವರು ಈಶ್ವರನ ಆರಾಧಕರಾಗದ್ದು, ಜಾತಿ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಪ್ರಜೆಯ ಬಹಿರಾಡಂಬರಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆದವರು.

ವಸುಮಿತ್ರ: ಕಾನಷ್ಕನ ಸಮಕಾಲೀನನು, ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದನು. ಮಹಾವಿಭವ ಶಾಸ್ತ್ರ ಎಂಬ ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ಆರನೆಯ ಬೌದ್ಧ ಮಹಾ ಸಭೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯನ್ನು ವಹಿಸಿದ್ದರು.

ತೋರಮಾಣ: ಭಾರತದ ವಿಶಾಲ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡ ಹೂಣರಾಜ್ಯ.

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಪ್ಲಾಸಿ ನಂಬಿಕೆ ದ್ರೋಹ ಯುದ್ಧ

ಬಂಗಾಳದ ಮೇಲೆ ವಿಜಯ:

- 1717ರಲ್ಲಿ ಮುಘಲ್ ಸಾರ್ವಭೌಮ ಫರೂಕ್ಸಿಯಾರನು ತನ್ನ ಫರ್ಮಾನಿನಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟ ಸವಲತ್ತುಗಳಿಂದ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪೆನಿಗೆ ತುಂಬಾ ಅನುಕೂಲವಾಯಿತು. ಅವರು ತೆರಿಗೆಯಿಲ್ಲದೆ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಆಮದು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ರಫ್ತು ಮಾಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು, ಅವರಿಗೆ ದಸ್ತಕ್ ಅಥವಾ ರಹದಾರಿ ಪತ್ರದ ಮೂಲಕ ಅಂತಹ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಸಾಗಾಟ ಮಾಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು.

- ಕಂಪೆನಿಯ ನೌಕರರು ಸಹ ಈ ರೀತಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವರಿಗೆ ಈ ಫರ್ಮಾನ್ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಇತರ ಭಾರತೀಯ ವರ್ತಕರಂತೆಯೇ ತೆರಿಗೆಗಳನ್ನು ಪಾವತಿ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

- ಸಿರಾಜುದೌಲನು ಬಂಗಾಳದ ಗದ್ದಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಸಂಘರ್ಷ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಹೊಸ ಸಾರ್ವಭೌಮ ಅವನ ಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಡಕ್ಕಾದ ಘಸೀಟಿ ಬೇಗಂ ಪರ್ಷಿಯಾದ ಷೌಕತ್ ಜಂಗ ರಿಂದ ಸವಾಲುಗಳನ್ನೆದುರಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಅವನು ಇಂಗ್ಲೀಷರ ವಿಜಯದಲ್ಲಿ ಸಂಶಯ ತಾಳಿದ್ದನು.

- ದಸ್ತಕಗಳ ದುರುಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಅವನ ತೀವ್ರ ವಿರೋಧವಿತ್ತು.

- ಬ್ರಿಟಿಷರು ಫ್ರೆಂಚರೊಡನೆ ಸಮರ ಸಿದ್ಧತೆಗಾಗಿ ಕಲ್ಕತ್ತಾವನ್ನು ಕೋಟೆಯಾಗಿ ಭದ್ರಪಡಿಸಲು–ಅದೂ ನವಾಬನ ಅಪ್ಪಣೆ ಪಡೆಯದೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಾಗ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾದವು.

- ಸಿರಾಜುದ್ದೌಲನು ಬ್ರಿಟಿಷರನ್ನು ಫ್ರೆಂಚರನ್ನು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಭದ್ರತಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕುವಂತೆ ಹೇಳಿದನು. ಫ್ರೆಂಚರು ಅವನ ಮಾತಿನಂತೆ ನಡೆದರು. ಆದರೆ ಇಂಗ್ಲೀಷರು ಅವನ ಮಾತಿನಂತೆ ನಡೆಯಲು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ.

- ಸಿರಾಜುದ್ದೌಲನು ಬ್ರಿಟಿಷರು ತನ್ನ ಮಾತನ್ನು ನಡೆಸದೆ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಭೀತಿಗೊಂಡು ಕಾಸಿಂಬಜಾರ್‌ನಲ್ಲಿದ್ದ ಇಂಗ್ಲೀಷ ಕಾರ್ಖಾನೆಯನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ನಂತರ 1756ರಲ್ಲಿ ಪೋರ್ಟ್ ವಿಲಿಯಂಸ ಅನ್ನು ವಶಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡನು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೇ ಕಲ್ಕತ್ತೆಯನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡಾಗಲೇ ಹೋಲತೇಲ ನಡೆಸಿದ ಕಲ್ಕತ್ತೆಯ ದುರಂತ ಬ್ಲಾಕ್‌ಹೋಲ್ ಪ್ರಕರಣ ನಡೆದದ್ದು.

- ಸಿರಾಜುದ್ದೌಲನು ಕಲ್ಕತ್ತೆಯನ್ನು ಮಾಣಿಕ ಚಂದನ ವಶದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ತನ್ನ ವಿಜಯದ ಸಮಾರಂಭವನ್ನು ಆಚರಿಸಲು ವಾಪಾಸಾದನು. ಬ್ರಿಟಿಷರು ಫುಲ್ಟಾಗೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟನು.

- ಮದ್ರಾಸಿನಿಂದ ಕರ್ನಲ್ ಕ್ಲೈವ್ ಮತ್ತು ಆಡ್ಮಿರಲ್ ನಾಲ್ವನ್ ಅವರ ಕೈಕೆಳಗೆ ಒಂದು ಬಲವಾದ ನೌಕಾಸೇನೆ ಮತ್ತು ಸೈನ್ಯ ಬಂದವು. ಹೂಗ್ಲಿಯನ್ನು ಕೊಳ್ಳೆಹೊಡೆದು, 1757ರಲ್ಲಿ ಕಲ್ಕತ್ತಾವನ್ನು ಪುನ: ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡರು. 1757ರಲ್ಲಿ ಫೆಬ್ರುವರಿಯಲ್ಲಿ ಆಲಿನಗರ ಒಪ್ಪಂದ ಆಯಿತು. ಬ್ರಿಟಿಷರ ಎಲ್ಲಾ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸಿಬೇಕಾಯಿತು.

- ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷರು ಸಿರಾಜುದ್ದೌಲನನ್ನು ತೆಗೆದು ಒಬ್ಬ ಕೈಗೊಂಬೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದರು. ಅವರು ಸಿರಾಜುದ್ದೌಲನ ಆಸ್ಥಾನದ ಸಾಮಂತರಾದ ಗಣ್ಯವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾದ ಮಾಣಿಕಚಂದ ಅಮೀರ ಚಂದ, ಜಗತ್ ಪೆತ್, ರಾಂಯ್ ದುರ್ಲಭ್ ಮೀರ್‌ಜಾಫರ್ ಮುಂತಾದವರೊಡನೆ ಸೇರಿ ಪಿತೂರಿ ಮಾಡಿದರು.

- ಪ್ರತಿದ್ವಂದಿಗಳು ಪ್ಲಾಸಿ ಯುದ್ಧ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಧಿಸಿದರು. ಇದು ಹೆಸರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಯುದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ನವಾಜನ ಸೈನ್ಯದ ಪ್ರಮುಖ ಭಾಗಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಂಚಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದ ದೇಶದ್ರೋಹಿಗಳ ಮುಂದಾಳುತ್ವದಲ್ಲತ್ತು. ಮೀರ್ ಜಾಫರನ ಮಗ ಮಿರಾನ್ ಸಿರಾಜುದ್ದೌಲನನ್ನು ಕೊಂದ.

downloaded from: www.kpscvaani.com

- ಇಂಗ್ಲೀಷರು ಮೀರ್ ಜಾಫರನನ್ನು ನವಾಬನೆಂದು ಘೋಷಿಸಿದರು. ಕಂಪೆನಿಗೆ ಬಿಹಾರ, ಬಂಗಾಳ, ಒರಿಸ್ಸಾಗಳಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತ ವ್ಯಾಪಾರ ವಾಣಿಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ರಹದಾರಿ ದೊರೆಯಿತು. 24 ಪರಗಣಗಳ ಜಮೀನ್ದಾರಿಯನ್ನು ದೊರೆಯಿತು.

- ಇದರ ಜತೆಗೆ ಮೀರ್ ಜಾಫರನು ದೊಡ್ಡ ಮೊತ್ತದ ಹಣವನ್ನು ಕಂಪೆನಿಯು ವಿವಿಧ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಲಂಚವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟನು.

- ಮೀರ್ ಜಾಫರನ ಖಜಾನೆ ಖಾಲಿಯಾಯಿತು. ಕಂಪೆನಿಯವರ ಬೇಡಿಕೆಗಳು ಜಾಸ್ತಿಯಾಗುತ್ತಲೇ ಹೋದವು. ಮೀರ್ ಜಾಫರನು ಅವರ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಲು ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ನೋಡಿದಾಗ ಅವರು ಮಿರ್ ಜಾಫರನನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿ ಅವನ ಅಳಿಯ ಮೀರ್ ಕಾಸಿಮನನ್ನು ತಂದರು.

- ಮೀರ್ ಕಾಸಿಮನು ತನಗೆ ಅನುಕೂಲಮಾಡಿಕೊಟ್ಟವರಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞತನಾಗಿ ಬರ್ದನಾನ್, ಮಿಡ್ನಾಪುರ, ಚಿತ್ತಕಾಂಗ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಜಮೀನ್ದಾರಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು.

- ಮೀರ್ ಕಾಸಿಮನು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಭದ್ರಪಡಿಸಲು, ಬಲಪಡಿಸಲು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದಲ್ಲದೆ ಒಬ್ಬ ಶಕ್ತನಾದ ಮತ್ತು ದಕ್ಷವಾದ ಆಡಳಿತಗಾರನಾಗಿದ್ದನು.

- 1717ರ ಫರ್ಮಾನನ ದುರುಪಯೋಗವನ್ನು ತಡೆದು ಕಂಪೆನಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಆಂತರಿಕ ಕಸ್ಟಂಸ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳದಂತೆ ಮಾಡಿದನು. ಅವನು ಒಂದು ಧೈರ್ಯವಾದ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಎಲ್ಲಾ ಆಂತರಿಕ ವಾಣಿಜ್ಯ ತೆರಿಗೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಾಕಿದನು. ಇದರಿಂದ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಬಲವಂತವಾಗಿ ನವಾಬನಿಂದ ಕಸಿದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಸವಲತ್ತುಗಳು ರಾಜ್ಯದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ದೊರೆಯುವಂತಾಯಿತು.

- ಕಂಪೆನಿಗೂ ಮೀರ ಕಾಸಿಮನಗೂ ಕಲಹಗಳು 1763ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಒಂದಾದ ಮೇಲೊಂದರಂತೆ ಸಂಘರ್ಷಗಳು ನಡೆದು ಕೊನೆಗೆ ನವಾಬ ಸೋತನು.

- ಅವನು ಅವಧಕ್ಕೆ ಓಡಿಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿನ ನವಾಬ ಷುಜಾಉದ್ದೀನನೊಡನೆ ಸೇರಿ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಪಲಾಯಿತ ಸಾರ್ವಭೌಮ ಎರಡನೇ ಷಾಆಲಂನೊಡನೆ ಸೇರಿ ಬ್ರಿಟಿಷರನ್ನು ಬಂಗಾಳದಿಂದ ಓಡಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಿದರು. ಈ ಮಾವರು ಮಿತ್ರರು 1764ರಲ್ಲಿ ಬಕ್ಸಾರ್‌ನಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರೊಡನೆ ಸೆಣಸಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸೋತರು. ಇದು ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿನ ಅತ್ಯಂತ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲೊಂದಾಗಿತ್ತು. ಈ ಯುದ್ಧದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಬಿಹಾರ, ಬಂಗಾಳ, ಓರಿಸ್ಸಾಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಂತರು. ಅವಧ ಅವರು ಹೇಳಿದಂತೆ ಕುಣಿಯಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಮೀರ ಜಾಫರನು ಬಂಗಾಳದ ನವಾಬನಾಗಿ ಪುನ: ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತನಾದನು. ಅವನ ಮರಣದ ನಂತರ ನಿಜಾಮುದುದ್ದೌಲನನ್ನು ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಲಾಯಿತು.

- ನಿಜಾಂ-ಉದ್-ದೌಲನು 1765ರ ಅಲಹಾಬಾದ ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕೆ ಸಹಿ ಹಾಕಿ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ವಿಸರ್ಜಿಸಿದನು. ಬಂಗಾಳ ಆಡಳಿತ ಒಬ್ಬ ಉಪಮಭೇದಾರನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವಂತೆಯೂ ಆ ಉಪಮಭೇದಾರ ಕಂಪೆನಿಯಿಂದ ನೇಮಿಸಲ್ಪಡುವವನಾಗಿರಬೇಕೆಂದೂ ನಿರ್ಧಾರವಾಯಿತು.

- ಈ ರೀತಿ ಬಂಗಾಳದ ಮೇಲೆ ಕಂಪೆನಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಹತೋಟಿ ಸಿಕ್ಕಿತ್ತು.

- ಮುಘಲ್ ಸಾರ್ವಭೌಮನಂದ ಕಂಪೆನಿಗೆ ಬಂಗಾಳ, ಬಿಹಾರ ಮತ್ತು ಒರಿಸ್ಸಾಗಳು ದಿವಾನಿ ಸಿಕ್ಕಿತ್ತು. ದಿವಾನಿಯಿಂದ ಕಂದಾಯವನ್ನು ವಸೂಲು ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರ ದೊರಕಿತ್ತು. ಡೆಪುಟಿ ಸುಬಾಹದಾರನನ್ನು ನಿಯಮಿಸಲು ದೊರೆತ ಹಕ್ಕಿನಿಂದ ನಿಜಾಮತ್ ಅಥವಾ ಪೋಲೀಸ್ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರ ಹಕ್ಕುಗಳು ಅವರಿಗೆ ದೊರೆತವು. ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ದ್ವಿವಿಧ ಸರ್ಕಾರದ ಪದ್ಧತಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

- ಕ್ಲೈವನು ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿ ಈ ದ್ವಿವಿಧಿ ಸರ್ಕಾರಗದ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದರು. ಇದರಿಂದ ಕಂಪೆನಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ಅಧಿಕಾರ ದೊರಕಿತು. ಆದರೆ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ನವಾಬನ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಬಂದಿತು.

downloaded from: www.kpscvaani.com

- ♣ ವಾರೆನ್ ಹೇಸ್ಟಿಂಗನು ಈ ದ್ವಿವಿಧ ಸರ್ಕಾರದ ಪ್ರಮುಖವನ್ನು ಕೊನೆಗಾಣಿಸಿದನು.

ಕರ್ನಾಟಕ ಯುದ್ಧಗಳು:

- ♣ 1744ರಿಂದ 1763 ರ ವರೆಗೆ 23 ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಸಂಪತ್ತು ವ್ಯಾಪಾರ ಮತ್ತು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿನ ಅದಿಕಾರ ಪಡೆಯಲು ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೂ ಫ್ರೆಂಚರಿಗೂ ಮೂರು ಯುದ್ಧಗಳು ನಡೆದವು. ಈ ಇಂಗ್ಲೀಷ್, ಫ್ರೆಂಚ್ ಸಂಘರ್ಷಗಳು ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಯುದ್ಧಗಳೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ದವಾಗಿವೆ.

- ♣ ಮೊದಲನೆಯ ಕರ್ನಾಟಕ ಯುದ್ಧ (1744–48) 1742ರಲ್ಲಿ ಯುರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೂ ಫ್ರೆಂದರಿಗೂ ಯುದ್ಧ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣವೆನೆಂದರೆ ಅಮೆರಿಕದಲ್ಲಿನ ವಸಹಾತುಗಳ ಮೇಲೆ ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೂ ಇಂಗ್ಲೀಷರಿಗೂ ಇದ್ದ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಈ ಐರೋಪ್ಯ ಯುದ್ಧ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಹರಡಿತು.

- ♣ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಎರಡನೆಯ ಕಾರಣ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗಿದ್ದ ಪೈಪೋಟಿ.

- ♣ ಫ್ರಾನ್ಸಿನ ಗವರ್ನರ ಜನರಲ್ ಆಗಿದ್ದ ಡೂಪ್ಲೆ, ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಫ್ರೆಂದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಬೇಕೆಂದು ತುಂಬಾ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆ ಹೊಂದಿದ.

- ♣ 1748ರಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ಮತ್ತು ಫ್ರಾನ್ಸಗಳ ಯುದ್ಧ ಕೊನೆಗೊಂಡಿತ್ತು. ಶಾಂತಿ ಒಪ್ಪಂದ ಯರೋಪ್ಯ ಚಾಪೆಲ್ – ಒಪ್ಪಂದ ಪ್ರಕಾರ ಮದ್ರಾಸನ್ನು ಬ್ರಿಟಷರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಲಾಯಿತು.

- ♣ ಎರಡನೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಯುದ್ಧ: (1748–54) ಮೊದಲನೇ ಕರ್ನಾಟಕ ಯುದ್ಧ ಮುಗಿದ ಹಲವೇ ದಿನಗಳ ನಂತರ 1748ರಲ್ಲಿ ಮತ್ತೇ ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೂ–ಫ್ರೆಂಚರಿಗೂ ಯುದ್ಧ ಪ್ರಾರಂಭವಯಿತು.

- ♣ ಫ್ರೆಂಚರ ಮಿತ್ರನಾದ ಚಂದಾಸಾಹೇಬನನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕದ ಗಾದಿಯ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸುವುದರಿಂದ ಮದ್ರಾಸಿನ ಹಿನ್ನಲೆಯು ಪ್ರವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಶತೃಗಳ ಕೈಯುಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಬ್ರಿಟಿಷರ ವ್ಯಾಪಾರ ವ್ಯವಹಾರಗಳಿಗೆ ತುಂಬಾ ಅನಾನುಕೂಲವಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

- ♣ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರದ ಕಲಹದಲ್ಲಿ ಡೂಪ್ಲೆಯು ದಖ್ಖನ್ನಿನ ಸುಬಹದಾರ ಹುದ್ದೆಗೆ ಮುಜಾಫರ್ ಜಂಗನನ್ನೂ ಕರ್ನಾಟಕದ ಗಾದಿಗೆ ಚಂದಾಸಾಹೇಬನನ್ನೂ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಬೆಂಬಲ ನೀಡಿದನು. ಬ್ರಿಟಿಷರು ಅವರ ವಿರೋಧಿಗಳಾದ ನಸೀರ್ ಜಂಗನನ್ನು ದಖ್ಖನ್ನಿನ ಸುಬಾಹದಾರಿಕೆಗೂ, ನವಾಬ್ ಅನ್ವರುದ್ದೀನನನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕದ ಗಾದಿಗೆ ಬೆಂಬಲಿಸಿದರು.

- ♣ ಫ್ರೆಂಚರ ಬೆಂಬಲ ಪಡೆದವರು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಡೆದ ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದು ದಖ್ಖನ್ನಿನ ಸುಬಾಹದಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕದ ಗಾದಿಯನ್ನು ಪಡೆದರು.

- ♣ ಈ ಮಧ್ಯ ತಿರುಚನಾಪಲ್ಲಿಯ ಮೇಲಿದ್ದ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬೇರೆ ಕಡೆಗೆ ಬದಲಾಯಿದಲು ರಾಬರ್ಟ ಕ್ಲೈವನು ಅರ್ಕಾಟಿನ ಮೇಲೆ ಹಠಾತ ಧಾಳಿ ಮಾಡಿದನು. ಚಂದಾ ಸಾಹೇಬನ ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಯುನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳು ಓಡಿಬಂದನು. ಇಂಗ್ಲೀಷರು ಸುಲಭವಾಗಿ ಆರ್ಕಾಟನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡರು. ಇದರಿಂದ ಇಂಗ್ಲೀಷರ ಯಶಸ್ಸು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಡೂಪ್ಲೆಯನ್ನು ಫ್ರೆಂಚರು 1754ರಲ್ಲಿ ವಾಪಾಸ್ಸು ಕರೆಸಿಕೊಂಡರು.

- ♣ ಹೊಸ ಗವರ್ನರ ಗಾಡ್‌ಹ್ಯೂಮ ಯುದ್ಧವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ 1754ರ ಪದುಚೇರಿ ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕೆ ಸಹಿ ಹಾಕಿದನು.

- ♣ ಈ ಒಪ್ಪಂದದ ಪ್ರಕಾರ ಭಾರತೀಯ ರಾಜರುಗಳ ಆಂತರಿಕ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ಪಕ್ಷದವರೂ ಕೈಹಾಕತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವೆಂದೂ ತಾವು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಎರಡು ಪಕ್ಷಗಳು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಬೆಕೆಂದೂ ರಾಜಿಯಾಯಿತು. ಭಾರತೀಯ ರಾಜರು ತಮ್ಮ ಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಹುದ್ದೆಗಳನ್ನು, ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ಬ್ರಿಟಷರು ಮತ್ತು ಫ್ರೆಂಚರು ಇಬ್ಬರೂ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಬೇಕೆಂದೂ ಒಪ್ಪಂದವಾಯಿತು.

- ♣ ಮೂರನೆಯ ಕರ್ನಾಟಕ ಯುದ್ಧ (1758–63) ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೂ ಫೆಂಚರಿಗೂ ನಡೆದ ಶಾಂತಿ ಒಪ್ಪಂದ ಅಲ್ಪಕಾಲಾವಧಿಯದಾಗಿತ್ತು.

- ♣ 1756ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಏಳು ವರ್ಷಗಳ ಯುದ್ಧ ಯುರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೂ, ಫೆಂಚರಿಗೂ,

downloaded from: www.kpscvaani.com

downloaded from: www.kpscvaani.com

ನಡೆಯಿತು. ಅದು ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲೇ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಕಲಹ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಮೂರನೆಯ ಕರ್ನಾಟಕದ ಯುದ್ಧ ಯುರೋಪಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ 7 ವರ್ಷಗಳ ಯುದ್ಧದ ನೆರಳು ಮಾತ್ರ ಆಗಿತ್ತು.

- ♣ ಯೂರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ಧಗ ಫ್ರೆಂಚ ಸರ್ಕಾರ ಕೌಂಟ್‌ಡಿಲಾಲ್ಲಿಯ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಫ್ರೆಂಚರಿಗೂ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು ಒಂದು ಬಲವಾದ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿತ್ತು. ಇದನ್ನು ಕಳಿಸಿದ್ದು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು.

- ♣ 1758ರಲ್ಲಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದ ತಕ್ಷಣ ಕೌಂಟಡೆಲಾಲಿ ಪೋರ್ಟ್ ಸೆಂಟ್ ಜಾರ್ಜ್‌ನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು ಮತ್ತು ಮದ್ರಾಸಿನ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಪ್ಲಾಸಿ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಗೆದ್ದು ಬ್ರಿಟಿಷರು ಹೆಸರನ್ನು, ಪ್ರಸಿದ್ದಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರು. 1760ರಲ್ಲಿ ವಾಂಡಿವಾಷ್ ಕದನದಲ್ಲಿ ಐರ್‌ಕೂಲನು ಲಾಲಿಯನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು.

- ♣ ಐರ್‌ಕೂಲನು ಪುದುಚೇರಿಯನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಫ್ರೆಂಚರು ತಮ್ಮ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡರು.

- ♣ 1763ರಲ್ಲಿ ಆದ ಪ್ಯಾರಿಸ್ ಒಪ್ಪಂದದ ಪ್ರಕಾರ ಮತ್ತೆ ಶಾಂತಿ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಗಿ ಫ್ರೆಂಚರಿಗೆ ಅವರು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಾ ವಾಪಸ್ಸು ದೊರೆಯಿತು.

- ♣ ಫ್ರೆಂಚರು ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನೇನೋ ವಾಪಸ್ಸು ಪಡೆದರು, ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಕೋಟೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಲಾಗಲೀ, ಸೈನ್ಯದ ತುಕಡಿಗಳನ್ನು ಇಡಲಾಗಲೀ ಅವಕಾಸವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಪಾರದ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಬಳಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು.

ಮೈಸೂರಿನ ಮೇಲಿನ ವಿಜಯ:

- ♣ ಹೈದರ್ ಅಲಿಯು, ಸಿರಾ, ಬಿದನೂರು ಮತ್ತು ಸೋಂದಾಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. 1764 ಮತ್ತು 1769ರಲ್ಲಿ ಅವನು ಮಾಧವರಾವ್ ನಿಂದ ಸೋಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟನು.

- ♣ ಹೈದರಾಬಾದಿನ ನಿಜಾಮನು ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಏನೂ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬ್ರಿಟಿಷರೊಡನೆ ಸೇರಿ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆ ಮಾಡಲು ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಇದರಿಂದ ಮೊದಲ ಆಂಗ್ಲೋ–ಮೈಸೂರು ಕದನ ಆಯಿತು.

- ♣ ***ಮೊದಲನೇ ಇಂಗ್ಲೀಷ್–ಮೈಸೂರು ಯುದ್ಧ:*** (1766–69) ಇದು ಬ್ರಿಟಿಷರ ಸೋಲಿನಲ್ಲಿ ಪರ್ಯವಸನವಾಯಿತು.

- ♣ ಹೈದರ್ ಅಲಿಯು ಮದ್ರಾಸಿನ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಕೌನ್ಸಲ್‌ನವರು ಅವನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಒಪ್ಪಲು ಬಲವಂತ ಮಾಡಿದನು. ಎರಡು ಕಡೆಯವರೂ ತಾವು ಗೆದ್ದಿದ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟರು. ಮೂರನೇಯವರು ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿದರೆ ಪರಸ್ಪರರು ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕೆಂದೂ ಒಪ್ಪಂದವಾಯಿತು. ಮರಾಠರು ಹೈದರಾಲಿಯ ಮೇಲೆ 1771ರಲ್ಲಿ ಧಾಳಿ ನಡೆಸಿದಾಗ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಒಪ್ಪಂದದಂತೆ ಹೈದರಾಲಿಯ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ವೆರೈಸ್ಸನು ಆಗ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಗವರ್ನರ್ ಆಗಿದ್ದನು.

- ♣ ***ಎರಡನೇ ಬ್ರಿಟಿಷ ಮೈಸೂರು ಯುದ್ಧ:*** (1780–84) ಹೈದರಾಲಿಗೆ ಸರಂಜಾಮುಗಳನ್ನು ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯಕವಾಗಿದ್ದ ಫ್ರೆಂಚರ ವಶದಲ್ಲಿದ್ದ ಮಾಹೆ ಬಂದರನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷರು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡರು.

- ♣ ಹೈದರಾಲಿಯು ನಿಜಾಂನೊಡನೆ ಸೇರಿ 1779ರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಲವಾದ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಇಂಗ್ಲೀಷರ ವಿರುದ್ಧ ಕಟ್ಟಿದನು. ಎರಡನೇ ಮೈಸೂರು ಯುದ್ಧ ಪ್ರಾರಂಭವಾದದ್ದು ಹೀಗೆ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಅದೃಷ್ಟವಶಾತ್ ಹೈದರಾಲಿಯು 1782ರಲ್ಲಿ ಸತ್ತನು.

- ♣ ಇವನ ಉತ್ತರಾಧೀಕಾರಿಯಾಗಿ ಬಂದ ಟಿಪ್ಪುವು ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದನು.

- ♣ ಮದ್ರಾಸಿನ ಗವರ್ನರಾಗಿದ್ದ ಮೆಕಾಟ್ನಿಕಿಯು ಸಂಧಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪವನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟು ಮಂಗಳೂರಿನ ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕೆ ಸಹಿಯಾಯಿತು.

- ♣ ಎರಡನೇ ಆಂಗ್ಲೋ–ಮೈಸೂರು ಯುದ್ದವೂ ವಾರೆನ್ ಹೇಸ್ಟಿಂಗ್ಸ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು.

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಆಧುನಿಕ ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸ

1857ರ ಸಿಪಾಯಿ ದಂಗೆ :

★ ಎಲ್ ಇ ಎಸ್ ರಿಸ್‌ರವರು 1857ರ ಸಿಪಾಯಿ ದಂಗೆಯನ್ನು ಕಪ್ಪು ಮತ್ತು ಬಿಳಿ ಜನರ ಜನಾಂಗೀಯ ಕಲಹವೆಂದು ಕರೆದರು.

★ ಎಸ್ ಬಿ ಚೌಧರಿ – ನಾಗರೀಕ ದಂಗೆ

★ ವಿ.ಡಿ ಸಾರ್ವಕರ್ – ಭಾರತದ ಮೊದಲ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಮಾ

★ ಔಟ್‌ರಮ್ ಮತ್ತು ಟೈಲರ್ – ಭಾರತದಿಂದ ಬ್ರಿಟೀಷರ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಕಿತ್ತೊಗೆಯಲು ಹಿಂದು ಮತ್ತು ಮುಸ್ಲಿಮರ ಒಗ್ಗಟ್ಟು.

★ ಮಲ್ಲೇಸನ್ – ಸಿಪಾಯಿ ದಂಗೆ

ಕಾರಣಗಳು :

ದತ್ತು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂಬ ನೀತಿ :

★ ಲಾರ್ಡ್ ಡಾಲ್‌ಹೌಸಿ 1848ರಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ತಂದನು.

★ ಈ ನೀತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಹಲವಾರು ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಅವು ಯಾವುವೆಂದರೆ :

ಸಾತಾರಾ	–	1848
ಸಂಬಲ್‌ಪುರ್	–	1849
ಉದಯ್‌ಪುರ್	–	1852
ಜಾನ್ಸಿ	–	1853
ನಾಗಪೂರ್	–	1854
ಔದ್	–	1856

★ ದತ್ತು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂಬ ನೀತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಲಾರ್ಡ್ ಡಾಲ್‌ಹೌಸಿ ಮರಾಠರ ಪೇಶ್ವೆ ಎರಡನೇ ಬಾಜಿರಾವನ ಮಗನಾದ ನಾನಾಸಾಹೇಬನಿಗೆ ಸಿಗಬೇಕಾದ ವಾರ್ಷಿಕ ಎಂಟು ಲಕ್ಷಗಳ ನಿವೃತ್ತಿ ವೇತನ ಕೊಡಲು ನಿರಾಕರಿಸಿದನು.

★ ಬಹಾದ್ದೂರ್ ಶಾಹನ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಕೆಂಪು ಕೋಟೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕೆಂದು ಲಾರ್ಡ್ ಡಾಲ್‌ಹೌಸಿ ಘೋಷಿಸಿದನು.

ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರಣಗಳು :

★ 1829ರಲ್ಲಿ ಲಾರ್ಡ್ ವಿಲಿಯಮ್ ಬೆಂಟಿಂಗ್ ರಾಜರಾಮ್‌ಮೋಹನ್‌ರಾಯ್ ಸಹಾಯದಿಂದ ಸತಿ ಸಹಗಮನದ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲನೆ ಮಾಡಿದನು.

★ 1856ರಲ್ಲಿ ಲಾರ್ಡ್ ಡಾಲ್‌ಹೌಸಿಯು ಈಶ್ವರ್‌ಚಂದ್ರ ವಿದ್ಯಾಸಾಗರ್ ಸಹಾಯದಿಂದ ವಿಧವಾ ಪುನರ್ ವಿವಾಹವನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದನು.

★ ಭಾರತೀಯರನ್ನು ಕ್ರಿಶ್ಚನ್ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಮತಾಂತರ ಗೊಳಿಸಿದ್ದು 1857 ಸಿಪಾಯಿ ದಂಗೆಗೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರಣಗಳಾಗಿವೆ.

★ ಭಾರತವನ್ನು ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯಾಕರಣಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುವ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಪ್ರದಾಯಸ್ಥ ಭಾರತೀಯರು ತೀವ್ರವಾಗಿ ವಿರೋಧಿಸಿದರು.

ಆರ್ಥಿಕ ಕಾರಣ :

★ 18ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ನಲ್ಲಿ ಆದ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಕ್ರಾಂತಿಯ ನಂತರ ಭಾರತದ ಕರಕುಶಲ ವಸ್ತುಗಳು, ಸಣ್ಣ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು, ಗುಡಿಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು ನಶಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದ ಸಾವಿರಾರು ಜನರು ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

★ ಬ್ರಿಟೀಷರ ಆರ್ಥಿಕ ಶೋಷಣೆಯನ್ನು ದಾದಾಬಾಯಿ ನವರೋಜಿ (ಭಾರತದ ವೃದ್ಧ ಪಿತಾಮಹ) Economic Drain Poverty and Unbritish Rule In India ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಸೈನಿಕ ಕಾರಣಗಳು :

★ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ಭಾರತೀಯ ಸೈನಿಕರು ಕಡಿಮೆ ವೇತನ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.

★ ಭಾರತೀಯ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಜನಾಂಗೀಯವಾಗಿ ನಿಂದನೆಗೊಳಪಡಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

★ ಅನುಸೂಚಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತಿಯ ಸೈನಿಕರು ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ತಕ್ಷಣದ ಕಾರಣಗಳು (Greased Cartridges):

★ ಹಂದಿ ಮತ್ತು ದನದ ಕೊಬ್ಬು ಸವರಿದ ಬಂದೂಕು

★ ಬ್ಯಾರಕ್‌ಪುರ್ ರೆಜಿಮೆಂಟಿಗೆ ಸೇರಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸೈನಿಕ ಮಂಗಲ್‌ಪಾಂಡೆಯ ದನದ ಮತ್ತು ಹಂದಿಯ ಕೊಬ್ಬು ಸವರಿದ ಬಂದೂಕನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಲು ನಿರಾಕರಿಸಿದ.

ದಂಗೆಯ ಉಗಮ :

★ ಮೇ 10. 1857ರಂದು ಸಿಪಾಯಿ ದಂಗೆಯು ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶದ ಮಿರತ್‌ಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಮಿರತ್‌ನ ಸೈನಿಕರು ದೆಹಲಿ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟು ಸುಮಾರು 80 ವರ್ಷದ 2ನೇ ಬಹಾದೂರ್ ಷಾನನ್ನು ಭಾರತದ ದೊರೆ ಎಂದು ಘೋಷಿಸಿದರು.

ದಂಗೆಯ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಮತ್ತು ನಾಯಕರು :

ದೆಹಲಿ : ಎರಡನೇ ಬಹದ್ದೂರ್ ಷಾ ಮತ್ತು ಬಕತ್‌ಖಾನ್ (ಸೇನಾಧಿಕಾರಿ)

ಕಾನ್‌ಪುರ್ : ನಾನಾಸಾಹೇಬ್ ಹಜೀಮುಲ್ಲಾಖಾನ್ ತಾಂತ್ಯಟೋಪಿ

ಲಾಕ್ನೋ : ಬೇಗಂ ಹಜರತ್ ಮಹಲ್

ಜಾನ್ಸಿ : ರಾಣಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿ

ಬರೆಲಿ : ಖಾನ್ ಬಹದ್ದೂರ್ ಖಾನ್

ಅರ : ಕುನ್ವಾರ್ ಸಿಂಗ್ (ಜಗದೀಶ್ ಪುರದ ಜಾಮಿನ್ದಾರ್)

ಫೈಜಾಬಾದ್ : ಮೌಲಾವಿ ಅಹಮದ್‌ಉಲ್ಲಾ

★ 1857ರ ಸಿಪಾಯಿ ದಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಬಹದ್ದೂರ್ ಷಾನನ್ನು ತನ್ನ ರಾಣಿ ಜಿನತ್ ಮಹಲ್ ಜೊತೆ ಬರ್ಮಾದ ರಂಗೂನಿಗೆ ಗಡಿಪಾರು ಮಾಡಲಾಯಿತು.

★ ನಾನಾಸಾಹೇಬ್ ಬೇಗಂ ಹಜರತ್ ಮಹಲ್ ಜೊತೆ ಸೇರಿ

12ನೇ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕ ಬಸವಣ್ಣನವರು.

downloaded from: www.kpscvaani.com

ನೇಪಾಳಕ್ಕೆ ಪರಾರಿಯಾದನು.

★ ರಾಣಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿ ಬ್ರಿಟೀಷರೊಡನೆ ಹೋರಾಡಿ ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ವೀರ ಮರಣ ಹೊಂದಿದಳು.

★ ತಾಂತ್ಯಟೋಪಿಯನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ಏಪ್ರಿಲ್ 15. 1859ರಂದು ಗಲ್ಲಿಗೇರಿಸಲಾಗುವುದು.

ದಂಗೆಯ ನಿರ್ನಾಮ :

ದೆಹಲಿ : ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 20. 1857 – ಜನರಲ್ ನಿಕೋಲ್‌ಸನ್

ಕಾನ್‌ಪುರ್ : ಡಿಸೆಂಬರ್ 6.185 – ಕಾಲಿನ್ ಕ್ಯಾಂಬೆಲ್

ಲಕ್ನೋ : ಮಾರ್ಚ್ 21.1858 – ಕಾಲಿನ್ ಕ್ಯಾಂಬೆಲ್

ಜಾನ್ಸಿ : ಹುಗ್ ಗ್ರೋಸ್

ಅರ : ಐರ್‌ಕೂಟ್

1857ರ ಸಿಪಾಯಿ ದಂಗೆಯ ಪರಿಣಾಮಗಳು :

ವಿಕ್ಟೋರಿಯಾ ರಾಣಿ ಘೋಷಣಾ 1858ರ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಕಾಯಿದೆ :

ವಿಕ್ಟೋರಿಯಾ ರಾಣಿ ಘೋಷಣೆಯನ್ನು ಲಾರ್ಡ್ ಕ್ಯಾನಿಂಗ್ 1858ರಲ್ಲಿ ಅಲಹಾಬಾದ್‌ನಲ್ಲಿ ನಡೆದ ರಾಜ ದರ್ಬಾರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದನು. ಇದರ ಪ್ರಕಾರ

★ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಆಡಳಿತ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವುದು. ರಾಣಿಯಿಂದ ನೇರ ಆಡಳಿತವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದು.

★ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯ ನೇಮಕವಾಗುವುದು. ಇವನು ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟಿನ ಸದಸ್ಯನಾಗಿರುವನು.

★ ಗೌರ್ನರ್ ಜನರಲ್ ಬದಲಿಗೆ ವೈಸರಾಯ್ ನೇಮಕವಾಗುವುದು.

★ ವಿಕ್ಟೋರಿಯಾ ರಾಣಿ ಘೋಷಣೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಲಾರ್ಡ್ ಕ್ಯಾನಿಂಗ್ ಭಾರತದ ಪ್ರಥಮ ಮತ್ತು ಕೊನೆಯ ಗೌರ್ನರ್ ಜನರಲ್.

ದಂಗೆಯ ವಿಫಲತೆಗೆ ಕಾರಣಗಳು :

★ ವಿದ್ಯಾವಂತ ಭಾರತೀಯರು ದಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. **ಅವರುಗಳೆಂದರೆ** :

ಪೂನಾದ	– ಪೇಶ್ವೆಗಳು
ಬರೋಡದ	– ಗಾಯಕ್‌ವಾಡರು
ಇಂದೋರ್‌ನ	– ಹೋಲ್‌ಕರ್‌ರು
ಗ್ವಾಲಿಯರ್‌ನ	– ಸಿಂಧ್ಯಾರು
ನಾಗಪೂರ್	– ಬೋಸ್ಲೆಗಳು

(According to Lord Canning They Acted as Break Waters to Strom Otherwise it would have Swept us in one Great wave)

★ 1857ರ ದಂಗೆಯು ಉತ್ತರ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿತ್ತು.

★ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇದು ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಲಿಲ್ಲ.

★ 1857ರ ಸಿಪಾಯಿ ದಂಗೆಯನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪ್ರಥಮ ಬಾರಿಗೆ ಹಲಗಲಿ ಬೇಡರು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು.

★ ಮುಂಡರಗಿಯಲ್ಲಿ ಭೀಮರಾವ್ ನರಗುಂದ ಭಾಸ್ಕರ್‌ರಾವ್ ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ವೆಂಕಟಪ್ಪ ನಾಯ್ಕ 1857ರ ಸಿಪಾಯಿ ದಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸಿದ್ದರು.

★ ಭಾರತೀಯರಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥ ನಾಯಕತ್ವದ ಕೊರತೆಯು 1857ರ ಸಿಪಾಯಿ ದಂಗೆಯ ವಿಫಲತೆಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು.

★ ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ಬ್ರಿಟೀಷರ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮಟ್ಟದ್ದಾಗಿದ್ದವು.

★ ಲಾರ್ಡ್ ಡಾಲ್‌ಸಿ ಜಾರಿಗೆ ತಂದ ಸಾರಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕಗಳು ಬ್ರಿಟೀಷರ ಮೇಲುಗೈಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು.

1857ರ ಸಿಪಾಯಿ ದಂಗೆಯ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಣೆಗಳು :

- 10 ಮೇ 1857 ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶದ ಮಿರತ್‌ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭ.
- 11–30 ಮೇ 1857 ದೆಹಲಿ, ಫಿರೋಜ್‌ಪುರ, ಬಾಂಬೆ, ಅಲಿಗರ್, ಬುಲಂದ್ ಶಾಹರ್, ನಾಸಿರಾಬಾದ್, ಬರೇಲಿ, ಮೊರಾದಾಬಾದ್, ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶದ ಇತರ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭ.
- ಮೊಘಲ್ ದೊರೆ ಶೆಹನ್‌ಶಾಹ್ ಎಂಬ ಬಿರುದಿನೊಂದಿಗೆ ಭಾರತದ ದೊರೆಯಾಗಿ ಘೋಷಣೆ.
- ಜೂನ್ 1857ಗ್ವಾಲಿಯರ್ ಭರತ್‌ಪುರ, ಜಾನ್ಸಿ, ಅಲಹಾದಬಾದ್, ಫೈಜಾಬಾದ್, ಸುಲ್ತಾನ್‌ಪುರ, ಮತ್ತು ಲಕ್ನೋದಲ್ಲಿ ದಂಗೆಯ ಹರಡುವಿಕೆ.
- ಜುಲೈ 1857 ಇಂದೋರ್, ಮೌವ್ ಇತರ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ದಂಗೆ ಪ್ರಾರಂಭ
- ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 1857 ಬ್ರಿಟೀಷರಿಂದ ದೆಹಲಿ ವಶ.
- ಭಾರತೀಯ ದಂಗೆಕೋರರಿಂದ ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶದ ರೋಹಿಲ್‌ಖಾನ್‌ದಲ್ಲಿ ಗೆರಿಲ್ಲಾ ಯುದ್ಧತಂತ್ರ ಪ್ರಾರಂಭ.

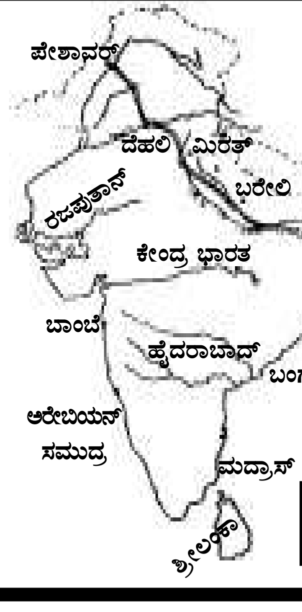

ದಂಗೆಯ ಹರಡುವಿಕೆ 1857–58

ಅನುಭವ ಮಂಟಪದ ಸ್ಥಾಪಕರು ಬಸವಣ್ಣ.

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಹಿಂದೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಚಳುವಳಿಗಳು :

ಕ್ರ. ಸಂಖ್ಯೆ.	ಸಂಘಟನೆ	ಸ್ಥಳ	ಸ್ಥಾಪಕರು	ಸ್ಥಾಪನೆಯಾದ ವರ್ಷ
1)	ಆತ್ಮೀಯ ಸಭಾ	ಕಲ್ಕತ್ತ	ರಾಜಾರಾಮ್‌ಮೋಹನ್‌ರಾಯ್	1815
2)	ಬ್ರಹ್ಮ ಸಮಾಜ	ಕಲ್ಕತ್ತ	ರಾಜಾರಾಮ್‌ಮೋಹನ್‌ರಾಯ್	1828
3)	ಧರ್ಮಸಭಾ	ಕಲ್ಕತ್ತ	ರಾಧಾಕಾಂತ್ ದೇವ್	1830
4)	ತತ್ವಭೋದಿನಿ ಸಭಾ	ಕಲ್ಕತ್ತ	ದೇವೇಂದ್ರನಾಥ ಠಾಕೂರ್	1839
5)	ಪರಮಹಂಸಾ ಮಂಡಳಿ	ಬಾಂಬೆ	ದಡೋಬಾ ಪಾಂಡುರಂಗ	1849
6)	ರಾಧಾಸ್ವಾಮಿ ಸತ್ಸಂಗ್	ಆಗ್ರಾ	ತುಳಸಿರಾಮ್	1861
7)	ಭಾರತೀಯ ಬ್ರಹ್ಮ ಸಮಾಜ್	ಕಲ್ಕತ್ತ	ಕೇಶವ್ ಚಂದ್ರಸೇನ್	1867
8)	ಸಾದಾರಣ್ ಬ್ರಹ್ಮ ಸಮಾಜ್	ಕಲ್ಕತ್ತ	ಆನಂದ್ ಮೋಹನ್ ಬೋಸ್	1878
9)	ಆರ್ಯ ಸಮಾಜ್	ಬಾಂಬೆ	ಸ್ವಾಮಿ ದಯಾನಂದ ಸರಸ್ವತಿ	1875
10)	ಥಿಯಿಸೋಫಿಕಲ್ ಸೊಸೈಟಿ	ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್	ಮೇಡಂ ಬ್ಲಾವಡ್ಸ್‌ಕಿ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ ಎಸ್ ಹಾಲ್‌ಕಾಟ್	1875
11)	ಡೆಕ್ಕನ್ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆ	ಪೂನಾ	ಜಿ.ಜಿ. ಅಗರ್‌ಕರ್	1884
12)	ಇಂಡಿಯನ್ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಕಾನ್ಫರೆನ್ಸ್	ಬಾಂಬೆ	ಎಂ. ಜಿ. ರಾನಡೆ	1887
13)	ಸೇವಾ ಸದನ್	ಲಾಹೋರ್	ಬಿ. ಎಂ. ಮಲ್ಬರಿ	1885
14)	ದೇವಸಮಾಜ್	ಲಾಹೋರ್	ಶಿವನಾರಾಯಣ ಅಗ್ನಿಹೊತ್ರಿ	1887
15)	ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಮಿಷನ್	ಬೇಲೂರು	ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದ	1897
16)	ಭಾರತೀಯ ಸೇವಾ ಸಂಸ್ಥೆ	ಬಾಂಬೆ	ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಗೋಖಲೆ	1905
17)	ಸೋಷಿಯಲ್ ಸರ್ವಿಸ್ ಲೀಗ್	ಬಾಂಬೆ	ಎನ್. ಎಮ್. ಜೋಷಿ	1911
18)	ಸೇವಾ ಸಮಿತಿ	ಅಲಹಾಬಾದ್	ಎಚ್.ಎನ್. ಕುಂಜ್ರು	1914
19)	ವಿಮೆನ್ಸ್ ಇಂಡಿಯಾ ಅಸೋಸಿಯೇಷನ್	ಮದ್ರಾಸ್	ಡಿ.ಕೆ. ಕಾರ್ವಿ	1923

ಸಂಘಟನೆಗಳು ಮತ್ತು ಸ್ಥಾಪಕರು :

★ ಸತ್ಯಶೋದಕ್ ಸಮಾಜ್ – ಜ್ಯೋತಿಭಾ ಪುಲೆ

★ ಕೆಂಪಂಗಿದಳ (ಕುದಯ್‌ಕಿದ್‌ಮತ್ ಗಾರ್ಸ್) – ಖಾನ್ ಅಬ್ದುಲ್ ಗಫಾರ್‌ಖಾನ್

★ ಗದ್ದರ್ ಪಕ್ಷ – ಲಾಲಾ ಹರ್‌ದಯಾಲ್ ಸೋಹನ್‌ಸಿಂಗ್ ಬಕ್ನ

★ ಬಹಿಷ್ಕೃತ ಹಿತಕಾರಣಿ ಸಭಾ – ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್

★ ನೇಟಲ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಸೊಸೈಟಿ – ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧಿ

★ ಇಂಡಿಯನ್ ಇಂಡಿಪೆಂಡನ್ಸ್ ಲೀಗ್ – ರಾಸ್‌ಬಿಹಾರಿ ಬೋಸ್

★ ನೌಜವಾನ್ ಭಾರತ್ ಸಭಾ – ಭಗತ್‌ಸಿಂಗ್

★ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸ್ವಯಂ ಸೇವಕ ಸಂಘ – ಹೆಡ್ಗೆವಾರ್

★ ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟ್ ಪಾರ್ಟಿ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ – ಎಂ.ಎನ್. ರಾಯ್.

★ ಫಾರ್ವರ್ಡ್ ಬ್ಲಾಕ್ – ಸುಭಾಷ್‌ಚಂದ್ರ ಬೋಸ್

★ ಭಾರತೀಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸೇನೆ – ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ಮೋಹನ್ ಸಿಂಗ್

★ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಅಸೋಸಿಯೇಷನ್ – ದಾದಾಬಾಯ್ ನವರೋಜ್

★ ಸ್ವರಾಜ್ ಪಾರ್ಟಿ – ಮೋತಿಲಾಲ್ ನೆಹರು, ಸಿ.ಆರ್. ದಾಸ್.

★ ಹಿಂದೂಸ್ತಾನ್ ಸೋಷಿಯಲಿಸ್ಟಿಕ್ ರಿಪಬ್ಲಿಕನ್ ಅಸೋಸಿಯೇಷನ್ – ಭಗತ್‌ಸಿಂಗ್ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಅಜಾದ್

★ ಹಿಂದೂ ಮಹಾಸಭಾ – ಮದನ್ ಮೋಹನ್ ಮಾಳವಿಯಾ, ಜಯಕಾರ್ ಮುಂಜೆ

★ ಪೂನಾ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಭಾ – ಜಿ.ವಿ. ಜೋಷಿ. ಚಿಪುಲುಂಕರ್, ಎಂ.ಜಿ. ರಾನಡೆ

ಗೌರ್ನರ್ ಜನರಲ್‌ಗಳು ಮತ್ತು ವೈಸರಾಯ್‌ಗಳು : 1772 ರಿಂದ 1857

ವಾರನ್ ಹೆಸ್ಟಿಂಗ್ಸ್ :

ರೆಗ್ಯೂಲೆಟಿಂಗ್ ಕಾಯಿದೆ 1773

★ ಈ ಕಾಯ್ದೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಸಂಸತ್ತು ಸರಕಾರವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಿತು.

★ ರೆಗ್ಯೂಲೆಟಿಂಗ್ ಕಾಯ್ದೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಕಲ್ಕತ್ತದಲ್ಲಿ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಯಿತು.

★ ಈ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಮುಖ್ಯ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು ಸರ್ ಎಲಿಜಾ ಇಂಪೆ.

★ ಪಿಟ್ಸ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಾಯ್ದೆ 1784

★ ರೋಯಿಲ್ಲಾ ಯುದ್ಧ 1774

★ ಬ್ರಿಟೀಷರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಔದ್‌ನ ನವಾಬ ರೋಹಿಲ್‌ಖಾಂಡ್‌ನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡ

★ ಮೊದಲನೇ ಆಂಗ್ಲೋ ಮರಾಠ ಯುದ್ಧ 1775 ರಿಂದ 1782

★ ಸಲ್‌ಭಾಯ್ ಒಪ್ಪಂದ 1782

★ ಎರಡನೇ ಮೈಸೂರು ಯುದ್ಧ 1780ರಿಂದ 1784. (ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ ಒಪ್ಪಂದ)

★ ನಂದಾಕುಮಾರ ದುರಂತ 1775

ಅನುಭವ ಮಂಟಪದ ಶೂನ್ಯ ಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು.

downloaded from: www.kpscvaani.com

★ ವಾರನ್‌ಹಿಸ್ಟಿಂಗ್ಸ್ ಮತ್ತು ವಿಲಿಯಮ್ ಜೋನ್ಸ್‌ನಿಂದ ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿ ಏಷ್ಯಾಟಿಕ್ ಸೊಸೈಟಿ ಸ್ಥಾಪನೆ 1784

ಲಾರ್ಡ್ ಕಾರ್ನ್‌ವಾಲಿಸ್ :

- ◆ ಮೂರನೇ ಮೈಸೂರ್ ಯುದ್ದ 1790 – 1792, ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ ಒಪ್ಪಂದ 1792
- ◆ ಬಂಗಾಳ ಮತ್ತು ಬಿಹಾರದಲ್ಲಿ ಕಾಯಂ ಜಮೀನ್ದಾರಿ ಪದ್ದತಿಯ ಜಾರಿ 1793
- ◆ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಸುಧಾರಣೆ 1793
- ◆ ನಾಗರೀಕ ಸೇವೆಗಳ ಜಾರಿ (ನಾಗರೀಕಾ ಸೇವೆಯ ಪಿತಾಮಹ)

ಸರ್ ಜಾನ್‌ಶೋರ್ 1793 –1798 :

- ◆ ಕಾಯಂ ಜಾಮೀನ್ದಾರಿ ಪದ್ದತಿಯಲ್ಲಿ ಕಂದಾಯ ಬೋರ್ಡಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷ.

ಲಾರ್ಡ್ ವೆಲ್ಲೆಸ್ಲಿ 1798 –1805 :

- ◆ ಸಹಾಯಕ ಸೈನ್ಯ ಪದ್ಧತಿಯ ಜಾರಿ 1798
- ◆ ಸಹಾಯಕ ಸೈನ್ಯ ಪದ್ದತಿಗೆ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಸಹಿ ಮಾಡಿದ ರಾಜ ಹೈದರಾಬಾದ್‌ನ ನಿಜಾಮ.
- ◆ 4ನೇ ಅಂಗ್ಲೋ ಮೈಸೂರು ಯುದ್ದ 1799.
- ◆ 2ನೇ ಅಂಗ್ಲೋ ಮರಾಠ ಯುದ್ದ 1803–1805.

ಲಾರ್ಡ್ ಮೆಂಟೊ 1807 –1813 :

(ಜಾರ್ಜ್ ಬಾರ್ಲೋ 1805 –1807)

- ◆ ರಾಜ ರಂಜಿತ್‌ಸಿಂಗ್ ಜೊತೆ ಅಮೃತಸರ್ ಒಪ್ಪಂದ.
- ◆ 1813ರ ಚಾರ್ಟರ್ ಕಾಯ್ದೆ.

ಲಾರ್ಡ್ ಹೆಸ್ಟಿಮ್ಸ್ 1813– 1823 :

- ◆ ನೇಪಾಳದ ಗುರ್ಖಾರೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧ.
- ◆ ಸಗೌಲಿ ಒಪ್ಪಂದ 1816.
- ◆ 3ನೇ ಆಂಗ್ಲೋ ಮರಾಠಾ ಯುದ್ದ 1817 – 1818.
- ◆ ಪಿಂಡಾರಿ ಯುದ್ದ 1817 – 1818.
- ◆ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ರೈತ್‌ವಾರಿ ಪದ್ದತಿಯ ಜಾರಿ – ಥಾಮಸ್ ಮುನ್ರೋ 1820.

ಲಾರ್ಡ್ ಹೆಮ್‌ಆಸ್ಟ್ 1823 –1828 :

- ★ ಮೊದಲ ಬರ್ಮಿಸ್ ಯುದ್ದ 1824 – 1826.
- ★ ಭರತ್‌ಪುರ್ ವಶ 1826 .

ಲಾರ್ಡ್ ವಿಲಿಯಮ್ ಬೆಂಟಿಂಗ್ 1828 –1835 :

- ★ 1833ರ ಚಾರ್ಟರ್ ಕಾಯ್ದೆ ಪ್ರಕಾರ ಭಾರತದ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಗೌರ್ನರ್ ಜನರಲ್.
- ★ ಸತಿ ಸಹಗಮನ ಪದ್ದತಿಯ ನಿರ್ಮೂಲನೆ 1829.
- ★ ತಗ್ಗಿ ಮತ್ತು ಪಿಂಡಾರಿಗಳ ನಿರ್ಮೂಲನೆ 1829 – 1835.
- ★ ಹೆಣ್ಣು ಶಿಶು ಭ್ರೂಣ ಹತ್ಯೆಯ ರದ್ದು.
- ★ ಮೆಕಾಲೆ ಕಾಯ್ದೆ (ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು 1835.
- ★ ಮೈಸೂರಿನ ಆಕ್ರಮಣ 1831.
- ★ ಆಗ್ರಾ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಸ್ಥಾಪನೆ 1834.
- ★ ರಾಜಾರಾಮ್ ಮೋಹನ್ ರಾಯ್ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ಗೆ ಭೇಟಿ 1830.
- ★ ರಾಜಾರಾಮ್ ಮೋಹನ್ ರಾಯ್ ಮರಣ 1833.

ಲಾರ್ಡ್ ಹಾಕ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್ 1835 –1842 :

- ◆ ಮೊದಲನೇ ಅಫ್ಘಾನ್‌ಯುದ್ದ 1836 – 1842.
- ◆ ರಣಜಿತ್‌ಸಿಂಗ್ ಮರಣ 1839.

ಲಾರ್ಡ್ ಎಲೆನ್ ಬರ್ಗ್ 1842 – 1844 :

- ◆ ಸಿಂದ್ ಆಕ್ರಮಣ 1843.
- ◆ ಗುಲಾಮಗಿರಿ ರದ್ದು.
- ◆ ಗ್ವಾಲಿಯರ್ ಜೊತೆ ಯುದ್ದ 1843.

ಪ್ರಥಮ ಲಾರ್ಡ್ ಹಾರ್ಡಿಂಚ್ 1844 – 1848 :

- ◆ ಮೊದಲನೇ ಸಿಖ್ ಯುದ್ದ 1845 – 1846.
- ◆ ಲಾಹೋರ್ ಒಪ್ಪಂದ 1846.

ಲಾರ್ಡ್ ಡಾಲ್‌ಹೌಸಿ 1849 – 1856 :

- ◆ ದತ್ತು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹಕ್ಕಿಲ್ಲ ಎಂಬ ನೀತಿ ಜಾರಿ. ಸಾತಾರಾ (1848) , ಸಂಬಲ್ ಪುರ್ (1849), ಉದಯ್ ಪುರ್ (1852), ಜಾನ್ಸಿ (1853), ನಾಗಪುರ್ (1854), ಔದ್ (1856), ಅಧಿಕಾರ ದುರುಪಯೋಗ
- ◆ ವುಡ್ಸ್ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾಯ್ದೆ 1854 ಶಿಕ್ಷಣ ಮ್ಯಾಗ್ನಾಕಾರ್ಟ (ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಮಟ್ಟದವರೆಗೆ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸುವುದು.
- ◆ ರೈಲ್ವೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಜಾರಿ. ಮೊದಲ ರೈಲ್ವೆ ಲೈನ್ ಬಾಂಬೆಯಿಂದ ಠಾಣಾ 1853.
- ◆ ಮೊದಲ ಟೆಲಿಗ್ರಾಫ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆ. ಕಲ್ಕತ್ತಾದಿಂದ ಆಗ್ರಾ 1853.
- ◆ ಮೊದಲ ಅಂಚೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ 1853
- ◆ ವಿಧವಾ ಪುನರ್ ವಿವಾಹ ಕಾಯ್ದೆ 1856
- ◆ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕನ ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ಇಲಾಖೆಯ ಸ್ಥಾಪನೆ 1856
- ◆ ಸಂಥಲ್ ದಂಗೆ 1855
- ◆ ಕರ್ನಾಟಿಕ್ ನವಾಬ್‌ನ ಬಿರುದಿನ ರದ್ದತಿ

ಲಾರ್ಡ್ ಕ್ಯಾನಿಂಗ್ 1856 – 1857

- ◆ 3 ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ (ಬಾಂಬೆ, ಮದ್ರಾಸ್, ಕಲ್ಕತ್ತಾ).
- ◆ 1857ರ ದಂಗೆ.
- ◆ ವಿಕ್ಟೋರಿಯ ರಾಣಿಯ ಘೋಷಣೆ 1858.
- ◆ ದತ್ತುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹಕ್ಕಿಲ್ಲ ಎಂಬ ನೀತಿ ರದ್ದು 1859.
- ◆ ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿ ಇಂಡಿಗೋ ಚಳವಳಿ 1859.
- ◆ ಭಾರತದ ಪ್ರಥಮ ವೈಸರಾಯ್ ಮತ್ತು ಪ್ರಥಮ ಗೌರ್ನರ್ ಜನರಲ್.
- ◆ ರಂಗೂನಿಗೆ ಬಹದ್ದೂರ್ ಷಾನ ಗಡಿಪಾರು.
- ◆ 1861 ಭಾರತೀಯ ಕೌನ್ಸಿಲ್ ಕಾಯ್ದೆ.

ಲಾರ್ಡ್ ಹೆಲ್ಗಿನ್ 1862 :

- ◆ ಅಕಾಲಿಕ ಮರಣ 1862.
- ◆ 1862 ರಿಂದ 1864ರವರೆಗೆ ಸರ್ ನೆಪಿಯರ್ ಮತ್ತು ಸರ್ ಡೆನಿಸನ್ ಆಡಳಿತ .

ಲಾರ್ಡ್ ಜನ್‌ಲಾರೆನ್ಸ್ 1864 – 1869 :

- ◆ ಬರ ಆಯೋಗದ ರಚನೆ.
- ◆ ಕಲ್ಕತ್ತಾ, ಬಾಂಬೆ ಮತ್ತು ಮದ್ರಾಸಿನಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚನ್ಯಾಯಾಲಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ 1865.

ಲಾರ್ಡ್ ಮೇಯೋ 1869 – 1872 :

- ◆ ಭಾರತೀಯ ರಾಜಕುಮಾರರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ತರಬೇತಿ ನೀಡಲು 2 ಕಾಲೇಜುಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ.
- ◆ ಕಾಠೇವಾಡದಲ್ಲಿ ರಾಜ್‌ಕೋಟ್ ಕಾಲೇಜ್, ರಾಜಸ್ಥಾನ್‌ದ ಅಜ್‌ಮೀರದಲ್ಲಿ ಮೇಯೋ ಕಾಲೇಜ್.

ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭುವನ್ನು 'ಮಹಾಜ್ಞಾನಿ' ಎಂದು ಕರೆದವರು ಬಸವಣ್ಣ.

downloaded from: www.kpscvaani.com

- ಭಾರತೀಯ ಸಾಂಖ್ಯಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸ್ಥಾಪನೆ.
- ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ವಾಣಿಜ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಿಭಾಗಕ್ಕೆ ಸ್ಥಾಪನೆ.
- ರಾಜ್ಯ ರೈಲ್ವೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಜಾರಿ.
- ಅಂಡಮಾನ್ ಮತ್ತು ನಿಕೋಬಾರ್ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಹತ್ಯೆ 1872

ಲಾರ್ಡ್ ನಾರ್ತ್‌ಬ್ರೂಕ್ 1872 –1876 :

- ವೇಲ್ಸ್ ರಾಜಕುಮಾರನ ಭೇಟಿ 1875.

ಲಾರ್ಡ್ ರಿಟ್ಟನ್ 1886 –1880 :

- ದೆಹಲಿ ದರ್ಬಾರ್ 1877
- ವರ್ನಾಕ್ಯೂಲರ್ ಪ್ರೆಸ್ ಕಾಯ್ದೆ 1878
- ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರ ಕಾಯಿದೆ 1878
- ನಾಗರೀಕ ಸೇವಾ ವಯೋಮಿತಿಯನ್ನು 21 ರಿಂದ 19ಕ್ಕೆ ಇಳಿಸುವಿಕೆ.(ಭಾರತೀಯರನ್ನು ನಾಗರೀಕ ಸೇವೆಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಂತೆ ತಡೆಯುವುದು)
- ಮೊದಲ ಬರ ಆಯೋಗ ರಚನೆ (ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ರಿಚರ್ಡ್ ಸ್ಟ್ರಾಚಿ)
- ಎರಡನೇ ಆಂಗ್ಲೋ ಆಫ್ಘಾನ್ ಯುದ್ಧ 1878

ಲಾರ್ಡ್ ರಿಪ್ಪನ್ 1880 –1884 :

- ಮೊದಲ ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿ ಕಾಯಿದೆ 1881(ಬಾಲ್ಯಕಾರ್ಮಿಕರ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ)
- ವರ್ನಾಕುಲರ್ ಪ್ರೆಸ್ ಕಾಯಿದೆ ನಿಷೇಧ.
- ಸ್ಥಳೀಯ ಸರಕಾರ ಸ್ಥಾಪನೆ 1882. (ಸ್ಥಳೀಯ ಸರಕಾರಗಳ ಪಿತಾಮಹ)
- ಮೊದಲ ಜನಗಣತಿ 1881. ಇದರ ಪ್ರಕಾರ ಭಾರತದ ಜನಸಂಖ್ಯೆ 254 ಮಿಲಿಯನ್.
- ಹಂಟರ್ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾಯ್ದೆ 1882.
- ಇಲ್ಬರ್ಟ್ ಕಾಯ್ದೆ 1883 – 1884
- ಬರ ಸಂಹಿತೆ 1883.

ಲಾರ್ಡ್ ಡಫರಿನ್ 1884 – 1888 :

- ಭಾರತ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸ್ಥಾಪನೆ 1885.
- 3ನೇ ಆಂಗ್ಲೋ ಬರನಿಸ್ ಯುದ್ಧ.
- ಅಚಿಸನ್ ಸಮಿತಿ.

ಲಾರ್ಡ್ ಲ್ಯಾನ್ಸ್‌ಹೋನ್ 1888 – 1894 :

- 2ನೇ ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿ ಕಾಯ್ದೆ
- 1892ರ ಭಾರತೀಯ ಕೌನ್ಸಿಲ್ಸ್ ಕಾಯ್ದೆ
- ದುರಾಂಡ್ ಆಯೋಗದ ನೇಮಕ (ಅಫ್ಘಾನಿಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಪಾಕಿಸ್ಥಾನ ನಡುವಿನ ಗಡಿ ರೇಖೆ 1893.

2ನೇ ಲಾರ್ಡ್ ಹೆಲ್ಗಿನ್ :

- ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾದ ರಾಂದ್ ಮತ್ತು ಲೆಫ್ಟಿನೆಂಟ್ ಹೈರೆಸ್ಟ್ ಚಾಪೇಕರ್ ಸಹೋದರರಿಂದ ಹತ್ಯೆ 1893 (ದಾಮೋದರ್ ಚಾಪೇಕರ್ ಮತ್ತು ಬಾಲಕೃಷ್ಣ ಚಾಪೇಕರ್.

ಲಾರ್ಡ್ ಕರ್ಜನ್ 1899–1905 :

- ಹೊಸ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಸ್ಥಾಪನೆ (ವಾಯವ್ಯ ಗಡಿ ಪ್ರಾಂತ್ಯ).
- ಪೊಲೀಸ್ ಆಡಳಿತ ಉಸ್ತುವಾರಿಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಆ್ಯಂಡ್ರೊ ಪ್ರೆಸರ್ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಪೊಲೀಸ್ ಆಯೋಗದ ಸ್ಥಾಪನೆ.
- ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಆಯೋಗ ಸ್ಥಾಪನೆ 1902. (ಥಾಮಸ್ ರ‍್ಯಾಲಿಗ್ ನೇತೃತ್ವ).
- ಭಾರತೀಯ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ಕಾಯ್ದೆ 1904.
- ಪುರಾತನ ಸ್ಮಾರಕಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಕಾಯ್ದೆ 1904.
- ಭಾರತೀಯ ಪ್ರಾಚ್ಯಾ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸ್ಥಾಪನೆ 1904.
- ದೆಹಲಿಯ ಪುಸಾದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸ್ಥಾಪನೆ.
- ನೀರಾವರಿಗಾಗಿ ಮಾನ್‌ಕ್ರಿಪ್ ಆಯೋಗದ ಸ್ಥಾಪನೆ 1902.
- ಬಂಗಾಳದ ವಿಭಜನೆ 1905.

2ನೇ ಲಾರ್ಡ್ ಮಿಂಟೋ 1905–1910

- ಸ್ವದೇಶಿ ಚಳವಳಿ 1905.
- ಎಸ್.ಪಿ. ಸಿನ್ಹಾ ವೈಸರಾಯ್ ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ನೇಮಕ.
- 1906ರ ಕಲ್ಕತ್ತಾ ಭಾರತ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧಿವೇಶನ. ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ದಾದಾಬಾಯ್ ನವರೋಜ್ ಸ್ವರಾಜ್ಯದ ಘೋಷಣೆ.
- 1907ರ ಸೂರತ್ ಭಾರತ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧಿವೇಶನ. ಅಧ್ಯಕ್ಷರು. ರಾಸ್ ಬಿಹಾರ್ ಬೋಸ್.
- ಮುಸ್ಲಿಂ ಲೀಗ್‌ನ ಸ್ಥಾಪನೆ (ಆಗಾಖಾನ್ ಔದಿನ ನವಾಬ್)
- 1908ರ ಮದ್ರಾಸ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧಿವೇಶನ (ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದಂತಹ ಸಂವಿಧಾನ ರಚನೆ).
- 1909ರ ಭಾರತೀಯ ಕೌನ್ಸಿಲ್ ಕಾಯ್ದೆ (ಮಿಂಟೋಮಾರ್ಲೆ ಕಾಯ್ದೆ).

ಎರಡನೇ ಲಾರ್ಡ್ ಆರ್ಡಿಂಜ್ 1910 – 1916 :

- ಬಿಹಾರ ಮತ್ತು ಒರಿಸ್ಸಾ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ರಾಜ್ಯಗಳ ಸೃಷ್ಠಿ
- ಚಾಂದುನಿ ಚೌಕದಲ್ಲಿ ದೆಹಲಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವಾಗ ಗುಂಡಿನ ದಾಳಿ.
- ಕಲ್ಕತ್ತಾದಿಂದ ದೆಹಲಿಗೆ ರಾಜಧಾನಿಯ ವರ್ಗಾವಣೆ 1911.
- ನಾಗರೀಕ ಸೇವೆಗೆ ಇಸ್ಲಿಂಗ್‌ಟನ್ ಸಮಿತಿ 1912.
- ಕಾಮಘಾಟ ಮಾರು ದುರಂತ 1913 – 1914.
- ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಗೋಖಲೆ ನಿಧನ 1915
- ಹಿಂದೂ ಮಹಾಸಭಾದ ಸ್ಥಾಪನೆ 1915 (ಸ್ಥಾಪಕರು ಮದನ್‌ಮೋಹನ್ ಮಾಳವಿಯಾ ಜಯಕರ್, ಮೂಂಜೆ
- ಸ್ಯಾಡ್ಲರ್ ಆಯೋಗ
- ಹೋಂರೂಲ್ ಲೀಗ್ ಸ್ಥಾಪನೆ. 1916 (ತಿಲಕ್ – ಪುಣೆ, ಅನಿಬೆಸೆಂಟ್ – ಮದ್ರಾಸ್).

ಲಾರ್ಡ್ ಚೆಲ್ಮ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್ 1916 – 1921:

- ಲಕ್ನೋ ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅಧಿವೇಶನ 1916. ಅಧ್ಯಕ್ಷರು. ಅಂಬಿಕಾ ಚರಣ್ ಮುಜುಮ್‌ದಾರ್.
- ಸಾಬರಮತಿ ಆಶ್ರಮದ ಸ್ಥಾಪನೆ. 1917.
- ಚಂಪರಣ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ 1917.
- ಖೇಡಾ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ 1918.
- ಆಗಸ್ಟ್ ಘೋಷಣೆ 1917.
- 1919ರ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಕಾಯ್ದೆ. ಮಾಂಟೆಗ್ಯೂ ಚೆಲ್ಮ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್ ಸುಧಾರಣೆ.
- ರೌಲತ್ ಕಾಯ್ದೆ 1919.
- ಜಲಿಯನ್‌ವಾಲಾಬಾಗ್ ಹತ್ಯಾಕಾಂಡ 13.04.1919.
- ತಿಲಕ್ ನಿಧನ 1.8.1920.
- ಖಿಲಾಫತ್ ಚಳುವಳಿ 1919 – 1920.
- ಅಸಹಕಾರ ಚಳುವಳಿ 1920–1922.
- ನಾಗಪುರ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧಿವೇಶನ 1920.

ಲಾರ್ಡ್ ರಿಡಿಂಗ್ 1921 – 1926 :

- ಚೌರಿ ಚೌರಾ ಘಟನೆ 5.2.1922
- ಅಸಹಕಾರ ಚಳುವಳಿಯ ವಾಪಸಾತಿ
- ಸ್ವರಾಜ್ ಪಕ್ಷದ ಸ್ಥಾಪನೆ (ಮೋತಿಲಾಲ್ ನೆಹರು ಮತ್ತು ದೇಶಬಂಧು ಚಿತ್ತರಂಜನ್‌ದಾಸ್) – 1922

ಕುಮಾರ ವ್ಯಾಸನ ಮೊದಲ ಹೆಸರು ನಾರಾಣಪ್ಪ.

downloaded from: www.kpscvaani.com

★ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸ್ವಯಂ ಸೇವಕ ಸಂಘದ ಸ್ಥಾಪನೆ (ಹೆಡಗೆವಾರ್) 1925.

★ ರೌಲತ್ ಕಾಯ್ದೆ ರದ್ದು 1922.

★ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ನಾಗರೀಕಾ ಸೇವಾ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳು ಭಾರತ ಮತ್ತು ಲಂಡನ್‌ನಲ್ಲಿ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭ - 1923.

★ ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟ್ ಪಕ್ಷದ ಸ್ಥಾಪನೆ 1925.

ಲಾರ್ಡ್ ಇರ್ವಿನ್ 1926 - 1931 :

(ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ವೈಸರಾಯ್ ಎಂದು ಕರೆಯುವರು)

★ ಸೈಮನ್ ಆಯೋಗದ ನೇಮಕ 1927.

★ ಹರ್‌ಕೋರ್ಟ್ ಬಟ್ಲರ್ ಆಯೋಗದ ನೇಮಕ 1927.

★ ಪ್ರಥಮ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಯುವ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸಭೆ 1928.

★ ನೆಹರು ವರದಿ 1928

★ ಲಾರ್ಡ್ ಇರ್ವಿನ್‌ನಿಂದ ದೀಪಾವಳಿ ಘೋಷಣೆ. ಭಾರತಕ್ಕೆ ಡೊಮಿನಿಯನ್ ಸ್ಥಾನಮಾನ ನೀಡುವುದು.

★ ಶಾರದಾ ಕಾಯ್ದೆ.

★ ದನಾಬಾದ್‌ನಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಗಣಿಶಾಲೆ ಸ್ಥಾಪನೆ.

★ ಲಾಹೋರ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧಿವೇಶನ

★ 26.01.1930 ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪ್ರಥಮವಾಗಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ದಿನಾಚರಣೆಯನ್ನು ಆಚರಿಸಲು ಘೋಷಣೆ.

★ ಭಗತ್‌ಸಿಂಗ್ ಮತ್ತು ಬಟುಕೇಶ್ವರ್ ದತ್‌ರಿಂದ ಕೇಂದ್ರ ಶಾಸಕಾಂಗದ ಮೇಲೆ ಬಾಂಬ್ ದಾಳಿ.

★ ಕಾನೂನು ಭಂಗ ಚಳುವಳಿ 1930.

★ ದಂಡಿ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ 12.3.1930.

★ ಮೊದಲ ದುಂಡು ಮೇಜಿನ ಪರಿಷತ್.

★ ಗಾಂಧಿ ಇರ್ವಿನ್ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾರ್ಚ್ 5.1930

ಲಾರ್ಡ್ ವೆಲ್ಲಿಂಗ್‌ಡನ್ 1931-1936 :

★ ಮಹಾತ್ಮಗಾಂಧೀಜಿ ಎರಡನೇ ದುಂಡು ಮೇಜಿನ ಪರಿಷತ್‌ನಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದರು.

★ ಸಮ್ಮೇಳನ ವಿಫಲ ಮತ್ತು ಮಹಾತ್ಮಗಾಂಧಿಜಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ವಾಪಸಾತಿ.

★ 3ನೇ ದುಂಡುಮೇಜಿನ ಪರಿಷತ್ 1932.

★ ರಾಮ್‌ಸೇ ಮ್ಯಾಕ್ ಡೊನಾಲ್ಡ್‌ಯಿಂದ ಮತೀಯ ಘೋಷಣೆ.

★ ಪುನಾದ ಯರವಡಾ ಜೈಲಿನಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧೀಜಿಯಿಂದ ಅಮರಣಾಂತ ಉಪವಾಸ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ.

★ ಪೂನಾ ಒಪ್ಪಂದ ಗಾಂಧಿ ಮತ್ತು ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ನಡುವೆ 1932.

★ 1935 ರ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಕಾಯ್ದೆ

★ ಬರ್ಮಾ ಭಾರತದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕ 1935

★ ಜಯಪ್ರಕಾಶ್ ಮತ್ತು ಆಚಾರ್ಯ ನರೇಂದ್ರದೇವ್‌ಂದ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸೋಷಿಯಲಿಸ್ಟ್ ಪಕ್ಷ ಸ್ಥಾಪನೆ.

★ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಕಿಸಾನ್ ಸಭಾದ ಸ್ಥಾಪನೆ 1936.

ಲಾರ್ಡ್ ಲಿನ್‌ಲಿತ್‌ಗೋ 1936 - 1943 :

★ 1937ರ ಫೈಜ್‌ಪುರ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧಿವೇಶನ. ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಜವಹರ್‌ಲಾಲ್ ನೆಹರು. ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಸಣ್ಣ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು.

★ 1938 ರ ಹರಿಪುರ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧಿವೇಶನ. ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಸುಭಾಷ್ ಚಂದ್ರ ಬೋಸ್.

★ 1939 ತ್ರಿಪುರ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧಿವೇಶನ. ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಸುಭಾಷ್ ಚಂದ್ರ ಬೋಸ್.

★ ಫಾರ್ವರ್ಡ್ ಪಕ್ಷದ ಸ್ಥಾಪನೆ.

★ ಎರಡನೇ ಜಾಗತಿಕ ಮಹಾಯುದ್ಧ 1939.

★ ಲಾಹೋರ್ ಘೋಷಣೆ 23 ಮಾರ್ಚ್ 1940. ಮುಸ್ಲಿಮರಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಘೋಷಣೆ.

★ ಲಿನ್‌ಲಿತ್‌ಗೋ ಆಗಸ್ಟ್ ಘೋಷಣೆ. 1940

★ ಮಹಾತ್ಮಗಾಂಧೀಜಿಯಿಂದ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಕಾನೂನು ಭಂಗ ಚಳುವಳಿ.

★ 1941 ಸುಭಾಷ್ ಚಂದ್ರ ಬೋಸ್ ಜರ್ಮನಿಯ ಬರ್ಲಿನ್‌ಗೆ ಭೇಟಿ.

★ ಕ್ರಿಪ್ಸ್‌ನ ಸಂಧಾನ 1942.

★ ಕ್ವಿಟ್‌ಇಂಡಿಯಾ ಚಳುವಳಿ.

ಲಾರ್ಡ್ ವೆವೆಲ್ 1943-1947 :

★ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ರಾಜಗೋಪಾಲಚಾರಿ ಸೂತ್ರ 1944.

★ ಗಾಂಧಿ - ಜಿನ್ನಾ ಮಾತುಕತೆ 1944.

★ ಭಾರತ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸೈನಿಕರ ವಿಚಾರಣೆ 1946.

★ ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಮಿಷನ್ ಯೋಜನೆ (ಮೂರು ಜನ ಸದಸ್ಯರು ಫೆತಿಕ್ ಲಾರೆನ್ಸ್, ಸ್ಟ್ಯಾಫರ್ಡ್ ಕ್ರಿಪ್ಸ್, ಪಿಸಿ ಅಲೆಕ್ಸಂಡರ್.

★ ಮಧ್ಯಂತರ ಸರ್ಕಾರ ರಚನೆ 1946.

★ ಮುಸ್ಲಿಂ ಲೀಗ್‌ನಿಂದ ನೇರಕಾರ್ಯಾಚರಣೆ ಪ್ರಾರಂಭ 16 ಆಗಸ್ಟ್ 1946.

ಲಾರ್ಡ್ ಮೌಂಟ್ ಬ್ಯಾಟನ್ 1947 - 1948 :

★ ಭಾರತದ ವಿಭಜನೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಘೋಷಣೆ

ಚಕ್ರವರ್ತಿ ರಾಜಗೋಪಾಲಾಚಾರಿ 1948 - 1950 :

★ ಮೊದಲ ಭಾರತೀಯ ಗೌರ್ನರ್ ಜನರಲ್

1) ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ದೊರೆತಾಗ ಭಾರತ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ....

- **ಜೆ.ಬಿ. ಕೃಪಲಾನಿ**

2) 1929ರಲ್ಲಿ ಲಾರ್ಡ್ ಇರ್ವಿನ್ ಯಾರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಮಿಕ ಆಯೋಗವನ್ನು ರಚಿಸಿದನು?

- **ಸರ್ ವಿಟ್ಲೆ**

3) ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ದೊರೆತಾಗ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಪ್ರಧಾನಿ...

- **ಕ್ಲಮೆಂಟ್ ಹ್ಯಾಟ್ಲಿ**

4) 1916ರ ಲಕ್ನೋ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧಿವೇಶನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ?

- **ಅಂಬಿಕಾ ಚರಣ್ ಮುಜುಮ್‌ದಾರ್**

5) ಭಾರತ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ರೆಜಿಮೆಂಟಿನ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು ಯಾರು ?

- **ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಸೆಹಗಲ್**

6) ಪ್ರೆಸ್‌ನ ಉದಾರೀಕರಣದ ಶಿಲ್ಪಿ ಯಾರು ?

- **ಚಾರ್ಲ್ಸ್ ಮೆಟ್‌ಕಾಫ್**

7) ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ವಾರ್ತಾ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಯಾರು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು?

- **ಜೆಮ್ಸ್ ಅಗಸ್ಟರ್ಸ್ ಇಕಿ**

8) ಥಾಮಸ್ ರ್‍ಯಾಲಿಗ್ ಶಿಕ್ಷಣ ಆಯೋಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಭಾರತೀಯ ಸದಸ್ಯ?

- **ಗುರುದಾಸ್ ಬ್ಯಾನರ್ಜಿ**

9) ಮಹಾತ್ಮಗಾಂಧೀಜಿ ಚಂಪಾರಣ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹವನ್ನು ಬಿಹಾರದಲ್ಲಿ ಯಾರ ಪರವಾಗಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು ?

- **ನೀಲಿ ಬೆಳೆಗಾರರು**

10) ಜಲಿಯನ್‌ವಾಲಾಬಾಗ್ ಹತ್ಯಾಕಾಂಡವನ್ನು ತನಿಖೆ ನಡೆಸಲು ನೇಮಕವಾದ ಆಯೋಗ ಯಾವುದು?

- **ಹಂಟರ್ ಆಯೋಗ**

'ಕವಿ ಚೂತವನ ಚೈತ್ರ' ಎಂಬ ಬಿರುದು ಹೊಂದಿದ ಕವಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ.

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧಿವೇಶನಗಳು

ವರ್ಷ	ಸ್ಥಳ	ಅಧ್ಯಕ್ಷರು	ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಗಳು
1885	ಮುಂಬೈ	ಉಮೇಶ್ ಬ್ಯಾನರ್ಜಿ	ಮೊದಲನೇ ಅಧಿವೇಶನ ಮುಂಬೈಯ ಗೋಕುಲ್‌ದಾಸ್ ದೇಶ್‌ಪಾಲ್ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು.
1886	ಕಲ್ಕತ್ತಾ	ದಾದಾಬಾಯ್ ನವರೋಜಿ	ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ ಮೊದಲ ಪಾರ್ಸಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷ
1887	ಮದ್ರಾಸ್	ಭದ್ರುದೀನ್ ತ್ಯಾಬ್‌ಜಿ	ಪ್ರಥಮ ಮುಸ್ಲಿಂ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು
1888	ಅಲಹಾಬಾದ್	ಜಾರ್ಜ್ ಯುಲೆ	ಪ್ರಥಮ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು
1889	ಮುಂಬೈ	ವಿಲಿಯಂ ವ್ಯಾಡರ್‌ಬರ್ನ್	
1890	ಕಲ್ಕತ್ತಾ	ಫಿರೋಷಾ ಮೆಹತಾ	
1891	ನಾಗಪುರ್	ಆನಂದಾಚಾರ್ಲು	
1892	ಅಲಹಾಬಾದ್	ಡಬ್ಲ್ಯೂ ಸಿ. ಬ್ಯಾನರ್ಜಿ	
1893	ಲಾಹೋರ್	ದಾದಾಬಾಯ್ ನವರೋಜಿ	
1894	ಮದ್ರಾಸ್	ಅಲ್‌ಫ್ರೆಡ್ ವೆಬ್	
1895	ಪೂನಾ	ಸುರೇಂದ್ರನಾಥ್ ಬ್ಯಾನರ್ಜಿ	
1896	ಕಲ್ಕತ್ತಾ	ರಹೀಮುತುಲ್ಲಾ ಸಯ್ಯಾನಿ	ಪ್ರಪ್ರಥಮಬಾರಿಗೆ ವಂದೇ ಮಾತರಂ ಹಾಡಲಾಯಿತು
1897	ಅಮರಾವತಿ	ಸಿ ಶಂಕರ್ ನಾಯರ್	
1898	ಮದ್ರಾಸ್	ಆನಂದಾ ಮೋಹನ್ ಬೋಸ್	
1899	ಲಕ್ನೋ	ರಮೇಶ್ ಚಂದ್ರ ದತ್	
1900	ಲಾಹೋರ್	ಎನ್. ಜಿ. ಚಂದ್ರಾವರ್ಕರ್	
1901	ಕಲ್ಕತ್ತಾ	ದಿನ್ಷಾವಾಚ	
1902	ಅಹಮದಾಬಾದ್	ಸುರೇಂದ್ರನಾಥ್ ಬ್ಯಾನರ್ಜಿ	
1903	ಮದ್ರಾಸ್	ಲಾಲ್‌ಮೋಹನ್ ಘೋಷ್	
1904	ಮುಂಬೈ	ಎನ್ರಿಕಾಟನ್	
1905	ಬನಾರಸ್	ಜಿ.ಕೆ. ಗೋಕಲೆ	
1906	ಕಲ್ಕತ್ತಾ	ದಾದಾಬಾಯ್ ನವರೋಜಿ	ಸ್ವರಾಜ್ ಪದದ ಘೋಷಣೆ
1907	ಸೂರತ್	ರಾಸ್ ಬಿಹಾರಿ ಬೋಸ್	ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಮತ್ತು ಮುಸ್ಲಿಂ ಲೀಗ್ ಬೇರ್ಪಡಿಸುವಿಕೆ
1908	ಮದ್ರಾಸ್	ರಾಸ್ ಬಿಹಾರಿ ಬೋಸ್	ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸಂವಿಧಾನ
1909	ಲಾಹೋರ್	ಮದನ್‌ಮೋಹನ್ ಮಾಳವಿಯಾ	
1910	ಅಲಹಾಬಾದ್	ಸರ್‌ವಿಲಿಯಂ ವೆಡರ್ ಬರ್ನ್	
1911	ಕಲ್ಕತ್ತಾ	ಬಿ.ಎನ್.ದರ್	ಪ್ರಪ್ರಥಮ ಬಾರಿಗೆ ಜನಗಣಮನ ಹಾಡಲಾಯಿತು.
1912	ಪಾಟ್ನಾ	ಆರ್. ಎನ್. ಮುದಲಕರ್	
1913	ಕರಾಚಿ	ಸೈಯದ್ ಮಹಮದ್ ಬಹದ್ದೂರ್	
1914	ಮದ್ರಾಸ್	ಭೂಪೇಂದ್ರನಾಥ್ ಬೋಸ್	
1915	ಮುಂಬೈ	ಎಸ್.ಪಿ . ಸಿನ್ಹಾ	
1916	ಲಕ್ನೋ	ಎ.ಸಿ. ಮುಜುಂದರ್	ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಮತ್ತು ಮುಸ್ಲಿಂ ಲೀಗ್ ಒಗ್ಗೂಡುವಿಕೆ
1917	ಕಲ್ಕತ್ತಾ	ಅನಿಬೆಸೆಂಟ್	ಭಾರತ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ ಮೊದಲ ಮಹಿಳಾ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು
1918	ಮುಂಬೈ	ಅಸನ್ ಇಮ್ರಾನ್	
1918	ದೆಹಲಿ	ಮದನ್‌ಮೋಹನ್ ಮಾಳವಿಯಾ	
1919	ಅಮೃತ್‌ಸರ್	ಪಂಡಿತ್ ಮೋತಿಲಾಲ್ ನೆಹರು	
1920	ಕಲ್ಕತ್ತಾ (ವಿಶೇಷ)	ಲಾಲಾ ಲಜಪತ್‌ರಾಯ್	
1920	ನಾಗಪುರ್	ವಿಜಯ ರಾಘಾವಚಾರಿ	ಮಹಾತ್ಮಗಾಂಧೀಜಿ ಅಸಹಕಾರ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲು ತೀರ್ಮಾನ ಕೈಗೊಂಡ
1921	ಅಲಹಾಬಾದ್	ಅಖಿಂ ಅಜ್‌ಮಲ್‌ಖಾನ್	
1922	ಗಯಾ	ಸಿ.ಆರ್. ದಾಸ್	ಸ್ವರಾಜ್ ಪಕ್ಷದ ಸ್ಥಾಪನೆ
1923	ದೆಹಲಿ	ಅಬ್ದುಲ್‌ಕಲಾಂ ಅಜಾದ್	ಅತೀ ಕಿರಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು
1923	ಕಾಕಿನಾಡ	ಮೌಲಾನ ಮೊಹಮ್ಮದ್ ಅಲಿ	

ಕನ್ನಡದ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾವ್ಯ ರಾಮನಾಥ ಸಾಂಗತ್ಯ.

downloaded from: www.kpscvaani.com

1924	ಬೆಳಗಾವಿ	ಮಹಾತ್ಮಗಾಂಧಿ	ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಭಾರತ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು
1935	ಕಾನ್‌ಪುರ್	ಸರೋಜಿನಿ ನಾಯ್ಡು	ಭಾರತ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ ಮೊದಲ ಮಹಿಳಾ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು
1926	ಗೌಹಾಟಿ	ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್	
1927	ಮದ್ರಾಸ್	ಎಂ. ಎ. ಅನ್ಸಾರಿ	
1928	ಕಲ್ಕತ್ತಾ	ಮೋತಿಲಾಲ್ ನೆಹರು	
1929	ಲಾಹೋರ್	ಜವಾಹರ್‌ಲಾಲ್ ನೆಹರು	ಪೂರ್ಣ ಸ್ವರಾಜ್‌ಯೋಜನೆ
1930	----	ಜವಾಹರ್‌ಲಾಲ್ ನೆಹರು	
1931	ಕರಾಚಿ	ವಲ್ಲಭಯ್ ಪಟೇಲ್	ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ತತ್ವಗಳಿಗೆ ಅನುಮೋದನೆ ಮಂಡನೆ
1932	ದೆಹಲಿ	ಅಮೃತಲಾಲ್	
1933	ಕಲ್ಕತ್ತಾ	ಸೇನ್ ಗುಪ್ತಾ	
1934	ಮುಂಬೈ	ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ್	
1935	---	ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ್	
1936	ಲಕ್ನೋ	ಜವಾಹರ್‌ಲಾಲ್ ನೆಹರು	
1937	ಫೈಜ್‌ಪುರ್	ಜವಾಹರ್‌ಲಾಲ್ ನೆಹರು	ಚಿಕ್ಕ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಭಾರತ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧಿವೇಶನ
1938	ಹರಿಪುರ	ಸುಭಾಷ್‌ಚಂದ್ರ ಬೋಸ್	
1939	ತ್ರಿಪುರಿ	ಸುಭಾಷ್‌ಚಂದ್ರ ಬೋಸ್	ಸುಭಾಷ್ ಚಂದ್ರ ಬೋಸ್ ರಾಜೀನಾಮೆ (ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು)
1940	ರಾಮ್‌ಘರ್	ಅಬ್ದುಲ್ ಕಲಾಂ ಅಜಾದ್	
1941-1945	-----	ಅಬ್ದುಲ್ ಕಲಾಂ ಅಜಾದ್	
1946	ಮಿರತ್	ಜೆ.ಬಿ. ಕೃಪಲಾನಿ	ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ದೊರೆತಾಗ ಭಾರತ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು
1947	ದೆಹಲಿ	ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ್	

ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಚಳುವಳಿಗಳು :

★ 1828ರಲ್ಲಿ ರಾಜಾರಾಮ್‌ಮೋಹನ್‌ರಾಯ್ ಕಲ್ಕತ್ತಾದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಸಮಾಜವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಇದರ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ ಹಿಂದು ಧರ್ಮವನ್ನು ಶುದ್ಧೀಕರಿಸುವುದು.

★ ರಾಜಾರಾಮ್‌ಮೋಹನ್‌ರಾಯ್ 1772ರಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳದ ಬೂರ್‌ದ್ವಾನ್ ಜಿಲ್ಲೆಯ ರಾಧಾನಗರದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು.

★ ಇವರನ್ನು ಆಧುನಿಕ ಪುರುಷರೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

★ ಮೊಘಲ್ ದೊರೆ 2ನೇ ಅಕ್ಬರ್ ರಾಜ ಎನ್ನುವ ಬಿರುದನ್ನು ಇಟ್ಟನು.

★ ಇವರು ಪರ್ಶಿಯನ್, ಅರೇಬಿಕ್, ಸಂಸ್ಕೃತ, ಫ್ರೆಂಚ್, ಲ್ಯಾಟೀನ್, ಗ್ರೀಕ್, ಮುಂತಾದ ಭಾಷೆಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸಿದರು.

★ ಇವರು ಮೂರ್ತಿ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಖಂಡಿಸಿದರು.

★ 1803ರಲ್ಲಿ ತೌಫತ್‌ಉಲ್ಲ್ ಮೋಹಾಹುದ್ದೀನ್ ಪರ್ಶಿಯನ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು.

★ ಹಿಂದು ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ದುಷ್ಟ ಪದ್ದತಿಯ ವಿರುದ್ದ ಹೋರಾಡಲು 1815ರಲ್ಲಿ ಕಲ್ಕತ್ತಾದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮೀಯ ಸಭಾವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.

★ 1828ರಲ್ಲಿ ಕಲ್ಕತ್ತಾದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮ ಸಮಾಜವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.

★ 1820ರಲ್ಲಿ 2 ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು.

1) ಪರ್ಸ್‌ಫ್ಸ್ ಆಫ್ ಜಿಸೆಸ್

2) ದಿ ಗೈಡ್ ಟು ಫಿಸ್ ಆ್ಯಂಡ್ ಹ್ಯಾಪಿನೆಸ್

★ 1829ರಲ್ಲಿ ರಾಜಾರಾಮ್‌ಮೋಹನ್‌ರಾಯ್ ಸಹಾಯದಿಂದ ಲಾರ್ಡ್ ವಿಲಿಯಮ್ ಬೆಂಟಿಂಗ್ ಸತಿ ಸಮನ ಪದ್ದತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲನೆ ಮಾಡಿದನು.

★ ರಾಜಾರಾಮ್‌ಮೋಹನ್‌ರಾಯ್ ಮರಣಾ ನಂತರ ಬ್ರಹ್ಮ ಸಮಾಜ ಎರಡು ವಿಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಣೆಯಾಯಿತು.

1) ಭಾರತೀಯ ಬ್ರಹ್ಮ ಸಮಾಜ್

2) ಆದಿ ಬ್ರಹ್ಮ ಸಮಾಜ್

ದೇವೇಂದ್ರನಾಥ್ ಠಾಕೂರ್ 1817 - 1905 :

★ 1843ರಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮ ಸಮಾಜವನ್ನು ಸೇರಿದರು.

★ 1839ರಲ್ಲಿ ರಾಜಾರಾಮ್‌ಮೋಹನ್‌ರಾಯ್ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಪ್ರಚಾರ ಪಡಿಸಲು ತತ್ವ ಬೋಧಿನಿ ಸಭಾವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.

★ ತತ್ವ ಬೋಧಿನಿ ಎಂಬ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು.

★ ಇವರು ಭಾರತೀಯ ಬ್ರಹ್ಮ ಸಮಾಜವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.

ಕೇಶವ್ ಚಂದ್ರಸೇನ್ 1838 - 1884 :

★ ಕೆಶಬ್ ಚಂದ್ರಸೇನ್ 1857ರಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮ ಸಮಾಜವನ್ನು ಸೇರಿದರು.

★ 1865ರಲ್ಲಿ ಆದಿ ಬ್ರಹ್ಮ ಸಮಾಜವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.

★ ಇವರು ಭಾರತೀಯ ಸುಧಾರಣಾ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ನೇಮಿಸಿದರು.

★ ನಾಗರೀಕ ವಿವಾದ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರಲು ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಒತ್ತಾಯಿಸಿದರು.

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ವಿವಾದಿತವಾದ ಭೈರಪ್ಪನವರ ಕೃತಿ ಆವರಣ.

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಪರಮಹಂಸ ಮಂಡಳಿ :

★ 1814– 82ರಲ್ಲಿ ಈ ಸಮಿತಿಯು ದಡೋಬಾ ಪಾಂಡುರಂಗ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಯಿತು.

★ ಇದು ಸುಮಾರು 7 ತತ್ವಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಅವು ಯಾವುವು ಎಂದರೆ :

1) ದೇವರು ಒಬ್ಬನನ್ನೆ ಪೂಜಿಸುವುದು.

2) ನಿಜವಾದ ಧರ್ಮವು ಪ್ರೀತಿ ಮತ್ತು ನೈತಿಕತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ.

3) ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಧರ್ಮ ಒಂದೇ

4) ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿದೆ.

5) ನಮ್ಮ ದಿನನಿತ್ಯದ ಮಾತುಗಳು ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರಬೇಕು.

6) ಮನುಷ್ಯ ಧರ್ಮವೇ ಒಂದು ಜಾತಿ.

7) ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ನಿಜವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು.

ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಸಮಾಜ :

★ 1867ರಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಾರಾಮ್ ಪಾಂಡುರಂಗ ಮುಂಬೈಯಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.

★ ಇದರ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ:
ಅಂತರ್‌ಜಾತಿಯ ವಿವಾಹ, ವಿಧವಾ ಪುನರ್‌ವಿವಾಹ, ದಲಿತರು ಮತ್ತು ಮಹಿಳಾ ಸಬಲೀಕರಣ.

ಆರ್ಯ ಸಮಾಜ :

★ 1875ರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿ ದಯಾನಂದ ಸರಸ್ವತಿ ಮುಂಬೈಯಲ್ಲಿ ಆರ್ಯ ಸಮಾಜವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಇದರ ಮುಖ್ಯ ಕಛೇರಿ ಲಾಹೋರ್.

★ ಸ್ವಾಮಿ ದಯಾನಂದ ಸರಸ್ವತಿ 1824ರಲ್ಲಿ ಗುಜರಾತ್ ರಾಜ್ಯದ ಚಂಕರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು.

★ ಇವರು ಮಥುರಾದ ಬ್ರಿಜಾನಂದ ಅವರಿಂದ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದರು.

★ ವೇದಗಳಿಗೆ ಹಿಂದುರುಗಿ ಎನ್ನುವ ಘೋಷವಾಕ್ಯವನ್ನು ನೀಡಿದರು.

★ ಆರ್ಯ ಸಮಾಜದ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ ಶುದ್ಧೀ ಕರಣ ಚಳುವಳಿ. (ಬೇರೆ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಮತಾಂತರಗೊಂಡ ಹಿಂದುಗಳನ್ನು ಪುನಃ ಹಿಂದು ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಮತಾಂತರಗೊಳಿಸುವುದು.

★ ಇವರು ಮೂರು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಬರೆದರು.

1) ಸತ್ಯಾರ್ಥ ಪ್ರಕಾಶ್ (ಹಿಂದಿ)

2) ವೇದಾಭಾಷ್ಯಾ ಭೂಮಿಕ (ಹಿಂದಿ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ)

3) ವೇದಾಭಾಷ್ಯಾ (ಸಂಸ್ಕೃತ)

★ ದಯಾನಂದ ಮರಣಾನಂತರ (1883) ಆರ್ಯ ಸಮಾಜವು 2 ಪಂಗಡವಾಗಿ ವಿಂಗಡನೆಗೊಂಡಿತು.

1) ಗುರುಕುಲ ಪಂಥ

2) ಡಿ.ಎ.ವಿ. ಪಂಥ(ದಯಾನಂದಾ ಆಂಗ್ಲೋ ವೇದಿಕ್ ಕಾಲೇಜ್)

★ ಗುರುಕುಲ ಪಂಥ ಸ್ಥಾಪಕರು ಸ್ವಾಮಿ ಶ್ರದ್ಧಾನಂದ

★ ದಯಾನಂದ ಆಂಗ್ಲೋ ವೇದಿಕ್ ಪಂಥದ ಅನ್ವಯಗಳು ಲಾ ಲಜಪತ್‌ರಾಯ್ ಮತ್ತು ಹಂಸ್‌ರಾಜ್.

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಮೀಷೆನ್ :

★ 1897ರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದ ಕಲ್ಕತ್ತಾದ ಬೇಗೂರಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.

★ 1863ರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದಾರು ಕಲ್ಕತ್ತಾದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಇವರ ಮೂಲ ಹೆಸರು, ನರೇಂದ್ರ ದತ್ತ.

★ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಪರಹಂಸ ಇವರ ಗುರುಗಳು

★ 1893ರಲ್ಲಿ ಅಮೇರಿಕಾದ ಚಿಕಾಗೋದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಧರ್ಮ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಭಾರತವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸಿದರು.

★ ಇವರು ವಾರ್ತಾ ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದರು.

ಅವು ಯಾವುವುವೆಂದರೆ :

1) ಪ್ರಬುದ್ಧ ಭಾರತ (ಇಂಗ್ಲಿಷ್)

2) ಉದ್ಬೋದನಾ (ಬಂಗಾಳಿ)

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಪರಮಹಂಸ :

★ ಇವರ ಮೂಲ ಗಡೋದರ ಚಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯ

★ 1836ರಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ ಹೂಗ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಾಮರ್‌ಪುಕುರ್ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು.

★ 1856ರಲ್ಲಿ ಕಲ್ಕತ್ತಾದ ದಕ್ಷಿಣೇಶ್ವರದ ಕಾಳಿದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಅರ್ಚಕರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದರು.

★ 1860ರಲ್ಲಿ ಅಪ್ರಾಪ್ತ ವಯಸ್ಸಿನ ಶಾರದಾ ಮಣಿಯನ್ನು ವಿವಾಹವಾದರು.

ಥಿಯಾಸಾಫಿಕಲ್ ಸೊಸೈಟಿ :

★ 1875ರಲ್ಲಿ ಮೇಡಂ ಬ್ಲಾವಟ್‌ಸ್ಕಿ ಮತ್ತು ಹೆಚ್‌ಎಸ್ ವಾಲ್‌ಕಾಟ್ ಅಮೆರಿಕದ ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್‌ನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಇದರ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ, ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಸಹೋದರತ್ವವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದಾಗಿತ್ತು.

★ ಪುರಾತನ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ತತ್ವಜ್ಞಾನಗಳ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸುದಾಗಿತು.

★ 1882ರಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸ್‌ನ ಅಡ್ಯಾರ್‌ನಲ್ಲಿ ಇದರ ಮುಖ್ಯ ಕಛೇರಿ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಯಿತು.

★ ಅನಿಬೆಸೆಂಟ್ ಅವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಥಿಯಾಸಾಫಿಕಲ್ ಸೊಸೈಟಿಯು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಿತು.

★ 1898ರಲ್ಲಿ ಅನಿಬೆಸೆಂಟ್ ವಾರಾಣಸಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ ಹಿಂದು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಇದು ಮದನ್‌ಮೋಹನ್ ಮಾಳ್ವಿಯಾ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಬನಾರಸ್ ಹಿಂದು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ದಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಿತು.

ಗೋಪಾಲ ಹರಿ ದೇಶ್‌ಮುಖ್ :

★ ಇವರು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಪ್ರಸಿದ್ದ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕರು. ಇವರಿಗಿದ್ದ ಬಿರುದು ಗೋಪಾಲ್ ಹರಿ ದೇಶಮುಖ್.

ಜ್ಯೋತಿಬಾ ಪುಲೆ :

★ 1873 ಸತ್ಯಶೋಧನಾ ಸಮಾಜವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.

★ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ವಿದವಾ ಪುನರ್ ವಿವಾಹ ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀ ಶಿಕ್ಷಣ ಪರವಾಗಿ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು.

★ ಗುಲಾಮಗಿರಿ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಹೊಡೆದೋಡಿಸಿದರು.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಮೊದಲು ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದವರು ಇ.ಪಿ. ರೈಸ್.

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಭಾರತದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮದ ಪರಿಣಾಮ

ಪತ್ರಿಕೆ ಹೆಸರು	ಸ್ಥಾಪನೆಯಾದ ವರ್ಷ	ಪತ್ರಿಕೆ ಸ್ಥಾಪಕರು/ಸಂಪಾದಕರು
ಬೆಂಗಾಲ್ ಗೆಜೆಟ್	1780	ಜೇಮ್ಸ್ ಅಘಸ್ಟಸ್ ಇಕಿ
ಇಂಡಿಯಾ ಗೆಜೆಟ್	1787	ಹೆನ್ರಿವಿವಿಯನ್ ಡೆರೋಜಿಯೋ
ಮದ್ರಾಸ್ ಕೋರಿಯಾರ್ (ಮದ್ರಾಸ್‌ನ ಮೊದಲ ವಾರ್ತಾ ಪತ್ರಿಕೆ)	1784	-----
ಬಾಂಬೆ ಹೆರಾಲ್ (ಬಾಂಬೆಯ ಮೊದಲ ಪತ್ರಿಕೆ)	1789	-----
ಟ್ರಿಬ್ಯೂನ್	1881	ದಯಾಳ್ ಸಿಂಗ್ ಮಜಿತಾ
ದಿ ಹಿಂದು	1878	ಜಿಎಸ್ ಅಯ್ಯರ್ ವೀರ ರಾಘವಚಾರಿ
ಇಂಡಿಯಾ ಹೆರಾಲ್ಡ್	1795	ಆರ್ ವಿಲಿಯಮ್ಸ್
ದಿಗ್‌ದರ್ಶನ್	1818	-----
ಕಲ್ಕತ್ತ ಜರ್ನಲ್	1818	ಜೆ.ಎಸ್. ಬಕಿಂಗ್‌ಯಾನ್
ಇಂಡಿಯನ್ ಮಿರರ್	1862	ದೇವೇಂದ್ರನಾಥ ಠಾಗೂರ್
ಸಂಬಂಧ ಕೌಮುದಿ	1821	ರಾಜಾರಾಮ್‌ಮೋಹನ್‌ರಾಯ್
ಮಿರಾತುಲ್ ಅಕ್ಬರ್	1822	ರಾಜಾರಾಮ್‌ಮೋಹನ್‌ರಾಯ್
ಬಂಗದೂತ	1822	ರಾಜಾರಾಮ್‌ಮೋಹನ್‌ರಾಯ್
ಇಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯನ್	19ನೇ ಶತಮಾನ	ಹೆನ್ರಿವಿವಿಯನ್ ಡೆರೋಜಿಯೋ
ಬಾಂಬೆ ಟೈಮ್ಸ್	1838	ರಾಬಾಟ್ ನೈಟ್
ರಾಸ್‌ಗೋಫ್ತರ್	1851	ದಾದಾಬಾಯಿ ನವರೋಜಿ
ಹಿಂದು ಫ್ಯಾಟ್ರಿಯಟ್	1853	ಗಿರೀಶ್‌ಚಂದ್ರ ಘೋಷ್
ಬೆಂಗಾಲಿ	1862	ಗಿರೀಶ್‌ಚಂದ್ರ ಘೋಷ್
ಅಮೃತ ಬಜಾರ್ ಪತ್ರಿಕಾ	1868	ಸಿಶೀರ್ ಕುಮಾರ್ ಘೋಷ್
ಕೇಸರಿ ಮತ್ತು ಮರಾಠಾ	1881	ತಿಲಕ್ ಮತ್ತು ಚಿಪುಲುಂಕರ್
ಸ್ವದೇಶ ಮಿತ್ರಮ್	---	ಜಿ.ಎಸ್. ಅಯ್ಯರ್
ಪಾರಿದರ್ಶಕ್	1886	ಬಿಪಿನ್‌ಚಂದ್ರ ಪಾಲ್
ಯುಗಾಂತರ್	1906	ಬರೀಂದ್ರಕುಮಾರ್ ಘೋಷ್ ಮತ್ತು ಭುಪೇಂದ್ರನಾಥ್‌ದತ್
ಸಂಧ್ಯಾ	1906	ಬ್ರಹ್ಮಬಂದಬ್ ಉಪಾಧ್ಯಾಯ್
ಕಾಲ್	1906	ತಿಲಕ್
ತಲವಾರ್	---	ವೀರೇಂದ್ರನಾಥ್ ಚಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯ
ಫ್ರೀ ಹಿಂದೂಸ್ತಾನ್	---	ತಾರಕನಾಥ್ ದಾಸ್
ಬಾಂಬೆ ಕ್ರಾನಿಕಲ್	1913	ಫಿರೋಜಾ ಷಾ ಮೆಹ್ತಾ
ದಿ ಹಿಂದೂಸ್ತಾನ್ ಟೈಮ್ಸ್	1920	ಕೆ.ಎಂ. ಫಣಿಕರ್
ಲೀಡರ್	---	ಮದನ್‌ಮೋಹನ್ ಮಾಳವಿಯಾ
ಕೀರ್ತಿ	---	ಸಂತೋಷಸಿಂಗ್
ಬಹಿಷ್ಕೃತ್ ಭಾರತ್	1927	ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್
ಕುದಿ ಅರಸು	1910	ಇ.ವಿ. ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ನಾಯಕರ್
ಕ್ರಾಂತಿ	1927	ಎಸ್.ಎಸ್. ಮಿರಜ್‌ಕರ್ , ಕೆ.ಎನ್. ಜೋಗ್ಲೇಕರ್, ಎಸ್.ವಿ. ಘಾಟೆಕ್
ಲಂಗಲ್ ಮತ್ತು ಘನಬಾನಿ	1927	ಗೋಪು ಚಕ್ರವರ್ತಿ
ಬಂಡಿಜೀವನ್	----	ಸಚಿವಾಂದ್ರನಾಥ್ ಸನ್ಯಾಲ್
ನ್ಯಾಷನಲ್ ಹೆರಾಲ್ಡ್	1938	ಜವಾಹರ್‌ಲಾಲ್‌ನೆಹರು
ಅಲ್‌ಇಲಾಲ್	---	ಮೌಲಾನಾ ಅಬ್ದುಲ್ ಕಲಾಂ ಅಜಾದ್
ಕಾಂಬ್ರೆಡ್	---	ಮೊಹಮದ್ ಆಲಿ
ಯಂಗ್ ಇಂಡಿಯಾ ಮತ್ತು ಹರಿಜನ್	---	ಗಾಂಧೀಜಿ
ನೇಷನ್	---	ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಗೋಖಲೆ
ಬೆಂಗಾಳಿ	---	ಸುರೇಂದ್ರನಾಥ ಬ್ಯಾನರ್ಜಿ
ಸೋಮ್ ಪ್ರಕಾಶ್	---	ಈಶ್ವರ್‌ಚಂದ್ರ ವಿದ್ಯಾಸಾಗರ್
ಕರ್ಮಯೋಗಿ	---	ಅರವಿಂದ್ ಘೋಷ್
ಫ್ರೀ ಹಿಂದೂಸ್ತಾನ್	---	ತರಕನಾಥ್ ದಾಸ್
ಜಮೀನ್ದಾರ್	---	ಜಫರ್ ಆಲಿಖಾನ್
ನ್ಯೂ ಇಂಡಿಯಾ ಮತ್ತು ಕಾಮನ್‌ವೆಲ್ತ್	---	ಆನಿಬೆಸೆಂಟ್
ದಿನ್‌ಮಿತ್ರಾ	---	ಮುಕುಂದರಾವ್ ಪಾಟೀಲ್
ದರ್ಪನ್	---	ಬಾಲಶಾಸ್ತ್ರಿ ಜಾಂಬೇಕರ್

'ನಾಡೋಜ' ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡುವ ಸಂಸ್ಥೆ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಹೇಳಿಕೆಗಳು :

★ The only hope for India is from the masses. The upper clasess are morally and physically dead.

- ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಾಂದ

★ Out of the sands of India i will create movement it is greater then the Congres.

- ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧೀಜಿ

★ If God were to tolerate untouchability I never consider him as god.

- ಬಾಲಗಂಗಾಧರ ತಿಲಕ್

★ Give me blood i will give freedom to you.

- ಸುಭಾಷ್‌ಚಂದ್ರ ಬೋಸ್

★ Cripps propossal is post dated cheque on crash ing bank.

- ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧೀಜಿ

★ To Sound the retreat when public Enthusiasm was reaching the bioling was nothing short of a calamity.

- ಸುಭಾಷ್ ಚಂದ್ರಬೋಸ್

★ Hindus and Muslim are to eyes of newly weded couple.

-ಸರ್ ಸಯ್ಯದ್ ಆಮಾದ್‌ಖಾನ್

★ Congress is tottering to its fall one of my great ambition in India is to see its demise.

- ಲಾರ್ಡ್ ಕರ್ಜ

ಭಾರತದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿ :

★ ಭಾರತದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ಮೂರು ವಿಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು :

1) ಮಂದಗಾಮಿಗಳ ಯುಗ –1885 – 1905
2) ತೀವ್ರಗಾಮಿಗಳ ಯುಗ – 1905 –1918
3) ಗಾಂಧಿ ಯುಗ – 1918 – 1947

ಮಂದಗಾಮಿಗಳ ಯುಗ –1885 – 1905 :

★ ಪ್ರಮುಖ್ಯ ಮಂದಗಾಮಿ ನಾಯಕರು: ದಾದಾಬಾಯ್ ನಮ್ರೋ ಎಂ.ಜಿ ರಾನಡೆ, ಸುರೇಂದ್ರನಾಥ್ ಬ್ಯಾನರ್ಜಿ, ಫಿರೋಜ್ ಷಾ ಮೆಹತಾ, ಬದ್ರುದಿನ್ ತ್ಯಾಬ್‌ಜಿ, ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಗೋಖಲೆ, ದಿನ್‌ಷಾ ವಾಚಾ, ಆನಂದ್ ಮೋಹನ್ ಬೋಸ್, ರಾಸ್‌ಬಿಹಾರಿ ಬೋಸ್ ಮತ್ತು ಇತರರು.

ಪ್ರಮುಖ ಬೇಡಿಕೆಗಳು :

★ ಶಾಸನ ಸಭೆಗಳ ಸುಧಾರಣೆ ಮತ್ತು ವಿಸ್ತರಣೆ
★ ನಾಗರೀಕ ಸೇವೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅವಕಾಶ
★ ಹತ್ತಿ ಬಟ್ಟೆಗಳ ಮೇಲೆ ಆಮದು ತೆರಿಗೆಗಳನ್ನು ವಿಧಿಸುವುದು
★ ಮಿಲಿಟರಿ ವೆಚ್ಚ ಕಡಿತಗೊಳಿಸುವುದು
★ ತಾಂತ್ರಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವುದು
★ ಕಾರ್ಯಾಂಗದಿಂದ ನ್ಯಾಯಾಂಗದ ಬೇರ್ಪಡಿಸುವಿಕೆ
★ ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಸ್ವಸರ್ಕಾರವನ್ನು ನೀಡುವುದು

ಮಂದಗಾಮಿಗಳು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ವಿಧಾನಗಳು :

ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಗಳಿಸಿಕೊಡುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮಂದಗಾಮಿ ನಾಯಕರು, ಸಂವಿಧಾನತ್ಮಾಕ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರ ಮುಖ್ಯ ವಿಧಾನಗಳು ಸಭೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಭಾಷಣಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದು, ಕೆಲವೇ ಕೆಲವು ಸಲ ಮಂದಗಾಮಿ ನಾಯಕರು ಬಹಿಷ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಸ್ವದೇಶಿ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಂದಗಾಮಿ ನಾಯಕರು ರಕ್ತರಹಿತ ಕ್ರಾಂತಿಯಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದರು.

ಮಂದಗಾಮಿಗಳ ಸಾಧನೆಗಳು :

★ ಜನರಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯ ಭಾವನೆ ಸೃಷ್ಟಿ
★ ಜನರಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಭಾವನೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ
★ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಶೋಷಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಜನರಲ್ಲಿ ಅರಿವು.
★ ಸಾಮಾನ್ಯ ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಸೃಷ್ಟಿ
★ 1892ರ ಭಾರತದ ಕೌನ್ಸಿಲ್ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರವುದರಲ್ಲಿ ಸಫಲ.

ತೀವ್ರಗಾಮಿಗಳು 1906 –1918.

ತೀವ್ರಗಾಮಿಗಳ ಉಗಮಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳು :

1) ಬ್ರಿಟೀಷರ ಆರ್ಥಿಕ ಶೋಷಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಜನರಲ್ಲಿ ಅರಿವು
2) ಮಂದಗಾಮಿಗಳ ವಿಫಲತೆ
3) ಭಾರತೀಯರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಭಿಮಾನದ ಬೆಳವಣಿಗೆ (Growth of Self Respect)
4) ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪ್ರೇರಣೆ
5) ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಘಟನೆಗಳ ಪ್ರೇರಣೆ
6) ಬಂಗಾಳದ ವಿಭಜನೆ (ತಕ್ಷಣದ ಕಾರಣ)

ತೀವ್ರಗಾಮಿಗಳ ಮುಖ್ಯ ಗುರಿಗಳು :

★ ತೀವ್ರಗಾಮಿಗಳ ಮುಖ್ಯ ಗುರಿ ಸ್ವರಾಜ್ಯವನ್ನು ಗಳಿಸುವುದು
★ ಪ್ರಮುಖ್ಯ ತೀವ್ರಗಾಮಿ ನಾಯಕರು ಲಾಲಾಲಜಪತ್‌ರಾಯ್, ಬಾಲಗಂಗಾಧರ್ ತಿಲಕ್, ಬಿಪಿನ್‌ಚಂದ್ರ ಪಾಲ್, ಅರವಿಂದಘೋಷ್.

ತೀವ್ರಗಾಮಿಗಳ ವಿಧಾನಗಳು :

1) ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಸರ್ಕಾರದೊಂದಿಗೆ ಅಸಹಕಾರ (Passive Resitance).
2) ಸರಕಾರಿ ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜ್ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ ಬಹಿಷ್ಕಾರ.

ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲ ಬೆರಳಚ್ಚು ಲಿಪಿಯಂತ್ರವನ್ನು ಸಿದ್ದಪಡಿಸಿದ ಕನ್ನಡಿಗ ಅನಂತ ಸುಬ್ಬರಾವ್.

downloaded from: www.kpscvaani.com

3) ಸ್ವದೇಶಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ವಿದೇಶಿ ವಸ್ತುಗಳ ಬಹಿಷ್ಕಾರ.

4) ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜುಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸುವುದು.

ಬಾಲಗಂಗಾಧರ್ ತಿಲಕ್ :

★ ಇವರನ್ನು ಭಾರತದ ಅವಿಶ್ರಾಂತ ಪಿತಾಮಹನೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ (Valentine Chirol).

★ ಸ್ವರಾಜ್ಯ ನನ್ನ ಜನ್ಮಸಿದ್ಧಹಕ್ಕು ಅದನ್ನು ಪಡೆದೇ ತೀರುತ್ತೇನೆ ಎಂದು 1916ರ ಲಕ್ನೋ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧಿವೇಶನದಲ್ಲಿ ಘೋಷಿಸಿದರು.

★ 1893ರಲ್ಲಿ ಹಿಂದು ಮುಸ್ಲಿಂ ಏಕತೆಗಾಗಿ ಗಣಪತಿ ಉತ್ಸವವನ್ನು ಆಚರಿಸುವರು.

★ 1895ರಲ್ಲಿ ಶಿವಾಜಿ ಉತ್ಸವವನ್ನು ಆಚರಿಸಿದ.

★ ಕಾಲ್ (ಇಂಗ್ಲಿಷ್), ಕೇಸರಿ (ಮರಾಠಿ), ಮರಾಠಾ (ಇಂಗ್ಲಿಷ್).

★ 1916ರಲ್ಲಿ ಅನಿಬಿಸೆಂಟ್ ಜೊತೆ ಸೇರಿ ಹೋಂ ರೂಲ್ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ.

★ ಬರ್ಮದ ಮಂಡಲೆ ಜೈಲಿನಲ್ಲಿ ಇರುವಾಗ ಗೀತಾ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಬರೆದರು.

ಬಿಪಿನ್‌ಚಂದ್ರ ಪಾಲ್ :

★ ಭಾರತದ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿಯ ಚಿಂತನೆಯ ಪಿತಾಮಹನೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ.

★ ಇವರು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ವಾರಪತ್ರಿಕೆ ಪಾರದರ್ಶಕ್

★ 1901ರಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ದಿ ಪಡಿಸಲು ನ್ಯೂ ಇಂಡಿಯಾವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಲಾಲಾಲಜಪತ್‌ರಾಯ್ :

★ ಇವರನ್ನು ಪಂಜಾಬ್ ಕೇಸರಿಯೆಂದು ಕರೆಯುವರು.

★ ಇವರು ಪಂಜಾಬಿಯೆನ್ನುವ ವಾರ್ತಾಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು.

★ ಇವರು Unhappy India ಪುಸ್ತಕ ಬರೆದರು.

ಅರವಿಂದೊ ಘೋಷ್ :

★ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ರಾಜಕೀಯವನ್ನು ತಮ್ಮ ಅಂಕಣ New Lamps for the old ನಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದರು.

★ 1908ರಲ್ಲಿ ಕೆನಡಿ ಹತ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಪಾಂಡಿಚೆರಿಗೆ ಪಲಾಯನ ಮಾಡಿದರು.

★ ಇವರು ಬರೆದಂತಹ ಪುಸ್ತಕಗಳು Life Devine ಮತ್ತು ಸಾವಿತ್ರಿ.

ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ಭಯೋತ್ಪಾದಕರು :

★ 1897ರಲ್ಲಿ ಚಾಪಕರ್ ಸಹೋದರರಾದ ಬಾಲಕೃಷ್ಣ ಮತ್ತು ದಾಮೋದರ್ ಚಾಪೇಕರ್ ಪ್ಲೇಗ್ ಸಮಿತಿಯ ಸದಸ್ಯರಾದ ರಾಂದ್ ಮತ್ತು ಲೆಫ್ಟಿನೆಂಟ್ ಐರೆಸ್ಟ್‌ನ್ನು ಹತ್ಯೆಗೈದ.

★ 1906ರಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವ ಬಂಗಾಳದ ಲೆಫ್ಟೆನೆಂಟ್ ಗೌರ್ನರ್ ಆದ ಫುಲ್ಲರ್‌ನ್ನು ಹತ್ಯೆಗೈಯಲು ಬರಿಂದ್ರಕುಮಾರ್ ಘೋಶ್ ಮತ್ತು ಬುಪೇಂದ್ರನಾಥ್‌ದತ್ ವಿಫಲಯತ್ನ ನಡೆಸಿದರು.

★ 1908ರಲ್ಲಿ ಖುದಿರಾಮ್ ಬೋಸ್ ಮತ್ತು ಪ್ರಫುಲ್ಲಾ ಚಾಕಿ ಕೆನಡಿಯನ್ನು ಹತ್ಯೆಗೈದ.

★ 1912ರಲ್ಲಿ ಲಾರ್ಡ್ ಹಾರ್ಡ್‌ಂಜ್‌ನ್ನು ಹತ್ಯೆಗೈಯಲು, ರಾಸ್‌ಬಿಹಾರಿ ಬೋಸ್ ಮತ್ತು ಸಚಿನ್ ಸನ್ಯಲ್ ವಿಫಲಯತ್ನ ಮಾಡಿದ.

★ 1909ರಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ನಾಗರಿಕ ಸೇವಾ ಅಧಿಕಾರಿ ಕರ್ಜನ್ ವೈಲಿಯನ್ನು ಮದನ್‌ಲಾಲ್ ದಿಂಗ್ರಾ ಹತ್ಯೆಗೈದ.

★ ಲಾಲಾಲಜಪತ್‌ರಾಯ್‌ನ್ನು ಗಾಯಗೊಳಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಭಗತ್‌ಸಿಂಗ್, ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಅಜಾದ್, ರಾಜಗುರು ಸೌಂಡರ್ಸ್‌ನ್ನು ಲಾಹೋರ್‌ನಲ್ಲಿ 1929ರಲ್ಲಿ ಹತ್ಯೆಗೈಯುವರು.

★ 1929ರಲ್ಲಿ ಭಗತ್‌ಸಿಂಗ್ ಮತ್ತು ಬಟುಕೇಶ್ವರದತ್ ಕೇಂದ್ರ ಶಾಸಕಾಂಗದ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ನಡೆಸಿದ.

★ 1932ರಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳದ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿ ಸ್ಟಿವನ್ಸ್‌ಸನ್ ಇಬ್ಬರು ಶಾಲಾ ಬಾಲಕಿಯರಾ ಶಾಂತಿ ಮತ್ತು ಸುನೀತಿ ಹತ್ಯೆಗೈಯರಾದ.

ಕ್ರಾಂತಿಕಾರರ ಗುಪ್ತಚರ ಸಂಘಗಳು :

★ ಅಂಷುಲಿನ್ ಸಮಿತಿ: 1902ರಲ್ಲಿ ಬರಿಂದ್ರಕುಮಾರ್‌ಘೋಶ್, ಜತೀಂದ್ರನಾಥ್ ಬ್ಯಾನರ್ಜಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಮೋತ್ತಮಿತ್ರ ಕಲ್ಕತ್ತದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.
– 1902ರಲ್ಲಿ ಡಾಕಾದಲ್ಲಿ ಅಂಷುಲಿನ್ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ಪೂಲಿನ್‌ದಾಸ್ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.

ಮಿತ್ರ ಮೇಳ :

★ ಮಿತ್ರಮೇಳವನ್ನು 1899ರಲ್ಲಿ ಸಾವರ್‌ಕರ್ ಸಹೋದರರು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.

★ ಇದು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾದ ಪ್ರಥಮ ಸಂಘ

ಅಭಿನವ ಭಾರತ :

★ 1907ರಲ್ಲಿ ಅಭಿನವ ಭಾರತವನ್ನು ವಿ.ಡಿ ಸಾವರ್ಕರ್ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.

ಹಿಂದುಸ್ಥಾನ್ ರಿಪಬ್ಲಿಕನ್ ಸಂಘ :

★ 1924ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಯಿತು.

★ ಇದನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದವರು ಸಚಿನ್ ಸನ್ಯಾಲ್ ಮತ್ತು ಜೋಗೇಶ್‌ಚಂದ್ರ ಚಟರ್ಜಿ.

★ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾದ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಸಂಘ.

ಗದ್ದರ್ ಪಕ್ಷ :

★ 1913ರಲ್ಲಿ ಅಮೇರಿಕದ ಸ್ಯಾನ್‌ಫ್ರಾನ್ಸಿಸ್ಕೊದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಯಿತು.

★ ಇದರ ಸ್ಥಾಪಕರು ಲಾಲಾ ಹರ್‌ದಾಯಾಳ್ ಮತ್ತು ಸೋಹನ್ ಸಿಂಗ್ ಬಕ್ನ.

ಇಂಡಿಯನ್ ಇಂಡಿಪೆಂಡೆನ್ಸ್ ಲೀಗ್ :

★ 1942ರಲ್ಲಿ ಜಪಾನ್‌ನ ಟೋಕಿಯೋದಲ್ಲಿ ರಾಸ್‌ಬಿಹಾರಿ ಬೋಸ್ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.

ಪ್ರಮುಖ್ಯ ಪುಸ್ತಕಗಳು	**ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು**
ಇಂಡಿಯಾ ವಿನ್ಸ್ ಫ್ರೀಡಮ್	ಅಬ್ದುಲ್ ಕಲಾಂ ಅಜಾದ್
ಇಂಡಿಯಾ ಡಿವೈಡೆಡ್	ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ್
ಅನ್ ಹ್ಯಾಪಿ ಇಂಡಿಯಾ	ಲಾಲಾಲಜಪತ್‌ರಾಯ್
ಇಂಡಿಯನ್ ಸ್ಟ್ರಗಲ್ ಫಾರ್ ಫ್ರೀಡಮ್	ಸುಭಾಷ್‌ಚಂದ್ರಬೋಸ್
ವಿದರ್ ಇಂಡಿಯಾ	ಜವಾಹರ್‌ಲಾಲ್ ನೆಹರು
ಗ್ಲಿಮ್ಸ್ ಆಫ್ ವರ್ಲ್ಡ್ ಹಿಸ್ಟರಿ	ಜವಾಹರ್‌ಲಾಲ್ ನೆಹರು
ಆಟೋಬಾಯೋಗ್ರಫಿ	ಜವಾಹರ್‌ಲಾಲ್ ನೆಹರು
ಡಿಸ್ಕವರಿ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ	ಜವಾಹರ್‌ಲಾಲ್ ನೆಹರು
ಎ ಬಂಚ್ ಆಫ್ ಓಲ್ಡ್ ಲೇಟರ್ಸ್	ಜವಾಹರ್‌ಲಾಲ್ ನೆಹರು
ಬಹಿಷ್ಕೃತ ಭಾರತ್	ಅಂಬೇಡ್ಕರ್
ಅನಿಲೇಷನ್ ಆಫ್ ಕಾಸ್ಟ್	ಅಂಬೇಡ್ಕರ್
ಗೋಲ್ಡನ್ ತ್ರೆಷ್‌ಓಲ್ಡ್	ಸರೋಜಿನಿ ನಾಯ್ಡು
ಸಾಂಗ್ಸ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ	ಸರೋಜಿನಿ ನಾಯ್ಡು
ಗೀತಾ ರಹಸ್ಯ	ಬಾಲಗಂಗಾಧರ ತಿಲಕ್
ಕೂಲಿ	ಮುಲ್ಕ್‌ರಾಜ್ ಆನಂದ್
ಸೆವೆನ್ ಸಮ್ಮರ್ಸ್	ಮುಲ್ಕ್‌ರಾಜ್ ಆನಂದ್
ದಿ ಬ್ರೈಡ್ಸ್ ಬುಕ್ ಆಫ್ ಬ್ಯೂಟಿ	ಮುಲ್ಕ್‌ರಾಜ್ ಆನಂದ್
ಅನ್‌ಟಚ್‌ಬಲ್	ಮುಲ್ಕ್‌ರಾಜ್ ಆನಂದ್
ಸೋಮೆನಿ ಅಂಗರ್ಸ್	ಬಾಬಾನಿ ಭಟ್ಟಚಾರ್ಯ
ಹಿಂದ್‌ಸ್ವರಾಜ್	ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧೀಜಿ
ಮೈ ಎಕ್ಸಪೆರಿಮೆಂಟ್ ವಿತ್ ಟ್ರುತ್	ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧೀಜಿ

ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಥಮ ಸಂಚಾರಿ ಗ್ರಂಥಾಲಯ ಕುವೆಂಪು ಗ್ರಂಥಾಲಯ.

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಬ್ರಿಟೀಷರ ವಿರುದ್ದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ದಂಗೆಗಳು

ಬುಡಕಟ್ಟೇತರ ಚಳವಳಿ

ಚಳವಳಿಯ ಹೆಸರು	ಪರಿಣಾಮ	ದಂಗೆಯ ಕಾಲ ಬೀರಿದ ಸ್ಥಳ	ನಾಯಕರು	ಮುಖ್ಯಕಾರಣ
ಕಟ್ಟಭೊಮ್ಮನ್ ದಂಗೆ	ತಿರುನೆಲ್‌ವೆಲ್ಲಿ ತಮಿಳುನಾಡು	1792–99	ವೀರಪಾಂಡ್ಯನ ಕಟ್ಟಬೊಮ್ಮನ್	ಬ್ರಿಟೀಷರ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲು ವಿರೋಧ
ಪೈಕ್ ದಂಗೆ	ಒರಿಸ್ಸಾ	1804–06	ಜಗಭಂದು	ಒರಿಸ್ಸಾವನ್ನು ಬ್ರಿಟೀಷರು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು
ವೆಲುತಂಪಿ ದಂಗೆ	ಟ್ರಾವಂಕೋರ್	1808–09	ವೇಲುತಂಬಿ	ಬ್ರಿಟೀಷರು ವಿಧಿಸಿದಂತಹ ಹಣಕಾಸಿನ ನಿಬಂಧನೆ
ರಾವ್‌ಬಾರಾಮಲ್ಲಾ ದಂಗೆ	ಕಚ್ ಮತ್ತು ಕಾತ್ಯಾವರ್	1861–19	ರಾವುಬಾರ್‌ಮಲ್	ಬ್ರಿಟೀಷ್ ವಿಸ್ತರಣಾ ನೀತಿ
ರಾಮೋಸಿಸ್ ದಂಗೆ	ಪೂನಾ	1822–29	ಚಿತ್ತೂರ್‌ಸಿಂಗ್ ಮತ್ತು ಹುಮ್ಮಾಜಿ	ಬ್ರಿಟೀಷರು ಪೇಶ್ವೆಯ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದ್ದು ರಾಮೋಸಿಸ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ನಿರುದ್ಯೋಗ
ಕಿತ್ತೂರ್ ದಂಗೆ	ಕಿತ್ತೂರ್ (ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆ)	1824–29	ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಮತ್ತು ರಾಯಣ್ಣ	ದತ್ತು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂಬ ನೀತಿ
ಸಂಬಲ್ ಪುರ್ ದಂಗೆ	ಸಂಬಲ್ ಪುರ್ ಒರಿಸ್ಸಾ	1827–40	ಸುರೇಂದ್ರಸಾಯಿ	ಸಂಬಲ್‌ಪುರದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟೀಷರ ಆಂತರಿಕ ವಿವಾದ
ಸಾತಾರಾ ದಂಗೆ	ಸಾತಾರಾ (ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ)	1840–41	ಧರ್‌ರಾವ್‌ಪವಾರ್ ಮತ್ತು ದತ್ತಾತ್ರೆಯ ಪಟ್ಕರ್	ಬ್ರಿಟೀಷರು ಸತಾರವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು
ಬುಂದೇಲಾ ದಂಗೆ	ಸಾಗರ್ ಮತ್ತು ದಮೋ	1842	ಮಧುಕರ್‌ಷಾ ಮತ್ತು ಜವಾಹಿರ್‌ಸಿಂಗ್	ಬ್ರಿಟೀಷರ ಭೂ ಕಂದಾಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ
ಗಡಕರಿ ದಂಗೆ	ಕೊಲ್ಹಾಪುರ್ (ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ)	1844–45	-------	ಕೊಲ್ಹಾಪುರ ಬ್ರಿಟೀಷ ವಶ
ಸತವಂದಿ ದಂಗೆ	ಸತವಂದಿ (ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ)	1839–45	ಪೊಂಡು ಸಾವಂತ್	ಸಾವಂತ್ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟೀಷರ ಆಡಳಿತ
ರಾಜು ದಂಗೆ	ವಿಶಾಖಪಟ್ಟಣಂ (ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ)	1827–23	ವೀರಭದ್ರರಾಜು	ಬ್ರಿಟೀಷರ ಪಿಂಚಣಿ ನಿರಾಕರಣೆ
ಫಲಕೊಂಡ ದಂಗೆ	ಫಲಕೊಂಡ (ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ)	1831–32	ಫಲಕೊಂಡದ ಜಮೀನ್ದಾರರು	ತೆರಿಗೆ ನೀಡಲು ನಿರಾಕರಣೆ
ಗುಮ್‌ಸೂರ್ ದಂಗೆ	ಗುಮ್‌ಸೂರ್ (ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ)	1835–37	ಧನಂಜಯ ಬಂಜ	ಬ್ರಿಟೀಷರಿಗೆ ಭೂ ಕಂದಾಯ ನೀಡಲು ನಿರಾಕರಣೆ
ಫರಾಜಿಸ್ ದಂಗೆ	ಪೂರ್ವ ಬಂಗಾಳ	1804–60	ಷರಿಯ ತುಲ್ಲಾ ಮೊಹಮ್ಮದ್ ಮಷಿನ್	ಮುಸ್ಲಿಂರ ಅಧಿಕಾರದ ನಿರ್ಣಾಮ
ಕುಕಾ ಚಳುವಳಿ	ಪಂಜಾಬ್	1845–72	ಭಗತ್‌ಜವಹರ್‌ಮಲ್	ಸಿಖ್ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರದ ನಾಶ

ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲ ವೈದ್ಯ ಗ್ರಂಥ ಗೋವೈದ್ಯ.

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಗಾಂಧಿಯುಗ 1918- 1947 :

ಜನನ 1869 -ಮರಣ 1948

★ 1869 ಅಕ್ಟೋಬರ್ 2ರಂದು ಗುಜರಾತಿನ ಪೋರಬಂದರಿನಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು.

★ ತಂದೆ - ಕರಮಚಂದ್ ಗಾಂಧಿ

★ ತಾಯಿ - ಪುತಳೀಬಾಯಿ

★ ಹೆಂಡತಿ - ಕಸ್ತೂರ್‌ಬಾ ಗಾಂಧಿ

★ ಇವರಿಗೆ 'ಮಹಾತ್ಮ' ಎನ್ನುವ ಬಿರುದನ್ನು ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಠಾಗೂರ್ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು.

★ ಇವರಿಗೆ 'ಕೈಸರ್ - ಎ- ಹಿಂದ್' ಎಂಬ ಪದವಿಯನ್ನು ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ರಾಣಿ ನೀಡುತ್ತಾರೆ.

★ ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧಿಯವರ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದ ಕೃತಿಗಳು:

1) ಥೋರೋವಿನ ಪ್ರಬಂಧ 'ಸಿವಿಲ್ ಡಿಸ್ ಒಬಿಡಿಯನ್ಸ್'

2) ಲಿಯೋ ಟಾಲ್‌ಸ್ಟಾಯ್‌ನ 'Kingdom of God is with in you'.

3) John Ruskin's " Unto the Last ".

★ ದಕ್ಷಿಣ ಆಫ್ರಿಕಾದಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮಗಾಂಧಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಪತ್ರಿಕೆ 'Indian Opinion'.

★ ಇವರ ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಪತ್ರಿಕೆಗಳು :

1) My Experiments with truth

2) ಸರ್ವೋದಯ

3) ಹರಿಜನ - 1933

4) ನವಜೀವನ

5) 'ಹಿಂದ್ ಸ್ವರಾಜ್'

★ 1917ರಲ್ಲಿ ಗುಜರಾತ್‌ನಲ್ಲಿ ಸಾಬರ್‌ಮತಿ ಆಶ್ರಮ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿದರು.

★ 1917ರ ಚಂಪಾರನ್ ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ. - ಚಂಪಾರಣ್ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ

★ ಇವರೊಂದಿಗೆ ಎ.ಎನ್ ಸಿನ್ಹ, ರಾಜೇಂದ್ರಪ್ರಸಾದ್, ಜೆ.ಬಿ. ಕೃಪಲಾನಿ, ಇಂದುಲಾಲ್ ಯಾಗ್ನಿಕ್, ಮಜ್‌ಹರ್ - ಉಲ್- ಹಕ್, ಮಹಾದೇವ ದೇಸಾಯಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡಿದ್ದರು.

ಚಂಪಾರಣ್ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ:

★ ಬ್ರಿಟೀಷರು 1/20 ನೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೀಲಿ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಯಲು ಭಾರತೀಯರನ್ನು ಒತ್ತಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದ ಬೆಲೆಗೆ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಬೇಕಿತ್ತು. ಇದನ್ನು 'ಥಿಂಕತೀಯ ಪದ್ಧತಿ' (Thinkathia) ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

★ ಇದು ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ.

ಖೈರಾ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ (No tax Satyagraha) **- 1917 - 1918:**

★ ಇದರ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ. ಬ್ರಿಟೀಷರು ಭಾರತೀಯ ರೈತರಿಗೆ ತೆರಿಗೆ ವಿನಾಯಿತಿ ನೀಡಲು ನಿರಾಕರಿಸಿದ್ದು, ರೈತರು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ನೀಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹವಿದು.

★ ಖೈರಾ ಗುಜರಾತಿನಲ್ಲಿದೆ.

★ ಇದರ ನೈತೃತ್ವ ವಹಿಸಿದ್ದವರು ಭಾರತದ 'ಉಕ್ಕಿನ ಮನುಷ್ಯ' ಸರದಾರ್ ವಲ್ಲಭಭಾಯ್ ಪಟೇಲ್ ಮತ್ತು ಗಾಂಧೀಜಿ.

ರೌಲತ್ ಕಾಯ್ದೆ ಅಥವಾ ಕಪ್ಪುಕಾಯ್ದೆ- 1919 :

★ ರೌಲತ್ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದವನು ಸಿಡ್ನಿ ರೌಲತ್

★ ಈ ಸಮಿತಿಯಲ್ಲಿ 35ಜನ ಸದಸ್ಯರಿದ್ದರು. ಇದರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂತಹ ಭಾರತೀಯ ಏಕೈಕ ಶಂಕರನ್ ನಾಯರ್.

★ ಈ ಸಮಿತಿಯ ಶಿಫಾರಸ್ಸುಗಳೆಂದರೆ, ಭಾರತೀಯರು ಯಾವುದೇ ಕಾನೂನುಬಾಹಿರ ಮತ್ತು ಅಪಾಯಕಾರಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರೆ ಅವರನ್ನು ಬಂಧಿಸುವುದು.

★ ಇದನ್ನು ಕಪ್ಪು ಕಾಯ್ದೆ ಎಂದು ಕರೆಯಲು ಕಾರಣ ಬ್ರಿಟೀಷರು ಯಾರೇ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ಯಾವುದೇ ವಿಚಾರಣೆಯಿಲ್ಲದೆ 2 ವರ್ಷಕಾಲ ಜೈಲಿನಲ್ಲಿಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು.

★ ಈ ರೌಲತ್ ಕಾಯ್ದೆಯು ಜಲಿಯನ್ ವಾಲಾಭಾಗ್ ದುರಂತಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಕಾರಣವಾಯಿತು.

ಜಲಿಯನ್ ವಾಲಾಭಾಗ್ ದುರಂತ - ಏಪ್ರಿಲ್ 13, 1919

★ ಜಲಿಯನ್ ವಾಲಾಭಾಗ್ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬರಲು ಕಾರಣ ರಾಜಾ ರಣಜಿತ್‌ಸಿಂಗ್‌ನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಜಲ್ಲ ಎಂಬುವನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಉದ್ಯಾನವನ.

ಜಲಿಯನ್ ವಾಲಾಭಾಗ್ ದುರಂತ ಅಥವಾ Punjab Wrong **- 1919**

★ ದುರಂತಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಜನರಲ್ ಡಯಾರ್.

★ 1919 ಏಪ್ರಿಲ್ 13ರಂದು ಬೈಸಾಕಿಯ ದಿನದಂದು ನಡೆಯಿತು.

★ ಬೈಸಾಕಿ ದಿನವೆಂದರೆ ಪಂಜಾಬಿನಲ್ಲಿ ಹೊಸವರ್ಷದ ದಿನ

★ ಡಾ|| ಸತ್ಯಪಾಲ್ ಮತ್ತು ಸೈಫುದ್ದೀನ್ ಕಿಚ್ಲು ಈ ಇಬ್ಬರು ಸದಸ್ಯರು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ ವಾರ್ಷಿಕ ಸಭೆಗೆ ತಯಾರಿ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇವರಿಬ್ಬರನ್ನು ಜನರಲ್ ಡಯರ್ ಬಂಧಿಸುವನು.

★ General dyer ನ್ನು ಉದಾಂಸಿಂಗ್ ಲಂಡನ್‌ನಲ್ಲಿ ಹತ್ಯೆಗೈದನು.

★ ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧೀಜಿ ಕೈಸರ್ -ಇ- ಹಿಂದ್ ಪದವಿಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದರು. ಮತ್ತು ರವೀಂದ್ರ ನಾಥ ಠಾಗೂರ್ ನೈಟ್ ಹುಡ್ ಪದವಿಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದರು.

★ ಜಲಿಯನ್‌ವಾಲಾಭಾಗ್ ದುರಂತವನ್ನು ತನಿಖೆ ನಡೆಸಲು ಲಾರ್ಡ್ ಚೆಲ್ಮ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್ ಹಂಟರ್ ಆಯೋಗವನ್ನು ನೇಮಿಸುವನು.

★ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜಲಿಯನ್‌ವಾಲಾಭಾಗ್ ದುರಂತ ವಿದುರಾಶ್ವಥದಲ್ಲಿ 1938ರಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು.

ಪಂಪ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಮೊದಲ ಕನ್ನಡಿಗ ಕುವೆಂಪು.

downloaded from: www.kpscvaani.com

★ ಈ ದುರಂತವನ್ನು ಮಹಾತ್ಮಗಾಂಧೀಜಿ ಹಿಮಾಲಯನ್ ಬ್ಲಂಡರ್ ಎಂದು ಕರೆಯುವರು.

ಖಿಲಾಫತ್ ಚಳುವಳಿ - 1919 :

★ ಪ್ರಥಮ ಜಾಗತಿಕ ಯುದ್ಧದ ನಂತರ ವಿಶ್ವದ ಮುಸ್ಲಿಂರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಗುರುವಾಗಿ ಟರ್ಕಿಯು ಸುಲ್ತಾನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಮೊಟಕುಗೊಳಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹಿಂತಿರುಗಿ ಪಡೆಯಲು ಭಾರತೀಯ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಹೋದರರಾದ ಮಹಮದ್ ಅಲಿ ಮತ್ತು ಶೌಕತ್ ಅಲಿ ಗಾಂಧಿಯವರೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿ ಖಿಲಾಫತ್ ಚಳವಳಿಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರು.

★ ಈ ಚಳುವಳಿಯ ಮುಂದಾಳತ್ವ ವಹಿಸಿದವರು ಎಂ. ಎ. ಅನ್ಸಾರಿ.

ಅಸಹಕಾರ ಚಳುವಳಿ – 1920 :

★ ಈ ಅಸಹಕಾರ ಚಳುವಳಿಗೆ 4 ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ:

1) ರೌಲತ್ ಕಾಯ್ದೆ

2) ಜಲಿಯನ್ ವಾಲಾಭಾಗ್ ದುರಂತ

3) ಖಿಲಾಫತ್ ಚಳುವಳಿ

4) ಸ್ವರಾಜ್ ಬೇಡಿಕೆ

★ ಅಸಹಕಾರ ಚಳುವಳಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲು ಬಗ್ಗೆ 1920ರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ನಾಗಪುರ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ ವಿಶೇಷ ಅಧಿವೇಶನದಲ್ಲಿ ತೀರ್ಮಾನ ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಯಿತು.

ಇದರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು:

1) ಸರ್ಕಾರಿ ಮತ್ತು ಅರೆಸರ್ಕಾರಿ ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜುಗಳನ್ನು ಬಹಿಷ್ಕರಿಸುವುದು.

2) ವಿದೇಶೀ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಬಹಿಷ್ಕರಿಸುವುದು.

3) ಬಿರುದುಗಳನ್ನು ಹಿಂತಿರುಗಿಸುವುದು.

4) ಸರ್ಕಾರಿ ಮತ್ತು ಅರೆಸರ್ಕಾರಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳದೆ ವಿರೋಧಿಸುವುದು.

5) ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜುಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ.

ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾದ 2 ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಾಲೆಗಳು

1) ಜಾಮಿಯಾ ಮಿಲಿಯ ಸ್ಕೂಲ್ – ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿದೆ.

2) ಕಾಶಿ ವಿದ್ಯಾಪೀಠ – ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿದೆ

6) ಖಾದಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಸ್ವದೇಶಿ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಪ್ರಚಾರಪಡಿಸುವುದು.

7) ಹಿಂದೂ ಮತ್ತು ಮುಸ್ಲಿಂರ ಒಗ್ಗಟ್ಟನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವುದು.

8) ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು.

9) ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಸಬಲೀಕರಣ

★ ಬಾಲಗಂಗಾಧರ್ ತಿಲಕ್ – 1920 ರಂದು ನಿಧನ ಹೊಂದಿದರು. ಆ ದಿನದಂದೇ 'ಅಸಹಕಾರ ಚಳುವಳಿ' ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು.

ನಾಗಪುರ ಧ್ವಜ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ 1921:

★ ವೈಲ್ಸ್‌ನ ರಾಜಕುಮಾರ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬರುವುದನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ ಭಾರತೀಯರು 1921ರಲ್ಲಿ ನಾಗಪುರ ಧ್ವಜಸತ್ಯಾಗ್ರಹವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡರು.

★ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಕೀಲರಾಗಿದ್ದ ದೇಶಬಂಧು ಚಿತ್ತರಂಜನ್‌ದಾಸ್ ಮತ್ತು ಮೋತಿಲಾಲ್ ನೆಹರು ಅವರು ಅಸಹಕಾರ ಚಳುವಳಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಕೀಲಿ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದರು.

★ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದ್ದರೆ ಆಗಲೇ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಮಹಾತ್ಮಗಾಂಧೀಜಿ ಚೌರಿ ಚೌರಾ ಘಟನೆಯಿಂದ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಈ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹವನ್ನು 1922ರಲ್ಲಿ ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಂಡರು.

ಚೌರಿ ಚೌರಾ ಘಟನೆ - 1922 :

★ ಚೌರಿಚೌರ ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶದ ಗೋರಖ್‌ಪುರ್ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಣ್ಣಹಳ್ಳಿ ಇಲ್ಲಿ ಉದ್ರಿಕ್ತ ಗುಂಪೊಂದು ಪೊಲೀಸ್ ಠಾಣೆಗೆ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚಿದ್ದಾಗ 22 ಜನ ಪೊಲೀಸರು ಸಜೀವವಾಗಿ ದಹನವಾದರು. ಇದರಿಂದ ಗಾಂಧೀಜಿ ಅಸಹಕಾರ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ವಾಪಸ್ಸು ಪಡೆದರು. ಅಸಹಕಾರ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಂಡದ್ದಾಕಾಗಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯ ಉಂಟಾಗಿ ಮೋತಿಲಾಲ್ ನೆಹರು ಮತ್ತು ದೇಶಬಂಧು ಚಿತ್ತರಂಜನ್‌ದಾಸ್ 1922ರಲ್ಲಿ ಗಯಾ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧಿವೇಶನದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರಾಜ್ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ತೀರ್ಮಾನವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡರು.

★ ಬದಲಾವಣೆ ಬಯಸಿದವರು – ದೇಶಬಂಧು ಚಿತ್ತರಂಜನ್‌ದಾಸ್ ಮತ್ತು ಮೋತಿಲಾಲ್ ನೆಹರು. (Pro changers)

★ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಬಯಸದವರು ಮಹಾತ್ಮಗಾಂಧೀಜಿ ಮತ್ತು ಚಕ್ರವರ್ತಿ ರಾಜಗೋಪಾಲಚಾರಿ.

" To Sound the order of retrect just when public Enthuliansm was reaching the boiling was nothing shart of a calamity" ಎಂದು ಸುಭಾಷ್‌ಚಂದ್ರಬೋಸ್‌ರು ಅಸಹಕಾರ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದರು.

ಮೋತಿಲಾಲ್ ನೆಹರ ವರದಿ – 1928:

★ 1927ರಲ್ಲಿ ಸೈಮನ್ ಆಯೋಗ ನೇಮಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ಮುಖ್ಯಉದ್ದೇಶ 1919ರ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಕಾಯ್ದೆಯ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸುವುದು.

★ ಇದರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಸದಸ್ಯರು ಇದ್ದುದ್ದರಿಂದ ಭಾರತೀಯರು ಇದನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ 'ವೈಟ್ ಕಮೀಷನ್' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

★ 1928ರಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾದ ಲಾರ್ಡ್ ಬಿರಕನ್‌ಹೆಡ್ ಭವಿಷ್ಯ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ರಚಿಸಲು ಭಾರತೀಯರಲ್ಲಿ ಪಂತಹ್ವಾನವನ್ನು ಮಾಡುವನು. ಇದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಭಾರತೀಯರು ಮೋತಿಲಾಲ್ ನೆಹರು ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ 1928ರಲ್ಲಿ ನೆಹರು ವರದಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಿದರು.

'ಬೈಬಲ್' ನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ತಂದವರು ಜಾನ್‌ಹ್ಯಾಂಡ್ಸ್.

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಈ ವರದಿಯ ಶಿಫಾರಸ್ಸುಗಳು :

1) ಯಾವುದೇ ಧರ್ಮಗಳ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟೀಷರು ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪ ಮಾಡಬಾರದು.

2) ಪಂಜಾಬ್ ಮತ್ತು ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಮರಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಮೀಸಲಾತಿ ನೀಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

3) ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಮೀಸಲಾತಿಯನ್ನು ನೀಡುವುದು. ಈ ಮೀಸಲಾತಿಯು 10 ವರ್ಷಕ್ಕೆ ನಿಗಧಿಯಾಗುವುದು.

4) ವಯಸ್ಕ ಮತದಾನಕ್ಕೆ ಅನುಮತಿ (Provision for adult Franchise)

★ ನೆಹರೂ ವರದಿಯನ್ನು ಸರ್ವ ಪಕ್ಷಗಳ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಕತ್ತಾದಲ್ಲಿ ಮುಂದಿಟ್ಟಾಗ ಜಯಕರ್ ಮತ್ತು ಜಿನ್ನಾರ ನಡುವೆ ಹಿಂಸಾತ್ಮಕ ಘಟನೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ.

★ ನೆಹರೂ ವರದಿಗೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ಜಿನ್ನಾ ತನ್ನ 14 ಅಂಶಗಳನ್ನು ಘೋಷಿಸಿದನು.

ಜಿನ್ನಾನ 14 ಅಂಶಗಳು :

1) ಭವಿಷ್ಯ ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನವು 'ಒಕ್ಕೂಟ ಸರ್ಕಾರ'ವನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು. (ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳ ನಡುವೆ ಅಧಿಕಾರ ಹಂಚಿಕೆಯಾಗಬೇಕೆಂದು)

2) ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲೂ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರು ಚುನಾವಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸಬೇಕು.

3) ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಂತ್ಯಕ್ಕೂ ಏಕರೂಪದ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ನೀಡಬೇಕು.

4) ಕೇಂದ್ರ ಶಾಸಕಾಂಗದಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವಿಕೆ ಶೇ.1/3ಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆಯಿರಬಾರದೆಂಬುದು.

5) ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರಾಂತಕ್ಕೂ ಮತೀಯವಾಗಿ (ಜಾತಿಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಮತಗಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕು.

6) ಎಲ್ಲಾ ಸಮುದಾಯದವರಿಗೂ ಪೂರ್ಣ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು.

7) ಯಾವುದೇ ಮಸೂದೆಯನ್ನು ಮಂಡಿಸುವಾಗ 2/3 ಮುಸ್ಲಿಂ ಬಹುಮತ ಇರಬೇಕು.

8) ಬಾಂಬೆ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಿಂದ ಸಿಂಧ್‌ಪ್ರಾಂತ್ಯವನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸಬೇಕು.

9) ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸೇವೆಗಳಲ್ಲೂ ಮುಸ್ಲಿಮರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ ಕೊಡಬೇಕು.

10) ಬಲೂಚಿ ಸ್ಥಾನದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ತರಬೇಕು.

11) ವಾಯುವ್ಯ ಗಡಿ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಮರಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಮೀಸಲಾತಿ ನೀಡಬೇಕು.

12) ಮುಸ್ಲಿಂರಿಗೆ ಅಗತ್ಯ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ ನೀಡದೆ ಯಾವುದೇ ಸರ್ಕಾರ ರಚನೆ ಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ.

13) ಮುಸ್ಲಿಂ ಲೀಗ್‌ನ ಅನುಮತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ.

14) ಮುಸ್ಲಿಂರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಂರಕ್ಷಣೆ.

ಪೂರ್ಣ ಸ್ವರಾಜ್ ಘೋಷಣೆ - 1929 :

★ 1929ರಲ್ಲಿ ಲಾಹೋರ್‌ನ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧಿವೇಶನದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು. ಇದರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯನ್ನು ವಹಿಸಿದರು. ಜವಹರ್‌ಲಾಲ್ ನೆಹರು

★ ಸುಭಾಷ್ ಚಂದ್ರಬೋಸ್‌ರು 'ಪೂರ್ಣಸ್ವರಾಜ್' ಘೋಷಣೆಯನ್ನು ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ನೀಡಿದರು.

★ ಈ ಅಧಿವೇಶನದ ಪ್ರಕಾರ 26, ಜನವರಿ 1930 ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ದಿನವನ್ನು ಆಚರಿಸಲಾಯಿತು.

★ ರಾವಿ ನದಿ ದಂಡೆಯ ಮೇಲಿಂದ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ತ್ರಿವರ್ಣ ಧ್ವಜವನ್ನು ಆರಿಸುತ್ತದೆ.

ಕಾನೂನು ಭಂಗ ಚಳುವಳಿ - 1930 :

★ ಮಹಾತ್ಮಗಾಂಧಿಯವರು ಕಾನೂನು ಭಂಗ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ದಂಡಿ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ.ಸಾಬರಮತಿ ಆಶ್ರಮದಿಂದ ದಂಡಿಯವರೆಗೆ ಕಾಲ್ನಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ 78 ಜನ ಅನುಯಾಯಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಮಾರ್ಚ್ 12ರಂದು ಉಪ್ಪಿನ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಏಪ್ರಿಲ್ 5 ದಂಡಿ ಸಮುದ್ರ ತೀರವನ್ನು ತಲುಪುವರು. ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ಉಪ್ಪಿನ ಮೇಲಿದ್ದ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ರದ್ದು ಮಾಡುವುದು. ಮಹಾತ್ಮಗಾಂಧೀಜಿ ಸಮುದ್ರ ತೀರದಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪನ್ನು ತಯಾರುಸುವರು.

★ ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧಿಯವರೊಂದಿಗೆ, ಸರೋಜಿನಿ ನಾಯ್ಡು, ಅರುಣಾ ಅಸಫ್ ಆಲಿ, ನೆಹರು, ವಲ್ಲಭಬಾಯ್‌ಪಟೇಲ್, ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕದಿಂದ ಮೈಲಾರ ಮಹಾದೇವಪ್ಪ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು.

★ ಸಬರಮತಿ ಆಶ್ರಮದಿಂದ ದಂಡಿಯವರೆಗೆ ಇರುವ ಹಾದಿಯನ್ನು ಪ್ರಧಾನಿ ಮನಮೋಹನ್‌ಸಿಂಗ್ ಅವರು ಈ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದ 75ನೇ ವರ್ಷದ ಆಚರಣೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ Great Haritage path ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಗಾಂಧಿಯ ಮುಖ್ಯ ಬೇಡಿಕೆಗಳು :

1) ಭೂ ಕಂದಾಯದಲ್ಲಿ ಶೇ. 50 ರಷ್ಟು ಕಡಿಮೆಗೊಳಿಸುವುದು.

2) ಉಪ್ಪಿನ ತೆರಿಗೆ ರದ್ದುಗೊಳಿಸಿ ಉಪ್ಪಿನ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರವೇ ಏಕಸ್ವಾಮ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದು.

3) ಕರಾವಳಿ ಬಂದರುಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಮೀಸಲಾತಿ (Reservation in coastal shipping for the India)

4) ದೇಶೀಯ ಜವಳಿ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಿಗೆ ರಕ್ಷಣೆ ಕೊಡುವುದು.

5) ಮಿಲಿಟರಿ ಖರ್ಚನ್ನು ಶೇ. 50 ರಷ್ಟು ಕಡಿಮೆಗೊಳಿಸುವುದು.

6) ನಾಗರೀಕ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಶೇ. 50 ರಷ್ಟು ಖರ್ಚನ್ನು ಕಡಿಮೆಗೊಳಿಸುವುದು.

7) ಅಮಲು ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ರದ್ದುಮಾಡುವುದು.

ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲ ಪತ್ರಿಕೆ - ಮಂಗಳೂರು ಸಮಾಚಾರ.

downloaded from: www.kpscvaani.com

8) ಎಲ್ಲಾ ರಾಜಕೀಯ ನಾಯಕರನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡುವುದು.

9) ಕೇಂದ್ರ ಜಾಗೃತ ದಳವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವುದು.

10) ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರ ಕಾಯ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ.

11) ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಮಹಿಳಾ ಸಭಲೀಕರಣ.

ದುಂಡುಮೇಜಿನ ಪರಿಷತ್ತು 1930 :

★ ಸೈಮನ್ ಆಯೋಗ ವಿಫಲವಾದ ನಂತರ ಭವಿಷ್ಯ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ರಚಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸಲು ಲಾಡ್ ಇರ್ವಿನ್ ದುಂಡು ಮೇಜಿನ ಪರಿಷತ್ತುಗಳನ್ನು ಲಂಡನ್ನಲ್ಲಿ ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ. 1929 ಅಕ್ಟೋಬರ್ 31ರಂದು ಲಾರ್ಡ್ ಇರ್ವಿನ್ ದೀಪಾವಳಿ ಘೋಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.ಇದರ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಡೊಮಿನಿಯನ್ ಸ್ಥಾನಮಾನವನ್ನು ನೀಡುವುದು.

★ ಮೊದಲನೇ ದುಂಡುಮೇಜಿನ ಪರಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಭಾಗವಹಿಸಲಿಲ್ಲ, ಈ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡಿದ್ದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು:

- ಮುಸ್ಲಿಂ ಲೀಗ್ – ಮಹಮದ್ ಆಲಿ, ಮಹಮದ್ ಷಾಫಿ, ಮಹಮದ್ ಆಲಿ ಜಿನ್ನಾ, ಆಗಾಖಾನ್, ಫಜಲ್ ಉಲ್ ಹಕ್.
- ಹಿಂದೂ ಮಹಾಸಭಾ – ಮೂಂಜೆ ಮತ್ತು ಜಯಕರ್
- ಭಾರತೀಯ ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ಸಂಘ – ತೇಜ್ ಬಹದ್ದೂರ್ ಸಪ್ರು, ಸಿ.ವೈ. ಚಿಂತಾಮಣಿ. ಎಂ.ಆರ್. ಜಯಕರ್, ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ– ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಿಂದ ಮಿರ್ಜಾ ಇಸ್ಮಾಯಿಲ್.

★ ಪ್ರಬಲ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವಿರುವ ಮತ್ತು ದುರ್ಬಲ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರವಿರುವ ಒಕ್ಕೂಟ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಅಂಗೀಕಾರವನ್ನು ಮಂಡಿಸಲಾಗುವುದು.

ಗಾಂಧಿ – ಇರ್ವಿನ್ ಒಪ್ಪಂದ – ಮಾರ್ಚ್ 5 – 1931

★ ತೇಜ್‌ಬಹದ್ದೂರ್ ಸಪ್ರು ಮತ್ತು ಎಂ.ಆರ್. ಜಯಕರ್ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಮಾರ್ಚ್ 5, 1931ರಲ್ಲಿ ಗಾಂಧಿ ಇರ್ವಿನ್ ಒಪ್ಪಂದ ಏರ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಸರ್ಕಾರವು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

1) ಎಲ್ಲಾ ರಾಜಕೀಯ ಕೈದಿಗಳನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡುವುದು.

2) ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಗಳಿಂದ ಮುಟ್ಟುಗೋಲು ಹಾಕಿಕೊಂಡ ಆಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಬ್ರಿಟೀಷರು ವಾಪಸ್ಸು ನೀಡುವುದು.

3) ವಿದೇಶೀ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಮದ್ಯ (ಮಾದಕ ದ್ರವ್ಯ)ಗಳನ್ನು ಶಾಂತಿಯುತವಾಗಿ ಬಹಿಷ್ಕರಿಸುವುದು.

4) ಉಪ್ಪನ್ನು ಸಮುದ್ರ ತೀರದಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮಾಡಲು ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಸರ್ಕಾರ ಅನುಮತಿ ನೀಡಬೇಕು.

ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧೀಜಿಯು ಈ ಕೆಳಗಿನವುಗಳಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವರು :

1) ಕಾನೂನು ಭಂಗ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ಭಾರತೀಯರು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು.

2) ಎರಡನೇ ದುಂಡು ಮೇಜಿನ ಪರಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಭಾಗವಹಿಸಬೇಕು.

ಎರಡನೇ ದುಂಡುಮೇಜಿನ ಪರಿಷತ್ತು (ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 7–1931 –ಲಂಡನ್)

★ ಗಾಂಧಿ ಇರ್ವಿನ್ ಒಪ್ಪಂದ ಮೇರೆ ಮಹಾತ್ಮಗಾಂಧೀಜಿ ಎರಡನೇ ದುಂಡುಮೇಜಿನ ಪರಿಷತ್ತ್‌ನಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವರು.

★ ಇದರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಗಾಂಧೀಜಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವುದು.

★ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಪ್ರಧಾನಿ ರಾಮ್ಸೆ ಮ್ಯಾಕ್ ಡೊನಾಲ್ಡ್ ಇದರಲ್ಲಿ ಕಮ್ಯೂನಲ್ ಘೋಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುವನು. ಈ ಕಮ್ಯೂನಲ್ ಕಮ್ಯೂನಲ್ ಘೋಷಣೆ ಎಂದರೆ ಸಿಖ್ ಮುಸ್ಲಿಂ ಪಾರ್ಸಿ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್‌ರಿಗೆ ಮತ್ತು ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗದವರಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದಂತಹ ಮತಗಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು.

★ ಇದರಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗದವರಿಗೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮತಗಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದಾಗಿ ಘೋಷಿಸುತ್ತಾನೆ.

★ ಮುಸ್ಲಿಂರಿಗೆ ವಾಯುವ್ಯ ಗಡಿ ಪ್ರಾಂತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಿಂಧ್ ಅನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದಾಗಿ ಘೋಷಿಸುತ್ತಾನೆ.

★ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗದವರಿಗೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮತಗಟ್ಟೆ ನೀಡುವ ವಿಚಾರ ಕ್ಕಾಗಿ ಗಾಂಧೀಜಿ ನಿರಾಶರಾಗಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗುತ್ತಾರೆ. ಕಾರಣ ಹಿಂದುಳಿದವರು ಹಿಂದು ಧರ್ಮದ ಒಂದು ಭಾಗ ಎಂದು ಮಹಾತ್ಮಗಾಂಧೀಜಿ ವಾದಿಸುವರು.ಇದರಿಂದ ಬ್ರಿಟೀಷರು ಅವರನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ಪೂನಾದ ಯರವಾಡಾ ಜೈಲಿಗೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಹಾತ್ಮಗಾಂಧೀಜಿ ಪೂನಾದ ಯರವಾಡಾ ಜೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಆಮರಣಾಂತರ ಉಪವಾಸ ಸತ್ಯಗ್ರಹವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವರು.

★ ಕಮ್ಯೂನಲ್ ಅವಾರ್ಡ್ ಆಗಸ್ಟ್ 16, 1932ರಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ.

★ ಅನಾರೋಗ್ಯದ ಕಾರಣ 2 ವರ್ಷದ ನಂತರ ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

★ ನಂತರ ಗಾಂಧಿ ಮತ್ತು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ನಡುವೆ ಒಪ್ಪಂದವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಪೂನಾ ಒಪ್ಪಂದ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಕಾಲಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ :

1) ಎರಡನೇ ದುಂಡು ಮೇಜಿನ ಪರಿಷತ್ತು – ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 1931

2) ಕಮ್ಯೂನಲ್ ಅವಾರ್ಡ್ – ಆಗಸ್ಟ್ 16–1932

3) ಪೂನಾ ಒಪ್ಪಂದ – ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 1932

4) 3ನೇ ದುಂಡುಮೇಜಿನ ಪರಿಷತ್ತು – ಡಿಸೆಂಬರ್ 1932

ಪೂನಾ ಒಪ್ಪಂದ – ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ – 1932:

★ ಇದು ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಮತ್ತು ಮಹಾತ್ಮಗಾಂಧೀಜಿಯರ ಮಧ್ಯೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

★ ಇದರ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶಗಳು :

1) ದಲಿತರಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮತಗಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು. ಆದರೂ ಅವರು ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ಒಂದು ಭಾಗ ಎಂದು ಗಾಂಧೀಜಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

2) ಹರಿಜನರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ 'ಹರಿಜನ ಸೇವಕ' ಸಂಘವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಕಥೆ ಬಳಸಿದವರು ಪಂಜೆ ಮಂಗೇಶರಾಯರು.

downloaded from: www.kpscvaani.com

3) 1933ರಲ್ಲಿ 'ಹರಿಜನ' ಪತ್ರಿಕೆ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಾರೆ.
ಪೂನಾ ಒಪ್ಪಂದ ಪ್ರಕಾರ ಹಿಂದುಳಿದವರಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮತಗಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಬದಲು ಮೀಸಲಾತಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಯಿತು.

3ನೇ ದುಂಡು ಮೇಜಿನ ಪರಿಷತ್ತು - ಡಿಸೆಂಬರ್ 1932:

★ ಕಮ್ಯೂನಲ್ ಅವಾರ್ಡ್ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರಿಂದ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ 2ನೇ ದುಂಡು ಮೇಜಿನ ಪರಿಷತ್ತನ್ನು ಬಹಿಷ್ಕರಿಸಿದೆ.

★ ಭವಿಷ್ಯ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸಂವಿಧಾನ ರಚಿಸಲು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರ ಈ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಶ್ವೇತಪತ್ರ ಹೊರಡಿಸಿತು.

★ ಇದರ ಪ್ರಕಾರ 1935ರ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಕಾಯ್ದೆ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಿತು.

ಸುಭಾಷ್ ಚಂದ್ರ ಬೋಸ್ :

★ 1897ರಲ್ಲಿ ಇವರು ಒರಿಸ್ಸಾದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು.
ತಂದೆ – ರಾಜ್ ಬಹದ್ದೂರ್ ಜಾನಕಿ ದಾಸ್ ಭೋಸ್
ತಾಯಿ – ಪ್ರತಿಭಾ ಭೋಸ್

★ ಇವರ ರಾಜಕೀಯ ಗುರು ದೇಶಬಂಧು ಚಿತ್ತರಂಜನ್ ದಾಸ್.

★ ಖಿಲಾಫತ್ ಮತ್ತು ಅಸಹಕಾರ ಚಳುವಳಿಯ ನಂತರ ಸುಭಾಶ್‌ಚಂದ್ರಬೋಸ್ ಅವರು ಚಿತ್ತರಂಜನ್‌ದಾಸ್ ಅವರನ್ನು ರಾಜಕೀಯ ಗುರುವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ.

★ ಇವರು ಅರವಿಂದೋ ಘೋಷ್ ಮತ್ತು ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರಿಂದ ಪ್ರೇರೇಪಿತರಾದರು.

★ ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಸುಭಾಷ್ ಚಂದ್ರಬೋಸ್‌ರನ್ನು 'ದೇಶಭಕ್ತರಲ್ಲೆ ರಾಜಕುಮಾರ'ಎಂದು ಕರೆದರು.

★ 'ನೇತಾಜಿ' ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ನೀಡುತ್ತಾರೆ.

★ 'ಕ್ವಿಟ್ ಇಂಡಿಯಾ' ಚಳುವಳಿಯ ನಂತರ ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರಿಗೆ 1942ರಲ್ಲಿ 'ರಾಷ್ಟ್ರಪಿತ' ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಸುಭಾಷ್ ಚಂದ್ರಬೋಸ್ ನೀಡಿದರು.

★ ಸುಭಾಷ್ ಚಂದ್ರಬೋಸ್‌ರಿಗೆ 'ದೇಶನಾಯಕ' ಎಂದು ರವೀಂದ್ರನಾಥ್ ಠಾಗೂರ್ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

★ 'ಪೂರ್ಣಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ' ಎಂಬ ಘೋಷಣೆಯು ಸುಭಾಷ್ ಚಂದ್ರ ಬೋಸ್ ಅವರದು. ಇದನ್ನು 1929ರ ಲಾಹೋರ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧಿ ವೇಶನದಲ್ಲಿ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಘೋಷಿಸಲಾಗುವುದು.

★ 1938ರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಹರಿಪುರ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧಿವೇಶನ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸಿದ್ದರು.

★ 1939ರ ತ್ರಿಪುರಾ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧಿವೇಶನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಸುಭಾಷ್ ಚಂದ್ರ ಬೋಸ್ ವಹಿಸಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಗಾಂಧೀಜಿ ಮತ್ತು ಸುಭಾಷ್ ಚಂದ್ರ ಬೋಸ್‌ರ ನಡುವೆ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯವುಂಟಾಗಿ ತ್ರಿಪುರಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧಿವೇಶನಕ್ಕೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಸುಭಾಷ್ ಚಂದ್ರ ಬೋಸ್ ಮಹಾತ್ಮಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಅಭ್ಯರ್ಥಿ ಪಟ್ಟಾಭಿ ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ತ್ರಿಪುರಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗುತ್ತಾರೆ.

★ ಸುಭಾಷ್ ಚಂದ್ರ ಬೋಸ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಪದವಿಗೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ನೀಡಿದ ನಂತ ಡಾ|| ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ್ ತ್ರಿಪುರಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸಿದರು.

★ ಸುಭಾಷ್ ಚಂದ್ರ ಬೋಸ್ ರಾಜೀನಾಮೆ ನೀಡಿದ ನಂತರ ಫಾರ್ವರ್ಡ್ ಬ್ಲಾಕ್' ಎಂಬ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದರು. (1939 ರಲ್ಲಿ).

★ 1940 ರಲ್ಲಿ ಇವರನ್ನು ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗಾಗಿ ಬಂಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಅವರು ಜೈಲಿನಲ್ಲಿ ಯೋಗ ಮಾಡುವ ನೆಪದಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಮಾಸ್ಕೋದ ಮುಖಾಂತರ ಜರ್ಮನಿಯ ಬರ್ಲಿನ್‌ಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಹಿಟ್ಲರ್‌ನನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ.

★ 1938ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಿಗೆ ಚುನಾವಣೆ ನಡೆದಾಗ ಸುಭಾಷ್‌ಚಂದ್ರಬೋಸ್ ಅವರ ವಿರುದ್ಧ ಪಟ್ಟಾಭಿ ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯನವರನ್ನು ಮಹಾತ್ಮಗಾಂಧೀಜಿ ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಸುಭಾಷ್‌ಚಂದ್ರಬೋಸ್ ಗೆಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ತ್ರಿಪುರಾ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧಿವೇಶನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸಿದ ನಂತರ ಅರ್ಧದಲ್ಲೇ ರಾಜೀನಾಮೆ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಡಾ|| ರಾಜೇಂದ್ರಪ್ರಸಾದ್ ಅವರು ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ.

★ 1940ರಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗಾಗಿ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಸರ್ಕಾರ ಸುಭಾಷ್‌ಚಂದ್ರ ಬೋಸ್‌ನ್ನು ಬಂಧಿಸುತ್ತದೆ. ಅಸೌಖ್ಯದ ಕಾರಣದಿಂದ ಅವರನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿ ಕಲ್ಕತ್ತಾದ ಎಲ್ಗಿನ್ ಹೌಸ್‌ಗೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಗಿನ್ ಹೌಸ್‌ಂದ ಸಿಸಿರ್ ಜೋತೆ ಪಾಕಿಸ್ತಾನದ ಪೇಷಾವರಿಗೆ ಪರಾರಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಒರ್ಲಾಂಡೋ ಮಸೂಟ ಅವರ ಪಾಸ್‌ಪೋರ್ಟ್ ಬಳಸಿ ಜರ್ಮನಿಗೆ ಪಲಾಯನ ಗೈಯುವರು. ಜರ್ಮನಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಟ್ಲರ್‌ನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯ ರೇಡಿಯೋ ಸ್ಟೇಷನ್‌ನಿಂದ ಮುಕ್ತ ಭಾರತ (Free India) ಎಂದು ಘೋಷಿಸುವರು.

★ 'ನೀವು ನನಗೆ ರಕ್ತಕೊಡಿ ನಾನು ನಿಮಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ' ಎಂಬ ಘೋಷವಾಕ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. (Give me Blood I will freedom to you)

★ 1942ರಲ್ಲಿ ರಾಸ್ ಬಿಹಾರಿಬೋಸ್ ಜಪಾನಿನ ಟೋಕಿಯೋದಲ್ಲಿ ಇಂಡಿಯನ್ ಇಂಡಿಪೆಂಡೆನ್ಸ್ ಲೀಗ್‌ನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಸುಭಾಷ್ ಚಂದ್ರಬೋಸ್‌ನ್ನು ಬರ್ಲಿನ್‌ನಿಂದ ಟೋಕಿಯೋಗೆ ಆಮಂತ್ರಿಸಿ ಅವರ ಪರವಾಗಿ ಇಂಡಿಯನ್ ಇಂಡಿಪೆಂಡೆನ್ಸ್ ಲೀಗ್‌ಗೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಭಾರತ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಮೊದಲು ಸಂಘಟಿಸಿದವನು ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ಮೋಹನ್‌ಸಿಂಗ್.
ಇವನು ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಭಾರತೀಯ ಅಧಿಕಾರಿ.

★ ಭಾರತ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಅಥವಾ ಅಜಾದ್ ಇನ್ ಫೌಜ್‌ನ್ನು ಸುಭಾಷ್‌ಚಂದ್ರಬೋಸ್ ಪುನರ್ ನಿರ್ಮಿಸಿದರು.

ಕನ್ನಡದ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಸಂಕಲನ ಗ್ರಂಥ ಸೂಕ್ತಿಸುಧಾರ್ಣದ.

downloaded from: www.kpscvaani.com

★ ಸುಭಾಷ್‌ಚಂದ್ರಬೋಸ್ ಸಿಂಗಾಪುರದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಭಾರತಕ್ಕಾಗಿ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ರಚಿಸಿದರು.

★ ಸುಭಾಷ್‌ಚಂದ್ರಬೋಸ್ ಸಿಂಗಾಪುರದಲ್ಲಿ 1944ರಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಹಂಗಾಮಿ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತಾರೆ.

★ ಭಾರತ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸೈನ್ಯವು ಮೊದಲಿಗೆ ನಾಗಾಲ್ಯಾಂಡಿನ ಕೊಹಿಮಕ್ಕೆ ತಲುಪಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಮಣಿಪುರದ ಇಂಫಾಲ್ ಅನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

★ 1945ರಲ್ಲಿ ಭಾರತ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಸೈನಿಕರು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ದೆಹಲಿಯ ಕೆಂಪುಕೋಟೆಗೆ ಕರೆ ತರುತ್ತಾರೆ. ಭಾರತೀಯ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಮೂವರು ಅಧಿಕಾರಿಗಳೆಂದರೆ: ಶಾ ನವಾಜ್ ಹುಸೇನ್, ಗುರ್ಡಿತ್ ಸಿಂಗ್ ದಿಲ್ಲಾನ್, ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಸೆಹಗಲ್. ಇವರ ಪರವಾಗಿ ವಾದ ಮಾಡಿದ ಭಾರತೀಯ ವಕೀಲರು ಭೂಲಭಾಯ್ ದೇಸಾಯಿ ತೇಜಬಹದ್ದೂರ್ ಸಪು, ಜವಾಹರ್‌ಲಾಲ್ ನೆಹರು.

ಕ್ರಿಪ್ಸನ ನಿಯೋಗ – ಮಾರ್ಚ್ – 1942:

★ ಜಪಾನ್ 1941ರಲ್ಲಿ ಯು.ಎಸ್. ನೌಕಾದಳದ ಪರ್ಲ್ ಬಂದರಿನ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ನಡೆಸಿದೆ.

★ ರಂಗೂನನ್ನು ಜಪಾನ್ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಅಮೆರಿಕಾ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ಮೇಲೆ ಒತ್ತಡವನ್ನು ತಂದಿತು. ಆಗ (ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್) ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸ್ಟ್ಯಾಫರ್ಡ್ ಕ್ರಿಪ್ಸ್ ನಿಯೋಗವನ್ನು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾರೆ.

★ ಚೀನಾ ಪ್ರಧಾನಿ ಚಿಯಾಂಗ್ ಕೈಷೆಕ್ ಅಮೆರಿಕಾ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ರುಸ್‌ವೆಲ್ಟ್ ಮತ್ತು ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾದ ವಿದೇಶಾಂಗ ಸಚಿವರ ಒತ್ತಡದಿಂದ ಕಿಪ್ಸನ ಸಂಧಾನವನ್ನು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಲಾಗುವುದು.

★ ಭಾರತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸಲು ಕ್ರಿಪ್ಸ್‌ನ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ನಿಯೋಗವನ್ನು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿತು.

ಕ್ರಿಪ್ಸ್‌ನ ಶಿಫಾರಸ್ಸುಗಳು:

1) ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ದ್ವಿಮುಖ ಸರ್ಕಾರ ರಚನೆ.
2) ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ರಚಿಸುವುದು.

★ ಕ್ರಿಪ್ಸ್‌ನ ಶಿಫಾರಸ್ಸುಗಳನ್ನು 'ಮುಳುಗುತ್ತಿರುವ ಬ್ಯಾಂಕಿಗೆ ಪೋಸ್ಟ್ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ' ಎಂದು ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

★ ಮುಸ್ಲಿಂ ಲೀಗನ್ನು ಪಾಕಿಸ್ತಾನದ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ರಾಜ್ಯ ರಚನೆಗೆ ಆಹ್ವಾನ ನೀಡಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ.

★ ಕ್ರಿಪ್ಸ್‌ನ ಸಂಧಾನ ವಿಫಲವಾದ ನಂತರ ಆಗಸ್ಟ್ – 8,1942ರಲ್ಲಿ 'ಭಾರತ ಬಿಟ್ಟು ತೊಲಗಿ' ಚಳುವಳಿ ಆರಂಭವಾಯಿತು.

★ ಈ ಭಾರತ ಬಿಟ್ಟುತೊಲಗಿ ಚಳುವಳಿ ಆರಂಭವಾಗಲು ಕಾರಣ.

1) ಕ್ರಿಪ್ಸ್‌ನ ಸಂಧಾನ ವಿಫಲವಾಗಿದ್ದು.
2) ಜಪಾನ್ ಭಾರತವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಭಯ.
3) ಬ್ರಿಟೀಷರು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೆ ಜಪಾನ್ ಭಾರತವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಲು ಆಮಂತ್ರಿಸಿದಂತೆ, ಒಂದು ವೇಳೆ ಭಾರತ ಬಿಟ್ಟು ಹೋದರೆ ಗಾಳದ ಬಾಯಿಂದ ಮೀನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿದಂತೆ.

★ 'ಬ್ರಿಟೀಷರೆ ಭಾರತ ಬಿಟ್ಟುತೊಲಗಿ' ಚಳುವಳಿಗೆ ಬಾಂಬೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ 1942ರ ಭಾರತ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನಲ್ಲಿ ತೀರ್ಮಾನ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು.

★ 1940 – 1945ರವರೆಗೆ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಮೌಲಾನಾ ಅಬ್ದುಲ್ ಅಜಾದ್ ವಹಿಸಿಕೊಂಡರು.

★ ಈ ಭಾರತ ಬಿಟ್ಟು ತೊಲಗಿ ಚಳುವಳಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಘೋಷಣೆ 'ಮಾಡು ಇಲ್ಲವೆ ಮಡಿ' ನೀವು ಬ್ರಿಟೀಷರ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ ಬದಲಿಗೆ ಬ್ರಿಟೀಷರ ಆಡಳಿತದ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡಿರಿ ಎಂದು ಜನರಿಗೆ ಕರೆಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

★ 'ಭಾರತವನ್ನು ನೀವು ದೇವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಿ' ಎಂದು ಗಾಂಧೀಜಿ ಬ್ರಿಟೀಷರಿಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ನೀಡಿದರು.

★ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಿಕಾರಿಪುರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಕ್ವಿಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಚಳುವಳಿ ಮೊದಲಿಗೆ ನಡೆಯಿತು.

★ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಘೋಷಿಸಿದ ಮೊದಲ ಹಳ್ಳಿ 'ಈಸೂರು'.

★ ಈ ಚಳುವಳಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹರತಾಳ, ಮುಷ್ಕರ, ಸಾರಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಲಾಯಿತು.

★ ಭಾರತ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ ಅತೀ ಚಿಕ್ಕ ಮುಸ್ಲಿಂನ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಎಂದರೆ ಮೌಲಾನ ಅಬ್ದುಲ್ ಕಲಾಂ – 42ನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ.

ಕ್ವಿಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಚಳುವಳಿ 1942:

ಕಾರಣಗಳು:

★ ಕ್ರಿಪ್ಸ್ ಸಂಧಾನ ವಿಫಲ. ಕ್ರಿಪ್ಸ್‌ನ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಡೊಮಿನೆಯನ್ ಸ್ಥಾನಮಾನವನ್ನು ಘೋಷಿಸಿತ್ತು.

★ ಭಾರತೀಯರು ಪೂರ್ಣ ಸ್ವರಾಜ್ಯದ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟರು.

★ ಕ್ರಿಪ್ಸ್‌ನ ಸಂಧಾನ ಮುಳುಗುತ್ತಿರುವ ಬ್ಯಾಂಕಿಗೆ ಬಾವಿ ದಿನಾಂಕದ ಚೆಕ್ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ ಎಂದು ಘೋಷಿಸಿದರು. (Cripps Proposal is a post dated cheque on crashing bank)

★ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸಮಿತಿಯು ಮುಂಬೈನಲ್ಲಿ ಸಭೆ ಸೇರಿ ಕ್ವಿಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಚಳುವಳಿಗೆ ಕರೆ ಕೊಟ್ಟಿತು.

★ 9 ಆಗಸ್ಟ್ 1942ರಲ್ಲಿ ಸರೋಜಿನಿ ನಾಯ್ದು ಮತ್ತು ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ, ಪುನಾದ ಅಗಾಖಾನ್ ಜೈಲಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಲಾಯಿತು.

★ ಪ್ರಮುಖ ನಾಯಕರಾದ ಜಯಪ್ರಕಾಶ್ ನಾರಾಯಣ್, ರಾಮ ಮನೋಹರ್ ಲೋಹಿಯಾ, ಅರುಣ್ ಅಸಫ್‌ಅಲಿ ಭೂಗತ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು.

★ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಸಾತಾರಾದಲ್ಲಿ ವೈ.ಬಿ. ಚವ್ಹಾಣ್ ಮತ್ತು ನಾನಾಪಾಟೀಲ್ ಪ್ರತಿ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ರಚಿಸಿದರು.

ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲ ಲಕ್ಷಣ ಗ್ರಂಥ ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ.

downloaded from: www.kpscvaani.com

★ ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳದ ಮಿಡ್ನಾಪುರ್‌ನಲ್ಲಿ ತಾಮ್ರಲಿಪ್ತಿ ಜತಿಯಾಸರ್ಕಾರ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

★ ಬ್ರಿಟೀಷರು ಕ್ವಿಟ್‌ಇಂಡಿಯಾ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ದಮನಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಸಫಲರಾಗುವರು.

ಚಕ್ರವರ್ತಿ ರಾಜಗೋಪಾಲಾಚಾರಿ ಸೂತ್ರ :

★ ಭಾರತದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ – ಮುಸ್ಲಿಂರ ಒಗ್ಗಟ್ಟನ್ನು ಅರಿತ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ರಾಜಗೋಪಾಲಚಾರಿ 1944ರಲ್ಲಿ ರಾಜಿ ಸೂತ್ರವನ್ನು ರಚಿಸುವರು.

★ ಇದರ ಮುಖ್ಯ ಶಿಫಾರಸ್ಸುಗಳೆಂದರೆ :

1) ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಾಂತರ ಸರ್ಕಾರ ರಚನೆಯಾದರೆ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನೊಂದಿಗೆ ಮುಸ್ಲಿಂ ಲೀಗ್ ಕೈಜೋಡಿಸುವುದು.

2) ಎರಡನೇ ಜಾಗತಿಕ ಮಹಾಯುದ್ದದ ನಂತರ ಮುಸ್ಲಿಂ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಆಯೋಗವನ್ನು ರಚಿಸಲಾಗುವುದು.

3) ವಿಭಜನೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಣೆ, ವಾಣಿಜ್ಯ ಸಾರಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಪರಸ್ಪರ ಒಪ್ಪಂದವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುವುದು.

ಗಾಂಧಿ – ಜಿನ್ನಾ ಮಾತುಕತೆ 1944 :

★ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ರಾಜಗೋಪಾಲಚಾರಿ ಸೂತ್ರದ ಮೇರೆಗೆ 1944ರಲ್ಲಿ ಗಾಂಧಿ ಮತ್ತು ಜಿನ್ನಾರ ನಡುವೆ ಮಾತುಕತೆ ನಡೆಯಿತು.

★ ಪಾಕಿಸ್ತಾನ ಘೋಷಣೆಯನ್ನು ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಮಹಾತ್ಮಗಾಂಧಿ ಜಿನ್ನಾರನ್ನು ಒತ್ತಾಯಿಸಿದರು.

★ ಪಾಕಿಸ್ತಾನ ಘೋಷಣೆಯನ್ನು ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಜಿನ್ನಾ

ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಆಯೋಗಗಳು ಮತ್ತು ಸಮಿತಿಗಳು :

ವೈಸರಾಯ್	ಸಮಿತಿಗಳು ಮತ್ತು ಆಯೋಗಗಳು	ವರ್ಷ	ಅಧ್ಯಕ್ಷರು	ಗುರಿಗಳು
ಲಾರ್ಡ್ ರಿಪ್ಪನ್ (1880 –84)	ಹಂಟರ್ ಆಯೋಗ	1882	ವಿಲಿಯಮ್ ಹಂಟರ್	ಶಿಕ್ಷಣದ ಅಭಿವೃದ್ದಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ
ಲಾರ್ಡ್ ಕರ್ಜನ್ (1899– 1905)	ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿ ಆಯೋಗ	1902	ಥಮಾಸ್ ರ್‍ಯಾಲೀಗ್	ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ
ಲಾರ್ಡ್ ಚೆಮ್ಸ್ ಫರ್ಡ್ (1916–21)	ಕಲ್ಕತ್ತಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಆಯೋಗ	1917	ಮೈಕೆಲ್ ಸ್ಯಾಡಲರ್	ಕಲ್ಕತ್ತಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ
ಲಾರ್ಡ್ ಇರ್ವಿನ್ (1926–31)	ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನತ್ಮ ಆಯೋಗ	1929	ಫಿಲಿಪ್ ಅರ್ಥಗ್	ಶಿಕ್ಷಣದ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸುವುದು
ಲಾರ್ಡ್ ಇರ್ವಿನ್ (1926–31)	ಲಿಂಡ್‌ಸೇ ಆಯೋಗ	1929	ಎ. ಡಿ ಲಿಂಡ್‌ಸೇ	ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮಿಷನರಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ
ಲಾರ್ಡ್‌ವಿಲಿಂಗ್‌ಟನ್ (1931–36)	ಸಪ್ರು ಆಯೋಗ	1934	ತೇಜ್‌ಬಹದ್ದೂರ್ ಸಪ್ರು	ನಿರುದ್ಯೋಗದ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸುವುದು
ಲಾರ್ಡ್‌ವೆವೆಲ್ (1945–47)	ಸರ್‌ಜೆಂಟ್ ಯೋಜನೆ	1944	ಜಾನ್ಸ್ ಸಾರ್‌ಜೆಂಟ್	ಬ್ರಿಟನ್ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ
ಲಾರ್ಡ್ ಲಿಟ್ಟನ್ (1876–80)	ಬರ ಆಯೋಗ	1880	ರಿಚರ್ಡ್ ಸ್ಟ್ರ್ಯಾಚೆ	ಬರ ಪೀಡಿತರಿಗೆ ಪರಿಹಾರ ಒದಗಿಸುವುದು
ಲಾರ್ಡ್ ಕರ್ಜನ್ (1899–05)	ಬರ ಆಯೋಗ	1900	ಅಂಥ್ಯೋನಿ ಮಾಗ್ ಡೊನಾಲ್ಡ್	ಬರ ಪೀಡಿತರಿಗೆ ಪರಿಹಾರ ಒದಗಿಸುವುದು
ಲಾರ್ಡ್ ಇರ್ವಿನ್ (1926–31)	ವಿಟ್ಲೆ ಆಯೋಗ	1929	ಜೆ.ಹೆಚ್. ವಿಟ್ಲೆ	ಕಾರ್ಮಿಕರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸುವುದು
ಲಾರ್ಡ್ ಅರ್ಡಿಂಚ್ (1910–15)	ನಾಗರೀಕ ಸೇವಾ ಆಯೋಗ	1912	ಲಾರ್ಡ್ ಇಸ್ಲಿಂಗ್‌ಟನ್	ಶೇ. 25 ಅತ್ಯುನ್ನತ ಹುದ್ದೆಗಳನ್ನು ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಮೀಸಲು
ಲಾರ್ಡ್ ಕರ್ಜನ್ (1899–05)	ಫ್ರೇಜರ್ ಆಯೋಗ	1902	ಫ್ರೇಜರ್	ಪೊಲೀಸ್ ಆಯೋಗ
ಲಾರ್ಡ್ ಇರ್ವಿನ್ (1926–31)	ಸೈಮನ್ ಆಯೋಗ	1927	ಸರ್‌ಜಾನ್ ಸೈಮನ್	1919ರ ಭಾರತದ ಸರ್ಕಾರದ ಕಾಯಿದೆ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸುವುದು
ಲಾರ್ಡ್ ಲಿನ್‌ಲಿತ್‌ಗೋ (1936–43)	ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಯೋಜನಾ ಸಮಿತಿ	1938	ಜವಾಹರಲಾಲ್ ನೆಹರು	ಆರ್ಥಿಕ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದು

ಹೊಸಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೊದಲ ಪ್ರೇಮಗೀತೆಗಳ ಸಂಕಲನ ಒಲುಮೆ (ತೀ.ನಂ. ಶ್ರೀ).

downloaded from: www.kpscvaani.com

ನಿರಾಕರಿಸಿದರು. ಯಾಕೆಂದರೆ, ಹಿಂದುಗಳು ಮತ್ತು ಮುಸ್ಲಿಂಮರು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ರಾಷ್ಟ್ರವೆಂದು ಘೋಷಿಸುವನು. (1940ರಲ್ಲಿ ನಡೆದಂತಹ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧಿವೇಶನದಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂಮರು ಮತ್ತು ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರಲ್ಲಾ ಅವರೊಂದು ರಾಷ್ಟ್ರವೆಂದು ಘೋಷಿಸುವರು.

– (**ಮೌಲನಾ ಅಬ್ದುಲ್ ಕಲಾಂ ಅಜಾದ್**)

ವೆವೆಲ್ ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಸಿಮ್ಲಾ ಅಧಿವೇಶನ 1945 :

★ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ರಾಜಗೋಪಾಲಚಾರಿ ಸೂತ್ರದ ಮೇರೆಗೆ ಗಾಂಧಿ ಜಿನ್ನಾರ ಮಾತುಕತೆ ವಿಫಲವಾದ ನಂತರ 1945ರಲ್ಲಿ ಸರ್ವಪಕ್ಷಗಳ ಸಭೆಯನ್ನು ಲಾರ್ಡ್ ವೆವೆಲ್ಸ್ ಸಿಮ್ಲಾದಲ್ಲಿ ಕರೆದನು.

ಇದರ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ :

★ ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವುದು.

★ ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ವಹಿಸುವುದು.

★ ಸದನದಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಮತ್ತು ಹಿಂದುಗಳಿಗೆ ಸಮಾನ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯಸುವಿಕೆ.

★ ಜಿನ್ನಾರ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತ ಮನೋಭಾವದಿಂದ ಸಿಮ್ಲಾ ಅಧಿವೇಶನವು ವಿಫಲವಾಯಿತು.

ಕ್ಯಾಬಿನೇಟ್ ಮಿಷನ್ ಯೋಜನೆ 1946 :

★ 1945ರಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ನಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಮಾನ್ಯ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್‌ಜರ್‌ವೇಟಿವ್ ಪಕ್ಷದ ವಿನ್‌ಸ್ಟನ್ ಚರ್ಚಿಲ್‌ನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಲೇಬರ್ ಪಕ್ಷದ ಕ್ಲೆಮೆಂಟ್ ಆ್ಯಟ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದನು.

★ ಇವನು ಭಾರತೀಯರ ಪರವಾಗಿದ್ದ.

★ ಭವಿಷ್ಯದ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸಂವಿಧಾನದವನ್ನು ರಚಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತ್ರಿ ಸದಸ್ಯ ಪೀಠವನ್ನು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸುವನು.

★ ಇದರ ಸದಸ್ಯರು :

1) ಸ್ಟ್ಯಾಪರ್ಡ್ ಕ್ರಿಪ್ಸ್

2) ಪಿ.ಸಿ. ಅಲೆಗ್ಸಂಡರ್

3) ಪೆತಿಕ್ ಲಾರೆನ್ಸ್

★ ಕ್ಯಾಬಿನೇಟ್ ನಿಯೋಗದ ಶಿಫಾರಸ್ಸಿನ ಮೇರೆಗೆ 1946ರಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಂತರ ಸರ್ಕಾರ ರಚನೆಯ ಶಿಫಾರಸು.

★ ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನವು 1946ರ ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ನಿಯೋಗದ ಶಿಫಾರಸ್ಸಿನ ಮೇರೆಗೆ ಜಾರಿಗೆಬಂತು.

★ ಕ್ಯಾಬಿನೇಟ್ ನಿಯೋಗದ ಶಿಫಾರಸ್ಸಿನ ಮೇರೆಗೆ ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಮಿತಿಯ ರಚನೆ.

★ ಮಧ್ಯಂತರ ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಮತ್ತು ಮುಸ್ಲಿಂ ಲೀಗ್‌ಗಳು ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತವೆ.

ಮಧ್ಯಂತರ ಸರ್ಕಾರ 1946-47 :

★ ಮಧ್ಯಂತರ ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 14 ಸದಸ್ಯರಿದ್ದರು.

★ ಜವಹರ್‌ಲಾಲ್ ನೆಹರು – ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರು, ಕಾಮನ್‌ವೆಲ್ತ್ ಮತ್ತು ವಿದೇಶಾಂಗ ಖಾತೆ

★ ವಲ್ಲಾಭಭಾಯ್‌ಪಟೇಲ್ – ಗೃಹ, ಮಾಹಿತಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಸಾರಾಂಗ

★ ಬಲ್‌ದೇವ್ ಸಿಂಗ್ – ರಕ್ಷಣಾ ಖಾತೆ

★ ಜಾನ್ ಮಥಾಯ್ – ಕೈಗಾರಿಕಾ ಸರಬರಾಜು

★ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ರಾಜಗೋಪಾಲಾಚಾರಿ – ಶಿಕ್ಷಣ

★ ಸಿ.ಹೆಚ್ ಬಾಬಾ – ಗಣಿ ಮತ್ತು ಇಂಧನ

★ ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ್ – ಆಹಾರ ಮತ್ತು ಕೃಷಿ

★ ಅರುಣಾ ಅಸಫ್ ಅಲಿ – ರೈಲ್ವೆ

★ ಜಗಜೀವನ್ ರಾಮ್ – ಕಾರ್ಮಿಕ

★ ಲಿಯಾಕತ್ ಆಲಿಖಾನ್ – ಹಣಕಾಸು

★ ಟಿ.ಟಿ. ಚುಂದ್ರಿಗಾರ್ – ವಾಣಿಜ್ಯ

★ ಅಬ್ದುಲ್‌ರಾಬಿನಿಸ್ಥಾರ್ – ಸಾರಿಗೆ

★ ಗಜನ್‌ಫರ್‌ಆಲಿಖಾನ್ – ಆರೋಗ್ಯ

★ ಜೋಗೇಂದ್ರನಾಥ್ ಮಂಡಲ್ – ಕಾನೂನು

ನೇರ ಕಾರ್ಯಚರಣೆಯ ದಿನ :

★ ಮುಸ್ಲಿಂ ಲೀಗ್ ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ವಿರೋಧಿಸಿತು.

★ ಆಗಸ್ಟ್ 16.1946ರಂದು ಮುಸ್ಲಿಂಲೀಗ್ ನೇರ ಕಾರ್ಯಚರಣೆ ದಿನವನ್ನಾಗಿ ಆಚರಿಸಿತು.

★ ನೇರ ಕಾರ್ಯಚರಣೆ ದಿನದಂದು ಅತೀ ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಿದ ಪ್ರದೇಶ – ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ.

★ ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳದ ಮುಸ್ಲಿಂ ಲೀಗ್ ನಾಯಕ – ಸುಹುರ ವರ್ದಿ

★ ಆಗಸ್ಟ್ 16.1946ರಂದು ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳದ್ಯಂತ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ರಜೆಯನ್ನು ಘೋಷಿಸಲಾಯಿತು.

ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ :

★ 1781ರಲ್ಲಿ ವಾರನ್ ಹೆಸ್ಟಿಂಗ್ಸ್ ಕಲ್ಕತ್ತಾದಲ್ಲಿ ಮದರಾಸ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು.

★ 1791ರಲ್ಲಿ ಜೊನಾಥನ್ ಡಂಕನ್ ಬನಾರಸದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾಲೇಜ್‌ನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು.

★ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸಲು ಲಾರ್ಡ್ ವೆಲ್ಲೆಸ್ಲಿ 1800ರಲ್ಲಿ ಕಲ್ಕತ್ತದಲ್ಲಿ ಪೋರ್ಟ್ ವಿಲಿಯಂ ಕಾಲೇಜ್‌ನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು.

★ 1813ರ ಚಾರ್ಟರ್ ಕಾಯ್ದೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ 1ಲಕ್ಷರೂಗಳನ್ನು ಮೀಸಲಿಡಲಾಯಿತು.

★ 1817ರಲ್ಲಿ ಡೆವಿಡ್ ಅರೆ ಕಲ್ಕತ್ತಾದಲ್ಲಿ ಹಿಂದು ಕಾಲೇಜ್‌ನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು.

★ 1835ರಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನಾಗಿ ಬಳಸಲು ಮೆಕಾಲೆ ಆಯೋಗದ ನೇಮಕವಾಗುತ್ತದೆ.

ವುಡ್ಸ್ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾಯ್ದೆ 1854 :

★ ಈ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ನು ಮ್ಯಾಗ್ನಾ ಕಾರ್ಥಾವೆಂದು ಕರೆಯಲಾಯಿತು.

ಹೊಸಗನ್ನಡ ಮೊದಲ ಮಹಾಕಾವ್ಯ ಶ್ರೀರಾಮಾಯಣ ದರ್ಶನಂ.

downloaded from: www.kpscvaani.com

★ ಇದು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮತ್ತು ಪ್ರೌಢಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಒತ್ತು ನೀಡಿತ್ತು.

★ ವಾರ್ನೆಕ್ಯುಲರ್ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳು ಮತ್ತು ಆ್ಯಂಗ್ಲೋ ವಾರ್ನೆಕ್ಯೂಲರ್ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾದವು.

★ ವುಡ್ಸ್ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾಯ್ದೆಯು ಮಹಿಳಾ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ನೀಡಿತ್ತು.

★ ಹುಡ್ಸ್ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾಯ್ದೆ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಗೌರ್ನರ್ ಲಾರ್ಡ್ ಡಾಲ್ಹೌಸಿ.

★ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ನೀಡಲು ತರಬೇತಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ವುಡ್ಸ್ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾಯ್ದೆಯ ಪ್ರಕಾರ ತೆರೆಯಲಾಯಿತು.

★ ಈ ಕಾಯ್ದೆಯ ಪ್ರಕಾರ ರೂರ್ ಕಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾದವು.

★ ಹುಡ್ಸ್ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾಯ್ದೆಯು ತಾಂತ್ರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಒತ್ತು ನೀಡಿತ್ತು.

★ 1857ರಲ್ಲಿ ಕಲ್ಕತ್ತಾ, ಬಾಂಬೆ, ಮದ್ರಾಸ್‌ನಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾದವು.

ಯಾವ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣದ ಮ್ಯಾಗ್ನಾಕಾರ್ಥಾವೆಂದು ಕರೆಯಲಾತ್ತದೆ.

–ವುಡ್ಸ್ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾಯ್ದೆ 1854

ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನಾಗಿ ಬಳಸಿದ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾಯ್ದೆ ಯಾವುದು ?

– ಮೆಕಾಲೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾಯ್ದೆ.

ಹಂಟರ್ ಆಯೋಗ 1882–83 :

★ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿಯನ್ನು ಪುನರ್ವಿಮರ್ಶಿಸಲು 1882ರಲ್ಲಿ ಲಾರ್ಡ್ ರಿಪ್ಪನ್ ಏಕಸದಸ್ಯ ಆಯೋಗವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು.

★ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ವಿಸ್ತರಣೆಗೆ ಹಂಟರ್ ಆಯೋಗವು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ನೀಡಿತು.

★ ಪ್ರೌಢಶಿಕ್ಷಣ, ತಾಂತ್ರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಹಂಟರ್ ಆಯೋಗವು ಒತ್ತು ನೀಡಿತು.

★ ಮಹಿಳಾ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ನೀಡಲು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಶಿಫಾರಸ್ಸನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿತು.

★ 1882ರಲ್ಲಿ ಪಂಜಾಬ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

★ 1887ರಲ್ಲಿ ಅಲಹಾಬಾದ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಭಾರತೀಯ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಕಾಯ್ದೆ 1904:

★ 1904ರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಕಾಯ್ದೆಯು ಲಾರ್ಡ್ ಕರ್ಜನ್ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಾರಿಯಾಯಿತು.

★ ಈ ಕಾಯ್ದೆಯು ಥಾಮಸ್ ರ‍್ಯಾಲೀಗ್ ಆಯೋಗದ ಶಿಫಾರಸ್ಸಿನ ಮೇರೆಗೆ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು.

★ ರ‍್ಯಾಲೀಗ್ ಆಯೋಗದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಏಕೈಕ ಭಾರತೀಯ ಸದಸ್ಯ ಗುರುದಾಸ್ ಬ್ಯಾನರ್ಜಿ.

★ ರ‍್ಯಾಲೀಗ್ ಆಯೋಗವು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ನೀಡಿತ್ತು.

★ ಖಾಸಗಿ ಕಾಲೇಜು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಒಳಪಡುತ್ತವೆ.

ಥಾಮಸ್ ರ‍್ಯಾಲೀಗ್ ಆಯೋಗದಲ್ಲಿ ಏಕೈಕ ಭಾರತೀಯ ಸದಸ್ಯ ಯಾರು ?

– ಗುರುದಾಸ್ ಬ್ಯಾನರ್ಜಿ.

ಸ್ಯಾಡ್ಲರ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಆಯೋಗ 1917 –19 :

★ ಕಲ್ಕತ್ತಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಕಾರ್ಯ ಕಲಾಪಗಳನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸಲು ಲಾರ್ಡ್ ಚೆಲ್ಮ್‌ಫರ್ಡ್ ಸ್ಯಾಡ್ಲರ್ ಆಯೋಗವನ್ನು ನೇಮಿಸಿದನು.

★ ಸ್ಯಾಡ್ಲರ್ ಆಯೋಗದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಭಾರತೀಯ ಸದಸ್ಯರು ಅಶುಥೋಶ್ ಮುಖರ್ಜಿ ಮತ್ತು ಜಿಯಾಹುದ್ದಿನ್ ಅಮದ್.

★ ಸ್ಯಾಡ್ಲರ್ ಆಯೋಗವು ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ.

★ ಈ ಆಯೋಗವು ಮಹಿಳಾ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಒತ್ತು ನೀಡುತ್ತದೆ.

★ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳು ವಸತಿ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಶಿಫಾರಸ್ಸನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿತು.

ಹರ್ತಗ್ ಸಮಿತಿ 1929 :

★ ಹರ್ತಗ್ ಸಮಿತಿಯು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ನೀಡಿತು.

★ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ವ್ಯಾವಹರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಒತ್ತು ನೀಡುತ್ತದೆ.

ಮೂಲಭೂತ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ವಾರ್ದಾ ಯೋಜನೆ 1937:

★ ಮೂಲಭೂತ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಲು ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧೀಜಿ 1937ರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಹರಿಜನ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಅಂಕಣಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರು.

★ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದಂತಹ ವಿಷಯ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಜಾಕಿರ್ ಹುಸೇನ್ ಸಮಿತಿಯು ರಚಿಸಿತ್ತು.

ಸಾರ್ಜೆಂಟ್ ಶಿಕ್ಷಣ ಯೋಜನೆ 1944 :

★ 6ರಿಂದ 11 ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಉಚಿತ ಮತ್ತು ಕಡ್ಡಾಯ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡಲು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮತ್ತು ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಒತ್ತು ನೀಡಿತ್ತು.

★ ಈ ಯೋಜನೆಯು ಶಾಲಾ ಕಾಲಾವಧಿಯನ್ನು 6 ವರ್ಷಕ್ಕೆ ನಿಗದಿಪಡಿಸಿತು.

ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್ ಆಯೋಗ 1948 – 49 :

★ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ದೊರೆತ ಮೇಲೆ ರಚನೆಯಾದ ಮೊದಲ ಆಯೋಗ.

★ ಈ ಆಯೋಗವು ಸರ್ವಪಲ್ಲಿ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾಯಿತು.

★ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ವರದಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಿತು.

★ ಇದು 1949ರಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಶಿಫಾರಸ್ಸನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿತು. ಅವು ಯಾವುವೆಂದರೆ :

1) ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳ ಪದವಿ ಪೂರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ
2) ಈ ಆಯೋಗದ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ, ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು 3 ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ನೀಡುವುದು.

ಕನ್ನಡದ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಪಾಕಶಾಸ್ತ್ರ ಕಾವ್ಯ ಸೂಪಶಾಸ್ತ್ರ.

downloaded from: www.kpscvaani.com

(a) ಸಾಮಾನ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ

(b) ಉದಾರೀಕರಣ ಶಿಕ್ಷಣ

(c) ವೃತ್ತಿಪರ ಶಿಕ್ಷಣ

★ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಸಮವರ್ತಿ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸುವುದು.

★ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಶಿಕ್ಷಕರ ವೇತನವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು.

★ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಶಿಕ್ಷಣದ ಉಸ್ತುವಾರಿಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಧನ ಸಹಾಯ ಆಯೋಗವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದು.

ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಧನ ಸಹಾಯ ಆಯೋಗ 1953 :

★ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್ ಆಯೋಗದ ಶಿಫಾರಸ್ಸಿನ ಮೇರೆಗೆ 1953ರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಧನ ಸಹಾಯ ಆಯೋಗವು ರಚನೆಯಾಯಿತು.

★ 1956ರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಯತ್ತ ಸ್ಥಾನಮಾನವನ್ನು ಗಳಿಸಿತು.

★ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ಉಸ್ತುವಾರಿಯನ್ನು ಈ ಆಯೋಗವು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಕೊಠಾರಿ ಆಯೋಗ 1964 –66 :

★ 1964ರಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಲು ಡಾ. ಡಿ.ಎಸ್. ಕೊಠಾರಿ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಆಯೋಗದ ರಚನೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

★ ಈ ಆಯೋಗವು ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್, ಅಮೇರಿಕಾ, ರಷ್ಯಾ ಮುಂತಾದ ದೇಶಗಳ ಪರಿಣಿತರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿತ್ತು.

★ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಮುಖಾಂತರ ದೇಶದ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಶಿಫಾರಸ್ಸನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿತ್ತು.

ಕೆಳ ಜಾತಿಯ ಚಳುವಳಿಗಳು (Lower Caste Movements) :

ನಾಡಾರ್ ಚಳುವಳಿ :

★ ತಮಿಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತಿಕರಣಕ್ಕೆ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ.

★ ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಸ್ಥಾನಮಾನವನ್ನು ಗಳಿಸಲು ಷಹನಾ ಎನ್ನುವ (ಹೆಂಡ ತಯಾರಿಸುವ ಅಸ್ಪೃಷ್ಯ ಜನಾಂಗವು ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು.

★ ಇವರು ತಮಿಳುನಾಡಿನ ತಿರುನೇಲ್‌ವೆಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ 1859ರಲ್ಲಿ ದೇವಾಲಯ ಪ್ರವೇಶ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದರು.

★ 1910ರಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ನಾಡಾರ್ ಮಹಾಜನ ಸಂಘವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದರು.

ಜಸ್ಟಿಸ್ ಪಕ್ಷ:

★ ಇದರ ನಾಯಕರು ಪಿ. ತ್ಯಾಗರಾಜ ಚೆಟ್ಟಿ, ಟಿ.ಎನ್. ನಾಯರ್, ಸಿ.ಎನ್. ಮೊದಲಿಯರ್ ಈ ಚಳುವಳಿಯು 1917ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.

★ ಈ ಪಕ್ಷವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದು.

★ 1937ರಲ್ಲಿ ಇ.ವಿ. ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ನಾಯ್ಕರ್ ಜಸ್ಟಿಸ್ ಪಕ್ಷದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ನೇಮಕಗೊಂಡರು.

ಸೆಲ್ಫ್ ರೆಸ್‌ಪೆಕ್ಟ್ ಚಳುವಳಿ (Self Respect Movement):

★ ಇದು 1920ರಲ್ಲಿ ಇ.ವಿ. ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ನಾಯ್ಕರ್ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.

★ ಇವರಿಗಿದ್ದ ಬಿರುದು ಪೆರಿಯಾರ್.

★ ಕುಡಿ ಅರಸು ಎನ್ನುವ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿದ್ದರು.

★ ಈ ಚಳುವಳಿಯು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿತು.

ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣ ಧರ್ಮ ಪರಿಪಾಲನ ಸಭಾ (Sri Narayana Dharma Paripalana Sabha) :

★ ಇದು 1854ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಯಿತು.

★ ಇವರು ಎಜವ ಚಳುವಳಿಯ ನಾಯಕ.

★ ಇದರ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯ ತೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದಾಗಿತ್ತು.

★ ನಾರಾಯಣ ಗುರು ಒಂದು ಧರ್ಮ, ಒಂದು ಜಾತಿ, ಒಂದು ದೇವರು ಎನ್ನುವ ಘೋಷವಾಕ್ಯವನ್ನು ನೀಡಿದ.

ನಾಯರ್ ಚಳುವಳಿ :

★ ನಂಬೂದ್ರಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡಲು 19ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.

★ 1891ರಲ್ಲಿ ಸಿ.ವಿ. ರಾಮನ್ ಪಿಳ್ಳೈ, ಮಳಯಾಲಿ ಮೆಮೋರಿಯಲ್ ಎಂಬ ಸಂಘಟನೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.

★ ಇವರು ಬರೆದ ಕಾದಂಬರಿ ಮಾರ್ತಂಡ ವರ್ಮ.

ಸತ್ಯಶೋಧಕ ಸಮಾಜ 1827 – 90 :

★ ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕೆಳ ಜಾತಿಯವರ ಪರವಾಗಿ ಜ್ಯೋತಿ ಬಾಪುಲೆ ಈ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು.

★ ಇವರು 1927ರಲ್ಲಿ ಪುನಾದಲ್ಲಿ ಮಾಲಿ ಜನಾಂಗದ ಸದಸ್ಯನಾಗಿ ಜನಿಸಿದ.

★ 1873ರಲ್ಲಿ ಜ್ಯೋತಿಬಾ ಪುಲೆ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗದವರಿಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯವನ್ನು ದೊರಕಿಸಲು ಸತ್ಯಶೋಧಕ್ ಸಮಾಜ ಎನ್ನುವ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.

★ ಇವರ ಕೃತಿಗಳು. ಧರ್ಮ ತೃತೀಯ ರತ್ನ ಇಶಾರಾ, (Warning) ಮತ್ತು ಲೈಫ್ ಆಫ್ ಶಿವಾಜಿ (Life of Shivaji).

ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ 1891–56 :

★ ಏಪ್ರಿಲ್ 14, 1891ರಂದು ಮಹಾರ್ ಎಂಬ ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯ ಪ್ರದೇಶದ ಮೌವ್‌ನಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ.

★ 1924ರಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯ ಪರವಾಗಿ ಹೋರಾಡಲು ಬಹಿಷ್ಕೃತ ಹಿತಕಾರಿಣಿ ಸಭಾವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವರು.

★ ಇವರು ಸಮತಾಸಭಾವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.

★ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರು ಬರೆದ ಕೃತಿಗಳು. ಮೂಕನಾಯಕ್, ಜನತಾ, ಆ್ಯನಿಲೇಷನ್ ಆಫ್ ಕಾಸ್ಟ್

ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲ ಕಾದಂಬರಿಗಾರ್ತಿ ತಿರುಮಲಾಂಬ.

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬುಡಕಟ್ಟು ಚಳುವಳಿಗಳು			
ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗದ ಹೆಸರು	**ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಿದ ಪ್ರದೇಶ**	**ವರ್ಷ**	**ನಾಯಕರು**
ಚೌರ್‍ಸ್	ನನ್‌ಭಮ್ ಮತ್ತು ಬಾರಾಭಮ್	1768–1832	-----
ಬಿಲ್ಸ್	ಕಾಂದೇಶ್	1818–1848	-----
ಹೋಸ್	ಸಿಂಬೂಮ್ ಮತ್ತು ಚೋಟನಾಗಪುರ್	1820–1832	-----
ಕೋಲ್ಸ್	ಛೋಟಾನಾಗ್‌ಪುರ್	1831–1832	ಬುದ್ದೋಭಗತ್
ಕೊಯಾಸ್	ರಂಪಾ ಪ್ರದೇಶ (ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ)	1840–1924	ಅಲ್ಲೂರಿ ಸೀತಾರಾಮ್ ರಾಜ್
ಕೊಂಡ್ಸ್	ಕೊಂಡಾಮಾಲ್ಸ್ (ಒರಿಸ್ಸಾ)	1846–1914	ಚಕ್ರದೇಸಾಯಿ
ಸಂತಾಲ್ಸ್	ರಾಜಮಹಲ್ ಪರ್ವತ (ಬಿಹಾರ)	1855–1856	ಸಿದ್ದು ಮತ್ತು ಕನ್ನು
ನಾಯಕ್‌ದಾಸ್	ಪಂಚಮಹಲ್ಸ್ (ಗುಜರಾತ್)	1858–1868	ರುಪ್‌ಸಿಂಗ್ ಜೋರಿಯಾ ಭಗತ್
ಕಚಾನಾಗ	ಅಸ್ಸಾಮ್	1882–	ಸಂಬುಧನ್
ಬಿಲ್ಸ್	ಬನ್ಸ್‌ವಾರ ಮತ್ತು ಡುಂಗಾಪುರ್ (ರಾಜಸ್ಥಾನ್)	1913	ಗೋವಿಂದ್ ಗುರು
ಖಾಸಿಸ್	ಖಾಸಿ ಪರ್ವತ (ಅಸ್ಸಾಂ ಮತ್ತು ಮೇಘಾಲಯ)	1829–1832	ತೀರತ್ ಸಿಂಗ್ ಮತ್ತು ಬಾರ್ಮಾನಿಕ್
ಒರನ್ಸ್	ಚೋಟಾನಾಗ್‌ಪುರ್	1914–15	ಜಾತ್ರಭಗತ್
ಕುಕಿಸ್	ಬಂಡಿಪುರ	1917–19	ರಾಣೀಗೈಡಿಲು
ಚಿಂಚುಸ್	ನಲಮಲ್ಲ ಪರ್ವತ	1921–22	ಹನಮಂತು

ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಘಟನೆಗಳು			
ಸಂಘಟನೆಗಳು	**ಸ್ಥಾಪಕರು**	**ವರ್ಷ**	**ಸ್ಥಳ**
ಲ್ಯಾಂಡ್ ಒಲ್ಡರ್ ಸೊಸೈಟಿ	ದ್ವಾರಕಾನಾಥ ಠಾಗೂರ್	1830	ಕಲ್ಕತ್ತಾ
ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಇಂಡಿಯಾ ಸೊಸೈಟಿ	ವಿಲಿಯಂ ಆಡ್ಯಾಮ್	1839	ಲಂಡನ್
ಬೆಂಗಾಳ್ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಇಂಡಿಯಾ ಸೊಸೈಟಿ	-----	1843	ಕಲ್ಕತ್ತಾ
ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಇಂಡಿಯಾ ಅಸೋಷಿಯೇಷನ್	ದೇವೇಂದ್ರನಾಥ್ ಠಾಗೂರ್	1851	ಕಲ್ಕತ್ತಾ
ಮದ್ರಾಸ್ ನೇಟಿವ್ ಅಸೋಷಿಯೇಷನ್	-----	1852	ಮದ್ರಾಸ್
ಬಾಂಬೆ ಅಸೋಷಿಯೇಷನ್	ಜಗನ್ನಾಥ್ ಶಂಕರ್ ಶೇಟ್	1852	ಮುಂಬೈ
ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಅಸೋಷಿಯೇಷನ್	ದಾದಾಬಾಯ್ ನವ್ರೋಜಿ	1866	ಲಂಡನ್
ನ್ಯಾಷನಲ್ ಇಂಡಿಯಾ ಅಸೋಷಿಯೇಷನ್	ಮೆರಿಕಾರ್ಪೆಂಟರ್	1867	ಲಂಡನ್
ಪೂನಾ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಭಾ	ಚಿಪುರ್, ಜಿ.ವಿ. ಜೋಷಿ , ಎಂ.ಜಿ. ರಾನಡೆ	1870	ಪೂನಾ
ಇಂಡಿಯನ್ ಸೊಸೈಟಿ	ಆನಂದ್ ಮೋಹನ್ ಬೋಸ್	1872	ಲಂಡನ್
ಇಂಡಿಯನ್ ಅಸೋಷಿಯೇಷನ್	ಆನಂದ್ ಮೋಹನ್ ಬೋಸ್ ಮತ್ತು ಎಸ್.ಎನ್. ಬ್ಯಾನರ್ಜಿ	1876	ಕಲ್ಕತ್ತಾ
ಮದ್ರಾಸ್ ಮಹಾಜನ ಸಭಾ	ಜಿ.ಎಸ್. ಅಯ್ಯರ್, ವೀರರಾಘವಾಚಾರಿ, ಆನಂದ ಚಾರ್ಲು	1884	ಮದ್ರಾಸ್
ಬಾಂಬೆ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಅಸೋಷಿಯೇಷನ್	ಫಿರೋಷಾ ಮೆಹ್ತಾ, ಕೆ.ಟಿ. ತೆಲಾಂಗ್, ಬದುರ್‌ದ್ದೀನ್ ತ್ಯಾಬ್ಜಿ	1885	ಮುಂಬೈ

ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲ ವೀರಗಲ್ಲು ತಮಟಕಲ್ಲು.

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ :

ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ರತ್ನಾಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಂಬಿವಾಡ ಗ್ರಾಮದ ರಾಮ್‌ಜಿ ಸಕ್ಪಲ್‌ರವರ ಪುತ್ರ. 1920ರಲ್ಲಿ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯಲು ಲಂಡನ್‌ಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದ. 1922ರಲ್ಲಿ ಕಾನೂನು ಪದವಿ ಪಡೆದು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದ. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರ ಮೊದಲ ಪತ್ನಿ ರಮಾಭಾಯಿ, ಇವರು 1935ರಲ್ಲಿನಿಧನ ಹೊಂದಿದರು. ಆನಂತರ ಸಾರಸ್ವಾತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಶಾರಧಾ ಕಬೀರ್‌ನ್ನು ವಿವಾಹವಾದರು. ಇವರಿಗೆ ಸವಿತಾ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಎಂಬುದಾಗಿ ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಲಾಡಿದ. 1951ರಲ್ಲಿ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಸಚಿವ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ನೀಡುವರು. 1950 (ಶ್ರೀಲಂಕಾ), 1954 (ಬರ್ಮಾ), 1956 (ನೇಪಾಳ),ನಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದರು.ಅಕ್ಟೋಬರ್ 14.1956ರಲ್ಲಿ ನಾಗ್‌ಪುರ್‌ದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪತ್ನಿ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮ ಸೇರಿದ 16. ಡಿಸೆಂಬರ್ 1956ರಂದು ಕೊನೆಯುಸಿರು ಎಳೆದರು. ತಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ, ಸಮಾನತೆ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಯ ಪರವಾಗಿ ಹೋರಾಡಲು ಅರ್ಪಿಸಿದ.

ಕಲ್ಕತ್ತದಿಂದ ದೆಹಲಿಗೆ ರಾಜಧಾನಿಯು ವರ್ಗಾವಣೆಯಾದಾಗ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಗೌರ್ನರ್ ಜನರಲ್ ಯಾರು ?

– ಲಾರ್ಡ್ ಅರ್ಡಿಂಚ್

ಭಾರತದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯ ನಾಯಕರು :

ಮೌಲಾನಾ ಮೊಹಮ್ಮದ್ ಆಲಿ :

★ ಇವರು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ವಾರಪತ್ರಿಕೆ, ಕಾಮ್ರೆಡ್‌ನ ಸಂಪಾದಕರು.

★ ಕಿಲಾಫತ್ ಮತ್ತು ಅಸಹಕಾರ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದ್ದರು.

★ ಉರ್ದು ಪತ್ರಿಕೆ ಹಮ್‌ಧರ್ದ್ ಸಂಪಾದಕರು.

ಸಿ.ಎಫ್. ಅಂಡ್ರಿವ್ಸ್ :

★ ಇವರಿಗೆ ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧೀಜಿ 'ದೀನ್ ಬಂಧು' ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ನೀಡಿದರು.

★ ಇವರು ಕ್ಯಾಂಬ್ರಿಡ್ಜ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆದರು.

★ ಗೋಖಲೆಯವರ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ಅಸಮಾನತೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡಲು 1913ರಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣಾ ಆಫ್ರಿಕಾಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದರು.

ಅರುಣಾ ಆಸಫ್ ಆಲಿ :

★ ಇವರು ಮುಂಬೈನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನಾಯಕರು.

★ ನರೇಂದ್ರ ದೇವ್, ಅಚ್ಚುತ ಪಾತ್‌ವರ್ಧನ್, ಮತ್ತು ಜಯಪ್ರಕಾಶ್ ನಾರಾಯಣ್ ಜೊತೆ ಸೇರಿ 1942ರ ಕ್ವಿಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಭೂಗತ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದರು.

★ 1997ರಲ್ಲಿ ಭಾರತ ರತ್ನವನ್ನು ಮರಣೋತ್ತರವಾಗಿ ನೀಡಲಾಯಿತು.

ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಆಜಾದ್ :

★ ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶದ ಝೂನ್ಸಿಯ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ನಾಯಕರು.

★ ಇವರು ಹಿಂದೂಸ್ತಾನ್ ಸೋಷಲಿಸ್ಟಿಕ್ ರಿಪಬ್ಲಿಕನ್ ಅಸೋಸಿಯೇಷನ್ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.

★ ಕಾಕೋರಿ ದುರಂತ ಮತ್ತು ಸೌಂಡರ್ಸ್ ಹತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಿದ್ದರು.

★ 1931ರಲ್ಲಿ ಆಲಹಬಾದಿನ ಆಲ್‌ಫ್ರೆಡ್ ಪಾರ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಪೊಲೀಸ ಎನ್‌ಕೌಂಟರ್‌ನಿಂದ ಹತ್ಯೆಯಾದರು.

ಅಬ್ದುಲ್ ಕಲಾಂ ಅಜಾದ್ :

★ ಪ್ರಸಿದ್ದ ಗಾಂಧಿವಾದಿ.

★ 1940–46ರವರೆಗೆ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವರು.

★ ಇವರು ಬರೆದ ನಿಯತಕಾಲಿಕೆ ಅಲ್‌ಇಲಾಲ್.

★ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಭಾರತದ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಚಿವ.

★ ಇವರು ಬರೆದ ಪುಸ್ತಕ ಇಂಡಿಯಾ ವಿನ್ಸ್ ಫ್ರಿಡಮ್

ಚಿತ್ರರಂಜನ್ ದಾಸ್ :

★ ಇವರು ದೇಶಬಂಧು ಎಂದು ಕರೆಯುವರು.

★ ಇವರು ಬಂಗಾಳದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ನಾಯಕರು.

★ 1922ರಲ್ಲಿ ಮೋತಿಲಾಲ್ ನೆಹರುರವರ ಜೊತೆ ಸೇರಿ ಸ್ವರಾಜ್ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವರು.

★ 1922ರಲ್ಲಿ ಗಯ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧಿವೇಶನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿರುವರು.

ರಾಮ್‌ಮನೋಹರ್ ಲಿಯಿಯಾ :

★ 1910ರಲ್ಲಿ ಫೈಜಾಬಾದ್‌ನಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು.

★ ಬರ್ಲಿಂಗ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಿಂದ ಡಾಕ್ಟರೇಟ್ ಪದವಿಯನ್ನು ಮಹಾತ್ಮಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ಸೇರಿದರು.

★ ಇವರು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸೋಷಿಯಲಿಸ್ಟ್ ಪಕ್ಷದ ಸ್ಥಾಪಕ ಸದಸ್ಯರು.

ದೀನ ಬಂಧು ಮಿತ್ರ :

★ ಇವರು ನೀಲ ದರ್ಪಣವನ್ನು ಬರೆದರು.

★ ತಮ್ಮ ನೀಲ ದರ್ಪಣದಲ್ಲಿ ಇಂಡಿಗೋ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗುವುದು.

★ ಇವರು ಬರೆದ ಇತರ ಕೃತಿಗಳು :

1) ನಬೀನ್ ತಪಸ್ವಿನ್

2) ಲೀಲಾವತಿ

3) ಜಮಾಯ್ ಬಾರಿಕ್

ಸಿ. ಶಂಕರನ್ ನಾಯರ್ :

★ 1907ರಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಮದ್ರಾಸ್‌ನ ಅಡ್ವಕೇಟ್ ಜನರಲ್ ಆಗಿ ನೇಮಕವಾಗುವರು.

★ ಜಲಿಯನ್ ವಾಲ್‌ಬಾಗ್ ಹಂತ್ಯಾಕಾಂಡದ ನಂತರ ವೈಸರಾಯ್ ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಸಮಿತಿಗೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ನೀಡುವರು.

ಇತಿಹಾಸ ಎಂಬುದು ಗತಕಾಲದ ಘಟನೆಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ದಾಖಲೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೆ ಆಗಿ ಹೋದಂತಹ ಒಟ್ಟಾರೆ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಕಾಲಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆಯ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾದ ಮೊದಲ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಮೈಸೂರು ವಿ.ವಿ.

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಸೂಚನೆ: ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತೆ ಪುನರಾವರ್ತನೆಯಾಗಿದ್ದು ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.

ಮೌರ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ

ಚಂದ್ರಗುಪ್ತ ಮೌರ್ಯ : ಮೌರ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಸ್ಥಾಪಕ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತ ಮೌರ್ಯ. ಇವನು ತನ್ನ ಗುರುವಾದ ಚಾಣಕ್ಯ (ಕೌಟಿಲ್ಯ ಅಥವಾ ವಿಷ್ಣುಗುಪ್ತ)ನ ನೆರವಿನಿಂದ ಈ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು. ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಇವನು ಮಯೂರ (ನವಿಲು)ಗಳನ್ನು ಸಾಕುವ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದವನಾದ್ದರಿಂದ ಮೌರ್ಯ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟರು. ಆದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪುರಾಣಗಳು ನಂದರ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮುರ ಎಂಬ ಶೂದ್ರ ಹೆಂಗಸಿಗೆ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನು ಜನಿಸಿದ ಕಾರಣ ಮೌರ್ಯ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಬೌದ್ಧ ಮೂಲಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಆತನು ಮೋರಿಯ ಎಂಬ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕುಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು. ಕೆಲವು ಕೃತಿಗಳು ಅವನನ್ನು ವೃಷಲ ಅಥವ ಕುಲಹೀನ ಎಂದು ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತವೆ. ನಂದರಿಂದ ಅಪಮಾನಕ್ಕೀಡಾಗಿದ್ದ ಚಾಣಕ್ಯ ಎಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ನೆರವಿನಿಂದ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತ ಮೌರ್ಯನು, ಕೊನೆಯ ದೊರೆಯಾದ ಧನನಂದನನ್ನು ಕೊಂದು ಕ್ರಿ.ಪೂ. 321ರಲ್ಲಿ ಮೌರ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ನಿರ್ಮಿಸಿದ.

ಇದೇ ವೇಳೆಗೆ ವಾಯುವ್ಯ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಲೆಗ್ಸಾಂಡರನ ರಾಜ್ಯಪಾಲನಾಗಿದ್ದ ಸೆಲ್ಯುಕಸ್ ನಿಕೇಟಿನ್ ಪ್ರಬಲನಾಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಕ್ರಿ.ಪೂ. 305ರಲ್ಲಿ ಸೆಲ್ಯುಕಸ್ ನಿಕೇಟಿನ್‌ಗಳು ಚಂದ್ರಗುಪ್ತ ಮೌರ್ಯನಿಗು ಯುದ್ಧ ಜರುಗಿ, ಸೆಲ್ಯುಕಸ್ ಪರಾಜಿತನಾದನು. ಸೆಲ್ಯುಕಸ್ 500 ಆನೆಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ವಾಯುವ್ಯ ಭಾರತದ ಕಾಬೂಲ್, ಹೀರತ್, ಗಾಂಧಾರ ಮತ್ತು ಬಲೂಚಿಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಚಂದ್ರಗುಪ್ತ ಮೌರ್ಯನಿಗೆ ನೀಡಿದನು. ಚಂದ್ರಗುಪ್ತ ಮೌರ್ಯನಿಗೆ ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ವಿವಾಹ ಮಾಡಿದುದಲ್ಲದೆ, ಮೆಗಸ್ತನೀಸ್ ಎಂಬ ರಾಯಭಾರಿಯನ್ನು ಚಂದ್ರಗುಪ್ತ ಮೌರ್ಯನ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಅವನು ಗ್ರೀಕ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಇಂಡಿಕಾ ಎಂಬ ಕೃತಿ ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಜೈನ ದಾಖಲೆಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನು ತನ್ನ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಜೈನ ಮತಕ್ಕೆ ಮತಾಂತರ ಹೊಂದಿ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಬಿಂದುಸಾರನಿಗೆ ನೀಡಿ, ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಅಲ್ಲಿ ಅವನು ಸಲ್ಲೇಖನ ವ್ರತವನ್ನಾಚರಿಸಿ ಮೃತನಾದನು.

ಬಿಂದುಸಾರ (ಕ್ರಿ.ಪೂ. 300-273) ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನ ಮಗನಾದ ಇವನನ್ನು ಗ್ರೀಕ್ ದಾಖಲೆಗಳು 'ಅಮಿತ್ರ ಘಾತ' ಎಂದು ಕರೆದಿವೆ. ಇವನು ಪಶ್ಚಿಮದ ಹೆಲನಿಕ್ ದೊರೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಬಾಂಧವ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದನು. ಸಿರಿಯಾದ ದೊರೆ 1ನೇ ಅಂಟಿಕಸ್‌ನು ಡೈಮಕಸ್ ಎಂಬ ರಾಯಭಾರಿಯನ್ನು ಇವನ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದನು.

ಒಮ್ಮೆ ಬಿಂದುಸಾರನು ಗ್ರೀಕ್ ದೊರೆಗೆ ಮದ್ಯ, ಅಂಜೂರದ ಹಣ್ಣು ಹಾಗು ಓರ್ವ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಲು ಕೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಅಂಟಿಕಸ್‌ನು ಮದ್ಯ ಹಾಗು ಅಂಜೂರದ ಹಣ್ಣನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ಗ್ರೀಕ್ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳು ರಫ್ತು ಸರಕುಗಳಲ್ಲ ಎಂದು ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ ನೀಡಿದ್ದನು.

ಅಶೋಕ (ಕ್ರಿ.ಪೂ. 273-232): ಬಿಂದುಸಾರನ ಮಗನಾದ ಈತನು ಬಿಂದುಸಾರನು ಸತ್ತ 273ರಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದನೆಂದು ಕೆಲವು ವಿದ್ವಾಂಸರು ವಾದಿಸಿದರು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಬಿಂದುಸಾರನ ಮರಣಾನಂತರ 4 ವರ್ಷಗಳ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರದ ಯುದ್ಧದ ಬಳಿಕ ವಿಜೇತ ಅಶೋಕನು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದನೆಂದು ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಇತಿಹಾಸಕಾರರು ವಾದಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಯುವರಾಜನಾಗಿದ್ದಾಗ ಅಶೋಕನು ತಕ್ಷಶಿಲೆ ಹಾಗು ಉಜ್ಜೈನಿಗಳ ರಾಜ್ಯಪಾಲನಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದನು. ಬೌದ್ಧ ಕೃತಿಗಳಾದ ದೀಪವಂಶ ಹಾಗೂ ಮಹಾವಂಶಗಳು ಅಶೋಕನು ತನ್ನ 99 ಸಹೋದರರನ್ನು ಕೊಂದು ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದನೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಇದು ನಂಬಲಾರ್ಹವಲ್ಲ.

ಅಶೋಕನು ಕ್ರಿ.ಪೂ. 260-261ರಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ತನ್ನ ಆಳ್ವಿಕೆಯ 9ನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಕಳಿಂಗದ ಮೇಲೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದನು. ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅಶೋಕನು ವಿಜಯಿಯಾದನು. ಆದರೆ ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಾದ ಅಪಾರ ಸಾವು ನೋವು ರಕ್ತಪಾತದಿಂದ ಅಶೋಕನು ಮನಃ ಪರಿವರ್ತನೆ ಹೊಂದಿ ಮುಂದೆಂದೂ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದನು. ಉಪಗುಪ್ತ ಎಂಬ ಸನ್ಯಾಸಿಯಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತನಾಗಿ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಮತಾಂತರ ಹೊಂದಿದನು. ಇವನು ಧರ್ಮಯಾತ್ರೆ ಕೈಗೊಂಡು ತನ್ನ ಆಳ್ವಿಕೆಯ 21ನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧನ ಜನ್ಮಸ್ಥಳವಾದ ಲುಂಬಿಣಿಯನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದನು.

ಧಮ್ಮ (ಸಾಮಾಜಿಕ ನೀತಿ ಸಂಹಿತೆ)ದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಲು ಅಶೋಕನು ತನ್ನ ಆಳ್ವಿಕೆಯ 14ನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ಮಹಾಮಾತ್ರ ಎಂಬ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸಲು ಆರಂಭಿಸಿದನು. ಅವನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೇರಿ ಘೋಷ (ಯುದ್ಧ)ದ ಬದಲಿಗೆ ಧಮ್ಮ ಘೋಷ (ಶಾಂತಿ) ಮೊಳಗಲು ಆರಂಭಿಸಿತು. ಅಶೋಕನು ಧಮ್ಮ ವಿಜಯದ ಮೂಲಕ ಗ್ರೀಕ್, ತಮಿಳು ಹಾಗು ಸಿಂಹಳದ ನೆರೆ ಹೊರೆಯ ರಾಜರುಗಳೊಂದಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಬಾಂಧವ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದನು. ಇವನು ಗ್ರೀಕ್ ದೊರೆಗಳಾದ ಸಿರಿಯದ 2ನೇ ಅಂಟಿಕಸ್, ಈಜಿಪ್ಟ್‌ನ 2ನೇ ಟಾಲಮಿ ಮ್ಯಾಸಿಡೋನಿಯಾದ ಅಂಟಿಗೋನಸ್ ಕೈರೆನೆದ ಮಾಗಾಸ್ ಮತ್ತು ಎಪಿರಸ್‌ನ ಅಲೆಗ್ಸಾಂಡರ್‌ನೊಂದಿಗೆ ರಾಜತಾಂತ್ರಿಕ ಬಾಂಧವ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದನು.

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಇವನ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಟಲೀ ಪುತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಮಾವೇಶಗೊಂಡ 3ನೆಯ ಬೌದ್ಧಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಸಿಲೋನ್, ಬರ್ಮ, ಸುಮಾತ್ರಾ ಮುಂತಾದ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಧರ್ಮಪ್ರಚಾರಕರನ್ನು ಕಳುಹಿಸಲು ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಆ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮ ಪ್ರಚಾರವಾಯಿತು.

ಅಶೋಕನು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿಹತ್ಯೆಯನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಿದನು. ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗಾಗಿ ಔಷಧಾಲಯಗಳು, ದಾರಿಹೋಕರ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ಅರವಂಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಹಾಗು ಸಾಲು ಮರಗಳನ್ನು ನೆಡಿಸಿದನು. ಅಶೋಕನ ಉನ್ನತವಾದ ರಾಜತ್ವದ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದನು. ಅವನು ತನ್ನ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಕಂಡ ಮೊದಲ ದೊರೆ ತನ್ನ ಸಂದೇಶಗಳನ್ನು ಪ್ರಚುರಗೊಳಿಸಲು ದೇಶದ ಎಲ್ಲ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿದ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿದ ಮೊದಲ ದೊರೆ ಈತ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಈತನ ಶಾಸನಗಳು ಪ್ರಾಕೃತ ಭಾಷೆ ಹಾಗು ಬ್ರಾಹ್ಮಿ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ, ವಾಯುವ್ಯ ಭಾರತದಲ್ಲಿ(ಕಾಂದಹಾರ್ ಶಹಭಾಜಗಿರಿ) ಅರಾಮಿಕ ಹಾಗು ಗ್ರೀಕ್ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿವೆ ಹಾಗೂ ಖರೋಷ್ಠಿ ಲಿಪಿ ಬಳಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

ಅಶೋಕನ ಧರ್ಮ : 'ಧರ್ಮ' ಎಂಬುದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಾಕೃತ ರೂಪ. ಅಶೋಕ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಿದ ಧರ್ಮ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮವಲ್ಲ, ಬದಲಿಗೆ ಅದು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಬಣೀಯ ಸಂಘರ್ಷಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಏಕತೆ ಹಾಗು ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಲು ರೂಪಿಸಿದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಟ್ಟಳೆಗಳಾಗಿವೆ.

ಮೌರ್ಯರ ಆಡಳಿತ : ಕೌಟಿಲ್ಯ/ ಚಾಣುಕ್ಯನು ಬರೆದಿರುವ 'ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ' ಕೃತಿಯು ಮೌರ್ಯರ ಆಡಳಿತದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಕೌಟಿಲ್ಯನು 18 ತೀರ್ಥಗಳೆಂಬ ಇಲಾಖೆಗಳನ್ನು 27 ಅಧ್ಯಕ್ಷರೆಂಬ ಅಧಿಕಾರ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ.

ತೆರಿಗೆಗಳು : 'ಭಾಗ'ವು ಭೂಕಂದಾಯವಾಗಿದ್ದು ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರಮುಖ ಆದಾಯವಾಗಿತ್ತು. 'ಪಿಂಡಕರ'ವನ್ನು ಹಳ್ಳಿಗಳ ಗುಂಪುಗಳ ಮೇಲೆ ವಿಧಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹಣ್ಣು ಹಾಗು ಹೂವಿನ ತೋಟಗಳ ಮೇಲೆ 'ಕರ' ಎಂಬ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ವಿಶೇಷವಾದ ಬೆಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಪಾಲನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇದನ್ನು 'ಹಿರಣ್ಯ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕುಶಲ ಕರ್ಮಿಗಳ ಸಂಘಟನೆಯಾದ 'ಶ್ರೇಣಿ'ಗಳೂ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ತೆರಿಗೆಗಳು ಹಾಗು ಸರ್ಕಾರ ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅಪಾರ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಹಾರಗಳಿಂದ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಆದಾಯವು ರಾಜ್ಯದ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಬೆನ್ನೆಲಾಬಾಗಿತ್ತು.

ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ : ಸಮಾಜವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವೈಶ್ಯ ಮತ್ತು ಶೂದ್ರ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ವಿಭಜಿತವಾಗಿತ್ತು. ಇಂಡಿಕಾದ ಕರ್ತೃ ಮೆಗಾಸ್ಥನೀಸ್ ಏಳು ಜಾತಿಗಳ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ, ತತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳು, ರೈತರು, ಸೈನಿಕರು, ಕುರುಬರು, ಕುಶಲ ಕರ್ಮಿಗಳು, ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು ಮತ್ತು ಅಸ್ಥಾನಿಕರು. ಆದರೆ ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಇವು ಜಾತಿಗಳಾಗಿರದೆ ವೃತ್ತಿ ಗುಂಪುಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಬಂಜರು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕೃಷಿಗೆ ಒಳಪಡಿಸಲು, ಅಂತಹ ಭೂಮಿಯ ಒಡೆತನವನ್ನು ಶೂದ್ರರಿಗೆ ನೀಡಲಾಯಿತು. ಆದರೆ ಬಹುತೇಕ ಶೂದ್ರರು ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರು ಹಾಗು ಕುಶಲ ಕರ್ಮಿಗಳಾಗಿದ್ದು, ಶ್ರೇಣಿಕೃತ ಸಮಾಜದ ಕೆಳಸ್ಥರದಲ್ಲಿದ್ದರು.

ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅಜೀವಕ ಪಂಥವೂ ಪ್ರಬಲವಾಗಿದ್ದು ಅಶೋಕನು ಮತ್ತು ಅವನ ಮೊಮ್ಮಗ ದಶರಥ ಬಿಹಾರದ ನಾಗಾರ್ಜುನ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಆಜೀವಕರಿಗೆ ಗುಹೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು.

ಮೌರ್ಯರ ಕಲೆ : ಮೌರ್ಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಿಲೆ ಕಲೆಯ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿತು. ಮೌರ್ಯ ಕಲೆಯ ಉತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆಗಳೆಂದರೆ ಅಶೋಕನ ಬೃಹತ್ ಶಿಲಾ ಸ್ತಂಭಗಳು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಬೃಹತ್ ಸ್ತಂಭವೂ ಒಂದೇ ಹೆಬ್ಬಂಡೆಯಿಂದ ತಯಾರಾದುದು. ಸೊಗಸಾದ ಸಿಂಹಾ ಅಥವಾ ಗೂಳಿಯ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಕಡೆದು ಆ ಬಂಡೆಗಳ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸ್ತಂಭಾಗ್ರವಾಗಿ ಜೋಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇವು ಉಜ್ಜಿ ಮೆರಗು ನೀಡಲ್ಪಟಿವೆ. ಸಾರಾನಾಥ ಸ್ತಂಭದ ನಾಲ್ಕು ಸಿಂಹಗಳು ಹಾಗು ಇತರ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಕಲಾ ಸೌಂದರ್ಯದ ಸ್ಮಾರಕಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಸ್ತಂಭ ಹಾಗು ಸ್ತಂಭಾಗ್ರಗಳಿಗೆ ಮಥುರಾ ಹಾಗು ಚುನಾರ್‌ನ ಗಣಿಗಳಿಂದ ಕಲ್ಲನ್ನು ಬಳಸಲಾಗಿದೆ. ದೇಶದ ಎಲ್ಲೆಡೆಯಿಂದ ಸ್ತಂಬಗಳ ಏಕರೂಪತೆ ಅವು ಒಂದೇ ಪ್ರದೇಶದ ಶಿಲ್ಪಿಗಳಿಂದ ರಚಿತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. ಅಶೋಕನು ದೇಶದಾದ್ಯಂತ 84,000 ಸ್ತೂಪಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರುವುದಾಗಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಸಾಂಚಿಯ ಸ್ತೂಪ ಪ್ರಮುಖವಾದುದು.

ಮೌರ್ಯರು ಗಯದ ಬಳಿಯ ಬಾರಾಬಾರ್ ಬೆಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಕೊರೆಸಿರುವ ಗುಹೆಗಳಲ್ಲಿ ಮರದ ಕೆತ್ತನೆಯ ತಂತ್ರವನ್ನು ಬಳಸಲಾಗಿದೆ. ಸುದಾಮ ಗುಹೆ ಹಾಗು ಲೋಮಷ ಋಷಿಯ ಗುಹೆಗಳು ಇಲ್ಲಿನ ಪ್ರಮುಖ ಗುಹೆಗಳು.

ಮೌರ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಪತನಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳು :

ಮೌರ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಕೊನೆಯ ದೊರೆಯಾದ ಬೃಹದ್ರಥ ಮೌರ್ಯನನ್ನು ಅವನ ಸೇನಾಧಿಪತಿಯಾದ ಪುಷ್ಯಮಿತ್ರ ಶುಂಗನು ಕ್ರಿ.ಪೂ. 180ರಲ್ಲಿ ಕೊಂದು ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಮೌರ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಪತನಕ್ಕೆ ಇತಿಹಾಸಕಾರರು ವಿವಿಧ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಗುರ್ತಿಸಿದ್ದಾರೆ ಅವುಗಳೆಂದರೆ,

1. ಹರಪ್ರಸಾದ ಶಾಸ್ತ್ರಿಯವರ ಪ್ರಕಾರ ಅಶೋಕನ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮ ಒಲವಿನಿಂದ ಕೃದ್ಧರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಪತನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.

downloaded from: www.kpscvaani.com

2. ಘೋಷಾಲ್‌ರವರ ಪ್ರಕಾರ ಅಶೋಕನ ಕಾಲದಲಿ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಚಾರದಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೀಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಯಿತು. ಇದು ಕ್ರಮೇಣ ಮೌರ್ಯರ ಪತನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು.

3. ಡಿ.ಡಿ. ಕೋಸಂಬಿಯವರ ಪ್ರಕಾರ ಆರ್ಥಿಕ ಒತ್ತಡಗಳು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಕುಸಿತಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು.

4. ರೋಮಿಲಾ ಥಾಪರ್‌ರವರ ಪ್ರಕಾರ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹಾಗು ದುರ್ಬಲ ರಾಜರನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೌರ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಲು ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.

ಸಂಘಂ ಯುಗ :

ಸಂಘಂ ಎಂಬುದು ಸಾಹಿತಿಗಲ ಮತ್ತು ದಾರ್ಶನಿಕರ ಸಂಘಟನೆಯಾಗಿದ್ದು ಮಧುರೈ ಅದರ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಸಂಘಟನೆಗೆ ಪಾಂಡ್ಯರು, ಚೋಳರು ಮತ್ತು ಚೇರರು ರಾಜಾಶ್ರಯವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದರು. ತಮಿಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಪ್ರಾರಂಭದ ಕಾಲವೇ ಸಂಘಂ ಯುಗ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮೂರು ಸಂಘಂಗಳು ಕಾಲಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದು ಈ ಮೂರು ಸಂಘಂಗಳು ಒಟ್ಟು 9990 ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದವು. ಇದರಲ್ಲಿ 8598 ಕವಿಗಳು ಇದ್ದು 197 ಪಾಂಡ್ಯ ಅರಸರು ಪೋಷಿಸಿದರು.

ಉತ್ಖನನದಲ್ಲಿ ತಿಳಿದು ಬರುವಂತೆ ತಮಿಳು ಸಂಘಂ ಕಾಲ ಕ್ರಿ.ಪೂ. 3ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ. 3ನೇ ಶತಮಾನಗಳ ನಡುವಿನದು ಎಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಬಹುದು. ತಮಿಳು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೊದಲ ಲಿಪಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಿಲಿಪಿ. ಮುಂದೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಯುಗದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಹೊಸಲಿಪಿಯಾದ ಗ್ರಂಥಲಿಪಿಯನ್ನು ಬಳಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಕ್ರಿ.ಶ. 1 ಮತ್ತು 2ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಟಾಲಮಿ, ಪ್ಲಿನಿ, ಸ್ಟ್ರಾಬೋ ಮತ್ತು ಪೆರಿಪ್ಲಸ್‌ನ ಅನಾಮಧೇಯ ಕರ್ತೃಗಳು ಮುಂತಾದ ಗ್ರೀಕ್ ಹಾಗೂ ರೋಮನ್‌ರ ಬರವಣಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಘ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಂಶಗಳು ಕಾಲ ನಿರ್ಧಾರದಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗಿವೆ.

ಸಂಘಂ ಸಾಹಿತ್ಯ :

ತಮಿಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಸಂಸ್ಥೆಯೇ ಸಂಘಂ.

* ತೊಲ್ಕಾಪಿಯಂ – ವ್ಯಾಕರಣ ಗ್ರಂಥ ತೊಲ್ಕಾಪಿಯರ್‌ನಿಂದ ರಚನೆ.
* ತಿರುಕ್ಕುರಲ್ – ತಿರುವಳ್ಳವರ್‌ನಿಂದ ರಚನೆ. ಇದನ್ನು ದಕ್ಷಿಣದ ವೇದ ಅಥವಾ ಐದನೇ ವೇದ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.
* ಶಿಲಪ್ಪದಿಗಾರಂ – ಸಾಹಿತ್ಯಕವಾಗಿ ಇದನ್ನು ಅನರ್ಘ್ಯರತ್ನ ಎನ್ನಲಾಗುತ್ತದೆ. ಬರೆದವರು ಇಳಂಗೋ ಅಡಿಗಳ್
* ಮಣಿಮೇಖಲೈ – ಸತ್ತೈಸತಾನರ್‌ನಿಂದ ರಚನೆ. ತಮಿಳು ಕಾವ್ಯದ ತಿರುತ್ತಕ್ಕದೇವರ್‌ನಿಂದ ರಚಿತವಾದುದು.
* ಅಗತ್ತಿಯಮ್ – ಅಗತ್ತಿಯಾರ್ ಮುನಿಯಿಂದ ರಚಿತವಾದುದು.
* ಪಟ್ಟುಪಾಟ್ಟು (ಹತ್ತು ಕವಿತೆಗಳು)
* ಎಟ್ಟುತೊಗೈ (ಎಂಟು ಕವಿತಾ ಸಂಗ್ರಹಗಳು)
* ಸಂಘಕಾಲವನ್ನು ಸುವರ್ಣಯುಗ ಅಥವಾ ಅಗಸ್ತ್ಯಯುಗ ಎನ್ನಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಂಘಂ ಯುಗದ ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ :

- ರಾಜನೇ ಆಡಳಿತ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದು, ಈತನನ್ನು ಕೊ.ಮನ್ನಮ್, ವೆಂದಾನ್, ಕೊರ್‌ರವನ್ ಅಥವಾ ಇರೈವನ್ ಎಂದೂ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.
- ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವ ಸರ್ಕಾರದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾದರಿಯಾಗಿತ್ತು.
- ಅವೈ ಗ್ರಾಮಸಭೆಯಾಗಿದ್ದಿತು.

ರಾಜಲಾಂಛನಗಳು ಮತ್ತು ರಾಜಧಾನಿಗಳು ಹಾಗೂ ಪ್ರಮುಖ ಬಂದರು

1.ಪಾಂಡ್ಯರು – ಕಾರ್ಪ್ (ಮೀನು)–ಮಧುರೈ–ಕೋರಕೆ,–ಶಲಿಯೂರ್

2.ಚೋಳರು – ಹುಲಿ – ಉರೈಯೂರ್ – ಪ್ರಹಾರ್ (ಕಾವೇರಿ ಪಟ್ಟಣಂ)

3.ಚೇರ – ಧನುಸ್ಸು – ತಿರುವಂಜಿಪಟ್ಟಣ – ಮುಜ್ರಿಸ್, ತೊಂಡಿ, ಬಂದಾರ್

ಸಂಘಂ ಯುಗದ ಮೂರು ರಾಜವಂಶಗಳು

ಪಾಂಡ್ಯರು – ಮೀನು ರಾಜಲಾಂಛನ

⇐ಮೆಗಸ್ತಾನೀಸ್ ಮತ್ತು ಕೌಟಿಲ್ಯನ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ಕೃತಿಗಳಿಂದ ಉಲ್ಲೇಖ. ಮತ್ತು ರತ್ನಗಳಿಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ

⇐ತಿರ್ನೆಲ್‌ವೆಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಂತ್ಯದವರೆಗೆ ರಾಜ್ಯವಿಸ್ತಾರ (ದಕ್ಷಿಣ ತಮಿಳುನಾಡು)

ವೆಂಗೈ ರಾಜಧಾನಿ – (ಹಿಂದೆ ಇದು ತೀನ್ ಮಧುರೈ ಮತ್ತು ಕಾಪಟಪುರಂ ಎನ್ನಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು ವೈಗೈ ನದಿ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿದೆ)

⇐ನೆಡುಂಜಳಿಯನ್ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ದೊರೆ

⇐ಮಾಂಗುಡಿ ಮರುದನ್‌ನ 'ಮಧುರೈಕ್ಕಂಜಿ' ಈತನ ವಿವರಣೆ ನೀಡುತ್ತದೆ.

ಅಧಿಕಾರಿಗಳು

ಅಮ್ಮೆಚಾರ್ – ಮಂತ್ರಿಗಳು	ಪುರೋಹಿತರ್ – ಪುರೋಹಿತ
ಸೇನಾಪತೀಯಾರ್ – ಸೇನಾಪತಿ	ದೂತರಂ – ದೂತ
ಒರ್ರರ್ – ಗೂಢಾಚಾರ	ರಾಜ್ಯದ ವಿಂಗಡಣೆ
ಮಂಡಲಂ (ಪ್ರಾಂತ್ಯ) ನಾಡು	ಉರ್ (ನಗರ)
ಸಿರೂರ್ (ಸಣ್ಣಹಳ್ಳಿ)	ಪೆರೂರ್ (ದೊಡ್ಡಹಳ್ಳಿ)

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಮಾನ್ರಂ (ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆ)	ಪಟ್ಟಿನಮ್ - ಕರಾವಳಿ ಪಟ್ಟಣ
ಪುಹಾರ್ - ಬಂದರು ಪ್ರದೇಶ	ಚೆರಿ - ಉಪನಗರ
ಸಂಘಂ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳು	
ಕಾರೈ - ಭೂತೆರಿಗೆ	ಇರೈ-ಸಾಮಂತರು ಮತ್ತು ಯುದ್ಧದ ತೆರಿಗೆ
ಉಲ್ಲು - ಸುಂಕಗಳು	ಇರವು - ಬಲವಂತದ ಕಾಣಿಕೆ
ವೆರಿಯಮ್ -ಇಳುವರಿ ತೆರಿಗೆ	ವೆರಿಯರ್ -ತೆರಿಗೆ ಸಂಗ್ರಹಕ
ಅವೈ - ಗ್ರಾಮಸಭೆ	ನಗರ - ದೇವಾಲಯ
ಎನಾಡಿ -ಸೈನ್ಯದಂಡು	ವಳ್ಳಾಸ್ - ಶ್ರೀಮಂತ ರೈತರು
ಅರಸರ್-ಆಡಳಿತ ವರ್ಗ	ಓರ್ರ್ವ - ಗೂಢಾಚಾರರು
ವೇದರ್ಸ್ -ಬೇಟೆಗಾರರು	ಪೆರುಂದರಂ- ಉನ್ನತ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು
ಸಿರುತ್ತರಮ್ -ಕೆಳ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು	ಅವನಮ್ -ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸ್ಥಳ
ಎರಿಪಟ್ಟಿ - ಕೆರೆ	ಮರಖ್ವಾದಿ -ಯುದ್ಧವರ್ಗ
ಕುರುವರ್ - ಗುಡ್ಡಗಾಡು ಪಂಗಡ	ವೆರಲಿಸ್ - ನರ್ತಕಿ
ಕಮಾರಮ್ - ಕ್ಷಪಣೆ	ಕಲವು - ಪವಿತ್ರ ವಿವಾಹ
ಉಮಾನರ್ - ಉಪ್ಪುತಯಾರಕ	ಕೊರ್ರವೈ - ಜಯದ ದೇವತೆ
ಕದುರೈ ಕೊಡವಳ್ - ಅರಣ್ಯ ದೇವತೆ	- - -

- ತಲಾಮ್ ಲಿಂಗನಮ್ ಕದನದಲ್ಲಿ ಚೇರರು ಮತ್ತು ಚೋಳರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು.
- ರೋಮ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದೊಂದಿಗೆ ವ್ಯಾಪಾರ ಮತ್ತು ರೋಮ್
- ಸಾಮ್ರಾಟರಾದ ಅಗಸ್ಟಸ್ ಮತ್ತು ಟ್ರೋಜನ್‌ರೊಂದಿಗೆ ರಾಯಭಾರ ಸಂಬಂಧವಿದ್ದಿತು.
- ರಾಮಾಯಣ ಮತ್ತು ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡ್ಯ ದೊರೆಗಳ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ.

ಚೋಳರು - ಹುಲಿ ರಾಜ ಲಾಂಛನ

- ತೊಂಡೈಮಂಡಳಂ ಚೋಳ ಮಂಡಲಂ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ.
- ಉತ್ತರ ತಮಿಳುನಾಡು ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಆಂಧ್ರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವಿಸ್ತಾರ
- ಉರೈಯೂರ್ ರಾಜಧಾನಿ ನಂತರ ಪುಹರ್ (ಕಾವೇರಿ ಪಟ್ಟಣಂ)ಗೆ ಬದಲಾವಣೆ. ಹತ್ತಿ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ.
- ಎಲರ್ (ಕ್ರಿ.ಪೂ. 2ನೇ ಶತಮಾನ) ಎಂಬುವವನು ಚೋಳರ ಮೊದಲ ದೊರೆ.
- ಕಾವೇರಿನದಿಗೆ 160 ಕಿ.ಮೀಗಳಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದಾದ ಏರಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು.
- ಪುಹಾರ್ / ಕಾವೇರಿಪಟ್ಟಣಂ ಪಟ್ಟಣದ ನಿರ್ಮಾತೃ
- ವೆನ್ನಿ ಕದನದಲ್ಲಿ 11 ರಾಜರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು.
- ಈತನ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಪತ್ತಿನಪ್ಪಲೈ ಗ್ರಂಥವು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.
- ಚೋಳರ ಕೊನೆಯ ದೊರೆ ನೆಡುಂಚೆಲನ್
- ಸೆಂಗಣ್ಣನ್ ಎಂಬುವವನು ಏಳು ಶಿವ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು.

ಚೇರರು - ಧನಸ್ಸು ರಾಜಲಾಂಛನ

- ಕೇರಳ ಮತ್ತು ತಮಿಳು ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವಿಸ್ತರಣೆ
- ವಂಜಿ / ಕರೂರ್/ ತಿರುವಂಜಿ ಪಟ್ಟಣಂ ರಾಜಧಾನಿ. ಇದು ಪೆರಿಯಾರ್ ನದಿದಂಡೆಯಲ್ಲಿದೆ.
- ಮುಜ್ರಸಂ ಮತ್ತು ತೊಂಡಿ ಪ್ರಮುಖ ಬಂದರುಗಳು.
- ಮೊದಲ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ದೊರೆ ಉದಿಯೆಂಜರಲ್ (ಕ್ರಿ.ಶ. 130) ಈತನಿಗೆ
- ವನವರಂಬನ್ ಮತ್ತು ಪೆರುಂಜರನ್ ಉದಿಯನ್ ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳಿದ್ದವು.
- ದೊಡ್ಡ ಪಾಕಶಾಲೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಊಟ ಹಾಕಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.
- ಸೆಂಗುತ್ತವನ್ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಚೇರ ದೊರೆ. ಇವನು ಕೆಂಪು ಚೇರ ಎಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದ್ದನು.
- ಕನ್ನಗಿ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಇವನು ಕನ್ನಗಿ ದೇವತೆಯ ವಿಗ್ರಹ
- ನಿರ್ಮಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹಿಮಾಲಯ ಪರ್ವತದಿಂದ ಕಲ್ಲನ್ನು ತರಿಸಿದ್ದನು.

ಸಂಘಂಯುಗದ ಇನ್ನಿತರ ಪ್ರಮುಖ ಸಂಗತಿಗಳು

ತಮಿಳು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪಿತಾಮಹಾ ಅಗಸ್ತ್ಯಮುನಿ

ಸಂಘಂಯುಗವು ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮೌರ್ಯೋತ್ತರ ಮತ್ತು ಗುಪ್ತ ಪೂರ್ವ ಕಾಲವನ್ನು ಜೋಡಿಸುತ್ತದೆ.

ತಿರುಕ್ಕುರಳ್ (ತಿರುವಳ್ಳುವರ್) 5ನೇ ವೇದ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದಿದೆ ಹಾಗೂ ತಮಿಳುನಾಡಿನ ಬೈಬಲ್ ಆಗಿದೆ.

ಸಂಘಂ ರಾಜರೊಂದಿಗೆ ರೋಮನ್ ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಬಂಧವು ಮುಜ್ರಿಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಅಗಸ್ಟ್‌ನ ದೇವಾಲಯ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು.

downloaded from: www.kpscvaani.com

ದಕ್ಷಿಣದ ಆಗಿನ ಕಾಲದ ರಾಜ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮೆಗಸ್ತನೀಸ್‌ನ ಇಂಡಿಕಾ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಉರೈಯೂರ್ ಮತ್ತು ರತ್ನಗಳು ಹಾಗೂ ಮಸ್ಲಿನ್ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಿಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದಿತ್ತು.

ಭಾರತದ ಮೆಣಸನ್ನು ಯವನಪ್ರಿಯ ಎಂಬುದಾಗಿ ಬಳಸಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲೇ.

ಆಗಸ್ಟಸ್ ಮತ್ತು ಟೆಬಿರಿಯಸ್‌ನ ಗುರುತುಗಳುಳ್ಳ ರೋಮನ್ ನಾಣ್ಯಗಳು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ದೊರೆತಿವೆ.

ಮಸ್ಲಿನ್, ಮುತ್ತುರತ್ನಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಂಬಾರು ಪದಾರ್ಥಗಳು ರೋಮನ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸರಬರಾಜು ಆಗುತ್ತಿದ್ದ ಭಾರತೀಯ ರಫ್ತುಗಳು.

ಪೂರ್ವದ ತಮಿಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮೀ ಲಿಪಿಯನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದು ಮುಂದೆ ಹೊಸದಾದ ಲಿಪಿ ಗ್ರಂಥ ಲಿಪಿಯನ್ನು ಬಳಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಅಶೋಕನ ಎರಡನೇ ಮತ್ತು ಹದಿಮೂರನೇ ಬಂಡೆ ಶಾಸನಗಳು ಈ ಕಾಲದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ.

ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ರಾಜವಂಶಗಳು

ಶಾತವಾಹನರು

ಶಾತವಾಹನರು ರಾಜ ವಂಶದ ಸ್ಥಾಪಕ ಸಿಮುಖ. ಇವರನ್ನು ಆಂಧ್ರ ಭೃತ್ಯರೆಂದೂ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇವರ ರಾಜಧಾನಿ ಪೈಥಾನ್ ಅಥವಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ. ಇವರು ಕಣ್ವ, ರಾಜವಂಶವನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಅಧಿಕಾರ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿದರು.

ಇವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಭೂದಾನ ನೀಡಿದ ಮೊದಲ ರಾಜವಂಶ ಶಾತವಾಹನರು. ಈ ವಂಶದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ದೊರೆ ಗೌತಮಿಪುತ್ರ ಶಾತಕರ್ಣಿ. ಇವನು ಶಕರ ನಹಪಾನನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದ್ದನು. ಇವನ ತಾಯಿ ಗೌತಮಿ ಬಾಲಶ್ರೀ ಹೊರಡಿಸಿರುವ ನಾಸಿಕ್ ಶಾಸನ ಇವನನ್ನು 'ತ್ರೈ ಸಮುದ್ರ ತೋಯ ಪಿತವಾಹನ' (3 ಸಮುದ್ರಗಳ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿದ ಕುದುರೆಯನ್ನು ವಾಹನವಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವವನು) ಹಾಗು 'ಶಕಯವನ' ಪಹ್ಲದ ಸಂಹಾರಿ' ಎಂದು ಬಣ್ಣಿಸಿದೆ.

ಚೋಳ, ಚೇರ ಹಾಗು ಪಾಂಡ್ಯರು

ಈ ಮೂರು ರಾಜಮನೆತನಗಳ ಬಗೆಗಿನ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ತಮಿಳು ಸಂಘ ಕೃತಿಗಳು ನೆರವಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಮೂರು ರಾಜ ಮನೆತನಗಳು ತಮಿಳು ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಸ್ತಶಕದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಆಳ್ವಿಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಚೋಳರು ಉತ್ತರ ತಮಿಳು ನಾಡಿನ ಕಾವೇರಿ ಮುಖಜ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ, ಪಾಂಡ್ಯರು ದಕ್ಷಿಣ ತಮಿಳು ನಾಡಿನ ವೈಗೈ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ, ಚೇರರು ಇಂದಿನ ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಚೋಳರಿಗೆ ಉರಯೂರು, ಪಾಂಡ್ಯರಿಗೆ ಮಧುರೈ ಹಾಗು ಚೇರರಿಗೆ ಮುಜ್ರಿಸ್ ರಾಜಧಾನಿಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಈ ಮೂರೂ ರಾಜ ಮನೆತನಗಳು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಕದನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಕ್ರಮೇಣ ಚೋಳರ ಪ್ರಾಬಲ್ಯ ಬೆಳೆಯಿತು. ಚೋಳರು ಅಪಾರವಾದ ನೌಕಾಬಲವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಸಿಲೋನನ್ನು ಕೆಲಕಾಲ ತಮ್ಮ ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಮೂರು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಗಳು ರೋಮ್‌ನೊಂದಿಗೆ ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದವು. ಪುಹಾರ್ (ಚೋಳ), ಕೊರಕ್ಕೆ (ಪಾಂಡ್ಯ), ಮುಜ್ರಿಸ್ (ಚೇರ) ಪ್ರಮುಖ ಬಂದರುಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಶಿಲಪ್ಪಾದಿಕಾರಂ ಮತ್ತು ಮಣಿಮೇಖಲೈ ಸಂಘಂ ಯುಗದ ಪ್ರಮುಖ ತಮಿಳು ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳು.

ಗುಪ್ತ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ

ಗುಪ್ತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಲೆ, ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಿದ ಸಾಧನೆಗಳಿಂದ ಆ ಕಾಲವನ್ನು ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸದ ಅಭಿಜಾತಯುಗ (Classical Age) ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ. ಗುಪ್ತ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ಕುಶಾನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಪಳೆಯುಳಿಕೆಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರವರ್ಧಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಇವರು ವಿಶಾಲ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಲು ಹಲವಾರು ಅಂಶಗಳು ಇವರಿಗೆ ನೆರವಾದವು. ಅವುಗಳೆಂದರೆ ದಕ್ಷಿಣ ಬಿಹಾರ ಹಾಗೂ ಮಧ್ಯಭಾರತದ ಕಬ್ಬಿಣದ ಗಣಿಗಳು ಇವರ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿದ್ದುದು, ಗಂಗಾ ಬಯಲಿನ ಫಲವತ್ತಾದ ಭೂಮಿ ಹಾಗೂ ಬೈಜಾಂಟಿಯನ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದೊಂದಿಗಿನ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾರ್ಗವಾದ ರೇಷ್ಮೆ ಹೆದ್ದಾರಿ (Silk Route) ಇವರ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿದ್ದು ಅಪಾರ ಆದಾಯ ತರುತ್ತಿದ್ದುವು.

ಕ್ರಿ.ಶ. 275ರ ವೇಳೆಗೆ ಈ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಉದಯವಾಯಿತು.ಈ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಮೂಲತಃ ಮಧ್ಯ ಗಂಗಾ ಬಯಲು, ಪ್ರಯಾಗ (ಇಂದಿನ ಅಲಹಾಬಾದ್) ಮತ್ತು ಮಗಧ (ಬಿಹಾರ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿತ್ತು. ಶ್ರೀಗುಪ್ತ ಈ ವಂಶದ ಸ್ಥಾಪಕ. ಈತ ವೈಶ್ಯ ಕುಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು. ಇವನು ಸಾಮಂತ ರಾಜನಾಗಿದ್ದನು.

ಗುಪ್ತ ಸಂತತಿ

ಚಂದ್ರಗುಪ್ತ – 1– ಕ್ರಿ. ಶ. 320 – 335

ಸಮುದ್ರ ಗುಪ್ತ – ಕ್ರಿ.ಶ. 335 – 375

ರಾಮಗುಪ್ತ – ಕ್ರಿ.ಶ. 375– 380

ಚಂದ್ರಗುಪ್ತ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯ – ಕ್ರಿ.ಶ. 380 – 413

ಕುಮಾರಗುಪ್ತ ಮಹೇಂದ್ರಾಗುಪ್ತ – ಕ್ರಿ.ಶ. 415–455

ಸ್ಕಂದ ಗುಪ್ತ – ಕ್ರಿ.ಶ. 455 – 467

downloaded from: www.kpscvaani.com

ನಂತರದ ಗುಪ್ತರು : ಪುರುಗುಪ್ತ, ನರಸಿಂಹ ಗುಪ್ತ ಬಾಲಾದಿತ್ಯ, ಕುಮಾರ ಗುಪ್ತ - 2, ಬುದ್ಧಗುಪ್ತ ಭಾನುಗುಪ್ತ, ಹರ್ಷಗುಪ್ತ, ದಾಮೋದರ ಗುಪ್ತ ಮಹಾಸೇನ ಗುಪ್ತ.

ಒಂದನೆ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತ(ಕ್ರಿ.ಶ. 319-335) : ಈ ವಂಶದ ಮೊದಲ ಪ್ರಮುಖ ದೊರೆ ಒಂದನೆ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತ, ಇವನು ಲಿಚ್ಛವಿ ರಾಜಕುಮಾರಿ ಕುಮಾರದೇವಿಯನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗುವ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ವಂಶದ ಘನತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡನು. ಇವನು ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದುದರ ನೆನಪಿಗಾಗಿ ಕ್ರಿ.ಶ. 319ರಲ್ಲಿ ಗುಪ್ತ ಶಕೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದನು.

ಸಮುದ್ರ ಗುಪ್ತ(ಕ್ರಿ.ಶ. 335-380) : ಇವನನ್ನು ಲಿಚ್ಛವಿದೌಹಿತ್ರ ಹಾಗು ಕವಿರಾಜ ಎಂದೂ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇವನ ಆಸ್ಥಾನ ಕವಿ ಹರಿಸೇನ ರಚಿಸಿರುವ ಅಲಹಾಬಾದ್ ಶಾಸನವು ಇವನ ಬಗ್ಗೆ ನಿಖರವಾದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ.

ದಿಗ್ವಿಜಯಗಳು : ಸಮುದ್ರಗುಪ್ತ ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ದಿಗ್ವಿಜಯಗಳಿಂದ ವಿಖ್ಯಾತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಗಂಗ -ಯಮುನ ದೋಆಬ್, ಪೂರ್ವ ಹಿಮಾಲಯ ರಾಜ್ಯಗಳು, ವಿಂಧ್ಯ ಪರ್ವತದ ಆಟವಿಕ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಎಲ್ಲೆಯೊಳಗೆ ತಂದನು. ನಂತರ ದಕ್ಷಿಣದ 12 ರಾಜರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಅವರಿಂದ ಕಪ್ಪ ಪಡೆದನು. ನಂತರ ಅಫ್ಘಾನಿಸ್ತಾನದಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಶಕರು ಹಾಗು ಕುಶಾನರನ್ನು ಮಣಿಸಿದನು. ಚೀನಾದ ದಾಖಲೆಯೊಂದರ ಪ್ರಕಾರ ಶ್ರೀಲಂಕದ ದೊರೆಯಾದ ಮೇಘವರ್ಮನು ಗಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬೌದ್ಧ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು ಸಮುದ್ರಗುಪ್ತನ ಅನುಮತಿ ಕೇಳಿದ್ದನು. ಅಲಹಾಬಾದ್ ಶಾಸನದ ಪ್ರಕಾರ ಅವನು ನೂರು ಸಮರಗಳ ಸರದಾರ, ಎಂದೂ ಸೋಲನ್ನು ಅರಿಯದವನು. ವಿ.ಎ. ಸ್ಮಿತ್ ಎಂಬ ಇತಿಹಾಸಕಾರರು ಸಮುದ್ರಗುಪ್ತನನ್ನು 'ಭಾರತದ ನೆಪೋಲಿಯನ್' ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಎರಡನೆ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತ(ಕ್ರಿ.ಶ. 380-412) : ಇವನು 'ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯ' ಎಂಬ ಬಿರುದಿನೊಂದಿಗೆ ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಹೆಸರಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ತನ್ನ ಮಗಳು ಪ್ರಭಾವತಿಯನ್ನು ಮಧ್ಯ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಜಾತಿಯ ವಾಕಟಕ ಅರಸ ಎರಡನೇ ರುದ್ರಸಿಂಹನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆ ಮಾಡಿದನು. ಈ ರಾಜ ಸತ್ತು ಅವನ ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನ ಮಗ ರಾಜನಾದನು. ಹೀಗಾಗಿ ಪ್ರಭಾವತಿಯೇ ಸ್ವತಃ ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಎರಡನೇ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನು ಗುಜರಾತ್‌ನ ಶಕರ ಮೂರನೇ ರುದ್ರಸಿಂಹನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಆ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ನಂತರ ಉಜ್ಜಯಿನಿ ಅವನ ಎರಡನೆ ರಾಜಧಾನಿಯಾಯಿತು. ಚೀನಿ ಯಾತ್ರಿಕನಾದ ಫಾಹಿಯಾನ (399-414)ನು ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಾರತವನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದ್ದನು. ಎರಡನೇ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ದೆಹಲಿಯ ಕುತುಬ್ ಮಿನಾರ್ ಬಳಿ ಇರುವ ಮಹರೋಲಿ ಕಬ್ಬಿಣ ಸ್ತಂಭ ಶಾಸನವು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ಎರಡನೇ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನ ನಂತರ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದ ಪ್ರಮುಖ ದೊರೆಗಳೆಂದರೆ ಕುಮಾರ ಗುಪ್ತ (ಕ್ರಿ.ಶ. 415-454).

ಫಾಹಿಯಾನ್ :

ಚೀನಾದಿಂದ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಯಾತ್ರಿಕ ಫಾಹಿಯಾನ್ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮ ತತ್ವಗಳ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ (ಕ್ರಿ.ಶ. 400-411) ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದು ತಾಮ್ರ ಲಿಪ್ತಿ ಮಥುರಾ, ಕನೂಜ್, ಕೌಸಂಬಿ, ಕಾಶಿ, ಕಪಿಲವಸ್ತು, ಕುಶೀನಾರ, ವೈಶಾಲಿ, ನಳಂದಾ ಮುಂತಾದ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದ್ದನು. ಈತನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕೃತಿ ಫೋ-ಕೋ- ಕಿಯಲ್ಲಿ ಉಜ್ಜಯಿನಿ. ತಕ್ಷಶಿಲೆ, ಪಾಟಲೀಪುತ್ರ, ವಲ್ಲಭಿ ಮತ್ತು ನಳಂದಾಗಳು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಾಗಿದ್ದವೆಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈತ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗುಪ್ತ ದೊರೆ 2ನೇ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತ ಆಳ್ವಿಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಜನರು ನೀತಿವಂತರು, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕರು ಹಾಗೂ ಉದಾರಿಗಳು, ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಗೆ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ ನೀಡಿದ್ದರೆಂಬುದಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದು ಇಲ್ಲಿನ ಜನರ ಅತಿಥಿ ಸತ್ಕಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಸ್ಕಂದ ಗುಪ್ತ (ಕ್ರಿ.ಶ. 455-67): ಗುಪ್ತ ಸಾಮ್ರಾಟರು 6ನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗೂ ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸಿದರು. 5ನೇ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯದ ವೇಳೆಗೆ ಅವರ ಮಹತ್ವ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ರಾಜರ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಇಳಿದರು. ಗುಪ್ತ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಇಳಿಮುಖಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳೆಂದರೆ, ಮಧ್ಯ ಏಷಿಯಾದ ಹೂಣರ ತೋರಮಾನ ಮತ್ತು ಮಿಹಿರ್ಕುಲರ ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡಿದುದು. ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಪದ್ಧತಿ ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕುಸಿಯಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ರೋಮನ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಪತನ ಹೊಂದಿದುದರಿಂದ ಆ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದೊಂದಿಗಿನ ವ್ಯಾಪಾರದಿಂದ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಆದಾಯ ತಪ್ಪಿದುದು, ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಕಷ್ಟಗಳು, ದುರ್ಬಲ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಮುಂತಾದ ಅಂಶಗಳು.

ಕರ್ತೃ	**ಕೃತಿ**
ಭಾಸ	ಸ್ವಪ್ನವಾಸವದತ್ತಂ
ಶೂದ್ರಕ	ಮೃಚ್ಛಕಟಿಕ
ಅಮರಕೋಶ	ಅಮರಸಿಂಹ
ಈಶ್ವರ ಕೃಷ್ಣ	ಸಂಖ್ಯಾಕಾರಿಕ
ವಾತ್ಸಾಯನ	ಕಾಮಸೂತ್ರ
ನಾರಾಯಣ ಪಂಡಿತ	ಹಿತೋಪದೇಶ

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಭಟ್ಟಿನ್	ರಾವಣವಧ
ಭಾರವಿ	ಕಿರಾತುರ್ಜುನ ವಿಜಯ
ದಂಡಿನ್	ದಶಕುಮಾರ ಚರಿತ
ಆರ್ಯಭಟ	ಆರ್ಯಭಟೀಯಂ, ಸೂರ್ಯ ಸಿದ್ಧಾಂತ
ವಿಶಾಖದತ್ತ	ಮುದ್ರಾ ರಾಕ್ಷಸ, ದೇವೀಚಂದ್ರ ಗುಪ್ತಂ
ಇಂದ್ರಭೂತಿ	ಜ್ಞಾನಸಿದ್ಧಿ
ವರಾಹಮಿಹಿರ	ಪಂಚಸಿದ್ಧಾಂತಿಕ, ಬೃಹತ್ ಸಂಹಿತಾ
ಬ್ರಹ್ಮಗುಪ್ತ	ಬ್ರಹ್ಮಸ್ಫುಟ ಸಿದ್ಧಾಂತ

ಆಡಳಿತ

ರಾಜತ್ವ ನಿರಂಕುಶವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಜೇಷ್ಠತ್ವದ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರ ತತ್ವ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾಗಿ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಖಾಯಂ ಸೇನೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಮಹತ್ವ ಪಡೆದಿದ್ದ ರಥದಳ ತನ್ನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿತು. ಆ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಅಶ್ವದಳ ಆಕ್ರಮಿಸಿತು. ಭೂಕಂದಾಯವು ಉತ್ಪನ್ನದ 1/4ರಿಂದ 1/6 ಭಾಗ ಇತ್ತು. ಮಧ್ಯಭಾರತ ಹಾಗು ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರಜೆಗಳು 'ವಿಷ್ಟಿ' ಎಂಬ ಕಡ್ಡಾಯ ಉಚಿತ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅಧಿಕಾರಶಾಹಿ ಮೌರ್ಯರ ಕಾಲದಷ್ಟು ವಿಸ್ತೃತವಾಗಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಗುಪ್ತರು ವೈಶ್ಯರಾದುದರಿಂದ, ನೇಮಕಾತಿ ಮೇಲ್ವರ್ಣಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಕುಮಾರಾಮಾತ್ಯರು ಪ್ರಮುಖವಾದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದು, ಅವರಿಗೆ ನಗದಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ವೇತನ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ಭುಕ್ತಿಗಳಾಗಿ ವಿಭಜಿತವಾಗಿತ್ತು. ಭುಕ್ತಿಗಳು, ವಿಷಯ (ಜಿಲ್ಲೆ) ಗಳಾಗಿ ವಿಭಜಿತವಾಗಿದ್ದವು. ವಿಷಯಪತಿ ವಿಷಯದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನಾಗಿದ್ದನು.

ಇತರ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳು :

ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಜಾತಿಗಳು ಮತ್ತಷ್ಟು ಕವಲೊಡೆದು ಉಪಜಾತಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಅಧಿಕವಾದವು. ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರ (ಚಾಂಡಾಲರ) ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಅಂತರ್ವರ್ಣಗಳ ವಿವಾಹಗಳು. ಆದರೆ ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಶೂದ್ರರ ಸ್ಥಾನ ಹಾಗು ಮಹಿಳೆಯರ ಸ್ಥಾನ ಇಳಿಮುಖವಾಯಿತು.

ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ರಾಜಾಶ್ರಯ ಪಡೆದಿದ್ದ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮ ರಾಜಾಶ್ರಯ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿತು. ಗುಪ್ತರು ನೀಡಿದ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ಪುನರುತ್ಥಾನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೊದಲಾಯಿತು.

ಗುಪ್ತ ದೊರೆಗಳು 'ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮ ಪರಿಪಾಲಕರು' 'ಪರಮಭಾಗವತ' ಮುಂತಾದ ಬಿರುದುಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದರು. ಆದರೂ ಗುಪ್ತ ದೊರೆಗಳು ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಹಿಷ್ಣುತೆ ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಇವಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯೆಂದರೆ ವಿಖ್ಯಾತ ಬೌದ್ಧ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರವಾದ ನಳಂದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವು ಕುಮಾರ ಗುಪ್ತನಿಂದ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ವಿಷ್ಣು, ಶಿವ, ಶಕ್ತಿ ಮುಂತಾದ ಹಿಂದೂ ದೇವತೆಗಳ ವಿಗ್ರಹಗಳು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೆತ್ತಲ್ಪಟ್ಟವು. ದೇವಾಲಯ ನಿರ್ಮಾಣ ಆರಂಭಗೊಂಡು ಕಾನ್ಪುರದ ಬಳಿಯ ಬೀತರ್‌ಗಾವ್, ನಾಚಕತಾರ, ದಿಯೋಘರ್ ಮುಂತಾದೆಡೆ ದೇವಾಲಯಗಳು ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡವು.

ಗುಪ್ತರು ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಧಿಕ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಚಿನ್ನದ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಟಂಕಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದು ನಾಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರಗುಪ್ತನು ವೀಣೆಯನ್ನು ನುಡಿಸುತ್ತಿರುವ ಚಿತ್ರವಿದೆ.

2ನೇ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನವರತ್ನಗಳೆಂಬ 9 ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಕವಿಗಳಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಅಭಿಜ್ಞಾನ ಶಾಕುಂತಲ, ವಿಕ್ರಮೋರ್ವಶೀಯ, ಮೇಘದೂತ ಕೃತಿಗಳ ಕರ್ತೃವಾದ ಕಾಳಿದಾಸ, ಮೃಚ್ಛಕಟಿಕದ ಕರ್ತೃ ಶೂದ್ರಕ, ಪಂಚ ಸಿದ್ಧಾಂತಿಕದ ಕರ್ತೃ ವರಹಮಿಹಿರ ಸೇರಿದ್ದಾರೆ. ಹೆಸರಾಂತ ಗಣಿತ ಹಾಗು ಖಗೋಳ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಾದ ಆರ್ಯಭಟನು ಒಂದು ಸೌರ ವರ್ಷ 365,3586805 ದಿನಗಳೆಂದು ಅಂದಾಜು ಮಾಡಿದ್ದನು. ಅದು ಇಂದಿಗೂ ಸರಿಯಾದ ಮಾಪನವೆಂದು ಗೌರವಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದೆ. ಅವನು ಭೂಮಿ ತನ್ನ ಅಕ್ಷದ ಮೇಲೆ ಸುತ್ತುತ್ತದೆಯೆಂದೂ, ಭೂಮಿಯ ನೆರಳು ಚಂದ್ರನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಾಗ ಚಂದ್ರಗ್ರಹಣವಾಗುತ್ತದೆಯೆಂಬ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದನು.

ಕಲೆ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪ

- ಬುದ್ಧನ ಕಂಚಿನ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಸುಲ್ತಾನ್‌ಗಂಜ್‌ನಿಂದ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.
- 25 ಮೀಟರ್ ತಾಮ್ರದ ಬುದ್ಧ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ನೋಡಿದ್ದಾಗಿ ಫಾಹಿಯಾನ್ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ.
- ಸುಂದರ ಕಲ್ಲುಗಳ ಬುದ್ಧನ ವಿಗ್ರಹಗಳು ಅಫ್ಘಾನಿಸ್ತಾನದ ಬಮಿಯಾನ್ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ದೊರೆತಿವೆ.
- ಸಾರನಾಥದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧನು ಕುಳಿತಿರುವ ಚಿತ್ರ ಪ್ರಮುಖವಾದುದಾಗಿದ್ದು ಧರ್ಮ ಬೋಧನೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ.
- ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ವಿಷ್ಣು ಶಿವ ಮತ್ತಿತರ ದೇವರುಗಳಾದ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.
- ದಿಯೋಘರ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ವಿಷ್ಣುದೇವಾರಯ ಪ್ರಮುಖವಾದುದಾಗಿದ್ದು ಗುಪ್ತರ ಕಾಲದ ದೇವಾಲಯ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲೇ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುದು.
- ಗುಪ್ತರ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಮುಖ ಉದಾಹರಣೆಯೆಂದರೆ ಜಬಲ್ಪುರದಲ್ಲಿರುವ ವೈಷ್ಣವ ತಿಗಾವ ದೇವಾಲಯ, ಅಜಂತಾ ಗುಹೆಗಳೂ ಕೂಡಾ ಈ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಿದ್ದಾಗಿವೆ.
- ಸಿಲೋನ್‌ನ ಸಿಗಿರಿಯಾ ಗುಹೆಗಳು, ಗ್ವಾಲಿಯಾರ್‌ನ ಭಾಘ ಗುಹೆ

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಪ್ರಮುಖವಾದವುಗಳು.

ರಾಮಾಯಣ ಮತ್ತು ಮಹಾಭಾರತಗಳು ಈಗಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಗುಪ್ತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಸ್ಥವಾದವು. ಪಾಣಿನಿಯ ಅಷ್ಟಾಧ್ಯಾಯಿನಿ ಹಾಗು ಪತಂಜಲಿಯ ಮಹಾಬಾಷ್ಯದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಅನೇಕ ವ್ಯಾಕರಣ ಗ್ರಂಥಗಳು ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾದವು. ಸಂಸ್ಕೃತ ಗುಪ್ತರ ರಾಜಭಾಷೆಯಾಗಿದ್ದು ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲ ಗುಪ್ತರ ಶಾಸನಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾಗಿವೆ.

ಧನ್ವಂತ್ರಿಯು ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಆಯುರ್ವೇದ ವೈದ್ಯನಾಗಿದ್ದು, ಚರಕನ ಚರಕಸಂಹಿತ ಹಾಗೂ ಶುಶ್ರುತನ ಶುಶ್ರುತಸಂಹಿತ (ಪ್ರಖ್ಯಾತ ವೈದ್ಯ ಗ್ರಂಥಗಳು) ಗಳ ಮೇಲೆ ಭಾಷ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಗುಪ್ತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಲೋಹ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಪಾರ ಪರಿಣಿತಿ ಸಾಧಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ದೆಹಲಿಯ ಮೆಹ್ರೌಲಿ ಕಬ್ಬಿಣ ಸ್ಥಂಭವು ಬಿಸಿಲು ಮಳೆಯ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ತುತ್ತಾಗಿದ್ದರೂ ಇಂದಿಗೂ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ತುಕ್ಕು ಹಿಡಿದಿಲ್ಲ, ಇದು ಆ ಕಾಲದ ಜನ ಲೋಹಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಿದ್ದ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ.

ಅಜಂತ ಗುಹೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ವರ್ಣಚಿತ್ರಗಳು ಕ್ರಿ.ಶ. ಒಂದನೇ ರಚನೆಯಾಗಿದ್ದರು. ಬಹುಪಾಲು ಚಿತ್ರಗಳು ಗುಪ್ತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾಗಿವೆ.

ಪ್ರಮುಖ ಕವಿಗಳು ಮತ್ತು ಅವರ ಆಶ್ರಯದಾತರು

ರವಿಕೀರ್ತಿ	–	ಎರಡನೇ ಪುಲಕೇಶಿ
ಭವಭೂತಿ	–	ಯಶೋವರ್ಮ
ವಾಕ್ಪತಿ	–	ಯಶೋವರ್ಮನ್
ಹರಿಸೇನ	–	ಸಮುದ್ರಗುಪ್ತ
ದಂಡಿ	–	ನರಸಿಂಹವರ್ಮ
ಭಾರವಿ	–	ಸಿಂಹವಿಷ್ಣು
ಬಾಣಭಟ್ಟ	–	ಹರ್ಷವರ್ಧನ
ರಾಜಶೇಖರ	–	ಮಹಿಪಾಲ
ಸಾಮದೇವ	–	ಎರಡನೇ ಪೃಥ್ವಿರಾಜ್ ಚೌಹಾನ್
ಕಾಳಿದಾಸ	–	ಎರಡನೇ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತ
ಅಮರಸಿಂಹ	–	ಎರಡನೇ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತ
ಚಾಂದ್ ಬರ್ದಾಯಿ	–	ಪೃಥ್ವಿರಾಜ್ ಚೌಹಾನ್
ಗುಣಾಢ್ಯ	–	ಶಾತವಾಹನ ದೊರೆ ಹಾಲ
ಕಂಬ	–	ಚೋಳ ದೊರೆಗಳು
ಮಹಾವೀರಚಾರ್ಯ	–	ಅಮೋಘವರ್ಷ ನೃಪತುಂಗ

ಖಗೋಳ ವಿಜ್ಞಾನ

ಆರ್ಯಭಟನು ಕ್ರಿ.ಶ. 499ರಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸಿದ್ದ ಪ್ರಮುಖ ಖಗೋಳತಜ್ಞ.

ಆರ್ಯಭಟನು ಸೂರ್ಯಸಿದ್ಧಾಂತದ ಕರ್ತೃವಾಗಿದ್ದು ಭೂಮಿಯ ತಿರುಗುವಿಕೆ, ಗ್ರಹಣ ಸ್ವರೂಪ ಸಮಯದ ನಿರ್ಧಾರ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ಸೌರವರ್ಷದ ಅವಧಿಯನ್ನು365-358 ದಿನಗಳೆಂದು ಅಳೆದನು. (ಪೈ)ನ ಬೆಲೆಯನ್ನು 3.1416 ಎಂದು ನಿಖರವಾಗಿ ಅಳತೆ ಮಾಡಿದನು. ಭೂಮಿಯು ಎಲ್ಲಾ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲೂ ಗುಂಡಾಗಿಯೇ ಇದ್ದು ಭೂಮಿಯು ಗೋಲವೆಂದು ಅದು ತನ್ನ ಅಕ್ಷದ ಸುತ್ತ ತಿರುಗುತ್ತದೆಂದು ಇದು ಸೂರ್ಯನ ಸುತ್ತ ಸುತ್ತತ್ತದೆಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಗ್ರಹಣಗಳಿಗೆ ನಿರ್ಧಿಷ್ಟವಾದ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಅನ್ವೇಷಿಸಿದ್ದನು.

ತತ್ವಜ್ಞಾನ	ಗುಪ್ತರ ಕಾಲದ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳು
ನ್ಯಾಯ	ಪಕ್ಷಿಯೊಲೊಸ್ವಾಮಿನ್ ವಾತ್ಸಾಯನ (ಕ್ರಿ.ಶ. 4ನೇ ಶತಮಾನ)
ವೈಶೇಷಿಕ	ಪ್ರಕಷ್ಟಪಾದ (6ನೇ ಶತಮಾನ)
ಸಾಂಖ್ಯಾ	ಈಶ್ವರ ಕೃಷ್ಣನ್ (ಕ್ರಿ.ಶ. 4ನೇ ಶತಮಾನ)
ಯೋಗ	ವ್ಯಾಸ (ಏಳನೇ ಶತಮಾನ)
ಪೂರ್ವ ಮೀಮಾಂಶ	ಶೇಖರಿ ಸ್ವಾಮಿನ್ (6ನೇ ಶತಮಾನ)
ಉತ್ತರ ಮೀಮಾಂಶ	ಗೌಡಪಾದ (6ನೇ ಶತಮಾನ)

ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಪದ್ಧತಿ

ಭೂಮಿಯ ಆಧಾರದೊಂದಿಗಿನ ಆಡಳಿತ ರಚನೆಯ ಸಂಘಟನೆಯೇ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿದ್ದು ರಾಜಕೀಯ ಅಗತ್ಯವೆನಿಸಿತ್ತು. ಆರ್ಥಿಕ ಅಗತ್ಯಗಳು ಗುಲಾಮಗಿರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿದವು. ರೈತರು ರಾಜರ ಮತ್ತು ಭೂಮಾಲೀಕರ ಮಧ್ಯೆ ಗುಲಾಮರೆನಿಸಿದರು. ರೈತರು ಭೂಮಾಲೀಕರ ಭೂಮಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವರಾಗಿದ್ದು, ಶ್ರಮ ಅಥವಾ ಗೇಣಿಯನ್ನು ಪಾವತಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು. ಇದು ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸ್ವಾವಲಂಬನೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ್ದು ಉತ್ಪನ್ನಗಳು ಸ್ಥಳೀಯ ಬಳಕೆಗೆ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಮಾಲೀಕರ ಬಳಕೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಉತ್ಪಾದನೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದವೆಯೇ ಹೊರತು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಾಗಿ ಅಲ್ಲ.

ಭೂಮಿಯ ದಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಕ್ರಿ.ಪೂ. 1ನೇ ಶತಮಾನದ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳು ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಿದ್ದು ಶಾತವಾಹನ ದೊರೆಗಳು ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ದಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದರ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ದೊರೆಗಳು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಆಡಳಿತ ಹಕ್ಕನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟ ಸೂಚನೆಗಳಿಲ್ಲ.

ಭೂಮಿಯ ದಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಕ್ರಿ.ಪೂ. 1ನೇ ಶತಮಾನದ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳು ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಿದ್ದು ಶಾತವಾಹನ ದೊರೆಗಳು ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ದಾನ

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದರ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ದೊರೆಗಳು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಆಡಳಿತ ಹಕ್ಕನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟ ಸೂಚನೆಗಳಿಲ್ಲ.

ಕ್ರಿ.ಶ 5ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಭೂದಾನ ಪದ್ಧತಿಯು 2 ಪ್ರಮುಖ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು. 1. ಕಂದಾಯದ ಎಲ್ಲಾ ಮೂಲಗಳ ವರ್ಗಾವಣೆ 2. ಪೊಲೀಸ್ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸುವುದು.

ಕ್ರಿ.ಶ. 5ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿನ ವಾಕಟಕ ದೊರೆ ಪ್ರವರಸೇನ – 2ನು ಕಂದಾಯ ಮೂಲಗಳ ಮೇಲಿನ ನಿಯಂತ್ರಣವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟಿದ್ದನು. ಅಂದರೆ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲು, ಚರ್ಮ, ಉಪ್ಪು ತಯಾರಿಕೆ, ಬಲವಂತದ ಶ್ರಮ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಗಣಿಗಾರಿಕೆ ಕೆಲಸಗಳು.

ಗುಪ್ತರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗುವಳಿದಾರರು, ಕುಶಲ ಕರ್ಮಿಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಂತೆ ನಿವಾಸಿಗಳನ್ನು ದಾನಿಗಳಿಗೆ, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ, ತೆರಿಗೆ ನೀಡುವಂತೆ ಮತ್ತು ಅವರ ಆದೇಶಗಳಿಗೆ ವಿಧೇಯರಾಗಿರುವಂತೆ ಆದೇಶಿಸಲಾಗಿತ್ತು.

ದೆಹಲಿ ಸುಲ್ತಾನರು 1206-1526

ದೆಹಲಿಯನ್ನು ಕ್ರಿ.ಶ. 1206 ರಿಂದ 1526ರ ವರೆಗೆ ಸುಮಾರು ಐದು ರಾಜ ಮನೆತನಗಳು ಆಳ್ವಿಕೆ ಮಾಡಿದವು.

1) ಗುಲಾಮಿ ಸಂತತಿ	–	1206–1290
2) ಖಿಲ್ಜಿ ಸಂತತಿ	–	1290–1320
3) ತುಘಲಕ್ ಸಂತತಿ	–	1320–1413
4) ಸಯ್ಯದ್ ವಂಶ	–	1413–1451
5) ಲೋದಿ ಸಂತತಿ	–	1451–1526

1) ಗುಲಾಮಿ ಸಂತತಿ – 1206 ರಿಂದ 1290

1) ಕುತುಬ್‌ದ್ದಿನ್ ಐಬಕ್	–	1206 – 1210
2) ಆರಾಂ ಷಾ	–	1210–1211
3) ಇಲ್ತಮಿಷ್	–	1211–1236
4) ರುತ್ನುದ್ದಿನ್	–	1236–
5) ರಜೀಯಾ ಸುಲ್ತಾನ	–	1236–1240
6) ಬಿಹರಾಂಷಾ	–	1240–42
7) ಅಲ್ಲಾವುದ್ದಿನ್	–	1242–46
8) ಮಸ್ರೂದ್ ಷಾ	–	1248–
9) ನಾಸಿರುದ್ದಿನ್ ಮಹದ್	–	1246–1266
10) ಬಲ್ಬನ್	–	1266–87
11) ಕೈಖುಬಾದ್	–	1287–1290
12) ಕೈಮೂರ್	–	1290–

1) ಕುತುಬುದ್ದಿನ್ ಐಬಕ್ – 1206-1210

ಗುಲಾಮಿ ಸಂತತಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು.

''ಕುತುಬುದ್ದಿನ್''–ಎಂದರೆ ''ಲಾರ್ಡ್ ಆಫ್ ದಿ ಮೂನ್'' ಎಂದಾಗುವುದು.

ಗುಲಾಮಿ ಸಂತತಿಯನ್ನು– ''ಇಲ್ಬರಿ ವಂಶ'' ಅಥವಾ ಇಲ್ಬರಿ ಟರ್ಕ'' ವಂಶವೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ.

ಮೂಲತಃ ''ಇಲ್ಬರಿ ಟರ್ಕಿ'' ವಂಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು.

★ ''ಮ್ಯಾಮುಲಕ್'' ಸಂತತಿಯೆಂತಲೂ ಕರೆಯಲಾಗುವುದು. ಮಾಮುಲಕ್ ಎಂದರೆ – 'ತಾಯಿಯಿಂದ ಬೇರ್ಪಟ್ಟಿವ' ಎಂದಾಗುವುದು.

★ ಮಹ್ಮದ್ ಘೋರಿಯ ಗುಲಾಮನಾಗಿದ್ದ ಘೋರಿಯ ಮರಣದ ನಂತರ 1206ರಲ್ಲಿ ಐಬಕನು ಹೊಸವಂಶವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು ಆದಕ್ಕೆ ''ಗುಲಾಮಿ'' ವಂಶ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಯಿತು.

★ಇವನು ಗುಲಾಮಿ ವಂಶದ ಮೊದಲ ಅರಸ ಇವನು ಲಾಹೋರನು ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆಳ್ವಿಕೆ ಮಾಡಿದನು.

★ ಮಹ್ಮದ್ ಘೋರಿಯ ಪ್ರಮುಖ ದಂಡನಾಯಕರು

1) ಕುತುಬ್‌ದ್ದಿನ್ ಐಬಕ್

2) ತಾಜ್–ಉದ್–ದಿನ್ ಯಲ್ಡಿಜ್–ಕೀರ್ಮಾನ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯಾಧಿಕಾರಿ

3) ನಸೀರ್–ಉದ್–ದಿನ್–ಕ್ವಬಾಚಾ–ಮುಲ್ತಾನ ಪ್ರಾಂತ್ಯ.

★ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಐಬಕನಿಗೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ದಂಗೆ ಎದ್ದರು ತಾಜ್–ಉದ್–ದಿನ್‌ನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಘಜ್ನಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿ ಕೊಡಲಾಯಿತು. ನಸೀರ್–ಉದ್–ದಿನನ್ನು ಸೋಲಿಸಲಾಯಿತು.

★ ನಂತರ ಐಬಕನನಿಗೆ ''ಲಾಕ್ ಭಕ್'' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದುದು ಉದಾರತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ.

★ ಹಸನ್–ಉನ್–ನಿಜಾಮಿಯು ಇವನ ಸಮಕಾಲಿನ ಕವಿ. ಇವನು ಬರೆದ–''ತಾಜ್–ಉದ್–ಮಾಸಿರಿ'' ಯನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ.

'ಕಲಾ ಕೊಡುಗೆ

★ ಕುವ್ವೆತ್–ಉಲ್–ಇಸ್ಲಾಂ = ದೆಹಲಿ

ಇದು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಮಸೀದಿ.

★ ಅರಾಯಿ–ದಿನಕಾ ಜೋಪ್ರಾ–ಅಜ್ಮೀರ.

★ ಕುತುಬ್ ಮೀನಾರ್ – ದೆಹಲಿ.

ಈತನು ಬುನಾದಿಯನ್ನಾಕಿದನು. ನಂತರ ಇಲ್ತಮಿಷನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿದನು. ಸೂಫಿಸಂತ ಕುತುಬುದ್ದಿನ್ ಬರ್ತಯಾರ್ ಖಾಕಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದನು.

★ ಅಲ್ಲಾವುದ್ದಿನನು ವಿಶಾಲವಾದ ಮಹಡಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ಯತ್ನಿಸಿ ಫಿರೋಜ್ ಷಾ ತುಘಲಕ್‌ನು ದುರಸ್ಥಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದ.

1210ರಲ್ಲಿ ಚೌಗನ್ ಅಥವಾ ಪೋಲೋ ಆಡುವಾಗ ಕುದುರೆಯಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದು ಮರಣ ಹೊಂದುವನು.

ಆರಾಮ್ ಷಾ – 1210-11

ಆರಾಮ್ ಭಕ್ಷನನ್ನುಸುಲ್ತಾನ್ ''ಆರಾಂಷಾ'' ಎಂಬ ಬಿರುದಿನೊಂದಿಗೆ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬರುವನು.

ಇಲ್ತಮುಷ್ – 1211-1236

ಐಬಕನ ಅಳಿಯನಾಗಿದ್ದು ''ಬಿದ್ವಾನ''ನಿನ ಪ್ರಾಂತ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದ 1211ರಲ್ಲಿ ದೆಹಲಿಯ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದ.

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಆಸ್ಥಾನಿಕರ ದಂಗೆ 1210 ಅಥವಾ 1211

1217 : 1) ಸಿಂದ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ – ನಾಸಿರ್–ಉದ್–ದಿನ್‌ಕ್ವುಬಚಾ

1216 : 2) ಘಜನಿಯ – ತಾಜ್ – ಉದ್–ದಿನ್ ಯಲ್ದಿಜ್

3) ಬಂಗಾಳಿ – ಅಲಿಮರ್ಧನ್ (ಖಿಲ್ಜಿಸಂತತಿ) ಇವರನ್ನುಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಎದುರಿಸಿದ

★ ಟರ್ಕಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ನಿಜವಾದ ಸ್ಥಾಪಕ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ.

★ ಇವನು ಚಂಗೇಸ್ ಖಾನನ ದಂಡನಾಯಕ ''ಮಂಗಬರ್ನಿ''ಯೂ ಕಾಲಮ್ಮ ಇದನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಎದುರಿಸಲಾಯಿತು.

★ 1226ರಲ್ಲಿ ರಣಥಂಬೂರ್ ಮತ್ತು ಮಂಡಸರಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು

★ 1229ರಲ್ಲಿ ಕನೌಜ್, ಬನರಾಸ್ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು.

★ 1229ರಲ್ಲಿ ಬಾಗ್ದಾದನ ಖಲೀಫನಿಂದ ''ಸುಲ್ತಾನ್–ಇ–ಹೇಜಿಮ್''–ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಪಡೆದ ಮೊದಲ ದೆಹಲಿಸುಲ್ತಾನ.''

★ ಕ್ರಿ.ಶ. 1230–31ರಲ್ಲಿಬಂಗಾಳದ ಖಿಲ್ಜಿ ಮಲ್ಲಿಕರನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸೋಲಿಸಿದನು. (ಟಗ್ಲಿಖಾನ ಸೋತಗವರ್ನರ್)

★ 1232ರಲ್ಲಿ ಗ್ವಾಲಿರನ ಹಿಂದೂ ಅರಸ ''ಮಂಗಳದೇವ'ನನ್ನುಸೋಲಿಸಿದನು.

★ 1234 ಮಾಳ್ವವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಬಿಸ್ಲಾದುರ್ಗವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು.

★ 'ಚಹಲ್ ಗಾನಿ''– ''40 ಜನ ನೋಬಲರ ಕೂಟ''ವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು– ಇದನ್ನು ಟರ್ಕಾನ್–ಇ–ಚಹರಾಗಾನಿ ಎಂದು ಸಹ ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ.

★ ಭೂಕಂದಾಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ''ಇಕ್ತಾ''ವನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದನು.

★ ಬೆಳ್ಳಿ–ಟಂಕ, ತಾಮ್ರ–ಜಿತಾಲ್ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಟಂಕಿಸಿದನು.

★ 1231–32 ರಲ್ಲಿ ಕುತುಬ್ ಮೀನಾರ್ ನಿರ್ಮಾಣ ಹಂತ ಪೂರ್ಣಗೊಂಡಿತು ಇದನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಾರ್‌ಖಾರ್‌ಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದನು.

ರಜೀಯಾ ಸುಲ್ತಾನ – 1236–40

★ ಇಲ್ತಮಿಷನ ಮರಣದ ನಂತರ ಅವನ ಮಗ ರುತ್ನುದ್ದಿನು ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬರುವನು. ಇಲ್ತಮಿಷನ ಮನದಾಸೆಯಂತೆ ರಜೀಯಾಳು ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅದು ''40 ನೋಬಲರ ಕೂಟಕ್ಕೆ'' ಇಷ್ಟವಿರಲಿಲ್ಲ.

★ ರುತ್ನುದ್ದಿನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ರಜೊಹಾ ಸುಲ್ತಾನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಳು.

★ ಪುರುಷ ಉಡುಪುಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಆಳ್ವಿಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಏಕೈಕ ಮಹಿಳಾ ದೊರೆ ರಜೀಯಾ ಸುಲ್ತಾನ

– ಅಬಿಸ್ಸಿನಿಯಾದ ಗುಲಾಮ ಜಲಾಲುದ್ದಿನ್ ಯಾಖೂತನನ್ನು ಅಮೀರ್–ಇ–ಆಕ್ರುರ್ ಪದವಿಗೆ ಏರಿಸಿ ತನ್ನ ಆತ್ಮೀಯ ಅಂಗರಕ್ಷಕನನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸಿಕೊಂಡಳು.

– ಈಕೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ದಂಗೆ ಎದ್ದವರಲ್ಲಿ ಸರ್‌ಹಿಂದ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯಧಿಪತಿ ''ಇಖ್ತಿಯಾರ್–ಉದ್‌ದೀನ್ ಅಲ್ತೂನಿಯಾನನ್ನು ಸೋಲಿಸಲು ನಡೆದ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಯಾತುತ್ ಮರಣ ಹೊಂದಿದನು. ರಾಣಿಯೂ ಸೆರೆಯಾಗಿ ''ಅಲ್ತೂನಿಯಾ''ನನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗುವಳು.

– ಇತ್ತಕಡೆ ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ ಮುಯಿಜ್–ಉದ್–ದಿನ್ ಬಹರಾಮನು ದೆಹಲಿಯ ಸುಲ್ತಾನನಾಗುವನು. ರಜೀಯಾಳು ಬಹರಾಂನನ್ನು ಸೋಲಿಸಲು ಅಲ್ತೂನಿಯಾನೊಡನೆ ಹೊರಾಡುವಳು. 'ಕೈಥಲ್'ನಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ರಾಣಿ ಮತ್ತು ಅಲ್ತೂನಿಯಾರು ಹತ್ಯೆಯಾಗುವರು.

– ಬಹರಾಂ ಷಾನ ನಂತರ ಅಲ್ಲಾವುದ್ದಿನ್ ಮಸೂದ್ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬರುವನು. ಅಸಮರ್ಥ ಆಗಿದ್ದುದರಿಂದ ನಾಸಿರುದ್ದಿನ್ ಮಹ್ಮದನು ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬರುವನು.

ನಾಸಿರುದ್ದಿನ್ ಮಹ್ಮದ್ – (1246–66)

★ ಮಿನ್ಹಾಜ್–ಉಸ್–ಸಿರಾಜ್ ಇವನ ಆಸ್ಥಾನದ ಕವಿ. ಈತನು ''ತಬಕತ್–ಇ–ನಾಸೀರಿ'' ಕೃತಿಯನ್ನು ಬರೆದನು.

★ ಇವನ ಕಾಲದ ಮಂತ್ರಿಯಾದ ಘಯಾಸ್–ಉದ್–ದಿನ್ ಬಲ್ಬನ್ ಕೈಯಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವಿಕ ಅಧಿಕಾರಿ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿತ್ತು.

★ ಬಲ್ಬನನು ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬಂಗಾಳ ಮತ್ತು ಸಿಂದ್‌ಗಳ ಗವರ್ನರ್ ಆಗಿದ್ದನು. ಮಂಗೋಲರ ದಾಳಿಯನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಎದುರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಘಯಾಸುದ್ದಿನ್ ಬಲ್ಬನ್ (1266–87)

ಇವನ ಮೂಲ ಹೆಸರು ಉಲುಗುಖಾನ್. ಮೊದಲು ಇಲ್ತಮಿಷನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗುಲಾಮನಾಗಿ. ನಂತರ ''40 ಜನ ನೋಬಲರ ಕೂಟ''ದ ನಾಯಕನಾದ.

★ ನಾಸಿರುದ್ದಿನ್ ಮಹ್ಮದ್‌ನ ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ, ನಂತರ 1256ರಲ್ಲಿ ಸುಲ್ತಾನನ ಮಗಳನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗುವನು.

★ 1266ರಲ್ಲಿ ನಾಸಿರುದ್ದಿನು ಪುತ್ರ ಸಂತಾನವಿಲ್ಲದೆ ಮರಣ ಹೊಂದಿದಾಗ ಸುಲ್ತಾನಗಿರಿಗೆ ಅವಕಾಶ ದೊರೆತು. 1266ರಲ್ಲಿ ದೆಹಲಿಯ ಸುಲ್ತಾನನಾಗುವನು.

★ ಮಂಗೋಲರನ್ನು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿಸಿಲು ''ರಕ್ತ ಮತ್ತು ಕಬ್ಬಿಣ'' ನೀತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಇಲಾಖೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಅದರ ಹೆಸರು ''ದಿವಾನ್–ಇ–ಅರ್ಜ್ (ಸೈನಿಕವಿಭಾಗ).

★ ಹಣಕಾಸು ಮತ್ತು ಸೈನಿಕ ಇಲಾಖೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕಗೊಳಿಸಿದ.

ಹಣಕಾಸು ವಿಭಾಗಕ್ಕೆ ದಿವಾನ್–ಇ–ಹಜಾರತ– ಎಂದು ಹೆಸರಿಡಲಾಯಿತು.

ರಾಜತ್ವದ ನಂಬಿಕೆ

ಬಲ್ಬನನು ರಾಜನೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂದು ನಂಬಿದ್ದ. ಇವನಿಗೆ ''ಜಿಲ್‌ಜಿಲಾ'' ಎನ್ನುವ ಬಿರುದಿತ್ತು. ಜಿಲ್‌ಜಿಲ್ ಎಂದರೆ ರಾಜನು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದದೇಮ ನೇರಳಿನಂತೆ.

★ ಸಿಜದಾ ಮತ್ತು ಪೈಬೂಸನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದನು.

ಸಿಜಿದಾ – ರಾಜನ ಪಾದಗಳಿಗೆ ಮುತ್ತುಕೊಡುವುದು.

ಪೈಬೂಸ್ – ರಾಜನಿಗೆ ಗೌರವಾರ್ಥವಾಗಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುವುದು.

– ಇಲ್ತಮಿಷ್ ಜಾರಿಗೆ ತಂದ ''ಚಹಲ್‌ಗಾನಿ'' ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ರದ್ದುಪಡಿಸಿದ.

downloaded from: www.kpscvaani.com

ವಿಶೇಷತೆಗಳು

1) ಪರ್ಷಿಯನ್ ನವರೋಜ ಉತ್ಸವವನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದ.

2) ಮಧ್ಯಪಾನವನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಿದ.

★ ಇವನ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಂಗಾಳದ ಗವರ್ನರ್ ಆಗಿದ್ದ ಟಗ್ರಿಲ್‌ಖಾನನ್ನು ಪದಚ್ಯುತಿಗೊಳಿಸಿ ತನ್ನ ಮಗ 'ಬುಗ್ರಾ'ಖಾನನ್ನು ನೇಮಿಸಿದ.

★ ಮಂಗೋಲರನ್ನು ಸದೆಬಡಿಯಲು ಹೋದ ರಾಜಕುಮಾರ ಮಹ್ಮದನು ಮರಣ ಹೊಂದುವನು.

- ಬಲ್ಬನನು ಇವನಿಗೆ ''ಖಾನ್-ಇ-ಷಾಹಿದ್'' ಎಂದು (ಹುತಾತ್ಮ) ಕರೆದನು.

- ಬಲ್ಬನನ ಮರಣದ ನಂತರ ಬುಘ್ರಖಾನನ ಮಗ ಮುಯಿಜ್‌ದ್ದುನ್ ಕೈಖುಬಾದ್‌ನು ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬರುವನು. ಆದರೆ ಅಸಮರ್ಥನಾದ ಇವನನ್ನು ''ಖಿಲೋಬ್ರಿ''ಯಲ್ಲಿ ಖಿಲ್ಜಿ ಕುಲಿನನು ಕೊಲೆಗೈದನು.

- ನಂತರ ಇವನ ಮಗ ಅಪ್ರಾಪ್ತ ಬಾಲಕ ಕೈಮೂರನನ್ನು ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ತರುವನು. ಆದರೆ ಇವನನ್ನು ಕೊಂದು ಜಲಾಲುದ್ದೀನ್ ಖಿಲ್ಜಿಯು ಖಿಲ್ಜಿಯ ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವನು.

ಖಿಲ್ಜಿ ಸಂತತಿ - 1290-1320

1) ಜಲಾಲುದ್ದೀನ್ ಖಿಲ್ಜಿ - 1290-96

2) ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನ್ ಖಿಲ್ಜಿ - 1296-1316

3) ಶಾಬುದ್ದೀನ್ ಉಮರ್ - 1316

4) ಕುತುಬುದ್ದೀನ್ ಮುಬಾರಕ್‌ಷಾ - 1316-1320

5) ನಾಸಿರುದ್ದೀನ್ ಖುಸ್ರೂದ್ ಷಾ - 1320

ಜಲಾಲುದ್ದೀನ್ ಫಿರೋಜ್ ಖಿಲ್ಜಿ - (1290-96)

ಗುಲಾಮಿ ಸಂತತಿಯ ಕೊನೆಯ ದೊರೆಯನ್ನು ಕೊಂದು ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬರುವನು. ಇವನು ಆಫ್ಘಾನನೋ, ಟರ್ಕಿ ವಂಶಜನೊ ಎಂಬುದು ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿದೆ.

- ಮೃದು ಸ್ವಭಾವದವನಾಗಿದ್ದ.

- ಬಲ್ಬನನ ಸೋದರಳಿಯ ''ಮಲ್ಲಿಕ್ ಛಜ್ಜ್''ನು ಹಲವು ಮಂದಿ ಕುಲೀನರೊಡಗೂಡಿ ದಂಗೆ ಏಳುವನು. ಆದರೂ ಸಹ ವಿವೇಚನೆಯಿಂದ ಅಡಗಿಸಿ ಕ್ಷಮಾಧಾನ ನೀಡುವನು.

★ ರಾಜದ್ರೋಹವೆಸಗಿದ ಎಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಫಕೀರ ''ಸಿದ್ದಿ ಮೌಲಾ'' ಎಂಬಾತನನ್ನು ಹತ್ಯೆಗೈಯಿಸಿದನು.

★ 1292ರಲ್ಲಿ ಮಂಗೋಲರು ದಾಳಿಮಾಡುವರು. ದಾಳಿಯನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿಸಿ. ಮಂಗೋಲರನ್ನು ''ಮುಸ್ಲಿಂ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ'' ಸೇರುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು.

- ಇವರನ್ನು 'ನವ ಮುಸ್ಲಿಂ' ರೆಂದು ಕರೆದು. ದೆಹಲಿಯ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ವಾಸಿಸಲು ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಿಕೊಡಲಾಯಿತು.

ಅಮೀರ್ ಖುಸ್ರೋ

ಇವನನ್ನು ಭಾರತದ ಗಿಳಿ ಅಥವಾ ''ತೂಟಿ-ಇ-ಹಿಂದ್'' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುವುದು.

★ 'ಸಿತಾರ'ವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದ.

-ಖುಸ್ರೋ:- ''ರಾಜನ ಕಿರೀಟದಿಂದ ಉದುರುತ್ತಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮುತ್ತು ರೈತನ ಕಣ್ಣೀರಿಗೆ ಸಮ''

ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನ್ ಖಿಲ್ಜಿ - 1296-1316

ಖಿಲ್ಜಿವಂಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ದೊರೆಯಾಗಿದ್ದು ಜಲಾಲುದ್ದೀನ್ ಖಿಲ್ಜಿಯ ಅಳಿಯನಾಗಿದ್ದನು.

- ಜಲಾಲುದ್ದೀನನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ''ಕಾರಾ'' (ಬಂಗಾಳಿ) ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಪ್ರಾಂತ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದು, 1292ರಲ್ಲಿ ಮಾಳ್ವದ ಮೇಲೆ ನಡೆಸಿದ ವಿಶೇಷ ದಾಳಿಯಿಂದಾಗಿ 'ಭಿಸ್ಲಾ'ನಗರವು ವಶವಾಯಿತು. ನಂತರ ಚೌದ್ (ಅಯೋಧ್ಯೆ) ಯನ್ನು ಸಹ ಪ್ರಾಂತ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ನೇಮಿತವಾದ.

- ದೇವಗಿರಿಯ ಯಾದವ ಕುಲದ ರಾಮಚಂದ್ರ ದೇವ ಮತ್ತು ಇವನ ಮಗ ಶಂಕರದೇವನನು ಸೋಲಿಸಿ ದೇವಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಅಪಾರವಾದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಇದು ಜಲಾಲುದ್ದೀನನಿಗೆ ತಿಳಿಸದೆ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಕ್ಷಮೆಕೇಳುವ ನೆಪದಲ್ಲಿ ಕೊಲೆಮಾಡಿದನು.

1) ಮಂಗೋಲರ ದಾಳಿಗಳು

'ಮೊದಲದಾಳಿ : - ಕೆಲವೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ದಾಳಿಯಾಯಿತು. ಇದನ್ನು ಸಮರ್ಥ ದಂಡನಾಯಕ ಜಾಫರ್‌ಖಾನನು'' ತಡೆಗಟ್ಟುವನು. ''ಜಲಂದರ್'' ಕದನದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿದ.

2) ಎರಡನೆಯ ದಾಳಿ : - 'ಸಾಲ್ದಿ'' ಎಂಬುವವನ ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲಿ ದಾಳಿ ಮಾಡುವರು. ಈ ಸಲವು ಸಹ ಜಾಫರ್‌ಖಾನ್ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿಸುವನು.

★ ಮೂರನೇ ದಾಳಿ : - ''ಕುತ್ಲುಘ್ ಖ್ವಾಜಾ'' ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲಿ ದಾಳಿ ಮಾಡುವನು ಈ ಸಲ ಬಲಿಷ್ಠ ಸೈನ್ಯ ಹೊಯ್ಯಿದ್ದಾಗ್ಯೂ 1299ರಲ್ಲಿ ದೆಹಲಿ ಅವರ ಗುರಿಯಾಗಿತ್ತು. ಈ ದಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಜಾಫರ್‌ಖಾನನು ಮಡಿಯುವನು. ಆದರೂ ಅವರನ್ನು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿಸುವಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿದ್ದನು.

- ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನ್ ಜಫಾರ್‌ಖಾನನಿಗೆ 'ರುಸ್ತಿಂ' ಅಥವಾ ''ಅಕಾಲ ವೀರ ಯೋಧ'' ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ನೀಡಿದ್ದ.

★ ನಾಲ್ಕನೆಯ ದಾಳಿ : - 1304ರಲ್ಲಿ ಅಲಿಬೇಗ್ ಮತ್ತು ಖ್ವಾಜ್‌ತಾಷ್'ರ ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲಿದಾಳಿಮಾಡುವರು.

★ ಐದನೇ ಮತ್ತು ಕೊನೆಯದಾಳಿ : - 1307-08- ''ಇಕ್ಬಾಲ ಮಂಡ'ನು ದೆಹಲಿಯ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡುವನು ಆದರೆ ಸೋತು ಮರಣ ಹೊಂದುವನು.

- ಆಕ್ರಮಣಗಳನ್ನು ತಡೆಯಲು ಮಾಡಿದ ಕ್ರಮಗಳು

1) ಗಡಿಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕೋಟೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ಸೈನ್ಯ ನಿಗಾ ಇಡುವಿಕೆ.

2) ಠಾಣೆಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ.

3) 1305ರಲ್ಲಿ ''ಘಾಜಿ ಮಲ್ಲಿಕ''ನನ್ನು ಪಂಜಾಬಿನ ಪ್ರಾಂತ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ನೇಮಕ.

- ನವಮುಸಲ್ಮಾನರನ್ನು ಸಾಮೂಹಿಕ ಹತ್ಯೆಗೆ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದ. ಒಂದೇ ದಿನದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತು-ಮೂವತ್ತು ಸಹಸ್ರ ಮಂದಿ ''ನವ ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಹತರಾದರು.

ದಂಡಯಾತ್ರೆಗಳು

1) ಗುಜರಾತ್ ದಂಡಯಾತ್ರೆ : - 1297ರಲ್ಲಿ ಉಲುನ್‌ಖಾನ ಮತ್ತು ವಜೀರ ನಜಿರತಖಾನ್'ರ ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ರಾಜನಾದ ರಾಜಕರ್ಣದೇವನ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡುವರು. ಸೋತ ಕರ್ಣದೇವ ತನ್ನ ಮಗಳಾದ ದೇವಲಾದೇವಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ದೇವಗಿರಿಗೆ ಪಲಾಯನ ಮಾಡುವನು.

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿಕಾಫರನನ್ನು 'ಹಜಾರ' ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕೊಂಡುಕೊಂಡನು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮಲ್ಲಿಕ್‌ಖಾಪರ್‌ಗೆ "ಹಜಾರಿ ದಿನಾರಿ" ಎಂಬ ಬಿರುದಿದೆ.

2) ರಣಥಂಬೂರ್ ವಶ:- 1301ರಲ್ಲಿ ವಿಲುಘಖಾನ್ ಮತ್ತು ನಜರತ್ ಖಾನನರ ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲಿ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ. ರಾಜಹಮ್ಮೀರದೇವನಿಂದ ರಣಥಂಬೂರನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು.

3) ದೇವಾರದ ಅಥವಾ ಚಿತ್ತೂರಿನ ದಂಡಯಾತ್ರೆ : - (1303) ಚಿತ್ತೂರನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ದೇವರದ ಅರಸ. ರುಣ ರತನಸಿಂಗನ 'ರೂಪ'ವತಿ ರಾಣಿಯಾದ ರಾಣಿ ಪದ್ಮಿನಿಯ ಮೋಹಪಾಶಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದ ಮೇವಾರದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ರಜಪೂತ ದಂಡನಾಯಕರಾದ ಗೋರಾ ಮತ್ತುಬಾದಲ್‌ರು ವೀರಾವೇಶದಿಂದ ಹೋರಾಡಿ ಮರಣ ಹೊಂದುವರು. ಎಲ್ಲಾರಜಪೂತ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಜೋಹಾರ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಆಚರಿಸುವರು.

- ಅಲ್ಲಾವುದ್ದಿನ್ ಮಗ 'ಖಿಜರ್‌ಖಾನ'ನ್ನು ಚಿತ್ತೂರಿನ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ನೇಮಿಸಿದನು.
- 1305ರಲ್ಲಿ ಮಾಳ್ವನ್ನು ರಾಯ್ ಮಹಲತ್ ದೇವನಿಂದ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು.

ದಕ್ಷಿಣದ ದಂಡಯಾತ್ರೆಗಳು

ಮಲ್ಲಿಕಾಫರನ ನೇತ್ರತ್ವದಲ್ಲಿ ದಾಳಿ ಮಾಡಲಾಯಿತು.

1) ದೇವಗಿರಿಯ ರಾಮಚಂದ್ರದೇವನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ 1309ರಲ್ಲಿ ದೇವಗಿರಿಯನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು.
2) ಕಾಕತೀಯ ಪ್ರತಾಪ ರುದ್ರನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ 1309ರಲ್ಲಿ ವಾರಂಗಲ್‌ನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು.
3) ಹೊಯ್ಸಳರ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ – 1313 : – ಮೂರನೇ ಬಲ್ಲಾಳನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ದ್ವಾರ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು.
4) 1311ರಲ್ಲಿ ವೀರಪಾಂಡ್ಯನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಮಧುರೈಯಲ್ಲಿ ಅಪಾರವಾದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕೊಳ್ಳೆಯೊಡೆದು ಹಿಂತಿರುಗಿದನು.

- ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಂಡಾಯಗಳನ್ನು ತಡೆಯಲು ಕೈಗೊಂಡ ಕ್ರಮಗಳು

1) ಖಾಸಗಿ ಸ್ವತ್ತಿನ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ರದ್ದುಮಾಡಿದ.

2) ದಕ್ಷತೆಯುಳ್ಳಗೂಢಚಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ.

3) ಮದ್ಯಹಾಗೂ ಮಾದಕ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಸೇವನೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ದ್ಯೂತವನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಿದ.

4) ವಿಶೇಷ ಆಜ್ಞೆಯಿಲ್ಲದೆ ಶ್ರೀಮಂತ ಸಭಿಕರು ಸಾಮಾಜಿಕ ಕೂಟಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಬಾರದೆಂದು ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದ.

ಅಲ್ಲಾವುದ್ದಿನನ ಭೂಕಂದಾಯ ನೀತಿ

1) ಸುಲ್ತಾನರು ನೀಡಿದ್ದ ಮಿಲ್ಕ, ಇನಾಮ್, ಮತ್ತು ವಕ್ಫಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟುಗೋಲು ಹಾಕಿಕೊಂಡ.

2) ಸೇವೆಯಲ್ಲಿರದಿದ್ದವ ಭೂಮಿಯನ್ನು ವಾಪಸ್ಸು ಪಡೆದು ಸೇವೆಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿರುವವರಿಗೆ ನೀಡಿದ.

ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ತಂದ ನೀತಿ

1) ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಳತೆ ಮಾಡಿಸಿದ್ದ.
2) ಫಲವತ್ತತೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ ಪಡಿಸಿದ.
3) ಒಟ್ಟು ಉತ್ಪನ್ನದಲ್ಲಿ ರ್ಧದಷ್ಟು ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸಲಾಯಿತು.
4) ಹಣದ ಇಲ್ಲವೆ ಧಾನ್ಯದ ರೂಪದಲ್ಲಿತೆರಿಗೆ ನೀಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು.
5) ಹೊಸತೆರಿಗೆ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ದೋಹಬ್, ಔದ್, ಬಿಹಾರ, ಬಂಗಾಳ, ಪಂಜಾಬ್ ಮುಂತಾದ ಕಡೆ ಜಾರಿಗೆ ತಂದನು.

ಮುಖ್ಯ ತೆರಿಗೆಗಳು

1) ಖಿರಾಜ್ – ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಫಲವತ್ತಾದ ಭೂಮಿ.
2) ಗುರಾಯಿ – ಮನೆ ತೆರಿಗೆ
3) ಚರಾಯಿ – ಗೋಮಾಳ

ಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿಗೆ ಅಧಿಕಾರಗಳ ನೇಮಕ

–ದಿವಾಲ್–ಇ– ಮುಸ್ತಕರಾಜ್‌ನ್ನ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ಇದು ಕಂದಾಯ ಇಲಾಖೆಯಾಗಿದೆ.

ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ನಿಯಂತ್ರಣ

3 ರೀತಿಯ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇತ್ತು.

1) ಧಾನ್ಯದ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ:-'ಮಂಡಿ'

ಇದು ಪದಾರ್ಥಗಳು ನಿಗಧಿಪಡಿಸಿದ ಬೆಲೆಗೆ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವುದಾಗಿತ್ತು.

ಷಹನಾಯಿ-ಇ-ಮಂಡಿ-ಇದರ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ

ಇವನಿಗೆ ಸಹಾಯಕನಾಗಿ ಬರೀದ್ ಮಂಡಿಯು ಇರುತ್ತಿದ್ದ.

2) ಸರಾಯಿ ಅದರ್ :-

ಸ್ಥಳದಲ್ಲೇ ತಯಾರಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮಾರುವ ಕೇಂದ್ರ. ಬಟ್ಟೆ ಸಕ್ಕರೆ, ಬೆಣ್ಣೆ ಚಿಮುಣಿ, ಮತ್ತು ಹೊರದೇಶಗಳಿಂದ ವಸ್ತುಗಳ ಮಾರಾಟ.

3) ಗುಲಾಮರ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ

★ 'ಮಹಲ್–ಹಜಾರ್–ಸತೂನ್'– ಸಾವಿರ ಮಂಗೋಲರ ತಲೆಯನ್ನು ಕಡಿದು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಒಂದೊಂದು ಕಂಬವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲಾಗಿದೆ.

ತುಘಲಕ್ ಸಂತತಿ

1) ಘಿಯಾಸುದ್ದಿನ್ ತುಘಲಕ್ – 1320–24
2) ಮಹ್ಮದ್–ಬೀನ್ – ತುಘಲಕ್ – 1324–51
3) ಫಿರೋಜ್ ಷಹಾ ತುಘಲಕ್ –1351–88
4) ಮೊಹ್ಮದ್ ಖಾನ್ –1388
5) ಘಿಯಾಸುದ್ದಿನ್ ತುಘಲಕ್ ಷಹ – 1388
6) ಅಬುಬಕರ್ –1389–90
7) ನಾಸಿರುದ್ದಿನ್ ಮಹ್ಮದ್ – 1390–94
8) ಹುಮಾಯೂನ್ – 1394–95
9) ನಾಸಿರ್–ಉದ್–ದಿನ್–ಮಹ್ಮದ್ – 1395–1415

ಘಿಯಾಸ್–ಉದ್–ದಿನ್ ತುಘಲಕ್ : - 1320-24

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಖಿಲ್ಜಿವಂಶದ ಕೊನೆಯ ದೊರೆ ನಾಸಿರ್ - ಉದ್-ದೀನ್ ಖುಶ್ರುಷಾನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಇವನ ಮೊದಲಹೆಸರು 'ಘಾಜಿ ಮಲ್ಲಿಕ್' ಎಂಬುದಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಾವುದ್ದಿನನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಂಜಾಬಿನ ಪ್ರಾಂತ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದ. ಕ್ರಿ.ಶ. 1320ರಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬರುವನು.

- ಘಿಯಾಸುದ್ದಿನ್ ತುಘಲಕನ ಸುಧಾರಣೆಗಳು.

★ ಜಹಗೀರುಗಳ ಮೇಲೆ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಿನ ನಿಗಾ.

★ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸಿದ.

★ ಒಟ್ಟು ಭೂ ಉತ್ಪನ್ನ ದೇಶದ 1/10 ಭಾಗ ಕಂದಾಯ ಅಥವಾ 1/11 ಭಾಗ ಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

★ ವ್ಯವಸಾಯದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ಅಥವಾ ಕಾಲುವೆಗಳನ್ನು ತೋಡಿಸಿದ ಕೀರ್ತಿ ಇವನಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ''ಕಾಲುವೆಗಳನ್ನು ತೋಡಿಸಿದ ಪ್ರಥಮ ಸುಲ್ತಾನ''.

★ ತೋಟಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡಿದ.

★ ಕಾಕತೀಯ ಅರಸ ಪ್ರತಾಪರುದ್ರದೇವನನ್ನು ಪಕ್ರದ್ದಿನ್ ಮಹ್ಮದ್ ಚೌನಾನ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಸೈನ್ಯಕಳುಹಿಸಿ ಪುನಃ ಕಪ್ಪಾ ಕೊಡುವಂತೆ ಮಾಡಿದ.

★ ವಾರಂಗಲ್‌ಗೆ - ''ಸುಲ್ತಾನಪುರ''ಎಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದ.

★ 1324ರಲ್ಲಿ ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಅಂತ-ಕಲಹದ ಲಾಭಪಡೆದು ಘಿಯಾಸ್-ಉದ್-ದೀನ್ ಬಹದ್ದೂರನನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು.

ಮಹ್ಮದ್ ಬೀನ್ ತಘಲಕ್ - 1324-1351

★ ಮೂಲ ಹೆಸರು - ಜಾನಖಾನ್, ತನ್ನತಂದೆ ಮರಣ ಹೊಂದಿದ 3 ದಿನಗಳ ನಂತರ 1324ರಲ್ಲಿ ಸಿಂಹಾಸನರೋಹಣನಾದ.

ಸಮಕಾಲೀನ ದಾಖಲೆಗಳು

★ ಜಿಯಾ-ಉದ್-ದೀನ್ ಬರ್ನಿ - ಷಂಸ್-ಏ-ಸಿರಾಜ್

★ ಸುಲ್ತಾ ಸಿರೋಜ್ ಷಾ - ಫತುಹ್-ಏ-ಫಿರೋಜ್-ಷಾಹಿ

★ ಅಮೀರ್ ಖುಸ್ರು - ತುಗಲಖ್-ನಾಮ.

★ ಇಬ್ನುಬಟೂಟನ ಲೇಖನಗಳು.

★ ಇವನಿಗೆ ತದ್ವಿರುದ್ಧಗಳ ಮಿಶ್ರಣ ಎಂಬ ಬಿರುದಿನಿಂದ - ದೊರೆ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ.

ಸ್ಟ್ಯಾನ್ಲಿಲೇನ್‌ಪೋಲ್ : ''ಮಹಮ್ಮದ್ ತುಘಲಕ್ (ಇಲಿ) ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಭಾವನೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರೂ ತಾಳ್ಮೆ ಅಥವಾ ಸಮತೆಯಿಲ್ಲದೆ, ಪ್ರಮಾಣ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವಿಫಲನಾದ'' ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಗಂಗಾ ದೋಹಬ್ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿತೆರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಳ ಮಾಡಿದನು.

ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಿ ಗಂಗಾ-ಯಮುನಾ ನದಿಗಳ ನಡುವಿನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿತೆರಿಗೆಗಳನ್ನು ಸುಧಾರಣೆ ಮತ್ತು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಜಾರಿಗೆ ತಂದನು.

ತೆರಿಗೆ ದರವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದ ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಹೆಚ್ಚಿನ (ತೆರಿಗೆ)ಗಳನ್ನು ವಿಧಿಸಿದ.

ಬರನಿ : ಪ್ರಕಾರ ಮಹಮದ್ ಬೀನ್ ತುಘಲಕನು '' ಉದ್ದೇಶ ದಂಡನೆಯ ರೀತಿಯದಾಗಿರಲಿ. (ದೋ ಆಬ್‌ನ ಎದುರು ಬೀಳುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ಮೂಲನಿವಾಸಿಗಳ ವಿರುದ್ಧ) ಅಥವಾ ಬೊಕ್ಕಸವನ್ನು ಭರ್ತಿಮಾಡುವುದಾಗಲಿ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ'' ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

★ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕ್ಷಾಮ ತಲೆದೋರಿತ್ತು. ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ, ಜನರು ಸಂಕಷ್ಟಕ್ಕೀಡಾದರು.

ರೈತರ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು ಕೈಗೊಂಡ ಕ್ರಮಗಳು :

★ ಕೃಷಿತೆರಿಗೆ ಸಾಲ ನೀಡುವುದು - ಸೋನ್‌ದಾರ್

★ ದಿವಾನ್ - ಇ-ಕೊಹಿ ಇಲಾಖೆಯನ್ನು ತೆರೆದ.

★ ಬಾವಿಗಳನ್ನು ತೋಡಿಸಿದ.

★ ಬೇಸಾಯಕ್ಕೊಳಗಾಗದೆ ಪಾಳುಬಿದ್ದಿದ್ದ ಭೂಪ್ರದೇಶವನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಸರಕಾರದ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಬೇಸಾಯಕ್ಕೊಳಪಡಿಸುವುದು.

- ಇವೆಲ್ಲ ತಡವಾಗಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದರಿಂದ ದೋ-ಆಬ್ ಪ್ರದೇಶದ ಜನರು ವಲಸೆ ಹೋದರು.

2) ರಾಜಧಾನಿಯ ಬದಲಾವಣೆ - 1327

ದೆಹಲಿಯಿಂದ ದೇವಗಿರಿಗೆ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ವರ್ಗಾಯಿಸಿ ದೌಲತಾಬಾದ ಎಂದು ಮರುನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದನು.

★ ಮಂಗೋಳರ ದಾಳಿಯನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟುವುದು ಇದರ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ

★ ಹೊಸ ರಾಜಧಾನಿ ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ಜನತೆಗೆ ಯೋಗ್ಯ ವಾಸಸ್ಥಳವಾಗಲೆಂದು ಸುಲ್ತಾನನು ಭವ್ಯಭವನಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದನು. ಎಂದು ಇಬ್ನಬಟೂಟ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ.

★ 700 ಮೈಲಿಗಳಷ್ಟು ದೆಹಲಿಯಿಂದ ದೂರದಲ್ಲಿತ್ತು.

★ ಕೊನೆಗೆ 1334ರಲ್ಲಿ ಪುನಃ ದೆಹಲಿಗೆ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿದ.

3) ನಾಣ್ಯಗಳ ಪ್ರಯೋಗ

ಎಡ್ವರ್ಡ್ ಥಾಮಸ್ : - ''ಧನಿಕರ ರಾಜ'' ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

'' ಇವನ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೈಗೊಂಡ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನೆಯದು ಎಂದರೆ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಪುನರ್ ಮಾದರೀಕರಣ. ಅಮೂಲ್ಯ ಲೋಹಗಳ ಮೌಲ್ಯಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಅವುಗಳ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಸರಿಹೊಂದಿಸಿದ್ದುದು ಮತ್ತು ನವೀನ ಹಾಗೂ ನಿಖರವಾದ ಅಧೀನ ಚಲಾವಣೆಯನ್ನು ತರುವುದು''

★ ದಿನಾರ - ಎಂಬ ಚಿನ್ನದ ನಾಣ್ಯವನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದಿದ್ದ.

★ ಬೆಳ್ಳಿಯ ನಾಣ್ಯಗಳ ಬದಲಿಗೆ ''ಕಂಚಿನ'' ನಾಣ್ಯದ ಬಳಕೆ.

★ ಕ್ರಿ.ಶ. 1329 ಮತ್ತು 30ರ ನಡುವೆ ತಂದ ನಾಣ್ಯ ಚಲಾವಣೆಯ ಪ್ರಯೋಗ. ತಾಮ್ರದ ನಾಣ್ಯದ ಚಲಾವಣೆ ಮಾಡಿದ್ದು.

ಚೀನಾದ ಮಂಗೋಲ ಸಾಮ್ರಾಟ 'ಕುಬ್ಲಾಯ್'ಖಾನ್ ಕಾಗದ ನಾಣ್ಯವನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದಿದ್ದ.

★ ಚಿನ್ನ ಮತ್ತು ಬೆಳ್ಳಿಯ ನಾಣ್ಯಗಳಂತೆಯೇ ತಾಮ್ರದ ನಾಣ್ಯಗಳೂ ಎಲ್ಲಾ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶಾಸನ ಸಮ್ಮತವೆಂದು ಘೋಷಿಸಿದ.

ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ವಿಫಲವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣಗಳು.

1) ಕಾಲದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತುಂಬ ಮುಂದುವರಿದ ಯೋಜನೆಯಾಗಿತ್ತು. ಜನರು ಸರಿಯಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಲಿಲ್ಲ.

2) ತಾಮ್ರದ ನಾಣ್ಯಗಳ ನೀಡುವಿಕೆಯನ್ನು ರಾಜ್ಯದ ಏಕಸ್ವಾಮ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಲಿಲ್ಲ, ಹಾಗೂ ಖೋಟಾ ಸೃಷ್ಟಿತಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಕ್ರಮಕೈಗೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ

3) ಖುರಾಸಾನ್ ಮತ್ತು ಇರಾಕ್‌ಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆ

downloaded from: www.kpscvaani.com

– ಅಲ್ಲಾವುದ್ದಿನ್ ಖಿಲ್ಜಿಯಂತೆ ವಿಶ್ವ ಆಕಮ್ರಣದ ಮಹಾತ್ವಕಾಂಕ್ಷೆ ಹೊಂದಿದ್ದ.

– ಖುರಾಸನವನ್ನು ಅಸಮರ್ಥ ದೊರೆ ಅಬುಸಯ್ಯದ್ ಆಳ್ವಿಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ.

– ಖುರಾಸಾನಿನ ಕೆಲವು ಕುಲಿನರು ಆಹ್ವಾನ ನೀಡಿದ್ದರು. ಬಹುದೂರವಾಗಿದ್ದ ಪ್ರದೇಶದ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡಲು. ಪೂರ್ವಸಿದ್ಧತೆಗಾಗಿ, 37,000 ಸೈನಿಕರ ಹೆಸರನ್ನು ದಿವಾನ್-ಇ-ಆರ್ಜ್‌ನಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಲಾಗಿತ್ತು.

5) ಕರ್-ಜಲ್ ಪರ್ವತವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಯೋಜನೆ: – ಈ ಪ್ರದೇಶವು ಭಾರತ ಮತ್ತು ಚೀನಾ ದೇಶಗಳ ನಡುವೆ ಇರುವುದು.

★ ಕುಮಾಮ್-ಗರವಾಲ್ ಪ್ರದೇಶದ ಅವಿಧೇಯ ಜನಾಂಗಗಳನ್ನು ತನ್ನ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳಲು 1337-1338ರಲ್ಲಿ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದ.

ಮಂಗೋಲರ ದಾಳಿ

ಕ್ರಿ.ಶ. 1328-29ರಲ್ಲಿ ಟ್ರಾನ್ಸೋಕಿಯಾನದ ಚಗಟಾಯ್ ನಾಯಕ ''ತರ್ಮಾಷಿರೀನ್''ಖಾನ ಭಾರತದ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡುವನು. ದೆಹಲಿಯ ಮೇಲೆ ಭೀಕರದಾಳಿ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದಾಗಿ ತುಘಲಕನು ಒಪ್ಪಂದದಂತೆ ''ರಾಜ್ಯದ ಬೆಲೆ'' ಎಂದು ವಿವರಿಸುವ ವಜ್ರವೈಡೂರ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು.

ಬಂಡಾಯಗಳು

★ ಸೊಲ್ಲಾಪುರ ಹತ್ತಿರ ಸಾಗರನ ಜಹಗೀರುದಾರ ಬಹಾವುದ್ದಿನ್ ಗುರುಷಾಡ್ (ರಕ್ತಸಂಬಂಧಿಯಾಗಿದ್ದ) 1329 ಅಥವಾ 1327ರಲ್ಲಿ ದಂಗೆ ಎದ್ದ ಆದರೆ ಅವನನ್ನು ಸೆರೆ ಹಿಡಿದು ಕೊಲ್ಲಲಾಯಿತು.

ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ

ಬಂಗಾಳ, ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಗವರ್ನರ್ ಪಕ್ರದ್ದೀನ್ ಮುಬಾರಕ್ ಷಾನು 1338ರಲ್ಲಿ ದಂಗೆ ಎದ್ದ. ಇದನ್ನು ಅಡಗಿಸಿದ.

ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಲು ಈಜಿಪ್ಟ್‌ನ ಅಬ್ಬಾಸಿದ ಕಲೀಪನ ರಕ್ಷಣೆ ಪಡೆಯಲು ಮುಂದಾದ.

★ ನಾಣ್ಯಗಳ ಮೇಲೆ ಹಾಗೂ ಕುತ್ಬದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಹೆಸರಿನ ಬದಲಿ ಕಲೀಪನ ಹೆಸರನ್ನು ತಂದ.

ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ

ಹೊಯ್ಸಳ ದೊರೆ ವೀರಬಲ್ಲಾಳ III ಸಹಾಯದಿಂದ ತೇಲಂಗಾಣದಗಲ್ಲಿ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. –ಕ್ರಿ.ಶ. 1351ರಲ್ಲಿತಟ್ಟಾದಲ್ಲಿಜ್ವರಪೀಡಿತನಾಗಿ ಮರಣ ಹೊಂದಿದನು.

ಪಿರೋಜ್ ಷಹಾ ತುಘಲಕ್ - 1351-88

★ ಮಹ್ಮದ್-ಬಿನ್ ತುಘಲಕ್‌ನ ಮರಣ ನಂತರ ಉಂಟಾದ ಸಂದಿಗ್ಧ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೂ ಪಿರೋಜನನ್ನು ಸುಲ್ತಾನನಾಗಿ ನೇಮಿಸಿತು.

★ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿದ ಕುಲಿನರನ್ನು, ಸೈನಿಕರನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೊಸ ನೀತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದನು.

★ ಮಹ್ಮದ್‌ಬಿನ್ ತುಘಲಕ್ ಕ್ರಿ.ಶ. 1337ರಲ್ಲಿ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ನಗರಕೋಟ್ ದುರ್ಗಾವು ಕೊನೆಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೈಬಿಟ್ಟುಹೋಗಿತ್ತು.

ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಜ್ವಾಲಮುಖಿ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಸಂರಕ್ಷಿತವಾಗಿದ್ದ ವಿವಿಧ ವಿಷಯಗಳ ಮುನ್ನೂರು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಅಜ್-ಉದ್-ದೀನ್ ಖಾಲಿದ ಖಾನಿ ಎಂಬುವವನಿಂದ ''ದಲಾಯಿ-ಇ-ಫಿರೋಜ್‌ಷಾಹಿ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಪರ್ಷಿಯನ್ ಭಾಷೆಗೆ ಭಾಷಾಂತರ ಮಾಡಿಸಿದನು.

★ ಸಿಂಧನ್ನು 1361-62ರಲ್ಲಿ ದೊರೆ ಜಾಮ್ ಬಾಬಾನಿಯನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಸಿಂಧ್‌ನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು.

★ ಫಿರೋಜ್‌ನ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮಂಗೋಲರ ದಾಳಿ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ನೀತಿಗಳು

1) ರಾಜ್ಯತ್ವ :

ಇಸ್ಲಾಂನ ಅಂದಾಭಿಮಾನಿಯಾಗಿದ್ದು ಖಲೀಫನ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಎಂದು ಸಾರಿದ್ದ. ಮೊತ್ತಮೊದಲಬಾರಿಗೆ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ತಾನು ಕಲೀಫನ ನಿಯೋಗಿ ಎಂದು ಸಾರಿದ. – ತನ್ನ ನಾಣ್ಯಗಳ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಹೆಸರಿನ ಜೊತೆಗೆ ಕಲೀಫನ ಹೆಸರನ್ನು ಕೆತ್ತಿಸಿದ.

ಭೂ ಕಂದಾಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

★ ಜಹಗೀರು ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಪುನಃ ಜಾರಿಗೆ ತಂದನು. ಉದ್ದೇಶ ಕುಲೀನರು ಹಾಗೂ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ತನ್ನೆಡೆಗೆ ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಾಗಿತ್ತು.

ತೆರಿಗೆಗಳು

ಖುರಾನಿನ ಪ್ರಕಾರ ವಿಧಿಸಿದ್ದ ತೆರಿಗಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದನು. ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯ ತೆರಿಗೆಗಳಿದ್ದವು.

1) ಖರಾಜ್ :- ಬೇಸಾಯಕ್ಕೊಳಗಾದ ಭೂಮಿಯ 1/10ನೇ ಭಾಗ.
2) ಜಕಾತ್ : – ಧಾನಧರ್ಮ
3) ಜೆಸಿಯಾ : – ಮುಸ್ಲಿಂರಲ್ಲದವರು ಹಾಗೂ ಇತರ ಮೇಲಿನ ತಲೆಗಂದಾಯ
4) ಖಿಮ್ಸ್ : – ಗಳಿಕೆ ಹಾಗೂ ಗಣಿಗಳಿಂದಬಂದ ಉತ್ಪನ್ನದ ಐದನೆ ಒಂದು ಭಾಗ ತೆರಿಗೆ.

ಖುರಾನಿನ ಪ್ರಕಾರಯುದ್ಧಗಳಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ನ್ಯಾಯೋಚಿತವಾಗಿ ಹಂಚಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅನೀಯತೆ ಮತ್ತು ಅನ್ಯಾಯದ ಅಕ್ಟಾಯ್ ತೆರಿಗೆಗಳನ್ನು ರದ್ದುಮಾಡಿದ.

ನೀರಾವರಿ ಕಾಲುವೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ

ಒಟ್ಟು ನಾಲ್ಕು ಕಾಲುವೆಗಳನ್ನು ತೋಡಿಸಿದ.

1) ಸಟ್ಲೇಜ್‌ನಿಂದ ಘಗ್ಗರವರೆಗೆ
2) ಮಾಂಡವೀ ಮತ್ತು ಸಿರ್ಮೂರ್ ಬೆಟ್ಟಗಳ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಸಣ್ಣ ಏಳು ನದಿಗಳಿಂದ ಸೇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಹಾಂಸಿಯವರೋ ಅಲ್ಲಿಂದ ಅರಸಾನಿವರೆಗೂ ವಿಸ್ತರಿಸಿತ್ತು
3) ಘಘರನಿಂದ ಸಿರ್ಸೂತಿಯ ಕೋಟೆಯಿ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಹಿರನಿ-ಬೇರಾ ಗ್ರಾಮದವರೆವಿಗೂ ಹರಡಿತ್ತು.
4) ಯಮುನಾ ನದಿಯಿಂದ ಫಿರೋಜಾಬಾದ್‌ವರೆವಿಗೂ ವಿಸ್ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು.

ನಗರಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ

★ ಅನೇಕ ನಗರಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಮತ್ತು ಹಳೆಯ ನಗರಗಳಿಗೆ ಪುನರ್ ನಾಮಕರಣಮಾಡಿದ.

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಚೌನಾಪುರ, ಫತೆಹಾಬಾದ್, ಹಿಸ್ಸಾರ, ಬದೌನ್ ಬಳಿಯ ಫಿರೋಜಾ ಬಾದ ನಗರಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ

ಎರಡು ಅಶೋಕನ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳನ್ನು ದೆಹಲಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಿದನು.

ಇತರ ಕಾರ್ಯಗಳು

1) ದಿವಾನ್-ಇ-ಖೈರಾತ್:- ವಿಧವೆಯರ ಹಾಗೂ ಅನಾಥರಿಗೆ ನೆರವು ನೀಡುವ ಮತ್ತು ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಯುವತಿಯರ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ದ್ರವ್ಯರೂಪದ ನೆರವು ನೀಡುವ ಧರ್ಮಕೇಂದ್ರ.

2) ದಾರ್-ಉಲ್-ಷಫಾ : - ರಾಜ್ಯದ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ನುರಿತ ವೈದ್ಯರಿಂದ ಔಷಧ ಮತ್ತು ಆಹಾರಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಧರ್ಮದ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳು

ನಾಣ್ಯಗಳು

1) ಅಧಾ ಮತ್ತು ಬಿಖ್ : ತಾಮ್ರ ಮತ್ತು ಬೆಳ್ಳಿ ಮಿಶ್ರಿತವಾದ

- ಅರ್ಧ ಹಾಗೂ ಕಾಲು ಜಿತಲನ ಎರಡು ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದನು.

-1388 ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 20ರಂದು ಕಾಲವಾದನು.

ಇವನ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಗಳು

1) ಎರಡನೆಯ ಘಿಯಾಸುದ್ದಿನ್ ತುಘಲಕ್

2) ನಾಸಿರುದ್ದಿನ್ ಮಹ್ಮದ್

3) ಅಬುಬಕರ್ – ಒಂದೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಕಾಲವಾದರು.

4) ಹುಮಾಯೂನ್ – 1994ರಲ್ಲಿ ಮರಣ.

5) ನಾಸಿರುದ್ದಿನ್ ಮಹ್ಮದ್ – 1413ರಲ್ಲಿ ಮರಣ ಹೊಂದಿದ.

ತೈಮೂರನ ದಾಳಿ : 1398-AD

★ ನಾಸಿರುದ್ದಿನ್ ಮಹ್ಮದನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದಾಳಿಮಾಡಿದನು.

★ ದೆಹಲಿನಗರವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕೊಳ್ಳೆಯೊಡೆದು ಅಪಾರವಾದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಇದರಿಂದ ತುಘಲಕ್ ಸಂತತಿ ಅವನತಿ ಹೊಂದಿತು. 1412ರವರೆಗೆ ಅದನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ.

3) ಸಯ್ಯದ್ ವಂಶ : 1414ರಿಂದ 1451

1) ಖಿಜರ್‌ಖಾನ್ – 1414-20

2) ಮುಬಾರಕ್ ಷಹಾ – 1421-33

3) ಮಹ್ಮದ್ ಷಾ – 1434-43

4) ಅಲ್ಲಾವುದ್ದಿನ್ ಅಲಾಂಷಹಾ – 1443-51 AD

5) ಲೂದಿ ವಂಶ : 1451-1526

1) ಬಹಲೂಲ್ ಲೋದಿ – 1451-89

2) ಸಿಕಂದರ್ ಲೋದಿ – 1489-9517

3) ಇಬ್ರಾಹಿ ಲೋದಿ – 1517-1526

1 ಬಹಲೂಲ್‌ಖಾನ್ ಲೋಧಿ

★ ಅಫಘನ ಲೋಧಿ ಬುಡಕಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿದವನು.

★ ''ಇಸ್ಲಾಂಖಾನ್'' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಸರ್‌ಹಿಂದ್‌ನ ಗವರ್ನರ್ ಆಗಿ ನೇಮಕಗೊಂಡಿದ್ದ

★ 1451ರಲ್ಲಿ ದೆಹಲಿಯನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡ ಇವನು ದೆಹಲಿಯನ್ನಾಳಿದ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಅಫಘಾನ್ ದೊರೆ.

ಸಿಕಂದರ್ ಲೂದಿ : – 1489-1517

★ ಸಮರ್ಥದೊರೆಯಾಗಿದ್ದನು.

★ ಬಿಹಾರ ಮತ್ತು ತಿರಹತ್‌ನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡ.

★ ದೆಹಲಿಯಿಂದ ಆಗ್ರಕ್ಕೆ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿದ.

★ ಆಗ್ರನಗರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ.

★ ಸಿಕಂದರನು ನಿಷ್ಠಾವಂತ ಮುಸ್ಲಿಂನಾಗಿದ್ದ, ನಾಗರಕೋಟನ ಜ್ವಾಲಮುಖಿ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿದ.

★ ಘಜ್-ಇ-ಸಿಕಂದರ್ ಎಂಬ ಭೂ ಅಳತೆಯ ಮಾಪನವನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದನು.

3) ಇಬ್ರಾಹಿಂ ಲೋದಿ – 1517-1526

★ ನೋಬಲರ ಸ್ವಾತಂತ್ರರಾಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು.

★ ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಫಘಾನ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಕ್ಷೀಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

★ ಪೌರತಖಾನ ಲೋದಿಯು ಇವನ ವಿರುದ್ಧ ಪಿತೂರಿ ನಡೆಸಿ ಬಾಬರನನ್ನು ಭಾರತದ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡಲು ಆಹ್ವಾನಿಸುವನು.

★ 1526 ಬಾಬರನ ವಿರುದ್ಧ ನಡೆದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮರಣ ಹೊಂದಿದನು.

ದೆಹಲಿ ಸುಲ್ತಾನರ ಆಡಳಿತ

ರಾಜತ್ವ:

★ ಮುಸಲ್ಮಾರ ರಾಜ್ಯವು ಧರ್ಮತಂತ್ರ ಅನುಸರಿಸಿತ್ತು.

★ ಸುಲ್ತಾನನ್ನು ಲೌಕಿಕ ಪ್ರಭುತ್ವ ಹಾಗೂ ಧರ್ಮಗುರು ಇವೆರಡರ ಸಮ್ಮಿಲನಗೊಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿಯೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

★ ಅಲ್ಲಾವುದ್ದಿನ್ ಖಿಲ್ಜಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೆಯಾವ ಸುಲ್ತಾನರು ಧರ್ಮವನ್ನು ರಾಜಕೀಯದಿಂದ ದೂರವಿಡಲಿಲ್ಲ.

★ ಸುಲ್ತಾನರು ಬಾಗ್ದಾದ್ ಮತ್ತು ಈಜಿಪ್ಟ್‌ನ ಖಲೀಫರಿಗೆ ತಮ್ಮ ವಿಧಿ ವಿಹಿತವಾದ ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

-ಪ್ರಜೆಗಳ ದೂರು-ಮನವಿಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದ.

★ ಬಾರ್-ಎ-ಆಮ್:-ಶ್ರೇಷ್ಠ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶನಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದ.

ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರ

1) ವಜೀರ : – ಹಣಕಾಸಿನ ಸಚಿವ, ರಾಜ್ಯದ ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿಯೂ ಆಗಿದ್ದ ವಜೀರನು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಇಲಾಖೆಗಳ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಕ.

★ ದಿವಾನ್-ಏ-ರಿಸಾಲತ್ – ಮನವಿಗಳ ವಿಭಾಗ

★ ದಿವಾನ್ – ಏ-ಇನ್ಸಾ – ವ್ಯವಹಾರ ವಿಭಾಗ

★ ದಿವಾನ್ – ಏ-ಬಂದಗಾನ್ – ಗುಲಾಮರ ವಿಭಾಗ

★ ದಿವಾನ್ – ಏ- ಖ್ವಾಜಾ – ಏ – ಮಾಮಲಕ್ – ನ್ಯಾಯ, ಸುದ್ದಿ ಅಂಚೆ ವಿಭಾಗ.

downloaded from: www.kpscvaani.com

★ ದಿವಾನ್ – ಏ–ಅಮೀರ್ ಕೊಹಿ – ವ್ಯವಸಾಯ ಇಲಾಖೆ.

★ ದಿವಾನ್ – ಏ–ಮುಸ್ತಾಖ್ರಾಜ್ – ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಗ್ರಹಕರಿಂದ ಬಾಕಿ ವಸೂಲಿ

★ ದಿವಾನ್ – ಏ–ಖೈರಾತ್ – ದಾನಧರ್ಮಗಳ ಇಲಾಖೆ

★ ದಿವಾನ್–ಏ–ಇಷ್ತಿಕಾಕ್ – ವಿಶ್ರಾಂತಿ ವೇತನ ವಿಭಾಗ.

ಈ ಎಲ್ಲವುಗಳ ಮೇಲೆ ವಜೀರ ಅಧಿಕಾರ ಪಡೆದಿಲ್ಲ,

ಇವನಿಗೆ ನಾಹಿಬ್ ಇ–ಮಾಮುಲಕ್.

ಸಹಾಯಕ ಮಂತ್ರಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದ.

ಇತರ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು

★ ಮುಸ್ತಾಫಿ–ಏ–ಮಮಾಲಿಕ್ – ರಾಜ್ಯದ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವ ವೆಚ್ಚ ತನಿಖಾ ಅಧಿಕಾರಿ.

★ ಮುಷ್ರೀಫ್–ಏ–ಮಮಾಲಿಕ್–ರಾಜ್ಯದ ಆದಾಯ ವಿಭಾಗದ ಅಧಿಕಾರಿ (ಸಾಲಗಳು)

★ ಖಾಜಿನ್ – ಕೋಶಾಧಿಕಾರಿ.

★ ಅಮೀರ್–ಏ–ಬೆಹ್ರ – ಹಡಗುಗಳ ನಿಯಂತ್ರಕ

★ ಭಕ್ಷಿ–ಏಪೌಜ್ – ಸೇನಾಪಡೆಗಳ ವೇತನಾಧಿಕಾರಿ

★ ಸಾದ್ರ–ಉಸ್–ಸದರ್ – ಧಾರ್ಮಿಕ ಶಾಖೆಯ ಸಚಿವ

- ಖಾಜಿ–ಪ್ರಿಲ್–ಖಿಜಾತ್–ನ್ಯಾಯಾಂಗಶಾಖೆಯ ಮಂತ್ರಿ.
- ಬಾರಿದ್–ಏ–ಮಮಾಲಿಕ್ – ಸುದ್ದಿ ಮತ್ತೆ ಗೂಢಚಾರ.
- ದಿವಾನ್–ಏ–ರಿಸಾಲತ್ – ವಿದೇಶಾಂಗ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಮಂತ್ರಿ
- ವಕೀಲ–ಏ–ಥರ್‌ಮಹಲ್ – ಅರಮನೆಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಉಸ್ತುವಾರಿ.

★ ಅಮೀರ–ಎ–ಹಾಜೀವ್ – ಸುಲ್ತಾನನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಲು ಬರುವವರನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ.

★ ಆಮೀರ್–ಎ–ಶಿಕಾರಿ–ಎ–ಷಾಹಿ– ಸುಲ್ತಾನನ ಬೇಟೆಗಳನ್ನು ನಿಯೋಜಿಸುತ್ತಿದ್ದ.

★ ಅಮೀರ್–ಏ–ವಜಿಲಿಸ್ – ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಹಬ್ಬಹರಿದಿನಗಳನ್ನು ಉಸ್ತುವಾರಿ.

★ ಷಾರ್–ಎ–ಜಿಹಾಂದರ್ – ಸುಲ್ತಾನನ ಅಂಗರಕ್ಷಕ.

1) ಸೂಫಿ ಪಂಥ

★ ಕ್ರಿ.ಶ. 1ನೇ ಶತಮಾನದ ವೇಳೆಗೆ ಇಸ್ಲಾಂ ಮತೀಯರಲ್ಲಿ ಸೂಫಿಪಂಥ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಬಂತು.

★ ಮಹ್ಮದ್ ಪೈಗಂಬರ್ ಮತ್ತುಪವಿತ್ರ 'ಕುರಾನ್' ಸೂಫಿ ಪಂಥದ ಉಗಮದ ಮೂಲವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ.

★ 8ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಅಬುಹಷೀಮ್ ಪ್ರಥಮ ಸೂಫಿಸಂತ.

★ 13ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಷೇಕ್ ಷಹಾಬುದ್ದೀನ್ ಸುಹ್ರುವರ್ಧಿಕ್ ಮತ್ತು ಇಬನ್–ಅಲ್–ಅರಾಬಿ ಎಂಬುವವರು ಸೂಫಿ ಪಂಥದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ತಂದರು.

★ ತತ್ವಗಳು

1) ಸನ್ಮಾರ್ಗ
2) ದೇವರಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಶರಣಾಗುವಿಕೆ.
3) ಅಚಲ ನಂಬಿಕೆ ಶುದ್ಧಜೀವನ
4) ಪ್ರಾರ್ಥನೆ, ಪವಿತ್ರಯಾತ್ರೆ
5) ಉಪವಾಸ

ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗದ ಸ್ವರೂಪ

''ಭಕ್ತಿ'' ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದ ''ಭಜ್'' ಎಂಬ ಮೂಲದಿಂದ ಬಂದುದು 'ಭಜ್'ಎಂದರೆ ಧ್ಯಾನ. ಭಗವಂತನನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರ್ವಾಜ್ಯ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಧ್ಯಾನಾಸಕ್ತನಾದವನಿಗೆ ಭಕ್ತನೆಂದು ಹೆಸರು.

ಪ್ರಮುಖಸಂತರು

– ಕ್ರಿ.ಶ. 14ನೇ ಶತಮಾನದ ಅಂತ್ಯ 15ನೇ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಾರಂಭಿಕ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸಿದ್ದನು.

★ ಪ್ರಯೋಗ, ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡಿದನು.

★ ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಿದನು.

★ ವೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪ್ರಚುರಪಡಿಸಿದ.

★ ಕಬೀರನು ಇವನ ಪ್ರಮುಖ ಶಿಷ್ಯ.

2) ಕಬೀರ :

★ ಸಂತ ಕಬೀರ ಮಹಾತ್ಮ ಕಬೀರ ಎಂದು ಜನರು ಇವನನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.

★ ಕ್ರಿ.ಶ. 1440 ಮತ್ತು 1518ರ ಮಧ್ಯೆ ಜೀವಸಿದ್ದನು.

★ ಹಿಂದೂ – ಮುಸ್ಲಿಂರಲ್ಲಿದ್ದ ವೈಷ್ಯಮವನ್ನು ನಿವಾರಣೆ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದವರಲ್ಲಿ ಕಬೀರ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಸಂತ.

★ ಈಶ್ವರ – ಅಲ್ಲಾ, ರಾಮ–ರಹೀಮ ಈ ಎಲ್ಲಹೆಸರುಗಳಿಂದಲೂ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ದೇವರು ಒಬ್ಬನೆ.

★ ಅನುಯಾಯಿಗಳಿಗೆ ಕಬೀರ ಪಂಥೀಯರೆಂದು ಕರೆದಿರುವರು.

3) ಗುರುನಾನಕ : ಕ್ರಿ.ಶ. 1469–1539

★ ಸಿಕ್ ಮತದ ಸ್ಥಾಪಕ

★ ತಂದೆ ಕಾಲೂ ಚಂದ

ಭಾರತವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದ ಮೊದಲ ಮುಸ್ಲಿಮರು ಅರಬರು ಕ್ರಿ.ಶ. 712ರಲ್ಲಿ ಮಹಮ್ಮದ ಬಿನ ಕಾಸಿಂ ಶಿಯಿನ ದೊರೆ ವಹೀರನನ್ನು ಸೋಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ಟರ್ಕ್ ದೊರೆಯಾದ ಮೊಹಮ್ಮದ್ ಘಜ್ನಿ ಕ್ರಿ.ಶ. 998ರಿಂದ 1030ರ ವರೆಗೆ ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸುತ್ತಾನೆ. ಇವನು ಸೋಲಿಸಿದ ಮೊದಲ ಹಿಂದೂ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ದೊರೆ ಜಯಪಾಲ. ಕ್ರಿ.ಶ. 1025ರಲ್ಲಿ ತನ್ನ 16ನೇ ಆಕ್ರಮಣದಲ್ಲಿ ಸೋಮನಾಥ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಗುಜರಾತಿನ ಸೋಲಂಕಿಗಳ ದೊರೆ 1ನೇ ಭೀಮದೇವ ಅದನ್ನು ಪುನರ್ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಮಹಮ್ಮದ್ ಘಜ್ನಿಯ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವೆಂದರೆ ಹಿಂದೂಗಳನ್ನು ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಮತಾಂತರ ಮಾಡುವುದಾಗಿತ್ತು. ಇವನಿಗೆ ಕಲೀವನು ಯಾಮೀನ್ ಉದ್ದ್‌ವಲಾ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಶಹನಾಮವನ್ನು ಬರೆದ ಫಿರ್‌ದೊರೆ ಮತ್ತು ತಾರೀಕ್ ಈ ಯಾಮಿನಿ ಬರೆದ ಉತುಬಿ ಘಜ್ನಿಯ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದರು. ಅಲಬೇರೂನಿ ಮೊಹಮ್ಮದ್ ಘಜ್ನಿ ಜೊತೆ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಕಿತಾಬುಲ್ ಹಿಂದ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಮಹಮ್ಮದ್ ಘೋರಿ

ಇವನ ಮೂಲ ಹೆಸರು ಮುಜಜುದ್ದೀನ್ ಮೊಹಮ್ಮದ್ ಬಿನ್ ಸಾಮ ಇವನೊಬ್ಬ ಆಫ್ಘಾನ್ ದೊರೆ. ಇವನು ಘಜ್ನಿಯನ್ನು 1173ರಲ್ಲಿ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. 1175ರಲ್ಲಿ ಮುಜಾವಿನ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಣ ನಡೆಸುತ್ತಾನೆ. 3ನೇ ಪ್ರಥ್ವಿರಾಜ ಚವಾಣ ಜೊತೆ 1191 ಮತ್ತು 1192ರಲ್ಲಿ ತರೈನ್ ಯುದ್ಧಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. 2ನೇ ತರೈನ್ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮೊಹಮ್ಮದ್ ಘೋರಿಯು ಪ್ರಥ್ವಿರಾಜ್ ಚವಾಣನನ್ನು ಸೋಲಿಸುತ್ತಾನೆ. 1194ರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಚಂದಾವರ್ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕನೋಜನ ಜಯಚಂದ್ರನನ್ನು ಸೋಲಿಸುತ್ತಾನೆ.

downloaded from: www.kpscvaani.com

1206ರಲ್ಲಿ ಘಜ್ನಿಯಿಂದ ವಾಪಸ್ ಆಗುವಾಗ ಕೊಕಾರ್‌ಗಳಿಂದ ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಮೊಹಮ್ಮದ್ ಘೋರಿಗೆ 3 ಜನ ಗುಲಾಮರಿದ್ದರು. 1) ಕುತುಬುದ್ದೀನ ಐಬಕ್ 2) ಯಾಲ್‌ದೋಸ್ 3) ಕುಬಚಾ ಅವರನ್ನು ಬಂದ್‌ಗಾನ್‌ಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. 1204ರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಾರ್ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಿಹಾರದ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ನಡೆಸಿ ನಳಂದ ವಿಕ್ರಮಶೀಲ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ.

ನಂತರದ ಮೊಗಲರು (1707 ರಿಂದ 1857)

ಮೂಲ ಹೆಸರು	ನಂತರದ ಹೆಸರು
ಮುಜಮ್	ಒಂದನೇ ಬಹದ್ದೂರ್ ಶಾ ಜಾಫರ್
ಅಜಿಜುದ್ದೀನ್	ಒಂದನೇ ಅಲಂಗೀಕ
ಅಲಿ ಗೌಹರ್	2ನೇ ಶಾ ಆಲಂ
ಮೋರೋ ಪಾಂತ್ ಉಂಗಳೆ	ಬಾಲಾಜಿ ವಿಶ್ವನಾಥ
ಜಿನ್ ಕುರಿಚ್‌ಖಾನ್	ಅಸಫ್ ಜಾ ನಿಜಾಮ್‌ಲಾತ್‌ಮತ್ಯ

ಬಹಾದ್ದೂರ್ ಷಾ

ಔರಂಗಜೇಬನ ನಂತರ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಶಾಹುವನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಮರಾಠ ನಾಗರೀಕ ಯುದ್ಧ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ.

ಜಹಂದರ್ ಷಾ (1712-1713)

ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕಕ್ಕಾಗಿ ಜುಲಿವ್‌ಕರ್‌ಖಾನ್‌ಗೆ ಬೆಂಬಲ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಇವನು ಜಜಿಯಾ ತಲೆಗಾಂದಯವನ್ನು ರದ್ದುಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇವನು ಫರುಖ್ ಸಿಮಾಕ್‌ನ ಸೋದರಳಿಯನಿಂದ ಸೋಲಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ.

ಫರೂಕ್ ಶಿಯಾರ್ (1713-1719)

ಬಂದಬಹದ್ದೂರ್ ಎಂಬ ಸಿಖ್ ದೊರೆಯನ್ನು 1716ರಲ್ಲಿ ಗಲ್ಲಿಗೇರಿಸಲಾಗುವುದು. 1717ರಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪೆನಿಗೆ ಫರ್ಮಾನುಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಅಬ್ದುಲ್ಲ ಮತ್ತು ಹುಸೇನ್ ಅಲಿ ಖಾನ್ ಎಂಬ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಹೋದರರು ಫರುಖ್ ಸಿಯಾರನ್ನು ಹತ್ಯೆಗೈಯುತ್ತಾರೆ.

ಮುಹಮ್ಮದ್ ಶಾ ರಂಗೀಲ (1719-1748)

ಸಹೀದ್ ಸಹೋದರರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. 1772 ಮತ್ತು 1774ರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಸ್ವಾಯುತ್ತ ರಾಜ್ಯಗಳಾದ ಅವದ್ ಮತ್ತು ಹೈದ್ರಾಬಾದಿನ ಸದತ್ ಖಾನ್ ಭರನ್ ಉಲ್ ಮತ್ಕ್ ಮತ್ತು ನಿಜಾಮ್ ಉಲ್ ಮತ್ಕ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

1739ರಲ್ಲಿ ನದಿರಶಾನ್ನಿ ಇವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಣ ನಡೆಸಿ ಕೊಹಿನೂರ್ ವಜ್ರವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇವನ ಕಥಕ್ ನೃತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ.

ಅಹಮದ ಶಾ

ಇವನು ಭಾರತ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಣ ನಡೆಸಿದ ಮೊದಲ ಅಫಘಾನ್ ದೊರೆ

ಎರಡನೇ ಅಲಂಗೀರ್ (1754-1759)

1757ರಲ್ಲಿ ದೆಹಲಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಆಗ್ರಾ ಮತ್ತು ಮುಥರವನ್ನು ದೋಚುತ್ತಾನೆ. ಅಬ್ದುಲಿಯು ಪಂಜಾಬನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಡದ್ದೆ 1761ರ ಮೂರನೇ ಪಾಣಿಪತ್ ಕದನಕ್ಕೆ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣನಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನ ಇಮಾದ್-ಉಲ್ ಮಲ್ಕ್‌ನಿಂದ ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ.

ಎರಡನೇ ಶಾ ಅಲಂ

1764ರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಬಕ್ಸಾರ್ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರಿಂದ ಸೋಲಲಲ್ಪಟ್ಟನು. 1765ರಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರೊಂದಿಗೆ ಅಲಹಬಾದ್ ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕೆ ಸಹಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಒಪ್ಪಂದದ ಪ್ರಕಾರ ಕೆರ ಮತ್ತು ಅಲಹಬಾದ್‌ಗಳನ್ನು ಶಾಲ ಅಲಂಗೆ ನೀಡಲಾಗುವುದು. ವಾರ್ಷಿಕ 26 ಲಕ್ಷ ರೂ.ಗಳಿಗೆ ಬಂಗಾಳ ಮತ್ತು ಒರಿಸ್ಸಾದ ದಿವಾನಿ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗುವುದು.

ಎರಡನೇ ಅಕ್ಬರ್ (1806-1837)

ರಾಜರಾಮ್ ಮೋಹನ್‌ರಾಯ್‌ಗೆ ರಾಜಾ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ.

ಎರಡನೇ ಬಹದ್ದೂರ್ ಶಾ (1837-1862)

ಕೊನೆಯ ಮೊಗಲ್ ದೊರೆ 1857ರ ಸಿಪಾಯಿ ದಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಸ್ವಾಯುತತ ರಾಜ್ಯಗಳ ಉಗಮ

ಬಂಗಾಳ (1717-1772): ಮುರ್ಷಿದ್ ಕುಲಿಖಾನ್

1717ರಲ್ಲಿ ಫರುಕ್ ಸಿಯಾರನು ಇವನನ್ನು ಬಂಗಾಳದ ಸುಬೇದಾರನನ್ನಾಗಿ ನೇಮಕ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇವನು ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಢಾಕಾದಿಂದ ಮುರ್ಶಿದಬಾದಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಸುಟಾಲದ್‌ದಿನ್ (1727-1739)

ಇವನಿಗೆ ಬಂಗಾಳದ ಗರ್ವನರ್‌ಶಿಪನ್ನು ನೀಡಲಾಗುವುದು.

ಅಲಿವರ್ಧಿಖಾನ್ (1740-1756)

ಮರಾಠರೊಂದಿ ಶಾಂತಿ ಒಪ್ಪಂದನ್ನು ಮಾಡಿ ರಗುಬಿ ಭೊಸ್ಲೆಯಿಂದ ಒರಿಸ್ಸಾದ ಕಂದಾಯವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಸಿರಾಜ್ ಉದ್‌ದೌಲ್ (1756-1757)

ಇವನು ಖಾಸಿಮ್ ಬಜಾರ್ ಮತ್ತು ಕಲ್ಕತ್ತವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಕಪ್ಪಕೋಣೆ ದುರಂತ ಇವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು.

ಮಿರ್‌ಜಾಫರ್ (1757-1760)

ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ಮುಕ್ತ ವ್ಯಾಪಾರದ ಹಕ್ಕನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಸಂಪತ್ತಿನ ಸೋರಿಕೆಯು ಇವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ.

ಮಿರ್‌ಖಾಸಿಮ್ (1760-1763)

ಇವನು ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಮುರ್ಶಿದಾಬಾದಿನಿಂದ ಮೊಂಗ್ಯೆರ್‌ಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪೆನಿಯ ದಸ್ತಕಗಳು ದುರ್ಬಳಕೆಯಾಗದಂತೆ ಪ್ರಯತ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇವನು ಮಿರ್ ಜಾಫರ್‌ನನ್ನು ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ತರುತ್ತಾನೆ. ಬಕ್ಸಾರ್ ಕದನವು ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. 1765ರಲ್ಲಿ ಶಾ ಆಲಂನು ಬಂಗಾಳ, ಬಿಹಾರ ಮತ್ತು ಒರಿಸ್ಸಾಗಳ ದಿವಾನಿ ಹಕ್ಕನ್ನು ರಾಬರ್ಟ್ ಕ್ಲೈವ್‌ಗೆ ನೀಡುತ್ತಾನೆ.

ಮೈಸೂರು (1761-1799)

ಹೈದರಲಿ

ಒಡೆಯರ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಸೈನಿನಾಗಿ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇವನು ದಿಂಡಿಗತನ ಫೌಜದಾರ್‌ನಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮರಾಠರ ಆಕ್ರಮಣದಿಂದ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ ಫತೆ ಹೈದರ್ ಬಹದೂರ್ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಗಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಫ್ರೆಂಚರ ಸಹಾಯದಿಂದ ದಿಂಡಿಗಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಶಸ್ತ್ರಾಗಾರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಕೊಡಗು, ಬಳ್ಳಾರಿ, ಊಟಿ ಮುಂತಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಎರಡನೇ ಆಂಗ್ಲೋ ಮೈಸೂರು ಯುದ್ಧದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವಿಧಿವಶನಾಗುತ್ತಾನೆ.

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ್

ಫ್ರಾನ್ಸಿಗೆ ರಾಯಭಾರವನ್ನು ಕಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹೊಸ ಸೊಕ ಮತ್ತು ಅಳತೆ ಕ್ಯಾಲೆಂಡರ್‌ಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಧುನಿಕ ನೌಕಾದಳವನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಟ್ರಿ ಲಿಬರ್ಟಿಯನ್ನು ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇವನು ನಾಲ್ಕನೇ ಆಂಗ್ಲೋ ಮೈಸೂರು ಯುದ್ಧದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವಿಧಿವಶನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಪ್ರಮುಖ ಸಮಿತಿಗಳು ಮತ್ತು ಆಯೋಗಗಳು

1)	ಅಬಿಸೆನ್ ಆಯೋಗ	1886	ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸೇವೆ
	ಇಸ್ಲಿಂಗ್ಟನ್ ಆಯೋಗ	1912	ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸೇವೆ
	ರೀ ಆಯೋಗ	1924	ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸೇವೆ
2)	ಕ್ಯಾಂಪೆಜಿತ ಆಯೋಗ	1866	ಬರ ಆಯೋಗ
	ಸ್ಟಾಚಿ ಆಯೋಗ	1880	ಬರ ಆಯೋಗ
	ಲಿಯಾಲ್ ಆಯೋಗ	1896	ಬರ ಆಯೋಗ
	ಮ್ಯಾಕ್‌ಡೋನಾಲ್ ಆಯೋಗ	1900	ಬರ ಆಯೋಗ
3)	ಮ್ಯಾನ್ಸ್ ಏಲ್ಡ್ ಆಯೋಗ	1866	ಕರೆನ್ಸಿ
	ಹರ್ಶಲ್ ಆಯೋಗ	1893	ಕರೆನ್ಸಿ
	ಪೌಲರ್ ಆಯೋಗ	1898	ಕರೆನ್ಸಿ
	ಬಾಬಿಂಗ್ಟನ್ ಆಯೋಗ	1919	ಕರೆನ್ಸಿ
	ಹಂಟರ ಆಯೋಗ	1882	ಶಿಕ್ಷಣ
	ರ್‍ಯಾಲಿಗ್ ಆಯೋಗ	1902	ಶಿಕ್ಷಣ
	ಸ್ಯಾಡ್ಲರ್ ಆಯೋಗ	1917	ಶಿಕ್ಷಣ
	ಹರ್ತಾಗೆ ಆಯೋಗ	1929	ಶಿಕ್ಷಣ
	ಸಾರ್ಜೆಂಟ್ ಆಯೋಗ	1944	ಶಿಕ್ಷಣ
	ಅಮಿನಿ ಆಯೋಗ	1878	ಭೂಕಂದಾಯ
	ಪ್ರೇಜರ್	1902	ಪೋಲಿಸ್
	ಅಕ್‌ವತ್	1919	ರೈಲ್ವೆ
	ಹಂಟರ್	1919	ಜಲಿಯನ್‌ವಾಲಾಬಾಗ
	ಬಟ್ಲರ್	1928	ಭಾರತೀಯ ಪ್ರಾಂತ್ಯ
	ವಿಟ್ಲೆ	1929	ಶ್ರಮ
	ಮ್ಯಾಕ್ಸ್‌ವೆಲ್ ಭ್ರೂಮ್ಯಾಲ್ಡ್	1928	ಬಹೋಲಿ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ
	ಲಿನ್‌ಲಿತ್‌ಗೊ	1928	ಕೃಷಿ
	ಸಪ್ರು	1935	ನಿರುದ್ಯೋಗ
	ಪ್ಲೌಡ್	1940	ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿ ಗೇಣಿ

ಸಾಮಾಜಿಕ ಸುಧಾರಣಾ ಶಾಸನಗಳು

→ 1829ರ 17ನೇ ಕಾಯ್ದೆ ಸತಿ ಸಹಗಮನ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲನೆ ಆಗುತ್ತದೆ.

→ 1856ರ ವಿಧವಾ ಪುನರ್ ವಿವಾಹ ಕಾಯ್ದೆ

→ 1872ರ ನೇಟಿವ್ ವಿವಾಹ ಕಾಯ್ದೆ – ಇದು ಬಾಲ್ಯ ವಿವಾಹವನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸುತ್ತದೆ.

→ 1891 ಕನ್ಸೆಂಟ್ ವಿವಾಹ ಕಾಯ್ದೆ – 12 ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ಹುಡುಗಿಯರು ವಿವಾಹವಾಗುವುದನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸುತ್ತದೆ.

→ 1930ರ ಶಾರದ ಕಾಯ್ದೆ – ಹುಡುಗರಿಗೆ ಮದುವೆ ವಯಸ್ಸು 18 ಮತ್ತು ಹುಡುಗಿಯರಿಗೆ ಮದುವೆ ವಯಸ್ಸು 14ಕ್ಕೆಂದು ನಿಗಧಿಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

→ 1956ರ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರದ ಕಾಯ್ದೆ ಆಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಸಮಾನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ.

→ 1978ರ ಬಾಲ್ಯವಿವಾಹ ನಿರ್ಮೂಲನ ಕಾಯ್ದೆ ಹುಡಗರಿಗೆ ಮದುವೆ ವಯಸ್ಸು 21 ಮತ್ತು ಹುಡುಗಿಯರಿಗೆ 18 ಆಗಿ ನಿಗಧಿಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಧರ್ಮಗಳು : ಹಿಂದೂಧರ್ಮ – ಭಾಗವತಿಸಮ್

ಚಂದ್ರೋಗ್ಗ ಉಪನಿಷತ್ತು ಕೃಷ್ಣನ ಕುರಿತು ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುತ್ತದೆ.

ಕೃಷ್ಣಪೂಜೆಯ ಕುರಿತು ಕೆಳಗಿನವುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಹಿತಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ.

1. ಪಾಣಿನಿಯ ಅಶ್ವದ್ಯಾಯಿ
2. ಮೆಗಸ್ತನಿಸನ ಇಂಡಿಕ
3. ಹೆಲಿಮೋಡೆರಸ್‌ನ ಬೋಸ್‌ನಗರ ಸ್ತಂಭಶಾಸನ

ವೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮ

ಇದು ಪೂರ್ವಗುಪ್ತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಅಲ್‌ವಾರ್‌ಗಳು ಪ್ರಚಾರಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ಇವರ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಪ್ರಬಂಧಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.

ರಾಮಾನುಜ

→ ಇವರು ವಿಶಿಷ್ಟದ್ವೈತವನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

→ ಶ್ರೀ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಇವರಿಗೆ ಸೇರಿರುತ್ತದೆ.

→ ಇವರು ವೇದಾಂತ ದೀಪ ಗಾತಭಾಷ ಮತ್ತು ವೇದಾಂತ ಸಾರಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಮಧ್ವಚಾರ್ಯ

→ ದ್ವೈತ ಮತವನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

→ ಇವರು ಬ್ರಹ್ಮಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

→ ಇವರು ಸರ್ವಧರ್ಮನ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ನಿಂಬಾರಕ

ದ್ವೈತಾದ್ವೈತವನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮಧುರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನಿಮಾಂಡಿ ಪಂಥವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ದಾಸಲೋಕವನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತಾರೆ (ಇದು ಬದ್ರಾಯನನ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರದ ಟೀಕೆಯಾಗಿದೆ.)

ವಲ್ಲಭ

ಶುದ್ಧಾದ್ವೈತವನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

→ ಇವರು ರುದ್ರ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಸ್ಥಾಪಕರು

ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯ

ಇವರು ನಿರ್ಗುಣ ಪಂಥಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು. ಇವರು ಅದ್ವೈತವನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದೆಂದು ಸಾರುತ್ತಾರೆ. ಬದ್ರಿನಾಥ, ಪೂರಿ, ದ್ವಾರಕ ಮತ್ತು ಶೃಂಗೇರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಠಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಸೌಂದರ್ಯ ಲಹರಿ ಮತ್ತು ವೇದಾಂತ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಭಾರತದ ಶಿಲ್ಪಕಲೆ

→ ಕಲ್ಲಿನ ಬಳಕೆಯು ಅಶೋಕನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ.

→ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತ ಮೌರ್ಯನು ಮರದಲ್ಲಿ ಅರಮನೆ ಸ್ಮಾರಕಗಳು ಮತ್ತು ಕಟ್ಟಡಗ

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಳನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಗುಪ್ತರ ಕಾಲದ ಪ್ರಮುಖ ದೇವಾಲಯಗಳು

→ ಜಾನ್ಸಿಯ ದಿಮೋಗರ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ದಶವಾತರ ದೇವಾಲಯ

→ ಕಾನ್‌ಪುರದಲ್ಲಿರುವ ಭಿತ್ರಗಾನ್ ದೇವಾಲಯ

→ ನರಸಿಂಹ ದೇವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೋನಾರ್ಕ್‌ನ ಸೂರ್ಯದೇವಾಲಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಲಾಗುವುದು. ಇದನ್ನು ಬ್ಲ್ಯಾಕ್ ಪಗೋಡ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1100 ಪೂರಿ ಜಗನ್ನಾಥ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

→ ಭುವನೇಶ್ವರದಲ್ಲಿರುವ ಲಿಂಗರಾಜ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಶಿವನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಲಾಗಿದೆ.

→ ಅಜ್ಮೀರದ ಪುಷ್ಕರ ಸರೋವರದಲ್ಲಿರುವ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಲಾಗಿದೆ.

→ ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲದ ಪ್ರಮುಖ ಶಿಲ್ಪಕಲೆಯೆಂದರೆ ಮಧುರೈನಲ್ಲಿರುವ ಮೀನಾಕ್ಷಿ ದೇವಾಲಯವಾಗಿದೆ.

→ ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶದ ನಾಗಾರ್ಜುನ ಸಾಗರದಲ್ಲಿರುವ ನಾಗಾರ್ಜುನ ಕೊಂಡ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮದ ಪ್ರಮುಖ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದೆ.

→ ಒಂದನೇ ನರಸಿಂಹವರ್ಮನು ಹಳೇಬೀಡಿನಲ್ಲಿರುವ ಹೋಯ್ಸಳೇಸ್ವರ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಾನೆ.

→ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮದ ಗುಹೆಗಳು ಕಾರ್ಲೆ ಕನ್ಹೇರಿ ನಾಸಿಕ್ ಅಜಂತ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲೋರಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

→ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಔರಂಗಬಾದಿನಲ್ಲಿನ ಅಜಂತಗುಹೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧ ಮತ್ತು ಹಿಂದುಧರ್ಮದ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.

→ 8ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರು ಎಲಿಫೆಂಟ ಗುಹೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಶಿವನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಲಾಗಿದೆ.

→ ಕಾಶ್ಮೀರದ ಲಿಡ್ಡರ್ ಕಣಿವೆಯಲ್ಲಿ ಅಮರನಾಥ ಗುಹೆಗಳಿವೆ. ಇದು ಸಮುದ್ರ ಮಟ್ಟದಿಂದ 12729 feet ಎತ್ತರದಲ್ಲಿದೆ.

→ ಕುತುಬ್ ಮಿನಾರ್ ಮುಸ್ಲಿಂರ ಶಿಲ್ಪಕಲೆಗೆ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ.

→ ಅಜ್ಮೀರದಲ್ಲಿರುವ ಅಢೈದಿನ್‌ಕ ಜೋಪ್ರವನ್ನು ಕುತುಬುದ್ದೀನ್ ಐಬಕ್ ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಾನೆ.

→ ಕುತುಬ್ ಮಿನಾರಿಗೆ ಪ್ರವೇಶದ್ವಾರವನ್ನು ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನ್ ಖಿಲ್ಜಿ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಅಲೈ ದರ್ವಾಜ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ.

→ ಬಿಹಾರದ ಸಾಸರಮ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ಶೇರ್‌ಶಹನ ಗೋರಿಯು ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಭಾರತದ ಪ್ರಮುಖ ಶಿಲ್ಪಕಲೆಯಾಗಿದೆ.

→ ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿರುವ ಹುಮಾಯೂನನ ಘೋರಿಯನ್ನು ಅವನ ವಿಧವೆಯಾದ ಹಜಿ ಬೇಗಂ ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಇದು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ತಾಜ್‌ಮಹಲ್ ತರದ ಕಟ್ಟಡವಾಗಿದೆ.

→ ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಹಜಹಾನ್ ಕಾಲವನ್ನು ಸುವರ್ಣಯುಗವೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುವುದು.

ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿರುವ ದಿವಾನ್–ಇ–ಆಮ್ ಮೋತಿ ಮಸೀದಿ ಇದು ಷಹಜಹಾನನ ಕಾಲದ ಪ್ರಮುಖ ಶಿಲ್ಪಕಲೆಗಳಾಗಿವೆ.

→ ದಿವಾನ್ - ಇ ಖಾಸನ್ನು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿನ ಸ್ವರ್ಗಂದು ಬಣ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ.

→ ತಾಜ್ ಮಹಲ್‌ನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು ಸುಮಾರು 22 ವರ್ಷ ಕಾಲ ಬೇಕಾಯ್ತು. ಅದನ್ನು ''ಅಮೃತ ಶಿಲೆಯ ಕನಸು''.

→ ಔರಂಗಜೇಬ್ ಲಾಹೋರ್‌ನಲ್ಲಿ ಖಾದಶಾಯಿ ಮಸೀದಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಾನೆ. ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿರುವ ಮೋತಿ ಮಸೀದಿ ಮತ್ತು ಔರಂಗಬಾದಿನಲ್ಲಿರುವ ಬಿಬಿರ್ ಮತಬರ ಇವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಯಿತು.

→ ಶಾರಿಮಾರ್ ಗಾರ್ಡನ್ ನಿಶಾತ್‌ಬಾಗ್ ನಶೀಮ್‌ಬಾಗ್ ಇದು ಶ್ರೀನಗರದಲ್ಲಿದೆ.

→ ಬಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿರುವ ಗೋಲ್‌ಗುಂಬಜ್ ಇದು ಮೊಹಮ್ಮದ್ ಆದಿಲ್ ಶಾನ ಘೋರಿಯಾಗಿದೆ.

→ 1764ರಲ್ಲಿ ಅಮೃತಸರದ ಸುವರ್ಣದೇವಾಲಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗುವುದು – ಇದನ್ನು ಗುರು ರಾಮದಾಸ್ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ. ಗುರು ಅರ್ಜುನ್ ದೇವ್ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿದ.

→ ದೆಹಲಿಯನ್ನು ಎಡ್ವರ್ಡ್ ಲ್ಯೂಟನ್ಸ್ ಮತ್ತು ಎಡ್ವರ್ಡ್‌ಬೇಕರ್ ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಿದರು.

→ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಭವನದಲ್ಲಿರುವ ಮೊಘಲ್ ಉದ್ಯಾನವನ್ನು Sri John Maeshhall ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಿದರು.

→ ಅಯೋಧ್ಯ ಮೊದಲಿನ ಹೆಸರು ಸಾಕೇತ್ ಇದನ್ನು ಇಕ್ಷವಕುಗಳು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

→ 1728ರಲ್ಲಿ ಗುಲಾಬಿನಗರ ಜೈಪುರವನ್ನು ರಾಜಾ ಸವಾಯಿ ಜೈಸಿಂಗ್ ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದರ ಮುಖ್ಯ ಶಿಲ್ಪಿ ವಿದ್ಯಾಧರ್ ಚಕ್ರವರ್ತಿ.

★ ★ ★ ★ ★

downloaded from: www.kpscvaani.com